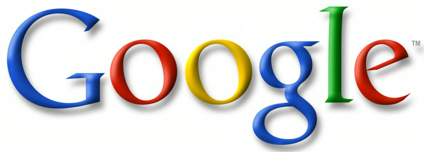
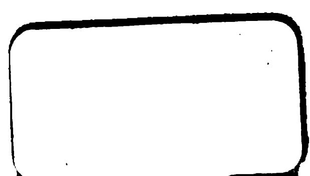

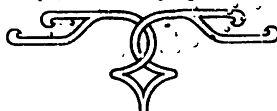

ISTORIA

TÂRGU-JIULUI

DE

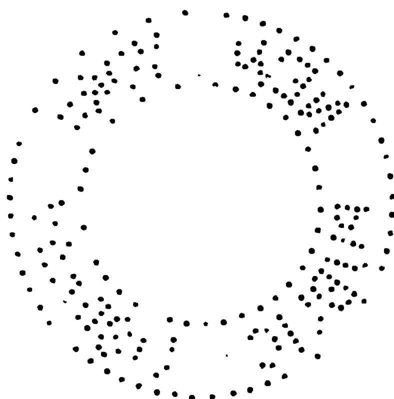
ALEXANDRU ȘTEFULESCU

TÂRGUL-JIULUI

TIPOGRAFIA NICU D. MILOȘESCU, FURNISORUL CURȚII REGALE

1906.

«Când ai conştiinţa că fiecare pic de energie pe care o cheltueşti e o contribuţie mai mult la clădirea edificiului total al vieţii omeneşti, această conştiinţă te susţine, îţi creşte puterea de muncă şi-ţi dă în acelaş timp acea linişte sufletească despre menirea vieţii tale îndeplinită [1])».

«Etiamsi tecum viventibus silentium livor indixerit venient qui sine offensa sine gratia judicent [2])».

În timpul de faţă este foarte greu a scrie o istorie a oraşului Târgu-Jiului în adevăratul ei înţeles, mai ales când în Arhiva Primăriei oraşului, la Arhivele Statului, la Academia Română, Muzeul Gorjului nu se găseşte nici o carte a oraşului emanată dela Judeţi şi pârgari — cea mai veche formă de administraţie comunală cunoscută—până la Regulamentul Organic din 1831, dar absolut nici una, precum şi nici alte acte privitoare la formarea şi la măsurile edilice luate pentru desvoltarea Târgu-Jiului [3]). Afară de aceasta documentele vechi, porunci domneşti, zapise, răvaşe ce se află pe ici pe colea relative la locuitorii săi, nu vorbesc mai nimic despre viaţa municipală a acestui oraş în decursul veacurilor.

1) C. Dumitrescu-Iaşi. Nevoea de ideal (Omagiu Maiorescu) XV Febr. MCM (1900) pag. 390.

2) Seneca Epist. 79.

3) Unii bătrâni povestesc că îndată ce s'a pus în aplicare Regulamentul Organic, toate arhivele autorităţilor au fost arse, alţii că pe la 1853-54 arhivele ar fi fost cerute la Bucureşti şi nu au mai fost înapoiate.

Cap. XV. Foi de zestre.
» XVI. Persoane istorice.
» XVII. Muzeul Gorjului.

În anexe se cuprind mai multe porunci domneşti în slavoneşte şi româneşte precum şi alte acte particulare în mare parte inedite, atât în întregime cât şi în rezumat dela 1420 până la 1849.

I.

NUMELE ORAŞULUI

TÂRGUL-JIULUI, TÂRGUL-FRĂSINET TARGUL CU FLORI

Numele oraşului Târgu-Jiului este alcătuit din cuvintele: «Târg» şi «Jiu».

„TÂRG"

Târg în limba veche slavonă se zice тръгъ; pol. targ, ruseşte şi ruteneşte торг; sârbeşte трг; bulg. тръг şi corespunde pe deplin grecescului ἀγορὰ, piaţă publică, staţiune comercială precum şi latinescului forum-i, loc de negoţ, piaţă; forum boarium, f. olitorium, f. piscarium, f. vinarium = piaţă, târg de vite, de legume, de peşte, de vin etc.

De unde тръгъ = ἀγορὰ = forum = târg.

„JIUL"

În documentele slavo-române din sec. al XV-lea (1406) se vede Jiul scris în forma жꙋл, сѫд(е)цѣ жꙋлю = judeţ al Jiului [1]); воденицє ѿ жꙋлскога тръга — morile dela Târgul Jiului [2]); и на жꙋли село чаꙋри = şi pe Jiu satul Ceaurii (1429 [3]).

1) Venelin 23.
2) Doc. lui Dan Vodă al II-lea (nedatat) (1420-31).
3) Venelin 56.

тако им дадоше хотар ѿ здола ѿ где излѣзе ръгина ѿ Пологъ дори доколе ѹдаре ѹ жѹлю . . . . astfel le-a dat hotarul din jos de unde ese Rugina din Poloaga până unde dă în Jiu (1490[1]).

Tot în sec. al XV-lea (1493) ne întâmpină şi form жил.

бѫлещи на жилю = Băleşti pe Jiu[2]); да си ѹзмет вамѹ на жил=Să se ia vamă la Jiu (1480[3]); и вамѹ ѿ Секѹи на жилю вьсѹ=şi toată vama dela Săcui la Jiu[4]), ромѫнещи на жилю вьси=Româneşti pe Jiu toţi[5]).

Această formă se vede şi în sec. al XVI-lea.

„тѝ се жаловаше како имаѭ ѹ чеѹрй едно дел алй код жил.... и наидоше тен ві҃ болѣрй како ес жил хотар стари ст҃омѹ монастирѹ покѹде ег хотарисал дѣтко бан сѫ ві҃ болѣрй = şi s'au jeluit că au în Ceauri o parte, însă lângă Jiu . . . şi au aflat acei 12 boeri că este Jiul hotar bătrân al sf. m-ri pe unde l-au hotărnicit Deatcu Banul cu 12 boeri (1511[6]) покѹде ес бил старо хотар пре ѡбрежиѹць до вода жилю . . . и ѿ тѹи плаюрел и лѹнчиле по жилю горне = pe unde a fost hotarul bătrân pe Obrejiuţă până în apa Jiului.... şi de aci plaiurile şi luncile pe Jiu în sus (1514[7]).

În doc. slavice din sec. al XVII-lea forma: жил: perzistă, pe lângă care se mai găseşte şi forma: жьюл[8]) сїю повеленїю г҃вми слѹг г҃вмн марко пост. ѿ село кѹртѣ и сьс сынови ем . . . ıакож им (ес) ѿ едно водниц ѿ вода жьюлов али ѿ дел станчюлов . . . = Această poruncă a Domniei Mele slugii Domniei Mele Marcu Postelnicul din satul Curte

1) Hasdeu, Arh. ist. T. I. pag. 66.

2) Miletici şi Agura, Sbornic IX, 343.

3) Ibid. 337.

4) M-rea Bistriţa (Arh. St.) pach. 23, doc. 1.

5) Doc. lui Vlad Vodă Călugărul din 30 Iunie 1486 (6994) în Muzeul Gorjului.

6) Arh. St. (M-rea Tismana) pach. 37, doc. 3.

7) Ibid. pach. 82 doc 2.

8) Doc. lui Alexandru Vodă din 10 Maiu 1627 (7135) în Muzeul Gorjului.

ULIȚA BĂROI (Calea Victoriei) cu bis. sf. Impărați înainte de 1877
pag. 88—89.

şi cu fii lui . . . . pentru ca să le fie dintr'o moară de pe apa Jiului, însă din partea lui Stanciul . . . . In documentele româneşti găsim pretutindeni: жїюл, care formă trece şi în sec. al XVIII-lea, când ne mai întâmpină şi formele: жьюл̆ şi жъюл̆.

„TÂRGU-JIULUI"

Numele oraşului «Târgu-Jiului» ne întâmpină pe la 1406 sub forma «Jiul» adecă (Târgu) Jiul, după cum am văzut mai sus în expresiunea «Judeţul Jiului» (сѫд(е)цѫ жѹлю); iar de pe la 1420 ocurge numele oraşului întreg: жѹлскыи тръгъ = Târgul-Jiului, apoi în cele din sec. XVI-lea şi al XVII-lea: тръг҃-жил şi тръг-жил̆.

Astfel într'o poruncă a lui Mircea Ciobanul din 30 Iunie 1546 (7054) vedem тръг҃-жил̆:

„почто радї мѹ ес҃ дал̆ правителю г҃вми дѹмитрѹ вел̆ бан̆ ѹ рѹк҃ арк҃ьб (ѿ красна) х҃ сланинй да их продавати на тръг҃жил̆ = pentru că i-a dat dregătorul Domniei Mele Dumitru marele Ban în mâna lui Arcă (din Crasna) 600 slănini ca să le vânză la Târgu-Jiului [1]).

Într'altă poruncă a lui Radu Vodă Şerban din 28 Maiu 1607 (1711) întâmpinăm тръг҃-жил̆:

„даваt г҃вми сїю повелѣнїю г҃вми дѹмитрѹб ѿ тръг-жил̆ = dă Domnia Mea această poruncă a Domniei Mele lui Dumitru din Târgu-Jiului [2]).

În sec. al XVII-lea se mai întâmpină şi formele: тръгѹл̆-жил̆ şi търгѹл̆-жиюлѹи:

Într'o poruncă a lui Matei Vodă din 16 Oct. 1642 (1151) Târgovişte relativă la satele Curtişoara şi Cartiu citim тръгѹл̆-жил̆: „сь мнози болѣрі сведтелїи напісані ѹ запис поймє . . . ѿ тръгѹл̆жил̆ ника дѹмитрєскѹл̆ . . . = cu mulţi

1) Ac. Rom. XC, 8.
2) In Muzeul Gorjului.

boieri mărturii scrişi în zapis anume . . . din Târgu-Jiului Nica Dumitrescul [1]).

Într'altă poruncă a lui Radu Vodă Leon din 26 Noembre 1675 (7174) Bucureşti, relativă la satul Porcenii vedem: търгȣл҃-жиюлȣи: „тери е҃с възимал҃ ѿ пред г҃вми ѿ діван клéтовцй зáкона хореѣ како е҃с ѡбичѣюл҃ ещиж ѿ наю прѣждé врѣмѣ зáкон кд зá болѣрй по рьваиѡ г҃ски анȣм(е) . . . й Іѡргâ ѿ търгȣл҃-жиюлvи . . . şi a luat dinaintea Domniei Mele din Divan jurători, legea ţării, cum este obiceiul încă de mai nainte vreme, lege peste lege, 24 de boieri pe răvaşe domneşti anume . . . şi Iorga din Târgu-Jiului [2]).

În cele româneşti găsim: тръг-жїюлȣи, търгvл-жїюлȣи şi търгv-жїюлvи: ши алéксе дин търгv-жїюлуи [3]); — дvмїтрv дȣм(и)треск҃ȣл дин търгvл-жїюлvи [4]); — нѣм астрьнсь ла скаȣнȣ ла тръг-жїюлȣи [5]).

In sec. al XVIII-lea: търгȣл-жїюлvи şi тжргȣл-жъюлȣи [6]).

Formele vechi ale cuvântului Jiu, Jil şi Jul, se găsesc în sanscritul: = Salila = apă [7]).

De unde Târgu-Jiului însemnează: Târgul-Apei sau Târgul de lângă apă, pentrucă acì la Jiu erà după cum credem din timpurile Romanilor, staţiune comercială.

Această numire de Târgu-Jiului se justifică şi prin faptul, că târgul de săptămână — Joia — se spune din bătrâni — se ţinea tot pe malul Jiului la biserica Catedrală, care aflându-se pe malul Jiului i-se zicea: «Biserica dela Jii».

Târgul s'a mutat apoi între Jiu şi la mează-zi de

1) In Muzeul Gorjului.
2) Ac. Rom. XCV,70.
3) Act românesc din 1596 în Muzeul Gorjului.
4) Idem din 1598 ibid.
5) A se vedea Anexe sub anul 1657 Iulie 20.
6) A se vedea Cap. III Istoria Târgu-Jiului sub anul 1717 Maiu 25.
7) Cappeller, Sanscrit—Wörterbuch p. 486.

Grădina publică, care erà o insulă între Jiul cel Mic şi Jiul cel Mare. Dela 26 Septemvrie 1850, târgul de săptămână şi bâlciurile se ţin pe Obrejie, unde dela 30 Mai 1864, s'a început construirea şatrelor.

Din tradiţiune se aude că Târgul-Jiului s'a numit odinioară Târgul-Frăsinet, nume ce a rămas apoi satului Frăsinet dinspre răsărit de oraş, şi care aparţinea oraşului dintru început, şi din care nu se mai vede azi nici o urmă măcar. Numirea de Frăsinet i-s'a dat dela planta medicinală «dictamnus fraxinella» lângă care dorm în sara Ispasului sute de bolnavi veniţi din multe părţi ale ţării, pentru care i-se mai zicea din bătrâni şi Târgul cu Flori.

In anul I-iu de pelerinagiu, bolnavii dorm pe câmp lângă câte o plantă cu un fir, în anul al II-lea lângă o plantă cu 2 fire şi în anul al III-lea lângă o plantă cu 3 fire, socotindu-se timpul de 3 ani ca suficient pentru vindecare. Bolnavii au credinţa că dacă vor dormì în câmp inspirând noaptea mirosul acestei plante, dimineaţa se vor sculà vindecaţi de orice boală ar fi coprinşi.

De aceia în sara Ispasului, se îmbracă curat, aştern o faţă de masă curată, o oală nouă de pământ cu apă, 3 azimi şi lumânări şi recitează câte o rugăciune, fac 15 mătănii înnainte de a se culcà, sau un altul în locul lor dacă sunt neputincioşi şi nu vorbesc cu nimeni până a doua zi în răsăritul Soarelui. Dacă dimineaţa se găseşte în oală vre-un fir de iarbă sau vre-o frunză, bolnavii o iau aceasta în semn de bine, dacă însă se găsesc frunze uscate ori pământ, atunci e semn rău. In cursul anului se alege ori una ori alta. Cu apa din oală bolnavii se spală pe faţă şi pe piept, iar firul sau firele lângă care au dormit le smulg şi le aruncă pe apă în drumul lor către casă [1]).

1) Jiul No. 3, p. 25.

Este probabil că bâlciul Ispasului (Innălţarea Domnului) îşi are origina în acest pelerinagiu de bolnavi, care a atras diferiţi neguţători ambulanţi aci la Frăsinet, ca să-şi desfacă mărfurile ce credeau că trebuesc sutelor şi miilor de oameni cari se adunau acì atât sănătoşi cari îngrijeau de bolnavi cât şi bolnavi, cari îşi căutau acì ca şi azi sănătatea perdută [1]).

---

1) Cu timpul, afară de acest bâlci de primăvară dela Ispas s'au mai înfiinţat un bâlci de vară la 15 August (Sf. Maria-Mare) care s'a mutat la Godineşti şi altul de toamnă la 14 Octomvrie (Vinerea-Mare).

II.

POZIȚIA ORAȘULUI

Târgu-Jiului, vechi târg al țării Lytua înainte de înființarea Principatelor Române, capitala județului de Jaleș până prin sec. al XV-lea, este incontestabil unul din cele mai vechi târguri din țară.

Oraș mic și plăcut, capitală liniștită a Gorjului, județ de munte, cu pozițiuni pitorești, teatru al multor evenimente istorice este așezat în caprițioasa albie a Jiului, ce odinioară își resfirà pânza valurilor sale pe sub Obrejie [1]). Acest delușor dinspre răsărit face a i-se vedea din aceia parte numai acoperișurile caselor, vârfurile arborilor și turlele unele ușurele altele greoaie ale bisericilor. Orizontul orașului este închis de pretutindeni de o coroană măreață de dealuri și mai în depărtare în zarea Cerului de o altă coroană uriașă de munți, plini când de soare când de ceață și zăpadă, iar spre nord-vest pare a fi încins de cursul șerpuitor al Jiului, ca de un brâu argintiu sclipitor, și în raze de Soare și în lucire de Lună. Curgea Jiul vijelios și limpede ca toate apele de munte rostogolindu-se peste bolovanii ruginiți de când lumea, pe sub

---

1) In l. slavică: Обрежїе littus, țărm; pol. brzeg, mal, țărm; rusește și rutenește: берегъ = берег; sârbește: Обрежїе la țărm. De aceia acest delușor s'a numit Obrejie, fiindcă el a fost odinioară țărmul stâng al Jiului.

Obrejie, malul său stâng de acum 12 secole şi mai bine, când pe aici răsunà pe lângă graiul latin şi graiul slavon, influenţii căruia fie etnic [1]) fie cultural [2]) se datoreşte numirea mai multor sate, râuri, munţi şi chiar a judeţului nostru [3]).

Poziţie frumoasă şi sănătoasă înconjurată de câmpii bogate în arbori roditori până sub poalele dealurilor, ba încă pe dealuri se mai răsfaţă bătrânele şi mănoasele vii ale orăşenilor împodobite şi cu câte un gutui. Peste dealuri privesc plaiurile cu îmbelşugatele păşune, iar peste dealuri domneşte ochirea de vultur a Carpaţilor, aţintită la Cer din înaltele lor vârfuri, ce se întrec înălţându-se către seninul Cerului într'unul din amfiteatrele cele mai grandioase ce numai natura ştie să creieze. Târgu-Jiului de pe ambele maluri ale bătrânului Jiu, ce-l desparte aproape în două, închegat însă la loc printr'o minunată verigă — măreţul pod de fer — prin zăvoiul ce-l încoronează spre apus, prin desele plantaţiuni de prin curţile şi grădinile orăşenilor prin tinerile plantaţiuni de castani şi salcâmi altoiţi de pe unele strade prin care se războiesc apururea razele Soarelui şi se împărtăşeşte dulcea răcoare a unei umbre plăcute, pare un cuib de verdeaţă dulce şi moleşitor, adumbrit de dealuri, răcorit de boarea plaiurilor şi apărat prin stâncoasa blană a munţilor de îngheţata suflare a Crivăţului, copilul de vifor şi zăpadă al Uralului. Incântătoarea regiune a dealurilor din apropiere şi a munţilor, ce se zăresc ca o continuare naturală nemijlocită a dealurilor, aerul sănătos şi răcoros, apa cristalină a isvoarelor, Grădina publică şi împrejurimile ei, cursul Jiului ce se încovoaie sburdalnic printre smălţate

1) Xenopol, Ist. Rom. I, pag, 380, nota 6.
2) Hasdeu, Ist. Critică I, 268.
3) Горѣ = sus, горжина = Jiul de sus.

şi nenumărate insuleţe de anini, fac din oraşul nostru una din localităţile cele mai atrăgătoare din. ţară. Cheiul înalt şi lat ca o şosea zidit în peatră pe malul Jiului prilejeşte încă una din cele mai plăcute preumblări prin zăvoi pe lângă apă şi pe lângă Grădina publică până aproape de biserica Sf. Nicolae. Peste aninii şi pluţile ce au înfruntat de veacuri vijelia şi trăznetul precum şi nemiloasa furie a Jiului se disting vârfurile de munţi Sturul şi Oslea de unde isvorăşte Jiul, mai spre răsărit Pleşa Runcului care acopere Arcanu, coroana Şiglăului mare şi Şiglăului mic, apoi Coarnele, Negrele, Straja, Kenia, cam puţin lămurit Dumitra, catena munţilor Lainici. Apoi se înalţă măreţ Mândra, Peatra Tăiată, Vârful Şeţii, Mohorul şi puţin cam întunecată Păpuşa, catena munţilor Parâng, uriaş ce-şi scaldă un picior la apus în Jiu, iar altul la răsărit în Olt. Târgu-Jiului este aşezat în partea de nord-vest a ţării la 23°,20' long. estică şi 45°,3' lat. nordică de meridianul Greenwich. Altitudinea deasupra nivelului Mării Negre este de 230 m. pe Obrejie, în câmpul de tragere şi 210 m. la Primărie.

Populaţiunea oraşului era la 1860 de 2432 locuitori.

La 1880 era de 3346 locuitori adecă cu 914 locuitori mai mulţi ca în 1860, dintre cari 1784 bărbaţi şi 1562 femei.

După naţionalitate: 3092 Români, 139 Germani, 42 Sârbi, 39 Ebrei, 25 Unguri, 4 Greci, 3 Italieni, 1 Englez, 1 Fraecez.

La 1900, populaţiunea oraşului era de 6634 locuitori, adecă cu 3288 loc. mai mult ca în 1880, dintre cari 3898 bărbaţi şi 2736 femei. După naţionalitate: 5404 Români, 1151 supuşi străini şi 79 fără nici o protecţiune străină.

După religie: 5937 ortodoxi, 616 eterodoxi, 9 mahometani, 3 armeni şi 69 Ebrei.

In 1905, populaţiunea oraşului se poate socotì aproape 7000 locuitori; cu alte cuvinte în ultimii 25 ani (1880—1905) populaţiunea s'a îndoit.

Tipul curat daco-roman s'a păstrat aici prin excelenţă mai bine decât în ori şi care altă parte a ţării.

Vatra oraşului pe o întindere de 3 km. p. se mărgineşte la mează-noapte cu Şişeştii ce ţin de Vădeni, la n.-vest cu Cernădia de Măzăroi, la apus cu Bârsăştii, Slobozia, Voinigeşti, la mează-zi cu Romaneştii, la sud-est cu Văcarea şi Dăneştii şi la răsărit cu Petreşti de Varsături şi Moneştii.

III.

ISTORIA TARGU-JIULUI

In timpul Romanilor, ca şi mai nainte în timpul Dacilor, cari trăiau în sate în regiunea cursului superior al Jiului (Rhabon sau Arhabon) nu se ştie nimic pozitiv despre Târgu-Jiului. Se poate presupune că ar fi fost aci pe malul Jiului, înnainte de cucerirea Daciei, un sat dac. Vatra oraşului de azi, acoperită pe atunci cu nenumărate insuleţe pline de nestrăbătute păduri printre care şerpuiau Jiul, Hodinăul, Voivodiciul, Putna şi Poschia, toate formând pe atunci o masă compactă de apă, revărsându-se în diferite direcţiuni pănă sub Dealul-Obrejiei şi albia actuală a Jiului, constituia un fel de adăpost, de şi sărac şi trist pentru traiul oamenilor singuratici şi fără protecţiune, dar priincios în contra năpădirilor din afară. Mai târziu nevoea de comunicaţiune a pus apele în oarecare ordine, a rărit pădurile şi a întins terenul locuibil şi cultivabil din ce în ce mai mult.

Târgu-Jiului are o poziţiune foarte favorabilă lângă unul din râurile cele mai importante din Oltenia, Jiul, şi este aşezat tocmai pe calea romană ce legà odinioară castre şi municipii bine cunoscute, ca municipiul Drobeta (Turnu-Severin) la apus, cu staţiunea romană Pons-Aluti (Ioneştii-Govorii) la răsărit aproape de Olt. Pe la Târgu-Jiului a trecut o parte din armata romană în timpul răz-

boaelor de cucerire a Daciei şi probabil legiunea I Minervia pià fidelis cu steagul ce avea în vârf un berbece[1]) Impăratul Traian însuşi în fruntea oştirilor sale biruitoare a trecut dela Drobeta spre n.-est peste Motru, Tismana pe malul stâng al căria se află un castru de pământ la Vârţ, peste Jiu mai jos de Cârbeşti, pe la Iaşi, Romaneşti, Tg.-Jiului, Vădeni, Iezureni, Curtişoara şi s'a oprit la Bumbeşti pe vatra căruia (căt. Bârleşti) se văd ruinele unui castru de piatră al cohortei I britanică Aurelia Antoniniană din timpul lui Septimiu Sever (200—201) pe locul castrului de pământ al coh. a IV Cypria care a luat parte la războiul Daco-Roman[2]).

Târgu-Jiului se află pe locul unde se sfârşesc culmile şi dealurile — în dreptul Capu-Dealului, — şi unde Jiul prezintă un vad foarte accesibil între cursul său mai repede cu maluri mai abrupte din sus şi cursul său mai molatec, dar mai lat şi mai adânc din jos. Aci era o încrucişare de drumuri romane, unul dela apus la răsărit şi altul pe Jiu dela miază-noapte la miază-zi şi prin urmare se aflau deversoria, hospitia (hanuri) stabula (grajduri) tabernae (birturi) precum şi mansiones (staţiuni poştale) unde se opreau călătorii ce soseau aci cu cisii (trăsuri cu 2 roate) arcere (cu 4 roate) ca o cutie cu perini, lectice (paturi portative) rhede (cu 4 roate) verhede (trăsurici uşoare) carpenta (trăsuri cu 2 roate acoperite) birote (cu 2 roate) carruca dormitoria (de dormit) unele cu aparate pentru măsurarea drumului străbătut şi însemnarea orelor[3]). Târgu-Jiului va fi fost, aşa dar, în timpul Romanilor, în mulţimea cetăţilor, cum zice Cantemir-Vodă[4])

1) Cichorius, Die Reliefs der Trajanssäule II, 227—228.
2) Gorjul Istoric şi Pitoresc «Defileul Jiului». — p. 75—84 şi Harta Gorjului tot acolo.
3) I. Calenderu, Romanii călători, pag. 7.
4) Hronicon I, XXXVII.

un vicus (sat) o mansiune, staţiune postală la Jiu, o staţiune comercială, forum arhabonense, târg al Jiului, expresiune pe care urmaşii sub influenţa limbii slavone au trudus-o literalmente prin жѹлскыи тръгъ şi тръгъжил. Populaţiunea Târgu-Jiului s'a alimentat, după încetarea administraţiunii romane, în timpul formării micilor stătuleţe în munţi, şi cu locuitorii canabelor neguţătoreşti ale veteranilor romani din Bârleşti (Bumbeşti de Jii) ai căror urmaşi înmulţindu-se din ce în ce mai mult şi ne mai putându-i încăpea îngusta câmpie dela gura defileului pe unde intră în câmpie Jiul, unde pământul ori câtă muncă i-s'ar dà este totdeauna ingrat, au pornit tot mai în jos pe apa Jiului, pe drumul mare, bătătorit încă din timpul cuceririi Daciei, spre îmbelşugatul Corn al Caprei şi au întemeiat şi alte centre de viaţă. Există azi nemijlocit mai jos de castru o comună mare Curtişoara pe ambele maluri ale Jiului pe lângă care în secolele trecute erà o altă comună ce se zicea «Curte», după cum se vede din crisoavele domneşti din 5 Aprilie 1485, 14 Decemvrie 1591 şi 7 Mai 1636. Numele acesta de «Curte» şi «Curtişoară» se văd ambele în crisoavele lui Matei Vodă din 15 Ianuarie 1636 (7144) şi din 16 Octomvrie 1642 (7151) şi implică ideea de reşedinţă a vre-unui vechi Voevod al Ţării Jiului înnainte de întemeierea Principatelor, sau amintesc posterităţii cohortele romane, ce staţionau în castrul stativ din apropiere în curgerea timpului dela războiul de cucerire a Daciei. Numele primitiv al comunei a fost aşa dar «Curte» lângă castru roman, format probabil din canabele neguţătoreşti ale veteranilor romani, şi mai în depărtare, unde se aflau locuinţe mai puţine «Curtişoară» curte mică. Cu timpul locuitorii trăgându-se tot mai în jos spre vântul răcoritor al luncilor mănoase ale Jiului, s'au aşezat pe vatra actuală a Târgu-

Jiului, în care s'a contopit şi o parte din dispărutul sat «Frăsinetul» şi care apoi a devenit scaunul de reşedinţă al Cnezilor şi mai apoi a Judeţilor (сѫдецѫ).

Migraţiunea populaţiunii dela nord spre sud se confirmă şi prin faptul că chiar Târgu-Jiului erà altădată mult mai spre nord şi vest ca azi; probă rămăşiţele de zidării ce se găsesc în pământ în aceste direcţiuni.

Pentru intervalul dintre secolii al V-lea şi al XII-lea nu se ştie nimic despre Târgu-Jiului. Ne lipsesc texturi, ne lipsesc documente, lipsesc nume proprii, ne lipsesc amănunte, dar perspectiva istorică nu ne lipseşte [1]). In adevăr în Oltenia şi în Haţeg, trăià poporul românesc având Cnezii şi Voevozii lor. «Apa trece pietrile rămân» este un proverb fără paralelă la alte popoare şi numai isvoarele de munte curg şi se scurg pe pietri, niciodată râurile de pe câmpie. Pentru ca un asemenea proverb zice D-l Hasdeu [2]) să se fi putut naşte şi să se înrădăcineze la toţi Românii din Dacia lui Traian, cată să admitem că întreaga naţionalitate a noastră s'a format în Carpaţi pogorându-se mai târziu gata pe şes.

In secolul al XIII-lea (pe la 1235 d. Crist [3]) pe când voevodatul oltenesc se întindea la nord asupra Haţegului şi peste Sylva Blacorum (Amlaş) până în Făgăraş sau chiar în Făgăraş, iar la sud, pe ambele maluri ale Jiului până la Dunăre, atunci punctul politic cel mai central, cel mai apărat de toate părţile, erà regiunea superioară a Jiului.

In adevăr din toate oraşele olteneşti, numai unul

1) Hasdeu, Etym. magnum II, 1265.

2) Ibid III, 2592.

3) Hasdeu, Negru-Vodă, CXLIV. cfr. I. Nădejde. Din Dreptul vechi român, pagina 100. Ţara lui Lytuon erà la munte şi de bună samă în comunicaţie cu ţara Haţegului prin valea Jiului, de oarece Haţegul erà la un loc cu Lytua. Gorjul erà în Lytua.

poartă până astăzi numele specific de *Târg* adecă πόλις κατ' ἐξοχήν, urbe prin excelenţă. Acest *Târg* din Gorj se numea exclusiv *Târgul-Jiului.*

* * *

În primii ani ai secolului al XV-lea (1406) se menţionează Târgu-Jiului sub numire de «Jiul» (жѹл) într'o poruncă a lui Mircea Vodă cel Mare relativă la M-rea Tismana:

„пачеж и жѹпан брата да мѹ ес хотарник. понеж бѣ и тои сѫдцъ жѹлю . . . = mai vârtos şi jupân Brat să-i fie hotarnic, pentrucă a fost şi acela, judeţul Jiului [1]).

Mircea Vodă la 23 N-bre 1406 (6915) era în M-rea Tismana însoţit şi de jupân Brat judeţul Târgu-Jiului, care probabil că întâmpinase pe Domn mai întâi în Târgu-Jiului, care se află în drumul Tismenei, de oarece Mircea Vodă trecea la Severin spre a se întâlni cu regele Sigismund.

Viaţa municipală a Târgu-Jiului se manifestă aşa dar la începutul sec. al XV-lea şi poate că «Jiul» era sat, mai ales că nu se precisează dacă era: село = sat (жѹлское село) sau тръгъ=târg (жѹлскыи тръгъ).

În timpul lui Dan al II-lea (1420-31) oraşul acesta se zicea ca şi azi: Târgu-Jiului (жѹлскыи тръгъ). Aceasta se constată dintr'o poruncă a lui Dan al II-lea (nedatată) prin care întăreşte M-rii Tismana stăpânire peste morile făcute de călugări la Târgu-Jiului sub egumenul Agaton, urmaşul lui Nicodim fundatorul Tismenii după 1407.

„Къ семѹ потврьжда г҃вми водѣнице ѿ жѹлского тръга што ѥ ѹчинилъ попъ Агадwн з братїwм своимъ трѹдомъ . . . = către aceasta am întărit Domnia Mea morile dela Târgu-

1) Miletič şi Agura, Sbornic IX. Jiul înseamnă oraşul Târgu-Jiului, căci districtul se zicea: Judeţul de Jaleş (жалешко сѫдьство).

Jiului, care le-au făcut popa Agaton cu fraţii cu a lor osteneală [1]).

Din documentul lui Dan Vodă al II-lea reiese că în timpul domniei sale «Jiul» dela 1406 era târg, piaţă comercială, loc unde se desfăceau mărfurile sau cel puţin sat cu târg în zile anumite.

Târgul acesta poate să fie fost văzut pe Vlad Drăculea Ţepeş când a trecut la M-rea Tismana de unde a dat o poruncă la 5 Martie 1458 (6966) prin care confirmă acestei M-ri stăpânire peste toate averile şi moşiile sale.

De asemenea pe Mircea Vodă fiul lui Mihnea cel Rău şi nepot al lui Ţepeş Vodă, care trebue să fie trecut pe la Târgu-Jiului la Borăşti (azi Boroşteni), de unde a dat o poruncă la 29 Oct. 1509 (7018) prin care confirmă M-rii Tismana stăpânire peste Ceaur.

Târgu-Jiului a fost proprietate a Buzăştilor din moşi strămoşi înainte de Mircea Vodă Ciobanul (1545-53 şi 1558-59) după cum spune crisovul lui Radu Vodă Şerban din 29 Iunie 1604 (7112) стаӄ и задѣдїнꙋ се́ло ѿ над родїтелїе почтенними правителїе ѓвми... ѿ дѣдї ѿ подѣдї... и̂ били сꙋт смиренїе имь до дни мирча воевода . . . = bătrân şi de moştenire sat dela părinţii cinstiţilor dregătorilor Domniei Mele ... dela moşi, dela strămoşi ... şi le-a fost pace până în zilele lui Mircea Voevod . . .

În timpul lui Mircea Vodă Ciobanul, Buzăştii de frica lui au trecut în Ardeal, iar proprietatea lor Târgu-Jiului a fost luată de Mircea Vodă ca a unor trădători.

Mircea Vodă face atunci Târgu-Jiului moşia Buzeştilor «bazar» după cum vedem în crisovul de mai sus:

„а ꙋтеи̂ мирча воевода сътвориⷧ҇ еⷭ҇ вишⷲ҇ реⷱ҇но се́ло имь пазарꙋ — şi la aceasta Mircea Voevod a făcut mai sus zis

1) V. Anexe.

satul lor bazar . . . . Astfel Târgu-Jiului devine «oraş». Aceasta o vedem într'un doc. al acestui Domn din 22 Iunie 1597 (7105) Târgovişte, relativ la moşiile Cesieni, Vădeni şi Petreşti: сїю повелѣнїє Ѓвми вьлсанов ѿ варош трѫг-жиа . . . іакож да мѫ єс ѡчнѫ ѫ чѣсѣни . . ѿ вѫдѣни єдин место . . . ѿ петрещ в фѫлчи . . . . = această poruncă a D-Mele lui Vâlsan din oraşul Târgul-Jiului . . . . pentru ca să-i fie moşie în Cesieni . . . din Vădeni un loc . . . din Petreşti 2 fălci . . .

Tot sub numire de oraş vedem Târgu-Jiului şi într'o poruncă a lui Radu Vodă Mihnea din 26 Apr. 1611 (7119): «tuturora orăşenilor din oraşul Domniei Mele dela Târgu-Jiului . . .»

În secolul al XVII-lea, Târgu-Jiului apare în documente ca reşedinţă, scaun sau capitală a Gorjului. Aşa într'un act din 25 Aug. 1654 (7162) relativ la hotărnicia satului Masloşi citim:

„дич (deci) кынд аѫ фост ла зи ши ла сорок нои нѣм астрынсь тоц ла скаѫнѫ ла трѫг-жїюлѫи ши ам шезѫт дѣ ам четит крѫциле (cărţile) чел дѣ мошїе.

De asemenea într'alt act din 20 Iulie 1657 (7165) relativ la nişte rumâni din Drăgoiani, cari însă susţineau că sânt din Piştești şi din Şasa, iar nu din Drăgoiani:

„ши ам дат рѫмѫнилѡр дин дрѫгоіани лѣцѣ цѫрѫи вї мецїіаш пре рѫвашел домнїи мѣл дин диван пре нѫме . . ши стан брезил ѿ тѫргѫл-жїюлѫи . . . ка сѫ жѫре декѫтрѫ слѫцил домнїи мѣл че скрїє маи сѫс кѫм нѫ сѫнт еи дейн дрѫгоіани чи сѫнт дин пицещї ши дейн шаса. деч кѫндѫ аѫ фост ла зи ши ла сорок еи шаѫ стрѫнсѫ тѡат лѣцѣ деплин ла скаѫн ла тѫр-гѫл-жїюлѫи. наинтѣ слѫцїи домнїи мѣл гергїє ворникѫл сѫрдѫ-нескѫл пѫркѫлабѫл ши нич кѫм наѫ пѫтѫт жѫра . . .

In porunca lui Radu Vodă Mihnea din 26 Aprilie 1611 (7119) se spune următoarele: «tuturoru orăşanilor dela . . . . Târgu-Jiului ca să le fie toată a lor moşie cu tot hotarul pe unde sunt hotarele şi semnile ceale bătrâne pentrucă iaste a lor moşie de strămoşie cumpărată încă din zilele bătrânului Basarabu Voevod dela Tudor Negrul dreptu o sută de mii dă aspri gata . . . .

Bătrânul Basarab Voevod indicat acì este Neagoe Vodă (1512—21). Locuitorii veniţi din alte părţi devin moşneni, proprietari prin cumpărătură în primul pătrar al sec. XVI. Printre primii cumpărători trebue să fie fost neamul Buzeştilor.

Acest eveniment se poate caracterizà ca o perioadă de desvoltare a vieţii sociale şi economice a oraşului, deoarece înfăţişează epoca fixării, aşezării Târgu-Jiului în hotarele arătate şi stabilite mai în urmă în ocolnica din 3 Ianuarie 1756.

Istoria oraşului Târgu-Jiului îmbracă de acum înnainte o formă noauă, în care evenimentele îşi au teatrul lor bine definit. Locuitorii săi îşi leagă viaţa pentru totdeauna de pământul ce-l cultivă şi îi hrăneşte şi va hrănì şi pe copii lor în cursul veacurilor.

Acì îşi vor petrece viaţa toţi din tată în fiu, formând un mare centru de viaţă socială, care va căştigà repede preponderanţa asupra tutulor celorlalte localităţi din judeţ, graţie poziţiei sale la Jiu.

Apoi din sec. al XVI-lea încep luptele cu vecinii pentru păstrarea hotarelor moşiei împresurată adesea de către aceştia, lupte ce nu s'au terminat nici în a doaua jumătate a soc. XVIII-lea după hotărnicia din 3 Ianuarie 1756. Aşa în timpul lui Mircea Ciobanul, orăşenii au avut judecată cu nişte boieri anume: Bucşă comisul din Petreşti de Vărsături, cu Stanca fata Herţii, cu Staicul feciorul

ULIŢA ŢIGĂNIEI (Calea Victoriei) cu biserica catedrală înainte de 1877
pag. 88—89.

Sulii, cu Bucşă nepotul Sorăţului şi cu Danciul feciorul lui Benetiuc pentru moşia Frăsinetul, şi s'a dat orăşenilor lege 24 de boieri şi au jurat cum că este a lor moşie şi au rămas aceşti boieri, ce s'au zis mai sus, de lege.

In timpul lui Petru Vodă Schiopul (1559—67) orăşenii au avut pâră cu Vlad Postelnicul pentru hotare şi semne şi fiind judecaţi pe dreptate şi lege ca să fie hotarele pe unde au fost puse de Tudor Negrul încă din timpul lui Basarab cel Bătrân a rămas Vlad Postelnicul de lege.

In timpul lui Alexandru Vodă (1567—77) iar au avut judecată orăşenii cu Bucşă şi ceilalţi boieri din Petreşti, şi iar au rămas de lege aceşti boeri.

In a doaua domnie a lui Mihnea Vodă la 1585, s'a dat următoarea hotărîre: «iar moşia Frăsinetul fiind a orăşenilor din Târgu-Jiului de moştenire şi jurând cu feţe de boeri . . . . au dat'o sub stăpânirea lor [1]).

* * *

Secolul al XVII-lea însemnează încă un nou pas în îmbunătăţirea stării materiale a orăşenilor. Buna stare economică în care se găsesc, îi pune în poziţiunea priincioasă de a-şi mări moşia prin cumpărături afară din raza oraşului şi a-şi duce viaţa de toate zilele mai uşor şi mai în belşug. Astfel locuitorii încep a cumpăra moşii în alte sate învecinate, ca Dăneştii, Petreştii, Pişteştii, Drăgoenii, Bălăneştii întinzându-şi proprietatea fonciară, precum şi robi ţigani pentru slujba gospodăriei. Pe când îşi întindeau proprietatea prin cumpărături, nu neglijeau de a şi-o asigura prin renoirea crisoavelor domneşti.

1) Carte de judecată în Târgu-Jiului în timpul lui Const. M. Cehan Racoviţă Vodă 1756. Cfr. Copie după crisovul lui Radu Vodă Mihnea din 1611 (7119) Apr. 26.

Aşa Radu Vodă Şerban prin crisovul său din 29 Iunie 1604 (7112) confirmă fraţilor Buzăşti, Radul Clucerul şi Preda Banul stăpânire peste Târgu-Jiului pentru dreapta şi credincioasa slujbă a lor şi a fratelui lor Stroe Stolnicul mort în urma luptei cu Tătarul, către Domn şi către ţară.

De asemenea prin porunca sa din 26 Aprilie 1611 (7119) confirmă orăşenilor stăpânire peste cumpărăturile anterioare făcute în Târgu-Jiului şi în Frăsinet [1]).

Кѡпіє дȣпъ извóдѵл че саȣ скос дѵп картѣ мъріи сале рáдѵл вѵд фічорѵ міхнии вод. Ѥкоáсъ дȣпъ сървїє. лѣт ҂ЗРѲІ. $\left(\frac{7119}{1611}\right)$.

† Датаȣ дѡмниѧ лȣи ꙟнвъцътȣра дѡмнѣи сале тȣтȣрорȣ ѿрошанилорȣ, де ла ѿрáшȣл дѡмнии сале [2]) ѡт търгȣжіюлȣи ка съ ле фіє тоатъ ӑлор мошїє кȣ тот хотарȣл, пе ȣнде сънтȣ хотареле ши семниле чѣле бътрѫне пентрȣ къ ѧсте ӑ лор мошїє де стръмошїє кȣмпърáтъ ꙟнкъ дин зилиле бътрънȣлȣи басарабȣ вод [3]) де ла тȣдорȣ негрȣл, дрептȣ ѿ сȣтъ де мін дъ аспрі гата. іар дȣпъ ӑчеѧ кѫндȣ аȣ фостȣ ꙟн зилиле лȣи пътрȣ вод фічорȣл мірчии еи аȣ ӑвȣт пѫръ кȣ владȣл пост(елнікȣ) пентрȣ хотаръ ши семне. деч пътрȣ вод фічóрȣл мірчии вод іаȣ фостȣ жȣдекат пъ дрептате ши пъ лéџе ка съ фіє хотаръле ши семниле пе ȣнде аȣ фостȣ пȣсъ де ла тȣдор негрȣл, ши аȣ ръмас владȣл пост. дъ лéџе динаинтѣ мъріи сале лȣи пътрȣ вод. іар дȣп ӑчеѧ кѫндȣ аȣ фостȣ ꙟн зилиле ръпосатȣлѵи мъріи сале [4]). 'Іѡн ӑлиѯандрȣ вод. ши ꙟн зилиле пъринтелȣи мъріи сале [5]), 'Іѡн міхнѣ вод. іар аȣ авȣт

1) Arhiva Primăriei. Originalul slavon foarte deteriorat în cât nu s'a putut utiliza se află în posesia d-lui C. Broşteanu-Urdăreanu.

2) In original: «dat-am Domnia Mea această poruncă a Domniei Mele tuturor orăşanilor din oraşul Domniei Mele».

3) Neagoe Vodă (1512—21).

4) Domniei Sale.

5) Domniei Mele.

пъръ Ѡрошании че скріѕ май сѕс кѕ нище боѣри ӑнѕме бѕкшъ дин петрещи кѕ фата херіціи ӑнѕме Станка ши кѕ Станкѕл фічорѕл сѕлии ши кѕ бѕкшъ непотѕл Соргцѕлѕи ши кѕ дӑн фічорѕл лѕи бенетюк, пентрѕ нище мошїе че съ кїамъ мошїа фръсинетѕлѕи ши аѕ дат Ѡрошанилорѕ леще-кд-де боѣри де аѕ жѕратѕ, кѕм къ ıасте ӑ лор мошїе ші мр аѕ ръмас ӑчеши боѣри че саѕ зис май сѕс де леще диннаинтѣ ръп(о)сатѕлѕи ӑлиѯандрѕ вод ши диннаинтѣ ръпосатѕлѕи пъринтелѕи мъріи сале [1]) михни вод. ші а възѕт мърїа са [2]) ши картѣ вътрънѕлѕи пътрѕ вод. фічорѕл мірчии вод. ши картѣ ръпосатѕлѕи пъринтелѕи мъріи сале [3]) міхнѣ вод. дрептѕ ӑчеа ам дат іши домнїа мѣ Ѡрошанилорѕ ка съ ле фіе лорѕ мошїа че ıасте май сѕс зисъ Ѡчинъ Ѡхабникъ ши фічорілорѕ ши непоцилорѕ ши стрънепоцилор лор. іши де кътре нименѣ неклътитъ съ фіе прин порѕнка домнии сале [4]) дрептѕ ӑчеа пѕсам домнїа мѣ ши мъртѕріи: жѕпан винтилъ вел ворнек, і жѕпан черніка вел логф. і стоика вел вист. і кърстѣ вел спат, і кóчѕл вел ком(і)с, і панаит вел стол(ни)к, і станчѕл вел пах. і жѕпан фота вел пост. і черника вел лог. ши саѕ скрис ӑн бѕкѕрещи ла лѕна лѕи ӑпрíлїе кз лт ѮРѲЇ.

In 1630 Matei Aga (Matei Vodă mai în urmă) Aslan Vornicul, Gorgan Spătarul şi alţi boieri trec pe la gura plaiului Vulcan în Transilvania la Racoţi principele Transilvaniei pentru a cere ajutor împotriva lui Leon Vodă:

Iată o parte din scrisoarea unui vameş, Vasile, din 20 Octomvrie 1630 către Paraschiva Logofătul:

«Când am mersu la Trăg (Tg.-Jiului) venise vestea «la Căpitanul cum treace Aslan Vornicul cu Gorgan şi «cu Mateiu şi cu alalţi boiari cu tot la munte; ce am şi

1) In original: Domniei Mele.
2) Domnia Mea.
3) Domniei Mele.
4) După porunca Domniei Mele.

«încălecat cu Sârbii: ce am mersu Luni seara la Runcul «Cliucearul; demăneaţa ne-am sculat de noapte, ci ne-«am dus unde au fost ei tăbărâţ(i). Ce ne-am pus în «gura plaiului ca să nu-i lăsăm să treacă. Eii au venit toţ «de faţ(ă) că era mulţi şi tot de folos. Ce au şi dat la «noi; când am stătut să vedem ce vor să facă, au eşit «nainte lor Mihaiu Clucearul şi Dumitru Căpit(an) şi che-«ma pre Căpitanul să meargă la ei şi striga să ne închinăm «lor. Dacă au văzut că nu vom, eii au şi dat la noi, de «ne-au răsipit de-au fugit cine încătroo au putut. Vrutu-«ne-am pune şi capetel(e) după alalte nevoi. Deacă am «venit la Trăg (Tg.-Jiului) scris-au Vornicul cărţi la Vod(ă) «şi la Vornicul şi la toţ boiarii, cum au fugit Aslan Vornic «cu feciorul lui şi Gorgan Spătar şi Aga Mateiu . . . . « . . . şi Barbul de Poian(a) . . . şi alţi mulţi de la Olt «şi de la Rom(a)naţ(i) şi de la Jiul de jos şi de la Me-«h(e)dinţi. De am vrut să viu eu cu cărţile să spuiu ce «am văzut . . . . ci apoi eu gândiu cum voiu veni şi să «las aicea slubja pustie, ce am trimes aceşti feciori şi cu «un Sârbu cu cărţile; ce vor spune şi ei şi de în gură «ce-au văzut. Că acum ţeara fuge toat(ă), că le-au zis «acei boiari ţerăi: «Fugiţ(i) toţ(i) după noi, nu mai daţ(i) «nemic . . . . Rumânii nu vor să dea nemic, ci bat fe-«ciorii şi le iau banii şi trăsurile şi zic că le a zis boiarii «să nu dee nimic că le vine alt Domn [1]) . . . .

La 11 August 1631 (7139) boierii din Bucureşti află că vin pribegii din Ardeal în ţară şi scriu judeţului din Braşov jup. Hrâjilă Crâstov: «Dăm de ştire dumnetale, când am fost Veneri Aug. 10 dni (zile) venitu-ne-au cuvânt de la oamenii noştri den sus, zicând cumva să pogoare Tedosie Spătar cu oaste pre la Târgul-Jiului . . . . . . De care lucru numai ce stăm de ne mirăm şi nu

1) N. Iorga, Studii şi Doc. IV 19 | 20.

ştim; acesta lucru poate să fie cu ştirea Mării Sale Crai au nu easte . . . ce pohtim pre dumneata ca pre un bun prieaten ca pre un vecin bun . . . să ne dai ştire dumneata de toate lucrurile şi de toate veştile ce va fi dentr'aciia [1]) . . .

Tot în 1631, Matei Aga cu Aslan Vornicul, Gorgan Spătarul, Barbu Predescu Paharnicul, Michaiu Coţofană Spătarul, Dimitrie Filieşanul Slugerul, Mitrea Vistierul viņ cu oaste din Transilvania pe drumul vechiu (roman) al pasului Vulcan şi mărindu-şi oştirea dată de Racoţi, Principele Transilvaniei, cu miliţie de ţeară roşiori, bat în Târgu-Jiului oştirile domneşti ale lui Leon-Vodă şi pornesc spre Bucureşti.

In 1632 «A patra oară au trimis Leon Vodă la pribegii din Ardeal (Matei Aga) pe Logofătul Radul din Daşa cu nouă făgăduinţe şi jurământuri, ci acesta sosind la Târgu-Jiului . . . . s'a întâlnit cu oşti ardeleneşti şi cu roşii într'armaţi sub povăţuirea paharnicului Barbul şi a spătarului Mihail ca ai lor nişte mergători înnainte, pe cari îi urmà ceilalţi pe plaiul Vâlcanului. Radu Logofătu fu prins, dar soţiile lui au scăpat cu fuga şi au înştiinţat pe Leon Vodă despre venirea pribegilor.

La 1656 Iunie 10, Constantin Vodă Şerban, întăreşte Jupânesii Elena Băneasa soţia Banului Radu Buzescu şi fiului său Matei Postelnicul stăpânire peste oraşul Târgu-Jiului [2]).

In acest secol Târgu-Jiului a văzut pe Şerban Vodă Cantacuzen (1679—88) care adunà trupe în munţi şi trecea la M-rea Tismana, unde erà ctitor.

Tot pe la Târgu-Jiului a trecut şi C. Brâncoveanu

---

1) Ibid. pag. 104.

2) Revista Tin. Română, Noua Serie Vol. I. Fasc. I. (1898) pagina 105 şi 124.

Vodă 1695 dela M-rea Hurezi la M-rea Tismana, unde a petrecut câtva timp cu toată familia şi Curtea sa domnească.

La 1712 au trecut pe aici pe la Târgu-Jiului prin pasul Vulcan în districtul Uniedoarei vre-o 43 familii bulgare, care cu permisiunea generalului Steinville comandant al cetăţii Deva, s'au aşezat acolo şi au întemeiat un mic suburbiu numit şi astăzi «oraşul grecesc». Pe la 1848 şi-au perdut limba şi naţionalitatea contopindu-se cu Românii [1]).

Se deschide iarăşi judecata între orăşeni şi locuitorii din Petreşti de Vărsături pentru moşia Frăsinetul.

La 25 mai 1717, Constantin Ştirbei, marele Ban al Craiovei, dă cartea sa de judecată lui Ioan Judeţul din Tg.-Jiului şi tutulor orăşanilor de acì, că au dreptul de a stăpânì moşia Frăsinetul — după jurământul a 24 boieri — împotriva lui Papa Iupceanul şi Barbul Benetiuc cu cetaşii lor, cari scoseseră o carte a Radului Voda cu leatul 1541 (7049) prin care li se întărea stăpânirea asupra Frăsinetului, lor, lui Dan, Stancăi, Arcăi şi fetelor lor — după jurământul a 12 boieri. Cartea lui Radu Vodă însă, s'a dovedit de rea şi leatul stricat.

S'a dat lege Papei Iupceanu şi Barbului Benetiuc, ca să jure cu 24 boieri, dar n'au putut şi au perdut pricina.

Костандин Щирбеи вел бан. датам картѣ ноастрѫ де жѹдекатѫ лѹи Іѡан жѹдéцѹл дин тѫргѹл-жѫюлѹи шѝ тѹ́тѹрѡр ѡ̀рошаниле́ѡр де акѡ̀ло ка сѫ а̂йбѫ а̂ цинѣ̀ шѝ а̂ стѫпѫнѝ де а̀кѹм а̂наинте кѹ бѹ́нѫ паче то́тѫ мошíѧ че сѫ кíамѫ фрѫсинéтѹл, престе тот хотарѹл, дин жѹдéцѹл жѫюлѹи де сѹс. каре

1) Tocilescu, Revista pentru Istorie etc. Anul III. Vol. 5. Fasc. I, pag. 128 (1885).

мошіе ꙗсте а̂ лѡр дрѣптъ ши бътрѫнъ ѿчинъ де кътръ папа кѹ фраціи̂ лѹи ѳечоріи̂ лѹи михаи пахѹ. де ла юпка, ши де кътръ барбѹл бенетюк ши де кътръ дѹмитрѹ ко́влѣ ши де кътръ тоатъ чата лѡр дин петре́щі. пентрѹ къ шаѹ фост лѹат папа іопчанѹл кѹ барбѹл бенетюк. ши кѹ чата лѡр ві (12) боѧрі, ка съ ѧ сѣма пентрѹ а̀частъ мошіе фръсинетѹл де кътръ ѿрошаній дин Търгѹл-жіюлѹй, ши съ ѿ хотъраскъ де кътръ ѿрошани. ши стрънгъндѹсъ а̂чеи боѧрі аѹ фост дат а̂частъ мошіе фръсине́тѹл ка съ ѿ ціе папа ю́пчанѹл кѹ барбѹл бенетюк. ши кѹ чата лѹй. І́ѡан жѹдецѹл, ши кѹ ѿрошанії̂ дин търгѹл жъюлѹи щїинд къ а̀частъ мошіе фръсинетѹл ꙗ̃сте а̂ лѡр мошіе бѹ́нъ ши дрѣптъ, ши аѹ стъпъни́то мощії̂ лѡр. ши пъринції̂ лѡр пънъ а̂кѹм ши еи тот кѹ бѹнъ паче ꙗр пънъ а̂кѹм ꙗ̂р папа і̂опчанѹл ши кѹ барбѹ бенетюк, ши кѹ чата лѡр наѹ а̂вѹт трѣбъ кѹ а̂частъ мошіе ни́чі аѹ стъпъни́то. чи аѹ ҆҆̂нпресѹрато а̂чещі ві (12) боѧрі мошіѧ ши аѹ дато папеи юпчанѹл, ши барбѹлѹи бенетюк кѹ чата лѡр. ши лѣѹ фъкѹт маре стрълмбътате. дечи еи наѹ ҆̂ргъдѹит, чи саѹ скѹлат І̂ѡан жѹдецѹл ши кѹ тоци ѿрошанії̂ дин търгѹл жъюлѹи, ши аѹ мерс ҆̂наинтѣ мъріеи сале прѣ лѹминатѹлѹй нострѹ домн І̂ѿ Костандин басараб ввд. [1]) де саѹ жълѹитѹ кѹм къ ачеи ві (12) боѧрі лѣѹ фъкѹт маре стрълмбътате де лѣѹ ҆̂пресѹрат мошіѧ. ши аѹ дато папеи і̂опчанѹл. ши̂ барбѹлѹй бенетюк кѹ чата лѡр. ши мъріа са̀ дѹпъ жалба лор нѣѹ порѹнчит ноаѡ кѹ̀ ѡ лѹминатъ карте а мъріей са̀ле. ка съ мѣрџем нои аколѡ ла търгѹл жіюлѹи. съ лѹѡм сѣма пентрѹ ача̀стъ мошіе фръсинетѹл, ши съ ведем че дрептате аѹ фъкѹт ачей ві (12) боѧрі; ши ачастъ мошіе фръсинетѹл і̂асте а ѿрошанилѡр дин търгѹ̂ жъюлѹи ор ꙗ̃сте а папеи юпчанѹл, ши а барбѹлѹи бенетюк кѹ чата лѡр; ши чи́не аѹ стъпънит ачастъ мошіе пънъ акѹм; дечі нои дѹпъ лѹминатъ порѹнка мъріеі сале ам венит фацъ ла търгѹл жъюлѹи, ши ам тримис де аѹ венит ши ачеи ві (12)

[1]) Brâncoveanu Vodă 1688-1714.

боѧрі карїй їаȣ фост лȣат пана їопчанȣл, ши варвȣл бенетюк кȣ чата лѡр ши аȣ фост ши папа їопчанȣ ши барбȣл бенетюк кȣ чата лȣй. ши аȣ фост ши іѡан жȣдецȣл кȣ ѿрошанїй дин търгȣ жиюлȣи де аȣ стътȣт кȣ тоцїй де фацъ ꙟнаинтѣ ноастръ, ши лѣм зис де шаȣ скос тоате кърциле ши скрисориле, чйне че аȣ авȣт де ачастъ мошіе фръснетȣл де саȣ читит ꙟнаинтѣ ноастръ, ши аȣ скос папа юпчанȣ кȣ барбȣл бенетюк кȣ чата лор ѿ карте а радȣлȣи вод кȣ л(ѣ)т ҂змѳ (1541) ꙟ каре карте скрїѧ ка съ цїе (loc liber) кȣ фечорїй лȣй дан ши станка. ши арка ши фѣтеле лѡр (loc liber) ши аȣ скос ши іѡан жȣдецȣл кȣ ѿрошаніи дин търгȣл жъюлȣи ѿкарте а радȣлȣи вод кȣ л(ѣ)т ҂зрѳі (1611). де саȣ читит ꙟнаинтѣ ноастръ. ши аша скрїѧ ꙟтрачѣ карте а радȣлȣй вод. кȣм къ саȣ пжржт ѿрошанїи дин тжргȣл жъюлȣи кȣ бȣкшъ комис, кȣ чата лȣи ши аȣ фост жȣрат ѿрошанїи дин търгȣл жъюлȣи кд (24) де боѧрі пентрȣ мошіѧ фръсинетȣл, ши аȣ фост а лор дрѣптъ де мощенире, ши лѣȣ дат радȣ вод съ ші цїе мошїѧ фръсинетȣл кȣ бȣнъ паче. їар бȣкшъ ком. кȣ чата лȣи аȣ ръмас де жȣдекатъ. каре ꙟтрачастъ карте а радȣлȣи вод скріе кȣм къ ши маи наинте врѣме ꙟ зилеле лȣи алеѯандрȣ вод мошȣ радȣлȣи вѵд, ши ꙟн зилиле мйхней вѵд татъ радȣлȣи вѵд аȣ фост маи авȣт пжръ ѿрошанїи дин търгȣл-жъюлȣи кȣ бȣкшъ комис ши кȣ чата лȣи, ши тот аȣ фост ръмас бȣкшъ ком. кȣ чата лȣи де жȣдекатъ, ши тот аȣ цинȣт ши аȣ стъпънит мошїи лѡр, ши пъринцїи лѡр ши еи кȣ бȣнъ паче ачастъ мошіе пънъ акȣм. їар папа іопчанȣл кȣ варбȣл бенетюк, ши кȣ чата лор карїи съ траг дин мошѵ комисȣ наȣ цинȣт нич аȣ стъпънит, їар пана юпчанȣ ши кȣ барбȣл бенетюк, ши кȣ чата лѡр еи їар маи скоасеръ ѿ карте а радȣлȣи вод пентрȣ мошіа фръсинетȣл, ши лȣжнд нои сѣма ачеи кърції саȣ гъсит рѣ ший кȣ вълѣтȣл стрикат фъкȣтъ кȣ мещешȣгȣрі, ши аȣ ръмас ачѣ карте минчиноасъ. ши саȣ пȣс жѡс. дечі нои лȣжндѵ сѣма кȣ амъръꙋнтȣл, ши възънд къ

STRADA TUDOR VLADIMIRESCU
pag. 86.

ачастъ карте а ѡрошанилѡр іасте маи ноаѡ де кът кърциле папеи іопчанꙋ. ши кꙋ чата лѡр. ꙟсъ де кът картѣ радꙋлꙋи вѡд кꙋ ов (72) де ані. ши де кът картѣ лꙋи алеѯандрꙋ вод, кꙋ мг (43) де ані ши кꙋм къ ачастъ мошіе аꙋ стъпънито тот ѡрошані. ши фъкънд ноі съ доведим адевърꙋл ши дрептатѣ, ам дат лѣџе папеи іопчанꙋл. ши барбꙋлꙋи венетюк кꙋ чата лѡр, ка съ жꙋре кꙋм къ іасте а лѡр бꙋнъ ши дрѣптъ ши аꙋ стъпънито ачѣ мошіе фръсинетꙋл мошій лѡр ши пъринцій лѡр ши ей пънъ акꙋм кꙋ бꙋнъ паче, іар еи наꙋ пꙋтꙋт съ жꙋре, чи аꙋ ръмас де лѣџе. дечі ной възжнд къ нꙋ пот съ жꙋре ам жꙋдекат, ши ам дат лѣџе ѡрошанилѡр дин търгꙋ жюлꙋи ка съ жꙋре еи кд (24) де ѡамені ѡрошані. кꙋм къ папа юпчанꙋл ши варбꙋ венетюк кꙋ чата лѡр наꙋ маи стъпънит ачастъ мошіе кꙋ ачѣсте кърці чи аꙋ стъпънито еи кꙋ бꙋнъ паче, ши іасте а лѡр бꙋнъ, ши дрѣптъ, ши кꙋм къ оунде нѣꙋ дꙋс пре ной ла ачастъ мошіе де нѣꙋ арътат, ши ам възꙋт хотарꙋл, ши пе ачест хотар аꙋ цинꙋт, ши аꙋ стъпънит мошій лѡр, ши пъринцій лѡр, ши еи пънъ акꙋм. ши ей кꙋ тоцій саꙋ апꙋкат съ жꙋре, ши зикънд еи къ вор жꙋра нои ам фъкꙋт фоае де кд (24) де ѡамені дин ѡрошані съ жꙋре. ши аꙋ фост Іѡан жꙋдецꙋл, ши лепъдат къпитанꙋл рѣнгѣ ши стан діаконꙋл, кареле фіинд ѡм де п (80) де ані. ши попа гіѡка преѡт вътрън, ши никола, ши дръгич ѡрошанꙋл ши татꙋл ши преда ѡрошанꙋл ши алеѯе де ла търгꙋл жъюлꙋи ши дꙋмитрашко, ши пътрꙋ бръзилъ ши симіѡн бръзилъ ши дꙋмитрашко пъръцꙋл, ши Іѡан чоромела. ши шърбѵ палецѵ ши стойка цѣнгѣ. ши дꙋмитрꙋ пахарникѵл ши рꙋсѣ кроиторюл. ши костандин ши винтилъ, ши никола ши Іорга. ши ачеші ѡрошані еи кꙋ тоцій аꙋ мерс де ла жꙋдекатъ ꙟ сфнта бесѣрика домнѣскъ дин търгꙋ-жъюлꙋй де аꙋ жꙋрат кꙋ мъйниле пре сфънта еѵгліе кꙋм къ ачастъ мошіе фръсинетꙋл іасте а лѡр мошіе бꙋнъ ши дрѣптъ, ши аꙋ стъпънито мошій лѡр, ши пъринцій лѡр. ши ей пънъ акꙋм. ши пе оунде нѣꙋ аръ-

тат ноаѡ хотарȣл пе ӑколѡ̑ аȣ цинȣт, ши аȣ стъпънит кȣ паче, ӏар папа ӏопчанȣл кȣ барбȣл бенетюк кȣ четашїй лȣи наȣ цинȣт, ничї аȣ стъпънит, фїинд исправнечї (loc liber) ши фота къпитанȣл, ши михаи ват(аф) дин дръгомане. ши костандин ӑрмашѵл де ла країѡва ши станко пост. бенцескȣл ши барбȣ къп. ръїѡшанѵл, ши михаи бивескȣл ши гȣзилоюл ши аȣ фост мȣлцї боѧрї ши ѡ҆амени де исправъ карїй саȣ ӑтъмплат де аȣ фост кȣ нои ӑпреȣнъ . . . . . ши саȣ фъкȣтсѣмне . . . . ӑ варницъ пънъ . . . . ӑ ѡ҆бръжїѧ маре, пре оунде сав пȣс пїєтри . . . . . . царинеи петрещилѡр ӑ поѧна чȣтеи . . . . ѡбършїѧ лȣпоаии, злаци . . . . ши дин хългърадe пънъ ӑ ӑнинїй . . . . дѣчїй . . . . . ӑ зъвоюл нѣгрȣ ши дин зъвою негрȣ . . . . . лȣй пȣпъзъ дрепт ӑ мъгȣра маре . . . . . ӑпа ӑ сȣс пънъ ӑ капȣл дѣлȣлȣи . . . . пънъ . . . . дȣдȣрою ӑ пїатръ. дрепт ӑчѣѧ дȣпъ ашъзъмънтȣл че лѣм фъкȣт ам дат ачастъ карте ӑ ноастръ де жȣдекатъ лȣи Іѡн жȣдѣцȣл ши ѡ҆рошанилѡр дин търгȣл жиюлȣи ка съ аибъ а цинѣ, ши а стъпъни де акȣм ӑнаинте ачастъ мошїе че съ кїамъ фръсинѣтȣл кȣ бȣнъ паче де кътръ папа ӏопчанȣл, ши де кътръ барбȣ бенетюк ши де кътръ четашїи лѡр, алт вал ши алтъ гълчавъ съ нȣмаи аибъ. пентрȣ къ аȣ рѫмас папа кȣ барбȣл, ши кȣ чата лѡр де жȣдекатъ: = пентрȣ ачаста ам ӑтърит ши нои кȣ ачастъ карте а ноастръ де жȣдекатъ, ка съ нȣмаи фїе причинї ӑтре дънши . . . ачаста скрїем.

Ман ќе ѧ̃ ꙁзске (1717 [1]).

* * *

1) Мъкар къ картѣ чѣ де жȣдекатъ ӑ кѧ́нȣлȣи костандин цирќѣю ӏасте скрисъ рȣмънѣще: нȣмаи фїиндꙋ ӑтрȣ ӑчѣ карте словеле ши кȣвинтеле фоарте понегрйте ши рȣпте (дȣпъ порȣнкъ) кȣ мȣлтъ неконицъ ши трȣдъ, пе кът саȣ пȣтȣт кȣноаще кȣвинтеле ам скрйс ӑнчї ӑ ӣзводȣл ӑчѣста ашъмȣрит. Іар ȣнде нȣ сав пȣтȣт кȣноаще нич де кȣм, нич словеле, нич кȣвинтеле, ам лъсат ӑнч ӑ ӣзвод лѡк нескрйс прекȣм аратъ.

† аз (eu) Лȣпȣ даск. слов: нꙁписах (am scris).

In Oltenia pe la începutul sec. al XVIII-lea se naşte un curent puternic împotriva suzeranităţii turceşti. Barbaria turcească revoltă spiritele. Boierii olteni năzuesc către bătrâna civilizaţie apusană. Innainte încă de anexarea Olteniei la Austria, miliţiile olteneşti sub conducerea sărdarilor Barbu Brăiloiu, Obedeanu şi Bengescu, boieri proprietari în Gorj şi în Târgu-Jiului înfrâng la 1716 în Bengeşti şi în Târgu-Jiului cetele de slujitori străini, ce Domnul ţării Nicolae Mavrocordat trimisese asupra lor. Boierii olteni atraşi de bătrâna civilizaţie apusană au crezut în patriotizmul lor sincer şi cald că prin schimbarea suzeranului din orient prin altul din occident aduc servicii reale ţării, dar urma a dovedit că aşteptările lor erau să fie decepţionate în curând. Astfel la 6 Septemvrie 1719, şasezeci şi şase de boieri au adresat din Târgu-Jiului, principelui Eugeniu de Savoia o petiţie prin care se plângeau în potriva boierilor Băleanu şi Ştirbei, pe cari i considerau de vrăjmaşi ai ţării şi ai lor, fiind partizani ai Turcilor. Ii învinovăţiau de mijlocitori ai morţii Brâncoveanului şi Cantacuzineştilor prin Golescul şi Nicolae Vodă Mavroeordat. Că Nicolae Mavrocordat văzând că l-au urmat peste Dunăre, când a fost gonit din ţară, i-a înnălţat la cele mai mari dregătorii, când a venit iarăşi Domn. Dau pe faţă reaua lor voinţă către Cesaricească Mărire, ameninţând pe Olteni, că le vor scoate ochii, de oarece ei au adus pe Nemţi în ţară.

«Cu adâncă plecăciune ne închinăm Excelenţiei Tale noi toţi boierii de aici din Oltenia, cari am aşteptat din toată dorirea inimii noastre plăcuta sosire a Excelenţiei Tale, pentru ca să ne scapi de jugul şi de obiceiurile tiraniceşti, ce am avut, şi să ne îndreptezi către obiceiurile creştineşti.

Insă cu mare amărâciune am auzit, că venind, Exce-

lenţia Ta voeşti a ne pune căpetenii pe acei boieri, Bălianu şi Ştirbei, cari nu numai nouă, dar şi Patriei lor au fost vrăjmaşi.

Pe căpeteniile şi chiar pe domnii lor şi pe alţi boieri i-au dat morţii, şi alte prăpădenii n'au scăpat de a face şi aşa ne temem că în viitor să nu facă şi mai rău. Noi însă, cari am fost credincioşi către Mărirea Sa cu casele noastre, cari putem să trăim dintr'al nostru şi nu din jefuiri (pentrucă aici ne sunt moşiile, casele, turmele şi toată agoniseala noastră) ne am adunat aici în Târgul-Jiului, ca să aducem Excelenţiei Tale plecata noastră jalbă, pe care rugăm ca s'o primească Excelenţia Ta şi să socotească, că Băleanul şi Ştirbei cu ceilalţi ai lor, cunoscuţi de răutate, sunt singurii aceia, cari au dat în mâna păgânilor pe Prinţul C. Brâncoveanu cu toată familia lui şi toată familia Cantacuzenilor prin mijlocirea lui Golescul, care, prin voinţa şi intrigile numiţilor, a dat scrisorile împărăteşti în mâinile lui Nicolae Vodă pentru a face pofta lui Băleanu şi a Turcilor, din care pricină nu numai mai sus ziselor familii, dar chiar altor boieri patrioţi ai ţării le-a căşunat moarte. — Căci prin mijlocirea lor, păgânii au omorît pe câţiva, pe alţii, prinţul Nicolae i-a aruncat în închisoare jefuindu-i de toate averile lor, ne aflând altă vină în dânşii, decât că au fost în înţelegere cu Mărirea sa chesăricească, nici acei închişi n'ar fi scăpat de moarte, dacă miliţia chesăricească venind pe neaşteptate, nu i-ar fi liberat. Şi pe când fugise peste Dunăre Nicolae Vodă, ei au fost soţii lui de călătorie, pentru care pricină i-a înnălţat pe ei la cele mai mari dregătorii ale Principatului. Să observe Excelenţia Ta, că numai acest Băleanu aşa de bine stă în mila lui Nicolae Vodă, în cât fiul acestuia este Prefectul cel mai înnalt al grajdurilor şi vărul său Mare Vornic şi toate moşiile lui

câte sunt în partea Turciei stăpâneşte el singur, şi ia veniturile ei; ceilalţi boieri însă cu mânăstirile din această parte, cari suntem sub stăpânirea Măririi chesariceşti, având moşii nu luăm nici un venit dela ele. Această rea voinţă către Augusta Mărire atunci a dat-o pe faţă, când sosind din Viena bunii şi credincioşii lor prieteni, ne-a adunat pe toţi în mânăstirea Hurez şi ne-a îndemnat a iscălì nişte scrisori haine al căror autori sunt Băleanul şi Ştirbei, prin care voiau să ne îndatoreze, ca nici unul dintre noi la vreme de nevoie să nu meargă a se jăluì la Augustul Impărat, sau la Excelenţia Ta sau la oricare funcţionar chesaricesc, ameninţând în felurite chipuri a pedepsì pe aceia cari vor merge la Nemţi a se plânge, şi se va da jafului toată casa lor. Un cap aşa de neastâmpărat poate cu meşteşugurile lui să aducă întregii acestei provincii cele mai mari primejdii şi robie, neamului mare ocară, şi mari pagube sfintelor noastre mânăstiri şi caselor boereşti. Căci noi din gura lui am auzit când a zis: că se va străduì din toate puterile, ca să stârnească asupra noastră toate relele, căci dela noi a venit căderea caselor lor când am venit noi cu miliţia chesăricească şi am prins pe Domnul lor şi ei au părăsit ţara. Şi iarăşi a zis: vremile nu vor stà totdeauna aşa, ci schimbându-se ele, ei se vor întoarce în ţară. Şi iarăşi: Că dacă ar avea putere asupra noastră, Oltenilor, ne-ar scoate ochii la toţi, pentrucă noi am adus pe Nemţi în ţară. Chiar către sfintele mânăstiri se arătà rău voitori zicând: că îşi vor pune toate puterile să desfiinţeze toate moşiile şi daniile mânăstirilor ce au dela mulţi bătrâni şi răposaţi întru blagocestie Domnitori, ceia ce auzind părinţii foarte s'au întristat şi plecat Vă roagă pe Excelenţia Ta, ca să nu se facă după voinţa lor. Reaua lui voinţă, ce are către Nemţi atunci se arătà mai ales din vorbele lui după

moartea Sărdarului Barbul, când a zis: Iată, că zace mort cânele acela, care a adus în ţară pe Nemţi!

Din acestea să ia în băgare de seamă Excelenţia Ta, cum are să trăiască cu ei Excelenţa Sa Gheorghe Cantacuzen, pe care Mărirea Sa Augustă ni l-a dat să fie Domnul nostru, căci sunt vrăjmaşi foarte familiei acestuia după cum se vede din fapte, şi dacă s'ar învoì cu câţiva din ai lor pe care i-a tras în partea lor sunt destoinici de a înnăbuşì şi gândurile celor buni din ţară şi a-i trage iarăşi în partea lor. Stăpâne al nostru singur şi binefăcător! pentrucă a venit aici Excelenţia Ta ca să desrădăcinezi nedreptatea şi să ridici ţara noastră la o bună stare; de şi vrăjmaşii împăratului zic că Excelenţia Ta nu ai fi având nici o putere, dar că toate atârnă dela ei, cu toate astea, noi credem cu tărie, că vom primi toate mângâierile din puternica Ta mână; la prea de lăudat dreptate a Excelenţiei Tale alergăm plecate şi credincioase slugi ale prea puternicului Impărat, ca nu cumva pentru aceşti vrăjmaşi ai noştri, să se întristeze inimile noastre şi ale clerului din mânăstiri, dar Excelenţia Ta care înfăţişează persoana prea puternicului Impărat să găsească vr'o vindecare şi nouă şi Patriei noastre pentru buna cârmuire a ţării, ceiace va venì în lauda Prea Augustului Impărat. Noi boierii olteni, bucuroşi dorim dela Excelenţia Ta, ca de singurul nostru stăpân, Prea Măritul Domn Gheorghe Cantacuzen, care ni s'a dat să fie Domnul nostru şi de boierii noştri olteni pe care Excelenţia Ta îi va crede buni de a chivernisì, să fim cârmuiţi, însă să nu fim cârmuiţi de către vrăjmaşii noştri, şi atunci ne vom cunoaşte că suntem sub îndurarea împărătească şi ne vom odihnì din mila chesăricească şi vom arătà fără nici un vicleşug credinţa făgăduită şi slujba noastră în care făgăduim şi ne îndatorăm a stăruì fără şovăire. Aceste prea plecate ru-

găciuni le aducem Excelenţiei Tale, nădăjduind în dreptatea şi înţelepciunea Innălţimii Tale, că vom fi mângâiaţi şi mulţumiţi.

1. Nicodim egumenul Tismenii, 2. Constantin Brăiloiul, 3. Ion egumenul Horezului, 4. Ştefan egumenul Bistriţei, 5. Ştefan egumenul Arnotei, 6. Vasile Poienarul, 7. Staico Bengescul, 8. Constantin Poienarul, 9. Matei Brăiloiul, 10. Matei Glogoveanul, 11. Constantin Brăiloiul, 12 Milcu Postelnicul, 13. Ilie Oteteleşanul, 14. Vladul Zătreanul, 15. Radu Zătreanul, 16. Matei Zătreanul, 17. Căpitan Bălescul, 18. Atanasie Romanescul, 19. Barbul Răioşanul, 20. Ion Bengescul, 21. Constantin Strâmbeanul, 22. Ştefan Barbul, 23. George Paharnicul, 24. Barbul Paharnicul, 25. Constantin Fărcăşanul, 26. George Socoteanul, 27. Matei Poenarul, 28. Papa Jupescul, 29. Căpitan Podăraşcu, 30. Drăghici Olănescu, 31. Preda Bujoreanul, 32. Nicu Căpitanul, 33. Pârvul Renghi, 34. Barbu Şarlăul, 35. Constantin Bădeanul, 36. Alexandru Mărgineanul, 37. Radu Şarlăul, 38. Dumitru Bălescul, 39. Stoica Brăiloiu, 40. Vasile Cepleanul, 41. Mihail Săulescu, 42. Lazăr Postelnicul, 43. Matei Urdăreanul, 44. Gherghină Birceanul, 45. Drăghici Cătunarul, 46. Costandin Filieşanul, 47. Dumitru Andreescul, 48. Costandin Cepleanul, 49. Stanciul Broscoiu, 50. Mihail Iliescul, 51. Grigore Jupescul, 52. Preda Jupescul, 53. Dumitru Radoşul, 54. Vasile Popescul, 55. Alexandru Podbăniţanul, 56. Bălaşa Căpitanul, 57. Udrişte Şomănescul, 58. Costandin Plopşorul, 59. Fota Rugianul, 60. George Măldărescu, 61. Ion Bibescul, 62. Negoiţă Săulescu, 63. Costandin Coandă, 64. Preda logofătul, 65. Costandin Ciolacul, 66. Costandin Pasăre. (Hurmuzachi Doc., Vol. VII. pag. 317-318).

In 1739, în timpul domniei lui Constantin Mavrocordat, Turcii resping într'o mică luptă în Târgu-Jiului pe Austriecii, cari-l ocupaseră.

* * *

In timp de 39 ani orăşenii au fost liniştiţi pentru hotarele moşiei lor. Este un adevăr recunoscut că buna stare materială aduce cu sine inevitabil şi progresul intelectual, tendinţa manifestă către o viaţă superioară nevoilor zilnice. Omul scăpat de griji are timp ca să-şi innalţe privirile dela pământul ce-l cultivă, dela strictul necesar al vieţei către alte scopuri mai înnalte, către sferele senine în care domneşte adevărul şi sublimul. In

secolul acesta oraşul intră într'o noauă fază de viaţă intelectuală. Bisericile de lemn încep a face loc bisericilor de zid. Pe la 1747 se înnalţă biserica sf. Apostoli, zisă şi «Dela Câmp», de oarece se află în marginea oraşului despre răsărit.

Apoi după 1748 biserica Catedrală zisă şi «Dela Jii» de oarece pe atunci curgea Jiul pe lângă biserică, pe un plan mai vast şi mai arhitectonic, înconjurată cu chilii şi ziduri.

Abia în a doaua jumătate a secolului al XVIII-lea (1756) se hotăraşte definitiv cearta dintre orăşeni şi cotropitorii moşii oraşului statornicindu-se hotarele oraşului până în ziua de azi.

La 1756 (7264) Ianuarie 3, Constantin Mihai Cehan Rahoviţă Vodă orândueşte doi boieri şi anume pe Radu Brăiloiul biv vel Pitar şi pe Mihail Crăsnaru biv vel Clucer de arie însoţiţi şi de Fota Bălăcescul Postelnicul, ca să hotărască moşia Târgu-Jiului, şi a moşnenilor în parte, spre a se deosebi unii de alţii, ca să-şi ţină fieştecare, partea ce are. Mai nainte venise în Târgu-Jiului şi Marele Ban al Craiovei Constandin Ştirbei în această afacere.

„Дин лүминатъ порѹнка пръ ꙟнълцатѹл(ѹ)и нострѹ домнү Іѡ Кос(тан)дин Михаи Чехан раковицъ || вѡд фиинд нои ô-ржндүици дои боери дрепт кд; (24) ка съ хотържм мошиѧ търгѹ жиюлүи а мош||ненилор, шї сън деѡсъбим ѹнии де къ-тре алцин ка съ цие фиеще кареле кжтъ парте аре, || дечи нои дѹпъ порѹнкъ адѹнжндѹне кѹ тоци ꙟн фаца, лскѹлүи ѹнде ерѣ тоци мош||нении де фацъ кжт ши күѹмпърътории чйне маи күмпърасъ, ши черчетжнд нои кү а||мърүнтүл ка съ ведем къци моши мари сꙟнт, нѣѹ арътат ꙟнтжю ѹн хрисов ал радѹлѹи водъ фечорү. михнии водъ кѹ л(ѣ)т ҂зрѳї (7119): ꙟнтрѹ каре скріє тот хотарѹл търгѹлүи сьл || стъпжнѣскъ некльтит пентрү къ аү фост күмпърат ачѣ мошие де ла ѹн

STRADA INDUSTRIEI (Squarul Tudor Vladimirescu)
pag. 95.

тудор негрȣ ‖ дрепт ӑспри ҂р (100.000). Іар пентру мошиа фръсинетул фиинд а лор венике де моще‖нире ши журжнд кȣ кд (24): де боери дин порунка мърии сале михнии водъ іар ау дато ‖ супт стъпжниреа лор, іар кжнд ӑȣ фост ꙟн домниа мърии сале Кос(тан)дин водъ бржнко‖вѣнȣл авжнд ѡ҃рошани мултъ причинъ ку папа й҃ кȣ фрации луи михай пжхъ ‖ де ла юпка й҃ кȣ барбȣл венетюк й҃ ку думитрȣ ковлѣ ѿ петрещи пентру мо‖шиа фръсинетул ши дин луминатъ порȣнка мърии сале виинд дл(ȣ)и ръп(оса)тȣл Кос(тан)дин Щир‖беи вел бан ꙟнпреȣнъ ши кȣ алци боери ла търгȣ жиюлуи ши черчетжндȣле длȣи ‖ ку амърунтул тоате причиниле че аȣ авȣт де ӑча мошие Іау жудекат ши лѣȣ дат ‖ леце де аȣ маи журат ѡ҃рошани кȣ кд (24) де ѡ҃мени тот пентрȣ мошиа фръсинетул ‖ ши лѣȣ дат ши картѣ дȣмисале де жудекатъ дȣпъ кум ам възȣто ши нои, ‖ ꙟн каре карте аратъ ши школеще тоате семнеле мошии търгȣлȣи кжт ши але фръ‖синетȣлуи че лѣȣ дат сȣпт стъпжниреа лор, нȣмаи ꙟн картѣ дȣмисале нȣ аратъ ‖ пъ анȣме мошнении, фъръ кжт аратъ къ аȣ журат кд (24) де орошани пе анȣме ‖ ши динтрачеіа къц ау жȣрат атȣнчи кътъ нѣмул ачелора съ стъпжнѣскъ ‖ мошие ꙟн търгȣ жиюлȣи дар мошнении дин търгȣ жиюлȣи ръспȣндѣ къ ачеи кд (24) ‖ де мещиеши че аȣ жȣрат наȣ фост тоцй моцщени чи сꙟнт нȣмаи 16: мошнени нȣмаи ‖ неꙟнплининдȣсъ сȣма пънъ ла кд (24) де ѡамени мошнени ла журъмжнт аȣ гъсит ши ‖ пъ алци ꙟнпрежурени кȣ джнши атȣнчи дъ аȣ журат дȣпъ порункъ, дечи нои ‖ ка съ доведим ӑдевърул ши съ дескоперим дрептатѣ съ афлъм кжц мошнени ‖ сꙟнт ам дат картѣ де блестем ӑ прѣ Ѕфинции Ѕале пъринтелуи епископ Кир григоріе ‖ ла ѕ҃ (6) мещиіаш въторжни дин тжргȣ жиюлуи ши ла алци ѡамени въторжни ꙟнпре‖журени, ши приминд Картѣ де блестем динантѣ ноастръ ӑȣ аръта ‖ къ сꙟнт ѕ҃і (16) мош, ши тръгжнд хотарул мошии дȣпъ ѡ҃бичеюͦ пъ треи локури ‖ ку Ѕтжнженȣ домнеск Ѕаȣ гъсит ла капул мошии despre ръсърит сж.

҂Апз (1087) ши ‖ чиртъ а: ши ла мижлокꙋ мошин сѫ. ҂Ахп. (1680), ши ла капꙋл мошиеи ‖ деспре апȣс сѫ. ҂Аѱка (1721) ши сокотиндȣсъ Стѫнжени де мошие ‖ че ли саꙋ венит ѫтѫт де моцчнире кѫт ши де кꙋмпърътꙋръ. ла фиеще ‖ кареле ли саȣ дат дȣпъ кȣм аратъ ꙟн фоаѧ ноастръ де ꙟнпърцаре ши кърцьле искълите че ли ‖ саꙋ дат ла фиеще кареле пъ амѫнъ. Іар пентрȣ къминꙋл о̆рашȣлꙋи лам лъсат ѫнфȣндат ка съл стъпѫнѣскъ Ѡрошани моцчени кѫт ши Стреини каре съ афлъ ‖ шезетори ꙟнтрачел Ѡраш ꙟнсъ лꙋнгꙋл дин ӑпа жиюлꙋи пънъ ꙟн ходинъȣ, ши ꙟн лат стън‖жини т҃ (300): адикъ дин пиѧтра питичилор дин жос пънъ ꙟн пиѧтра лꙋи цирвелѣ дин сȣс, ши ‖ пӗнтрȣ ачещи Стѫ(н)жини ла чеи че лѣȣ венит кꙋрѣѡа прин о̆раш ка съ нꙋ съ пъгꙋвѣскъ а̀ ‖ чеѧ ам сокотит ши лѣм спорит стънжени ла тръсȣра деспре апȣс, ши Іар ам маи ‖ лъсат пентрꙋ пъшȣнѣ вителор о̆рошанилор й а̀ле Стринилор че сѫнт шезетори ꙟнтрачест ‖ о̆раш кѫмпꙋ чел стерпꙋ неꙟнпърцит. Аръгъм ши семнеле мошии жȣр ꙟнпрежȣр ꙟн пиѧтра деспре ромънещи че есте лѫнгъ каса лȣи холингер спре ѧ̆зи пин мѣжди‖нъ ѫн піатра чѣ де лѫнгъ крꙋче ꙟн дрꙋм, ши де аколо дрепт ꙟн мѫгꙋръ лѫнгъ ‖ крꙋчѣ кꙋкꙋлꙋи ши пе дрȣм дрепт ꙟн вадꙋл ходинъȣлꙋи, ши де аколо ѧ̆р дрепт ꙟн пиѣ‖тра дин вадȣл ха‖мъръзии, ши де ачи дрепт ꙟн гроапа лȣпилор, ши трече хамърадіа дрепт ꙟн мѣждинъ ȣнде саꙋ пꙋс пиетри деспре ромънещи, ши дрепт ꙟн салка ‖ рошие дин пескари, ши де ачи дрепт пъ лѫнгъ хотарꙋл романещилор ꙟн пиѧтра че есте пȣсъ ‖ дъ романещи пъ лѫнгъ ливадѣ попеи геѡрге бобѣ от ромънещи, ши дрепт песте пъдꙋре ‖ ꙟн пиѧтра дъ лѫнгъ кънѫчѣ дрепт песте пъдꙋре ꙟн пиатра че есте ꙟн поени ши дрепт песте ‖ пъдꙋре алътȣрѣ кꙋ хотарꙋл романещилор ꙟн сънсиѧкꙋ лꙋи чȣтъ ши дрепт пъ кол‖никꙋл романещилор[1]) ꙟн жос пин стежарꙋл че лаꙋ ꙟнфиерат романещи, ши

1) ромънескȣлȣи, în altă copie.

дрепт прин рърище ‖ ꙟн пиатра дъ лѫнгъ перишор, ши де аколѣ ꙟн злаци, ши злащюл ꙟн сȣс пѫн ꙟн хотарȣл ‖ силищиѡ́рей ꙟн фѫнтѫна ликъи, де ачи пѫн ѿбѫршиѧ лȣпоеи. ши алътурѣ ку хотарȣл ‖ сълищиѡ́рей дрепт ꙟн крȣчѣ Нечȣрȣлȣи ꙟн пиатрѫ ши дин пиатрь ꙟн букурѣса ꙟн фѫнтѫна рошȣлуи де кътрѫ хотарул силищиѡрей й ал петрещилор, ши де ачи песте пъдуре ꙟн ‖ мърȣл попе́скулуи дин ливаде каре сау ꙟнфиерат, ши дрепт песте вълчѣ ꙟн перишорул ‖ че сау курат ши ꙟн фрасинул миерой, ши де ачи дрепт ла ȣлмȣ пе межднинъ алътури ‖ ку хотарул шарлаѡаей, ши де аколѣ ꙟн корнул царинеи петрещилор ши де аколѣ ‖ ꙟн ѿбрежиꙗ маре, ши ѿбрежиѧ ꙟн сȣс пън пиетриле че аȣ фост пȣсъ де дауи Банул щирбей ‖ ши де ачи ꙟн мъгȣрѫ. ȣнде сау пȣс пиетри деспре шȣшещи, ши де аколѣ дрепт песте ‖ жию ꙟн пiатрѫ супт дѣл. iар алътурѣ ку шишещи, ши де аколѣ дꙗлȣ ꙟн сȣс пънъ ꙟн ‖ радилъ деспре чернъдие ши радила ꙟн жос пънъ ꙟн дȣдȣрои апои ꙟн жос пънъ ꙟн ка‖пȣл дѣлȣлуи ши дин капул дѣлулуи ꙟн жос дрепт ꙟн полоагъ. ши пе полоагъ ꙟн жос пънъ ‖ ꙟн друмул шарапатинȣлȣи ꙟн пиатра деспре воиницещи зъвоюл негрȣ ши ‖ дин зъвоюл негрȣ дрепт ꙟн хотарул романещилор iаръш ꙟн пiатра де лѫнгъ каса луи холингер. Дечи дȣпъ хотърѫрѣ ши алецерѣ че ам фъкут лѣм дат ‖ картѣ ноастрѫ ка съ стъпѫнѣскъ фиеще кареле пърциле лор де мошие дȣпъ ‖ кум ли сау алес ши ли сау ꙟнпиетрит къ аша ам гъсит а фи ку дрептате ачаста ‖

РАДУЛ БРЪИЛОЮ биц. вел пит.

МИХ. КРЪСНЯРУ бив вел клȣчiар з(а арiе [1]).

ФОТЯ БЪЛЪЧЕСКУ пост.

*
* *

1) Biv vel clucer za arie (de arie). Marele clucer de arie era odinioară inspectorul magaziilor de fân şi de orz, ce se distribuia boierilor şi ostaşilor. Nu mai există astăzi (1778), decât numele. (Bauer, Mém. sur la Valachie, pag. 60, 17, 8). Poate că chiar la 1756, clucer de arie era o funcţie numai nominală.

Tot pe atunci fiinţau de lemn însă, şi biserica Sf. Impăraţi (1772) şi Sf. Nicolae 1795, ambele clădite de zid la 1810. Bisericile se înzestrară cu clopote ca al prinţului G. Cantacuzino (1724) cu frumoase candele de argint, cu potire ca cel dăruit bisericii Sf. Apostoli de Manolache Grădişteanu ispravnicul judeţului (1785) cruci ca cele dăruite de protopopul Andrei Schevofilax aceleiaşi biserici (1794), odoare care denotă pe lângă pietatea donatorilor şi simţul artistic la care ajunseseră orăşenii. Sub Mavrogheni Vodă Târgu-Jiului este din nou expus flagelului războiului dintre Austrieci şi Turci, fiind aliaţi şi Românii cu cei din urmă.

La 8 Martie 1788, Mavrogheni Vodă dă următoarea proclamaţie:

D-voastră agalelor (general, căpitan, nobil) i boerilor zabiţi (cârmuitori) i polcovnici bulucbaşi (căpitan peste 100 seimeni) i căpitani şi tutulor ostaşilor ce sunteţi orânduiţi pe afară în ţeara Domniei mele, sănătate.

De obşte vă facem Domnia mea în ştire, că astăzi ne au venit al doilea veste de bucurie a biruinţei şi a vitejiei ce au făcut purtătoarele de biruinţe otomaniceştile oştiri şi ale noastre, care dând năvală au mers la Târgul-Jiului şi de acolo gonind pe vrăşmaşi şi lovindu-i au omorît mai mulţi; ne au adus şi de acolo capete de vrăjmaşi prea multe şi vii robi, au prins şi pe un băraictar (stegar) cu baiaracul lui şi pe toţi ceilalţi vrăjmaşi i-au gonit până la hotarele lor. Acestea vi le înştiinţăm şi ca să vă bucuraţi şi ca să le vestiţi la toţi ostaşii noştri, ce se află acolo arătându-le pe larg cu buna înţelegere neputinţa vrăjmaşilor şi dându-le îndrăsneală la năvălirea către dânşii. Ce dar acum, când s'au făcut la toţi cunoscută neputinţa vrăjmaşilor nu perdeţi vreme, ci săriţi cu neîndoioasă nădejde şi prin dumnezeească pu-

tere şi a noastră blagoslovenie îi veţi birui şi îndată să avem veste de bucuria voastră, pentru că milostivul Dumnezeu îndestule semne şi începuturi bune ne au arătat şi ne arată cu biruinţa ce dă oştilor noastre asupra vrăjmaşilor şi rămâne numai la gaivretul D-voastră zabiţilor şi ostaşilor Domniei mele ca să faceţi îndrăsneala ca nişte bărbaţi vrednici. Drept aceea urmaţi cum vă scriem şi să vă vedem fiilor!!!

La 1788 Iulie 31, Mavrogheni-Vodă scrie către boierii din Nicopole: Osebit de aceste biruinţe (Ruşava, Lazaretul, Jupalnicul, Tufurile) ce s'au făcut, ni a venit şi altă veste dela Târgul-Jiului, cum d-lui Cara Mustafa cu 300 de atlâi (călăreţi, at = cal) lovind pe vrăjmaşii ce erau la Porceni, unde spărgându-le ordia peste 200 de ceadâruri (corturi) le-au tăiat, le-au sfărâmat şi din vrăjmaşi multă sumă au omorît şi au prins vii şi pe câţi au scăpat, i-au înfundat într'un loc strâmt făcându-i muhaserea din toate părţile, care nădăjduim la mila lui Dumnezeu, că nici aceia nu vor scăpa. . . .

La 1788 August 7, Mavrogheni-Vodă scrie boierilor din Nicopole. . . . ştire, că d-lui Cara Mustafa Bimbaş cu ceilalţi zabiţi şi cu toate oştile noastre dela Târgu-Jiului, după ce cu puterea lui D-zeu a bătut pe vrăjmaşi ce erau la Porceni, sfărâmându-le foarte rău ordia, tot aceste oşti mergând de acolo înainte biruitori au făcut zapt (secfestru) şi vama Vâlcanului, unde mulţime de vrăjmaşi au omorît şi au prins vii; le au luat şi 4 tunuri cu gephanelile (provisiunile) lor, ceadiruri, zaherele (merinde) şi tot ce au avut şi de acolo intrând în lăuntrul hotarelor vrăjmaşilor mergând înainte făcând biruinţe şi luând prăzi dela vrăjmaşi . . .[1]).

* * *

1) V. A. Ureche. Ist. Rom. Tomul III, pag. 198, 199, 232, 233.

Către finele secolului încep Domnii țării să se îngrijească și de scoale.

Încă din 1775 și 1780 în timpul lui Alexandru Vodă Ipsilante, se retribuește dascălul scoalei cu 5 taleri (lei) lunar. Mihaiu Vodă Șuțu în 1792 ordoană ispravnicilor județului ca să prevadă scoalei venituri pentru întreținerea ei din taxele celor 2 bâlciuri anuale din Târgu-Jiului și Cărbunești precum și dela negutători, cari vor da cei de mâna I-a, 40 parale, de mâna II-a, 20 parale și cei de a III-a, 10 parale.

La 1792 Al. C. Moruzi Vodă ia măsuri pentru pavarea orașului cu piatră.

La 1792 Oct. 30. Divanul Craiovei dă următoarea poruncă ispravnicilor din Gorj:

«Cinstit. dum. biv vel pahar. Șărbane Otetelișane și dum. biv vel stolnice Dumitrache ispravnici ot jud. Gorjiu, pricina ce au, dumneei Safta Brăiloaica sân [1]) răpos. pitarul Radul Brăiloiul cu moșnenii târgoveți din orașul Jiiului dintr'acest județ, pentru moșia dumneei Peteești, ce s'ar fi călcând de către numiții moșneni cu moșiea lor Frăsinetul pă larg veți lua dumneavoastră înțălegere din scrisorile și dovezile ce au și o parte și alta, și măcar că și înaintea noastră la divan avură întrebăciune prin vechili și să văzu la mâna vechilului Brăiloaicăi între alte scrisori ce are, și un hrisov al răposatului întru fericire Constandin Vodă Basarab cu sumă de stânjeni [2]), dar fiindcă și la mâna vechilului moșnenilor să văzu, atât o carte de hotărnicie a răp. Banul Știrbeiu, în urma hrisovului cu un an, cât și altă hotărnicie mai în urma aceea a câțivași boeri hotarniciea moșii Frăsinetul, între carii se vede că unul au fost însuș pitar Radul Brăiloiul, tatăl jăluitoarei, și arată cu descoperire suma

1) Fiul, în loc de дъщи = fica. 2) Loc liber.

stânjinilor şi semnele acei moşii pă anume atât de către hotarul Petreştii, la care fiindcă au fost însuş stăpânul moşii Petreştii nu era trebuinţă de a să mai face altă cercetare, dar zicând vechilul dumneei Saftei Brăiloaicăi, că ar mai fi moşie din hotarul Petreştilor împresurată de către moşnenii târgoveţi cu hotarul lor Frăsinetu, peste suma stânjinilor ce să cuprind într'acele hotărnicii, şi osăbit fiindcă nici hrisovul răpos. Constandin Basarab, ce este pentru această moşie Petreştii nu are cuprindere pă numele boerilor Brăiloi, ci pă al unui Radul Şărlăul cu tovarăşii lui, dela care vechilul jeluitoarei nu avu să arate de faţă vre un zapis de cumpărare, ori dieată sau foae de zestre pentru tot hotarul acesta, cu cuprindere pă numele Ioanei Şarloaicăi fata Radului Şarlău ce au ţinut-o răp. Dinul Brăiloiul, să dă bănuială judecăţii a zice că poate Şarlăi nu au dat toată suma stânjinilor, cât să cuprinde în hrisov(ul) Ioanei Şarlăoaicăi, ci dintr'ânsa numai cât se stăpâneşte acum şi ceealalţi iarăşi poate să să fi cumpărat de moşnenii târgoveţi mai în urma hotărnicii lor, dar iarăş fiindcă nici vechilul moşnenilor târgoveţi nu avu nescai zapisă aici ca să să poată descoperi acest adevăr, pentru aceea să hotărăşti a să aduce, din Şarlăi aici la divan să să întrebe, dar fiindcă amândoi vechili zisără că nu pot aştepta aici în chieltuială, ceru dumneaei Safta Brăiloaica prin jalbă pă dumneavoastră a face în faţa locului o cercetare, faţă fiind şi Şarlăii, la care şi vechilii moşnenilor orăşani primiră. Deci iată şi dela divan vă orânduiţi dumneavoastră asupra aceştii alegeri, şi aducând pe toţi faţă înaintea dumneav. mai întâiu să cereţ(i) dela dumneaei Safta Brăiloaica ca să vă încredinţeză ori cu zapise ori cu dieată sau foae de zestre, dela cine are tot acel hotar al Petreştilor supt stăpânire şi câtă sumă de stânjeni, şi aşa după bună pliroforie şi încredinţare, de să va do-

vedi că tot hotarul Petreşti, după cuprinderea hrisovului de mai sus numit este dat de Radu Şarlău numitei Ioanei Şarloaicăi fii-sii; apoi veţi intra şi în cercetarea hotarului moşiei Frăsinetul, după cartea de hotărnicie a răposatului banului Ştirbeiu, şi după cea de mai în urmă în care este iscălit şi răp. pit. Radu Brăiloiul, ca să dovediţi dumneav. de sânt moşneni orăşanii întocmai după acele cărţi de hotărnicie, suma stânjenilor cu arătarea semnelor, sau mai multă, care cercetare aveţi a o face cu stânj. domnescu, ce să trimisă dv. cu acest[1]) portărel, şi când să va dovedi, că mai mult nu s'au întins, rămâne a stăpâni ca şi până acum; şi atunci veţi face dv. o cercetare pentru moşiea Petreşti, ca să dovediţi despre lipsa de stânjeni din suma stânjenilor, ce să cuprinde în hrisov, şi de către cine ar fi răzaşi împresuraţi; iar de veţi găsi dv. că s'au întinsu şi au mai cuprinsu orăşeni moşie din hotarul Petreştilor, cu mutare de pietri, sau schimbare de semne peste suma ce li să cuprinde în hotărniciile ce să numescu mai sus, acel prisos trebue să se alăture de hotarul Petreşti al dumneaei Saftei Brăiloaicăi, şi veţi da dv. şi carte de alegere ce veţi face în care veţ(i) arăta toată curgerea pricinii pă larg, cum şi de s'au mulţumit toate părţile ca să să întărească şi de către divan; iar când nu să va odihni vre o parte, iarăşi veţi arăta dv. şi veţi soroci a veni şi la divan cu alegerea dv. ce le veţi face, să păziţi însă dv. a nu să călca la această alegere nescai hotară la moşii ale altora, ca să nu fie la urmă nescai pricini şi gâlcevuri, Aceasta scriem.

La 1793 Al. C. Moruzi Vodă dă un crisov prin care se hotărăsc veniturile bisericii catedrale, cât şi ale scoalei adăpostită în chiliile dimprejurul ei, săvârşite de Dumitraşco biv vel Stolnic, ispravnicul judeţului. Invăţă-

1) Loc liber.

turile aveau a se propune în greceşte şi româneşte. Până atunci nu se învăţa în scoalele care erau ataşate pe lângă biserici, şi unde dascălii dela strane erau magistri, decât citire pe bucoavnă şi ceaslov, scriere puţină, socoteală şi mai puţină.

Către finele secolului al XVIII-lea orăşenii simt din nou nevoe de a li se deosebi hotarul moşiei oraşului de către vecinii răzaşi, după cum se vede din jelbile lor şi poruncile lui Al. C. Moruzi-Vodă în ambele sale domnii 1796 şi 1799.

La 1796 Februare 9, orăşanii din Târgu-Jiului fac jalbă către Vodă Alexandru C. Moruzi ca să le orânduiască boieri ispravnici pentru a le ocoli (hotărî) din nou semnele moşiei lor Târgu-Jiului. Vodă dă ordin ispravnicilor ca să meargă la faţa locului să cerceteze şi prin sineturi vechi, vrednice dovezi şi prin vechea stăpânire să facă cunoscut ocolul moşiei cel drept şi adevărat, dând şi carte de alegere după obicei.

Прѣ ѫнnълцате доамне

Жълѕим Мърiи тале къ де ла мошiи ши пъринцiи ноштрiи не афлъм шъз(ъ)тори ѫн ѡрашѕл ѫннълцимии тале, търгѕ жиюлѕи сѕд горж, пъ каре мошие не авем касъле ши тоат(ъ) храна авъндѵѡ кѕ хрисо(а)в(е) домнещи ши кърци ши ѫсте мѵлтъ време трекѵт(ъ). де кънд нѕ ам ѡколит съмнеле ачещии мошии кѕ боѧри, ши фиинд къ дин ѡрошани чеи бътрънни каре щинѕ съмнеле аѕ ръмас пѕцини. не ѫсте тѣм(ъ) дѕп(ъ) че съ вор пръпъди ши ачеѧ съ нѕ не калче чеѧ лалци резаши песте съмне, ши съ нѕ авем ѡмени каре съ щие съмнеле а ле ста ѫнпотрив(ъ) пентрѕ каре кѕ тоц(и) не рѕгъм мърии тале съ фие лѕминат(ъ) порѕнка ѫннълцимии тале кътр(е) дмлор боѧри исправничи ка съ не ѡколѣскъ ачастъ мошие кѕ ѡколника че авем

ши съ не ꙟнтърѣскъ съминеле ши ва фи вечника помана мъририи тал(е).

Роби мърии тале

Нои тоц(и) ѡрошани дин тър(г)жи(ю) сѹд горж.

'Іѡн 'Алеѯандрꙋ Кѡстандин Мꙋрꙋз ввѡд: й Гпр.

Дмв. ісправничилор жꙋд(е)цꙋлꙋи вéци ведѣ жалба ачѣста. пентрꙋ каре въ порꙋнчим домниѧ мѣ, ка де фáцъ кꙋ тóци ꙟнпрежꙋрени, чé съ вор фи вечининд ши съ вор фи алътꙋрънд кꙋ ачáстъ мошíе а ѡрáшꙋлꙋи де аколѣ, мергънд ꙟншивъ ла фáца лóкꙋлꙋи съ черчетаци дꙋмнѣвоастръ, ши прин вéкѣ стъпънíре фъкъндꙋсе кꙋноскꙋт ѡкóлꙋл мошии чел дрепт ши адевърат ꙟл вéци деосебí дꙋмнѣвóстръ кꙋ сéмне де кътре ръзаши дꙋпъ ѡръндꙋѧлъ, дънд ши карте де алéџере дꙋпъ ѡбичéи . . . 1796 Febr. 9.

(Pecetea gospod.)

вел лог. . . . .

вив вел пах . . . .

* * *

La 30 Iulie 1799, orăşenii din Târgu-Jiului cer din nou lui Vodă Alexandru C. Moruzi, ca să le orânduiască boieri ispravnici pentru hotărîrea semnelor moşiei lor — Târgu-Jiului — precum ceruseră şi în întâia lui domnie. Vodă repetă ca şi atunci aceleaşi porunci către ispravnici.

Прѣ ꙟнълцате доамне

† Жълꙋим мърии тале къ де ла моши ши пъринци ноціріи не афлъм шъзътори ꙟн ѡрашꙋл ꙟнълцимии тале търгꙋ-жъюлꙋи сꙋд горж, пъ каре мошíе не авем касъле ши тоат(ъ) храна, авъндꙋѿ ꙟн стъпънире кꙋ хрисоаве домнеціи

ши скрисорн, фииндкъ ꙗсте мꙋлтъ време трекꙋт(ъ) ла мижлокъ де кънд нꙋ ам ѿколит съмнеле ачеци мошии кѵ боꙗри ши фиинд къ дин ѿръшани чеи бътрънн каре щие съмнеле аꙋ ръмас пꙋцинни. не ꙗсте тѣм(ъ) къ дупъ че вор мѵрии ши ачеꙗ съ нꙋ не калче чеилалци резаш(и) песте съмне ши съ нꙋ авем ѿмени каре съ щие съмнеле. ꙟнкъ дин чеꙗлалт(ъ) лꙋминат(ъ) домние а мърии тале. прин жалбъ каре ѿ адѵсъръм шакꙋм съ с(ъ) ваз(ъ) ам фостъ черꙋт де ни саꙋ фъкꙋт лꙋминат(ъ) порꙋнка мърии тале кътръ дѵмлор боꙗри исправничи. ка съ не ѿколѣскъ ачастъ мошие дъндꙋне ши дмлор ѻколникъ прин каре съ ни ꙋрмез(е) стъп(ж)нирѣ фър причинъ де кътре вечинии ꙟнпрежꙋрени. ши фиинд къ кѵ ꙟнтимпинъриле времилор нꙋ саꙋ фъкѵт пън акѵм ничи ѿ ꙋрмаре. не рꙋгъм мърии тале ка дъ изноав(ъ) съ с(ъ) фак(ъ) лꙋминат(ъ) порꙋнкъ іар кътръ дмлор боꙗри исправничи дꙋп(ъ) кꙋм ши чѣ динтъи ка съ не фак(ъ) ачастъ ѿколире. а хотарꙋлꙋи мошии ши кꙋ ꙟнтърире дъ съмне дъндꙋне ши ѿколник(а) ла мъни ши че ва фи мила мърии тале.

Роби мърии тале

ной тоци ѿрошани мошиени дин тър(гꙋ) ж(ию) сꙋд. горж.

„Іѡ Алекса(н)дрꙋ Коста(н)д(ин) Морꙋз вѵд

и г҃пр зем. влашк.

„Дꙋмв. исправ(ни)чилор аи жꙋде(цꙋ)лꙋи, вец ведѣ жалба ꙟчаста, пентрꙋ каре въ порꙋнчим домниꙗ мѣ ка дъ нꙋ саꙋ фъкꙋт ꙋрмаре дꙋпъ порꙋнка че есте датъ дън чеилантъ домніе а ноастръ, съ фачеци черчетаре дъ фацъ кꙋ тоци ꙟнпрежꙋрени че съ вор фи вечинънд ши се вор фи алътꙋръ(н)д кꙋ ꙟчастъ моші е а ѡраш(ꙋ)лꙋи дъ аколѣ, мергъ(н)д ꙟншивъ ла фаца локꙋлꙋи, ши дꙋпе синетꙋри веки и вредничѣ довези ши векѣ стъпънире, фъкъндꙋвисе кꙋноскꙋт ѿколꙋл мошии чел дрепт ши адевърат съл деѡсебици кѵ семне дъ кътръ вечини ръзаш(и)

дȢпе рѫндȢꙣлѫ дѫ(н)д ши карте дѫ алецере дȢпѫ ѡбичею. Іар дѫ ва фи причина ӂнтралт кип сѫ не ӂніꙡинцаци.

1799 юл. 30.

(Pecetea Gospod.)

вел логф.

вив вел пах.

*
* *

In ultimul an al acestui secol (1800) Pasvangii ard oraşul.

Zilot Românul spune:

«Deci după puţine zile văzând că nu au nici o împedecare despre Turcii împărăteşti au întărit socoteala lor spre jafuri şi fără de veste s'au pornit din Calafat şi au mers de au lovit oraşul Târgu-Jiului din judeţul Gorjilor, năvălind drept la casele isprăvnicatului [1]) când aflându-se ispravnic un Petrache Clucer Schiopul, om credincios al Domnului Moruz, puţin a lipsit să-l prinză şi pă dânsul şi pă oamenii lui; dar norocirea slujindu-le au scăpat, însă abia cu trupurile, iar banii şi altele ce au avut au rămas pe sama Pasvangiilor. Orăşanii pomenindu-se aşa fără veste cu călcarea Pasvangiilor au fugit care încotro au putut ca vai de capul lor. . .

«Dèci hoţii nimic stând, pe loc se adunară
«Ceată de s'au făcut şi către Jii plecară
«Având în gândul lor să facă ce vor face
«Târgul cel de pe Jii, ca negreşit să-l calce.

Bătrânii ce mai erau în viaţă până de curând povesteau cu groază despre băjenăriile, arderile şi măcelurile de pe atunci. Multă lume a perit de sabie, multă de

1) Isprăvnicatul era în casele Postelnicului Gh. Zagorianu. V Stradele oraşului.

foame rătăcită prin marile şi sălbaticile păduri din apropierea oraşului. Părinţii nu-şi mai găsiau copii lăsaţi în câte o ascunzătoare în fuga lor năprasnică, mulţi uitau semnele unde îşi îngropaseră avutul lor, mult puţin, rămânând săraci lipiţi pământului. Treceau carele încărcate cu capete omeneşti, printre cari se găseau şi capete de flăcăi, fete mari cu totul nevinovaţi de întâmplările vremii. Era de ajuns ca un ţigan îmbrăcat turceşte, cu câţiva tâlhari tot ca el să pună pe goană sate întregi şi să jefuiască fără nici o frică averi adunate cu multă trudă.

Toţi fugeau dinaintea lor. Ispravnicii şi Domnii erau neputincioşi în faţa năvălirii acestor bande de tâlhari armaţi ce nu cunoşteau decât măcelul şi pustiul. Nămestiile fumegânde era deliciul lor. Schingiuirile cu focul, funia şi ţapa era cea mai plăcută petrecere a lor; ţipetele sfâşietoare ale muribunzilor, muzica cea mai răpitoare în mijlocul beţiei lor de sânge şi bestialităţi. Manaf Ibrahim era eroul zilei[1]) . . . .

* * *

In primii ani ai secolului al XIX-lea apar Cârjalii fiare sălbatice cu chip omenesc şi renoesc cruzimile Pasvangiilor.

«Ajuns-au şi la Târgu-Jiului, ca în clipă
«Şi 'ntâi de l-au coprins cu foc, au făcut pripă.
«Atât numai zic ca să ferească Domnul.
«Tot neamul creştinesc, sau să zic pe tot omul
«D'acest fel de nevoi, d'aşa frică şi groază
«Ah! Doamne! nici duşmanii acestea să nu vază.

(Zilot Românul)

1) Xenopol Ist. Rom. V. 332. Pasvantoglu ştiind că trupele turceşti nu vor da nici odată în fraţi de ai lor pentru a apăra nişte ghiauri, trimete pe un ofiţer al său Mustafa-Paşa să lovească T.-Jiului, prădându-l şi pustiindu-l cu nespusă barbarie. Ibid. 328.

In vara anului 1809 apar alţi hoţomani de jefuesc oraşul călcând mai ales casele bogătaşilor între care şi a Vist. Gheorghe Zagorianu. Intr'însa locuia cu chirie Medelnicerul Simeon Peştenaru, care la 24 Febr. 1810 aflându-se în judecată înaintea Divanului Craiovei cu Vist. Zagorianu pentru chiria acestor case a povestit astfel isprăvile acestor noi tâlhari: «au năvălit hoţii făr de veste şi nu numai că mi-au luat toate lucrurile casei, ci încă prinzându-mi şi soţia au căznit-o foarte rău, din a cărora cazně şi acum se află bolnavă şi făr de vedere la un ochi.» Soţia Medelnicerului era Brăiloaică.

După acest nou vifor de foc şi sânge ce posomorîse iarăşi orizontul nefericitei epoce de atunci se ilustrează în Târgu-Jiului prin danii de odoare sfinte şi prin patriotice şi religioase iniţiative, meritosul protopop al oraşului părintele Andrei Schevofilax. Acest vrednic păstor al turmei cuvântătoare, demn preot al altarului divin, rămas fără pereche până azi în preoţimea oraşului, asociază la faptele sale bune pe cei mai notabili dintre orăşenii de pe la finele secolului al XVIII-lea ca Slugerul Gheorghe Crăsnaru, ispravnic pe la 1800, Slugereasa Stanca Crăsnăreasa, biv vel Medelnicerul Simeon Peştenaru Mengiarlâu, biv vel Medelnicerul Ianache Sâmboteanu, Armaşul Şărban Magheru, Logofătul Dinu Frumuşanu, Cocoana Stanca Măldăreasca, Pitarul Gr. Crăsnaru, Log. Răducan Teteleanu, Cocoana Manda Politimos, Jupân Dumitru Braşoveanul, Alexie Romanescul etc. şi înalţă din temelie biserica sf. Nicolae, cea mai interesantă azi pe lângă cea Catedrală, prin stilul său arhitectonic, prin pictura sa bizantină şi prin icoanele cele mari toate îmbrăcate în argint cu mai puţină artă dar cu mai multă îmbelşugare.

Apoi în iarna anului 1814—1815 Adalâii (Ada-

Caleh) vin de prădează şi jefuesc Târgu-Jiului ca să ia şi puţinul ce mai rămăsese după Pasvangii şi Cârjalii. Ce putere putea să aibă în faţa lor, Stolnicul Barbu Viişoreanu, Comandirul pandurilor pe atunci! Nu era altă mântuire decât a fugi în păduri la munţi [1]). Răsare apoi aurora renaşterii României sub steagul lui Tudor Vladimirescu, reînviază la apelul său patriotic energia română amorţită de veacuri pentru restabilirea Domniei naţionale împotriva Domnilor impuşi de Poartă fără consimţimântul ţării. Eroul naţional apare în Târgu-Jiului, unde îşi găseşte elemente favorabile marilor sale planuri, în a căror realizare inspira tutulor încredere vitejia sa pusă în evidenţă pe câmpul de război cu pandurii săi sub steagurile ruseşti la Rahova, Fetislan, şi în alte locuri.

Boierii partizani planurilor lui Tudor afară de Vasile Moangă al 3-lea Vist. mai erau Ştefan Bibescu Polcovnic, Barbu Bibescu vtorii Vistier, Alecu Vulturescu, Barbu Cocoş vtorii Vistier, Ştefan Romanescu tretii Logofăt Zanfir Bălcescu, Ioan Moscu, Cociu, proprietari în Dolj, Gorj şi Târgu-Jiului, pentru paza averii şi persoanei cărora dedese următoarea poruncă sub pedeapsa de moarte la 11 Martie 1821:

De la Slugerul Theodor [2])

Fraţilor oameni ai adunări noastre fiind că aceste || de mai jos arătate familii să află în slujba adunării, vă scriem şi straşnic vă porun||cim ca întru nimic supărare să nu faceţi || la lucrurile casii numiţilor la cel mai mic || lucru, căci veri care să va îndrăzni a-i supăra || câtuş de puţinu cu moarte să va pedepsi.

Theodor. *821 Martie 11.*

1) Arh. Stat. Condicile vechi judecătoreşti No. 87 fila 461 verso.
2 Acad. Rom. LXXV doc. 239.

«Sângele începe iarăşi să curgă. Turcii crezând pe Tudor aliat cu eteriştii, tăiau la lume fără alegere nici cruţare de vârstă sau de sex sub pretext că sunt cu el. Se plătia câte-o rubia de 6 lei de fiecare cap de pandur. Mulţi oameni nevinovaţi piereau sub sabie numai după simpla pâră a unuia sau a altuia. Paşa turcesc îşi avea conacul în oraş în casele pitarului Dumitrache Măldărescu tatăl Măldăreştilor. In pridvorul caselor se făceau grămezi din capetele tăiate pentru a le plăti. Constantin Broşteanu, tatăl lui Zanfir şi Alecu Broşteanu s'a dat pe lângă Paşa şi i-a cerut câţiva Turci ca să prinză şi să taie pe nişte panduri ascunşi în sate şi în oraş.

Paşa împlinindu-i cererea, Broşteanu a plecat la Broşteni, unde fiul său Alecu avea harem de femei şi la Turceni şi a tăiat pe toţi oamenii pe cari avea ură.

Chiar Turcilor li s'a făcut milă de nişte tineri voinici şi frumoşi pe care Broşteanu a stăruit de au fost tăiaţi în oraş str. Băroi la bis. sf. Impăraţi. Turcii înşişi au cerut ertarea tinerilor, dar în zadar, căci Broşteanu a rămas neînduplecat! Turcii ar fi tăiat şi mai multă lume dacă nu s'ar fi întâmplat ca să vină într'o zi pela conacul Paşii Slugerul Costin Radoşanu om de un caracter independent, care văzând capetile din pridvor a atras atenţiunea Paşii, că în acea înfiorătoare grămadă de capete sunt unele care au urechile îngăurite, că nu sunt toate capete de panduri ci chiar de femei şi i-a spus că cei tăiaţi sunt mulţi nevinovaţi şi că se prăpădeşte raiaua numai pentru lăcomia banilor. Atunci, îndată a eşit poruncă cu mare străşnicie ca să înceteze tăierea şi s'a ridicat pentru aceasta steag pe cula Peştenarului din Slobozia, unde încă se tăia fără milă. Era timpul să înceteze tăierea şi dintr'alt punct de vedere, de oarece mulţi săteni mai curagioşi de prin satele vecine îşi ascunseseră

CRUCEA DE PIATRĂ
pag. 96.

din timp puştile prin tufişurile nestrăbătute ale pădurilor şi împuşcau pe Turcii ce erau trimişi pentru tăiere, ceea ce a dat de gândit serios Paşii. C. Broşteanu murind de o boală năpraznică a fost îmmormântat la bis. Catedrală. Poporul însă indignat pentru măcelul ce făcuse în oraş şi în sate asupra tuturor oamenilor pe care avea ură, l-a desgropat într'o noapte şi l-au expus privirii tutulor răzimat, gol, de păretele bisericii ba încă şi mutilat ruşinos. Toată lumea trecea pe lângă cadavru făcându-şi cruce îngrozită de straşnica pedeapsă a lui D-zeu şi a oamenilor!

Pe la 1831 şcoala din oraş de panachizi dela sf. Apostoli s'a transformat cu totul sub conducerea profesorului şcoalei normale (primare) C. Stanciovici-Brănişteanu.

Desfiinţându-se aceste şcoale învăţământul s'a pus pe o bază aşa de solidă încât Preşedintele Guvernator al Valachiei şi Moldovei, General Conte de Kiselef a rămas foarte mulţumit la inspecţiunea ce a făcut şcoalei în Iunie 1832.

Tot în anul 1831 Maghistratul oraşului face cunoscut Ocârmuirii lipsa ce se simte de medic în oraş pentru căutarea bolnavilor, dar tocmai în 1835 Ianuarie în 26 s'a propus ca medic al oraşului, plătit din subscripţiune publică, protomedicul militar al grănicerilor din Vâlcan (Transilvania) Fritz Moritz Ienichen.

La 1834 s'a luat măsuri pentru alinierea gardurilor.

La 1835 s'au înfiinţat coşarii în oraş pentru curăţitul coşurilor şi sobelor sub privigherea poliţiei, oborul public pentru închiderea bivoliţelor, râmătorilor şi altor animale vagabonde pe strade şi se proectează pavarea stradelor.

La 1835 Maghistratul oraşului trimite 50 galbini împărăteşti Marii-Vornicii din Bucureşti pentru o tulumbă de foc, făcându-se şi două sacale.

La 30 Septemvrie 1837 Măria Sa prinţul Domnitor al ţării Alexandru Ghica soseşte în Târgu-Jiului venind dela moşia Innălţimii Sale Cătunele, din Mehedinţi.

La 1842 | 43 a venit ca medic în oraş Doctorul D. Culcer, Doctor în medicină dela Universitatea din Pesta. Acesta a fost primul medic cu diplomă universitară în Tg.-Jiului. La 1844 s'a înfiinţat Spitalul.

In 23 August 1844, Domnitorul ţării, Prinţul Gheorghe D. Bibescu vizitând Târgu-Jiului, capitala judeţului, slugerul Ioan Sâmboteanu a contribuit cu 800 lei, sărdarul G. Magheru cu 600 lei şi praporcicul C. Oteteli-şanul cu 500 lei pentru ca primirea Domnitorului de către Preşedintele şi mădularele Maghistratului să fie cât se poate de strălucită.

La 1845 Oct. 11 s'a înfiinţat în strada Jiului un pensionat privat de fete în care se propuneau şi limbile franceză, germană şi ungară sub îngrijirea boerilor paharnici: Ion Sâmboteanul, C. Roşianu şi Gh. Magheru.

La 1846 se înfiinţează felinarele pe strade în număr de 40 cu stâlpi de lemn văpsiţi şi cu lumânări de său.

La 4 Mai 1847, Clucerul Gr. Otetelişanu, inginer hotarnic, fost Cârmuitor al judeţului în 1846, a hotărnicit din nou, după cererea locuitorilor, moşia oraşului, iar planul s'a înnaintat Depertamentului din Lăuntru la 28 Mai 1847 de către Cârmuitorul judeţului Radu D. Roseti.

La această hotărnicie s'a avut în vedere ocolnica oraşului din 3 Ianuarie 1753 şi cauza pentru care s'a făcut această nouă măsurătoare şi s'a ridicat un nou plan a fost mai mult hotarul despre Şişeşti, unde nu se mai ştia între care semne merge hotarul după vechile hotărnicii, înfăţişând o figură cu totul neregulată. Pentru a se ajunge la un bun rezultat s'a avut în vedere hotărnicia Şişeştilor din 20 Sept. 1797 făcută de Clucerul de

arie Ioan Sâmboteanul şi care s'a arătat atunci de proprietarul Şişeştilor Şerban Caramanlâu pitar [1]).

Un foc teribil distruge în 1847 o bună parte din oraş. Era în ziua de 29 Iunie, în ziua sf. Apostoli Petru şi Pavel când a izbucnit un incendiu îngrozitor la casele lui C. Sărdănescu, din Uliţa Domnească (azi T.-Vladimirescu) şi după ce le-a consumat, a trecut ca un vârtej puternic şi îngrozitor peste uliţă şi a aprins casele lui Ioan Mihail Cojocaru şi a mers spre răsărit până în casele Cărtianului; apoi s'a oprit spre apus în fosta ulicioară Vânătorul (azi General Chr. Tell) şi a sărit peste uliţa Putna (azi Clemenţa) şi a aprins fabrica de lumânări de său a lui Matei Păun, unde focul a fost păzit aproape o lună de zile, deoarece necontenit izbucneau flacările din beciurile de sub pământ, ce erau pline cu lumânări de său şi alte materii combustibile nefabricate încă.

In Iulie 1848 poporul face o demonstraţiune monstră în contra Regulamentului Organic şi a pitacelor de boierie:

Un martor ocular povesteşte aşa: [2])

Era pe la mijlocul lui Iulie, căci oamenii se găteau a merge la bâlciul de sf. Ilie la Polovragi. Administraţia a făcut să se pornească dela Cârmuire, care era în casele Medelnicerului Gligoraş Bâlteanu (azi str. Griviţa) o mare procesiune. Mulţime de ţărani cu steguleţe cu colori naţionale erau aduşi de prin sate. Pe un scaun era purtată d-şoara Victoria Mongescu măritată în urmă după Mihalache Bâlteanu, îmbrăcată în alb, cu părul lăsat pe umere şi pusă în lanţuri de hârtie neagră. Scaunul era purtat de ţărani. Regulamentul Organic împreună cu pitacele de boierie erau duse de Nicolae Ionescu înaintea

---

1) Arhivele Statului. Dos. No. 1024 al Depert. din Lăuntru (1843—47) fil. 119 şi urm. (Semnalat de D-l Tuducescu, Arhivar).

2) Alexandru Moise-Laţ. († 1904).

scaunului libertăţii înlănţuite. Procesiunea a plecat pe strada Unirea de azi, a trecut prin Strada Victoriei de azi până la Biserica domnească şi apoi a luat-o drept pe strada T. Vladimirescu de azi până în Obrejie. Mulţimea întâlnind în dreptul casei sale pe popa Gheorghe Săvoiu l-a luat cu sine. Acolo în Obrejie era aprins un foc mare. Au ţinut discursuri Mihalache Georgescu, Ruptureanu fost mai în urmă institutor la Severin, Dincă Mărculescu, cari erau trimişi de Locotenenţi să propage scopul revoluţiunii. După açeea rupseră lanţurile libertăţii şi aruncară Regulamentul Organic cu pitace cu tot în foc. Ţăranii loviau în el cu bâtele iar Ţiganii cu pietrile până s'a făcut scrum. Poporul apoi s'a răspândit tot în neorânduiala în care venise. Erau şi dorobanţi conduşi de tistul lor Costache Sănătescu şi lăutarii din oraş, între care era de observat bătrânul Parladi cu antereul său vărgat, cu giubeaua eşită, şapcă în cap şi brâul lat, cântând plin de praf şi de nădușală.

Era o căldură mare deşi procesiunea începuse între orele 9—10 şi un praf îngrozitor. In alaiu pe cât se poate ţine minte se afla şi Hristodor Marghiloman, cârmuitorul judeţului, Gr. Mongescu, Sameşul, Simion Sănătescu poliţaiu-maistru, Constantin Urechescu ajutorul lui, Mihail Radoşanu sub-cârmuitor, scriitorii comuni (copiştii) doctorul D. Culcer, Iancu Broşteanu, Costache Stanciovici, Nicolae Tomovici, Simion Manuc. Un muscal pripăşit, cercelar haimana, era orânduit pentru paza ordinei şi a gardei naţionale. Se mai afla de faţă şi singurul ovrei perciunat ce era în oraş, Iacov. Mulţi s'au ferit de a lua parte la procesiune de teama Ruşilor, mulţi au participat de nevoe. Dintre notabili se mai vedeau neguţătorii, Marin Boiovici, Radu Lânaru şi doi fii ai lui Neagoe Starişin, Costică şi Nache.

* * *

La 3 Noembre 1848 Ruşii intră în Tg-Jiului şi cer incuartirare deocamdată pentru 15 zile. Statul major era în casele paharnicului Dincă Roşianu. Ruşii au făcut mai multe arestări. La plecare o parte din Ruşi au trecut pe la Turcineşti peste munţi în Transilvania în ajutorul Austriacilor, cari erau pretutindeni strâmtoraţi de Unguri.

La 9 Oct. 1851 soseşte în oraş Inălţimea sa Domnitorul ţării, prinţul Barbu Dimitrie Ştirbei. Cârmuitor era G. N. Chintescu, preşedinte al Maghistratului sărdarul N. Măldărescu iar membrii sfatului pitarul Gr. Mongescu, N. Tetileanu şi Marin Boiovici. Prinţul Domnitor a fost găsduit în casele sărdarului Zanfir Broşteanu, iar suita sa în casele sărdarului Răducan Busuioceauu, ale pitarului Ion Şomănescu, păhărnicesii Luxa Roşianca, doctorului D. Culcer, sărdarului N. Măldărescu, pitarului Gr. Mongescu, pitarului Corniţă Sărdănescu.

La 1854, scoala mixtă din oraş se desparte în scoală de băeţi şi alta de fete prin iniţiativa marelui proprietar, şi filantrop C. Săvoiu.

La 20 Iunie 1855 Domnitorul ţării prinţul Barbu D. Ştirbei vizitează pentru a doua oară oraşul.

La 25 Martie 1856, trecând oştirile austriace pe aici au fost găzduiţi: Căpitan baron Reiner la Ocârmuitorul judeţului paharnicul Ioan Călinescu, baronul de Frans cu cancelaria la cocoana Profira Şomăneasca, iar ceilalţi căpitani baroni la sărdarul Zanfir Broşteanu, la pitarul Ioan Pâhă, Dim. C. Frumuşanu, sărdarul C. Măldărescu, pitarul Alecu Broşteanu şi la Frantz Pojoni.

In Iunie 1859 Domnitorul Principatelor Unite, Muntenia şi Moldova, prinţul Alexandru Ioan I Cuza vizitează oraşul şi descinde în casele lui I. Bâlteanu.

La 1860 s'a înfiinţat oficiul telegrafic în Târgu-Jiului. La 1867 Domnitorul Carol I a vizitat pentru prima oară oraşul.

La 1870 s'a înfiinţat o şcoală reală care la 1872 s'a transformat în şcoală normală de învăţători rurali, care a ridicat puternic nivelul învăţământului sătesc în Gorj.

La 29 Aprilie 1872 Măria Sa Domnitorul Carol I vizitând pentru a doua oară Târgu-Jiului a zis răspunzând Primarului oraşului:

«Sper că în curând navigaţia Jiului şi calea ferată pe la Vulcan va da acestui judeţ şi oraşului Târgu-Jiului toată desvoltarea ce merită».

La 1 Sept. 1872 s'a deschis o scoală secundară de fete întreţinută de judeţ sub direcţiunea d-nei Ec. Urziceanu-Stanciovici cu internat de 30 eleve, cu 4 clase şi a V-a complimentară pentru pedagogie.

La 1885 | 86 s'a construit pe Obrejie o Hală pentru instrucţia militară [1]).

La 1888 Târgu-Jiului a fost unit cu Capitala şi restul ţării prin linia ferată sosind în oraş primul tren la 1 Iulie (st. n.) din acel an, la 1890 s'a înfiinţat gimnaziul T.-Vladimirescu, la 1893 | 94 Hala militară de pe Obrejie s'a transformat în cazarmă de locuit pentru un batalion, la 16 Iulie 1894 s'au pus bazele Muzeului istoric al Gorjului, tot în 1894 s'au făcut primele trotuare cu asfalt pe Str. Griviţa, după cerere s'a continuat în tot centrul oraşului şi s'a construit pavilionul de administraţie şi infirmerie

1) In Târgu-Jiului fiind armată puţină în timpurile trecute nu s'a simţit nevoe de cazarme proprii, ci se închiriau case particulare. Pe cât să ştie Târgu-Jiului a fost reşedinţa Căpităniei slujitorilor scaunului (capitala judeţului) a Polcovnicului (Căpitan de poteră) a unui Nefer (soldat turc) pentru paza judeţului şi apoi a unui escadron de dorobanţi comandaţi de un tist (căpitan). După războiul pentru independenţă este aci reşedinţa unui regiment de infanterie No. 18 Gorj şi a unui regiment de artilerie No. 5.

militară pe Obrejie, la 1894 | 95 s'au construit podul de fer pe Jiu şi Spitalul judeţan, la 1896 | 97 s'a pavat Calea Victoriei cu peatră cubică, în 1897 s'a construit pavilionul pentru al II-lea batalion, grajdurile, sala de mâncare.

La 22 Aug. 1898 s'a pus peatra fundamentală a palatului municipal în prezenţa Alteţei Sale Prinţului Ferdinand moştenitorul tronului.

Pe pergamentul pus în temelie era scris:

Anul mântuirii
Una mie opt sute nouă zeci şi opt
luna lui August
în două zeci şi două zile
Aşezatu-s'a peatra de temelie a palatului municipal
al oraşului Târgu-Jiului
în al XXXIII-lea al Domniei Majestăţii Sale,
Regelui Carol I şi al Majestăţii Sale Regina
Elisabeta
al XXI-lea al Independenţii României
al XVII-lea al Regatului Român

în prezenţa Alteţii Sale Regale Principelui Ferdinand, în întâia vizită ce a binevoit a face oraşului Târgu-Jiului, vechiului târg al Ţării Jiului în veacul de mijloc al traiului Românilor în munţi,

în prezenţa tutulor autorităţilor civile, militare şi eclesiastice,

fiind Prefect al judeţului I. Carabatescu
iar Primar al oraşului Titu D. Frumuşanu.

Semnaţi: *A. S. R. Principele moştenitor.*
D-l *I. I. C. Brătianu*
Ministrul Lucrărilor publice etc.

Tot în 1898 i s'a ridicat o statue de bronz Domnului Tudor drept recunoştinţă pentru sacrificarea sa eroică pentru naţiune, iar în 1898 | 99 s'a zidit puternicul

cheiu dela podul Jiului şi s'au construit toate localurile necesare pentru regimentul de artilerie.

La 1899 s'a înfiinţat o scoală profesională de fete subvenţionată de judeţ şi Primăria oraşului, iar mai pe urmă a trecut în budgetul Primăriei, la 1900 o scoală ceramică pe lângă Gimnaziu, subvenţionată de Ministerul Cultelor, judeţ şi Primărie şi la 1903 s'a deschis o scoală româno-germană a Societăţei Unirea fără confesiune.

IV

BUZĂŞTII

Buzăştii, după o tradiţie din Gorj, ar fi originari din cătunul Buzăştii din acest judeţ. — Au fost proprietari în Târgu-Jiului înainte de Mircea Vodă Ciobanul (1545).

Tatăl fraţilor Buzăşti a fost Armaşul Radu Buzea, iar bunicul lor după tată Vlad Banul. Acesta pare a fi fost unul din cei mai vechi proprietari cunoscuţi din Tg-Jiului şi care a trecut de aci la Călui în Romanaţi unde a pus temelia m-rii Călui cu hramul Sf. Nicolae Miralichianul, în timpul lui Neagoe Basarab Vodă pe la 1512—21 şi apoi la Cepturoaia unde pe la 1574 s'a înmormântat nora sa Maria, mama celor trei fraţi Buzăşti, fica lui Giura Logofătul.

Pe mormântul ei se citeşte:

† прѣставися ‖ раба бжие.·. жѹпаница: мариꙗ.·. вь днѝ: ıѡ.·. ¦ алиѯандрѹ ¦ Еѡивѡда.·. вь лѣтѡ.·. ҂зпв.·. мсца м(а)р(тие) ді = A încetat din vieaţă roaba lui Dumnezeu jupâniţa Maria în zilele lui Io Alexandru Voevod în anul 7082 (1574) luna Martie 19.

Alături este mormântul unchiului ei Dumitru Pârcălabul tăiat de Moise Vodă (1529—30):

† прѣстависѧ(ѣ) рабоу божїю жоупань доумитроу паркалабь

въ царство небесное. егда быст въдни моуси воевод погивоше жоупанъ доумитроу ѿ савле вѫ мсца маик [1]) = Mutatu-s'a robul lui D-zeu jupân Dumitru Pârcălab întru împărăţia cerească; când a fost în zilele lui Moise Voevod a perit jupân Dumitru de sabie în luna Mai 20. . . .

Logofătul Giura şi Dumitru Pârcălabul erau fii lui Mogoş Banul fondatorul schitului Stăneşti din Vâlcea. In templu (ναός) se văd chipurile lui Mogoş Banul şi al fiului său Mogoş Spătarul cu inscripţia: азъ рабъ твои влад(и)ко хе пом(и)лѹй ме могош бивше бан и снѹмѹ его могош бивше спатаръ = Eu robul tău, Stăpâne Cristoase, milueşte-mă pe mine Mogoş fost Ban şi pe fiul meu Mogoş fost Spătar.

Giura Logofătul a restaurat din temelie schitul Stăneşti la 28 Oct. 1536, clădit de Mogoş Banul şi fiul său Mogoş Spătar:

† Изволениемь отца и съ поспѣшениемь сна и съвръшениемь стаго дѹха. иже въ троице славимаго ба. аз рабъ владика моего іс хс. жѹпан гюра логофет и съжителница емѹ жѹпаница вилага видѣхомъ сие . . . свѣтое место и wбитель прѣсвѣтѣи влце наше бце . . . . иже нь еще ѿ прѣжнихъ нашихъ дѣди и родителіе жѹпан могош бан и снь его могош спатаръ [2])…. почехмо ѿ темеліе сьи сти храм прѣстѣи бце наше вдце и присно двѣи мріи и помощію бжію съвръшихмо и написмо въ дни блгочтиваго и хстолюбиваго Іwн Петрѹ Воевода въ лѣто ҂змие мсца wх. ки дни . . . . = Cu voia Tatălui şi cu aju-

1) Deşi anul lipseşte din cauza unei reparaţiuni a petrii epitafice totuşi se poate preciza data morţii lui Dumitru Pârcălabul, de oarece Moise Vodă a domnit dela 1529 până la 1530 August când a perit în lupta dela Viişoara împreună cu cumnatul său Barbu. La 13 Febr. 1530 la nunta sorei sale cu Barbu II-lea a tăiat mulţi boieri, ceia ce i-a adus căderea. (N. Iorga, Studii şi doc. III, LI) Astfel Dumitru Pârcălabul a fost executat la 20 Mai 1529 sau 1530.

2) Inscripţia în văpsea între nartică şi naos, foarte deteriorată s'a dat aici mai complectă decât în Gorjul ist. şi pit. pag. 291.

lorul Fiului şi cu săvârşirea sf. Duh, D-zeu slăvit în Treime, eu robul stăpânului meu Is. Hs. Jupân Giura Log. şi soţia mea jupâniţa Vilaia am văzut acest . . . . sfânt loc şi lăcaş al prea sf. stăpânei noastre, Născătoarea de D-zeu . . . . care însă încă de către ai noştri de mai nainte moşi şi părinţi jupân Mogoş Banul şi fiul său Mogoş Spătar . . . .[1]) am început din temelie acest sf. locaş al prea sf. Născătoare de D-zeu stăpânei noastre şi pururea fecioarei Maria şi cu ajutorul lui D-zeu am săvârşit şi am zugrăvit în zilele piosului şi iubitorului de Cristos Ion Petru Voevod în anul 7045, luna Oct. în 28 zile.

*
* *

Culele (arabic: kullet, kulle, slavic коүла: turn) inexpugnabile sau mai bine zis casele bolovănite ale familiei Buzăştilor, proprietari în Târgu-Jiului prin sec. al XV-lea şi al XVI-lea trebue să fie fost existat în capătul despre nord-vest al oraşului, pe locul unde se află astăzi cătunul Polata, în apropiere de întinsele vii ale Buzăştilor de pe Dealu-Târgului. Numele de Polata însemnează în slavoneşte «palat» casă mare, şi a rămas acest nume cât. Polata, ca un ecou al caselor boiereşti din vechime. Rămăşiţele de zidării de piatră de pe malul stâng al Şuşiţei denotă mari gospodării ale familiilor boiereşti, ce au trăit aci şi cărora poporul le zice şi azi «Bănie».

Aci la Corbi (azi Corbeni-Bârseşti) a avut proprietate Gherghe Logofătul fratele marelui Ban Dobromir mai în urmă cunoscut sub numele de «Popa Gherghe» tatăl Simei soţia lui Stroie Stolnicul Buzescu, minunea cavalerilor din sec. al XVI-lea. — Stroie e rănit la mâna stângă, când cu atacul Turcilor în Bucureşti (Noembre 1594); Stroie e trimis cu fraţii săi în contra Tătarilor la

1) A fost zidit din temelie.

Hulubeşti, la Şerpăteşti, la Putinei, la Stoineşti unde e rănit la coastă, Stroie pleacă sol la Moldova la Aron-Vodă; Stroie merge cu Radu Calonfirescu ducând mândre daruri la nunta îmbroboditului de Sigismund Báthory cu nenorocita mare ducesa Maria Cristina de Austria; Stroie face minuni de vitejie peste Dunăre lângă Vidin (1598) şi scapă viaţa lui Mihai; Stroie este lângă Mihai la Călugăreni şi la Şelimberg în Transilvania şi apoi la intrarea triumfală a Eroului în Alba-Iulia; Stroie ţine pept voiniceşte magnaţilor unguri şi perfidelor intrigi care se ţes în giurul marelui Cuceritor; pe urmă este închis la Muncaci, apoi salută cucerirea Moldovei, gonirea Movileştilor şi azistă poate la instalarea fratelui său Preda cu alţi boieri ca locotenenţi domneşti ai lui Mihaiu Viteazul în glorioasă Suceavă a lui Ştefan[1]).

După moartea lui Mihaiu, boierii ţărei cu Buzeştii ofer coroana lui Stroie. Acesta refuză şi împreună cu fraţii săi şi toţi boieri ţărei înalţă la tronul Munteniei pe Radu Şerban fiul jupânesei Maria de la Coiani şi bărbatul jupânesei Elena a lui Udrişte Vistierul din Mărgineni. La 13 Sept. 1601 s'a dat lupta la Teiuşani din Gura Teleajenului care a ţinut trei zile şi unde Stroie a făcut minuni de vitejie omorînd în luptă singulară pe cumnatul Hanului, dar şi el a fost rănit la obraz. Moare în Oct. acelaş an din cauza rănii primite.

Fraţii Buzăşti Radul mare Armaş, Preda Spătar şi Stroe Postelnic termină în anul 1588 Iunie 8 M-rea Căluiul fondată de moşul lor Vlad Banul în timpul lui Negoe Basarab (1512—21) şi închinată sf. Nicolae din Mira-Lichiei.

1) Gion, Sima Stolniceasa pag. 29, 30. 33.

RADU BUZESCU (M-rea Călui)
pag. 62.

† Изволенїемь отца и съ поспѣшениемь сна и съвръшенїем свтаго дȣха аминъ. се убо азъ рабъ владика моего Іусȣса хрїста || жȣпан владȣл бан съ братием си жȣпан дȣмитрȣ пъркълаб и балика спат. почихом сїю стыи храм въ дни басараб || воивода и потом быст вь запȣстенїе много врѣм дондеж достигох и азъ раб іу. хоу. жȣпан радȣл вел армаш и сьс мои || братїем жȣпан прѣда спат. и строе пост. анепси жȣпанъ Владȣл бана и снъ жȣпанъ радул бив вел арм. миж || видѣхом сие стое место како ест неисправлено. тѣм рад ми съпотрудихωм и подвигохωм сїю || сты храм и оукрасихωм въ молбу стго архїерарха ωтца нашего нїкωли мїрїлѣкенскы[1]) и мы оутвъдихωм и сотворихωм сїю сты храм въ дни благочтиваго и хулюбиваго Іω михнѣ || воивода сны великаго и прѣдобраго Іω Алеѯандрȣ воеводи. почис мца ап. к. дни и съвръшис мца юн. и дни въ лѣт ,зчз. = Cu vrerea Tatălui şi cu ajutorul Fiului şi cu săvârşirea sf. Duh, amin. Iată, deci, eu robul stăpânului meu Is. Hs. jupân Vladul Ban cu fraţii săi jup. Dumitru Pârcălabul şi Balica Spătarul am început acest sf. lăcaş în zilele lui Basarab Voevod, şi după aceea a fost întru părăsire multă vreme, până când am ajuns eu robul lui Is. Hs. jupân Radul, mare Armaş[2]), şi cu fraţii mei jupân Preda Spătarul[3]) şi Stroe Postelnicul[4]), nepoţii lui jupân Vladul Ban şi fii ai lui jupân Radul fost mare Armaş, şi noi am văzut acest sf. loc că este neisprăvit, de aceea noi ne am ostenit şi am înălţat acest sf. lăcaş l-am înfrumuseţat întru ruga sf. Arhierarh părintele nostru, Nicolae

1) Nu „никодима прилепенскы" cum din eroare se citeşte la pag. 67, Mănăstirea Tismana ed. II 1903 Bucureşti.

2) Radu Buzescu, îngropat la M-rea Căluiu mort la 1610 Ianuarie 10, a avut două soţii Stanca şi Preda fica Banului Mihalcea.

3) Preda Buzescu mort la 1612, a avut de soţie pe Catalina.

4) Stroe Buzescu mort la 1602 a avut de soţie pe Sima din neamul Rudenilor.

Miralichianul, şi noi am întărit şi am săvârşit acest sf. lăcaş în zilele piosului şi de Cristos iubitorul Io Mihnea Voevod fiul marelui şi prea bunului Io Alexandru Voevod. S'a început în luna Aprilie 20 zile şi s'a săvârşit în luna Iunie în 8 zile, în anul 7096 (1588).

* * *

Iată crisovul lui Radu Vodă Şerban din 29 Iunie 1604 (7112) prin care se confirmă lui Radu Buzescu Clucerul şi lui Preda Banul fratele său stăpânire peste Târgu-Jiului, bătrână şi dreaptă moşie a lor din moşi, strămoşi. Intr'însul se povesteşte amănunţit şi frumos, pribegirea peste munţi a părinţilor lor în timpul lui Mircea Ciobanul, care le a confiscat Târgu-Jiului şi în timpul lui Alexandru Vodă fiul lui Mircea şi nepot a lui Mihnea cel Rău, precum mai în urmă şi pribegirea lor, luptele lui Radu Vodă cu Simeon Movilă, serviciile aduse ţării de Buzeşti, încoronate de izbândă şi mai ales ale lui Stroe Buzăscu mare Stolnic[1]).

Млстїею бжїею Іѡ радул Воевода и гднь. Въсои землѣ оугровлахїискоє. внѹка покойнаго Іѡ бьсраб Воевода старагѡ. Давать гсвми сїе повеленїе гвми. почтенними и властелинн. и пръви ‖ съвѣтници гвми. найпачеж из кжѱ гвми. жѹпан радул ключ и жѹпан преда велики бан и сн҃вис Єлици ємѹ бг҃ъ Даст. Ꙗкож да им сѹт тръгжил въс и със въсом хотаром, ѿ полю и ѿ шѹм и ѿ ‖ Вода, и съ воднец и със виноградѹ и със въс доходкѹ, понеж сьи виш речно тръгжил. ѡн 'Єст стар и задѣдїнѹ село. ѿ над родїтелїе почтенними правителїе гвми. виш речни, ѿ дѣдї ѿ подѣдї. и въсдръжали ‖ сѹт родїтелїе им. съи виш речно село иж глемаг сжда тръгжил. на

1) Academia Română pach. XL, doc. 97.

въсих стари г҃ри. и били сѫт смирени нам до днии мирча воевода. а потом кѫда ес бил при днии мирча воевода. прилѹчил се ес родителие нам правителие || г҃вли. виш речни ѹ прибѣгство въ ѹгриска землѧ страха ради мирча воевода, и прѣбивали сѫт ѹтамо въ прибѣгство. многа врѣмена. а ѹтем мирча воевода сътворил ес виш речно село им пазарѹ || еж днес зовемаг тръгжил. таж въто правителие г҃вли виш речни. wни тако wставили сѫт и прѣтръпѣли сѫт. за сие виш речно село нам почто ради wстали сѫт млади wтроки ѿ родителие им. дондеж пришел ес || стараг покоинаг алеѯандрѹ воевода. и наста г҃прь влашкое земле. таж въси болѣри колици сѫт били прибѣз. страха ради мирча воевода въ ѹгрьска земле. въсих дошли сѫт съ великѫ веселие ѹ земле || на wтчьствие нам. и на покоинаг алеѯандрѹ воевода послѹжити г҃вѹ емѹ. ради праве села и ацигани и ради праве комати им. и въто покоинаг алеѯандрѹ воевода. дал ес села въсем болѣром. и а потом || дал ес и сие виш речно сел г҃лемаг тръгжил почтенними правителием г҃вли виш речни. дрьжатис како ес дрьжали и ѿ прѣжде врѣме покоиних родителием им на иних стари г҃при. и сътворил 'ест и книг пок(о)ин(о)мѹ || алеѯандрѹ воевода. а потом слѹчис въсемѹ болѣром посѣчение и злосьмрстие. wткь покоинаг алеѯандрѹ воевода. таж елици сѫт wстали болѣри непосечили паки слѹчис прибѣгство през планен. и прибегали сѫт тогда пакиже и родителие правителием г҃вли виш речни. и прѣбивали сѫт тамо многа врѣмена даж додни сн҃ь его михнѣ воевода. таж паки сѫт пришли виш речни правителием г҃вли ѹ земле. занеж сѫт прави и нѣст имал ни една винѹ. а потом || през мало врѣмена пакиж подигаетсе мног злодѣиствие и мноз напаст. таж паки слѹчис излѣзитис ѿ земле виш речни правителие г҃вли и били сѫт прибѣз многа врѣмена. Таж паки пришли сѫт ѹ земле. а потом слѹчис || применением врѣменем и г҃прим и тежкове земле и мноз неволе за тѹрци и татари и лѣши и молдвѣни. тере сѫт пришли и земле, исхабили и поробили

сꙋ҃т и настах ᲈпрꙋ симїѡн҃ воєвода сь҃с лѣшїи и сь҃с молд-
вѣнїи ᲈвовати землѐ ‖ таж мно҃г ѕло̀ напаст и съмръти нападє
над въси сиромаⷭ҇ сь҃с мно҃г жаховє и съ҃с мно҃г плѣненїє. Ꙗ҆ по-
том а҆щє видѣли сꙋт въсех землѐ заколико плѣненїє и жаховѐ.
и ѕло съмрьти иж сътворие҃с им а҆ ѿни нє могьт тръпѣти ‖
анꙋ въсих въстанили сє сꙋт въсє землѐ и въсих болѣри малиж
и великиж над симїѡн Воєвода. таж изгони҃л их є҃с ѿ землѐ.
Ꙗ҆ ꙋ҆тем въстанили сє сꙋт въсих болѣри и въсех землѐ велициж
и мали ѿ землє ᲈвми и сьвѣт сътвориⷲ҇ въсих ‖ и сь҃с волѣ
въсѣм им. и сь҃с знанїѐ и сьⷭ҇ воли чⷭ҇тити ц҃рь хрстїанскꙋ
римскоѐ, тєрє подигали сꙋт по ᲈвми. бнти въсем ᲈпрꙋ влаш-
коє землѐ. а въ том симїѡн҃ Воєвода аⷲ҇ разꙋмѣ҃л є҃с тако̀. по-
дига҃л є҃с мно҃г воиⷭ҇кꙋ тꙋрци и татари ‖ и лѣши. и молдвѣни.
таж є҃с пришє҃л над ᲈвми и сь҃с вьсеⷨ҇и силами воискех є҆го. а
потом ᲈвми аⷲ҇ видѣхом тако мно҃г силностїю воиⷭ҇кє 'Є҃г. нє-
могох трьпѣти стоꙗ҆ти противꙋ лицꙋ силами Воиⷭ҇кꙋ є҆го. а҆ нꙋ
ѿставихом ᲈвми ‖ въсѐ землѐ въ рꙋцє им. тєрє сꙋт поробили
и посѣчили и҆ мно҃г ѕло(ꙋчин)или сꙋт. како́ нє можит никога
видѣти и сказатиⷭ҇. затолико ѕло что сѐ сътво҃рил то҃гда за
тꙋ҃рцн и за татари и лѣши и молдвѣ҃ни. Ꙗ҆ въто҃м ᲈвми ‖ по-
мислих и поидох над крилѣ над силам чⷭ҇титомꙋ ц҃рь хрⷭ҇тї-
ꙗнскꙋ римскоє [1]) снихомсє под крилѣ цⷭ҇арствїю є҃г. таж аⷲ҇ и-
зидохом тамо на меⷭ҇то на саⷦ҇марю а ᲈвми сьмотрих вьсои
ѡбраз хокєм можит достєзати дѣдїнꙋ ᲈвми землє ‖ влаⷲ҇коє.
а҆ нꙋ сьмотрих сь҃с вьсих праⷡ҇вителїє и сь҃с вьси болѣри [2]) ког
хокєм изберити єди҃н вѣ҃рно и доⷭ҇тои҃н болѣри҃н ᲈвмн послати
є҃г до чⷭ҇тити ц҃рь нш҃є хрⷭ҇тїанскꙋ. таж вьтом ᲈвми и сь҃с вь-
сих праⷡ҇вителїє ᲈвми ‖ и болѣри ᲈвми. ѿ землє ᲈвми и избра-
хом почтєно҃г праⷡ҇вителю ᲈвми. покоина҃г жꙋпа҃н строє бив вє-
лики сто҃лни҃к. тєрє послахом єго до чⷭ҇тити ц҃рь нш҃є хрстїанскꙋ

1) Originalul rupt·
2) Idem.

PREDA BUZESCU (M-rea Călui)
pag. 63.

римское. и тамо мног понꙋжденіе понꙋждал ее || закꙋпно със почтенними правителіе ѓвми братіе ег жꙋпан радꙋл ключ. и жꙋпан преда вел бан радї ѓвми. и донесил ее и нам дар ѿ бга и мног спенз, ѿ наше црь хрстіанскꙋ. ꙗкож да извадитни наше земле и дѣдінꙋ ѿ рꙋки враг наш || тꙋрским и татарим и лѣшим и модвѣнним. а въ том въстанихомсе ѓвми, тере пꙋтшествовахом със всех силами и войсками чстити црь наше хрстіанскꙋ. и имахом помлити га бга. и със вси правителіе и болѣрн || ѓвми. и извадихом по симїѡн воевода ѿ земле, а въ том Симїѡн воевода подигал ее ханꙋл и съвирал ее толика множства войска. за тꙋрци и татари и лѣши и молдвѣни и казач. колико широт их и дьлгот их никтож не можит || видѣти. крае воиске им. и пришели сꙋт над ѓвми а въ том аще видѣхом тако ѓвми. толико мног множство войскꙋ им. поставихоме сь въсех наше воисками на един место глемаг ѡгретин. на един день || понеделник. мсца сеп гї дни. таж пришели мног множестви войскáми их над въсеми наши. и ꙋстрьмисе над нас и пꙋстиш ѡни толико мног множестви стрѣлних над нас. колико неможит видѣтис слнцꙋ лицꙋ за стрѣли их. и за толик || кавгꙋ. приглашати кедріи и пленени за кавгꙋ им. и не можит се развмѣти един със дрꙋг. Таж вътом почтенними правителіе ѓвми виш речни. ѡни поньждашесе сь прав и вѣрно слꙋжбꙋ и със крьво пролитіе, ѿ пред лицем ѓвми и всѣм || правителіе и болѣром ѓвми. и вь ничтож неизверишесе ниж врагом своим даш плещи неищедно пролїаш крьв своих радї ѓвми и радї хрстіани земле ѓвми. можем съ истиною глати. радї правителіе ѓвми покоинаг. || жꙋпан строе бив вел стол. аще видѣл ее ѡн толико тешко и неволю над глав ѓвми ѡн велма толико, мног попралсе ее със вражмаси ѓвми радї ѓвми. и радї хрстіаска закон. и радї ѡтчьствіе наше, ꙗкож да извадитни ѿ рꙋце врагом наши || и ꙋбазвлен бист. жꙋпан строе бив вел стол. ѿ ръзбою. а потом прѣстависе мсца ѡх. в дни бгь да простит дше ег. почто радї понѣждал ее радї ѓвми. и радї хрстіанска закон. Сем радї

да̀дох и г҃вми по҇чтенними правите́лїе г҃вми. жѹпан радѹла клю҇ч. и жѹпан преда вел҃ бан ꙗкож да мѹ [1]) им е҇с виш реч҇но трьг҃жил҃. вьѡ҇чинѹ и ѿхаб҃ им и сн҃вом е҃мѹ и внѹком и превн҃ѹче́том им и ни ѡткогож непокла҃ѣбимо поризмо г҃вми. ’Ѥщеж и заклинанїе по ѡтшес҇твїе. г҃вми. ко҇г изберит г҃ь б҃гь бити г҃дарѹ влаш҃кое зе́млѐ или ѿ срдї҇чнаго плода г҃вми или ѿ сьродник н҃шие. ил҃и погрѣсех н҃ших. ил҃и ѿ нн҃ пле҃меник. да ащ҃и почтет и поновит и ѹкрѣпит сїе кн҃иг г҃вми то҇г г҃ь бг҃ь да҃ г почтет и сьхранит вь г҃вѣ е҇г а въ бѹдѹщих вѣце́х дш҃а е҇г. а ащелиж не почтет и не ѹтвръдит и не поновит сїе кни҇г г҃вми. то҇г г҃ь да г҃ не почтет и не съхранит въ г҃вѣ е҇г и кое чл҃къ хокет разорит и поперет сїе книг г҃вми то҇г г҃ь бг҃ь да г҃ разорит зде тѣлом е҇г. а въ бѹдщих вѣцех дш҃а е҇г и да е҇с проклет и анадема ѿ тиї оц҃и еж сѹт въ никеи и да имат чс҇тїю сь҇с їѹда и сь҇с. арїа и сь иних невѣрнїи їѹдеие Ѥж възъпиш над кръв г҃а б҃га и сп҃са н҃шго ї҇сѵ-х҇са. и рекът вьзми вьзми и рас҇пьни е҇г. крьв҃ е҇г на них и над чедах их. е҇с и бѹдет вь вѣки. а̀мин҃. Ѥеж и сведтелїе поставлѣм г҃вми. жѹпан дѹмитрѹ двор҃. и жѹпан черника вел҃ двор҃. и жѹпан стоика вел҃. лѡг҃. и жѹпан ника велики вист. и жѹпан мрьзѣ вел҃. спат. и жѹпан бьркан҃ стол҃. и глигорїе ком. и стан҃чюл҃ пех. и жѹпан лека вел҃ пост. исправ҃. жѹпан лека вел҃ пост. и аз стан сьвещ҃ских написах. вь настолнїи градѹ търг҃вище. мс҇ца. ю҃ніе кд҃ дн҃и ѿ адама текѹщаг҃ лѣтом в҃лѣт ҂зрві.

Іѡ РАДѸЛ ВОЄВОД мл҇стїю бжїю г҃нь.

Cu mila lui D-zeu, Io Radul Voevod şi Domn a toată Ţara Românească, nepot al răposatului Io Basarab Voevod bătrânul, dă Domnia Mea această poruncă a Domniei Mele, cinstiţilor boieri şi întâi consilieri ai Domniei Mele, mai vârtos din Casa Domniei Mele, jupân Ra-

1) De prisos.

dul Clucerul şi jupân Preda marele Ban şi fiilor lor câţi D-zeu le va da, pentru ca să le fie lor Târgul-Jiului tot şi toate hotarele, din câmp, şi din pădure şi din apă, şi cu morile şi cu viile şi cu veniturile, pentru că acest mai sus zis Târgu-Jiului a fost bătrân şi de moştenire sat de la părinţi, cinstiţilor dregători ai Domniei Mele mai sus zişi, de la moşi şi strămoşi şi au stăpânit părinţii lor acest mai sus zis sat care se zice acum Târgul-Jiului în vremea tutulor bătrânilor Domni şi le a fost pace până în zilele lui Mircea Voevod. Apoi, când a fost în zilele lui Mircea Voevod s'au întâmplat părinţii dregătorilor Domniei Mele mai sus zişi în pribegie în Ţara Ungurească de frica lui Mircea Voevod, şi au rĕmas acolo în pribegie multă vreme. Intre acestea Mircea Voevod a făcut mai sus zisul sat al lor, bazar, care astăzi se chiamă Târgul-Jiului, şi dregătorii Domniei Mele ast-fel au rămas şi au suferit pentru acest mai sus zis sat al lor, pentru că au rămas copii tineri de la părinţii lor, până când a venit bătrânul răposatul Alexandru Voevod şi a stat Domn al Ţării Româneşti şi aşa toţi boieri câţi au fost pribegi de frica lui Mircea Voevod în Ţara Ungurească, toţi au venit cu mare veselie în ţară la moşiile lor, şi la răposatul Alexandru Voevod au slujit Domniei Lui, pentru drepte sate şi ţigani şi pentru drepte bucatele lor, şi între acestea răposatul Alexandru Voevod a dat satele tutulor boierilor, şi apoi a dat şi acest mai sus zis sat numit Târgul-Jiului cinstiţilor, dregătorilor Domniei Mele mai sus zişi, ca să ţină, cum au ţinut şi de mai nainte vreme răposaţii părinţii lor la ceilalţi bătrâni Domni, şi a făcut şi carte răposatul Alexandru Voevod. După aceea s'a întâmplat tutulor boierilor tăiere şi rea moarte de la Alexandru Voevod, şi aşa câţi boieri au rămas netăiaţi li s'a întâmplat pribegie peste munţi şi au pribegit atunci iarăşi,

părinţii dregătorilor Domniei Mele mai sus zişi şi au rămas acolo multă vreme, până în zilele lui Mihnea Voevod, şi iarăşi au venit mai sus zişii dregători ai Domniei Mele în ţară, pentru că au fost drepţi şi n'au avut nici o vină. Apoi, peste o puţină vreme s'a ridicat multă răutate şi multă năpaste şi iarăşi s'a întâmplat să plece afară din ţară mai sus zişi dregători ai Domniei Mele şi au fost pribegi multă vreme şi iarăşi au venit în ţară. După aceasta s'a întâmplat cu schimbarea vremilor, şi a Domnilor, greutăţi ţării şi multe nevoi de Turci şi Tătari şi Leşi şi Moldoveni, şi au venit în ţară şi au ruinat-o şi au robit-o, şi a stătut Domn Simion Voevod cu Leşi şi cu Moldoveni ca să domnească ţara şi multe năpaste rea şi moarte a căzut peste toţi sărmanii cu multe jafuri şi cu multă prădare. Apoi, dacă au văzut atâta prădare a ţării întregi şi jafuri şi moartea rea, care li s'a făcut, ei n'au putut suferi, ci toţi s'au ridicat, toată ţara şi toţi boieri mici şi mari asupra lui Simeon Voevod şi l-au gonit din ţară; şi s'au sculat toţi boeri întregii ţări, mari şi mici din ţara Domniei Mele, şi sfat au făcut toţi şi cu voea lor a tuturora, şi cu ştirea şi cu voea cinstitului împărat creştin 'al Romei, au ridicat pe Domnia Mea ca să fiu tutulor Domn al Ţării Româneşti.

Intre acestea, Simion Voevod dacă a înţeles aşa, a ridicat multă oaste Turci şi Tătari şi Leşi şi Moldoveni şi a venit asupra Domniei Mele şi cu toate puterile oştilor lui. Apoi Domnia Mea dacă am văzut atât de multă sâlnicie a oştilor lui, n'am putut suferi să stau, împotrivă feţii puterilor oastei lui, ci am lăsat Domnia Mea toată ţara în mâna lor, şi au robit şi au tăiat şi multă răutate au făcut, cum nici o dată nu se poate vedea şi spune, de atâta rău ce s'a făcut atunci de Turci şi de Tătari şi de Leşi şi Moldoveni.

La aceasta Domnia Mea am socotit şi am alergat la aripa, la puterile cinstitului împărat creştin al Romei şi m'am plecat sub aripa împărăţiei sale şi dacă am eşit acolo la locul Sac-Mariu, Domnia Mea am căutat în toate chipurile cum voiu putea câştiga moşia Domniei Mele, Ţara Românească, însă am căutat cu toţi dregători şi cu toţi boieri Domniei Mele pe care să alegem, un credincios şi destoinic boier al Domniei Mele, ca să-l trimitem la cinstitul împăratul nostru creştin. La aceasta Domnia Mea şi cu toţi dregători Domniei Mele, şi boieri Domniei Mele din ţara Domniei Mele am ales pe cinstitul dregător al Domniei Mele, răposatul jupân Stroe fost mare Stolnic, şi l-am trimis la cinstitul împărat creştin al Romei şi acolo multă străduinţă s'a străduit împreună cu cinstiţii dregători ai Domniei Mele, fraţii lui, jupân Radul Clucerul şi jupân Preda marele Ban, pentru Domnia Mea, şi ni au adus dar de la D-zeu şi mulţi bani de la împăratul nostru creştin, ca să scoată ţara noastră şi moşia din mâna vrăjmaşilor nostri Turci şi Tătari şi Leşi şi Moldoveni. La aceasta m'am sculat Domnia Mea şi am pornit cu toate puterile şi oştile cinstitului împărat al nostru creştin şi am rugat pe Domnul D-zeu şi cu toţi dregătorii şi boierii Domniei Mele, şi am scos pe Simion Voevod din ţară. Apoi Simion Voevod a ridicat pe Hanul şi a adunat atâta mulţime de oştire de Turci şi Tătari şi Leşi şi Moldoveni şi Cazaci, în cât lăţimea lor şi lungimea lor nimeni nu putea vedea marginea oştilor lor şi au venit asupra Domniei Mele. Iar dacă am văzut aşa Domnia Mea, atâta mulţime de oste a lor, ne am aşezat cu toate oştile noastre la un loc numit Ogretin, într'o zi, luni, luna Septembre în 13 zile, şi au venit multă mulţime de oaste de a lor asupra noastră a tuturora şi au năpădit peste noi şi au asvârlit atâta de multă mulţime

de săgeţi asupra noastră, în cât nu se putea vedea faţa soarelui de săgeţile lor; şi de atâta bătălie resunau codri şi munţi de bătălia lor, şi nu se putea înţelege unul cu altul. Iar, la aceasta, cinstiţii dregători ai Domniei Mele mai sus zişi, s'au străduit cu dreaptă şi credincioasă slujbă şi cu vărsare de sânge, dinnaintea feţii Domniei Mele şi a tuturor dregătorilor şi a boierilor Domniei Mele şi întru nimic n'au fost necredincioşi, nici vrăjmaşilor n'au dat dosul, de nenumărate ori şi au vărsat sângele lor pentru Domnia Mea şi pentru creştinii ţării Domniei Mele, că putem cu adevărat să zicem pentru dregătorul Domniei Mele răposat jupân Stroe fost mare Stolnic, dacă a văzut el atâta greutate şi nevoe asupra capului Domniei Mele, el foarte mult s'a luptat cu vrăjmaşii Domniei Mele, pentru Domnia Mea şi pentru legea creştinească şi pentru moşia noastră, pentru ca să o scoată din mâna vrăjmaşilor noştri, şi a fost rănit jupân Stroe fost mare Stolnic din războiu, şi apoi a răposat în luna Oct. 2 zile. Dumnezeu să-i erte sufletul lui pentrucă s'a străduit pentru Domnia Mea şi pentru legea creştinească. Drept aceea, am dat şi Domnia Mea cinstiţilor dregători ai Domniei Mele, jupân Radul Clucerul şi jupân Preda marele Ban, pentru ca să le fie lor mai sus zisul Târgu-Jiului, moşie şi ohabă lor şi fiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi de către nimeni neclătită după zisa Domniei Mele. Incă şi jurământ, după moartea Domniei Mele, pe cine va alege Domnul D-zeu să fie Domn al Ţării Româneşti, sau din rodul inimii Domniei Noastre sau din neamul nostru, sau după păcatele noastre din alt neam, dacă va cinsti şi va înoi şi va întări această carte a Domniei Mele, pe acela Domnul D-zeu să-l cinstească şi să-l păstreze în domnia lui, şi în veacurile viitoare sufletul lui; iar dacă nu va cinsti şi nu va întări şi nu va înoi această

carte a Domniei Mele pe acela Domnul D-zeu să nu-l cinstească· şi să nu-l păstreze în domnia lui, şi nici în veacurile viitoare sufletului lui, şi care om va sparge şi va călca în picioare această carte a Domniei Mele pe acela Domnul D-zeu să-l spargă: aici trupul lui, şi în veacurile viitoare sufletul lui, şi să fie blestemat şi anatema de 318 părinţi, cari au fost la Niceia şi să aibă parte cu Iuda şi cu Arie şi cu ceilalţi necredincioşi Iudei, cari au strigat asupra sângelui Domnului, D-zeului şi Mântuitorul nostru Isus-Hristos şi au zis: Ia-l, ia-l şi răstigneşte-l, sângele lui asupra lor şi asupra copiilor lor, este şi va fi în veci, Amin.

Iată şi mărturii am pus Domnia Mea: jupân Dumitru Vornic, şi jupân Cernica marele Vornic, şi jupân Stoica marele Log. şi jupân Nica marele Vistier, şi jupân Mârza marele Spătar, şi jupân Bărcan Stolnicul, şi Gligorie Comisul, şi Stanciul Păharnicul şi jupân Leca marele Postelnic, Ispravnic jupân Leca marele Postelnic şi eu Stan Săvescu am scris în oraşul de reşedinţă Târgovişte, luna Iunie 29 zile dela Adam al curgerii anilor în anul 7112.

Io Radul Voevod. Cu mila lui D-zeu, Domn.

MORMÂNTUL LUI STROE BUZESCU

La Stăneştii din Vâlcea, mânăstire moştenească a boerilor Buzeşti se află mormântul lui Stroe Buzescu, mai ridicat decât pardoseala bisericii. Piatra de 1 m. 70 lungă şi 0 m. 80 lată e toată acoperită cu o inscripţie afară de un pătrat de vre-o 50 centimetre, ce se află sub inscripţie şi în care se vede sculptat în basrelief foarte adânc dar cu multă măestrie doi călăreţi armaţi luptându-se cu săbiile. Unul din ei ce are alături cu capul numele «Stroe»

străpunge pe celalt ce poartă inscripția «Tătarul» și care pare a cădea de pe cal. Acest basrelief se 'vede a fi compus din 2 bucăți de piatră.

Inscripția este pe 23 de linii, iar alte 3 linii dela sfârșit sunt împrejur; literile au înălțime de 0 m. 15 [1]

въ имє ѡца и сна и ст҇ѹ дха амин [2]) In numele Tatălui și al Fiului și al sf. Duh, amin. (transcripțiune)

Ačastă pe(a)tră pre gro(a)p(a) jupănului lu(i) Stroe Buzescul ce (a)u fost Stolnicŭ la Mihai-Vodă și au fost la to(a)te războ(i)le depreaună cu Domŭnu său, ca o slugă credinčo(a)să Domnului său și la războiul din întăi dobândi rană la mâna stângă de Turci și la războiul dela Giurğu, când se loviră cu Hanul se răni în ochiul stăng de săge(a)tă; și au slujit Stroe lui Mihai-Vod(ă) pănă peri în țara Ungurească. Deač să sculară boerii țării și cu Buzăștii rădicară prea (pre) Radul Vod(ă); iară Simion Voevod cu Turci, Tătari, Moldoveni, Leși mulți făr(ă) samă veniră den Țara Moldovei, fugiră? Buzeștii din țara lor la Țara Ungurească. Iar atunce merse jupănul Stroe la 'npăratul nemțesc ca să ceară ajutor, de eșiră la Țara Rumănească cu Radul Vod(ă); și nu-i aşteptă Simion Vodă; deci s'au rădicat cu Leșii și Moldovenii (și) Hanul cu mare oaste de Tătari și eșiră de să lovir(ă) în gura Telejinului la Teiușani în luna lui Săptemvrie 14 zile și vleat 7110 (1602) și făcură năvală mar(ți) dimineață de 3 ori de toate părțile iară jupănul Stroe (văzând) atâta nevoe pre creștini stătu împotriva Tătarilor de să lovi cu Mirza nepotul Hanului și-lŭ junghie pre Tătar și dintr'acel război să răni la obraz; morŭt în luna lui Octo(m)vrie 2 zile vleat 7110 (1602).

Și nu fu pre voea căinilor de Tătari: Dumnezeu-l ierŭte.

---

1) Al. Odobescu, Columna lui Traian 1873. An. IV No. 11 cfr. No. 10

2) N. Iorga, Inscripțiuni din bisericile României Fasc. I 169—170 București 1905.

STROE BUZESCU (M-rea Călui)
pag. 64.

Pe laturi: Scrisu eŭ jupâneas(a) Sima a Stol(ni)cul(ui) Stroe, deaca voi muri să m(ă) (în)grupaţi lăngă dumnealui aiča.

Pentru întâia rană a lui Stroe v. Cronica pe care am numit-o a Buzeştilor în Mag. ist. IV p. 278: «într'acel război (uciderea Turcilor la Bucureşti, în Noemvre 1594) fu rănit Stroe Buzescul la măna stăngă». A doua rană o căpătă el în lupta dela $^{11}/_{21}$ Ianuar 1595 dată la alţi Stăneşti din Vlaşca pl. Margine «la o milă departe de Giurgiu» (ibid. p. 279; Walter, în Papiu, I p. 18). Călătoria la Praga a lui Stroe se făcu în Novembre 1601 (Studii şi doc. IV. pp. IX, XXII), sosi în Decemvre, fu primit în audienţă la 20 Februar 1602 şi plecă peste puţin în ţară (ibid.) Lupta din gura Teleajinului nu începu, cum spune inscripţia la $^{14}/_{24}$ Sept. ci cu o zi înainte.

In această zi de $^{13}/_{23}$ şi în a doua zi, Stroe eşi la luptă cu Tătarul. In sfârşit, Marţi n'a fost $^{14}/_{24}$ ci $^{13}/_{23}$ anul a fost fireşte 7111, nu 7110, cum iarăşi se scrie din greşeală pe piatră. Dacă am avea Socotelile Braşovului pe 1602 am şti şi ziua sosirii acolo a lui Stroe rănit. (N. Iorga ibid. 171).

Pe mormântul Simei Stolniceasa nu se mai cunoaşte nici o literă, de oarece inscripţia fiind la acelaşi nivel cu pardoseala şi neacoperită s'a şters.

V

Starea oraşului pe la începutul sec. al XIX-lea

Pe la începutul sec. al XIX-lea (1832), oraşul Târgul-Jiului înfăţişa o aglomerare de vre-o 342 [1]) case, puţine de zid abia 43, dintre care 28 cu două rânduri şi 15 cu un rând cu acoperişuri de şindrilă, celelalte case erau de lemn acoperite cu coceni, trestie şi fân, rar de şindrilă, împrejmuite cu garduri informe de nuele împletite pe pari fixaţi în pământ din distanţă în distanţă sau de stobori ciopliţi, unii mai lungi, alţii mai scurţi alţii mai colţuraţi ori mai strâmbi, alţii în fine mai groşi şi mai nepotriviţi, porţile caselor înalte şi acoperite, ferestrile mici şi puţine, camerile nepardosite decât excepţional cu cărămidă şi aşezate fără vre-o temelie mai ridicată, de a dreptul pe pământ, toate cu tinde sau târnaţuri la intrare şi cu spatele la uliţă.

Această monotonie era întreruptă ici colea de pătule înalte de nuele împletite, clăi de fân, pătuiage de coceni, străbătute de prăjini ascuţite.

Uliţele nealiniate nepavate de loc, ori rău pavate cu petriş, lipsa de circulaţiune, tăcerea adâncă şi neturburată dedea oraşului nostru o impresiune adevărată de sat. Ca-

1) Azi sunt 1660 case.

sele boereşti în formă de cule (turnuri) începuseră a dispărea şi a face loc altora, dintre care unele cu frumoase decoraţiuni în stil bizantin, cu înalte şi sculptate porţi cu streşini largi, mai aveau aspectul de locuinţe de târgoveţi. In cele 342 case trăiau o viaţă liniştită, retrasă şi scutită de agitaţiunile ce frământă oraşele în curent cu progresele ştiinţei şi descoperirile veacului, o viaţă în adevăr patriarhală, 22 boieri de neam, 5 scutelnici (asidoţi) 10 mazâli, 87 cumpănaşi (companişti) 38 streini, 184 ruptaşi, 59 poslujnici şi 73 haimanale (oameni fără căpătâi).

Incă din anul 1792, locuitorii din Târgu-Jiului, boeri şi neguţători, arătaseră printr'o petiţie adresată Domnitorului C. Moruzi-Vodă, că atât vara cât şi iarna se fac noroie aşa de mari pe uliţe, încât foarte cu greu se poate umbla prin târg. Deci se roagă să poruncească ispravnicilor, ca după ce va trece vremea lucrului de câmp, prin mumbaşir să fie obligaţi toţi locuitorii din Târgu-Jiului, fără deosebire de clasă, ba şi sătenii deprinprejur să aducă piatră şi să o aştearnă prin uliţile cele glodorose. Domnitorul scrie în 3 Sept. 1793 Caimacamului Costache Caragea să rânduiască un boier practicos să meargă la Târgu-Jiului şi împreună cu ispravnicii judeţului şi cu târgoveţii şi cu împrejuraşii să facă chefsi (deviz) de ce cheltueala poate merge? câte care de piatră? şi câţi sunt aceia ce urmează a se analoghi la căratul pietrii şi ce fel lucru se poate face[1]).

* * *

Nu se ştie întru cât s'a realizat această poruncă domnească, de oarece erau bâhniţe, bălţi aşa de multe aşa de nămoloase şi adânci în cât, în timp de ploae, nu se putea umbla nici călare nici pe jos.

1) Ureche. Ist. Rom. III, 397.

Toate bălţile din oraş aveau o reputaţiune universală, şi mai ales balta de lângă casa lui Pârvu Lânaru din mahalaua sf. Nicolae, cea dintre ograda lui C. Mihuleţu şi Corniţă Sărdănescu, cea din capul grădinii lui Stefan Cănciu şi siliştea Joiţei Crăsnăreasa ce se scurgea pe uliţă în jos spre Târg[1]); bîhniţa din dreptul casei Medelnicerului C. Măldărescu şi casa Martei Călugăriţa, cea dintre prăvăliile lui Dumitru Soroiu şi D. Lămânăraru[2]), cea dintre gardul pităresii Uţa Măldăreasca şi Ioniţă Protopopescu, cea de lângă gardul slugerului Nicolae Oteteleşanu, balta din dreptul grădinilor popii Pătru şi Vasile Popovici, cea din dreptul casii lui Zamfir Simzianu, D. Simzianu, Cănuţ Rioşanu[3]), Stolnicu Barbu Viişoreanu, cea din dreptul grădinii lui Ghiţă Tobă şi porţile dela casa lui Enache Simigiu[4]).

Părăul Poschia din dreptul casei lui Dumitrache Urdăreanul şi Fr. Drexler[5]), întrerupea des circulaţia. Balta dintre gardul lui Ioniţă Prejbeanu, Mateiţă Şişescu şi Pârvu Lânaru[6]) cea dintre gardul curţei Sărdarului G. Măgheru, Manolache Lascăr, Păun Hangiu şi Corniţă Sărdănescu[7]), cea dintre gardul curţii lui Dincă Roşianu şi pităreasa Uţa Măldăreasca, cea dintre gardul lui Dincă Roşianu şi Ion Moldoveanu[8]).

Bâhniţa dintre gardul pităresii Uţa Măldăreasca, Sultana Armăşoaica şi Nae Teteleanu[9]), cea dintre gardul tem-

1) Str. T. Vladimirescu.
2) Str· Transilvania.
3 Str. T. Vladimirescu şi Str. Griviţii.
4) Str. Clemenţii şi Calea Victoriei.
5) Intre Primărie şi I. Bărbulescu.
6) Intre Fraternitatea şi Egalitate.
7) Str. General Gh. Magheru.
8) Str. Fraternităţii spre răsărit de încrucişarea ei cu Str. Griviţii.
9) T. Vladimirescu.

niţei şi casa Măricuţii Dănciuleasca[1]), cea din dreptul ogrăzii lui D. Rovinaru şi Vasile Popovici[2]). Chiar pe uliţa mare, Drumul poştii erau 3 mari băltoace, nămăloase şi nesvântate[3]). În noaptea de 26 N-vre 1835 s'au înămolit căruţele hasnalei ce porniseră la Bucureşti, şi abia au fost scoase de acolo pline de nămol nu numai pe din afară dar şi pe dinăuntru, fiind băltoacele tare adânci! Nici nu era loc de cârmit la o parte de oarece erau şi de o parte şi de alta gardurile orăşenilor.

Dacă pe stradele principale circulaţiunea era împedecată de asemenea obstacole, ce trebue să fie fost în celelalte părţi al oraşului, mai puţin locuite şi mai neglijate de Magistratul oraşului?

* * *

De pela 1834 se începuse întru câtva alinierea stradelor. La 24 Mai Magistratul oraşului dă ordin poliţaiului-maister, medelnicerul Gl. Bâlteanu că să ia măsuri pentru a se tăia din partea Vistierului Lăudat Frumuşanu gardul curţii rămânând păretele casei în drum, şi din colţul gardului Vistierului Lăudat să se îndrepteze gardul cocoanei Uţa Măldăreasca, rămânând peretele casei în drum[4]). Din uliţa mare să se îndrepteze gardul lui Radu Barbovici şi din colţul casei drept în colţul gardului Log. Dinu Frumuşanu[5]) precum şi pe drumul cel mare Uliţa Sărarilor[6]), din colţul zidurilor Vistierului Lăudat se va tăia gardul rămânând faţa zidului.

* * *

1) Str. Clemenţii.
2) Pe vechia stradă Vânătorul înfundată.
3) Str. T. Vladimirescu spre răsărit de str. Sf. Apostol.
4) Str. Griviţei.
5) Str. T. Vladimirescu.
6) Str. Unirei.

Abia pe la 1841 s'au pavaat şapte strade, pentru care proprietarii erau obligaţi să aducă piatră, nisip şi pământ pentru umplut, iar Maghistratul să plătească câte 4 $^{1}/_{2}$ lei v. de stânjenul pătrat lucrătorilor.

1) Drumul poştei din marginea Hodinăului, dela casele lui V. Hurezanu, dela răsărit spre apus, pe uliţa cea mare a Târgului până în Biserica domnească şi de aci pe cele două uliţi, ce iau biserica la mijloc, pe una până în marginea pârăului Putna, iar pe cealaltă până ce dă în drumul podului celui mare după apa Jiului, adecă pe dinaintea Scolii normale (primară [1]).

2) Uliţa care se începea din podul de peste Hodinău de lângă proprietatea Medelnicerului Zanfir Broşteanu mergând spre apus până dă în uliţa Scoalei normale numită ţigănie [2]) azi (Calea Victoriei).

3) Uliţa care se începea din caldarâmul (petriş pus în 1836) de pe lângă poarta Cluceresii Smaranda Călineasca mergând spre miază-noapte în susul părăului Voivodiciu până în caldarâmul Uliţii cei mari a Târgului, în dreptul temniţii [3]).

4) Uliţa ce se începea din caldarâmul de pe lângă răspântiile din colţul proprietăţii lui Mateiţă Şisescu mergând spre apus până în Uliţa ţigăniei [4]).

5) Uliţa ce se începea din caldarâmul de lângă poarta Sărdarului Gr. Săftoiu spre miază-noapte până în caldarâmul uliţii cei mari a Târgului [5])

6) Uliţa ce se începea din caldarâmul de lângă propri-

---

1) Strada Tudor Vladimirescu, Eliade până în Clemenţa şi Calea Victoriei până la întretăierea sa cu Str. Unirea.

2) Strada Unirii.

3) Str. Griviţii.

4) Str. Fraternităţii.

5) Str .General G. Magheru

etatea Sărdarului G. Magheru spre n.-vest până ce răspunde în cel dela Şcoala normală [1]).

7) Uliţa ce se începea în caldarâmul Uliţii cei mari a Târgului, din colţul prăvăliei lui Ianache Constantinovici spre miază-noapte până ce trece locul hălăduirii Sărdarului C. Mihuleţu [2]).

Caldaramgii însă, sârbi şi greci, ne fiind în stare să facă nivelul stradelor au cauzat prin neştiinţa lor o adevărată panică între locuitori, de oare ce în timp de ploae toate curţile se transformau în lacuri, apa pătrundea în case şi locuitorii fugeau de frica înecului. Magistratul era în mare încurcătură cu atât mai mult cu cât lucrarea pavării mergea încet şi grămezile de nisip fiind cărate de multe ori de ploae, locuitorii trebuiau să aducă altele la loc. Din această nepricepere a caldaramgiilor nămoalele perzistară a rămâne pe uliţe, iar casele şi curţile deveniră băltoace permanente. Mai rău nici că se putea!

---

1) Str. Egalităţii.
2) Str. Transilvaniei.

VI

Stradele Orașului

Numirea actuală a stradelor datează de pe la 1880 încoace. Stradele orașului, ce-l străbat dela mează-noapte la mează-zi sânt: Bulevardul C. A. Roseti pe lângă Grădina publică, Calea Vicioriei, Str. Griviții, Str. Transilvaniei, Str. Progresului, Str. General Cristian Tell, Str. General Gh. Magheru, Str. C. Săvoiu, Str. Olarii, Str. Ferentarii, Str. Sf. Apostoli, Str. Sf. Nicolae, Str. Minerva, Str. Crucea de piatră și Str. Cuculeștii. Dela nord-vest către sud-est îl străbat Bulevardul I. C. Brătianu la Gară, Strada Eliade, Str. Virtuții și Str. Egalității. Dela răsărit la apus: Str. Clemenții, Fraternității, Călărașilor proectată până în Str. Grivița, Str. Unirii, Industriei, Belvedere, Str. Morilor, Str. D. C. Frumușanu, Str. Agriculturii, Str. Iorgani, Str. Luncilor și Str. Eminescu.

Stradele erau pavate altădate numai pe unele locuri cu bârne de lemn [1]), care putrezând se prăbușiau pe multe locuri și apa de ploaie ne putându-se scurge, dedeau naștere la băltoace permanente ce infectau aerul prin exalarea miasmelor vătămătoare sănătății și constituiau totdeodată pentru călători, fie cu piciorul, fie călări ori cu trăsura accidente de multe ori regretabile prin mișcarea lor neregulată, când într'o parte când într'alta, neputând fi fixate.

---

1) Aceasta s'a observat la nivelarea și pavarea str. Tudor Vladimirescu

CASA GENERALULUI GHEORGHE MAGHERU
pag. 93.

Alte strade nu erau pavate de loc, sau cu câte puțin petriș pentru astuparea gropilor și a bălților.

Strada Unirii împarte orașul în două colori sau circumscripții: Coloarea galbenă spre meazănoapte și coloarea albastră spre meazăzi.

In oraș sunt două piețe:

Piața principală lângă Primărie și piața mică lângă capela Sf. Impărați

* * *

In timpurile de acum nu se mai văd acele cule sau case boeresci cu porțile de lemn înalte cu diferite ornamentații, acoperite cu șindrilă, cu pridvoare vaste, aproape de jur împrejur, săli mari, tinzi, paratinzi, sagnasiuri[1], odăi mari de musafiri, sofragerii de iarnă și de vară, iatacuri și cămări cu arcade, beciuri, pivnițe de desupt, învelitoare de prăștilă mai înaltă decât casa cu streșini largi, joase și scoase aproape de doi coți. Nici stradele nu și-au mai păstrat vechile numiri de Putna[2]), Băroi[3]), Țigănia[4]), sau Ulița Scoalei normale, Ulița Domnească, Ulița mare[5]), Bariera Transilvaniei[6]), Bariera Severinului[7]), Bariera Vâlcii. Drumul mare al poștii[8]), Drumul Craiovii [9]). Din casele vechi de pe la finele sec. al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea au mai rămas numai câteva ca nisce vise toarse și în timpul zilei, dar și acelea refăcute după gustul și stilul modern, întrevăzându-se însă, ici, colea, formele bizantine. Stradele

1) Săli de așteptare.
2) Clemența.
3) Calea Victoriei dela biserica sf. Impărați spre meazăzi.
4) Calea Victoriei mai spre meazănoapte de bis. sf. Impărați.
5) T. Vladimirescu.
6) Str. Transilvania.
7) Unirea.
8) T. Vladimirescu.
9) Calea Victoriei.

actuale sunt aliniate aproape tot în direcţiunea lor cea veche, ce se recunoaşte după vechile temelii de case, de cărămidă ce se găsesc în pământ. Multe din ele sunt largi şi drepte frumos pavate, bine iluminate şi împodobite cu plantaţiuni tinere de castani şi salcâmi altoiţi. Nu se poate preciza cu certitudine locul unde erau la 1406 casele lui jupân Bratul judeţul Târgu-Jiului, ale lui Tudor Negrul vechi proprietar în oraş pe timpul lui Neagoe Vodă (1512—20) ale lui Dumitru Pârcălabul 1591, Alexe Şteful 1596[1]), Dumitru Du-

---

1) Numele de «Şteful» ne întâmpină mai întâi în Moldova în sec. XV-lea şi al XVI-lea şi anume în crisovul lui Iliaş Vodă fiul lui Alexandru cel Bun dat în Suceava la 1432: вѣра пана щефѹла и брата его мындри и дѣтеи ихъ . . . = credinţa lui pan Şteful şi a fratelui său Mândrii şi a copiilor lor.

La 24 Febr. 1437 (6945) Suceava, Ilie Vodă şi cu frate său Ştefan hărăzesc credinciosului lor boier Şteful Jumătatevici printre altele şi satul Văscăuţii la Siret ce a aparţinut Maruşei, cumnatei lui Ilie care l-a perdut prin trădarea ei când a fugit în Rusia (Wickenhauser, Geschichte der Klöster Woronetz und Putna I B. 2-tes Heft, 151.

Asemenea într'altul din 17 Febr. 1438: вѣра пана щефѹла жѹмѫтатевич... = Credinţa panului Steful Jumătatevici.

La 3 Iulie 1460 (6968) un Şteful a scris tratatul de comerţ între Ştefan cel Mare cu oraşul Lemberg relativ la vămile ce vor plăti neguţătorii de acolo în Moldova: ѹ сѹчавѣ писа щефѹл влѣт ѕѯѯи мсца юл. г. = în Suceava a scris Şteful în anul 6968 Iulie 3 Arh. ist. T. II p. 171—176).

Idem într'unul al lui Stefan cel Mare dat în Suceava la 7 Maiu 1470 (6978): вѣра пана щефѹл Черната - Credinţa panului Şteful a lui Cernat.

La 1480 Oct. 5 (6989) şi 1481 Febr. 1 (6989): вѣра пана щефѹла Хотинского = Credinţa panului Şteful dela Hotin.

1487 Martie 6 (6996): и вѣра пана щефѹла пръкълабове Хотинскїи = şi credinţa panului Ştefu pârcălabul de la Hotin.

1488 N-bre 26 (6997): вѣра пана щефѹла Хотинского = Credinţa panului Ştefu dela Hotin.

Intr'un act din 17 Ianuarie 1490 (6998) tot al lui Stefan cel Mare relativ la satul dela Gura Rubricioarei vedem pe Ştefu dela Hotin = Щефѹла Хотинскаго.

La 1513 Martie 5, Bogdan cel Orb fiul lui Stefan cel Mare întăreşte pârcălabului Grincovici două sate moştenite dela Ştefu Pârcălabul (Slav. perg. Arh. ist T. I p. 2 Aprilie—Mai):

Мы Богдан воивода . . , оже тот истинїи вѣрныи болѣрин пан гринкович паркалаб хотински слѹжил нам право и вѣрно дали есми емѹ ѹ нашеи земли ѹ молдавскои двѣ сели що емѹ их дал ѹйко его щефѹл паркалабъ на своеи съмерти . . . = Noi Bogdan Voevod . . . iată că acest adevărat credincios boier al nostru, pan Grincovici pârcălab dela Hotin ne-a slujit cu dreptate şi credinţă, i-am dat în ţara noastră moldovenească două sate ce i le-a dăruit unchiul său Ştefu Pârcălabul la moartea sa. . . .

Numele de Ştefu ne întâmpină apoi în Muntenia.

Intr'o poruncă a lui Mircea Vodă Ciobanul din 1546 relativă la Alexeni (Gorj) vedem între boierii din divanul domnesc pe: Щефѹл столник.

mitrescu 1598, Nica Lupul Bălțatul 1618, Hamza fiul lui Barbu Benga 1620, Gherge și Stoica Pârcălabi 1626, Dima Județul 1626, Lupul județul 1636, Iorga Țangonie 1636, Iorga Cupețul 1637, Dumitru Pârcălabul 1658, Nicola al Alexii 1666, Șteful județul 1672, Radu Lăzăroi 1711, Ion Județul, popa Ghioca, Tatul Orășanul, Lăpădat Brăzilă, Dumitrescu Părâțul, Șerbul Paliță, Stoica Țenghe, Rusea Croitorul 1717, Mihai Ștefulescu 1723, Mihalcea și Iordache Șteful 1724, Radu Șarlăul 1724, Nicola Vâlsan care la 1724 era în vârstă de 100 ani și văzând cutrupirea moșiei din Petrești a lui Radu Șarlăul din Târgul-Jiului de către Banul Cornea Brăiloiul și fiul său Dosofteiu monahul a scris ca mărturie, *«și n'am pomenit să se mai facă acest lucru»* Nicola Nicolici 1729, care a vândut prințului G. Cantacuzino Banul Craiovei sub Austriaci în lunca orașului «din lazul părintelui Dosoftei Brăiloiu monahul până în lunca Hamărăzii» Stoica Lupan 1733, Iorga Dumitrescu, popa Badea, și popa Gheorghe 1735, Mihai Șteful 1743, Pătrașcu Ștefulescu ctitor fondator al bisericii Sf. Apostoli 1747, Iorga Ștefulescu, Dumitrașco Ștefulescu, Stefan Ștefulescu, Nicola Ștefulescu, Petre Ștefulescu fiul lui Pătrașcu Ștefulescu, Constandin Veardeș 1748, Dumitrașco Boștinaru 1758, Pârvu Cămărășescu și Popa Dobre 1763, casele și siliștea lui Preda Nicola 1766, cele două siliști ale părintelui Ilarion Ierodiaconul 1774, popa Constantin Runcan, protopopul Gligorie 1774, Pârvu Postelnicul 1778, Gheorghe Anastasie 1781, Gheorghe Polcovnicul 1785, Stoian Vătaful 1786 etc.

* * *

Din actele ce avem și din spusele bătrânilor se poate fixa întru câtva, din sec. XV-lea până la al XIX-lea, pozițiunea câtorva case după strade astfel:

Pe str. Tudor Vladimirescu, numită mai nainte, Ulița Domnească, Ulița Mare, Ulița Târgului, și Drumul Poștii începând dela apus spre răsărit locuiau pe partea despre meazănoapte a acestei strade în prima jumătate a sec. XIX-lea: Ianache Constantinovici[1]), Lăpădat Cărtianu[2]), I. Rugeanu[3]), Dinu Bugă[4]), Măriuța Teteleanu, apoi Gligoraș Bâlteanu apoi Radu Lânaru[5]), Zamfir Sâmziianu[6]), Naidin Sârbu și Dumitru Costi[7]), Staicu Cizmaru[8]), Ion Ionovici Curcă[9]), Răducan Busuioceanu[10]), Manuc Simion Armean[11]), cunoscut și sub numele de Manuk-bey. Armean deștept, odinioară om de încredere al lui Mustafa Pașa Bairactar, peste fire de bogat, a clădit în București pe la 1808 hanul numit Manuk, azi Hotel Dacia, pe malul Dâmboviței (matca veche) pe locul vechii Curți domnești a lui Mircea Vodă Ciobanul (1545—54, 1558—59) unde nu mai rămăseseră din străvechile clădiri ale străvechiului palat decât Pușcăria și ceva ziduri. Manuk-bey a cumpărat în Țara Românească cu banii Bairactarului, case, prăvălii, moșii și munți precum în Târgu-Jiului și în Gorj. A trăit mai târziu la Paris într'un palat superb din str. Verneuil, și a speriat Parisul cu bogăția și fastul său. Guvernul lui Mahmud al II-lea a cerut lui Napoleon I estrădarea lui Manuk-bey.

Fouché, ducele d'Otranto, prefectul Parisului l-a în-

1) Ec. Alumeanu.
2) Frații Cărtieni.
3) Ant. Săulescu.
4) Stroe Abagiu.
5) I. Barbovici.
6) N. D. Miloșescu.
7) Pant. Bărbulescu.
8) Frații Stăiculești.
9—10) Gr. Bengliu.
11) C. M. Dănărâcu.

ştinţat despre cererea Sublimei-Porţi şi Manuk-bey a fugit în Rusia.

Faimoasa cărturăreasă, M-lle Lenormant îi prevestise că va muri otrăvit, şi în adevăr că în Rusia Manuk bey a fost otrăvit de o slugă credincioasă ce avea. Fii săi cari au trăit în Rusia a dăruit ţarului Alexandru I un diamant de o mărime atât de mare şi cu nişte ape atât de schinteitoare în cât lumina, se zice, şi noaptea. (Gion. Ist. Buc. p. 493—494.)

Stoian şi Gr. Boiovici[1]), Ion Mihail Cojocaru[2]), Matei Meleca[3]), Pitar D. Roşianu[4]), Ion Râmniceanu Mărgăritoiu şi C. Jianu[5]), Polc. Ion Dănciulescu. polc. Ion Schinteie, apoi Şerban şi Dumitrache Schinteie[6]), Siliştea m-rii Tismana (Puşcăria veche, 1844)[7]), Cănuţă Rîioşanu din neamul lui Stoichiţă Vistierul Rîioşanul fondatorul schitului Strâmba de azi pela 1604[8]), Nicolae Teteleanu[9]), Protopopul Andrei Schevofilax (1794) apoi Ioniţă Protopopescu, fiu său[10]) Manolache Lascăr, apoi Dincă Rovinaru din Şomăneşti[11]), Nae Protopopescu[12]), şi Vasilache Hurezanu[13]).

Pe partea de meazăzi a aceleiaşi strade locuiau tot dela apus spre răsărit: C. Roşianu (1758), apoi paharnicul Dincă Roşianu (1830) ginerile lui Kiriţă Corbeanu[14]),

---

1) Gr. Lupescu.
2) Barbu I. Mihail.
3) I. Berindei
4) N. P. Cămărăşescu.
5) I. Schileru.
6) Vucom, C. Dumitriu, V. Roşca C. Colţescu.
7) A. Iliescu.
8) Râioşenii.
9) G. Voicovici.
10) C. C. Danielescu.
11) G. Câlniceanu.
12—13) Barbu I. Mihail.
14) Hotel Central.

Istrate Grecu bătrânul pe care l-au tăiat turcii în fața caselor sale în 1821 [1]), Vasile Popovici [2]), Pârvu Barbovici [3]), Dumitru Brașoveanu călugărit sub numele de Partenie [4]), Elisaveta Stolojeanca, Sava Abagiu [5]), Andrei Cojocaru Vlăduțoiu [6]), Păun Hangiu [7]), Stolnicul Dinu Bâlteanu apoi sărdărul Mihalache Aprikie, apoi Șerban Hurezanu [8]), Gherghe Vornicul Sărdănescu (1627) apoi Constantin și Dumitru Sărdănescu (1782) apoi Cornilie Sărdănescu [9]), Dimitrie Măldărescu [10]), Ilie Otetelișanu (1719) apoi sluger N. Otetelișanu [11]), G. Măldărescu (1719) apoi Pitar Dimitrie Măldărescu tatăl Măldăreștilor, Nicolae, Dimitrie și Constantin [12])) în pridvorul caselor căruia se făceau de către Turci grămezi de capete omenești cu prilejul revoluției lui T. Vladimirescu spre a fi plătite câte o rupia, Pitar N. Măldărescu [13]), Ștefan, Gheorghe și Barbu Săvoiu [14]), Siliștea Tismenii [15]), Logofătul Dimitrie Bican [16]), Constantin Pojogeanu tăiat de Turci la 1821 în Dealu-Târgului [17]), și Matei Pojogeanu [18]).

Pe strada Victoriei numită Țigănie și str. Școalei normale până unde se încrucișează cu str. Unirii, iar mai

---

1) Ivancea Anghel.
2) Ilie Vasilovici.
3) Stefan Nicolăescu.
4) Matei I. Dănărăcu.
5) D. Mihail.
6) I. Bălănescu.
7—8) Zoe P. Gheorghiu.
9) C. M. Dănărăcu și Dr. A. Augustin.
10) Ana Crăsnăreasa-Parișoaica.
11) Gr. Culcer. Spițăria Artur Poll și Dr. D. Culcer, până în strada Fraternității.
12) V. I. Popescu.
13) Gr. Bengliu.
14) I. Dobrovicescu.
15) Pr. I. Mălăescu.
16) Maior Savel Neagu.
17 și 18) Al. Pojogeanu.

la vale «Băroi» şi «Drumul Craiovii» erau casele slugerului Barbu Gănescu 1790[1]), Târgul de săptămână lângă Jiiu, care curgea pe aci, în fața Bisericii catedrale, casele lui Negoe Starişin 1795[2]), ale lui Milcu Tudor, Barbu Rebelea, Pană Gălbinicea[3]), şatre ţigănesci, coperite cu fân şi cu coceni, casele lui Frederic Drexler staroste de sudiţi din partea Austriei[4]) Tot aci se afla un alt han al lui Gligoraş Bâltenu, casa lui Stefan Bugă, coperită cu coceni şi siliştea lui Dincă Roşianu cumpărată dela Vorniceasa Ecaterina Bibescu a Vornicului Dumitraşco Bibescu fost ispravnic al judeţului la 1796 Oct.[5]) Pe cealaltă parte a stradei, spre meazăzi de casele lui Dincă Roşianu, erau casele lui Ghiţă Fota[6]) ale popii Matei[7]), Ioniţă Gălbinicea[8]), ale lui Gheorghe Tioc 1724, în urmă ale lui Ion Tioc[9]) ale lui Constantin Pulposu[10]), ale lui C. Bâlteanu 1798[11]), ale lui Mihai Truşcă tatăl lui Staicu Truşcă[12]), ale lui Radu Monescu 1793[13]), ale lui Ion Roşul 1796[14]) în care a locuit câtva timp şi popa Enaiche Clíricul, fiind dăruită siliştea cu casele bisericii sf. Impăraţi, la moartea lui Ion Roşul, care s'a împuşcat, pentru a fi îngropat la biserică, ale lui Popa Pătru Bo-

---

1) I. Bărbulescu.

2) Primăria.

3) V. Roşca, Hotel Cămărăşescu. I. Mosculescu.

4) Cofetăria şi Restaurantul Paul.

5) Dr. I. Augustin, Păun C. Popescu, Filip Ionescu-Roşca, C. Pârvulescu, Hotel Udroiu şi I. Bălănescu.

6) I. Velican.

7) Sf. Gh. şi D. Nicolăescu

8) I. Catalinescu.

9) Hotel Tioc.

10) P. Bărbulescu, Gh. Dumitrescu, L. Râmniceanu.

11) Bâltenoii.

12) C. Elinescu.

13) Bis. sf. Impăraţi.

14) Paulina Pârjolescu.

torogu 1760—1801[1]), ale lui Neagul Fărcăşescu 1693[2]), ale lui Gheorghe Cocoş[3]).

Pe strada Unirii numită «Bariera Severinului», din Jiu până în răscruci cu strada Victoria, era siliştea biv vel medelnicerului Gligoraş Bâlteanu[4]), de aci spre răsărit de casele lui Mihai Truşcă, erau ale popii Enache Cliricul[5]), ale lui Atanasie Romănescu 1719, apoi ale Mariei Romăneasca, mama Romăneştilor şi soacra lui Mihalache Radoşanu 1830[6]), ale lui Nicolae Beleuja 1800, apoi ale lui Enache, Dumitru şi Gheorghe, Beleujeştii 1830[7]), ale Vistierului Lăudat Frumuşanu şi ale ginere-său Răducan Busuioceanu[8]), ale lui Dumitru Pâhă 1703[9]), ale Horhoienilor 1830 şi siliştea medelnicerului Zanfirache Bâlteanu pe care a traversat'o strada Unirii[10]), când era a lui Hristache Ioanid.

De cealaltă parte a stradei Unirea, la răsărit de C. Bâlteanu, erau casele lui Pârvu Corbeanu 1794, ale lui Petrache Frumuşanul Şchiopul, Calonfir 1800[11]), ale lui Popa Gherghe Ţenchea 1754[12]), ale Stolnicului Dinu Bâlteanu (1780—1810[13]), ale lui Grigoraş Bâlteanu, apoi ale pitarului C. Stanciovici[14]), ale lui C. Broşteanu tatăl paharnicului Zanfir Broşteanu şi al pitarului Alecu Broşteanu[15]).

---

1) Trifon Cloşanu.
2) I. N. Orezeanu. C. Constantinescu.
3) Zoe Rovinaru.
4) C. C. Săvoiu.
5) Maria Dr. Staicu.
6) Oficiul telegrafo-poştal.
7) P. Cernăzeanu şi Toma Călinescu.
8) Antoneta Caribolu.
9) I. Bărbulescu, D. Pleniceanu.
10) Spitalul Judeţan, Teatru Milescu.
11) D-na S. Z. Părăianu.
12) T. Călinescu, M. Petrescu. I. Dumitrescu, N. P. Cămărăşescu, Rovenţa şi Al. Lăpăduş.
13) Scoala primară de băeţi, de fete, Gimnaziul T.-Vladimirescu, Gr. Mihuleţu şi Gr. Mongescu.
14) Fabrica de pielărie şi opinci, I. Căprescu.
15) D. Brătuianu.

CASELE PITARULUI D. MĂLDĂRESCU
pag. 50 şi 58.

Pe str. Jiu erau casele clucerului I. Sâmboteanu 1800)[1]) ale lui Simion Peştenaru Mengiarlău (1816) rudă cu pitarul Radu Brăiloiu Peştenaru (1760) şi ale stolnicului Barbu Viişoreanu.

La întâlnirea str. Jiu cu str. Clemenţa (fosta Putna) erau casele slugerului Dumitrache Urdăreanu, apoi ale ginerilor acestuia Al. Vulturescu şi sărdarul Manolache Lascăr[2]) Dumitrache Urdăreanu sluger, se trăgea din Matei Urdăreanu (1719) şi din Barbu Urdăreanu Paharnic-Mare (1688) fiul lui Preda Urdăreanu Mare Sluger, mort la 3 Febr. 1672 şi îngropat în biserica Mihai Vodă din Bucureşti[3]) Barbul Urdăreanul Mare Paharnic a fost ginerile lui Şerban Vodă Cantacuzino (1679—88) ţinând în căsătorie pe domniţa Elena[4]).

Mai spre apus, pe marginea Jiului era odinioară o silişte a lui jup. Stanciu şi jup. Miclăuş, pe la 1406, actualmente parte luată de Jiu (Jiul cel Mic) parte tăiată de str. Jiu. Din crisovul lui Dan Vodă al II-lea (1420, 22—24, 27—31) se vede că jup. Stanciul şi Miclăuş au dăruit această silişte m-rii Tismana, şi egumenul Agaton care a urmat după moartea lui Nicodim (1406) a făcut aci mori.

---

1) Arestul preventiv.

2) V. Lascăr. Dumitrache Urdăreanu este bunicul după mamă al d-lui V. Lascăr.

3) N. Iorga. Inscripţii din Bisericile Româneşti, pag. 258.

4) La 20 Mai 1710 (7218) Şerban Postelnicul fiul lui Radul Banul Fierăscul dărueşte m-rii Cotroceni satul Cervenii [Teleorman]. «pentru sufletul jupâneasei meale răposatei Ilinii fica *Barbului biv vel Paharnic Urdăreanul şi a jupâneasii lui Ilinii fata lui Şărban Voevod Cantacuzino* fiind şi ele îngropate la m-rea părintelui său. (Arh. St. Condica IV a m-rii Cotroceni, pag. 168 verso). In com. Urdarii de Sus [Gorj] există în popor tradiţia, că un boer Urdăreanu, chipeş şi viteaz a luat de soţie o fată de Domn, cam urâtă, şi nişte ruine de zidării mari şi foarte solide, ale căror beciuri se văd şi azi în acea comună se zic «palatul Doamnei Bobolina». Se aude în cântecile poporului: Lină, Lină, Bobolină, ce amintesc cu adevărat pe Domniţa Elena fica lui Şărban Vodă Cantacuzino.

Pe str. sf. Nicolae, pornind din str. T.-Vladimirescu erau pe partea despre apus casele lui Radu Croitoru 1786, ale lui Radu Cupeţu 1748[1]), ale călugărului Nicandru Bican, arhimandrit de Scaun (1805—63), ale vistierului al 3-lea G. Zagorianu proprietar în Căleşti şi fondator al bisericii de zid de acolo. Aci au stat adesea cu chirie boierii Ispravnici, ca biv vel Vistier Dumitraşco Bibescu la 1796 Oct. şi Petrache Frumuşanu la 1800 când au fost arse de Pasvangii. La 1802 după ce au plecat Cârjalii cari au dat iarăşi foc oraşului, casele au fost refăcute aşa încât erau socotite ca cele mai bune case din oraş, cu uşi de nuc şi broaştele dela uşi decâte 20 taleri una. Dela 1802 până în vara anului 1809, a stat într'însele medelnicerul Simion Peştenaru.

Atunci au fost iarăşi arse de nişte tâlhari cari prinzând pe soţia medelnicerului Simion Mengiarlău Peştenaru — Anica Brăiloaica — au torturat-o aşa încât a rămas suferindă perzându-şi vederea la un ochi, în urmă siliştea a fost a lui Stan Gheorghiu; casele lui Mihai Cămărăşelul 1720, ale paharnicului Bănică Politimos, în urmă ale lui Staicu Bălăcescu, ale lui Constantin Brăiloiu 1719, în urmă ale lui Matei Zătreanu, ale Sănăteştilor 1734, iar pe partea despre răsărit erau casele medelnicerului C. Măldărescu 1810[2]), şi ale lui G. Bâlteanu biv vătaf de vistierie (1790—1837).

Pe str. General Christian Tell, fără nume în vechime, mai în urmă «Str. Vânătorului» erau casele lui Simon bey Manuc Armeanu[3]), în urmă ale lui Marin Boiovici, apoi Andronache Ciuchi, pe partea despre apus; iar mai spre nord pe partea despre răsărit ale lui Achim Rovinaru

1) Hanul Criveţăştilor.
2) M. Petrescu şi Pr. G. Ciocănescu.
3) Hanul N. Oprişescu.

1777, în urmă ale lui D. Rovinaru 1830[1]), siliştea Gen. Chr. Tell din care cedându-se o parte pentru prelungirea stradei Vânătorului, s'a dat stradei numele de Gen. Chr. Tell. Generalul Christian Tell a fost căsătorit cu Tarsiţa fica clucerului C. Stefănescu şi soră cu D. Stefănescu fost prefect. Generalul Tell este o persoană marcantă în Istoria Renaşterii României. Incă din timpul războiului Ruso-Turc din 1828—29 era cunoscut ca ofiţer distins, la 1837—38 a făcut parte din societatea filarmonică cu alţi entusiaşti ofiţeri, Câmpineanu, Voinescu II, Magheru, cadetul N. Bălcescu pentru noua direcţiune a ţării şi la 1848 a fost Locotenent domnesc. (N. Iorga, Geschichte des rumänischen Volkes II, 268, 277 şi 292[2]).

Pe strada General G. Magheru erau casele Generalului Magheru 1804—1880, şi ale sărdarului Gr. Săftoiu Viezureanu de pe la începutul secolului. Pe strada Griviţii şi a Fraternităţi erau pe partea despre răsărit casele şătrarului Kiriţă Corbeanu, în urmă ale cocoanei Luxa Roşianca şi apoi ale sărdarului D. Pleşoianu[3]) pe partea despre apus, mai jos de siliştea slugerului N. Oteteleşanu care se întindea între Str. T. Vladimirescu, Str. Griviţa şi Str. Fraternităţii erau casele pitarului Mateiţă Şişescu[4]), pe al cărui frate Ioniţă l-au tăiat Turcii în Şişesci şi pe mormântul lui s'a clădit biserica de acolo, casele tatălui său Stanciu pitaru Şişescu, care au trecut mai în urmă la slugerul Costin Radoşanu[5]), ale stolnicului Dinu Bâlteanu, mai în urmă ale clucerul Gr. Călinescu[6]). Pe par-

1) B. I. Mihail.
2) M. Gheorghiu şi G. Niculăescu.
3) Căp. Em. Părăianu.
4) D-na A. Frumuşanu.
5) I. Slăvescu.
6) V. pag. 90 nota 13.

tea despre răsărit tot a str. Griviţa, erau casele lui M. Poienaru 1719 în urmă a lui B. Poienaru pe la 1779 dela care au rămas la ceilalţi Poienari[1]), apoi ale lui Gligoraş Bâlteanu[2]).

Pe str. Fraternităţii erau, afară de casa lui G. Tioc, a şătrarului Gr. Săftoiu, casele Stavri în urmă ale slugerului G. Urdăreanu[3]), casele clucerului C. Ştefănescu din Bucureşti, cumnat cu şătraru Kiriţă Corbeanu, ginere lui Stanciu pitaru Şişescu, tată lui Tache Stefănescu fost prefect şi socru Gen. Chr. Tell, proprietar în Târgu-Jiului şi în judeţ[4]). In str. Egalităţii erau proprietăţile sărd. Gr. Săftoiu, Elisaveta Stolojeanca, Pârvu Barbovici şi pitar Dincă Roşianu.

In str. Sf. Apostoli se văd casele protopopului Andrei Skevofilax 1790, în urmă ale fiului său iarăş protopop, Costache Hartofilax, care până de curând îşi păstraseră forma lor veche, ca o cruce, cu sagnasiu, cu coperişul înalt de şindrilă cu străşinile joase, cu gârliciul beciului în faţă, ale cărui uşi erau în formă de zăbrele de lemn încrucişate, scara la dreapta, cu stâlpii pridvorului cioplişi în bardă de asupra beciului[5]).

Intre str. sf. Apostoli şi str. Virtutea erau casele lui Paraschivan argintarul, socrul lui Enache Cărtianu, fiul lui Gr. Cărtianu[6]).

In str. Călăraşi era siliştea pitarului I. Gârbea şi casele pitarului Gr. Mongescu, fiul sărdarului V. Moangă.

In mahalaua Hodenăul erau casele călugărului Daniil eromonahul Ştefulescu 1770.

---

1) Căp. Iuliu Pleşoianu.
2) V. pag. 90, nota 14.
3) N. Iunianu şi I. Câlniceanu.
4) G. Ionescu-Tioc.
5) N. Naidinescu.
6) I. I. Cărtianu.

Pe str. Industriei care este foarte scurtă, erau casele logofătului Dinu Craiu Frumuşanu 1778 [1]), ale lui Oprea Romanescu 1647 [2]), şi ale Sărdarului Vasile Moangă, vameşul şi zaraful judeţului, cunoscutul prieten al lui Tudor Vladimirescu—Domnul Tudor care nu râdea nici odată— şi al lui Iancu Jianu, haiducul cel scurt şi îndesat cu dulamă, pantaloni şi scurteică, cu ceafa rasă, cu şapcă peste fes, cu pistoale la brâu, cuţit mare cu plăsele de os. Casele sameşului clădite pe la 1771 aveau până la 1840 coperişul înalt şi ascuţit ca la stâne cu un brâu mare rotund la mijlocul coperişului, cu ursoaie în pod, în unul din care s'a ascuns T. Vladimirescu, la 1812, când fugise călare din Bucuresci încunostinţat fiind pe ascuns de Samurcaş, că e urmărit de un Capegi-paşa, trimis într'adins de Sultan pentru a-l aduce viu sau mort la Constantinopole. Egumenul dela Lainici aflându-se în oraş, Vasile Moangă a îmbrăcat pe Tudor călugăreşte şi l-a încredinţat egumenului pentru a-l duce la schitul Lainici la adăpost, până vá trece primejdia.

Străşinile erau largi şi joase, pridvoare peste tot de jur împrejur, tinzi, sagnasiuri, iatace [3]).

Pe str. Ferentari erau casele lui Dinu Pâhă 1798, ale lui C. Ştefulescu 1777, a lui Matei Corlan 1792, care a lăsat siliştea sa bisericii sf. Impăraţi, de oarece nepotul său, popa Gheorghe, la 1772 Martie 21 s'a îngropat cu sfintele odăjdi ale bisericii, a lui M. Săulescul 1719, în urmă a postelnicului I. Săulescu 1772 şi ale pitarului Scarlat Săulescu 1830.

Dincoace de părău era biserica de lemn a sf. Impăraţi din 1772, 1795 şi de zid din 1810.

---

1) C. Budişteanu.
2) General N. Tătărescu.
3) Titu D. Frumuşanu.

In str. Eliade era prăvălia lui Dobre Sârbul fondatorul Bis. catedrale [1]) alături de Pană Bărbieru, casele lui Gh. Simzianu [2]) şi ale Ilincăi Flaimoc [3])

Pe părăul Putna, azi str. Clemenţii, erau casele căp. Ioniţă Scorţanu 1778, în urmă ale pr. Ioan Bălănescu [4]) şi ale lui Dobre Sârbul căpitanul [5]).

Pe Uliţa mică azi str. Transilvaniei erau casele şi siliştile şătrarului Răducan Crăznaru, slugerului Stefan Crăznaru şi siliştea polc. Mihail Colţăscu, în faţa caselor lui C. Brăiloiu, apoi ale lui Zătreanu din str. sf. Nicolae până sub Obrejie. Polc. Mihai Colţăscu a luat în schimb această silişte de la Matei Liţa la 1786 pe o parte din moşia Hăinarii — o silişte în Târgu-Jiului din gardul căp. Panait la deal stj. 40 în lat şi lungul din drumul uliţii ce merge pe lângă casa d-lui şătr. Radu Crăznaru până în uliţa cea mică spre apus, ce vine pe lângă curţile d-lui sluger Ştefan Crăznaru.

Pe str. Crucea-de-piatră în Olari se găseşte o cruce de piatră, bine conservată, cu următoarea inscripţiune-

Кȣ врѫрѫ || татълȣи ши кȣ ажȣтор|ю фіюлȣи ш||и кȣ сь: вършир||ѫ дхȣлȣ||и сфнть аминь || ✝ храмȣ сф||нтȣлȣи ар|хиерѥȣ | нико||лаѥ помен|и гди радȣ | марıѫ нъста|сіѥ щефань б||ълаша аница || маріѫ коста||ндинь станка | дȣмитрана іѡана анȣца | бȣна никȣ с|анда дȣмнтра | на аница параскива строѥ || мърнинь параски||ва кȣ тоать нѫм. ,зспз—,аψоθ. 7287—1779.

Pe laturea despre meazăzi.

щефань || дръгичи с|тана геѡ(р)гѥ || пієтрар || іѡн дȣм||итрȣ [5]).

1) Siliştea Bisericii catedrale.

2) Simion Bărbieru.

3) Hortopan.

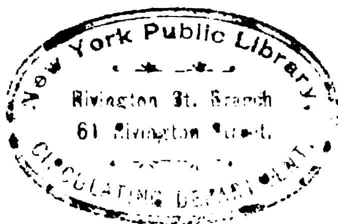
4) La alinierea acestei strade s'au găsit ţăruşi bătuţi în pământ şi împletiţi cu nuele din distanţă în distanţă pentru a impedeca năruirea malurilor şi inundarea caselor locuitorilor.

5) C. Dumitriu.

6) Crucea s'a făcut de Radu Bordeiu, călugărit mai pe urmă în m-rea Tismana.

In fine, pe Obrejie se afla o silişte a mânăstirii Crasna dăruită la 17 Dec. 1779 de către Ilinca soţia lui Gheorghe Breazu, pentru sufletul acestuia.

Lângă această silişte era o altă silişte dăruită tot m-rii Crasna la 1808 de Vistier al 3-lea Dumitrache Ursache fost vătaf de plaiu al Novacilor.

VII.

Grădina publică și împrejurimile ei.

La 1841 Februarie 3, Maghistratul orașului dă medelnicerului Gligoraș Bâlteanu în întreprindere prefacerea foișorului dintre poduri — în zăvoiu — ce era considerat, pe acel timp, ca una din podoabele orașului.

La 1856 s'a înființat Grădina publică în zăvoiu în insula dintre cele două poduri. Și de o parte și de o alta a celor două poduri era zăvoiul atât de mare, în cât înfățișa priveliștea unei adevărate păduri transversată de drumul barierii Severinului.

Planul grădinii s'a proectat în 1852, iar în 1853 Martie 7, președintele Maghistratului Nae Măldărescu, însărcinează pe sărdarul D. Pleșoianu a-l face din nou. In anul 1856 s'a făcut câteva bănci și s'au aliniat câteva alee. Prefectul Ioan Călinescu și C. Stanciovici, judecător și președinte al Maghistratului pe acea vreme au dispus tăerea aninilor în mare parte și plantarea deasă de tei, precum și o cuglărie, cu un chioșchi pentru bufet. Poarta grădinii era în colțul sud-estic și purta inscripțiunea «Belvedere-Știrbei». A stat închisă până la 1864 când înființându-se Primăria orașului i s'a acordat mai multă solicitudine din partea Primarilor comunei, până în zilele noastre, când prezintă o înfățișare așa plăcută și estetică în

CASELE SLUGERULUI BARBU GĂNESCU
pag. 89.

adevăratul simţ modern şi este una din cele mai frumoase din ţară.

In adevăr, Grădina Publică apărată de puternicul cheiu, cu intrarea sa prin cele două scări de piatră trainică, aşezate paralel şi cu grilajuri de fier, cu zăvoiul său secular cu colosalele sale ronduri, în care florile se îngână într'un răpitor concert de colori, bogată în alee admirabile de tei cu miros îmbătător cu sere minunate şi pepiniere neîntrecute farmecă ochiul şi încălzeşte inima. In timpul verii, ciripitul pasărilor ce şi-au cuiburile aci alintează pe muritorii ce respiră în preumblările de sară, aerul îmbălsămat al teilor şi al florilor.

Mai cu samă răsunetul fermecător al divinei melodii ce intonează privighetoarea, această legendară fată de împărat ce-şi cântă numai noaptea taina nenorocită a inimii a visului ei de fericire îi trezeşte într'o lume de reverii şi alungă din sufletele lor grijile înveninate ale nelipsitelor neajunsuri şi deziluziuni ale vieţii. O plăcută stare sufletească stăpâneşte cu putere simţurile aci, în lungile seri de vară, când Luna luceşte sus pe Cer. Umbra deasă a aninilor din parc, a teilor din Grădină, a brazilor şi a plutelor gigantice, freamătul sugestiv al frunzelor adiate de câte un uşor vânticel, murmurul îngânat al valurilor Jiului, resfrângerea razelor Lunii asupra undelor sale cristaline, singurătatea deplină, iată unul din tablourile cele mai încântătoare ce oferă natura aci, la Târgu-Jiului. Dar Grădina Publică de acum înnainte va fi cel mai frumos şi sănătos loc de preumblare nu numai în timpul verii, ci şi al iernei, mai ales prin proectatul lac, ce va înlocui inevitabilele bălţi stagnante de până acum. Un braţ al Hodenăului, strecurându-se în Grădină pe partea despre meazănoapte ca un pârăiaş prin iarbă, va trece prin lac şi-i va alimenta apa, împreună cu o parte din Jiu, aşa că lacul va fi totdeauna curat şi limpede, având scurgere în

Jiu, spre meazăzi de pod, pe sub un pod de beton. Lacul va fi cel mai plăcut loc pentru patinaj în timpul iernei, oferind diferite priveliști ca insule, stânci etc. Malurile sale vor fi împodobite cu elegante chioșcuri. In parcul Grădinii se vor instala băi idroterapice și uzina electrică.

Spre meazăzi de Grădina Publică în fața intrărei în Grădină se află o frumoasă și plăcută plantație de pini și molifți cu ronduri mari și șosele bine executate și foarte bine îngrijite. Aci se vede și un chioșc în care se oficiază în fiecare an ceremonia Bobotezei. La capul podului despre apus este de asemenea o bogată și aleasă pepinieră de diferiți arbori roditori și de ornament, în mijlocul cărora se înnalță edificiul serviciului technic în stil baroc-renaissance.

Grădina Publică, plantația de pini și de molifți, cât și pepiniera alcătuesc una din cele mai plăcute podoabe ale orașului.

Infrumusețarea împrejurimilor Grădinii Publice, planul ei actual, plantarea cu castani altoiți a Str. Unirii, a squarului statuei lui Tudor Vladimirescu, a Str. General Chr. Tell cu salcâmi altoiți, cât și înființarea pepinierii admirabile dela capul despre apus al podului Jiului se datoresc nu numai laudabilei inițiative a Administrațiunii locale dar și muncii inteligente a D-lui A. Diaconovici, fost Inginer-Șef al județului și Membru fondator al Muzeului Gorjului.

* * *

Cine a văzut Târgul-Jiului pe la 1856 rămâne uimit de atâtea progrese realizate, de așa schimbare radicală în care se află astăzi. In locul ulicioarelor înguste, pline de noroi și de praf, strâmte, cotite, cu caldarâmul proectat pe unele locuri de pe vremea lui Al. Moruzi (1792), pe altele de pe la 1841 scufundat și plin de băl-

toace, străbătute ziua şi noaptea de râmători şi alte paseri de casă şi pe care zăceau azvârlite fără nici un control toate murdăriile, iluminate cu lumânări de său, pe care abia aprinse — ba încă nici Sameşul n'ajungea acasă sara — şi le furau ţiganii din felinare, care erau în număr de vre-o 40 înfiinţate la 1846 cu stâlpi de lemn văpsit, se desfăşoară azi strade largi, bine aliniate, bine iluminate şi bine pavate. Unde era ţigănia pe atunci în care se resfăţau şatre şi bordeie ţigăneşti în formele cele mai ciudate, acoperite cu fân, coceni şi rare ori cu prăştilă se află acum Calea Victoriei aşternută cu peatră cubică, cu trotuare de asfalt, cu frumoase oteluri, case şi măreţul palat municipal, una din cele mai splendide clădiri pentru Primării urbane din ţară. In locul caselor de lemn ori de nuele lipite cu pământ, cu prispe sau târnaţuri, care cu faţa care cu spatele la uliţă, care cu garduri de mărăcini, care cu stobori, care acoperite cu prăştilă, care cu fân sau coceni, se innalţă acum edificii mari de zid construite cu eleganţă şi estetică, cu ferestre largi şi luminoase, cu temelii de piatră cioplită şi cimentată, cu acoperişuri de fier sau ţiglă în diferite forme care de care mai estetic cu turnuri, ce dau oraşului un aspect cu totul deosebit, atât ca frumuseţe, cât şi ca stil, iar curţile îngrădite cu stachete de lemn văpsite sau de fier cu temeliile de piatră cioplită.

Toate trotoarele din centrul oraşului sunt de asfalt cu bordură de piatră împodobite pe unele locuri cu plantaţiuni de castani şi salcâmi altoiţi. Clădirile ce se vor face pe bulevardul dela statua lui Tudor Vladimirescu la Gară, bulevardul de pe lângă Grădina Publică, prelungirea stradei Călăraşii până în strada Griviţa vor contribui şi mai mult a da oraşului un aspect şi mai plăcut ca cel de azi. Cazărmile de pe Obrejie, pito-

reasca comunicaţie cu Transilvania prin renumita şosea Lainici — ingenios monument de artă inginerească — legătura prin linia ferată cu Capitala şi celelalte judeţe îi prevestesc un viitor frumos şi apropiat şi cu drept cuvânt, căci de aci au pornit multe îndemnuri patriotice şi generoase.

Dar nu numai în viaţa municipală a oraşului se remarcă atari schimbări, dar şi în viaţa orăşenilor.

De când razele civilizaţiunii apusene au pătruns în ţara noastră, cum zice Alexandri [1]) hainele lungi şi largi orientale au dat rând hainelor mai strâmte şi scurte ale occidentului, şlicul s'a închinat dinnaintea pălăriei, ciubotele roşii şi galbine au dat pasul încălţămintelor de vax, divanurile late s'au cioplit în formă de canapele elegante.

Rădicarea oraşului din starea orientală în care se afla se datoreşte atât Administraţiei conservatoare dela 1888, când s'a înzestrat oraşul din partea Statului cu localul Gimnaziului, cu pavarea Str. Victoria cu piatră cubică, podul de fier, apoi construirea spitalului judeţan, a arestului preventiv, asfaltarea şi plantarea Str. Unirea cu castani, din casa judeţului etc., cât şi Administraţiunii liberale din 1895, când s'a continuat şi desăvârşit tot ce rămăsese neterminat mai adăogându-se şi altele ca statua lui Tudor Vladimirescu, squarul în care se află statua, cheiul Jiului, palatul municipal şi construcţiunea bulevardului la gară.

De acum înnainte Târgu-Jiului merge cu paşi repezi spre progres. Istoria ca icoană a vremii trecute, tâlmăcire a vremii de faţă şi povăţuitoare a vremii viitoare ne stă mărturie vrednică de credinţă, că în vederea progreselor realizate până acum în viaţa sa municipală, mai ales dela războiul pentru independenţă, vor deveni fapte îm-

1) Iaşii 1844.

plinite canalizarea oraşului, alimentarea sa cu apă suficientă de munte, iluminarea sa cu lumină electrică, precum şi prelungirea căii ferate peste frontieră, o nouă arteră de viaţă.

VIII.

Administrația orașului

Județii (сѫдецѫ) și Pârgarii (Bürger)

Târgu-Jiului în timpurile cele mai vechi se ocârmuia ca și celelalte orașe de un Județ (în Moldova, Șoltuz) și de 12 pârgari, concentrând într'înșii puterea administrativă și judecătorească.

Județii erau aleși de către orășeni [1]).

Alegerea se făcea într'o zi de sărbătoare. Pârgarii propuneau pe candidați. Preoții, bătrânii și toți orășenii se pronunțau pentru unul. In ziua alegerii Pârgarii se adunau la locuința aceluia pe care îl alegeau de Județ și luându-l cu alaiu îl însoțeau până la biserica domnească, unde era să se facă ceremonia alegerii. In ușa bisericii protopopul în veștminte sacre, cu crucea și evanghelia în mână întâmpina pe Alesul comunei și între doi copii fiecare ținând câte un felinar și cântând imnul: Cuvinè-se cu adevărat, prezenta Alesului crucea și evangelia pe care acesta le săruta cu tot respectul și umilința cerute de împrejurare. Diaconul cu cădelnița preceda pe protopop. Județul intra în biserică, urmat de Pârgari și de popor, toți în haine de sărbătoare. După ce săruta icoanele Alesul făcea înnaintea altarului jurământul de dreptate și

---

1) Gion, Ist. Bucureștilor pag. 134 și urm.

credință către legi și popor. Protopopul întreba de 3 ori: Vrednic este? și poporul răspundea în cor: Vrednic!

După terminarea ceremoniei divine, Pârgarii ridicau pe brațele lor pe Alesul comunei în întreită strigare:

«Să trăiască jupan Județul».

Și poporul răspunzând în cor:

«Să trăiască!».

Apoi Județul în sunetul clopotelor și al aclamațiilor poporului înconjurat de Pârgari și urmat de notabili și popor, venià în piața orașului unde primià din partea tutulor felicitări de bun succes și de bun augur. Pârgarii luau dela fostul Județ insemnele guvernării, sigiliul comunii [1]) crisoavele domnești și condicile și le încredințau noului Ales.

1) Nu se știe ce sigiliu avea Târgu-Jiului pe atunci; se știe însă că fiecare oraș își avea sigiliul propriu, frumos lucrat în Ardeal cu legende latinești, mai în urmă slavonești și în fine românești. Probabil că emblema de pe sigiliile orașului au fost câte odată și sfinții cărora era dedicată biserica cea mai însemnată din oraș, Catedrala. Așa pe un act de vânzare făcut în Târgu-Jiului la 31 Mai 1815 și legalizat de isprăvnicat se vede întipărită cu fum o pecete pe care se observă într'un oval: г(о)р(ж) (Gorj) și cerbul; la mijloc doi îngeri (sf. Voevozi) cu biserica în mijloc (Catedrala) și mai jos 1814; spre dreapta; печетѣ ворничии, iar spre stânga nu se distinge absolut nimic, pecetea fiind foarte slab aplicată în acea parte; probabil că erau cuvintele; жѫдецѫлѫи. Sf. Voevozi însă apar ca patroni ai Catedralei numai de pe la finele secolului al XVIII-lea (1793) pe când mai înnainte erau sf. Gheorghe și sf. Dumitru, după cum se citește pe clopotul cel mare din 1777. Este probabil că cel mai vechiu patron al orașului ce trebue să fi fost reprezentat pe pecetea orașului, au fost sf. Gheorghe și sf. Dumitru, patronii sămănăturilor și al recoltelor la toate popoarele agricole, cum a fost și Târgu-Jiului din cele mai vechi timpuri. In această pecete se află reprezentat și județul și orașul.

Nu se știe care a fost marca județului înnainte de 1719, când apare Cerbul în timpul anexării Oltenii la Austria: Cervus ob ferarum copiam et venationem . . .

Intre sigiliile cunoscute azi remarcăm sigiliul Târgoviștei pe care era un vultur bizantin, pe al Trotușului un braț cu ciocan, pe al Petrei o capră, pe al Botoșanilor un păun și sf. Gheorghe (1780), pe al Bucureștilor Maica Domnului și Buna Vestire, iar de jur împrejur se scria slavonește sau românește, pecetea orașului . . . (Hasdeu Arh. ist. VIII).

Aceste acte şi «insigna» ale dregătoriei, noul Judeţ însoţit de Pârgarii săi le ducea la dânsul acasă.

Pe atunci când nu era Casa oraşului, Primărie, ori local de obşte, la casa Judeţului se rezolvau toate afacerile oraşului. Aceasta se dovedeşte dintr'un act de vânzare făcut în Târgu-Jiului, în timpul lui Dima Judeţul (1626 şi 1636): ши сау вьндут ача ливаде ла кас(а) димеи жудецул ла тръгжиӑ[1]) . . . мьртѹрiи ѿ тръг-жиӑ ника бълцатѹӑ . . .

După câteva zile, câţiva Pârgari, însoţiţi de câţiva bătrâni şi preoţi ai oraşului se duceau în Capitala ţării şi încunoştinţau pe Domn de alegerea noului Judeţ; de multe ori însoţià pe Pârgari şi Judeţul în persoană[2]).

Judeţul, îndată ce intra în funcţiune, prenoia la Domnie, dacă era nevoie actele vechi ale oraşului, cu scutirile, drepturile şi libertăţile hărăzite de trecuţii Domni; hotăra împreună cu Pârgarii, cu neguţătorii şi bătrânii, cisla, adecă partea de bir, de dări, de impozite ce se cuvine să plătească Domniei fiecare orăşan în breasla sa împărţind pe orăşeni în trei grupuri mari: fruntaşi, mijlocaşi şi codaşi, după plata birului ce-l dau; strângea amenzile, făcea măsurătorile locurilor restabilind drepturile de proprietate; judeca cauzele cetăţenilor civile şi corecţionale; privighea aşezămintele starostiilor şi vătafilor etc.[3]) apăra teritoriul oraşului contra usurpaţiunilor, ţinea registru de toţi proprietarii oraşului, certifica sub sigiliul municipal învoelile dintre orăşeni, privighea aprovizionarea oraşului, forma din orăşeni contingentul de oaste cerut în timp de război[4]).

---

1) A se vedea mai jos numele Pârgarilor. Chiar Ispravnicii judecau pe rând la dânşii acasă.

2) C. Aricescu, Ist. Câmpulungului (1855) Partea I, 130, 132, 133, 134, 136, 137, 140 şi 141. (Autorul nu arată izvoarele consultate).

3) Ibid. 736.

4) Hasdeu, Arhiva ist. VIII.

Salariul Judeţului consta din dijma contribuţiilor şi amenzilor. Ei se puteau alege şi pe mai mulţi ani consecutivi dacă se bucurau de încrederea publică.

După 1750 s'a numit de către Guvern pe lângă Judeţ, un Epistat ca ajutor al Judeţului, dar totdeodată şi ca controlor al lui. Epistatul judeca pe boierii caftaniţi, controla analogiile puse de Judeţ pe orăşeni pentru taxe şi datorii ale comunii, făcea observaţiuni Judeţilor pentru neorânduelile lor reclamând la Guvern în contra lor [1]).

Pârgarii erau în număr de 12.

Atribuţiunile Pârgarilor erau, a semna în numele comunei împreună cu Judeţul actele de vânzare, a regula cisluirea contribuţiunilor în despărţirile respective, a împăca certurile dintre cetăţeni, a judeca împreună cu Judeţul cauzele importante, a privighea pentru paza drepturilor şi privilegiilor comunale, a controla conduita Judeţului, a porni reclamaţii la Domn în numele comunei, în contra Judeţului şi funcţionarilor răi şi abuzivi, cari atacă onoarea şi averea cetăţenilor sau prerogativele comunei, a supune la Domn întărirea noului Ales ca Judeţ, a prenoi crisoavele comunei la suirea pe tron a fiecărui Domn.

Pe lângă Pârgari mai erau şi Vătăşei.

* * *

Actele Judeţilor erau redactate în slavoneşte şi în româneşte. Până acum nu s'a găsit nici o carte municipală a Judeţilor dela Târgu-Jiului. Cele din secolele XV şi al XVI-lea începeau astfel:

„вь имѣ ѿца и сн҃а и ст҃го д҃ха аминь. а нѹ да се знает. пис҃ аз.... сѹдцѹ и бїти пьргаром ѿ вараш ѿ.... сїю нашмѹ книг....

1) Aricescu, Istoria Câmpulungului II, 19.

= In numele Tatălui şi al Fiului şi al sf. Duh, Amin. Insă să se ştie. Scriu eu . . . şi cei 12 pârgari din oraş din . . . . . această a noastră carte . . . . . Conţineau formula inevitabilă „ѿ пред свещеници и ѿ пред добри людїе и стари . . . = denaintea preoţilor şi denaintea oamenilor buni şi bătrâni . . . şi încheiau „сеж свєд҃телем поставлѣем поим . . . и заклинанїю поставлѣем кое чл҃къ хокет раздрали сїю нашемꙋ тькмежїю да ес҃ проклет и афꙋризмей ѿ тиї с҃тых ѿц҃ъ иже въ никеи . . . = iată şi mărturii am pus anume . . . şi blestem am pus, care om va sparge această tocmeală a noastră să fie blestemat şi afurisit de 318 părinţi dela Nicheia [1]) . . .

In sec. al XVII-lea cărţile oraşelor începeau tot cu: Вь имѣ ѡц҃а и сн҃а и ст҃го дх҃а аминь. Пишет жꙋдецꙋл (numele) де . . . . . ши кꙋ в҃ї прьгари ачаст҃а ностръ карте . . . = In numele Tatălui şi al Fiului şi al sf. Duh, Amin. Scrie Judeţul (numele) de . . . . . şi cu 12 pârgari această (a) noastră carte . . . şi termina cu: „ші чіне ва спарџе ачаста ноѣстръ карте сь фїе проклет ші анаѳима кꙋ іꙋда ші кꙋ арїа везмен инако да нѣс҃ по речнїе йше піс҃ аз . . . = şi cine va sparge această (a) noastră carte să fie proclet (blestemat) şi anatema cu Iuda şi cu Arie cel fără de minte; într'alt chip să nu fie, după zisa noastră. Am scris eu [2]) . . .

O altă formulă de carte tot din sec. XVII-lea:

† Вь имѧ ѡц҃а и сн҃а и ст҃го дх҃а трѡиць единосꙋщна и нераздѣлнѡе = In numele Tatălui şi al Fiului şi al sf. Duh, Treime de o fiinţă şi nedespărţită.

Адек еѵ (numele) жѵдецѵл дей ѡраш дей . . . . . кꙋ в҃ї пьргари кѵ преѡци ши кꙋ тоц бътрьнії ѡрашѵлѵи скрїем ши мъртѵрісім кꙋ ачастъ карте (а) ѡрашѵлѵи съ фїе де бꙋнъ

1) Arhivele Statului. M-rea Cotroceni pach. 5, act. 1.

2) Arh. Statului. M-rea Radu Vodă pach. 24, doc. 4; pach. 10, doc. 6.

кредінцѫ . . . ші ла ачасть карте а орашѵлѵи фостаѵ ші мѫртѵрії преѡцї ші ѿрошані каріиш вор пȣне печеціл ші искьлетȣреѧ маи жос ші пентрȣ кредінца пȣсам ші печетѧ ѡрашѵлѵи пис (a scris[1]) . . .

In fine alta pentru cumpărătură:

† Вь име ѿца и сн҃а и ст҃го дх҃а троице їедїносьщнье ї нераздѣлньее (In numele Tatălui şi al Fiului şi al sf. Duh, Treimei cei de o fiinţă şi nedespărţită) скрисам нои бьтрьнїи ѿрашѵлѵ(и) ши жѵдецȣл к(ѵ) вї пьргари а поастрѫ карте .. лѵи . . . кѵм сь с(ѫ) щїе кь аȣ коѵмпьрат де ла . . . . фечорїи лѵ(и) . . . ѡчна . . . партѣ тоатѫ а тоци фрацїи . . . дерепт ас҃ . . . дерепт ачѣѧ ам датȣ ши нои тоци фрацїи ачасть ѡ҃чнь че ѥсте маи сȣс скрис(ѫ) . . . ши чїне сь ва траџе де ꙟ(н) рȣда ши сьмьнца лѡр де нимини лѣ вѫнтȣѧл(ѫ) сь наиб ѥр чїне сь ва рьдика де ꙟ(н) рȣда ши сьмьнца ноастрѫ а спарџе ачаста а ноастрѫ токмѣлѫ... сѫ фїе проклет (де) тиї ѡцї иж вьникеи[2]) ши сѫл жȣдеч(е) сьнџел(е) ачелȣѧ кȣ Ѧрїѧ ши кȣ Іѵда ши кȣ чела че а зис ла распетїе[3]) вениц дел лȣац кѵ ачела сьс жȣдеч(е) ꙟ(н) вечїе ши нои ачаста ам скрис и мьртȣрїі . . . пис мсца ., . . дни . . . влѣт[4]) . . .

Afară de aceste formule erau şi altele ca „şi cu neguţătorii oraşului„ sau „şi cu mulţi oameni buni şi bătrâni„ sau „cu obştea oraşului„.

Toate aceste formule sunt împrumuturi făcute de Români dela popoarele germane, mai ales din Transilvania, ale căror acte municipale aveau aceleaşi formule.

* * *

Cel mai vechiu Judeţ al Târgu-Jiului, cunoscut azi a fost jupân Bratul. Acesta a însoţit pe Mircea Vodă cel

1) Ibid. pach. 23, doc. 14.
2) Să fie blestemat de 318 părinţi dela Niceea.
3) Răstignire.
4) Arh. St. M-rea Govora pach. 32.

Mare la m-rea Tismana în 23 N-bre 1406, după cum se vede într'un document al lui Mircea Vodă din acelaş an [1]) relativ la păşunatul vitelor m-rii şi la pescuit în apa Tismenii, şi când jup. Bratul Judeţul a fost numit hotarnic al m-rii:

„Дават г҃воми сїе ѿрїзмо г҃вами ѡ́цꙋ и моле́бныі́кꙋ г҃вами попꙋ Никóдимꙋ ꙗ҃ко нихто дá се не смѣе́тъ пóкꙋсити да ловит рибѫ по рѣцѣ Тисменскои. и҆лѝ да си пасет вѫди кои либо дѡбытокъ почѧвше ѿ селатꙋ горѣ дори до планїнѫ. нѫ тъкмо калꙋгерѐ дá сѫ волни ловити и҆лѝ добытокъ монастирскыи да пасет... . . . и҆ се҃ быст влѣт ҂ѕцеі инде еі грѧдѫщꙋми г҃вꙋми къ Сѣверинꙋ да се състанѫ с крáлемъ тꙋ доидох въ монастиръ м҃сца ноемврїꙗ к҃г д҃нь съ въсѣми егꙋмени монастирскиѧ и съ въсѣми болѣре г҃свами. пачеж и҆ жꙋпан Брата дамꙋ е҃ хотарник. понеж. бѣ и҆ тои сѫдцъ жꙋлю [2]) = „dă Domnia Mea această poruncă a Domniei Mele părintelui şi rugătorului Domniei Mele, popii Nicodim, ca nimeni să nu cuteze a încerca să pescuiască pe apa Tismenii, sau să pască verice vită, începând dela sat (Tismana) în sus până la munţi, însă numai călugării să fie volnici a pescui sau a păşuna vitele m-rii ... şi a fost aceasta în anul 6915 (1406) ind. 15 pe când mergeam Domnia Mea la Severin, ca să mă întâlnesc cu Craiul (Sigismund), şi am ajuns în m-rea (Tismana) luna N-bre 23 zile cu toţi egumenii m-rii şi cu toţi boierii Domniei Mele şi încă şi jup. Bratul să-i fie hotarnic, pentru că a fost şi acela Judeţul Jiului (Târgu-Jiului).

Nu se ştie numele Judeţului din 13 Oct. 1591 [3])

Iată numele câtorva Judeţi după acte:

La 3 Martie 1626 era Dima Judeţul, apoi Lupul Ju-

---

1) Miletici şi Agura, Sbornic IX, 329, crede că documentul acesta a fost dat chiar în m-re. După felul naraţiunii pare a fi fost în altă parte. Venelin, Влахо-Болгарскиѧ г. crede a fi dat în Severin.

2) Facsimil în Sbornic IX.

3) A se vedea mai jos «Justiţia».

deţul, la 1636 Dima Judeţul apoi Iane Judeţul, la 29 N-bre 1650 Gherghe Judeţul, la 18 Febr. 1652 Constantin Judeţul, la 20 Febr, 1657 Gherghe Judeţul, la 15 Oct. 1662 **Iane** Şteful Judeţul, la 16 Oct. 1667 Nicola Judeţul, la 1672 Şteful Judeţul, la 1673 Ivan Judeţul, la 1691 Lăpădat Şteful Judeţul, fiul lui Iane Şteful Judeţul, la 1 Mai 1717 Ivan Judeţul, la 29 Mai 1746 Pătraşco Judeţul, la 1 Apr. 1757 Barbu Judeţul, la 4 Aug. 1757 Stoica Judeţul, la 1771 Barbu Sârbul Judeţul, la 1779 Coandă Judeţul, la 20 Iulie 1796 Nicolae Corlan Judeţul, la 1798 Niţu Judeţul.

Preşedinţii Maghistratului

Cu timpul [1]) Judeţul s'a numit Preşedinte al Maghistratului, iar Pârgarii, membrii ai Maghistratului, dintre cari unul era casier şi doi supleanţi.

Membrii Maghistratului erau aleşi pe fiecare an de către deputaţii mahalalelor, cari la rândul lor erau aleşi de obşte pe termen de 3 ani.

Ca Preşedinţi de Maghistrat cunoaştem: Med. Răducan Sărdănescu (1832), Medelnicerul Zanfir Bâlteanu (1835), Nae Măldărescu (1836), Bănică Politimos (1837) Medelnicerul Zanfir Bâlteanu (1838), Medelnicerul Constantin Măldărescu (1839), Sărdar G. Magheru (1840—42), Radu Barbovici (1842), Mateiţă Şişescu fiul pitarului Stanciu Şişescu (1843), Medelnicerul Zanfir Bâlteanu (1844), Pitar Zanfir Broşteanu (1844—45), Sărdar Gr. Săftoiu (1846 Aprilie), D. Urdăreanu (1846—47), Sărdar Zanfir Broşteanu (1848), N. Măldărescu (1848—53), Sărdar K. Mihuleţu (1854), C. Stanciovici (1855—57), Tănase Stănciulescu (1857—60), D. C. Frumuşanu (1860—64).

Incă de pe la 1856 începuse a se zice în loc de membrii Maghistratului, Consiliul, Sfatul municipalităţii. Ultimul Prezident de Maghistrat sau de Consiliul municipal a fost D. C. Frumuşanu.

---

1) **Regulamentul Organic 1831.**

Intru cât priveşte pe deputaţii cari alegeau pe membrii Maghistratului, citâm pe deputaţii mahalalelor albastră şi neagră, mahalalele sau colorile în care se împărţia Târgu-Jiului pe la 1836.

In mahalaua albastră: Medelnicerul Zanfir Bâlteanu, Şătrarul Gr. Săftoiu, Vasile Mongescu al 3-lea Logofăt, Dumitraşco Măldărescu, Zanfir Broşteanu, Nae Măldărescu, V. Popovici şi Ion Braşoveanu.

In cea neagră: Medelnicerul C. Măldărescu, Slug. Ion Sâmboteanu, Bănică Politimos, C. Mihuleţu, Neagoe Starişin, Ioniţă Protopopescu şi Nicolae Tetileanul.

Poliţai-maister al oraşului era Medelnicerul Gligoraş Bâlteanu.

PRIMARII.

La 1864 Sfatul Municipal s'a transformat în Consiliu Comunal iar Preşedintele Maghistratului în Primar, ceeace există şi azi. Intâiul Primar la 1864 a fost Sărdarul C. Stanciovici, la 1868 Andrei Scorţanu, la 1869 Gr. Mihuleţu, la 1870 Gr. Săftoiu, la 1871 Ath. Moschuna, la 1872 N. Popovici, la 1873 Atanasie Stănciulescu, la 1874 I. Palada, la 1877 Fr. Milescu, Păun C Popescu şi Gr. Pâhă, la 1879 Vasile Lascăr sub care s'au făcut primele trotuare şi s'au nivelat stradele oraşului, la 1884 Nic. Iunian, la 1888 I. Mongescu, la 1891 C. Stanciovici, la 1891 Iulie 4 D-r I. Frumuşanu, la 1893 Titu D. Frumuşanu, la 1894 V. I. Popescu, la 1894 Martie 16 D-r I. Frumuşanu, sub care s'a făcut primele trotuare de asfalt, la 1894 Sept. 18 V. I. Popescu, la 1895 Titu D. Frumuşanu, la 1899 Maiu 15 I. Gr. Săftoiu, la 1899 N-bre 1 I. Câlniceanu, la 1901 Titu D. Frumuşanu şi la 1905 Eugeniu Părăianu-Cuca.

PÂRCĂLABII.

Judeţul (districtul) era ocârmuit de un Pârcălab [1])

Pârcălabul era autoritatea supremă în judeţ şi-şi avea reşedinţa în Târgu-Jiului. Avea atribuţiunile prefecţilor de azi judecau însă şi pricinile şi mai încasau şi contribuţiunile. Precum în organizmul fiinţelor inferioare acelaş organ serveşte pentru mai multe funcţiuni, tot aşa şi în alcătuirea societăţilor primitive, aceiaş autoritate îndeplinià mai multe atribuţiuni; cu cât organizmele vieţuitoare sunt mai perfecte cu atât au organe mai speciale pentru fiecare funcţiune; această lege biologică se remarcă şi în organizarea societăţilor mai desvoltate unde autorităţile şi-au fiecare atribuţiunile speciale.

Pe la 1591 cunoaştem pe Dumitru Pârcălabul, pe la 1652 apare şi numirea de Ispravnic; aşa avem în acest an pe Loghie Clucerul Ispravnicul dela Târgu-Jiului [2]).

La 1653 era Nica Pârcălab, la 20 Iulie 1657 era Pârcălab Gherghe Vornicul Sărdănescu: „дєч кьндꙋ аꙋ фост ла зи ши ла сорок єи шаꙋ стрънс тоат(ъ) лѣцѣ деплин ла скаꙋн ла търгꙋл-жїюлꙋи наинтѣ слꙋџїи домнїи мѣл(є) гергїє ворникꙋл сърдънєскꙋл пъркълабꙋл . . . la 1673, Stanciul Pârcălabul, la 1718 Drăgoi Pârcălabul.

VORNICII.

La 1719 în timpul anexării Olteniei la Austria (1718) găsim numirea de Vornic pentru autoritatea cea mai înnaltă a judeţului, aşa avem la 1719 ca Vornic pe Matei Brăiloiul, pe la 1730 Preda Bujoreanul, la 1732 Mihai Săulescul, la 1735 Radul Boje etc.

1) Pârcălab (germ. Burggraf) era la început maghistrat, judecător, apoi staroste, ispravnic şi 'n fine prefect.

2) A se vedea Anexe sub anul 1652.

CASELE NEAGOE STARIȘIN (Fabrica de porțelan) și Piața mare
pag. 89 și 228.

La 17 Decembre 1735 Vornicii din Târgu-Jiului (erau 2 Vornici) judecă pricina pentru nişte părţi de moşie şi vie din Runc, dintre Barbu Hagiul şi Irimia sluga principesei Roxanda văduva prinţului Gh. Cantacuzino. Iată cartea de judecată:

Ꙗвьнд жудекатъ де фацъ ꙟнаинтѣ нострь барбу хаџиулъ ку || иримиꙗ слꙋга мърии сале домнеи роксандеи а рьпосатулуи || мър. гнѝ. геѡрге кантакузино беизадѣ пентру неще пъ(р)ць де: || мош(и)е ши вине че ау (а)вут ла рунќъ каре пентру вине ши пентрꙋ пър||цьле де мош(и)е съ цьнѣ сьле стъпънѣскъ иримиꙗ.

Дар винд маи сус нумит барбуѝ хаџиуль финд еѝ ꙟнстринат де мултъ || врѣме: ши кьтьнд еѝ ачѣ вине ши чѣле пърць де мош(и)е кас(ъ) ле: || стьпьнѣскъ финд але луи де моценире ши не ꙟнгьдуинд иримиꙗ || ау венит аичѣ ꙟнаинтѣ нострь ку тоцьи де фац(ъ) ши спуинд ши || ѡ парте ши альта ши непутъндꙋс ꙟндрепта нꙋмаи де ла || дьнши сингури неврьнд: сь спуе иримиꙗ ад(е)вьруѝ ам тримис || аколо ла рунќь кас(ъ) черчетѣзь лукру пе ам(ъ)рунтꙋѝ афльнд де бъ||трьни. локулуи ачелуꙗ але куи ау фос ачѣле пьрц де мошие ши || вине ши ау доведит дин ѡаменин де аколѡ кь сьнт съле цье || барбу хаџиу финд але луи де моценире ши ау венит нѣкуѝ де (а) мър||турисит кум кь ачѣ вине ши пърць де мошие сьнт дрепьте || але нумитулуи барбꙋ хаџиу финд але луи де моценире нꙋмаи ачѣ || вине финд зълож(и)тъ ꙟн: з (7) леи сь ꙟнторкь барбꙋ хаџиу ши сь цье виниꙗ || ку пач ши ачѣле пьрць де мошье. ши иримиꙗ сь наибъ: || ничи ѡ трѣбъ. финд кь сау доведит къ ау фост дрѣпте але барбулуи || ꙟнсь съ дѣ ачеи леи: з: (7) пентру суфлету луи черчелоюѝ каре дедѣсе бани || пе вине ши маи мꙋлтъ причинѝ ла мижлоку лор сь нꙋ аибъ пентру||кь аша ам афлат ку дрептат(е) иар пентру ун рьзор де вине че ау || фост альтурѣ иар ку виниꙗ ачѣ зьлож(и)тъ каре ау фост иар а луи каре || рьзор лаꙋ цьнут иар иримиꙗ. з (7) ани ши кьута сь ꙟнторкь келтуꙗла че || ва фи келтуит. дрептат(ѣ) ау ажунс сь ну ꙟн-

торкь нимикъ финд кь ѩv лvат ‖ венитvриле чи съ шьѧ̆ стьпьнѣскъ кv паче: Ѩчаста скрием. саv дат ... дин Търгȣѧ̆жьюлȣи, скаȣнȣѧ̆ Корничиеи.

Дек. ѕ҃і: д. ѧ҃ѱле[1]).

ISPRAVNICII

In timpul Fanarioţilor erau doi Ispravnici, unul grec şi altul român. Ispravnicul cel mai în vârstă era şi Prezedent al judecătoriei judeţului, iar judecătorul judeţulu i-era supleant[2]).

Pe la 1730 erau ispravnici Pârvu Săulescu Portar, C. Bălăcescu, Radu Brăiloiu, la 19 Iunie 1751 C. Strâmbeanu şi Nicolae Cămăraş, la 12 Martie 1752 Nicola biv vel Cămăraş şi Mihaiu Strâmbeanu biv tretii Log. apoi Teodor Vistier al II-lea şi Chiriac Armaşul, la 11 Dec. 1753 D. Geanoglu biv vel Medelnicer şi Dediul Codreanu biv vel Armaş, la 1760 Radu Bengescu Sărdar, la 24 Apr. 1768, unul din Ispravnici era Radu Bengescu biv vel Stolnic, la 1774 Barbu Poienaru vel Şătrar şi Ştefan Crăsnarul vel Sluger, la 1775 Nicola biv vel Sărdar şi I. Glogoveanu biv vel Sluger, la 1778 Febr. 16 C. Văcărescu biv vel Stolnic şi biv vel Şătrar Şerban Otetelişanu, la 4 Sept. 1779 Ioniţă Glogoveanul biv vel Sărdar şi Scarlat Drugănescu biv vel Sărdar, Ştefan Crăsnaru vel Sluger şi Barbu Poienaru vel Şătrar, la 1781 Ion. Săulescu Postelnic şi Ioniţă Crăsnaru, la 4 Ianuarie 1782 Iordache Păianu Clucer de arie şi Antonache biv vel Sărdar, apoi biv vel Şătrar Şerban Otetelişanu, la 30 Oct. 1783 G. Bengescu vel Sluger şi Manolache Grădişteanu vel Paharnic, la 17 August 1785 unul din Ispravnici era C. Geanoglu Clucer, la 28 Aprilie 1786 Manolache Grădişteanu

1) Data este greşită în original, de oarece avem o scrisoare a prinţului G. Cantacuzino, cu data de 1 Febr. 1736. V. Gorjul ist. şi pit. pag. 170.
2) C Aricescu, Ist. Câmpulungului II, 14.

biv vel Paharnic şi C. Pandia biv vel Sărdar, la 1788 Vistierul Filieşanul şi Sărdarul Farfara înlocuit cu Slugerul Manolache Grădişteanu, la 11 Oct. 1789 Ioniţă Argintoianu Sluger şi Manolache Grădişteanu Paharnic, la 1791 G. Bengescu biv vel Clucer şi Dumitrache biv vel Sărdar, la 26 Apr. 1792 Şărban Otetelişanu Paharnic, Dumitrache biv vel Stolnic, iar în locul lui G. Bengescu s'a numit Ispravnic Şătrarul Teohar Glogoveanul, la 1796 Vistierul Dumitraşcu Bibescu şi Medelnicerul C. Păianu, la 1797 G. Scanavi şi Vist. Dumitraşcu Bibescu, la 1798 unul din Ispravnici era C. Brăiloiu, la 1800 Clucerul Petrache Şchiopul, la 1801 G. Crăsnaru, la 1804 C. Socoteanu biv Stolnic, la Aug. 1808 era Ispravnic Agă Pantazoglu, în Septembre 1808 s'a numit Clucerul Ionică Brăiloiu şi a fost înlocuit cu Stolnicul Ştefan Bujoreanu, la 20 Oct. 1808 iarăşi Căminarul C. Socoteanu, la 7 Mai 1809 Medelnicerul Răducan Bengescu, la 1811 Medelnicerul Ştefan Bibescu şi Slugerul C. Vlădoianu, la 3 Maiu 1812 Stan Jianu biv vel Paharnic şi Ianache Sâmboteanu biv vel Medelnicer, la 1 Iunie 1812 C. Ştefănescu Sărdar şi Simeon Peştenaru Pitar, la 1815 Constantin Filipescu, la 1821 Căminarul Iorgu Văcărescu şi Clucerul Dincă Otetelişanu, în locul căruia, în timpul revoluţiunii lui Tudor Vladimirescu, s'a numit Dinu Bâlteanu biv vel Stolnic.

Tot în acest an, T. Vladimirescu a numit Ispravnici pe fratele său Papa Vladimirescu şi pe Vasile Moangă, apoi pe slugerul Ciupagea, la 1823 unul din Ispravnici era Ştefan Gănescu la 1824 Dimitrie Roset, la 3 Aprilie 1829 Barbu Socoteanu şi D. Racoviceanu.

OCÂRMUITORII

La 1832 Stolnicul Cătuneanu Piciu la 1833 Gr. Călinescu, la 1835 Titu Bengescu, la 1838 C. Niculescu,

la 1839 C. Cerchez, la 1843 P. C. Eliat, la 1846 G. Coţofeanu, la 1846 Gr. Otetelişanu, la 1847, Radu D. Roseti, la 1848 N. Formac, Cristodor Marghiloman, la 1849 Pah. Ion Viişoreanu, la 1850 Pah. N. Chintescu, la 1853 I. Călinescu.

ADMINISTRATORI

La 1855 I. Călinescu, la 1857 N Opran, la 1858 Ant. C. Brăiloiu.

PREFECŢI

La 1859 C. Cotescu, Gr. Miculescu, la 1860 Maior N. Borănescu, Gr. Miculescu, la 1861 Zamfir Părăianu Ion Z. Broşteanu, la 1862 V. Bucşenescu, la 1864 Maio. N. Borănescu, Tache Ştefănescu, la 1866 Căp. P. Măinescu, la 1867 G. G. Magheru, la 1869 C. C. Săvoiu, la 1874 Dem. Glogoveanu, la 1876 Ath. C. Moschuna, la 1881 C. Urdăreanu, la 1882 Maior Băicoianu, la 1885 G. Piersiceanu, la 1887 M. Ghelmegeanu, la 1888 I. Carabatescu, Toma Cămărăşescu, la 1889 D-r. I. Frumuşanu Toma Cămărăşescu, la 1891 V. N. Pleşoianu, la 1892 C. C. Săvoiu, Toma Cămărăşescu, la 1895 I. Carabatescu, la 1899 Colonel C. Petroni, la 1900 Ion Gr. Săftoiu, la 1901 Ion Carabatescu, la 1902 D-r. Dem. Culcer. şi la 1905 C. I. Klinceanu.

IX

JUSTIŢIA

In timpurile vechi după cum am văzut, persoana care exercita puterea judecătorească în oraşe era «Judeţul» (сѫдецъ).

El judeca la gazda dumisale [1]) La casa Judeţului era după cum zice poetul poporan «Scaunul de judecată, unde se adună lumea toată». Judeţul azistat de pârgari judeca pricinile orăşenilor; în afacerile de o mai mare importanţă ca vânzarea vre-unei proprietăţi orăşeneşti judeca împreună cu preoţii şi bătrânii oraşului, căuta să facă pace prin bună învoială pentru ca pârâşii şi pârâţii să nu mai meargă pe la Ispravnic sau pe la Divan; făcea Domniei şi Isprăvnicatului dări de samă în cercetările cu care era însărcinat şi la sfârşitul raportului nu uita să pună fraza care lăsa Domnului voea toată să facă ce voeşte: «iar Domnia Ta Doamne vei face cum te va năstăvi Domnul [2])

* * *

Judeţul şi cei 12 pârgari mai judecau pricinile

---

1) A se vedea mai sus: Administraţia.

2) Gion, Ist. Bucureştilor pag. 735.

împreună cu Pârcălabii [1]) după cum se vede în cartea de judecată a marelui Ban al Craiovei Raz Giurgi din 13 Oct. 1591: Scris-am răvaşul nostru voauă 12 megiaşi . . . pe care v'au luat pe cartea noastră Moldoveanul şi Stănilă de acolo, pentrucă au avut gâlceavă aicea la Scaun, înaintea noastră pentru moşia Crăciuneasa . . . să vă strângeţi acolo înaintea lui Dumitru Părcălabul ot Târgu-Jiului să adeveriţi, să vedeţi, avut-au Stănilă treabă în moşia Moldoveanului.

La 13 Oct. 1591 s'a ţinut această judecată aici în Târgu-Jiului.

Un anume Moldoveanul din com. Scoarţa trage la judecată înaintea lui Dumitru Pârcălabul din Târgu-Jiului pe un Stănilă din aceiaşi comună, cum că fiind dus el în alte părţi pentru a-şi agonisi hrană, Stănilă i-ar fi încutrupit moşia arând pământul şi cosând fânul. Stănilă declară înaintea judecăţii că l-ar fi înzestrat cu acea moşie socru său fratele Lungului care venind de faţă a mărturisit că nici el, nici frate-său nu l-au băgat în moşia Moldoveanului. Stănilă perde judecata înaintea Pârcălabului Dumitru şi a celor 12 megiaşi, precum şi înaintea Judeţului cu 12 pârgari:

Iată cartea de judecată:

† Съ с(ъ) щіє кȣм аȣ мерсъ молдовѣнȣл дє ꙟ(н) скоарца дєпрєȣн кȣ стъніл наінтѣ лȣі дȣмітрȣ пъркълабȣлȣі дє ꙟ(н) търгȣл жіюлȣі жълȣіндȣсє молдовѣнȣл кȣм єл ажȣнгъндȣл врѣмє дє ліпсъ ші дє нєвоє, єл сѣȣ дȣс ꙟ(н)кътроѡ аȣ пȣтȣт пєнтрȣ хранищѣ лȣі, іар ачєст ом чє скр(і)є маі сȣс стъніл єл сѣȣ скȣлат дє аȣ ꙟнтрат ꙟ(н) мош(ї)ꙗ молдовѣнȣлȣі нєавъндъ єл ніч ѡ трѣбъ кȣ ача мошїє, чі нȣмаі зікъндъ къ лаȣ ꙟ(н)-зєстрат сокрȣсъȣ фратєлє лȣнгȣлȣі, іар дакъ аȣ вєніт молдовѣнȣл дє оундє аȣ фост єл шаȣ гъсіт мошїа ꙟ(н)прєсȣрат(ъ)

1) Hasdeu, Arhiva ist. pag. VIII.

ши арат(ъ) ши косит(ъ) де стънил, деч молдовѣнȣл аȣ апȣкат въртос пре стънил ꙟ(н) че кип іаȣ ꙟ(н)трат ꙟ(н) мошіе ши аȣ мерсъ де фацъ амъндои наинтѣ ачестȣи боіарі че іасте маи сȣс скрис дȣмитрȣ пъркълабȣл де аȣ стътȣт де фац(ъ), деч ꙟ(н)тралт кип наȣ щіȣт стънил кȣм ва маи зич(е) наинтѣ жȣдекъціен чи аȣ зис къ лаȣ ꙟ(н)зестрат кȣ ача мошіе лȣнгȣл кȣ фратесъȣ, деч аȣ тримис де аȣ венит ши лȣнгȣл де фац(ъ) наинтѣ лȣи дȣмитрȣ пъркълабȣл ши сѣȣ мъртирисит (sic) лȣнгȣл наинтѣ жȣдекъціен кȣм наȣ бъгат нич ел нич фратесъȣ пре стънил ꙟ(н) мошіia молдовѣнȣлȣи, чи фъръ лȣкрȣ аȣ (ꙟн)трат ел ꙟ(н)трача мошіе іаръ молдовѣнȣл сѣȣ мъртȣрисит ꙟнаинтѣ ачелȣи боіарин къ ничи лаȣ бъгат ел ꙟ(н)трача мошіе нич фратесъȣ нич аȣ авȣт еи нич о аместекътȣръ кȣ мошіia молдовѣнȣлȣи. нич аȣ фост фȣнаш кȣ ел нич нимик. деч аȣ ръмас стънил де жȣдекат(ъ) денаинтѣ пъркълабȣлȣи ши а доиспръзѣче мещіашi ши денаинтѣ жȣдецȣлȣи кȣ ві (12) пъргарі кȣм съш ціе молдовѣнȣл мошіia кȣ бȣнъ пач(е) де акȣм ꙟнаинте. къ іасте а лȣи мошіе мъртȣрисит(ъ). ꙟ(н)къ аȣ фост атȣнчі мȣлці мещіашi бȣни де пре ꙟ(н)прежȣре да (де) ꙟ(н) колибаш коика ши де ꙟ(н) сътчел камбрѣ. де копъчоас(а) дръган кȣ фіюсъȣ пътрȣ ши стънчюлѣ де аколѣ ши пинтѣ ѡт скоарца. Бинтил ѡттам. ѡприіан ал могъи ѡттам и дръган кȣ фіюсъȣ Ярка оттам. Бъдіслав итоган ши пентрȣ крединца пȣсȣнѣм ма(и) жос ꙟ(н) лѡк де печеці ши дѣщетеле — мѣца ѡх дин гі влѣт. ,зр [1]).

* * *

La 3 Martie 1626, pârcălabii din Târgu-Jiului Gherghe Stăvărache şi Stoica postelnici, împreună cu Dima Judeţul, cu 12 pârgari şi cu bătrânii oraşului judecă pricina dintre Miloş Log. Râioşanul şi Radu Dăianul. Actul este

1) Lambrior, Carte de citire pag. 5—9.

redactat în româneşte şi semnat de pârcălabul Stăvărache şi Dima judeţul. Afacerea a fost astfel: Miloş Log. a luat două vaci cu viţei dela Radul Dăian pentru că-i plătise birul; Radul a luatun cal al Oprei al Popii pentru că-i plătise o datorie de 3 ughi şi şi-a luat vacile dela Miloş Log. Calul piere. Oprea îl cere dela Miloş Logofătul, acesta dela Radul, iar Radul declară că l-a dat pentru birul lui Oprea. Judecata hotăraşte ca Radul să se judece cu Oprea pentru cal şi scoate din cauză pe Miloş.

Iată şi cartea de judecată:

Ноі пъркълабі де ꙟ тръгѵл жіюлѵі анѵлм(е) герге і стоика пос. і діма ‖ жѵдецѵл кѵ ві пъргарі скрісам ачаст а ноастръ карте сес ‖ щіе кѵм аѵ веніт мілѡш лог. наінте ноастръ де саѵ пърът кѵ радѵл дъянѵл ‖ пънтрѵ ȣн кал ал Ѡпреи ал попі кѵм аѵ фост лѵат мілѡш лог. в вачи кѵ віцеи ‖ альтѵре де ла радѵл пънтрѵ ѡ детѡріе че аѵ фост плътіт мілош ‖ бірѵл радѵлѵі. іар радѵл аȣ лѵат калѵл ѡпреі де лаѵ дат ла дѵмтрѵ ‖ пост. кѡренскі ші герге пост. че аѵ фост бірарі де роші. дечі аѵ дат радѵл ‖ ачел кал пънтрѵ ѵг. г. де а лѵі бѵнъ вое ші аѵ зіс кѵм аѵ фост съ де ѡпре ‖ ачеі вані ші аȣ лѵат ачеле в вач де ла мілѡш лог. іар акѵм ачел кал ‖ аѵ періт. дечі мілѡш лог. аре невое де ѡпре ши а‖ȣ веніт де саѵ апѵкат ‖ де радѵл. іар радѵл аȣ спȣс ꙟнсȣш кѵ гȣра лѵи наинте ноастръ кѵм ‖ аѵ дат ачел кал ал ѡпри ꙟмъна лѵ коренски. дерептѵ ачеїа ‖ нои ꙟкъ ам жѵдекат кȣ тоц бътрънии ѡрашѵлѵи. кѵм съ маргъ радѵл ‖ сес пъраскъ кȣ ѡпре пънтрѵ кал. дечі аȣ ꙟтрат радѵл ꙟ кізешіе ‖ де аѵ пȣс пе станчѵл грама кезаш кѵм ва мерџе радѵл де се ва пъръ ‖ кѵ ѡпре. іар кѵ мілош съ наібъ нече ѡ трабъ нече ѡпре ‖ нече радѵл ачаста скріем. піс. мсца март. г. дні вълѣт ꙁврлд [1]).

Γεώργιος Σταυράκης
Pecete.

Дим жѵтіцлѵ
Pecete.

1) Academia Română, XXVII doc. 42.

BULEVARDUL I. C. BRĂTIANU
pag. 92.

Judecata se mai încredința și megiașilor cu Pârcălabul.

La 25 N-bre 1718 Drăgoi Pârcălabul și alții judecă pricina dintre Măria săraca și jupâneasa Măria Ecovița pentru datorie de bani:

† Нои мегїиаш(и) кар҃(и) маи жос не вом ис҃кълі датам скрисоаре ноастръ де сокотѣлъ мърїе(и) сърачїи ши фїюсъꙋ ѥнии пентрꙋ къ аꙋ фостꙋ датори ивашко бърбатꙋл҃ мърїе(и) т(а)л(ери) ѳ (9) п(арале) и (8) жꙋпънесъи марїи Єкѡвиесъи дечі трекъндъ (trecând) мꙋлтъ врѣм(е) аꙋ (а)жꙋнсъ бан҃(и) кꙋ добънда лор҃-ї-(10) ла-в҃-(2) бан(и) пе бан҃(и) т(а)л(ери) ѳ҃ї (19) ши бан(и)-м҃д-(44) ши ивашко ꙟнкъ аꙋ фос҃тъ ернатъ ї (10) вач(и) мари ши є҃ (5) віцъи аи жꙋпънесъи марїи. дечі жꙋпънѣса мърїѩ аꙋ трїмисъ ла мърїѧ сърака кꙋ трѣпъдъ ши фїиндъ мꙋлтъ [1]) гъль-чавъ [2]) ꙟнтре дъньши [3]) аꙋ венітъ ла нои ла сокотѣлъ. дечі нои аша ам ꙟнтребатъ къндъ аꙋ лꙋѡтъ вачіле фостаꙋ сокотітъ до-бънда банілоръ челор҃ т(а)л(ери) ѳ (9) ши п(арале) и (8) де бан҃(и). дечі аша мъртꙋрісъръ ꙟнаинтѣ нос҃тръ пекꙋмъ саꙋ фос҃т соко-тітъ пън҃(ъ) атꙋн҃ча тот че аꙋ фостъ венітꙋлъ банілоръ. дечі нои ам рꙋпътъ [4]) прецꙋлъ вітелоръ де ернатік [5]) де вітъ къте бани ѯѕ (66) ши віцъи саꙋ фъкꙋт в҃ (2) ꙋнꙋл҃ ши саꙋ фъкꙋт т(а)л(ери) ѕ҃ (6). ши нои ачещи нꙋ ѥм пꙋс кꙋ добъндъ пентрꙋ къ аꙋ фост плътітъ. чі ам жꙋдекатъ ка с(ъ) дѣ т(а)л(ери) аї (11) ши съ аибъ бꙋн҃(ъ) паче мърїѩ сърака ши фїюсъꙋ ѥ(не) де кътръ жꙋпънѣса мърїѩ къ нои аша ам адъверат къ ва фі кꙋ дірептате [6]). ачаста ам скрісъ. ноем.-к҃е.-дн҃. лѣт ҂зскз.

Ꙟнсъ ачеіци т(а)л(ери)-аї (11) сънтъ ши кꙋ т(а)ери) в҃ (2) бани нои кар҃(е) аꙋ фостъ даторі ѥне афар҃ де татъсъꙋ ивашко ши саꙋ сокотітъ ші ачещі бан(і) пе бан҃(і) ши саꙋ фъкꙋтъ сꙋмъ кътъ ѥсте маи сꙋс҃ скрісꙋ.

† Драгѡе пъркълаб҃.

† Єꙋ попа манѣ ѿ аніноас(а) † Бар҃бꙋл шар҃лъꙋ † дꙋ-м(и)трашко бълескꙋ.

---

1) Multă. 2) Gâlceavă. 3) Dânșii. 4) Rupt. 5) Ernatic. 6) Dreptate.

JUDECĂTORIILE DE JUDEŢE

Pe când puterea judecătorească era concentrată în aceeaşi mână cu puterea administrativă, judecătorul principal al unui judeţ era tot Ispravnicul şi de prin sec. al XVIII-lea, când erau câte doi ispravnici de judeţ, cel mai în vârstă, de oarece după cum am văzut, persoana învestită cu puterea de judecător, adecă judecătorul judeţului era supleantul său.

Ca judecători ai judeţului cunoaştem:

La 1781 Polcovnicul Drăghici Otetelişanu, la 1783 Polc. Manolache, la 1784 Radu Crăsnaru vel Sărdar, G. Scanavi, la 1796 Ioan Măldărescu vtorii (al 2-lea) vistier, la 1799 Dumitrache Măldărescu, la 1801 G. Crăsnarul, la 1810 Chiriţă Corbeanu, la 1818 Medelnicerul Săfendache, la 1819 Iordache Stavrache, la 1823 Bănică Politimos, la 1829 Barbu Socoteanul, la 1831 Manolache Căminarul.

PREZEDENŢI DE JUDECĂTORIE

Dela 1832 încoace puterea judecătorească se separă de puterea administrativă şi iau fiinţă în fiecare judeţ judecătoriile de întâia cercetare.

La 1832 era prezedent al judecătoriei Gorj slugerul Nic. Otetelişanu, la 1837 Stolnicul Preda Săulescu, la 1839 Petrache Poienaru, la 1843 medelnicerul Zanfirache Bâlteanu, la 1844 slugerul Nic. Otetelişanu, la 1845 Ion Sâmboteanu, la 1848 C. Roşianu, iar între membrii Ion Economu, la 1849 Iordache Fălcoianu, la 1850 Scarlat Stăncescu, la 1852 Ion Sâmboteanu, la 1858 C. Mihuleţu, la 1859 Ilie Albulescu, la 1861 S. N. Rusenescu, la 1862 Dem. Pleşoianu, la 1863 I. Crăsnaru.

PREZEDENŢI DE TRIBUNALE

La 1865 Ath. Moschuna, la 1869 Fr. Milescu, la 1872 V. Măcescu, la 1877 N. Scriban, la 1878 M. Gr. Ciocârdia, la 1879 C. Numian, la 1880 Gh. Tanoviceanu la 1881 Em. Săvoiu, la 1882 Floru Aluneanu, la 1888 Gh. Stoicescu, la 1893 Ştefan Miculescu, la 1900 Th. Ant. Brăiloiu, la 1905 D. Demetrescu.

X.

BISERICILE

Pe la 1778 erau în oraş numai două biserici[1]) probabil de zid, căci cele de lemn nu erau socotite vrednice de însemnat. La 1806 în Istoria Valahiei de Tunusli citim[2]) Τυργοζιελεῖ ἔχουσαν δύο ἐκκλησίας — Târgu-Jiului care are două biserici. Aceste biserici au fost de sigur Sf. Apostoli (1747) şi Catedrala (1748—64).

Actualmente se află în oraş 6 biserici: Biserica Catedrală, Sf. Apostoli, Sf. Impăraţi, Sf. Nicolae şi Andrei cel întâi chemat, Sf. Treime şi Sf. Stefan, capela cimitirului.

BISERICA CATEDRALĂ

Biserica catedrală sau domnească (biserica gospod) se vede fiinţând pe la 1717 tot cu numele de Biserica domnească. Nu se ştie dacă se afla atunci tot pe locul ce ocupă azi, ori pe malul stâng al dispărutului părău Putna (Str. Clemenţei) unde s'au găsit temelii de biserică de zid[3]). In hotărârea dată la 25 Maiu 1717 de Banul Craiovei C. Ştirbei, în judecata dintre orăşeni şi Petreştii de Vărsături pentru moşia Frăsinetul citim:

1) Bauer, Mémoires historiques et géographiques sur la Valachie 1778.
2) Τουνουσλῆ cap. 53, pag. 225.
3) Atelierul de tipografie N. D. Miloşescu.

„ам фъкꙋт фоае де кд (24) де ѿамени дин ѿрошан. съ жꙋре ши аꙋ фост Їѡан жꙋдецꙋл ши лепъдат къпитанꙋл рѣнчѣ ши стан дїѧконꙋл кареле фїинд ѡм де-п (80) де ани. попа гїѡка преѡт бътрън ши никола ши дрѫгич ѿрошанꙋл ши татꙋл ши преда ѿрошанꙋл ши алеѕе де ла търгꙋл-жѫюлꙋи ши дꙋмитрашко ши лепъдат ши пътрꙋ брѫзилъ ши никола ши симиѡн брѫзилъ ши дꙋмитрашко пърѫцꙋл ши Іѡан чоромела ши шърбꙋ палецꙋ ши стоика цѣнгѣ ши дꙋмитрꙋ пахарникꙋл ши рꙋсѣ кроиторюл ши костандин ши винтилъ ши никола ши їорга. ши ачещи ѿрошани еи кꙋ тоцїи аꙋ мерс де ла жꙋдекатъ ѧ сфнта бесѣрика домнѣскъ дин търгꙋжѫюлꙋй де аꙋ жꙋрат кꙋ мъйниле пре сфънта еѵ(ан)г(е)лие кꙋм къ ачастъ мошїе фръсинетꙋл ѩсте а лѡр мошие бꙋнъ ши дрѣптъ . . .

La 1 Noemvrie 1723 (7232) s'a trimis ca preot al bisericii domneşti, popa Danciul din Rămeşti (Vâlcea), cu care împrejurare dărueşte partea sa de moşie m-rii Horezul (Vâlcea):

† Adică eu popa Danciul din Rămeşti dinpreună cu feciorii mei anume Şerban i Nicolae sân Bratului Părcălabul Şodolescul, carele luând cinul călugărescu î(n) sf. m-re Hurezii s'au numit î(n) cinul călugăresc B(o)goslov monah şi pristăvindu-se la sf. m-re Hurezii şi s'au îngropat aici, deci noi neputând da nimic la sf. m-re pentru sufletul lui şi pentru ale noastre şi întâmplându-să a ne rândui sf.-sa părintele episcopul Chir Damaschin ca să meargem la Târgul-Jiiului cu toată casa mea să fiu preot acolo la bisearica domnească î(n)tru toată viaţa, mea, noi după porunca sf.-sale î(n)tr'alt chip n'am putut ce face, numai ne au căutat a meargi, şi văzând că mă înstriinez de casa mea şi din moşioara din Rămeşti, socotit-am din bun gândul mieu pentru partea mea de moşie şi pentru casa mea din Rămeşti cu grajdul şi cu altele ce vor fi ale casii de le am închinat la sf. m-re Hu-

rezii, toată partea mea ce să va aleage la hotărnicie de moşie pentru sufletul tătâni-mieu şi al nostru. De vreame ce are sf. m-re[1]), moşie î(n)preună cu noi, dintr'această funie a noastră anume grozească partea rumânilor, şi noi ne am pus numele părinţilor şi al nostru la sf. pomeanic ca să ne pomenească î(n) veaci, şi pentru mai adevărata credinţă am iscălit mai jos cu mâna mea şi am pus şi deagetul ca să s(e) crează, şi am scris eu pop(a) Misaïl nepotul lui de frate, cu î(n)văţătura lui, şi la această danie a noastră au fost mulţi oameni buni mărturii, carii să vor iscăli mai jos.

* * *

Din fosta biserică să păstrează o linguriţă de argint cu iniţialele: I. H. M. T. 1739.

* * *

In timpul episcopului Gligore Socoteanul (1748—64) s'a restaurat din temelie Biserica catedrală. Planul său arhitectonic este un amestec de stil bizantin şi roman foarte bine proporţionat. Peste tot domneşte simetria şi estetica. Pictura de pe atunci trebue să fie fost în stilul bizantin comun bisericilor din ţară, iar cea dela 1855 restaurată în 1902 este în stilul Renaşterii italiene, stil rafaelic una din cele mai frumoase picturi bisericeşti. Infăţişează tablouri foarte frumoase mai ales, judecata viitoare, tablou grandios şi sugestiv.

Inscripţia dela uşa principală

† Ѧчасть: сфнть ши дѹмнезьѣаскъ бесѧрекъ. ѧсте зид|итъ динь темелїе: де дѹмнѧлорь негѹстори: търгѹл ѹи жиюлѹи: а-

1) Arh. St. M-rea Horezu pach. 1 doc. 47.

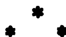
нѹме: жѹпанъ петрь џюрџиѹ: и жѹпань добре ‖ сърбѹ: и жѹпань радѹ кѹпецѹ. и логофътѹ костандинъ пъхъ ‖ и жѹпань костандинъ вѫрдеши: истрате грекѹ и дима џюрџюванѹ: и георге: и ‖ акимь ровинарю: и костандинъ рошиганѹ и пана бърбимрю: ѫнтрѹ слава ши храмѹ сфнцилорь ши маи марилор во|ивозь михаиль ши гаврил ши сфнци ши маи мари мѹченичии георге: димитрие: кѹ благословїѧ прѧ сфнцїеи сале ‖ кириѡ киръ глигорїе: епископѹ рьмникѹлѹи. мьнѣ пахарникѹ.

La dreapta intrării în biserică se vede:

— Dobre Sârbul I fundator, în antereu verde, giubea peste scurteică cu blană, brâu, inel de aur cu peatră preţioasă în degetul arătător al mânii drepte, bătrân, ras, mustaţa scurtă, părul retezat.

La stânga intrării:

— Radu Cupeţu I fondator, mult mai tânăr în acelaşi costum.

In inscripţie nu se vede data fondaţiunii Bisericii catedrale. Este ştiut însă că Gligorie Socoteanul episcopul Râmnicului s'a suit pe tronul episcopal la 8 Mai 1748 după retragerea lui Climent şi a demisionat la 1764, când s'a stabilit în Craïova, păstrându-şi însă Arhieria. In locul său s'a ales Partenie egumenul Tismenii (1764—71) Sub anul 1770 Iulie 26 găsim scris în condica sf. Mitropolii a Ungro-Vlahiei de însuşi Gligorie fost episcop al Râmnicului, ca mitropolit:

«La anul 1769 înfrângându-să oastea otomanicească au cuprins Muscalii Moldova, cari tinzându-să şi până aici în Bucureşti la 6 zile ale lui Noemvrie au luat din scaun pe Măria Sa Grigore Vodă Ghica şi l-au trimis la Petruburg. Iar prea sfinţitu mitropolit Kyr. Grigorie au eşit din ţară cu Mihai Cantacuzino vel. vist. şi cu Nico-

lae Brâncoveanu vel. log. şi s'au dus la ruseasca împărăţie iar aici în ţară au rămas chivernisitor ţării Pârvu Cantacuzino spătar, carele mergând cu puţini Muscali împotriva Turcilor la mânăstirea Comana, acolo au pierit cu toţii fiind tăiaţi de Turci ... Deci rămâind ţara şi fără domn şi făr(ă) de mitropolit prea puternica otomăniceasca împărăţie ... au rânduit domn ţărăi pe Măria Sa prea luminatul Domnul nostru Io Manuil Ruset Voivod, carele viind la domnescul său scaun ... şi aflându-ne pe noi la Craiova fiind proin Râmnic, au trimis şi ne au adus aici la Bucureşti ... şi după sfatul de obşte ... ni s'au dat scaunul sf. mitropolii a Ungro-Vlahiei întru păstoria noastră. Oct. 20 1770 [1]).

Din aceasta se constată că fundaţiunea Bisericii catedrale actuale s'a întâmplat între anii 1748 şi 1764, timpul cât a fost episcop Grigorie, mai în urmă mitropolit.

Sub anul 1774 (7282) se vede scris pe pedestalul prestolului bisericii:

попа костандин попескꙋ
попа костандин рꙋнканꙋ [2])
попа глигорие протопопꙋл
лѣт ҂зспв.

La 1777 s'a dăruit bisericii catedrale un clopot ce poartă inscripţia: кꙋ тоатъ осърдиа саꙋ ӂнвредничит. ачест клопот ӂнтрꙋ поменире титории. петрꙋ ꙋрсꙋ. добре сърбꙋ. радꙋ кꙋпецꙋ. георге ровинарꙋ. костандин вѫрдеш панъ. нъстасе. аким ровинарꙋ. іоан бълтѫнꙋ. дꙋмитрашко романескꙋ. дꙋми-

1) Ghenadie Craioveanu, Condica sântă. .Bis. ort. rom. An. IX No. 4, 1885.

2) Intr'un mineiu din biserica din Bota (Dobriţa) se vede scris cu data 1772:

Ячасть сф. шн дꙋмнезеѫскь минеи ѩсте ал попи Кѡстандин рꙋнканꙋ ѿ търгꙋ жиюлꙋи де ла мънъстиріѣ домнѣскъ ѩсте кꙋмпърат кꙋ злоц-г шн чине ва ӂ(н)стрина съ фие афꙋрисит. шн амь скрись еꙋ дꙋмитрꙋ сьнь попа попа костандин рꙋнкан дꙋмитрꙋ рꙋнкан. съ (съ) поменѣскъ кꙋ лѣт ҂аѱп,

трашко тъмъшеск8. стоıан сърб8. преда абаџи8. пъх(ъ) ла бесерика сфет димитрие сфет георге[1]) ла търг8-жиюл8и.

In biserică se află o candelă din 1781 cu cuvintele:

Георге ш(и) Рад8 (1781).

O altă candelă: Стефанъ. Анастасіе 1781.

La 1806 s'a dăruit bisericii clopotul cel mic.

ANNO 1806 IÖIJE. TEK. DITSER. JETEK. AZ. U. BAT.

In biserică se află o candelă mare de argint din 1817 cu inscripţia de jur împrejur pe trei rânduri:

† Е8 роб8 л8 д8мнѣзь(8) Кост(е)а дімітрі8: кліс8ріт а-д8к ѧнаинтѣ сфі(н)телор: ачасть сфьнтъ ка(н)делъ: спр||е по-менире ѧн лѣт 1817 ла бесѣрика домнѣска дин Търг8-Жіюл8и: с8д горж: 8нде сь пръзн8ѣще храм8л сфін||ціл ор Ѧнџері ши мари м8ченичи: Георгие ши Д||имитрие.

O candelă de argint cu inscripţiunea:

Костандин: Ефросина

роби л8и д8мнез8 1820.

Cu data 1822 se află în biserică o cruce de argint aurit, admirabil executată şi de lemn preţios. Este un obiect de valoare şi ca material şi ca artă:

† Гр(игорие) Ян(а) ши к8 фи(8): л(о)р: бр(а)т н8 (а8) д(ъ)р(8)ит сфтеи б(исе)р(и)ч(и) а сф(инци)л(о)р д8(митр8) (и) г(еорге) д(ин) ор(а)ш(8)ль т(ъ)рг(8)л жиюл.

La 1829 se proectează a se preface zidăria tâmplii

1) Faptul că pe acest clopot din 1777 nu se menţionează ca patroni ai Catedralei de cât sf. Dimitrie şi sf. Gheorghe ne îndreptăţeşte a crede că aceşti 2 sfinţi au fost patronii vechi ai fostei Catedrale dela 1717 şi de mai nainte, şi că numai dela fundarea actualei Catedrale (1748-60) s'au adăogat ca noi patroni sf. Voevozi, după cum se vede în inscripţia principală mai întâi sf. Voevozi apoi sf. Dimitrie şi sf. Gheorghe. Menţionarea pe clopot a vechilor sf. patroni însemnează perzistenţa tradiţiunii despre foştii patroni ai bisericii, iar nici decum că donatorii clopotului n'ar fi ştiut bine patronii bisericii, căci printre dânşii se văd câţiva din fondatorii actualei Catedrale. Astăzi se prăznuesc ca patroni cu deosebită solemnitate numai sf. Voevozi.

bisericii după cum se vede azi, a se face locurile de cântăreţi în zidire fără de a avea însoţire cu ceilalţi rugători a se mări ferestrele şi a se pune fiare, a se aşterne pardoselile de piatră lăsându-se locul sfeşnicilor mai înalt, iar unde citeşte diaconul a se aşeza o piatră în patru muchii . . .

La 9 Noemvrie 1830 se face însemnare de odăjdiile bisericii :

Sfită de sarasir [1])
Epitrahil ipak [2])
Stihar de suvaiu [3])
Sfită de cutnie [4])
2 procoveţi [5]) de pambriu albastru [6]) cusute cu peteală, stihar de taclit [7])
Poală de baza albă [8])
2 văzduhuri de ghermesut [9]) dăruite de păhărniceasa Stăncuţa Bengeasca, cocoana Stanca Almăgeanca şi medelnicerul Gligoraşco Bâlteanul.

La 14 Sept. 1843 se zugrăveşte şi se înfrumuseţează tâmpla bisericii:

„Кȣ бȣнъ кȣв.ѫнтаріа преа с҃. треим ші рȣгъчȣніа с҃ воевоз са зȣгръвіт ши ѫнфрȣмосецат тѫмпла ачещіі бісерічі прін ажȣторȣл екселенціі са¦ле контеле кіселеф кȣ жертвіре дін партіа статȣлȣі галбені 75 ѫм(пърътещі) ші пъріителȣі архімандріт спірідон егȣменȣ с҃. мънъстірі Тісмана ¦ дȣпъ сърȣінца зелоасе а дȣм. мареле меделнічер глігоріе бълтіанȣ ȣнȣл дін чеі маі век(і)

1] Stofă aurită.
2] Asemenea (şi iar).
3] Materie albă.
4] Materie de bumbac şi mătasă.
5] Acoperemânturi pentru potire.
6] Materie de lână.
7] Alagea, materie vărgată cu bumbac.
8] Aţă şi bumbac.
9] Acoperemânturi de atlas.

ктіторі ал ачещії с. бісерічі. анѹл 1843 септ. 14 ‖ ꙟн анѹл чел дін I ал облъдѹіріі преа ꙟнъլцатѹлѹі нострѹ домн Г. Д. Бі-бескѹ ші ꙟн чел ‖ дін ал 3-леа ал преа сф. мітр. неофіт. а кърора славъ фіе ꙟн веч.

In contractul relativ la această reparaţiune dintre Grigoraş Bâlteanu unul din epitropii bisericii şi zugravul Sava Petrovici din Timişoara vedem:

«Precum să să ştie că m'am tocmit cu dumnealui Sava Petrovici, eu ca un ctitor al sfintei bisărici hramul sfinţilor Voivozi din oraşul Târgu-Jiului ca să zugrăvească tâmpla bisăricii cu toate otverile (uşile) şi icoanele, după planul ce l-am trimis încă din leat 1834 zugrăvite şi poleite cu aur ţifrăle (literile), iar celelalte marmuri să se facă; al doilea, pentru care mai sus lucrare ne am tocmit sfanţi 2350, ca să să facă cu cea mai mare meşteşugire după legea răsăritului şi deosăbit să-i mai dau sfanţi 150 pentru dregerea sfinţilor după păreţi care toată suma face sfanţi 2500 adecă două mii cinci sute tocmai; şi deosăbit să fiu dator a-i da cvartir şi hrana cea trebuincioasă pe toate zilele până să va sfârşi tot lucru sfintei bisărici de zugrăvit, legându-mă a-i răspunde şi toată suma a sfanţilor de mai sus, rânduri şi până ce să va sfârşi lucru, banii să fie plătiţi cu o lună mai înainte . . .

La 1855 biserica a fost rezugrăvită după cum se vede azi în stil rafaelic, iar proorocii şi sibilele de pe pereţii din afară s'au suprimat.

La 1857 s'a dăruit o cruce de argint cu lemn preţios, sculptată foarte fin:

Ачаста сф: крѹче са дъръіт де Г. Сімзіанѹ Екатеріна ші Тіт 1857.

Alta fără dată:

Георге. Стана. Коста. Іликка.

O candelă de argint la iconostas, fără dată:
Iωн Koc.

*
* *

La 1902 pictura bisericii a fost restaurată într'un chip foarte reuşit, iar bisericii i s'au făcut mai multe reparaţiuni — puţin durabile însă, — pe din afară în piatră la temelie şi în gips la brâne şi frize. Ar fi fost cel mai nemerit lucru ca acoperişurilor dela turnurile bisericii să li să fie redat iarăşi forma veche de cupolă, după cum se vede în pictură murală a ctitorilor fondatori, de oarece forma aceasta de acoperiş, făcută la 1855, strică orice estetică şi simetrie, turnurile având o înălţime mai mare decât corpul bisericii.

O altă perdere ba încă ireparabilă semnalăm. Pietrile vechi epitafice ce acopereau mormintele s'au sfărâmat întrebuinţându-se pentru alte destinaţiuni. Unele au servit de pardosală în advonul bisericii. Piatra epitafică a lui Ioan Bâlteanu din 1806 serveşte de prestol în altar. Altarul vechii biserici catedrale poate cea de pe la 1717, ce fiinţa până la 1841 spre N. V. de biserica actuală a fost distrus, deşi Maghistratul oraşului dela 1841 voia să-l facă paraclis.

*
* *

Din actele şi crisoavele Catedralei

La 1 Maiu 1790 Dimitrie Adam dă zapis Bisericii catedrale ca să stăpânească părţile de moşie din Teleştii de jos şi de sus precum şi siliştea cu casă din Brădiceni pentru că s'a îngropat în biserică Adam Grecul.

«Incredinţăm cu acest zapis la sfânta beseric(ă) din Târgu-Jiului unde să prăznueşte hramul sfinţilor îngeri i al sf. mucenici Gheorghie i Dimitrie pentrucă întâmplându-să moarte răposatului Adam Grecul aici la Târgu-

Jiului, dumnealor ctitorii sfintei biserici aceştia făcând datorie creştinească de l-au îngropat înlăuntru sfintei beserici, şi viind noi acum ca să căutăm cele rămase ale răposatului, iarăş după datoria creştinească socotind pre cele folositoare spre odihna sufletului răposatului ca să aibă pomenire la această sfântă ebserică am dat danie toată moşia ce au avut răposatul în hotarul Teleştilor de Jos cumpărată şi zălojire de la dumnealor boeri Bălăceşti drept tal. 180 precum şi moşiia ce o are zălojire de la moşnenii din Teleşti de Sus drept tal. 130, din hotarul Teleştii de Sus, cât şi o silişte cu casa ei din satul Brădiceni ce o are de cumpărătură şi datoriile ce sânt arătate în foaia răposatului, care să aibă a le stăpâni sf. biserică cu pace nestremutat şi făr de pricin(ă) şi dumnealor ctitorii să aibă purtare de grijă ca după pomelnicul ce să va da din partea răp. să să pomenească în orânduiala ctitorilor în toată vremea atât răposatu cât şi tot neamul său şi pentru încredinţarea am iscălit fiind şi alţi oameni de cinste care s'au iscălit martori.

1790 Mai 1.

Δημήτριος Αδαμης.

Dincă sân Năstasie mart.

Dumitraşco log. am scris şi martor.

* * *

La 18 Oct. 1792 Ion Bălăcescu dă Bisericii catedrale următorul înscris relativ la dania lui Adam Grecu:

«Incredinţăz cu această adeverinţă a mea la sfânta besărică unde să prăznueşte hramu sfinţilor îngeri de aice din Târgu-Jiiului precum să se ştie că având eu un hotărăl de moşie la pruni lui Albin peste apa Bistriţii despre apus stânjâni *o sută şaizăci*, care hotărăl îl l-am a-

vut dat schimb de la dumnealui răposatul Vistiiariul Iordaiche Bălăcescu şi nefiindu-mi de trebuinţă am vândut răposatului Adam Grecu şi răposatu la moarte au lăsat-o danie sf. bisărici, şi acum cerându-mi epitrupi ori să dau taleri o sută sf. bisărici şi să mi iau moşiia, sau să dau adeverinţă cum că nu voi mai avea treabă cu moşiia, după cum n'am avut nici de când am vândut-o; pentru aceea în credinţă pentru această adeverinţă la sf. bisărică să stăpânească acel hotărăl cu bună pace despre mine sau să-l vânză la cine va vrea că mie nu-mi iaste de trebuinţă şi pentru credinţă am iscălit.

Ion Bălăcescu adeverez. (17)92 Oct. 18.

Matei Bălăcescu adeverez.

La 1793 Sept. 20, Prinţul Al. C. Moruzi Voevod dă un crisov Bisericii catedrale din care estragem următoarele:

Drept acea, fiind că în oraşul Târgu-Jiiului din sud Gorjiu s'a aflat o sfântă biserică, întru care se cinstea şi să prăznuia hramul sfinţilor, cereştilor voevozi a cetelor îngereşti Mihail şi Gavril, pustie, părăsită, dărăpănată şi lipsită de toate cele trebuincioase.... îndemnatu-s'au dumnealui cinstit şi credincios boierul Domniei Mele, Dumitraşcu biv vel Stolnic, Ispravnic fiind judeţului[1]), din râvnă herbinte creştinească.... pentru sf. biserică a o prenoi şi a o căpui şi a o aduce în stare de slujbă a sfintelor liturghii.... şi aşa cu cheltuiala şi truda dumnialui s'au apucat de lucru cu zidire şi lucrări în faptă... la sf. biserică spre înoirea şi podoaba ei pe dinăuntru şi pe din afară, cum

1) Cunoscutul istoric al evenimentelor din 1769—75, a cărui istorie este cu atât mai importantă, cu cât narează evenimente pe care le-a cunoscut de aproape. O copie după istoria lui biv vel stolnic Dumitrache a făcut un oarecare Niculae Piteşteanu pe la finele secolului al XVIII-lea.

Celalt ispravnic al judeţului era Pah. Şerban Oteteleşanu.

şi deosebit case de şedere.... silindu-se până la sfârşirea a toate trebuincioase împrejmuiri, de care această faptă bună, ce nu aduce numai podoabă şi înfrumuşeţarea oraşului, ci şi folosul sufletesc şi pomenire vrednică.... pliroforindu-se domnia sa fratele Mihai Vodă Şuţul (1792 Aug. 16) au bine voit ca să facă ajutorul cel cuviincios din dumnezeescile mili, ca să se poată ţinea această faptă bună, şi în urmă dupe vremi să curgă pomenirea, făcând şi o cuviincioasă întocmire de bună rânduială a chiverniselii şi a economiei venitului, ca să nu râsipească şi să scadă ... biserica din starea şi orânduiala (ei). Şi ... la sf. biserică au orânduit domnia sa ca să fie trei preuţi scutiţi şi grămătic cântăreţ. Aşijderea au orânduit bisericii vinăriciu dela mai jos numitele popoare, ce au fost neînchinate la alte mânăstiri sau biserici, câte 2 bani de vadră şi părpărul dela toţi cei ce plătesc vinăriciul, adică dela Turceni ce are 16 vii, dela Strâmba ce are 17 vii, dela dela Dealul roşu ce are 17 vii, din Racoţi ce are 48 vii, toate în plasa Tismenei; din poporul Măriei ce are 24 vii, din Măciuca ce are 33 vii, i din Albeni din Prigoria ce are 9 vii, din Poienari ce are 39 vii, din Cernădia ce are 10 vii, i din Poiana (Seciurile?) ce are 9 vii, i din Huluba ce are 18 vii, i din Bărbăteşti ce are 16 vii, i din Mirosloveni ce are 14 vii, toate în plasa Hămărădiei...

In casele făcute... pot găsi odihnă de şedere şi dregătorii domniei sale, ce vor fi ispravnici după vremuri şi a hotorît domnia sa, ca boierii ispravnici ce vor avea trebuinţă să şeadă într'ânsele, însă să nu păgubească biserica... de folosul şi venitul chiriei. Epitropii se vor alege de obştea neguţătorilor şi orăşenilor dintre pământeni şi anume: 2 din neguţătorii şi orăşenii ci mai de frunte care îşi vor da socoteala în fiecare an şi să poarte de grije să se ţină a pururea trei preuţi, un grămătic cân-

tăreț la biserică ... Divanul domnesc era compus din: Nicolae Brâncoveanu vel Vistier, Dumitrașcu Racoviță vel Ban, Ianache Văcărescu vel Spătar, Ianache Moruzi vel Logofăt de țara de sus, Manolache Brâncoveanu vel Vornic de țara de jos, Manolache Crețulescu vel Vornic, Nicolae Filipescu vel Vornic, Costache Ghica vel Logofăt de țara de sus, Scarlat Ghica vel Logofăt de țara de jos, Nicolae Hangerliu vel Hatman, Dumitrache Mano vel Postelnic, Isaac Ralet vel Clucer, Dumitrache Skina vel Comis, Nicolae Racoviță vel Paharnic și Ispravnic. A scris Constandin biv. al 3-lea Logofăt[1]).

La 25 Maiu 1813, Ioan Caragea Vodă dă următorul crisov bisericii domnești:

Io Ioan Gheorghie Caragea V(oe)v(o)da i Gospodar zemble (zemle) Vlah(i)scoe.

Toate facerile de bine ce săvârșăsc Domnii și Oblăduitorii țării spre î(n)tărirea și ajutorul sf(i)ntelor lui D(u)mnezeu lăcașuri sânt după datoriea și evlaviea creștinească iar cele ce pricinuesc și deosebit folos și mângăere î(m)parte norod(u)lui politicesc, cu atâta sânt mai mult vrednice bine și priimite lui D(u)mnezeu și oamenilor. Drept aceea fiindcă în oraș(ul) Târgul-Jâiului sud Gorj s'au aflat o sf(â)ntă biserică domnească î(n)tru care să cinstește și să prăznuește hramul sf(i)nților cereștilor Voevozi ai cetelor î(n)gerești Mihail și Gavriil, pustie și dărăpănată lipsită și de toate cele trebuincioase, la care î(n)că dintr'a doao domnie a Domniei Sale răposatului Mihaiu Vodă Suțul prin cheltuiala unui stolnecul Dumitrache ce să afla atunci ispravnec al acelui județ, zidind odăi și î(n)toc-

1) V. A. Ureche, Ist. Rom. tom. V. 66-68.

PALATUL ADMINISTRATIV
pag. 118.

mind scoală cu dascăl rumânesc şi grecesc, pentru a se putea ţinea biserica şi scoala î(n) starea şi podoaba lor au făcut şi Domnia Sa aceste orândueli ce mai jos să arată, care s'au î(n)tărit î(n) urmă şi de către toţi fraţii Domni, precum din hrisoavele Domniilor Sale ne-am adeverit, adică: trei preoţi scutiţi i un grămătic cântăreţ nedajnec; aşijderea au orânduit bisericii i scoalei vinărici la mai sus numitul judeţ dela popoarăle ce s'au găsit neînchinate la alte mânăstiri sau biserici câte doi bani de vadră şi părpăru; aşijderea au orânduit scoalei dela bâlciurile ce se fac de două ori î(n)tr'un an la Cărbuneşti şi la Târgul-Jiiului, ca să ea (ia) de prăv(ă)liea dintâiu câte 1 leu de prăv(ă)liea al doilea câte douăzeci de parale şi de prăvăliea a treia câte 10 parale; aşijderea au orânduit la scoală şi zece liude scutelnici de posluşanie streini, ca dintr'acest venit să să facă cheltuelile cele trebuincioase ale bisericii i scoalii să să plătească şi simbrii dascălilor şi fiindcă î(n) casele ce deosebit de odăile scoalei era făcute prin silinţa mai sus numitului boerul pot a găsi odihnă de şădere şi cei după vreme ispravnici au hotărât Domniea Sa, ca boerii ispravnici ce vor avea trebuinţă şi vor vrea a şădea într'însele să nu păgubească sf(â)nta biserică şi scoală dă folosul şi venitu chirii ce să cade a svea dela dânsele ca de l(a) un acaret al bisearicii şi al scoalei, care această sf(â)ntă biserică ca o slobodă ce au fost din î(n)ceput, asemenea slobodă au făcut-o şi Domnia Sa dimpreună cu scoala neînchinată şi nelegată nicăirea ca să să iconomisască şi să să chivernisească veniturile şi bună orândueala lor prin epitropi mireni adică doi din neguţători şi orăşani cei mai de frunte şi cu mai bună stare ai Târgului-Jiului prin nazaretul şi al dum(nea)lor dregătorilor ispravnici ce vor fi după vremi judeţului acestuia, ca prin aceşti epitropi şi prin purtarea

de grije şi epistasiea lor să se strângă veniturile bisearicii şi a scoalii să se dea toate cele trebuincioase bisearicii să se ţie p(u)ru)rea trei preoţi i un grămătic cântăreţ la biserică un dascăl grecesc şi rumânesc cu ucenici î(n)-destui la scoală pentru î(n)văţătura cărţii după starea şi măsura venitului celui orânduit, dela care copii şi ucenicii să nu să ceară nici o plată. şi acei doi epitropi dintre neguţători să aibă a fi epitropi nelipsiţi î(n)cât să vor purta cu orânduială, iar murind aceştia sau găsindu-să în vină că nu iconomisesc bine să se aleagă alţii de către obştea neguţătorilor i oroşanilor dăacolo iarăşi dintre pământeni ca cu sfat de obşte prin nazaret şi al ispravnicilor judeţului să să orânduească alţii carii epitropi pă fieşcare an să-şi dea socoteală la neguţătorii şi oroşanii cei mai dă frunte de acolo înaintea ispravnicilor judeţului. Acum viind cu jalbă şi cei ce au ajutat î(n) loc de ctitori bisericii şi scoalii, au arătat Domniei Meale patimile ce au tras din trecuta răzmiriţă şi cum că să află scoala şi odăile arse cum şi toate odoarăle bisericii prăpădite de când s'au călcat oraşul de ostaşi şi s'au arsu, cerând ajutoriu Domnii Meale spre a să putea face cele stricate şi prăpădite la loc, a cărora jalbă orânduindu-o la dum(nea)lui vel Log. de Ţara-de-Sus, de au cercectat şi prin anafora de la 4 ale trecutului Aprilie ne au făcut arătare că este trebuincios şi cuviincios ajutoriul şi au cerut atât la popoarăle de vinăriciu pentru nişte numiri nooă ce s'au scornit şi î(n)că de l(a) l(ea)t 1805 Oct. 25 prin anaforaoa răp(osa)tului Banului Dumitraşco Racoviţă fiind fost vel Vist(ier) i a dum(nea)lui vel Log. Isaac Ralet ce să văzu şi acum, cu coprindere că din poruncă domnească s'au cereetat atât la faţa locului, cât şi aici şi s'au îndreptat arătându-să şi prin foae popoarăle de vinăriciu cu suma banilor ce au prins î(n) l(ea)t

1804 care sînt la număr cincizeci şi banii au prins t(a)-l(eri) cincisuteşaptezeci şi trei precum acea foae iscălită chiar de taxildari i de slujbaşii vinăriciului adeverită şi de ispravnicii de atunci pe anume arată, şi s'au dat dreptate bisearicii şi scoalii a lua vinăriciu şi din numirile cele nooă dupa acea foae precum luase şi până atunci. Aşijderea au cerut şi pentru nişte locuri ale bisearicii pe care au clădit unii alţii prăvălii şi cârciume de lemnu proaste î(n) locul acareturilor bisearicii ce s'au arsu până a le face bisearica la loc cum au fost să să învoească cu epitropii bisericii pentru chirie, cum şi pentru locul pe care au fost case isprăvniceşti, şi s'au pus unii de au coprinsu dintr'însul făcând şi namestii, au cerut a să hărăzi de Domniea Mea după râvna ce avem către sf(i)ntele lui D(u)mnezeu bisearici, cum mai vârtos şi la folosul obştesc le-am primit cererea, dar mai î(n)-tâiu din porunca Domnii Meale am orânduit să să facă cercetare la faţa locului de către dum(nea)lui biv vel pah-(arni)c Gheorghie ispravnic de la acel judeţ şi de la 28 ale trecutului Aprilie înştiinţează Domnii Meale cum că pă cei ce şi-au facut namestii pă locul bisearicii i-au aşăzat a da chirie pă an cîte t(a)l(eri) cincisprezece, iar pentru locurile pă care au fost case isprăvniceşti s'au găsit dooă case a dooă jupânese Manda Brăiloaica şi Manda Politimoaea cum şi celalt loc s'au coprinsu de răp(osa)t Slugeru Gheorghie Crăznarul cu chip de grădină şi s'au găsit cu cuviinţă a da câte 5 oca ceară la bisearică ne mai fiind locul trebuincios de case isprăvniceşti fiind la o margine. Drept aceea bine voind şi Domniea Mea am dat hrisovul acesta bisearicii şi scoalii prin care nunumai întărim orînduelile şi î(n)tocmirile ce să arată mai sus, că au avut dela fraţii Domni, ci şi vinăriciul poruncim ca să şi-l ia ea pădeplin şi din numirile

cele nooă precum au luat în toţi anii de rând. Hărăzim bisearicii şi scoalii şi locurile ce au fost case isprăvniceşti ca sá ea (ia) chiria de la dânsele precum s'au î(n)tocmit. Deosebit ca să să poată drege cele stricate şi să să ţie bisearica şi scoala în stare bună pe lângă liude zece scutelnici ce au avut îi mai adăogăm Domniea Mea şi alţi liude zece, ca să ţie de acum înainte liude dooă zeci streini şi făr de pricină de dajde cu pecetluituri după orânduiala visterii şi după cererea epitropilor şi a celor ce s'au arătat cu ajutor ctitori, orânduim Domniea Mea pă dum(nea)ta cinstit şi credincios boerule al Domnii Meale biv vel pah(arni)c Gheorghie ca î(n) câtă vreme te vei afla ispravnic, să fii epitrop mai mare a pune treaba bisericii şi a şcoalei la orînduealǎ spre a înlesni atât facerea celor stricate cu venitu şi cu ajutorul ce să va face de la cei ce au mai ajutat î(n) loc de ctitori cât şi de la alţii şi dum(nea)ta să alegi epitropi pă carii să înştiinţezi Domnii Meale de a li să da şi domneasca noastră carte la mâini a fi nestrămutaţi î(n) cât se vor purta bine, şi am adeverit hrisovul acesta cu î(n)suşi credinţa Domnii Meale, Io Ioann Gheorghie Caragea Voevod şi cu credinţa prea iubiţilor Domnii Meale fii, Gheorghie Caragea V(oe)v(o)d, Costandin Caragea V(oe)v(o)d, marturi fiind şi dum(nea)lor cinstiţi şi credincioşii boierii veliţi ai divanului Domnii Meale.

Pan Costandin Filipescu vel Banu, Pan Radul Golescul vel Dvornic dă Ţara dă Sus, Pan Grigorie Brâncoveanul Vel Vistier, Pan Grigorie Ghica vel Log. dă Ţara dă Sus, Pan Radul Slătinean vel Dvornic dă Ţara dă Jos, Pan Dumitraşco Racoviţă vel Dvornec al treilea, Pan Istrate Creţulescu vel Dvornic al patrulea, Pan Iordache Slătineanul vel Log. dă Ţara dă Jos, Pan Costandin Şuţul vel Hatman, Pan Mihalache Manu vel Dvor-

nec dă Poliţie, Pan Mihalache Şutul vel Spath(a)r, Pan Costandin Vlahuţ vel Post(elnic), Pan Athanasie Hristopulo el Log. al străinelor pricini, Pan Nestor vel Clucer, Pan Alexandru Mavrocordat vel Căminar, Pan Dimitrie Manul vel Comis, şi Ispravnic Pan Grigorie Ghica vel Log(o)f. dă Ţara dă Sus. Şi s'au scris hrysovul acesta în anul dintâiu dintru î(n)tâea domnie a Domnii Meale aici î(n) oraş(u) scaunului Domnii Meale Bucureştii la ani de la Naşterea Domnului Dumn(e)zeu şi Mântuitorului nostru Is. Hs. 1813 Maiu 25 de Kiriţă Log. dă divan.

Io Ion Gheorghie Caragea
Voevod (semnătura) Bojieiu Milostieiu
(Domnului) Gospodar zemble
Vlahiscoe [1]) (zemle)

Pecetea

† Io Ioan Gheorghie Caragea V.V. cu mila lui D-zeu Domn a toată Ţara-Românească 1812.

Gr. Ghica vel Log.
procit.

La 6 Martie 1828 prin testamentul Zmarandei soţia lui Gheorghe Zagorianu se lasă epitropiei Bisericii catedrale sub îngrijire moşia Căleşti cu toate clădirile aflate pe dânsa: [2])

«Moşia de la Căleşti trupul cel mare cu namesturile ce sânt pe dânsul se află şi sf. biserică cea făcută de noi toată o las danie sf. biserici de acolo (din Căleşti) sub epitropia şi îngrijirea epitropilor ce vor sta în toată vre-

1) Cu mila lui D-zeu Domn al Ţării Româneşti. Trecut în condică Răd. Sluger.

2) V. Gorjul ist. şi pit. pag. 293 | 94 şi Anexe sub anul 1828 Martie 6.

mea la biserica domnească de aici din Târgu-Jiului, care să aibă purtare de grijă a păzi orînduelile bisericii din venitul daniei ce fac cu ceară, tămâîe, unt de lemn i preot şi podoaba sf. biserici, a se urma sf. slujbe şi pomenirea neîncontenită pentru al meu suflet, al răp. soţului meu Gheorghe i al răp. fiu meu Costache şi a tot neamul nostru.»

* * *

BISERICA SF. APOSTOLI

Stilul arhitectonic al bisericii nu prezintă nici un interes artistic, de oarece este o construcţiune în forma obişnuită a bisericilor la care nu s'a avut în vedere nici un stil arhitectonic propriu zis, ba încă în proporţii foarte mici şi în linii cu totul simple. Ingustimea bisericii neavând absidele dela strane, bolţile puţin arcuite şi prea joase denotă puţina populaţiune a oraşului de pe la 1747, ştiut fiind că această biserică era biserica principală a oraşului, înainte de Catedrala actuală unde au servit protopopul Andrei Schevofilax de neperitoare amintire (1794) şi fiul său protopopul Constantin Hartofilax neîntrecut măestru în musica bisericească. S'a prenoit la 1852 şi nici un chip ctitoricesc din ale fundatorilor bisericii nu se mai vede pe păreţii ei.

Deasupra uşii principale se află cu văpsea inscripţia următoare :

† Ѧчастъ сфѫнтъ бісерікъ са ѧнчепꙋт кꙋ ажꙋторꙋл лꙋї дꙋмнезеꙋ ла анꙋл 7255 (1747) де влад џꙋрџꙋвеанꙋ. радꙋ логофътꙋ. радꙋ кꙋпец: пътрꙋ[1]) нікꙋ костандін. костан‖дін. радꙋ николае. ши са зꙋгръвіт пріи остенеала лꙋі добре сѧрбꙋ. неделкꙋ сѧрбꙋ ші ‖ а алтора ѧнподобіндꙋсе кꙋ зꙋгръвеала ѧн зилеле мъріі сале домнꙋлꙋі іоан костандін ¦ џаха раковіцъ в҃. в҃. ла анꙋл 7263 (1755) префъкꙋтꙋсаꙋ ши ѧнфрꙋмꙋсецатꙋсаꙋ дꙋпъ кꙋм се веде ла анꙋл

---

1) Pătraşcu Ştefulescu (A se vedea pomelnicul).

1852 ꙟн зилеле преа ꙟнѫлцатѹлѹі домн барбѹ щірбеі в. в. ші ꙟнтрале преа сфінціі сале пѫрінтелѹі епіскоп ал рꙟмнікѹлѹі д. д. калінік де д. костандін сѫвоіѹ. матеи пожоцеа||нѹ. пах. іоан сꙟмботеанѹ. іоан занфір броѱеанѹ. д. стефан фрѹмѹшанѹ, гріторіе кꙟртеанѹ. іоан стретнѹ. сѫрд. георге рошіеанѹ || дімітріе кѹлчер. піт. іоан пꙟхѫ. пѫх(а)р. лѹксіца рошіеанка. дѹмітрѹ бікан. нае тетелеанѹ. екат. попеаска. преотѹ стефан || попескѹ. сѫрд. ралѹка мѫлдѫреаска. сѫрдар костандін міхѹлецѹ. фіра воінеа. преот павел. ꙟнпреѹнѫ кѹ ачеціа нѹмѫ||рꙟндѹне ші пре ноі доамне сѫ не мілѹеші. костандін хартофілакс ші елена презвітера леатѹ 1853 авгост 1.

Intr'o cazanie tipărită în episcopia Râmnicului la anul 7256 (1748) se vede scris pe mai multe file cu mâna proprie de Radu Cupețu ctitor:

Ачастѫ сфѫнтѫ карте ам дато ла сфѫнта мѫн(ѫ)стире дин тѫргѹ-жіюлѹи храмѹл сфѫнтѹлѹи Петрѹ и Павел, каре ши еѹ робѹлѹі дѹмнезеѹ радѹ кѹпец дин тѫргѹ-жіюлѹи кѹ че міаѹ дат мѫна кѹ мила лѹи дѹмнезеѹ сьнт ктитор. чине о ва ꙟнстреина дѫ ла ачастѫ сфѫнтѫ касѫ сѫ фіе сѹпт блестемѹл сфинцилор пѫринц.

Pe la 1756 biserica avea numai clopotul cel mic: «Goss mich Franz Wucherer in Wien = M'a turnat Franț Wucherer în Viena 1756.

Intr'un mineiu din 1778 se vede scris cu data 1779:

Скрисам еѹ діаконѹ пѫтрѹ пожоцанѹ ,аѱоѳ де ла бисерика сфинцилор апостоли пѫтрѹ ши павел.

Pe păretele din advon (partea raiului) se vede următoarea semnătură cu cerneală din 1779:

Ѳеѡдосие архимандритѫ || и прѡигѹмен хиландарски || де ла ӂта гора. 1779.

O candelă de argint din 1781 la catapeteazmă are inscripția: Стоиан ши Преда; iar mai sus:

† Ачесте сфинте ка(н)диле са8 меремесет [1]) де ал доилѣ де к8черник8л прот8попа а(н)дреи ал ѡраш8л8и лѣт. 1819.

In altar se află un potir de argint din 1785, reprezentând în relief sfânta împărtăşanie a marelui Arhiereu Isus Cristos, dată celor 12 Apostoli, precum şi sf. prestol ca Cort al Mărturii cu sf. evanghelie, discosul, steaua. A fost reparat în 1813. Inscripţia se citeşte dejurîmprejur:

1785

мор(ц)и

Манолаке гръдищѣ(н8) вел ворник каре а8 фост испавник анча ера кл8чер 1785

мариѧ. бълаша. катерина. катерини

катерина кириак.

1813

вии

помене(ще) доамне пъ роби тъи

Скарлат вел логофът ши исправ(ник): ши роѯандра соціѧ са копии: іѡн: еленко: мари: ши анка: марк фраци еи: костандин: пах: шърбаи: стол: глигоре стол(ник)

Intr'un mineiu se vede scris:

Попа андреи протопоп 1790.

Pe o poeasă (cingătoare, brâu) cu care se încing preoţii peste stihar din 1793 se vede: Μρ Θυ (Μήτηρ Θεοῦ) = Maica lui D-zeu Ιč. Χč. = Isus Cristos.

La 1794 protopopul Andrei dărueşte bisericii o cruce de argint: Пѡпа Анъдреи: прѡтѡпѡп8: ѡтъ Търг8-жиюл8(и) нѡе(м)в. 1794.

La 1805 protopopul Andrei face uşile împărăteşti reprezentând Buna-Vestire:

Ачесте сфинте 8ши са8 фък8т ши са8 аподоби(т) де сфинцена са к8черник8л протопоп андреи скевофилак(с).

---

1) Reparat.

GIMNAZIUL TUDOR VLADIMIRESCU

La catapeteasmă se vede o candelă din 1814 cu inscripţia:

† Ăчастѫ сифинтѫ канделѫ: сaѹ фѫкѹт: де дѹмнѣеи марїнѣ протопопѣса тѫргѹ-жиюлѹи лѣт 1814 септ. 26.

Altă candelă fără dată cu următoarea inscripţie:

† Питѫрѣсѫ: Мѫрїа Мѫрдѫрѣсѫ аѹ дат ачастѫ канделѫ ла бисѣ||рика сфи(н)цилор апостоли.

Intr'un penticostar tipărit în episcopia Râmnicului la 1743 se vede scris din anul 1817:

Сѫ сѫ щие кѫ амѫ скрисѫ еѹ матеи алѫ попи ницѹ ѹдрѣ скорцанѹ ѿт тѫргѹ-жиюлѹи де ла бисерика сфинцилор апостоли ачаста лѣт. 1817.

In curtea bisericii se află o piatră funerară din 1839:

аїча || оDiхнеск рѫмашiцеле || рѫпосатѹлѹи || констанDiн Fрѹмошанѹ || морт ла анѹ 1839 ꙟ вѫрсте де 56 ани.

віацам фѹртѹноаса
ꙟн сѹферiнцѫ ам трѫит
неDеждѣ ꙟи Dомнѹл
Siнгѹра мѣ мѫнгѫiере
şi De а трѫи ꙟ ѹрмаш(н) бѹн(и)
„лаS лор де моцнiре
а патрi(ен) iѹбiре
şi ꙟ фачерi де бине
мѹлтѫ спорiре."

La 1841 Spiridon egum. Ţismenii dărueşte bisericii clopotul cel mare:

Ăчест клопот са фѫкѹт кѹ келтѹiала сфинцiей сале пѫрiнтелѹй Спiрiдон архiман||дритѹ егѹменѹ Тiсменiй ши лаѹ дѫрѹiт сфинтей || бiсерiчи дiн орашѹ Тѫргѹ-жiѹлѹи. храмѹ сфiнцiлор || апостоли петар ши павел пентрѹ а са вечникѫ помен||iре ши саѹ скос ачест клопот дiн аѹстрiа прiн || робѹл лѹй дѹмнезѫѹ iоан сретко дiн чернеци ла лiатѹл 1841.

Pe o piatră funerară din 5 Aprilie 1846 citim:

аіча zак ‖ оаsеле ‖ екатеріnеі sавою ‖ неsкȣта Fрȣмошанка ‖ ші FIJESA еFроsіnа а ‖ ꙟнчетат DІн вiJаzе 1846 ‖ апріліе 5 ꙟ віpSтъ Dе 31 анi.

Pe alta din 1858:

Аіча одіхнеск ръмъшіцеле ‖ ръпосатȣлȣі ‖ грігоріе ‖ лъȣдат ‖ фрȣмȣшанȣ ‖ морт ла анȣ 1858 іȣліе 18 ꙟ ‖ върсте де 29 аіі.

ам фост нам фост
ꙟ флоарѣ върсті, ам періт
нешіȣтъ ꙟпрежȣрарѣ морці
дар ам періт невіноват
іȣвіте лектор.

Pe alta din 14 Septembre 1865:

„Aici odihnesce ‖ Iulia ‖ născută Andricu ‖ şi adoptată Zavĕr jună de 17 ani ‖ încetată din viuéţă 1865 Septemvrie 14.

* * *

Pomelnicul Bisericii

(1846 Maiu 25)

Pomelnicu dela biserica cu hramul sf. Apostoli.

Scară de cele ce să află întru acest pomelnic.

Pomelnicu sfinţi sale părintel(ui) protopop Andrei Schevonfilacsie fila 1

.Pomeln. Jupân Dobre Sârbu » 2
» Logof. Radu zăt (ginere lui) Anastasie » 2
» Radu Cupeţu » 3
» Jupân Costandin Veardeşi » 3
» » Nedelcu Sârbu » 4
» » Vlad Giurgiuveanu » 4
» » Pătraşcu Ştefulescu » 5

Pomeln.	Jupân	Dumitraşcu Şchiopu	fila 5
»	»	Pătru Cizmaru	» 6
»	»	Gheorghe Rovinaru	» 6
»	»	Nicola Bârsechie	» 6
»	»	Radu Cizmaru	» 7
»	»	Ilie Dăniloiu Căpitan	» 7

Aceştia de mai sus sânt ctitori.

BISERICA SFINŢILOR IMPĂRAŢI

Această biserică, după câteva acte de danie păstrate în arhiva bisericii, se vede că fiinţa — de lemn — înainte de 1772 când i s'a făcut danie o silişte de către Matei Corlan pentrucă nepotul său popa Gheorghe s'a îngropat cu odăjdiile bisericii în 21 Martie 1772.

«Al doilea silişte ce este alăturea despre răsărit cu părăul şi despre apus cu siliştea răposatului log. Costandin Pâhă şi despre ameazănoapte dă cu capu în săliştea Săulescului ce acuma să stăpâneşte de polcovniceasa Maricuşa care această silişte este dată de danie de Matei Corlan pentru nepotu-său popa Gheorghe fiindcă s'au îngropat cu sfintele sfite ale bisericii dela leat 1772 Martie 21 [1]).

Pe la 1785 s'a înmormântat în curtea bisericii eromonahul Gherasie:

Pe cărămida ce i-a servit de căpătâi citim:

ІС

НИ КА

ХС̃

ГЕРАСИЇЕ МОНАХ

҂АѰПЕ.

Pe la 4 N-bre 1790 se dărueşte loc de casă grămăticului bisericii Ianache N. Moangă, pe pământul bisericii.

1) Foae de toate daniile bisericii din 6 Iulie 1827.

„Fiindcă biserica dela vale (sf împăraţi) are numai un preot şi strângându-ne noi mahalagii, care bine, rău, păzim această sfântă casă cu cele trebuincioase am găsit pă acest Ianache Nicolae Moangă, carele fiind vrednic l-am aşezat grămătic la această sf. biserică fiind şi mai nainte silitori spre ajutor sfintelor slujbe cu preot ce este şi având nădejde ca să ea şi darul preoţii să rămâie desăvârşit al bisericii i-am dat şi loc aciea lângă biserică de şi-au început a face casă, însă din locurile ce are biserica date danie de ctitorii cei ştiuţi[1]) pă care loc are să dea chirie câte două oca ceară pe an, până va lua darul preoţiei, iar după ce va lua darul preoţiei cât va trăi el şi va sluji va rămânea nesupărat de această chirie. Iar după ce după vreme şi el ca un om va lipsi din lumea aceasta, locul să aibă a rămânea tot al sfintei biserici, aceasta.

Ioan Roşianu Polcovnic	Alexandru Bozianu adeverez
Radu Croitoru adeverez	Pârvul Lupulescul »
Bărică Giurgiuveanu»	Ion Hollingher »
Ion Ţenchea »	C Ştefulescu »
Năstase Roşul »	Barbu Ştefulescu »
Ion Pâhă »	C. Bălteanu »

La 16 Aprilie 1796, popa Enaiche dela biserica sf. împăraţi din Băroi, Pârvu Lupulescu şi Ion Pâhă au fost însărcinaţi de boerii ispravnici ca să cerceteze pricina Bălaşii soţia lui Anastasie Cupeţu sin Radu Cupeţu pentru o bucată de livadie din hotarul Târgu-Jiului, alăturea cu Amăradia cea bătrână.

Pe la 1800 Ioan Roşul când s'a împuşcat a dăruit

1) Până acum nu cunoaştem decât ctitorii bisericii din 1810. E de regretat că nu s'a arătat în acest act şi numele „ctitorilor ştiuţi" pe atunci la 1790. O notiţă de pe pagina următoare a acestui act spune că acea silişte fusese a neamului răp. Const. log. Pâhă. E dar probabil că printre vechii ctitori din 1772 a fost şi răp. log. C Pâhă.

bisericii o siliște din fața altarului bisericii pentruca să se înmormânteze la biserică:

„Săliște ce este dăspre răsărit în dosul altarului, pă care este casa curtea cu toate nămestiile a răposatului popa Enaichie, care această săliște este dată de danie de Ioan Roșul când s'a împușcat și s'au îngropat la sfânta biserică și ca să se pomenească au dăruit acea săliște [1]).

Pe la 1802 Popa Pătru Botorogu a dăruit bisericii o siliște alături de a lui Ioan Roșul:

„Al patrălea siliște ce este dăspre meazăzi alături cu siliștea răposatului Iordaichie Fărcășescul și spre meazănoapte alături cu siliștea Roșoilor, despre răsărit dă cu capul în siliștea logofătului Nicolae Beleuja, iar despre apus dă cu capul în drumul mare, care siliște este dată de danie dă popa Pătru Botorogu, înpreună au mai dat și o livadie în lazuri, ce este despre apus, alături cu iazul morii lui Dinu Ioanici, iar despre răsărit merge alături cu livadia sfinții sale părintele protopopul [2]).

Zapisul de danie are coprinderea următoare:

† Zapisul mieu dau la sfânta biserică unde se prăznueşte hramul sfinților împărați Costandin și Elena și sfântul marele Ioan proorocu și înainte mergătoru și marii voevozi Mihail și Gavriil, fiind eu preot mai nainte și slujind sfânta leturghie la această sfântă biserică, acum văzându-mă slab și temându-mă de moarte, am însărcinat pe soția mea Stana prioteasa, ca de mi să va întâmpla să mor să nu tăinuească acest petec de siliște ce l-am aici di la neamul mieu, ci să-l dea cu totul sfintei biserici fiindcă eu mai denainte am avut acest gând, însă l-am lăsat asupra dumnealui boierului Iordaichie Fărcășescu, ca cât va trăi dumnealui să-i poarte grija acelui loc; după moartea dumnealui să rămâie cu totul desăvârșit bisericii

1) Foae de toate daniile bisericii din 6 Iulie 1827. 2) Ibidem.

danie fiindcă şi eu după păcatele mele m'am împărtăşit cu mila sfintei biserici şi spre încredinţare iscălesc.

Popa Pătru Botorogu am dat danie.

La 1810 s'a pus temelia unei noui biserici, însă de zid, de Stolnicul Constantin Bâlteanu fost Ispravnic al judeţului pe timpul lui Tudor Vladimirescu. Biserica a fost clădită pe un teren slab, străbătut de smârcuri cari alimentau renumita baltă a bisericii până mai de curând, şi care încă şi acum după desfinţarea bălţii tot mai există. Aceasta a fost cauza principală pentru care biserica după o existenţă de abia 50 ani a trebuit să fie dărâmată căci ameninţa cu prăbuşirea.

Biserica era puţin încăpătoare, mai ales că n'avea forma crucii, puţin înaltă cu bolţile puţin arcuite, ferestre mici cu un turn pătrat deasupra. Este de regretat că nu s'au păstrat chipurile ctitoriceşti ale fondatorilor bisericii: Bâltenii, Călineştii şi Săftoii. Pe locul prestolului se află actualmente o mică capelă.

In biserică se păstrează o cutie de argint din 1816 reprezentând pe cei 40 mucenici din Sevastia, cu următoarea inscripţie religioasă:

Прѣ лъѹдацилор мѹченичи || пре вои пъмѫнтѹ нѹ ва || аскѹнс чи черю ва при|мит. дескисѹсаѹ водо || ѹшиле раюлѹи ши ꙟлъѹн|трѹ финд де помѹл | виеции въ ꙟндѹлчици лѹи | хс. рѹгациvъ паче лѹм(и) съ дърѹꙗскъ ши сѹфлетелор ноастре маре милъ.

In diata popii Enaiche clericul din 8 Ianuarie 1824 vedem următoarea danie făcută bisericii sf. Impăraţi.

«Una livadie ce să numeşte Trestiea aici la ştibeiu

răce o las sfintei biserici, însă după moartea mea, după cum o am căştigat şi eu dela răp. Ioan Ţănchea cu nume de biserică la care am mai cheltuit eu tal. 20 de am mai desfundat-o.

«Sfintele moaşte ce le am împodobit eu atât cu argintu cât şi cu aur am cheltuit tal. 143, fiindcă numai sfintele moaşte le am căştigat cu mare rugăciune dela răp. Ioan Ţănchea; drept aceasta le las sfintei biserici spre pomenirea mea şi a tot neamul mieu.

«Un penticostar este al mieu cumpărat cu tal. 34, îl las sfintei biserici.

«Un ceaslov bogat cumpărat cu tal. 20 îl las sfintei biserici.

«Una psaltire mică cumpărată cu tal. 7 o las sfintei biserici.

«Un patrafir de plisă cu şiret de cel bun, ce am cheltuit tal. 40 îl las tot sfintei biserici.

«Una sfită de aclaz ce am cheltuit tal. 140 cu dânsa o las sfintei biserici.

«Un stihar de cart oncu sângefi de ghermesît[1]) împrejur ce am cheltuit tal. 40 las sfintei biserici.

«Una pereiche de rucaveţă[2]) de belicosă[3]) le las sfintei biserici.

«Insă aceste mai sus arătate daruri ce le las sfintei biserici sânt date unde să prăznuesc hramul sfinţilor Impăraţi Costandin şi Elena şi sfântul marele prooroc Ioan Botezător şi sfinţi Voevozi Mihail şi Gavril, unde iubeşte sufletul mieu a să îngropa le dau de bunăvoinţă sau ne povăţuit de niminea».

Intr'o foaie din 6 Iulie 1826 se văd pe lângă silişte

1) Ciucuri de atlaz.
2) Mânecuţe bisericeşti.
3) Belacoază, bela cosa.

şi livezile bisericii dăruite de Ion Roşul, Matei Corlan şi popa Pătru încă:

«Al treilea silişte, ce este din curtea bisericii la deal spre ameazănoapte, ce dă cu capul în săliştea dumnealui medelnicerului Gligore Bâlteanul şi în lung spre răsărit alături cu drumul mare, iar despre apus merge alături cu părăul şi această silişte este dată de danie de Pârvul Lupulescul.

«Doauă locuri de peste Jii, ca de trei zile arătură dată de danie de Dumitra Ţenchioaea, ce să numesc înecături.

«O livadie mare dată de danie de Ioan Ţenchea.

«O livadie în Pescari ce este dată de Bălaşa Ţănchioaea la moarte de danie bisericii.

«O livadie dela popa Pătru, danie bisericii, ce este lângă potropopul şi lângă iazul lui Ionici».

* * *

Biserica sf. Impăraţi se mai zicea şi «Băroii» după numele unei familii Băroii, ce a locuit în acea stradă şi care se trăgea dintr'un moş Bâra [1]).

La 14 Martie 1835 Ioan Lupulescul face o danie acestei biserici: «Incredinţez cu acest zapis al mieu la sfânta bisărică Baroi precum să se ştie că din veichime au avut sfânta bisărică: uliţe din uşa biserici drept la Jii: uliţa de picioare lăsat de moşi noştri. Şi acum m'am pomenit cu d. medelnicerio Grigoraş Bâlteanu că au cutrupit-o cu şanţi [2]). Şi eu văzând că s'au închis uşa bisericii m'am milostivit cu pământul mieu şi am dat un

---

1) A se vedea Anexa sub anul 1780 Apr. 10.

2) Medelnicerul Gligoraş Bâlteanu pe atunci Poliţaiu-maister al oraşului, stăpânea aproape toată strada Unirii din Jiu până în răscruci cu Victoria. Ulicioara dăruită de I. Lupulescul acum s'a mai lărgit şi este în legătură cu str. Ferentari şi Industria.

PRIMĂRIA
pag. 57.

stânjen de pământ danie biserici ca să fie uliţa pe dânsul până în veci: nestrămutat şi pentru ca să nu să mai cutroapă de cineva, am dat acest înscris sfintei biserici: iar care să va ispiti a-l cutropi şi a gândi a astupa uliţa şi a închide uşa bisericii să nu fie ertat de trii suţe optsprăzăci sfinţi părinţi: soborul dela Nichiea şi pentru mai adevărată credinţă neştiind carte am rugat pe scriitori de m'au iscălit şi eu mi-am pus degetul la numele mieu în loc de pecete ca să se crează.

«Eu Ion Lupulescu am dat această danie şi adeverez. Popa Gligorie martor.

Şi am scris eu cel ce mai jos mă voi iscăli cu zisa şi învăţătura mai susnumitului şi sînt şi martor.

Popa Gheorghe Telescul ot Târgu-Jiĭu.

Clopotul cel mic este din 1844:

Ꙟчест клопот саȣ дъргȣит || де жос ꙟсъмнацъ ла бисерика || сфинцилор ꙟпъраци динъ орашȣ || търгȣ-жиȣлȣй костандинъ || съвои кȣ || социа са катерина || адȣсъ пин юнъ || сретко.

Clopotul cel mare este din 1866:

Ꙟчест клопот са фъкȣт де сфинциа са || преотȣл костандин || стефȣлескȣ ши елена социа са || дин орашȣл търгȣ-жѭюлȣи || ла бисерика сф. ꙟнпърацй || Костандин ши Єлена || ꙟн нȣмеле фичеи сале полеꙃениа анȣл 1866.

Салио Браньо Калсер у Пешти.

* * *

La 3 Iulie 1867 s'a pus temelia actualei biserici a sf. Impăraţi şi s'a târnosit (înnaugurat) la 14 Dec. 1875. Biserica este aşezată tot în Calea Victoriei însă pe partea despre răsărit a stradei şi puţin mai spre miazănoapte de fosta biserică. La construirea acestei biserici, dealmintrelea cea mai încăpătoare din oraş nu s'a avut de bază

nici un stil, ba chiar proporţiunile arhitectonice n'au fost păstrate din cauza lipsei de plan.

Păreţii bisericii ar avea înnălţimea cuvenită şi chiar cele două bolţi din pronaos ar fi fost bine arcuite şi bine răzimate de păreţi, dar bolta «Pantocrator», un tablou oarecum grandios fiind prea joasă, simetria şi estetica au fost cu totul sacrificate şi aceasta se resfrânge şi asupra catapeteazmei care dela prima vedere arată că la întocmirea ei nu s'au ştiut câte scene biblice şi evangelice avea să coprindă şi s'a recurs la un arc de zid greoiu deasupra, care n'are nici un rost acolo. Impresiunea generală a interiorului acestei biserici este lipsa de stil, de plan, şi de cunoştinţele trebuitoare la construirea bisericilor; cauza poate să fie împrejurarea că biserica s'a clădit mai mult din contribuţiune publică şi s'ar fi recurs poate şi la economii, modificând din planul stabilit la început şi care poate că era bun. Pictura de asemenea, în gen apusan, înfăţişează unele tablouri cam exagerate în mănţinerea şi expresivitatea chipurilor. Biserica n'are inscripţie.

In advon se află două portrete ale unuia din ctitorii principali: Ştefan Frumuşanu şi al soţiei sale. Intre ctitorii principali au fost: C. Săvoiu (Surcel). Sevastiţa Z. Părăianu şi alţii.

* * *

In biserică se află un elegant şi preţios potir de argint aurit cu inscripţiunea:

«Semn de recunoştinţă către divinitate care a protejat pe Anette Săvoiu în ziua de 15 Iunie 1873, Anica, Anette, Costandin, Anna, Costandin, Emanuel, Magdalina, Elena, George.

Un alt potir din 1874:

«Răposaţii Costandin şi Ana la biserica sf. Impăraţi din Târgu-Jiu. Preot Costandin Ştefulescu.

BISERICA SF. NICOLAE

Biserica sf. Nicolae înfăţişează stilul bizantin atât în architectură prin jocul liniilor, îmbinarea suprafeţelor, ornamentaţie, turla sa uşoară exagonală aşezată pe o bază pătrată, brânele sale de cărămidă unele mai groase altele mai subţiri ce o încing cu oarecare estetică pe la mijloc, pe când altele formează chenare pentru chipurile zugrăvite într'însele, frizele (ciubucele) ce variază monotonia păreţilor pe din afară, cât şi în pictură cu sfinţii, fecioarele, sibilele, filosofii, patriarhii, fabuliştii, eroii antici, zeiţele [1]) în mănţinere dreaptă şi gravă cu chipurile slabe exprimând seninătatea cerească resemnarea la bucuriile pământeşti şi năzuinţa de a desbrăca sufletul de lanţul patimilor trupeşti, cu ochii mari fără nici o altă expresiune, decât pietatea, mişcările şi îmbrăcămintea ţapene, mânile ridicate ca şi cum ar privi Cerul mult dorit sau plin de îndurare. Formele neîngrijite, aspiraţia tinzând numai către regiunile înnalte ale sufletului. Portretele ctitorilor au tot aceiaşi expresiune. Nici o trăsură a chipului lor nu este după natură, s'a căutat a se înfăţişa numai evlavia creştină.

Pe locul bisericii trebue să fie fost o altă biserică probabil de lemn.

Are un clopot dela 20 Aprilie 1724, ce fusese la o biserică din Craiova cu înscripţia:

Геωргіє кантакȣзино фіȣл ръпосатȣлȣи шербан кантакȣзино воєвод. Ачест клопот фъкъндȣл кȣ кіелтȣѣла мѣ ла меалт [2])

---

1) **Философ Иримии. Интонь?** **Фикадинь** cu coroane pe cap. **Єврн рипидь. Єфримиіа, Афилеȣсть, Калифсонии, Хръшипана, Месторан, Деωген, Єврпиліє, Иωасафать, зинофондо** (femee) **ипократис, Аристотел, Нефталимь, Німерии, Венніамин, Самии, Гадь, Фригіа, Аделфика, санть філософ, Єсопь, Аркириіє, платон.**

2) In secolele XIV—XVII se pomeneşte în documentele maghiare castelul şi satul Mihald ca proprietate seniorială. La 1323 în timpul lui Carol Robert, Blasius mareşul regal [agasonum regalium magister] era şi castelan de Mihald. Pela 1324—27 era castelan de Mihald, Dionisius stolnicul regal [dapiferorum regalium magister]. In harta lui Iacob Tandrart apărută la Nüremberg în 1664 se vede Mihald lingă Orşova. D. Dan, Toponimia românească, Conv. lit. XXX. Vol. II. Nr. 11, pag. 502.

ка сѫ фїе пентрȣ сфѫнта бесер(и)к(ѫ) дин писк каре ѡ ам фѫ кȣт еȣ дꙁ лемн ꙟн ѡрашȣл краiѡвиї апрiлие к. анȣл ҂аѱкд.

Pe margine: Iohann Tobias Hergans goss mich in Hermannstadt. Vulturul austriac. Г. Е. К. Т. Gheorghe Cantacuzino. Clopotul cel mic este din 1792:

Сaȣ дат ла мѫн(ѫстире) ла бомбоещ[1]) де дȣмитрȣ миклѫȣш 1792.

La 10 Maiu 1795 protopopul Andrei dărueşte bisericii sf. Nicolae o cutie cu moaşte. Cutia este de argint lucrată au repoussé înfăţişând pe capacul de deasupra pe sf. Nicolae „сты Николае" în odăjdii arhiereşti din veacul al IV. adecă felon în loc de sacos. In dreapta este representată Maica Domnului, dându-i omoforul, iar în stânga Isus Cristos dându-i evangelia. Inăuntrul cutiei se află o tăbliţă cu 5 locuri pentru moaşte şi anume:

† ст. Николае † кȣв. никанорь † ап. Ꙗндреи † ст. Пантелеим † ст. Гешрге.

In afară pe fundul cutiei se citeşte:

† Ꙗчастѫ: к(ȣ)тие: де а(р)џи(н)тѫ: кȣ сф: ‖ мѡщ: са: фѫкȣ(т): де: с(ф)и(н)ция са: пѫринт‖еле: аньдреи. прѡт(о)пѡпь: ди(н) тѫргȣ-жиюлȣи 1795 ма(и) 10.

---

1) Mânăstirea din Bumbeşti este Vişina zidită de Mircea cel Mare întru slava sf Treimi. Se vede că fiinţa pela 1792 de oarece i s'a dăruit pe acel timp un clopot. Locuitorii spun că un călugăr anume Dionisie ucenic al sf. Nicodem întemeietorul Tismenii s'a aşezat aci şi a zidit această bisericuţă. Dar fiindcă biserica avea nevoe de averi el a ridicat în dreptul bisericuţii pe dealul din stânga Jiului o clopotniţă de lemn, în care se pregătea să aşeze un clopot, zicând că se va considera de moşie a bisericii toată împrejurimea până unde se va auzi sunetul clopotului. Se zice că locuitorii l-ar fi omorît de teama ca să nu pearză moşiile. (Ghenadie Enăceanu ep. Râmn. O vizită canonică 1889).

Inscripţiunea dela biserica sf. Nicolae[1]):

† Ѧчастъ сфнтъ ши дȣмнезѧскі бесерікъ ѥсте зідітъ ши ѧфрȣмȣсъц(а)тъ д(ȣ)пъ кȣмъ с(е) веде динь темеліе кȣ тотъ ѡ|стенѧла и кіелтȣѧла кȣчерникȣлȣ(й) протопопȣлȣі андреі ‖ скеѡфірнлатъ[2]) † и кȣ адȣмнѧіеі кокона станкъі сȣлџерѧса ‖ кръзнърѧса ши кȣ фі(й) съі † и дȣмнеі кокона станка мълдъреска † и ¦ ѡніц кълмършескȣ † и дȣмнълȣи віфторі армаш шербан мъгербо и логофътȣ рълокан † и логоф(ъ)тȣ костандинь † ла ачестъ л(ъ)каш аȣ фостъ ѡстенитори и даскалȣ сандȣ динь чепȣтъ пън ѧс¦фіршітъ † ши аȣ маи ажȣторатъ ши алци каре съ арать ла ‖ полиманикȣ сфинтеи бесерічи † ачастъ сфнтъ бесерикъ: че съ пръзнȣеџ(е) храмȣ сфнтȣлȣ ера(р)х никол(а)е: ши сфнтȣл апостоль а‖ндреи чел ѧтъі кематъ. саȣ фъкȣт ѧ зілеле прѧѡ сфинціtȣлȣі пърі¦нтелȣі ѥпископȣ: ръмникȣлȣ ¦ 1810 ‖ кирьȣ кир нектаріе

Новр ѧ в. георге никола іонь
дȣмитрȣ

La dreapta intrării în biserică se vede zugrăvit:

— «Protopopu Andrei Skeofilafs (Skevofilax) ctitoru cel mare,

— «Protopopiţa Maria

— «Logofătu Vasilie, Nicolae, Ion, Uţa, Costandin.

La stânga intrării:

— Kocoana Stanca Sulgereasa
au ajutorat cu taleri 500

— Sulger George Krăsnaru au ajutorat cu tal. (sters)

— Copii, Gligore.

— Kocoana: Malan(ia)

— O fată, Maria

— Un copil fără nume.

---

1) Aci era o altă biserică pe la 1795.

2) Skevofilax.

Pe păretele despre meazăzi:

— Jupân Dumitru Braşoveanu, au ajutorat cu tal. (sters).

— Jupâneasa dumisale, Tuţa.

— Copii: Zanfir, Ion.

Pe păretele despre meazănoapte:

— Kocoana Ana.

— D-lui Simeon Peştenaru Mengiarul biv vel Medelnicer.

— Kocoana Stanca,

-- D-lui Ioan Sâmboteanu biv vel Medelnicer.

— Ieu, Iion Gheorghe Karagia, voevod, Domn ţăriĭ româneşti 1812 Oct.

In Advon, partea raiului se văd următoarele nume scrise printre arabescuri:

Преда, Станка, Костандин, Пъѹна, Мъріѧ, Стоика, Замфирь и мъриѧ, Дѹмитра Ꙗпостолаке, Радѹ, Мърика, Геѡрге, Михан ѥродїакон, Марин ѥродїакон, Глигоре, Замфир, Їонь, Костандин, Радѹ ѥродїакон, Манда, ѥродїакон юнь ѱѹѹрѱи Преда (1812).

Pe icoana Maicii Domnului la catapeteazmă stă scris: Диѧконѹ. мих. зѹграф. 1812 фев. 15.

In pomelnicul cel mare se citeşte fila 1:

ⰹчéперѧ зидúрїи бесéричїи[1])

фóстаѹ ла лѣтѹ 1810 ⰹ зилеле прѣ блгочестúвѹлѹи ши прѣ слъ||вúтѹлѹи бирѹитóрю, мáреле ⰹпърáт а тóатъ Рóсиѧ, алéѯандрѹ || пáвловичи. фїинд пе ачѣ врéме мáреле домн ал принципáтѹлѹи || валахїеи. Кѹ блгословéниѧ прѣ сфнцїи сáле Кириѹ кúр || Нектарїе, епископѹл Рѫмникѹлѹи. Їар кѹ зѹгръвúрѣ || саѹ съвършúт ⰹ зилеле мърїи сале прѣ ⰹнълцатѹлѹи Домнѹл Валахїеи |

1) Scris cu roşu. Extragem numai partea istorică.

Іѡ Геѡргїє воевод Карацѣ, шй а прѣ сфнцїи сале кир Галарʼтїон епископꙋл рѫмникꙋлꙋи лѣт 1813.

La fila 4:

Ꙗ́чй съ по.м(е)не́ск домнїй цъ́рїь

[1]) Ра́дꙋ воевод — Не́грꙋ вод антьюл домн ал цъ́рїи
(Radu Negru cel istoric)

[2]) Басара́б воевод — антъюл басара́ба водъ

[3]) Басараб воевод — фечорꙋл лꙋ́и басараб,

[4]) Нѣгое воевод — ʼЯче́ста аꙋ фъкꙋт мѫнирѣ арџешꙋл

[5]) Радꙋ воевод — Непот лꙋ́и басар. вод че аꙋ зис Леѡн.

[6]) Мате́и воевод — Стренепот лꙋ́и басараб водъ

[7]) Симиѡ́н воевод — ʼЯчѣ́ста саꙋ нꙋмит Моги́ла.

[8]) Гаврїи́л воевод — фечор лꙋи Симеѡн Моги́ла

[9]) ʼІлиѧши воевод — ʼИлиаш вод саꙋ нꙋмит

[10]) ʼЯлеѯандрꙋ воевод — Си́н е̑го̀ илиаш воевод

[11]) Геѡ́ргїе воевод — Ги́ка че́л ди́нтъи,

[12]) Григорїе воевод — Їар Ги́ка водъ

[13]) Михаи воевод — Раковицъ

[14]) Костанди́н воевод — Бранковѣнꙋ, 27: ӑни аꙋ домнит

[15]) Щефан воевод — Кантакозино̀

1) 1373—1384.
2) Basarab cel bătrân (înainte de 1456).
3) Basarab cel tânăr (Ţeperuş Vodă).
4) 1512—21.
5) 1664—69.
6) 1633—54.
7) 1601—1602.
8) 1618—20.
9) Iliaş II-lea Domnul Moldovei, 1546 Oct.—1551 Mai, fiul lui Petru Rareş.
10) 1616—18, 1627—29.
11) 1659—60.
12) 1660—64.
13) 1730—1731.
14) 1688—1714.
15) 1714—16.

[1]) Шербан воевод — Кантакозино
[2]) Дꙋ́ка воевод — 'Яшa саꙋ нѣмит
[3]) Янтоніе воевод — Динтрꙋн сат алес фостаꙋ ом бꙋн
[4]) Костандѝн воевод — Џехан саꙋ нꙋмит
[5]) Ялеѯандрꙋ воевод — Скарлат
[6]) Николае воевод — Маврокордат
[7]) Манꙋил воевод — Росет
[8]) 'Ялеѯандрꙋ воевод — Ѵѱиланὰт
[9]) Николае воевод — Караџѣ
[10]) Михаил воевод — Сꙋ́цꙋл
[11]) Николае воевод — Маврогени
[12]) Ялекандрꙋ воевод — Морꙋзи
[13]) Геѡргіе воевод — Ханџерлиꙋ, ачестꙋѫ й саꙋ тъѫат капꙋл ꙟ бꙋкрещи пентрꙋ въкърит
[14]) Костандин воевод — Ѵѱилант аꙋ фꙋџит ла московиѫ
[15]) Георгіе воевод — Караџѣ. ла лѣт. 1813.
1810.

La fila 22 a pomelnicului celui mare:

Alexie Rom(a)nescul

Maria, Alexie, Ioan, Preda

---

1) 1679—1688.
2) 1674—79.
3) 1669—72.
4) 1749—53.
5) 1766—1768.
6) 1716—1730.
7) 1770 fusese proclamat Domn de Turcii cari ocupaseră Oltenia.
8) 1774—82.
9) 1782—83.
10) 1783—1786.
11) 1786—1788·
12) 1793—96.
13) Nu George ci Constandin Hangerliu 1797—1799.
14) 1802—1806.
15) 1812—1816.

Din datele de mai sus, autorul pomelnicului n'a cunoscut şirul Domnitorilor ţării în adevărata lor succesiune.

Acesta au ajutorat la facerea sfintei biserici, cu cheresteaoa de lemne şi cu altele, spre a lui večnică pom(e)nire.

1810.

Fila 13 a pomelnicului celui mare:

Armaşul Şerban Măgher.

Şerban, Ioana, Ioann Ierei, Bălaşa Iereiţa, Ioann, Stanca, Şerban, Pana.

Acest bl(a)gorodnic boer au dat tal. 100: la zidiria bisericii şi stâlpii uşilor, cu toată cheltuiala dum(i)sale ca vecinic să să pomenească.

1810.

La fila 17 ibidem.

Aniţa Argitoianca.

Aniţa, Costandin, Chesarie arhiereu, Şerban, Zoiţa, Ioann, Catrina, Costandin, Radu, Ana.

Aĉastă cocoană Argitoiancă, au dat la zidirea sfi(n)tei beserici tal. 30: şi pentru hrana lucrătorilor 8 obroace de grâu, ca să să pomenească la sf(ân)ta slujbă î(n)veci.

1812.

La fila 9 se citeşte:

Stanca Sulger(ea)sa Crăsnăreasa.

Stanca, Ştefan.

Aĉastă cinstită cocoană, s'au îndemnat cu suflet voios, de au dat ajutoriu, la zidirea s(f)intei biserici tal. 500 ca să să pom(e)neasc(ă) večnic la sf(â)nta jertfă, cu tot neamul lor.

1812.

La fila 17, ibidem:

Ilinca Şerbănoaia.

Ilinca Şerban.

Dat-au acastă jupâneasă Ilincă ajutor, la zidirea sf(i)ntei biserici, tal. 20: întru ve(č)nică pomenire.

1812.

La fila 18, ibidem:

Logof(ă)tul Dinu Hurez(a)nu.

Costandin, Radu, Ioan, Marica, Maria, Stanca.

Acest logof. cu suflet voios, au dat ajutor la zidirea sf(i)ntei biserici cu tal. 100: şi alte faceri de bine, î(n)tru pómenirea dum(i)sale şi a părinţilor săi î(n) veci.

1812.

La fila 18, verso:

Ioaniţă Cămăr(ă)şelul.

Ioann, Ilinca, Pârvul.

Dat-au acest boernaş sf(i)ntei biserici la zidire, cu râvnă sufletească taleri 100: făcut-au şi alte ajutorinţe, pentru a sa şi a părinţilor săi večnică pomenire.

1812.

La fila 19:

Vătaful Bălan Stoenescu.

Ştefan, Bălan, Ecaterina, Grigorie, Stoian, Ilinca.

Dat-au şi acest creştin bun ajutor la zidirea sf(i)ntei beserici tal. 30, ca să să pomenească la sf(â)nta slujbă večnic.

1812.

La fila 19, verso:

Jupan Dumitru sin Costea.

Costea, Dimitrie, Ecaterina, Hriso, Otu.

Dat-au acest neguţător ajutor la zugrăvitul sf(i)ntei biserici pentru večnica pomenire t(a)l. 50.

1812.

La fila 20:

Sf. sa prot(o)popul Hristea, sud Văl(č): ot Ocoleşti. Hristea Prezviter.

Acestu Prot(o)pop au ajutorat la cumpărarea policandrului, tal. 50 ca să să pomenească la sf(â)nta jertvă večnic.

1812.

La fila 20:

Dascălul Sandu.

Safta, Maria, Sandu, Andrei, Drăghici Ierei, Sanfora monahia.

Acest creştin bun au dat mult ajutor la zidirea sf(i)ntei biserici şi osteneală au pus multă la salahorit, râvnitor fiind casii lui D(u)mnezeu, şi spre večnică pomenire.

1812.

La fila 21, verso:

Căpitan Gheorghie Iorgovan.

Gheorghie, Ilinca, Stoica, Sora, Gheorghie, Aniţa.

Acest căpitan au plătit cheltuiala crucilor de fier ce s'au pus desupra bisericii, pentru a lui večnică pom(e)nire.

1812.

La fila 22, verso:

Logofătul Dinu Frumuşanu.

Costandin, Stanca, Drăghici, Maria.

Dat-au acest Dinu logof. cu voinţa sa cea bună, ajutor la zidirea sf(i)ntei biseric(i) tal. 100: ca să aibă la sf(â)nta jertvă večnică pom(e)nire, cu tot neamul lui.

1812.

La fila 11:

Stanca Măldăreasca.

Calistratiia Monahia, Stanca, Cornea, Ioann.

Acăstă cinstită cocoană, cu râvnă dumnezeiască, au dat ajutor la zidiria sf(i)ntei biserici, tal. = 200 = pentru a ei şi a tot neamului dumneaei večnică pomenire.

1812.

Fila 12:

Medeln. Simion Peştenaru.

S(y)meon, Anna, Rada, Maria, Teodor, Chereaţa.

Acest cinstit boer, au dat la înfrum(u)seţarea sf(i)ntei beserici cu zugrăvire tal. 300: pentru a dumisale şi a tot neamului său večnică pomenire la sf(â)ntul jertve(l)nic.

1813.

Fila 16 a pomelnicului:

Jupan Dum(i)tru Braşoveanul.

Dumitru, Pavel, Mariia, Ioann, Zamfir, Petco, Stana, Spasoe, Drăghici, Maria.

Acest cinstit neguţător iubind podoaba casii lui D(u)mnezeu au dat tal. 500: la zugrăvirea sf(i)ntei beserici şi de alte tal. 500, untdelemn, tămîe, făclii, î(n)tru slava şi mărirea numelui lui D(u)mnezeu, şi spre a sa večnică pomenire, la sf. jertvă.

1813.

Fila 10 ibidem:

D-lui Sulger(u)lui Gheorghie Crăznaru.

Gheorghie, Manda.

Acest boeri, cu bunăvoinţa inimii sale, au dat ajutoriu la zugrăvirea sf(i)ntei beserici, tal. una sută, pentru a lui şi a părinţilor lui, večnică pomenire, la sf(â)nta evharistie.

1813.

Fila 10 ibidem, verso:

Pit(ar)iul Grigorie Crăznarul.

Grigorie, Ecaterina.

Acest boer au dăruit sf(i)ntei beserici, un rând de odăjdii şi o candelă de argint, ca să fie lui şi părinţilor lui, večnică pomenire, la sf(ân)ta slujbă.

1813.

Fila 14:

Logof. Răducanu Teteleanul.

Radu, Bălaşa, Şerban, Anastasiia, Anastasie.

Dat-au acest boer. cu bunăvoinţa inimii sale, la zidirea sf(i)ntei beserici, taler. 100 ajutor, spre pomenire večnică lui, şi părinţilor lui, la sf(â)ntul şi Dumnezăiescu jărtvenic.

1813.

Fila 15:

Medeln. Ianache Sâmboteanul.

Ioann, Maria, Ioann, Stanca, Ioann, Mariia.

Acest bl(a)gorodnic boer cu râvnă D(u)mnezăiasc(ă) dat-au la zugrăvitul sf(i)ntei biserici tal. 500: ca să să pomenească la sf(ân)tul jertve(l)nic, večnic.

1813.

La fila 22 verso:

Dum. Manda Politimos.

Manda, Manolache, Şerban, Iordache.

Ačastă cocoană au dăruit sf(in)tei beserici o candelă de argint ca večnic să să pom(e)nească.

1813.

La fila 21 ibidem:

Jupan Pavel Braşoveanul.

Pavel, Maria, Şerban, Blagoe.

Acest neguţător, au dăruit pentru podoaba sf(i)ntei beserici, carton, la dveri, i la po(a)lele sf(i)ntelor ico(a)ne, şi masa pe sf(ân)tul preastol, întru slava lui D(u)mnezeu şi întru a sa večnică pomenire.

1814.

In pomelnicul bisericei sf. Nicolae un oarecare Dionisie eclesiarhul scrie:

Pomelnicul sf(i)ntei beserici din oraşul Tărgul-Jiiului || unde să cinsteşte şi să prăznueşte hramul. Al celui dintru sf(i)nţi || părintele nostru NICOLAE Arhiep(is)copul Miralichii făcătoriului || de minuni. Şi a sf(â)ntului slăvitului şi întru tot lăudatu || lui Ap(os)tolul ANDREI cel de Hrist. întâi chemat. Care această || besericǎ iaste din temeliia ei zidită şi înnălţată, şi cu zugrăviria înpodobită de cinstitul şi cucernicul între preoţi chir Andrei || Protoprezvit(e)rul oraş||ului şi Scheofilacul sf(i)ntei Ep(is)copii Râm: || cu ajutoriul lui D(u)mnezeu şi cu toată cheltuiala şi osteneala || sf(i)nţii sale. Ajutorind dup(ă) bunăvoinţă şi alte cinstite obraze || după putinţă precum s'au însămnat cu deosebire la pomelnicele lor || .

La 1816 Simeon Mengiarlâul biv vel Medelnicer, fost Ispravnic al judeţului pe la 1812, dărueşte o cruce de argint bisericii:

„SAȢ A || ΦI || EP||ΩM||ATȢ Θ||ИMEΩN || MEPTZA|| NΛИ MEΔ ENTZ||AP KAI THΘ ΘYZYΓȢ AVTȢ KOKKΩNAS ANICAS MΠPAИΛOИKAS 1816 = S'au dăruit (de) Simeon Mengiarlăul, Medelnicer şi de soţia sa cocoana Anica Brăiloaica 1816.

In biserică se află o icoană ce înfăţişează îngroparea Domnului Isus Cristos cu următoarele cuvinte:

Ѧчесть с. иконь саѹ плътит (де) дѹмнѣлор Нъстасе Кідва 1819.

La 4 Ianuarie 1830, Dumitru Braşoveanul dărueşte bisericii 500 taleri (lei):

Tal. 500, Jupân Dumitru Braşoveanul lasă danie după moartea dumnealui sfintei bisărici, care aceşti bani să să urmeze după diiata dumnealui, şi cu toată cheltuiala dumnealui au înpodobit ico(a)nele toate cu argint şi cu perdelele lor, i candelele toate, cădelniţa, potir, zvezda, discosu tot de argint, i un čarşaf cu fir deasupra pristolului şi două perini cu fir spre a lui pomenire vejnică.

In curtea bisericii se află o piatră tombală din 25 Martie 1831.

„Тотъ сѹптъ ачǁастъ піатръ сǁъ ѡдихнескъ шǁи ѡсъле робѹл(ѹ)и лѹи дмн(е)з(е)ѹ дѹмитрие ǁ фію нѹмитеи де ǁ маи сѹсъ кок(о)нъ ǁ ши фіѹ меделничеǁрюлѹи ръдѹкаǁнъ сърдънескѹл ачеǁстъ тънъръ а фоǁстъ де ани 19 къǁндъ аѹ ръпосатъ ǁ анѹ 1831.

* * *

Alt pomelnic din 22 Aug. 1829.

La fila I-a citim:

Acest pomelnic ctitoricesc iaste a sf(i)ntei bisearici a hramului sf(î)ntului Apostol Andrei cel î(n)tâiu chiemat la sluşba sfintei Apostolii şi a sf(â)ntului ierarh Nicolae dela Mira-Licheia făcătoriul de minuni izvodit a doaua oară după pomealnicul cel vechiu cu chiar osârdiea şi cu chiar cheltu(ea)la sfinţii sale părintelui potropopului Andrei iconomul, ca să aibă veacinică pomenire şi mă rog şi preoţilor ca să aibă grige a-l păstra şi a-l grigi. Şi s'au prefăcut la leat 1829 August. 22.

(Sigiliul prot. Andrei 1816)

† Popa Andrei iconom şi prot(opop). [1])

BISERICA SFÂNTA TREIME
sau
Biserica dela Barză

Biserica aceasta este o construcţiune greoaie de zid, puţin înaltă şi puţin încăpătoare mai ales că n'are absidele laterale. Pictura nu prezintă nimic interesant. Dintr'o danie a lui Constantin Ionici cu data 25 N-bre 1834 păstrată în actele bisericii se vede că aci exista mai înainte o altă biserică, probabil de lemn, judecând după clopotniţa de lemn dela poarta bisericii, ce s'a dărâmat mai anii trecuţi şi care s'a înlocuit cu un turn pătrat de zid adaptat la actuala biserică, ce fiinţează din 8 Sept. 1838.

Pe păretele dintre pronaos şi cor se vede următoarea inscripţie în văpsea:

† Ale tale dintru ale tale ţie aducănd(u)-ţi ‖ din toate şi pentru toate noi robii tăi sf. Tr(o)iţe ‖ Vasile Mongescu sărdar. Nicolae săn ego. Grigorie săn ego. Vasălie săn ego. Costandin ‖ săn ego. Iioan săn ego şi Marica po(lco)vniciasa ‖ cu săn ego Maria şi Ilinca în zilele luminatului domn Alexandru Dimitriu Ghica vo(e)v(o)dŭ.

1838 Săptevre 8.

Clopotul cel mic este din 1846:

Untutte (Öntötte) Hornung Józef Pesten 1846 [2]).

Clopotul cel mare este din 1869:

«Acestŭ clopotŭ ‖ este cumpărat ‖ de mine preotul Pavel Petrescu ‖ şi dăruitŭ sfintei biserici cu hramul sf.

1) Pomelnicul acesta este mai puţin bogat în date istorice.
Pomelnicul casei protopopului Andrei începe cu arhiereul Daniil Zicnon după care urmează arhiereul Meletie Tebaidos, Andrei protoprezviterul etc.

2) A turnat Hornung Iozef în Pesta 1846.

SERVICIUL TECHNIC AL JUDEȚULUI
pag. 100.

Treimi prin mijlocirea d-lui I. Bălănescu în August 1860. Pe limba clopotului: Sessler.

VASILE MOANGĂ

Vasile Moangă este cunoscutul prieten al lui Tudor Vladimirescu, care l'a făcut ispravnic al judeţului. Originar din Brădiceni unde s'a născut pela 1753, a venit în T.-Jiului pe la 1771 şi a murit pe la 1849. Era apreţiat ca bărbat cetit şi patriot de toţi oamenii însemnaţi pe acea vreme ca Petrache Poienaru. Mai tot timpul zilei îl petrecea în pridvor, răsturnat pe un fotoliu, cu ciubucul în gură şi cu picioarele răzimate de un scăunel, cetind foarte mult, mai ales în greceşte. A murit în etate de 96 ani regretând că n'a învăţat destul.

La 17 Ianuarie 1830, General adiutant Chiselef dă următoarea poruncă Divanului săvârşitor al Principatului Valachiei:

Puiu înaintea Divanului ca sameş la Comisia cercetătoare din Valachia-mică să orânduiască cât mai în grab pe tretii (al 3-lea) logofăt Vasile Moangă ce lăcuieşte la Gorj potrivit cu punerea la cale ce s'au făcut a se promitevsi aceste Comisii cu asemenea cinovnici.

La 18 Ian. 1820, Divanul săvârşitor al Principatului Valahiei scrie lui V. Moangă:

Dumnealui tretii logofăt Vasile Moangă.

«Fiindcă te-ai orânduit sameş al Comisii cercetătoare din Valahia-mică printr'această carte ţi se porunceşte îndată să te arăţi la dumnealor orânduiţii Comisari, şi cu toată sârguinţa să îmbrăţişăzi treaba îndeletnicindu-te cu mare băgare de seamă şi cu privigherea spre săvârşirea întocmai după cuprinderea poruncilor şi instrucţiilor ce sânt date întru această medea, şi dă primirea aceştii po-

runci şi urmarea să trimiţi divanului răspuns, fiindcă pentru aceasta este şi a te orândui sameş.

La 8 Iulie 1834 Vasile Moangă primeşte mulţumiri din partea Rusiei prin Generalul Maior Marcovici Vice-Preşedinte al Valahiei şi Moldovei:

Dumnealui tretii (al 3-lea) logofăt Vasile Moangă!

Domnul Impărat după prestavlisirea Generalului de infanterie, General adiutant Chiselef, tot milostiv au binevoit a porunci să vi să arate monarhicească bună voinţă, pentru râvnica slujbă ce ai făcut în vremea vremelniceştii ocârmuiri roşeşti în Prinţipatur(i), i primind pentru aceasta porunca înalt ecselenţii sale Pavel Dimitrievici cu No. 63, eu spre îndeplinirea ei vă arăt monarhicească a Domnului Impărat bună voinţă.

Viţe Prezident a ocârmuirii Principatelor Moldavii şi Valahii General Maior

Marcovici

Orașul Eşi

CAPELA CIMITIRULUI ORTODOX[1])

In anul 1865 s'a făcut de către Primăria oraşului planul şi devizul cimitirului, care însă abia la 2 Februarie 1870 a fost înfiinţat pe Obrejie.

S'a hotărît ca să fie departe de oraş ca la 200 mt., să fie închis cu zid, să aibă o casă cu 3 camere, un şopru şi o capelă fără turlă.

In capelă să se facă picturile următoare:

I) Mater dolorosa, II) Două icoane împărăteşti, III)

1) Există în apropiere un cimitir catolic de pe la 1844.

Invierea Domnului pe tâmpla, IV) Invierea morţilor pe păretele din stânga, V) Invierea lui Lazăr şi a fiului văduvii din Nain pe cel din dreapta şi VI) Dumnezeul Savaot pe Heruvimi pe boltă.

Deaşupra porţilor întrării în cimitir să fie o cruce de marmoră aşezată în spirală[1]).

Capela actuală s'a construit de către moştenitorii pitarului Ştefan Frumuşanu şi i s'a pus piatra fundamentală la 26 Iulie 1896.

Ea este o construcţiune de altmintrelea frumoasă cu criptă dedesuptul ei. Pictura înfăţişează tablourile religioase în stil modern. Interiorul capelei însă ar fi trebuit să fie mai încăpător mai ales la uşile dela catapeteazmă; deasemenea turla abia este suficientă pentru clopot, care nu poate fi pus în mişcare decât de jos, aşa că ne având loc paracliserul în turlă s'a perforat bolta advonului şi s'a prelungit funia clopotului până jos.

Deasupra uşii principale se vede scris:

Cu ajutorul A tot puternicului Dumnezeu prea mărit în trei Ipostasuri: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh.

Această beserică cu patronagiul sfântului Arhidiacon Ştefan şi Isvorul Tămăduirii, care va servi de capelă a cimitirului oraşului Târgu-Jiu, s'a construit în zilele M. S. Carol I Regele României, şi a M. S. Regina Elisabeta în al XXXVI an al Domniei Lor[2]), cu bine cuvântarea Prea sfânţiei Sale Părintelui Episcop al eparhiei Râmnicu-Noul Severin D. D. Atanasie Mironescu, din fondurile dăruite de moştenitorii defunctului Ştefan Frumuşanu şi din aceea ce s'a dat de consiliul comunal al oraşului Târgu-Jiu,

1) Toate acestea au rămas în stare de proiect.
2) 1902.

fiind Primar al orașului D. Titu D. Frumușanu. Sfințit astăzi . . . . .

Ctitori:

— Ștefan Frumușanu[1])

— Ecaterina soția sa.

* * *

Clopotul, care este cel mai mare din oraș, are data 1889:
ACEST CLOPOT S'AU FĂCUT NUMAI CU CHELTUIALA ROBULUI LUI DUMNEZEU GRIGORIE IVĂNOIU ȘI A SOȚIEI SÉLLE SANDA ȘI S'A DĂRUIT CAPELEI DIN CIMITIRUL URBEI TARGU-JIULUI LA ANUL 1889 NOVEMBER.

Mai sus:

ÜNTÜTTE ÉS FELSZERELTE THURY JANOS ÉS FIA BUDAPESTEN 1889 — L-a turnat și l-a montat Thury Ianoș și fiul, în Buda-Pesta 1889.

PROTOPOPI ȘI PREOȚI

Din acte și inscripțiuni cunoaștem pe:
Protopopul Gligorie 1774[2])
Protopopul Ion 1784
» Andrei Schevofilax 1790 ctitor fundator al bis. sf. Nicolae 1810
» Marin 1799
Preotul Nicola, preotul Radu și Stan diaconul 1667
» Pătru din Cărbunești și preot. Armega 1693
» Ghioca 1717
» Danciul Rămescul 1723
» Badea 1724

---

1) A se vedea sf. Împărați.
2) Pe prestolul Bisericii catedrale.

Diaconul Stan 1717 (născut la 1637)
» Stoian 1732
Preotul Matei, preotul Barbu 1743
» Gheorghe Ţenchea 1754
» Lazăr 1755
» Dobre 1756
» Constantin 1757
» Const. Popescu şi preotul C. Runcanu 1774
» Diaconu Pătru Pojogeanu 1778.
» Mihai Dumitrescul 1789.
» Alexandru, Diaconul Pătru, Diac. Matei 1785.
» Enache Cliricul Moldoveanul 1797.
» Matei 1799.
» Pătru Botorogul 1799, 1802.
» Ion Stolojanu 1840.
Protoiereul Constantin Hartofilax[1]).

Pr. Daniil ieromonahul 1846, Dumitru Ştefulescu († 1857), popa Nicolae (Nicandru Bican Arhimandrit de Scaun Episc Râmn. † 1863). Constantin Ştefulescu Hartofilax († 1886)[2]), Paul Petrescu(†)[3]), P. Ştefulescu Econom, Pant. Popescu Econom, Pr. P. Cernăzanu(†), I. Mălăescu Econom, C. Popescu Econom, Diaconul I. Bărdan.

Protoiereu al judeţului, dela 1868 până azi, este Economul-stavrofor, Ştef. Nicolăescu.

---

1) Inscripţia dela bis. sf. Apostoli.
2) Inscripţia de pe clopotul cel mare dela sf. Impăraţi.
3) Idem de pe clopotul cel mare dela sf, Treime.

IX

SCOALELE

In Târgu-Jiului scoalele au fost în chiliile din curţile bisericilor. Precum în mânăstirile din judeţ, ca Tismana şi altele egumenii după exemplele vechi învăţau pe ucenicii lor români limba slavo-bisericească şi-i puneau de prescriau diferite manuscripte vechi, aşa că dintre ei eşeau cunoscătorii de carte pentru trebuinţa Statului şi a bisericii, tot aşa în chiliile de pe lângă biserici, dascălii şi preoţii făceau cu ucenicii lor scoală românească, puţină grecească şi slavonească, după cum erau de înaintate şi cunoştinţele lor.

Ce organizaţie aveau acele scoale, ce anume se preda într'însele şi cât timp, nu se poate spune pozitiv. Este cert însă, că judecând după împrejurările de atunci, elementul teologic predomina în acele scoale, care erau foarte puţine.

Organizaţia şi sistema învăţăturilor era curat bizantină aduse în ţară atât de călugării bulgari şi sârbi, cât şi de călugării români, cari prin sec. al XIII-lea şi al XIV vizitau m-rile din Bulgaria şi peninsula balcanică ca Atonul, Paroria şi Chilifar, mai ales când trăiau Grigorie Sinaitul şi Teodosie al Târnovei. In acele m-ri au căpătat cultura slavică de sud. De altmintrelea legăturile de orice

natură între Români şi Slavii dela sud erau neîntrerupte Literile şi silabele le învăţau elevii pe tăbliţe, apoi treceau la «Pattachion» pe care trebuiau să înveţe singuri să scrie literile, silabele, şi cuvintele. Tot la «Pattachion» trebuiau elevii să se obişnuiască la citirea cuvintelor şi a frazelor întregi. După aceea treceau la «Ceasoslov» şi aşa mai departe. Evident că această sistemă era cu totul nepractică şi aducea puţin folos.

Constantin de Costeneţ observă că aşa fel de „ѹчєнїє нѣкако смѣхѹ подобно“ = învăţătură e de râs, pentrucă „даждо ѱалтра ѡтрочє само бєз сказѹющаго ѹчити нє можєтъ = până la psaltire copilul singur nu poate învăţa fără învăţător [1]) . . . . Cunoştinţa limbii slavone pătrundea cu greu în popor, de oarece el îşi rostià gândirile sale în graiul strămoşesc. Gândirea latină a poporului românesc s'a desvoltat numai în atingere cu o civilizaţie latină şi aici este secretul înrâuririi covârşitoare a culturii franceze asupra culturii poporului român [2]). In aceste scoale — fie la oraş fie la sat — s'a desvoltat şi mănţinut curentul românesc. manifestat chiar de prin sec. XIV alături cu curentul slâv şi care în sec. al XVII a reuşit să ia locul precumpănitor în principate, aşa, că curentul slav a început a scădea şi apoi a dispărea. Acestui curent se datoreşte întroducerea limbii române în afacerile Statului în şcoală şi în biserică, iar nu principilor Matei Vodă şi Vasilie Lupu. In timpul perioadei «Grecismului« curentul acesta a crescut necontenit aşa că nu întârzie a lua locul limbii greceşti în prima jumătate a sec. XIX şi a se scrie cu caractere latine în a două jumătate a aceluiaş secol [3]).

1) P. A. Sârcu, Vremea şi viaţa patriarhului Eftimie al Târnovei tom. I p. 414 şi 449 (ruseşte)
2) Ureche. Ist. Rom. II p. 245-247.
3) Ilie Bărbulescu, Studii privitoare la limba şi ist. Românilor pag. 182—184.

Mişcarea literară bisericească dintre 1560—82 a fost primul pas hotărîtor pentru înălţarea limbii noastre la starea de limbă literară, sprijinit de luteranism şi calvinism adecă de Europenismul progresist. S'a spus, zice D-l I. Bianu[1]), că pe timpul lui Matei Basarab şi Vasile Lupu se întroduce în slujba obştească şi oficială şi bisericii, limba română în locul acelei slavone întrebuinţate până atunci. Această afirmare s'a repetat de multe ori şi trecea drept de adevăr stabilit; ea nu este însă conformă cu faptele. Este destul să privim lista cărţilor tipărite în Ţara Românească între 1636—53 spre a ne încredinţa că lucrurile stau altfel. Din toate tipografiile lui Matei Vodă pentru care cumintele Domn făcuse în ţară şi moară de hârtie au eşit 17 cărţi dintre care 9 slavone, 5 româneşti şi 3 amestecate, cărţi de ritual şi de citire religioasă sau profană. Din cele slavoneşti 6 sânt pentru slujba bisericii şi afară din biserică. Din această se vede lămurit că Mateiu Basarab nu a scos limba slavonească din biserică, ci mai vârtos a păstrat-o în tot ritualul, în toată slujba bisericească. Şi mai puţin se poate atribui această reformă lui Vasile Lupu, din a cărui tipografie au eşit numai trei care nu au nici o legătură cu ritualul, slujba bisericească.

Nici nu putea avea în gând Matei Vodă să facă atunci această reformă. Limba slavonească era de veacuri singura limbă bisericească la Români; această limbă era legătura vie între toţi creştinii ortodoxi: Românii dela Dunăre şi din Carpaţi şi Slavii, Bulgarii şi Sârbii din Peninsula Balcanică.

Dela căderea lor deplină sub stăpânirea Turcilor popoarele creştine de peste Dunăre îşi indreptară privirile de

1) Discurs de recepţiune la Academia Română.

TEATRU
pag. 90.

speranţe spre noi. De aceea Matei Basarab la 1637 şi 1638 tipărind de două ori Psaltirea în slavoneşte spre a o împărţi în dar tuturor acestor popoare adresează domnescul său cuvânt aşa „drept credinciosului şi evlaviosului neam al patriei noastre şi altor neamuri înrudite cu noi după credinţă şi având acelaş vestit dialect slavonesc ca limbă şi cu deosebire Bulgarilor, Sârbilor, Ungrovlahilor, Moldovlahilor şi celorlalţi".

Intâia ruptură a tradiţiei slave s'a făcut la 1713, când s'a tipărit Liturghia şi Molitvenicul în româneşte spre sfârşitul domniei lui C. Brâncoveanu.

* * *

Şcoalele se întreţineau singure din cotizaţiunile părinţilor elevilor. Statul nu le subvenţiona. Tocmai la 1775 şi la 17 Martie 1780, dascălul românesc al şcoalei din Târgu-Jiului anume Gheorghe Dascălul [1]) a început a fi retribuit cu 5 taleri (lei) pe lună [2]), în timpul domniei lui Al. Vodă Ipsilante (1774—82).

La 1792 Iunie 25. Mihai Suţu-Vodă trimite carte deşchisă către ispravnicii Gorjului pentru a da negustorii şi negustoraşii şi prăvălieşii câte taleri (lei) 1, parale 20, şi 10 de prăvălie la două bâlciuri, ce se fac într'acest judeţ pentru ajutorul şcoalei, ce este să se facă în Târgu-Jiiului.

Iw Mihail Costandin Suţul V. V.

Fiindcă ne-au înştiinţat credincios boierul Domniei mele Dumitrache biv vel serdar, ispravnic ot sud Gorjiu cum că pentru folosul pământenilor părţii locului au cu-

1) Gheorghe Dascălul ot Tg.-Jiului se vede iscălit într'un act din 1780 împreună cu Coandă Judeţul relativ la Budieni.

2) Ureche, Ist. Rom. I, 90 şi 191.

getat să aşeze la acel judeţ în Târgul-Jiului o şcoală cu dascăl de limba românească şi grecească spre învăţătura copiilor de obşte, cari sunt lipsiţi şi depărtaţi de şcoli cu dascăl pentru învăţătură, am binevoit şi Domnia mea a face un ajutor la acest lucru folositor şi plăcut Domniei mele. Deci măcar că negustorii i negustoraşii şi prăvălieşii, cari vin pentru alişverişurile lor la bâlciurile ce se fac de două ori într'un an la acel judeţ, uuul la Cărbuneşti şi altul la Târgul-Jiiului era obiceiu de da mai nainte de prăvălie câte 5 şi 6 lei ispravnicilor judeţului, care s'au urmat în Domnia fratelui nostru Alexandru Vodă Ipsilante (1774—82), cât pentru catahrisis [1]) la care venise treaba aceasta supărându-se negustorii cu luări nesuferite, de câte 10, 15 lei, s'a ridicat, dar Domnia mea şi cea din urmă luare şi cea dintâi o socotim nedreaptă şi peste măsură, şi am hotărît un puţin lucru, care să se cheltuiască la un loc mai cuviincios în care să nu simtă nici negustoraşii greutate, adecă sa dea un ajutor lu această şcoală, pravălia întâi un leu, prăvălia de al doilea câte 20 parale, şi prăvăliaşii de la al treilea câte 10 parale, ca cu acel puţin irat şi cu ajutorul ce vor face pământenii să se iconomisească simbria unui procopsit dascăl de învăţătură la numita şcoală: deci ca să se urmeze în faptă acest puţin irat al numitei şcoale, atât estimp, cât şi totdeauna pe anii viitori am dat Domnia mea acest domnescul nostru sinet, prin care poruncim şi vouă tutulor negustorilor, ca cu bunăvoire să daţi acest puţin ajutor ca un lucru sufletesc spre folosul de obşte fiind fără de greutate, care bani să orânduești d-ta biv vel sărdar Dumitrache ispravnice a-l strânge pentru trebuinţa şcoalei şi să metahiriseşti la trebuinţa şcoalei.

*
* *

1) Abuzul.

In crisovul lui Al. C. Moruzi din 20 Sept. 1793 dat Bisericii catedrale[1]) vedem relativ la şcoala aşezată în casele din curtea bisericii, făcute de biv vel stolnic Dumitrache, unul din ispravnicii judeţului, că studiile aveau a se preda în româneşte şi în greceşte de un dascăl rumânesc şi altul grecesc fără plată, orânduindu-i-se venitul din vinăriciu câte 1 ban de vadră şi părpărul dela Cărbuneşti ce are 13 vii, Duţeştii ce are 20 vii şi din Ştefăneşti ce are 5 vii, din Ungurei ce are 3 vii, i din Totorăşti ce are 5 vii, i din Muşeteşti ce are 10 vii, i din Drăgoeşti ce are 22 vii, i din Stănceşti ce are 27 vii, i din Larga ce are 15 vii . . . i din Buzăşti ce are 31 vii i din Stroeşti ce are 11 vii, i din Corobeşti ce are 14 vii, i din Sârbeşti ce are 10 vii . . . Asemenea a orânduit (ca şi Mihai Şuţu Vodă în 1792) şi din bâlciurile ce se fac de 2 ori pe an, unul la Cărbuneşti şi altul la Târgu-Jiului ca să ia de prăvălia dintâi câte 1 leu, de prăvălia II-a câte 20 parale şi de prăvălia a III-a câte 10 parale, aşijderea a orânduit la scoală 10 liude (oameni) scutelnici de posluşanie (ascultare) din străini şi din oameni fără dajdie şi fără pricină de încurcătură la vre-unele din satele ţării cărora după cercetarea şi orânduiala Visteriei să li se dea pecetluiri pe numele şi chipul lor.

* * *

In timpul războiului ruso-turc din 1806—12 au ars casele scoalei din curtea Bisericii catedrale precum şi odăile isprăvniceşti. La 25 Maiu 1813, Ion Caragea Vodă confirmă scoalei toate veniturile acordate de Al. C. Moruzi Vodă prin crisovul său din 20 Sept. 1793, mai adăogând încă 10 oameni de serviciu şi îndatorând pe pah.

1) A se vedea «Biserica Catedrală».

George . . . ispravnicul judeţului a repara casele scoalei [1])

Inainte de 1831 erau în Târgu-Jiului două scoale de panachizi una la sf. Apostoli şi alta la Bis. catedrală. In 1832 Aprilie 1 se numeşte C. Stancovici-Brănişteanu [2]) de către Eforia Şcoalelor, profesor (institutor) la scoala normală (primară) din Târgu-Jiului, care sosind în oraş trase la Neagoe Starişin, în faţa Catedralei [3]). Pe seară a fost vizitat de medelnicerul Răducan Sărdănescu, Preşedintele Maghistratului, medelnicerul C. Măldărescu membru şi Casierul Vasile Simigiu.

Mercuri după Paşti s'a instalat în casele închiriate pentru scoală. De oarece locuinţa la scoală nu era mulţumitoare s'a mutat în casele Uţăi Măldăreasca unde a fost vizitat de notabilii oraşului: Slugerul Ioan Sâmboteanu, Dimitrie Urdăreanu, medelnicerii C. Măldărescu, R. Sărdănescu, Gr. Bâlteanu, Zanfir Bâlteanu, Gr. Săftoiu, Bănică Politimos, Zanfirache Broşteanu, Chiriţă Corbeanu, Vasile Moangă, Stolnicul Barbu Vicşoreanu dela Copăceni, Cavaler şi deputat al judeţului cu care pornise din Bucureşti şi cu Frederic Drexler [4]) Lăudat Frumuşanu, Constandin Frumuşanu, Petrache Frumuşanu, Mateiţă Şişescu, Protopopul Costache. Joi după Paşti l-a vizitat ocârmuitorul stolnicul Cătuneanu Piciu, Sames'ul Rusănescu

1) A se vedea Cap. IX. Biserica Catedrală.

2) Intr'o notiţă autobiografică C. Stanciovici-Brănişteanu spune: Eram de 17 ani la 1832 când Guvernul provizoriu al Rusiei prezidat de generalul Chiselef m'a numit profesor public pentru Gorj. Prin urmare era născut la 1815. In memoriul său relativ la întâmplările dela 1848 arată două date de naştere: 1816 Apr. 18 şi 181[illegible] Apr. 16. La 1850 sub Ştirbei Vodă era tot profesor şi preşedinte al Maghistratului, apoi judecător în tribunal. La 1860 a fost numit Inspector al externatelor de fete, la 1864 Primar al oraşului, la 1873 Preşedinte al comitetului permanent, la 1882 şef al regiei monopolurilor din Tg.-Jiului, la 1890 iarăşi Primar al oraşului şi la 3 N-bre 1894 încetează din viaţă.

3) Azi Primăria oraşului.

4) Staroste din partea Austriei pentru judeţ.

N. Otetelişanu (Benescu) membru al Tribunalului, Grefieru Crăsnaru, Peşacov dascăl particular, preotul Nicandru şi alţii. In casa lui Zanfirache Broşteanu a făcut cunoştinţă cu Clucerul Gr. Călinescu, Gheorghe Magheru, Căp. C. Bâlteanu.

Vineri, Sâmbătă şi Duminecă după Paşti a cercetat cele două scoale de panachizi ce funcţionau pe lângă bisericile Catedrală şi sf. Apostoli, iar Luni după desfinţarea celor două scoale de mai sus, a început scoala cu peste 170 scolari şi scolăriţe.

* * *

La venirea acestui profesor (institutor) care îşi facuse studiile în Capitală şi în scoala dela Goleşti a marelui Vornic Dinu Golescu sub Lazăr, Aron Florian, Eliade, Efrosin Poteca, Genilie, Vâlceleanu, — cunoştinţele ce se predau în scoalele din oraş din chiliile şi tinzile bisericilor de către cântăreţi nu erau mai înalte decât trebuiau pentru slujba bisericii. Copii de ambe sexe şedeau pe nişte lăviţi foarte primitive unul lângă altul, ţinând în mână bucoavnele, ce constau din câteva foi legate în scoarţe de lemn lipite cu pele pe deasupra. Alături de fiecare mai era şi câte o scândurică ca o lopăţică mică, acoperită cu ceară pe care se însemnau slovele cu un cui sau briceag. Alţii scriau pe tăbliţe acoperite cu nisip. După ce copilul învăţa bucoavna (abecedarul) şi ceaslovul trecea apoi la psaltire, care era cea mai înaltă şi desăvârşită ştiinţă. Când se da la început copilului să înveţe psaltirea i se făcea mai întâiu onoruri scolare, puindu-l să şează pe un scaun şi-l purtau pe umeri patru din colegii săi, iar ceilalţi conduşi de vătaf (monitor) mergeau înainte-i ţiindu-se de mână câte doi şi cântând osane bisericeşti. După ce străbăteau mai multe strade, îl duceau

la casa părinţilor săi, unde primea fiecare copil câte un bacşiş de 5—6 parale; iar dascălul câte un boccealâc sau altceva. In timpul traversării stradelor, eroul onorurilor ţinea ochii pironiţi pe psaltire citind prima lecţiune, (catisma I-a): Fericit bărbatul care n'a umblat în sfatul necredincioşilor şi în calea păcătoşilor n'a stătut şi pe scaunul perzătorilor n'a şezut ci în legea Domnului, voea lui . . . va cugeta ziua şi noaptea . . . In fiecare Sâmbătă seara se făcea procetire (repetire) iar Dumineca scriere după rând (isvoade) imitând formule de porunci, scrisori potrivit cu capacitatea sau iscusinţa dascălului [1]).

In Iunie, Preşedintele guvernator al Valahiei şi al Moldovei, Contele Pavel Kiselef însoţit de G. Bibescu, Spătarul Alexandru Ghica şi alţi demnitari ai ţării vizitând Tg.-Jiului a venit şi la scoală unde fiind primit cu onorurile cuvenite a rămas mulţumit. Eleva Alexandrina Magheru urmată de alte opt fete cu buchete de flori îl întâmpină la intrare spunându-i câteva cuvinte. Doi elevi Grigorie Sâmboteanu şi Costică Otetelişanu urându-i bună venire felicitară şi pe Spătarul Al. Ghica (viitorul Domn) cu vorbele: «Să trăeşti şi tu nobile ostaş, Nobile ostaş român».

Contele Kiselef preumblându-se printre bănci a chestionat pe elevi prin G. Bibescu şi rămânând mulţumit a trimis un cadou Alexandrinei Magheru, iar profesorului scoalei C. Stanciovici 120 galbeni prin polcovnicu Fonton.

La 30 August 1834, suindu-se pe tronul României Al. Ghica, după trecerea invaziunii ruseşti profesorul şcoalei C. Stanciovici a format o mică trupă de actori din scolarii şi scolăriţele sale cu spesele cârmuitorului Clucerul Tache Bengescu şi a jucat tragedia Regulu la Cartagena

1) D. Pleşoianu, Privire asupra instrucţiunii publice.

Meropa şi alte 3 comedii. Ministerul de Interne încunoştinţat de medicul Domnitorului D-r Meyer îi trimite un act de mulţumire, iar Maghistratul oraşului îi dărueşte un ceasornic de aur repetir luându-l dela brâul clucerului Aprichie. Elenca soţia slugerului Barbu Gănescu, care avea în scoală doi băeţi, Barbu şi Grigore i-a dăruit uniforma de profesor din care a mai păstrat numai guleru spicul grâului lucrat în Bucureşti de Nacu Ceaprazaru, cu care s'a şi înmormântat. La 1 Aprilie 1837 se afla ca profesor Al. Popescu Craiovescu, zis şi chioru. De atunci până la 1841 a funcţionat la Slatina, când la 19 Septembre acelaş an a fost permutat din nou la Târgu-Jiului în locul lui C. Stanciovici care a trecut la Slatina. Al. Popescu venind la Târgu-Jiului i s'a plătit şi cheltuelile de drum. Acesta la 15 Dec. 1842 a pus bazele bibliotecii scoalei primare de băeţi cu motto: «Ulinam fieret lux!.

Mai era un alt profesor, G. Călinescu, care a funcţionat până la 1848. La 1849/50 vine iarăşi C. Stanciovici ca profesor în Târgu-Jiului. In 1850 scoala se repară din venitul unei taxe pe cârciumi [1]). La 8 Oct. 1851 mai vine dela Slatina şi Sterie Dumitrescu, după care urmează în diferite timpuri Ion Albini, N. Apostolescu. Aceştia toţi au purtat titlul de profesori ai scoalei normale, erau superiori revizorilor şcolari ai comunelor rurale şi pregăteau pe candidaţii de învăţători săteşti. Mai în urmă se numeşte D. C. Frumuşanu cu titlu de institutor după dispoziţia luată de Ministrul Al. Odobescu de a se califica profesorii scoalelor normale ca institutori şi la 1864 a fost numit revizor scolar al judeţului. Până la dânsul nu existau decât revizori şcolari de comune rurale.

S'a născut la anul 1818, Septembre. Şcoalele pri-

1) N. Iorga, Viaţa şi Domnia lui Barbu Dim. Ştirbei pag. 123.

mare le a trecut aici având de profesor pe Costache Stanciovici. Apoi cursurile secundare în liceul St. Sava în Bucureşti, având ca profesor între alţii şi pe Petrache Poenaru. La 1843 a fost numit director al bibliotecei Statului. La 1848 pe când era profesor al scoalei din Cerneţi s'a amestecat în revuluţie, însă pacinic de fel, când a triumfat reacţiunea, a trecut la Mehadia unde a fost arestat de către Austriaci, fiind luat drept Coşut. Imediat apoi, a fost pus în libertate. Sub domnia prinţului Barbu Ştirbei 1849—1856 a fost numit profesor al scoalei normale din Târgu-Jiului.

Aci s'a căsătorit a două oară cu fica paharnicului Nicolae Oteteleşanu, Ecaterina. La 1864 ca revisor scolar a deschis scoalele rurale închise, din causa revoluţiunilor şi nestatorniciilor din ţară, înfinţând multe altele din nou. Pe când era profesor al scoalei îndeplinea totdeodată şi funcţiunea de Preşedinte de Magistrat (Primar) al oraşului în timp de 5 ani, introducând o iluminare a oraşului mai sistematică, repavarea mai îngrijită a stradelor şi serviciul de pompieri. — A fost numit şi judecător în tribunalul local, dar a demisionat, pretestând că profesoratul fiind un apostolat nu poate fi ştirbit în demnitatea sa prin nici o altă ocupaţiune.

A luat parte ca deputat în ultimile Camere sub Cuza-Vodă. Trăeşte în amintirea tutulor dascălilor bătrâni din Gorj care povestesc şi acum cu drag de Tache Frumuşanu unul din cei mai neuitaţi dascăli ai lor precum şi în a celorlalţi orăşeni cari au preţuit cu drept cuvânt într'însul pe unul din cei mai instruiţi cetăţeni de pe acel timp, mai ales că vorbea bine limbile franceză şi greacă . . .

Urmează apoi Ion Petrescu, N. Todie Dim. Brătuianu, I. Parhon, Sevastian Zavrigescu, Pr. Preda Cernăzeanu, Ion Pătescu, I. Rădulescu, St. Sadoveanu, Al. Ste-

DOBRE SÂRBUL
pag. 129.

fulescu, Dem. I. Bozianu, N. I. Drăgoiescu şi Pavel Dănţescu.

Pe lângă scoala de băeţi s'a înfiinţat în 1891 clasa I divizionară, la 1896 cl. II div. şi la 1901 cl. III.

Aceste 3 clase divizionare au format apoi în 1901 scoala No. 2 cu 3 clase până în prezent, institutori definitivi C. Stefulescu, C. Inăşescu şi Taţiana Bobancu.

Trecând şcoalele de sub conducerea dascălilor şi a preoţilor în mâinile altor persoane formate anume pentru aceasta a urmat ca şi cursurile lor să nu se mai poată ţine în curtea bisericilor.

Aşa la 12 N-bre 1831 intervenind Eforia şcoalelor la Maghistratul oraşului ca să găsească pentru şcoală o casă sau vr'un metoh mânăstiresc, cu 2 săli măricele pentru învăţătura copiilor cu 2-3 mai mici pentru locuinţa dascălilor şi cu o odaie pentru portar, acesta închiriază casele pităresei Uţa Măldăreasca cu 900 taleri anual, plătindu-se pe anul I chiria de către Arhim. Partenie egumănul Tismenii şi Hrisant egum. m-rei Horezu.

La 1835 şcoala s'a mutat în casele lui Manolache Lascăr cu chirie de 1000 lei anual şi la 1837 în casele lui Radu Lânaru cu 800 lei chirie, plătiţi de către orăşeni.

Incă înnainte de 1834 să trimiseseră în judeţ liste de subscripţie pentru construirea unui local de şcoală şi prin 1835 se adunaseră prin Ocârmuirea judeţului câteva sute de lei (663 lei), cari s'au şi înnaintat Maghistratului. La 1837 s'a alcătuit un comitet şcolar cu Ocârmuitorul judeţului în frunte, Stolnicul K. Niculescu, din Medeln. Glig. Bâlteanu şi Vasile Mongescu al 3-lea Log. pentru construirea unui local de şcoală. Mai mulţi orăşeni au contribuit astfel: Ioan Sâmboteanu peatră de var, lemne

pentru arsul varului şi 30 galbeni, Nicolae Otetelişanu lemne dela Dobriţa pentru arsul varului, piatră de var şi 500 lei, Lăudat Frumuşanu 20 galbini, Matei Şişeseu toată cheresteaua din pădure dela Şişeşti, Bănică Politimos 130 scânduri de brad pentru pardoseală tăiete la ferestrău şi 100 lei, Zanfir Broşteanu 20 galbini, Dumitrache Măldărescu 200 lei, Constandin Roşianu 500 lei şi Gligoraş Bâlteanu biv vel Medelnicer 600 lei şi 100 mii cărămidă.

Construirea localului de şcoală a fost luată în întreprindere de Ioan Sâmboteanu la 1840, a început lucrarea, însă din oarecare împrejurări a fost nevoit să cedeze terminarea ei Medeln. Gl. Bâlteanu.

* * *

In privinţa locului pentru clădirea localului de şcoală la 30 Maiu 1840 epitropia Bisericii catedrale, în curtea căria se afla şcoala, hotăraşte a da în schimb o casă a bisericii pe o silişte a Ilincăi Flaimocioaea [1]) pentru a se construi aci o şcoală după planul trimis de Stăpânire:

„Fiind că sf. bisărica unde să prăznuieşte hramul sf. Voivozi de aici din oraşu Târgu-Jiului ce să numeşte şi domnească a fost datoare ca să ţiie şi şicoală pă pământul iei aici înprejur, care acum neavând loc încăpători pentru zidirea şicoali după întinderea planului trimis de stăpânire, şi având o casă cu două încăperi una pardosită cu scânduri şi cu geamuri cu prispă dinainte înşindrilată..... gard de pârmaci în faţă şi în dos de nuiele şi cu pământul cuprins în stânjeni după alăturatu pă lângă aceasta în copie zapis: cu sfat de opşte am primit şi am bine voit noi ctitorii sfântului lăcaş de am dat schimb această silişte cu împrejmuirile iei arătate jupânesii Ilincăi

1) A se vedea Stradele oraşului.

Flaimocioaea, şi numita înpreună cu fie-sa Zinca şi cu gineri-său Nicu cu mulţumirea lor au dat înpotrivă siliştea lor de lângă Ghiţă Simzianu împreună şi cu zapisul aceştii silişti din l(eat) 1818 Ghenarie 5 iscălit de Ruxanda Zorileasca şi de alţi marturi pă care să s(ă) zidească încăperile şicoali după planu a fi zidirea acolea pă dânsa pentru totdeauna: de aceea spre a'şi avea numiţi stăpânirea cu temei în viitori pă arătatu schimb li i s'au dat acest înscris supt iscăliturile noastre adeverit şi de către cinst. Maghistrat supt a căruia îngrijire să află pomenita biserică.

1840 Mai 30.

Zanfirache Bâlteanu Medelnicer.
Ştefan Românescu al 3-lea logofăt.
Costandin Roşiianu.
Z. Broşteanu.

Maghistratul oraşului Târgu-Jiului

In vederea Maghistratului făcându-să acest schimb de către dumnealor boierii ctitori cu jupâneasa Ilinca Flaimocioaea i fiesa Zinca şi Nicu gineri-său care văzându-să şi de către Maghistrat făcută aceasta de bunăvoinţă şi cu mulţumirea tutulor părţilor să adeverează după cerere.

Prez. C. Măldărescu, Matei Şişescu, Vas. Popovici.

Secretar, M. Pojogeanu.

PECETEA
Vulturul cu crucea în cioc
M(a)gh. oraşu Târgu-Jiului
1832

* * *

Scoala însă nu s'a clădit pe locul ales, ci pe alt loc al Medelnicerului Gligoraş Bâlteanu [1]); dar după câtva

1) Colţul despre miazăzi format de Calea Victoriei cu str. Belvedere.

timp localul de scoală a fost vândut de Maghistratul orașului și apoi închiriat tot pentru scoală.

* * *

La 20 Oct. 1845, Al. N. Craiovescu profesorul scoalei normale din Târgu-Jiului raportează cinstitei Eforii a scoalelor, că un Simeon Brâncovean de nație sârb, Petru și Iosif Popescu din Banatul Timișoarei, împreună cu Maria Keller și cu o guvernantă a paharnicului Ion Sâmboteanul au deschis de Joi 11 Octombre un pension pentru creșterea fetelor în limbile, română, franceză, germană și ungară.

Pensionatul era pus sub privigherea și îngrijirea paharnicilor, Ion Sâmboteanul, C. Roșianu, și G. Magheru.

* * *

In anul 1854 Constantin Săvoiu dăruește un local de scoală construit pe siliștea cumpărată dela clucereasa Smaranda Călineasca pentru instrucțiunea și educațiunea fetelor din oraș. Aceasta a fost prima scoală de fete deoarece până atunci ființa în oraș numai o scoală mixtă de băeți și fete la un loc. Donatorul dorește ca în scoală să se predea și vre-o limbă streină, care rămâne la apre-țierea Maghistratului. După numele scoalei C. Săvoiu s'a numit și strada în care se află scoala, strada C. Săvoiu. Cea dintâi directoare și institutoare a fost Adela Kaiser.

La 5 Septembre 1860, externatul de fete C. Săvoiu, menit a da instrucțiune numai fetelor din oraș trece pe sama Așezămintelor Brâncovenești prin faptul că principele Bibescu Basarab de Brâncoveanu se asociază la fapta meritorie a lui C. Săvoiu și dă o mai mare extensiune binefăcătoare externatului primindu-se pe lângă elevele orășence și fete sătence.

La început funcţionau numai două clase cu 55 eleve sub direcţiunea d-nei Adela Kaiser, cu institutorul George Caluţi, catihetul preotul Preda Cernăzeanu, care, era şi maestru de canto şi medicul oraşului D-r Kiriazi.

La 1 Octombre 1861 s'a luat dispoziţiunea ca elevele să ia prânzul în internat pentru care s'a dat scoalei o subvenţiune de 10000 lei din partea Aşezămintelor. Internatul era separat de externat în alt local. Municipalitatea încă contribuia la întreţinerea internatului.

La 1862 s'a înfinţat cls. III şi era directoare Ana Lehman, institutor D. C. Lăzărăscu şi catihet pr. Preda Cernăzanu.

La 24 Sept. 1862 sub Ministrul de Instr. publică şi al Cultelor N. D. Racoviţă, Administraţia Aşezămintelor a trecut la Minister. Directoare a externatului era Maria Burzinsca, tot cu acelaş personal didactic.

La 18 Noembre 1864 se numeşte directoare Ana Moschuna. Sub dânsa s'a desfinţat internatul. In 1865 se reînfiinţează internatul sub direcţiunea Alexandrinei Arsenti din Severin, dar n'a durat mult. In 1888 s'a despărţit cls. III de a IV numindu-se institutoare anume pentru cls. IV.

Alte institutoare cu titlu definitiv au mai fost: Elena Bârcălescu, Maria Moteanu, A. Ionescu, Ec. Bălăcescu, Anastasia Petrescu; iar actualmente Lucia Fotescu directoare, Maria Brădiceanu, Elena Drăgoescu şi Alexandrina Dospinescu.

* * *

La 1864 | 65 s'a înfiinţat un internat de fete «Săvoiu» cu 5 clase sub direcţiunea D-nei Hermina Todie şi s'a desfiinţat în 1871. Avea 18 interne subvenţionate de Primărie şi de Aşezămintele Brâncoveneşti.

* * *

La 1 Decembre 1869 s'a deschis în Tg.-Jiului o şcoală reală, întreţinută de Primărie cu doi profesori G. Safirin şi Gr. Căzănescu. A durat până în anul 1872 | 73, când s'a transformat în şcoală normală primară de învăţători fiind acum întreţinută şi de judeţ şi când funcţiona deja sub acest nume cu cl. I şi a II, aşa că în Septembre acelaş an s'a deschis şi cl. III. Cu 3 clase a funcţionat până la anul 1876 | 77 când s'a înfiinţat şi cl. IV. Avea şi un internat. S'a desfiinţat în 1886 având ca profesori titulari pe cei doi profesori de mai sus şi pe I. Păsăreanu, N. N. Săulescu, Pr. P. Ştefulescu etc.

* * *

Incă de pe la 1866 Consiliul judeţan votase înfiinţarea unei şcoale secundare de fete în Tg.-Jiului pentru care scop a şi trimis la studiu în München pe fica răp. C. Stanciovici, d-na Ecaterina Urziceanu spre a fi în urmă directoarea institutului proectat.

A fost numită profesoară şi directoare la 13 N-bre 1871 şi a început cursurile la 1 Sept. 1872. Institutul avea şi un internat de 30 eleve, câte 5 de fiecare din cele 6 plăşi. Studiile erau primare după programa Statului, secundare cu 4 clase, facultative limbile italiană, engleză şi pianul şi complimentare cl. V pentru pedagogie.

Corpul didactic era alcătuit din profesorii dela şcoala normală ce funcţiona pe atunci, o profesoară de limba română şi lucru de mână în clasele primare, alta de limba franceză şi o pedagoagă sub privigherea directoarei care era şi profesoară; ca preot şi catihet al institutului era protoiereul judeţului. A durat până pe la 1881—82.

* * *

La 1 Sept. 1890 s'a înfiinţat gimnaziul real, Tudor Vladimirescu, la 23 Iunie 1896 s'a pus peatra fundamen-

tală a localului pentru gimnaziu, iar la 4 Oct. 1898 s'a inaugurat. In cuvântarea sa la această solemnitate d-nul Ministru Spiru Haret, între altele a zis: „In veacurile trecute cetăţile îşi aveau rostul în viaţa naţiunii române, pe când astăzi înmulţirea scoalelor este ultima ei raţiune de existenţă şi progres" . . .

Directorii gimnaziului dela înfiinţare şi până acum au fost: St. Bobancu, Gh. Petroşanu, Iuliu Moisil şi Al. Andronescu. Profesori titulari: C. Vişinescu, Pr. P. Ştefulescu, Gh. Cristache, Pr. I. Mălăescu, Aug. Crainic şi Al. Scrădeanu.

* * *

Pentru cultura femei însă într'o direcţiune mai practică s'a înfiinţat o scoală profesională în 1899 din iniţiativă privată fără nici o subvenţiune din partea Statului. Constatându-se mai în urmă frumoasele rezultate ce realizează i-a venit în ajutor Prefectura şi Primăria oraşului cu oarecare sume. In fine, în 1905 a fost luată pe sama Primăriei oraşului, având ca directoare pe d-şoara Elena Costescu şi maestre de lucru pe d-şoarele Ana Berindei şi Eleonora Naidinescu. Celelalte studii se propun de câţiva profesori ai gimnaziului.

La 1900 s'a înfiinţat pe lângă gimnaziu o scoală de ceramică prin iniţiativa d-lui Iuliu Moisil, directorul gimnaziului şi a d-lui Aurel Diaconovici, inginer şef al Judeţului. D-l D-r C. Istrate, Ministrul Instr. publice de pe atunci nu numai că a aprobat deschiderea unei astfel de scoale dar i-a şi acordat o subvenţie de 3000 lei anual,

Această subvenţie a fost sporită de d-nul Ministru Spiru Haret încă din 1901.

In Septembre şi Octombre 1903 la expoziţia Asociaţiunei pentru înnaintarea şi răspândirea ştinţelor, şcoala

ceramică a expus o mulţime de desenuri originale cu motive româneşti reprezintând diferite forme de vase executate în colori bine combinate, precum şi desemnuri după gips şi flori după natură. Obiectele expuse constau din oale, ulcele, farfurii, ulcioare şi alte vase întrebuinţate în economia caznică. O altă serie de obiecte o formau diferite vase mici şi mari de majolică artistic lucrate cu reliefuri modelate cu flori, cu frunze în două, trei şi patru colori. Caracteristica acestei şcoale este faptul că iniţiatorii şi maestrii atât de desemn cât şi de modelaj pun preţul cel mai mare pe cultivarea motivelor naţionale precum sunt desemnurile după ouăle încondeiate de sătence, după cămăşi, haine şi covoare săteşti, după ornamentaţii de crisoave şi manuscripte vechi. Şcoala a obţinnt la expoziţie medalia de aur, iar produsele au fost aproape toate desfăcute.

* * *

In Sept. 1902 s'a deşchis o şcoală româno-germană a Societăţii Unirea, fără confesiune, cu programă proprie pentru limba germană şi cu programa Statului pentru cursul primar. Director St. Bobancu fost profesor la gimnaziu. Ca profesori sunt D-l Aug. Crainic profesor la gimnaziu şi D-l Aloysius Reiner.

XII

Starea medicală a oraşului

Medicina în Târgu-Jiului ca şi 'n toate părţile ţării a fost la început reprezentată prin babe «medicina băbească» prin cetiri de către preoţi «medicina ieratică» şi în fine prin oameni speciali, cari au studiat din toate punctele de vedere organizmul corpului omenesc şi au căutat să-şi dea sama de cauzele maladiilor, şi de mijloacele cele mai potrivite a-le combate «medicina doftoricească».

Despre medicina băbească, Sultzer care a trăit în ţară în a doua jumătate a sec. XVIII-lea şi o cunoştea zice: nu există nici o boală în contra căria babele române să nu aibă vre-un medicament [1]) Şi în adevăr că se cunosc azi vre-o 54 descântece cu reţetele lor de aplicaţie pentru vre-o 43 boale, ca: de spăriat, de săgetătură, de muşcătură de şarpe, de deochiu, de desfăcut, de ursită, de răul copiilor, de pocitură, de vătămătură, pentru a se mărita o fată, de ceas rău, de cel perit, de bube de cap, de năjit, de obrintit, de şopârlaiţă, de gâlci, de dragoste, contra duşmanilor, de băşică rea, de descuiat, de cei răi, de iele, de albeaţă, de junghiu, de vierme la

1) Geschichte des Transalpinischen Daciens (Wien 1782) III. 56.

vite, de urât, ca să nu bea un om beţiv, pentru a face pe om beţiv, pentru creşterea părului, negei, de plânsori la pădure, de bube dulci, de a lega gura lupului, pentru a face o fată plăcută, pentru a înduplica inima duşmanilor etc. etc.

De asemenea se mai cunosc 136 vrăjitorii şi doftorii fără descântece ca: pentru a face de ursită, pentru a desface de ursită, pentru a lua mana vacilor, pentru a întoarce mana vacilor, pentru ca o fată să cunoască din ce parte are să-i fie mirele, de desfăcut de ursită la pădure, pentru a se hotărî soarta unui bolnav ce zace de lung timp ori a se îndrepta sau să moară, pentru durere de piept, pentru dânsele, pentru obrintit, tusă, înnăduşală, guturaiu, vătămătură, limbrici plescaiţe, arsură, tăietură, răceală, vierme, scoaterea puroiului din rană, durere de cap, gălbinare, junghiu, naşterea boalelor, dureri de inimă (stomac), trânji, râie, muşcătură de câne turbat, constipaţie, durere de măsele, pentru copil, muşcătura de şarpe, oprirea sângelui din nas, pentru a se feri de otravă, pentru ca să aibă femeea lapte, pentru a naşte femeea uşor, rast, vindecarea rănii făcută de muştar, sifilis, durere de ochi, ulcior pe geana ochiului, bătături la picioare, ruperea oaselor la mâni sau picioare, vindecarea chelii, bube dulci, înţepături, crăpături la mâni sau faţă, degerătură, perdele pe ochi, muşcătură de şopârlă, neauzire, scorbut, curăţirea petelor de pe obraz, curăţirea coşilor şi a negeilor, albirea dinţilor şi întărirea gingiilor, boale ascunse în coş (piept), impresurare de bube, vrăjitorii în noaptea sf. Vasile, pentru măritiş, cum are să meargă omului peste an, pentru a cunoaşte lunile ploioase, norocire, vrăjitorii în noaptea sf. Andrei, lungoare, pentru creşterea părului după lungoare, mirosul rău al gurii, vindecarea şi scoaterea pe-

telor dela unghii, pentru a nu rămâne semne după vărsat, pentru gurguiul (sfârcul) țâțelor, pentru neputința sau spasm, pentru a nu se sfârși banii din pungă, pentru ca să nu mănânce varza omizile, vânătoare, prinderea hoților, păr la deget, strună la deget, somn, păduchi de lemn, stârpirea șoarecilor, a guzganilor, a alege loc de casă, rodirea pomilor, stârpirea omizilor, contra grindinei, ferbințala corpului, ținerea feței curată, buboae oarbe, văpsirea părului din alb castaniu, văpsirea părului negru, mutarea în casă noauă fără a pătimi de juvini, mușcături de țânțari, gonirea țânțarilor din casă, gărgărițe, greeri, muște, furnici, pureci, afumat în casă, stingerea coșului aprins, pentru un școlar să învețe bine, a face ca femeea să nu fie bătută de bărbat, vrăjitorii în oglindă, în ghioc, pe stele, boabe, cărți, cretă, etc. etc.

In fine se mai cunosc și vre-o sută nouă rețete pentru leacuri și vrăjitorii relative la vite și păsări ca: șopârlaița la viței, boala de armurare la mânzați, punerea unei frunze de busuioc în lapte, ca să se păstreze tot dulce, pentru îngrășarea vitelor bând apă în care se află broaște țăstoase, pentru ciuma vitelor, tratându-se cu o doftorie, făcută dintr'o broască râioasă pisată de vie cu un pumn de muștar alb, piper și sare, toate amestecate în oțet bun și se va da vitelor după ce li se va turna pe gât câte 25 dr. rachiu încălzit, pentru călbează la oi, pentru dălac la oi, pentru tusa oilor, viermele din nas la miei, doftorii din luna Mai, căpietură, fulgerat la oi, răpciugă, albeață, pentru sânge rău la cal, apă la cal, tusa la cai, oftică la cai, splină, când va face calul peri de câne, șoricei la cal, ciuma cailor, cârtiță la cai, limbrici, zâmbre, când se umflă calul la gât, dureri de gură la râmători, brânci, pentru ca să nu peară păsările de boală, ca să oauă găinile neîntrerupt etc. etc.

In aceste vrăjitorii însă sunt multe instrucţiuni şi pre paraţiuni agricole şi casnice, precum şi de veterinărie populară [1]).

Era un obiceiu foarte vechiu, că dacă baba nu putea vindeca boala, nici cu descântece, nici cu băutură, nici cu alifie, nici cu argint viu, nici cu trasul, nici cu datul în gât, nici cu afumatul şi în fine nici cu farmecile, atunci bolnavul de era vară, era expus în tinda casei sau în piaţă sau în temple şi trecătorii întrebau de ce este bolnav; şi dacă ei ştiau ceva spuneau şi se aplica acelaş lucru şi bolnavului acestuia [2]).

La Romani se spune că însuşi Catone cel bătrân nu credea în medici. El zicea fiului său: interdixi de medicis - te am oprit de a consulta medicii; şi fiindcă odată se vindecase de o boală cu varză, credea varza ca leac suveran tutulor boalelor. Brasicam prodesse tradit omnibus doloribus, zice Pliniu, făcând aluziune la varza lui Catone, fie scrintitură, pojar, melancolie etc. [3])

Pentru combaterea ciumii femeile în timp de 24 ore torc, ţes şi cos o cămaşă de cânepă, pe care o ard în mijlocul unei curţi, crezând că cu modul acesta s'a depărtat molima. Pentru a nu se deochia copii li se face o cruce neagră cu noroiu pe frunte [4]).

* * *

Medicina ieratică era reprezentată prin cetiri de către preoţi a molitvelor sf. Vasilie, prin ungere cu sf. mir la Maslu, prin cădere la sf. daruri, prin atingerea moaştelor,

---

1) Dim. G. Lupaşcu, Medicina Babelor.

2) Hundertmark şi Carpzow: De artibus medicinae per aegrotorum apud veteres in vias publicas et templa expositionem incrementis ap. Gion Ist. Buc. p. 643.

3) Ibid. pag. 641.

4) Del Chiaro op. cit. apud. P S. Aurelian Ec. Naţională (1882) p. 23.

prin rugăciuni la icoana cutărui sfânt făcătoare de minuni. Din secolul al XVI-lea există texte de conjuraţiune pentru scoaterea dracilor. [1])

Pentru epileptici era scăldatul împrejurul bisericii în noaptea Paştelor; pentru friguri era scrisul cu litere arabe sau pe coji de pâne de mâna preotului, neînţelese de nimeni, nici de preot chiar! Afumatul cu flori dela Domnul Cristos era bun de guturaiu, târnoseala de pe la biserici, mai ales furată era bună pentru diferite boale uşoare, ba încă grâul din coliva sf. Haralambie era bun contra boalelor la orătenii [2])

* * *

Medicina doftoricească abia pe la 1831 începe a-şi face loc în Târgu-Jiului. Erau nu e vorbă şi mai înainte «Vulnerarii» doftori de răni, chirurgi ca doftorul Solomon staroste de sudiţi austriaci din Târgu-Jiului. Poporul a avut aversiune particulară în contra chirurgilor, de oarece aceştia făceau şi disecţiunea cadavrelor. Chirurgii veniţi în ţară trebuiau să fie cu mare luare aminte în această privinţă, căci altfel erau expuşi a fi trataţi de spurcaţi şi nu-i mai chema nimeni nici pentru o simplă luare de sânge [3]). Ştiinţa medicinală însă reprezentată prin oameni speciali cu titluri universitare, încă nu exista. Astfel la 1831 Maghistratul oraşului face cunoscut Ocârmuirii lipsa ce se simte în oraş de doftor pentru căutarea bolnavilor şi cere cu insistenţă a se lua măsuri în această privinţă. Dar tocmai la 1835 Ianuarie în 26, Prezedentul Maghistratului, Medelnicerul Zanfirache Bâlteanu încuno-

1) Hasdeu, Cuvinte din bătrâni.
2) Gion. Ist. Buc. 648.
3) Del Chiaro, Istoria delle moderni rivoluzioni della Valachia (1718) ap. P. S. Aurelian, Econ. Naţională (1882) pag. 24.

ştinzează pe boieri, neguţători şi orăşani, că s'a găsit în Bucureşti un doctor bun de către slugerul Nic. Oteteli-şanu, Vist. Gh. Magheru, Bănică Politimos şi Z. Broşteanu şi face apel la dânşii ca să contribue cu toţii suma de 5—6000 lei anual pentru plata doftorului. In lista de subscripţiune se văd: Barbu Viişoreanu marele Stolnic, deputat al judeţului, slugerul Nic. Oteteleşanu Prezedentul judecătoriei, C. Mihuleţu secretarul Ocârmuirii, Medeln. Z. Bâlteanu, Med. C. Măldărescu, Slugerul I. Sâmboteanu, Slugerul Dumitrache Urdăreanu, Şătrarul Chiriţă Corbeanu, Slugerul Barbu Gănescu, Vistierul Gh. Magheru, Gh. Bengescu, Vist. Lăudat Frumuşanu, tretii al 3-lea Log. Vasile Mongescu, tretii (al 3-lea) Log. C. Frumuşanu, tretii al (3-lea) Log. Ştefan Romănescu, Bănică Politimos, Medeln. Gr. Bâlteanu, Z. Broşteanu, Mateiţă Şişescu, Dincă Roşianu, Dim. Măldărescu, Gh. Roşianu, Nae Măldărescu, Manolache Lascăr, Vasile Hurezanu, Răducan Busuioceanu, Ioan Moldoveanul, Matei Pojogeanu pomojnicul Ocârmuirii, Nae Teteleanul registratorul Ocârmuirii, Dim. Rovinaru, Petrache Frumuşanu, N. Protopopescu, Cornilie Sărdănescu, Alecu Vulturescu, I. Pitişteanu, Şătrar Gr. Săftoiu, I. Vlăduţescu etc.

Medicul propus a fost Fritz Moritz Ienichen care în scrisoarea sa din 15 Iunie 1836 Vâlcan (Transilvania) către Maghistratul oraşului semnează: «Prím doctor din polcul Nro. 16 al Valachilor greniceri K. K. austriaceşti [1])

In porunca Vorniciei secţia I, masa 3-a din 28 Sept. 1836 către Maghistratul din Târgu-Jiului, nu se specifică ce diplomă are ci se spune numai atât: Docomenturile dumnealui Morisi Enichen ce este a se statornici doftor într'acel oraş şi care s'au trimis pe lângă rap. Ocârmuirii

1) Scrisorile sale în nemţeşte erau traduse de Frederic Drexler starostea sudiţilor austriaci.

. . . dându-se în cercetare doftoriceştii comisii de aici (Bucureşti) s'au primit răspuns . . . că s'au găsit după orânduială».

In scrisoarea sa din 20 N-bre 1836 Haţeg, Ienichen semnează: Fritz Moritz Ienichen K. K. Oberfeldarzt: protomedic militar, în cea din 18 Maiu 1837 Haţeg: Moritz Ienichen K. K. Oberarzt; în cele din 28 Iulie / 837 şi 15 Sept. / 837: M. Ienichen Kais. König. Oberarzt, = M. Ienichen protomedic împărătesc, regesc.

In actul de liberare ce i s'a dat de a trece în România de către comandantul general al ţării, Locot. Mareşal Baron Wernhardt în Sibiu la 26 Aug | 837 i se zice: Oberarzt = protomedic.

In Sept. 1838 medicul Ienichen se afla în oraş şi semna: Stadtarzt =medicul oraşului, iar într'o adresă către Maghistrat din 9 Febr. / 838 semnează: M. Ienichen, medicus. Nicăiri nu se menţionează titlul de: Doctor în medicină dela vre-o Universitate.

In Târgu-Jiului a locuit în casele fostului ocârmuitor şi prezedent al judecătoriei Gorj, Nic. Oteteleşanu.

Condiţiunile cu care a contractat pe timp de 3 ani cu Maghistratul oraşului prin scrisoarea din 15 Iunie 1836 din Vâlcan au fost: 1. Leafă de 5000 lei anual 2. Casă de locuit cu familia, care să aibă şi o grădină de legumi împrejur, iar pentru altă hrană a sa va rămâne la cinstea şi chibzuirea fieşcăriia persoane. 3. Pentru aridicarea calabalâcului şi a familiei sale din Vâlcan să i se dea două care cu boii lor. 4. Politia (oraşul) să înfiinţeze o spiţărie. 5. Cei bolnavi afară din oraş vor plăti după învoeală. 6. Va desfinţa moaşele fără ştinţă, care umblă numai cu descântece. 7) Va căuta şi vitele de boale şi va altoi copii pentru care, zice, că are ştinţă desăvârşită.

DOCTORUL DIMITRIE CULCER

La 1842 s'a înfiinţat medici pe judeţe cu 5000 lei pe an având pe lângă ştiinţa doctoricească şi pe cea veterinară.

Pe atunci s'a stabilit în Târgu-Jiului doctorul Dimitrie Culcer, cu titlul de doctor în medicină dela Universitatea din Pesta. Studiile medicale le a desăvârşit apoi la Viena. D-rul Culcer, una din cele mai simpatice figuri, a luat în căsătorie pe Ancuţa fica fostului Ocârmuitor al judeţului, Nic. Otetelişanu. Originar din Bogdanháza comitatul Crasnei, născut la 1807 a urmat studiile medicale la Universitatea din Pesta (fondată în 1777) obţinând la etatea de 32 ani, titlul de doctor în medicină, după cum se vede în diploma sa, în care este calificat de: «ornatissimus ac doctissimus vir» prea distins şi prea învăţat bărbat.

Teza sa inaugurală a fost o dizertaţiune despre ciumă (Pestis orientalis): «Dissertatio de peste orientali».

Diploma de doctor i s'a conferit cu mare laudă la 7 Maiu 1839, în urma unui examen strălucit precum şi dreptul de liberă practică a medicinii nu numai în Austria ci şi în oricare parte, cu acelaş privilegiu ca şi doctorii în medicină dela Viena şi din alte Universităţi: «Qua propter protestate nobis ab Augustissimo Imperatore et Rege nostro Apostolico Ferdinando . . . concessa *eundem ornatissimum ac doctissimum virum Demetrium Kultsár die septima mensis Maii anno Domini millesimo octingentesimo trigesimo nono, doctorem medicinae pronuntiavimus et declaravimus,* dedimus ac damus ei potestatem . . . praxim medicam ceteraque, non solum in hoc regno eidemque adnexis provinciis, verum etiam per cunctas Augustae domus Austriacae haereditarias provincias eodem cum iure exercendi, quo doctores in antiquissima

RADU CUPETZU
pag. 128, 144.

ac celeberrima universitate Viennensi aliisque promoti utuntur.==Pentru care în puterea ce ni s'a dat de Augustul nostru Impărat şi Rege apostolic Ferdinand . . . am proclamat «doctor în medicină» pe prea distinsul şi prea învăţatul bărbat Dimitrie Culcer la 7 ale lunii Mai anul Domnului 1839, şi i-am dat şi îi dăm puterea de a exercita practica medicală etc. nu numai în acest regat şi în provinciile anexate regatului, dar şi prin toate provinciile ereditarii Augustei Case austriace, cu acelaş drept cu care se promovează doctorii în vechea şi prea celebra universitate a Vienii şi în altele.

* * *

La 1850 Doctorul Culcer optează a fi medic al ocrugului (cercului). Orăşenii doresc însă, ca să fie şi medic al oraşului, şi cer aceasta la Maghistratul oraşului. In urma intervenirii Maghistratului, Depertamentul din Lăuntru nu admite ca Doctorul Culcer să fie medic al oraşului şi al ocrugului, ci numai al ocrugului la care a optat, sau numai al oraşului. Afară de aceasta, Maghistratul prin jurnalul din 14 N-bre 1850 arată că oraşul nu este în stare de a plăti vre un medic şi că se va face cuvenita chibzuire în anul următor.

Pe la 1858/59 Doctorul Culcer a fost numit Medic primar al judeţului Dolj.

La 1864 a fost transferat în Bucureşti ca medic şef al Capitalei, unde a funcţionat până la 1866, când obosit de muncă s'a retras ca pensionar în Târgu-Jiului, unde a încetat din viaţă în August acelaş an în etate de 59 ani.

Devotamentul său pentru bolnavi, mai ales cei săraci a mers până la sacrificiu, de oarece într'o noapte fiind chemat grabnic la un bolnav într'o comună învecinată cu

orașul a fost lovit de encefalită, în urma căriia și-a dat sfârșitul.

Mai trăesc încă mulți atât în oraș cât și în județ care își amintesc cu plăcere și admirațiune de înaltele calități sufletești ale primului medic în Gorj cu titlu de doctor în medicină Dim. Culcer.

Alți medici primari mai cunoscuți și cari au servit timp mai îndelungat în Gorj sunt; Dr. G. Kiriazi (1855) Dr. I. Frumușanu, Dr. D. D. Culcer, Dr. I. Augustin, Dr. I. Gărdăreanu, Dr. N. Urdăreanu, Dr. V. Popescu, Dr. G. Zissu, Dr. Titu Demetrescu, Dr. Al. Kaminski și Dr. Ch. Laugier.

De pe la 1866 Medicii primari rămân numai ai județului și se înființează în Târgu-Jiului și medici comunali și anume: Dr. Antonie Ienicescu, Dr. Isidor Altschul, Dr. Al. Bărdescu, Dr. D. D. Culcer, Dr. I. Corsin, Dr. N. Cristescu, Dr. M. Dobrescu, Dr. Paul Pelissier, Dr. Gr. Nicolau, Dr. I. Emanuel, Dr. Ermil Florescu, Dr. Matei Succin, Dr. Miron Băluș și Dr. Mihail Cruceanu.

Pe la 1877/78 medicii comunii încetează de a mai fi și medici veterinari. La 1878/79 s'a numit medic veterinar al județului și al orașului Mihail Condrus, după care a urmat Iuliu Catescu și Dionisie Demetrescu. La 1897 s'a numit medic veterinar al orașului S. M. Milicescu, după care a urmat S. Simionescu și C. Constantinescu.

FARMACIA

In Târgu-Jiului cu venirea protomedicului M. Enichen ca medic al orașului s'a simțit imediat necesitate și de înființarea unei farmacii pentru procurarea medicamentelor necesare la timp. Astfel doctorul Enichen face în anul 1838 o listă de medicamentele necesarii unei farmacii și o înaintează Maghistratului orașului.

Primul farmacist a fost Reinhardt, apoi Al. Moise-Laţ, Schwab, C. Lazăr, Carol Winkler, V. Tătaru, Artur Pol şi N. Bobancu.

Farmacia, întâiaşi dată a fost instalată în nişte case vechi de zid ale lui Stoian şi Gr. Boiovici, în colţul despre răsărit format de str. T. Vladimirescu şi str. General Chr. Tell.

SPITALUL

La 1835—36 s'a înfiinţat spitalul vremelniceşte numai pentru boalele venerice. La 20 Dec. 1844 Ocârmuitorul judeţului, în urma ordinului Departamentului din Năuntru invită Maghistratul oraşului a închiria o casă pentru spital şi a îngriji de mobilierul necesar. După 1845 aceste spitale temporare s'au numit spitale de judeţ. Doctorul D. Culcer înaintează la 24 Martie 1846 Maghistratului o listă de toate obiectele neapărat necesare spitalului şi-l organizează în spirit modern. Spitalul a fost instalat pentru prima dată în casele pitarului N. Protopopescu, învecinate cu ale pitarului V. Hurezanu cu chiriă de 600 lei anual, de unde a fost mutat în casele lui Nic. Otetelişanu, Cristache Ionid. La 1864 Spitalul a trecut de sub administraţia Direcţiunii sanitare la judeţ.

In anii 1894—95 i s'a clădit local propriu.

Medicii spitalului erau tot medicii judeţului şi mai în urmă ai oraşului. De pe la 1876 s'au numit medici anume pentru spital ca: Dr. V. Modolea, Dr. Anghel Ionescu, Dr. D. D. Culcer, Dr. I. Corsin, Dr. N. Urdăreanu, Dr. Al. Basilescu, Dr. Paul Pelissier, Dr. I. Niţulescu şi actualmente Dr. Adrian Poenaru.

Prin iniţiativa şi stăruinţa doctorului Adrian Poienaru s'au făcut mari îmbunătăţiri la localul spitalului şi anume: s'a instalat lumina electrică (1900) aşa că spi-

talul este azi singurul edificiu din oraş iluminat cu lumină electrică, s'a făcut grădina din fața spitalului, s'a transformat cea dela spatele clădirii într'un frumos parc, s'a amenajat o grădină de legume, s'au văpsit cu ulei păreții saloanelor pentru bolnavi, s'a înlocuit asfaltul ce servea de pardoseală cu mozaic, s'a îmbogățit şi perfecționat cu totul arsenalul instrumentar s'a reconstruit într'un chip splendid fosta sală de operație şi este amenajată după toate cerințele chirurgiei moderne, pe lângă care mai este o altă sală preparatoare pentru operații, şi alta pentru pansamente, în fine s'a înființat o mică farmacie a spitalului. Tot prin stăruința doctorului Poenaru s'a proectat aducerea apei pe tuburi din Obrejie dela depărtare de 680 mt. până la spital, de unde va fi distribuită în fiecare cameră, ridicarea numărului paturilor dela 45 la 50 precum şi înființarea unui post de medic secundar. Prin aceste îmbunătățiri datorite inteligenții, activității şi sacrificiului actualului medic, de oarece sala pregătitoare pentru operații s'a făcut cu cheltuiala sa proprie, spitalul județan va deveni unul din spitalele cele mai bine organizate din țară.

TELEGRAFUL

La anul 1860 s'a înființat oficiul telegrafic în Târgu-Jiului. Primul şef al acestui oficiu a fost Gr. Eliad, după care a urmat C. Danielescu şi Ignat Mihale în timpul căruia s'a făcut legătura telegrafică dintre Târgu-Jiului şi Turnu-Severin. Actualmente, şef al acestui oficiu este d-l N. Pamfil.

XIII

APELE ORAŞULUI

Târgu-Jiului este aşezat în vechea albie a Jiului, care cu câteva secole mai în urmă curgea pe lângă Obrejie, un deluşor despre răsărit. Oraşul a disputat locul râului şi al afluenţilor săi, tăindu-se treptat pădurile dese de anini şi astupându-se mlaştinile lăsate de râu în retragere.

Probabil că Jiul curgea prin două braţe puternice, unul pe matca veche de sub Obrejie, mai mic, ce a dispărut cu timpul şi altul mai mare pe matca actuală, ramificat la rândul său în alte trei braţe: Jiul, Topila şi Borcoşul, dintre care cele dintâi două înconjurau până de curând o frumoasă insulă în care era Grădina publică. Chiar azi când ramificaţiunile mai mici ale Jiului au dispărut pânza apelor sale înconjoară o mulţime de insuleţe pline de verdeaţă şi bogate în anini seculari.

Pe la începutul sec. al XV-lea doi boieri jup. Stanciul şi jupân Miclăuş dăruesc m-rii Tismana o silişte lângă Jiu,[1]) unde egumănul Agaton urmaşul lui Nicodim după anul 1406, face nişte mori de unde călugării luau regulat vama.

Dan al II-lea Vodă (1420, 1422—24 şi 1427—31)

1) Strada Jiu la întâlnire cu str. Clemenţa.

fiul lui Dan I (1834—86) şi nepot de fiu lui Radu Negru (1373—84) confirmă m-rii Tismana stăpânire peste morile dela Târgu-Jiului printr'un crisov semnat în Dumineca Floriilor în Argeş, însă nedatat[1]).

„къ самꙋ потвръжда г҃вми водѣнице ѿ жꙋлскога тръга щò а ꙋчиниль попа агадωй з братїωм своимь трꙋдомь. на мѣстꙋ щό а прїложиль жꙋпань станчꙋль и жꙋпан миклѣꙋшь монастирꙋ тисмѣне за дшꙋ родителскꙋ и за своѧ . . . .

— către aceasta am întărit Domnia Mea morile Târgul-Jiului, care le au făcut popa Agaton[2]) şi cu fraţi, cu a lor osteneală pe locul care l-au închinat jup. Stanciul şi jup. Miclăuş m-rii Tismana pentru sufletul părinţilor şi al lor . . .

La 16 Decembre 1601 Simion Vodă Moghilă confirmă călugărilor din Tismana stăpânire asupra morilor dela Târgu-Jiului, dăruite m-rii de către Mihai Vodă Viteazul, în timpul domnirii sale[3]).

млстїю бжїю їω симеωн могила воевода и гнь дават г҃вми сїю повиленїе | г҃вми стѣи бжстиѣи монастир зовемагω тисмена ꙗкож да сꙋт волниц || калꙋгерй ѿ стъ монастир дьржати водиниц ѿ търгꙋл жиюлꙋи, понеж сꙋт бил | помилꙋвал ста монастир за михаил воевод гвꙋ своелꙋ със тех водиниц. Того радї || и г҃вми помиловал съм ста монастир. Ꙗкож да бъдет стꙋмꙋ монастир || вь ꙋкрѣпленїе. и нихто да не смѣет покосити запрѣтити ѿ на вωдїнїц пред сїю книг г҃вми. Єре тог члкъ зло кет пта-

1) Arh. Statului, M-rea Tismana pach. 50 doc. 1. A se vedea, Anexele.
2) Succesorul lui Nicodem.
3) Arh. Statului, m-rea Tismana pach. 50 doc. 2.
Este de observat că din leatul 7209 Dec. 16 nu trebue să se scadă 5509, căci atunci ar da anul 1600 şi Mihai era încă în viaţă, ci 5508 căci atunci dă anul 1601 Dec. 16, şi Mihai era mort încă din August acelaş an. Probabil că anul aci nu s'a calculat dela 1 Septembrie.

тит ѿ къ г҃вмй инако да нѣст по реч г҃вмй ‖ пис ꙋ търговищ м҃сца дек. з҃і д҃ни въ лѣт ҂зсѳ.

Сам г҃нъ велѣл.

Я Комꙋ сѐ минит кривда. да би стали лицем пред нами.

Cu mila lui D-zeu Io, Simeon Moghilă Voevod şi Domn, dă Domnia Mea această poruncă a Domniei Mele sfintei, dumnezeeştii m-ri numită Tismana, pentru ca să fie volnici călugării din sf. m-re să ţină morile dela Târgu-Jiului pentru că a fost miluită sf. m-re de Mihail Voevod, în timpul domniei lui, cu aceste mori. Drept aceea şi Domnia Mea a miluit sf. m-re, ca să fie sf. m-ri spre întărire, şi nimeni să nu cuteze a încerca să împedece dela mori în faţa acestei cărţi a Domniei Mele, căci acel om, rău va păţi dela Domnia Mea; într'alt chip să nu fie după zisa Domniei Mele. S'a scris în Târgovişte, luna Decembrie 16 zile în anul 7109. Insumi Domnul a poruncit. Iar cui se va părea nedrept să stea de faţă înaintea noastră.

La 29 Iunie 1604 (7112) Radu Vodă Şerban confirmă fraţilor Buzeşti Radu Clucerul şi Preda marele Ban stăpânire peste morile dela Târgu-Jiului:

„Дават г҃вми сїе повеленїе г҃вми почтенними и властелини и пръви съвѣтници г҃вми наипачеж из кѫщ г҃вми. жꙋпан радꙋл ключ. и жꙋпан преда велики бан и с҃нвис елици ємꙋ б҃гъ дас. ꙗкож да им сꙋт тръг-жил въс и със въсом Хотаром . . . и съ воднец . . . . . = dă Domnia Mea această poruncă a Domniei Mele cinstiţilor boieri şi întâi sfetnici ai Domniei Mele mai vârtos din casa Domniei Mele jup. Radul Clucerul şi jup. Preda marele Ban şi cu fii câţi D-zeu le va da, pentru ca să le fie Târgu-Jiului tot şi cu toate veniturile şi . . . . cu morile . . . .

Pe la 1844 fiinţau pe Jiu mai jos de locurile unde fuseseră morile Tismenii şi ale Buzeştilor, dela miazănoapte către miazăzi morile medelnicerului Gligoraş Bâl-

teanu, a lui Mateiță Șișescu, a pitarului Petrache Frumușanu și a Sărdarului Vasile Moangă.[1])

«Dumnealui pitaru Petrache Frumușanu ne-au făcut cunoscut o întrebare și nouă celor mai jos iscăliți de știm de jalba ce ar fi dat oareșcine pentru moara dumnealui cu izvodiri și pâre neadevărate de care noi nu știm nimic dar ființa adevărului o arătăm în frica lui Dumnezeu precum știm că dumnealui pitaru pă vara trecută ș'au făcut o moară cu trei alergători pe proprietatea dumnealui, în marginea orașului dela vale, după învoirea ce au făcut cu vecinii răzași, având dila vale vecin cu moară veiche pă dumnealui sărdaru Vasile Mongescu, și dila deal iarăși cu moară veiche pe dumnealui Mateiță Șișescu, cu depărtare în sus de moară ce și-au făcut-o dumnealui Pitaru ca la stânjeni șasă sute. Și noi arătăm direptul adevăr că, moara numitului Pitar de cândŭ au pomenit-o după toamnă: umblă neîncetat neînghețând Jiu, căci are și isvor pă iazul morii: Și nu numai la cei de afară dar mai ales noo orășanilor ne este de mare folos la toți de opște pentru căci până acum în toți ani când da gerurile morile ce sâ(n)t îngheța, după cum și estimp au înghețat și noi eram sa mergem pi la Sânetești pă la Copăceni și vai de om, unde să găsim alte mori să ne măcinăm perind și cheltuind pă drumuri în vreme de iarnă: câte o săptămână și mai mult, iar estimpî am fost și suntem odihniți și mulțumiți cum am măcinat la această moară; care n'au înghețat dicidecum: Și noi o cunoaștem de mare opștescul nostru folos: fără de să facă nimănui vre-o supărare sau vătămare, aceasta este adevărul iar cine va fi pornit jalbă pentru aceasta

1) A se vedea harta orașului. Acel braț al Jiului nu mai este astăzi. Cele două mori din urmă nu sunt puse în hartă de oarece vin din capul orașului mai spre miazăzi.

STOLNICUL CONSTANTIN BÂLTEANU
pag. 117, 152, 268.

este neadevărată: ci numai din zavistie: arătăm şi pentru moara ce au avut-o dumnealui medelnicerul Gligore Bâlteanu di la deal de moara d. Mateiţă Şişăscu ştim şi să vede în fintă că este părăsită: poate şi peste zece ani trecuţi aceasta este ştiinţa noastră şi finţa cea adevărată făr de nici o patimă

Vasile M. Sărdar.

Şi casele mele sânt lângă Jiiu dela deal de morile d-lui medelniceru Gligoraşco Bâlteanu şi nu s'au lăţit gheţurile mai mult decât în ceilalţŭ ani

Neagu Stareşin,

Matei Şuşăscu sân Pitariu Stanciu

Costandin Plopşoreanu Martor, Dumitrache zăt Bâlteniţa mart. Costandin Săceleanu mart. Petrache Zană Boiangiu mart. Mihai Văcăreanu mart. Barbu Răbedea Cojocaru mart. Toma Burlan mart. Matei Andriţoiŭ mart. Iordaiche Ţiruică mart. Gligorie Cureraru mart. Ştefan Cânceu mart. Barbu Burican mart. Dumitraiche Popescu mart. Popa Dumitru dela biserica sf. Înpăraţi, Popa Costandin Duhovnicu: biserica sfinţilor Inpăraţi mart. Popa Ion Duhovnicu, Popa Pavel dela biserica sfânta Troiţe. Costandin Cloşanu mart. Vasile Romanescu mart. Andrei Cloşanu, Bănică Crângŭ mart, Dumitru Dobriţoiŭ, Apostolache Tomoiŭ alesu din mahalao neagră adevereazŭ, Nicolae Gălbineţe adevereazŭ, Ghiţă Tobă Bălescu adeverez, Ghiţă Fotescu adeverez, Ghiţă Lupulescu alesu din mahalao albastră, Ion Ivănoiu adeverez, Ion Poceca adeverez, Ioniţă Olingher, Costandin Tenteu, Pătru Kokâlea adeverez, eu Ghiţă Sânziianu alesu din mahalao neagră adeverez, Ion Hotobocŭ adeverez, Mihai Buricia adeverez, Nicolae Dorulete . . .

* * *

Hodinăul curge dela N. E. către S. V. săcând mai în toate verile şi se varsă în Jiu, străbătând stradele T. Vladimirescu, Progresul, Călăraşi, Unirea, St. Treime.

O parte din Hodinău trece prin Grădina publică.

* * *

Putna nu mai există. Isvora de sub dealul Obrejiei şi curgea în direcţiunea actualei strade Clemenţa şi se vărsa în Jiu, lângă parcul Grădinii publice.

* * *

Voivodiciul nu mai există. Isvora tot de sub dealul Obrejiei şi curgea în direcţiunea actualei strade Griviţa şi se împreuna în apropierea bis. sf. Treime cu alte smârcuri ce se scurgeau parte în Jiu, parte alcătuiau bălţile numeroase ale oraşului [1])

*
* *

Poschia de asemenea nu mai există. Ea era un pârăiaş scurt format din scurgerile bălţilor de pe Uliţa Domnească şi curgea spre apus printre casele lui Ghiţă Tobă şi Frederic Drexler [2]) în apropiere de casele lui Dumitrache Urdăreanu [3]) vărsându-se în Jiu.

PODURILE

Podul Jiului, pe drumul vechi ce mergea la Turnu-Severin mai spre S. V. de cel de azi, ruinându-se, Al. N. Şuţu Vodă la 20 Iulie 1819 ordonă ispravnicilor judeţului să-l dreagă: Să alegeţi din neguţătorii de acolo, oameni cinstiţi, cu stare bună şi mai ales cu frica lui D-zeu . . . cari să poarte grija pentru adese ori dregerea podului de peste apă, ca să nu se întâmple trecătorilor vre-o primejdie din marea repejune a apei [4])

La 28 Sept. 1831 Maghistratul oraşului la ordinul Vorniciei (Ocârmuirii) ca să dreagă podul sau să-l facă din nou, răspunde, că podul s'a făcut totdeauna de judeţ cu porunci domneşti, iar nu de oraş, care are piaţa slabă şi că numai cheresteaua podului costă 15 mii lei, afară de lucru. S'a început lucrarea şi la 1836 s'au trimis liste

1) A se vedea, Starea oraşului pela începutul sec. al XIX-lea.
2) Palatul municipal.
3) V. Lascăr.
4) Ureche, Ist. Rom. XII, 96.

de subscripţie pentru fierul trebuincios, ce nu se putea procura de Maghistratul oraşului.

Casa de havaet (de plată) a podului era la Grădina publică de azi şi s'au găsit încasaţi la 1845 Ianuarie 1, 10.080 lei; însă pentru prefacerea podului se cerea 35.039 lei.

Peste Jiu mai era un pod mare şi vechi în dreptul bisericii sf. Nicolae. Acel pod ducea la hanul prinţului G. Cantacuzino [1]) fiul lui Şerban Vodă Cantacuzino; de acolo drumul se împreuna cu drumul roşu şi trecea peste dealu Târgului la Bârseşti-Corbeni, unde, se zice, că se aflau casele Buzeştilor.

Actualmente peste Jiu este construit un pod de fer din anul 1894/95.

Pe ambele braţe ale Hodinăului—Hodinăul mare şi Hodinăul mic—erau mai multe poduri. Pe Hodinăul mare erau trei poduri, unul lângă casele lui V. Hurezanu, altul lângă Z. Gârbea şi al treilea între casele lui Răducan Pop şi C. Modrescu, iar pe Hodinăul mic erau de asemenea tot trei poduri.

Pela 1865, Primăria oraşului luase hotărârea ca să canalizeze Hodinăul, dar aceasta a rămas în stare de proiect.

Pe Putna erau mai multe poduri. Pe la 1835 Maghistratul făcuse cunoscut Ocârmuirii judeţului, că podul de lemn de peste Putna ce leagă drumul Poştii cu Vădenii — prin actuala stradă a Transilvaniei — să se facă

1) Din acel han se vedeau până mai anii trecuţi numai beciurile, cunoscute sub numele de: Beciurile lui Stanciu pitaru Şişescu.

de peatră din causa transporturilor dese şi grele. Avea să coste 501 lei. Acest pod era pe calea Transilvaniei lângă casa lui Ianache Constantinovici reparat la 1850 fiind preşedinte al Maghistratului Nae Măldărescu. Alt pod era lângă poarta Ilincăi Flaimocioaia. [1])

* * *

Pe Voivodiciu era un pod în dreptul porţilor Cluceresii Smaranda Călineasca [2]) şi ale Vistierului Lăudat Frumuşanu [3]).

CEŞMELELE

In oraş se află 3 ceşmele şi mai multe fântâni aproape mai prin toate curţile orăşenilor. Ceşmeaua cea mai principală este ceşmeaua Clucerului Ianache Sâmboteanu fost ispravnic al judeţului pe la finele secolului al XVIII-lea, reparată pe la 1868 de fraţii Ion, Pătru şi M. Dănărâci, neguţători, şi în 1903 de Primăria oraşului, care are apa cea mai bună din oraş, ceşmeaua din str. Victoriei şi cea din str. Tudor Vladimirescu lângă cazărmi.

---

1) Casa C. Urechescu.
2) Gimnaziul.
3) Antoaneta Caribolu.

XIV

TRAIUL ORAŞENILOR

Clădirile, îmbrăcămintea, negoţul, industria.

Felul de clădire a caselor şi îmbrăcăminte au avut o neîntreruptă evoluţie ajungând din vreme în vreme la înfăţişări cu totul deosebite de acelea dela care porniseră, în vederea influenţelor străine şi mai ales în clasele de sus ale boierilor mari, clericilor înnalţi şi negustorilor bogaţi.

Această evoluţie înfăţişează 4 înrâuriri principale:

1) Inrâurirea orientală bizantină, care este cea mai veche provenită de peste Dunăre prin Slavi, Sârbi şi Bulgari până la cucerirea Peninsulei balcanice în sec. al XV-lea de către Turci.

2) Inrâurirea Apusului prin Saşi şi Poloni de o parte, şi prin Italieni şi Genovezi mai ales de alta, cari făceau negoţul în părţile Mării-Negre până la jumătatea sec. al XVI-lea (1550).

3) A doua înrâurire bizantină venită prin Grecii din Constantinopole şi din insule şi prin Românii călători. Această înrâurire spre sfârşitul ei a avut o înfăţişare turcească, de şi în fond era tot bizantină în sec. al XVIII-lea sub Fanarioţi.

4) Inrâurirea rusească şi austriacă în sec. al XVIII-lea

şi al XIX-lea prin ocupaţiunea Principatelor de către Ruşi şi Austrieci, prin meşteri nemţi, negustori braşoveni şi lipscani mai ales după 1774 încoace, de când înrâurirea apusană devine covârşitoare [1]).

Până acum nu s'a găsit nimic scris despre locuinţele boierilor, neguţătorilor, meseriaşilor şi ale altor orăşeni din Târgu-Jiului din timpurile mai vechi. De asemenea bătrânii cari ştiau ceva au dispărut şi dispar unul câte unul: alţi bătrâni nu ştiu sau dacă ştiu, ştiu rău. Pe lângă casele de zid boiereşti, multe în frumosul stil bizantin, ocolite cu ziduri şi cu porţi de stejar înnalte, tari, acoperite ce le dau aspectul de cetate se aflau case de bârne, unele cu două rânduri, altele numai cu un rând, multe strâmbe şi aplecate într'o parte din cauza putrezirii bâlvanilor de la temelie cu pereţii jupuiţi, cu ferestre mici, cu coperişuri de şindrilă ori de stuf ascuţite împrejmuite cu stobori fără de nici o simetrie sau estetică. Casele de lemn la începutul sec. XIX-lea erau aproape 300.

Casele de zid erau numai vre-o 43 dintre care 28 aveau două rânduri şi 15 numai un rând. Pe la 1854 se mai împuţinaseră, spun bătrânii.

Casele cu două rânduri şi cele mai frumoase aparţineau următorilor orăşeni: Paharnicul Bănică Politimos, Sărdar N. Zătreanu, Pitar Tănasie Stănciulescu, Pitar Cornilie Sărdănescu, Doctorul Dimitrie Culcer, Cocoana Luţa Măldăreasca, Sărdarul Nae Măldărescu, Protopopul Constandin Hartofilax, Păhărniceasa Luxa Roşianca, Pităreasa Profira Şomăneasca, Sărdăreasa Anica Săftoiu, Z. Pără-

1) N. Iorga, Ist. Românilor în chipuri şi icoane, vol. I, pag. 107—109 (1905).

ianu, Clucereasa Smaranda Călinescu, Sărdar Răducan Busuioceanu, Sărdar Lăudat Frummuşanu, Pitar Stefan Frumuşanu, Pităreasa Vicşora Rădăşanca, Mihalache Bâlteanu, Nicolae şi Ion Mongescu, Pitar C. Stanciovici, Sărdar Zanfir Broşteanu, Medelnicer Zanfir Bâlteanu, Bota Hristea, Băla Barbovici, Paharnicul Gheorghe Magheru, Mitu Trandafir, Constantin Săvoiu şi Hristea Ion.

Casele cu un rând le stăpâneau: Paharnicul Ianache Sâmboteanu, Pitar Z. Broşteanu, Elenca Starişin, Pitarul D. Măldărescu, Praporcicul Tache Ştefănescu, D. Hierăscu, Enache Constantinovici, Lazăr Peiu, Gh. Bălan, Păhărniceasa Raluca Măldăreasca, Clucerul Mihalache Aprichie, Marin Boiovici, Lica Boiovici, Petre Semen, Dimitrie Hurezanu.

Mai nainte de aceste case, au fost altele în formă de turnuri (cule) cu 2, 3 şi chiar 4 rânduri, cum a fost până deunăzi cula din Rovinari. Toate culele erau prevăzute cu metereze — nişte deşchizături mari înnăuntru iar pe dinafara zidului abia vizibile de unde stăpânii lor trăgeau la nevoe cu armele în orice parte a curţii. In beciu era fântână, ca la întâmplare de atac să nu fie constrânşi asediaţi a se preda din lipsă de apă. Uşile erau foarte groase de stejar, grele şi legate în drugi de fier mişcându-se în ţâţâni cu mare greutate şi scârţâit prelung şi strident. Coperişul culelor era un adevărat munte de şindrilă şi de multe ori cu brâne la mijloc, aşa că păreau două coperişuri suprapuse.

Intrarea în cule se făcea printr'o tindă întunecoasă din care se vedea gârliciul arcuit al beciului cu porţite de zăbrele.

Rândurile de odăi nu se deosebiau unul de altul oricâte ar fi fost, căci zidul mergea în sus otova până aproape sub straşină, ce era eşită mai mult de un stânjen

pentru apărarea zidurilor de ploaie. Scări înguste de bârne groase de stejar şerpuiau dintr'un rând într'altul până în pridvor sus de tot, aproape sub acoperiş, unde pe lângă zid erau fixate lăviţi lungi.

Astăzi nu se mai vede nici o urmă din culele vechilor boieri ai Târgu-Jiului; tipurile lor, însă, se remarcă cu oarecare modificări în actualele cule din Curtişoara, Pojogeni, Calapăru de sus, Groşerea etc. [1]) care fiind în sate au fost mai la adăpost de incursiunile Turcilor, cari năvăliau mai de preferinţă asupra oraşului.

Iată cum descrie d-l Ion Ghica casele boiereşti din sec. al XVIII-lea [2]) care se potriveşte şi unora din Târgu-Jiului. «Casele boiereşti erau ziduri tari ca de cetate, în câte 4 – 6 cărămizi, cu odăi multe şi mari, cu pivniţe adânci şi boltite, cu beciuri şi un rând de odăi deasupra, cu pod din streaşină până în streaşină. Grinzile erau ca urşii de pod de groase. La cheresteaua unei case mergea un parchet de pădure seculară întreg. Pardoseala sălilor şi a tindelor era de cărămidă pusă pe muchi, învelitoarea de şindrilă, bătută pe şeapte şi pe noauă, înaltă aproape de două ori cât casa ca să nu ţină zăpada şi ca să se poată scurge apa mai lesne [3]) Casele erau răcoroase vara şi călduroase iarna. Corpul principal se compunea de o sală mare de colo până colo, cu odăi în dreapta şi în stânga, cu tinzi în cruci, prin care se comunica cu celelalte părţi ale edificiului, case cu scosuri (eşituri) în toate părţile şi cu sacnasiu (balcon spre grădină) [4]) Fiecare odaie cu ferestre spre trei părţii ale lumi

1) Gorjul istoric şi pitoresc. Pretaţa.
2) Convorbiri econ. pag. 570—271, Buc. 1879.
3) Aşa erau în Târgu-Jiului casele Pitarului D. Măldărescu, Sărdarului V. Moangă, Vistierului Lăudat Frumuşanu şi Medelnicerului Gligoraş Bălteanu, care şi azi are acoperişul cu două rânduri.
4) Aceasta se observă şi azi la casele Pit. D. Măldărescu, Dincă Roşianu, C. Sărdănescu şi Vasile Moangă. Ba chiar sunt case noui construite după acel plan. [Banca Naţională].

MEDELNICERUL CONSTANTIN MĂLDĂRESCU
pag. 112.

tavanuriie erau de stejar, streaşina scoasă de o jumătate stânjen ca să-i ţină vara umbră, s'o apere toamna şi primăvara de ploi şi iarna de viscol şi de zăpadă. Curtea era înconjurată de zid bolovănit înalt şi gros, poartă cu boltă, cu două rânduri de uşi de stejar ferecate, cu foişor deasupra unde păziau ziua şi noaptea Arnăuţii. Del Chiaro ne spune:[1]) În case nu se întrebuinţau scaune, de aceea pe lângă pereţii camerilor se aflau un fel de bănci cu spatele înalt şi acoperite de postav. Mesele se aşezau în colţurile camerii iar nu la mijloc ca azi. Paturile erau fixate în zid şi se aşterneau numai seara când era timpul culcării; iar peste zi aşternutul sta strâns la capul patului acoperit cu o pânză subţire, iar restul patului se acoperea cu un tapet până jos; pe deasupra era o saltea umplută cu bumbac şi căptuşite cu damasc; la cei săraci erau pe pat rogojini.

In case erau împrăştiate tot felul de ierburi mirositoare ca pelin, rută, salvie, mintă etc. care răspândesc un miros pe cât de plăcut pe atât de sănătos.

In fiecare cameră se află o sobă, care este un fel de cămin cu o uşcioară ovală pe unde se pun lemnele. Căldura din sobă trece într'unul sau două olane care sunt rotunde sau patrate şi câte odată cu ornamente de gips.

Tapiţerii sau alte obiecte de ornament nu se întrebuinţa afară de icoană care era atârnată la părete pe o bucată de damasc sau brocart.

*
* *

Masa se punea de obiceiu în sala care se zicea *casa mare.* Cu toate acestea orice casă de nobil are un fel

---

1) Istoria delle moderne rivoluzioni della Valachia 1718 ap. P. S. Aurelian, Ec. Naţională 1882 pag. 21—23.

de terață sau de belvedere, care are o vedere delicioasă în grădină și unde se prânzește vara la răcoare. La intrare se scot cizmele și se pun papuci. Comesenii se așează de amândouă părțile mesei pe divanuri sau bănci, răzimați de perne; băncile când sunt persoane streine invitate, se acopăr cu tapete. Stăpânul casei șade pe bancă; locul din capul mesei fiind rezervat doamnei casei sau pentru vre-o persoană însemnată. Albiturile de masă sunt de pânză de bumbac foarte subțire. Când se întâmplă ca șervetele să nu fie de ajuns, se pune împrejurul mesei o bucată de pânză lată ca de un cot și cu aceasta se servește fiecare. Până să se aducă bucatele la masă, comeseni vorbesc cu stăpânul casei în camera sa unde se dă fiecăruia mătănii; dupe aceia se spală pe mâni și fiecare scoate haina cea lungă pe care o pune pe umeri și mânecile sale atârnă pe spate; aceasta este un act de conveniență care se practică de invitați, Dacă se află vre-un preot de față, zice Tatăl nostru în grecește sau slavonește și după aceasta binecuvintează masa. Fiecare șeade după regulă; după ce preotul a întins cu o bucățică de pâne în vre-un fel de bucate, fiecare se închină făcând o reverență către patronul casei și începe a mânca. Până la 1774 furculița nu era cunoscută [1]). Dacă în ziua aceea este vre-o sărbătoare mare fiecare își zice *la mulți ani* și în cele din urmă stăpânul casei când bea cel dintâi pahar cu vin face o asemenea urare invitaților săi. După ce bea stăpânul casei, cu acelaș pahar beau apoi toți invitații. Mâncările sunt îndestul de copioase, însă nu îndestul de potrivite; și ceea ce este mai rău este că mai în totdeauna se mănâncă reci, pentrucă cuhnia este departe de casă. După masă comesenii trec în camera unde au luat rachiu; aci, li se dă să se spele

1) N. Iorga, Ist. Românilor în chipuri și icoane, vol. I pag. 134 (1905)

pe mâni şi în gură; pentru acest sfârşit se întrebuinţează lighiane de aramă cositorite şi cu capacul perforat după maniera turcească. Se bea apoi câte un pahar de vin şi se aduce cafeaua, dându-se ciubuc acelora, cari doresc.

In cele din urmă invitaţii îşi pun haina de deasupra mulţumesc patronului şi încalecă ducându-se fiecare pe la casele lor ca să doarmă, fiindcă oamenii dorm după masă nu numai când sunt zilele lungi dar şi iarna.

Se bea îndestul şi bine; vinul trage la somn dar nu îngreunează capul.

*
* *

După Sulzer [1]) îmbrăcămintea orăşenilor pe la 1752 era aceasta: Femeile purtau rochii lungi, anteree de stofă camelot turcesc sau şal cu mâneci, o blană cu faţa de mătasă cu mâneci scurte peste care cădeau altele mai largi, fermenele de catifea scurte, malotele, feregele (haine largi deschise) galenţi de lemn ca să nu-şi murdărească pantofii când umblă după trebile casei; rochia la pept deschisă în triunghiu pe unde să zărea cămaşa subţire de borangic, turban turcesc pe cap mai înalt decât al bărbaţilor, ale cărui căpătâie în loc să cadă pe spate erau încolăcite tot în sus în forma unei pere, iar în vârful lor scoteau părul împletit în 20—30 cozi mici de părea un fel de panache. Ele mai purtau şi işlice de blană de samur sau de hârşie, aduse de vârf într'o parte şi ca să nu le cadă de pe cap le legau pe frunte cu o legătură de mătasă. La ceremonii însă, legătura fiind înlăturată, femeile steteau aproape nemişcate ca să nu le cază işlicele de pe cap.

---

1) Geschichte des Transalpinischen Daciens II § 155 pag. 374. Cfr. D. C. Olănescu, Teatru la Români.

Bărbații purtau pe lângă giubele, anteree, fesuri roşii pe capul jumătate ras şi pe deasupra o căciulă de blană în patru colțuri ori de postav numită işlic sau căciulă rotundă având în față şi în dos mărgini puțini ridicate ca o luntre făcute de samur sau de hârşie neagră, şalvari, ciacşiri.

In picioare se purtau iminei de saftian cu coadă şi cu vârfurile ascuțite şi întoarse în sus, pantofi şi cizmulițe roşii sau galbine, peste mijloc bărbații se încingeau cu taclit, iar femeile cu brâne, cu paftale de argint aurit.

In foile de zestre (1778, 1793, 1796, 1809 etc.) se văd: giubele de belacoasă cu sageac, giubele de altîn îmblănite cu cacom, ghiordii de stofă îmblănite cu nurcă, tivilichie de şalâu, de atlas, paftale de brâne de argint de câte o litră, ghiordane cu galbeni, rochii de şalâu cu antereu, fermenele de merinos îmblănite cu fețele de nafea cu profiruri de cătup. Mai în urmă se purtau şaluri vărgate cu vergi smeurii, albe, galbene închise, cu câte alta verde închise civite, stacojii, binişuri (haine de deasupra fără mâneci) de postav neftiu căptuşit până la brâu cu malteh năutiu [1]) giubele de ghermesit năutiu blănite înăuntru cu pacea [2]) de samur la spate cu nafea [3]) profiruri de cotopur [4]) samur de Beciu; scurteici prăzulii cu selizie [5]) cu cacom; ori de chiteic cu cacom, malotele pambrii fistichie [6]) ceacşiri ienghiurşel; anteree de citariu, de cutnie roşii verzii anteree bazea [7]) cămăşi, cauce; binişiuri de maltefu negru dăzblănit, ori îmblănit cu sen-

1) De coloarea năutului.
2) Blană dela picioare.
3) Blană dela pântece.
4) Blană dela căpățână.
5) Verde bătând în galben.
6) Verde ca varza.
7) Bumbac şi mătasă.

geapuri (blană de jder), rochii de agabaniu, de fuldă de irbichir, boccealâcuri, fuste de ghermesit găurciulici, gevrele etc.

Del Chiaro [1]) în această privinţă spune: Imbrăcămintea Românilor este aceiaşi ca şi a Turcilor afară de bereton care este ca cel polonez, adecă îmbrăcat împrejur cu piele neagră de miel lată de 4 degete şi între aceste pei sunt mai căutate cele de Moscova. Demnitarii înlocuesc pielea de miel cu pielea de samur. Toţi poartă părul scurt afară de preoţi şi călugării cari îl poartă lung. Cei mai mulţi dintre Români poartă barbă. Imbrăcămintea femeilor este o amestecătură de haine grece şi turceşti, însă nu-şi acopere figura. Femeile măritate îşi acopăr capul cu un văl alb, cele două căpătâe ale vălului atârnă pe spate. Fetele poartă părul împletit în formă de coade prinse cu ace lungi când se pun în jurul capului. In zilele de sărbătoare mai poartă şi colane alcătuite din monede de aur; copilele mai sărace poartă salbă de monede de argint.

Pe la începutul secolului al XIX-lea femeile măritate pun şaluri şi văluri de dantele pe cap şi fişiul (fichu) francez înlocueşte cu încetul paceaua de samur. Şalvarii şi cipicii turceşti cusuţi împreună au fugit înnaintea botinelor ghetelor (guêtres) învingătoare. Numai bărbaţii umblă încă măreţ în rochii răsăritene blănite şi acoperite de blănuri, având pe capul ras turbane de şal, puse cochet la o parte de cei tineri [2]).

Pe la 1822 boierii cei tineri şi eleganţi şi feciorii de boier mare purtau pe cap un glob rotund de hârtie brumărie; mărimea acelui balon era aproape 4 coţi în circumferinţă şi avea de o parte locul pe unde intra capul

1) Op. cit. apud. P. S. Aurelian Ec. Naţională 1882 pag. 19.
2) N. Iorga Ist. Rom. în chipuri şi icoane. vol. I pag. 136 (1905).

până deasupra sprâncenelor iar în partea opusă acesteia un fund de mărimea şi de forma unui cuib de rândunică de unde boierul plecându-şi niţel gâtul la dreapta putea să-şi apuce işlicul cu 4 degete. Boierii mai în vârstă purtau işlic tot atât de umflat, dar sfera nu era întreagă, era tăiată neted orizontală, ceva mai sus de cercul cel mare, iar pe acel şes era întins un fund de postav. Işlicul acesta se lua din cap cu ajutorul amândurora mânilor. Calemgii, ciocoiaşii, slugile de dindărătul caleştilor boiereşti şi negustorii cei mari purtau işlic mic de forma unui borcan întors cu gura în jos şi de un diametru mai mult de $^1/_2$ cot şi deasupra o pernă mare în 4 colţuri umplute cu bumbac sau cu păr de cal. Forma işlicului depindea de treapta fiecărui.

Boierii cei mari se îmbrăcau în ciacşiri roşii cu meşi, papuci sau cisme galbine de meşină cu botul ascuţit întors în sus şi fără toc, antereele erau de ghermeşit, de de citarie, calemcheriu, cutnie, selimie sau sevaiu, se încingeau la brâu cu şal de Indii; vara fermeneaua scurtă, vara şi iarna scurteică îmblănită cu paceà de samur, singeap sau cacom pe deasupra giubea de postav sau la sărbători, biniş. La alaiuri sau cerimonii protipendada şi veliţii purtau pe cap gugiuman de samur cu fundul de postav roşu, vara feregea şi iarna contoş, başboierul purta hanger la brâu [1]).

* * *

Ocupaţiunea cea mai de căpetenie a femeilor, zice Del Chiaro [2]) este ţesutul. Argelele lor sunt în pământ şi pânza foarte îngustă. Din pânză se fac cămăşi pe care

---

1) Ion Ghica, Scrisori către Alexandri vol. III (Bibl. p. toţi) p. 32—33.
2) Op. cit. ap. P. S. Aurelian, Ec Naţională 1882 pag. 26.

le poartă lungi până la pământ şi pantaloni de pânză pe care îi întrebuinţează toţi fără deosebire, ziua şi noaptea în toţi anotimpii.

Cingătoarea lor este o făşie lată de o palmă ale cării căpătâie sunt lucrate cu flori de mătasă de diferite nuanţe. Fiecare nobilă ţine sclavele sale ţigance dimpreună cu alte fete în camera sa unde lucrează neîncetat batiste, dintre care unele cu flori de mătasă, iar altele cu fir de aur. Asemenea obiecte se dau ca dar la vre-o vizită extraordinară precum bunăoară a vreunui prelat, căruia după ce i se dă darul i se săruta mâna. Femeile nu lucrează Vinerea, până şi catolicele născute în ţară observă această deprindere superstiţioasă.

La preumblare prin oraşe, femeile bogate sau nobile întrebuinţau rădvanul (Reitwagen) cu doi cai, cari aveau pe pept un fel de peptar de postav verde sau turchez.

Vizitiul nu şedea pe lădiţa dedinnainte, ci călare pe calul din stânga. In rădvan se aşezau perini lungi acoperite cu velinţe. Servitoarea, care însoţea pe stăpână-sa şedea pe chichiţa rădvanului în faţa stăpânei sale. Cei cu dare de mână, când umblau călări prin oraş erau însoţiţi de mai mulţi servitori, după calitatea ce aveau [1]).

Toate acestea au apus în sânul eternităţii, ce nu cunoaşte nici azi nici mâne, nici naştere nici moarte, lăsându-şi numai amintirea în filele înnegrite şi pline de praf ale cronicilor contimporane, singurele mărturii ale acelor timpuri. De pe la a doua jumătate a sec. al XIX-lea nu se mai aude de rangurile boiereşti, ca pitar, sărdar,

1) Del Chiaro, op. cit. ap. P. S. Aurelian, Ec. Naţională (1882) pag. 19 şi 20.

postelnic, medelnicer, stolnic, paharnic, sluger, comis etc. trecând în domeniul istoriei.

* * *

Negoţul sau afacerile comerciale erau neînsemnate, ba încă şi acelea în mânile străinilor, ca Gelepii cari făceau negoţ cu vite, Capanlâi cu grâne, Cazaclâi cu blănuri. Turcii mai ales erau cei mai bogaţi neguţători şi cei mai mari capitalişti. Capitalurile lor creşteau cu dobinzi oneroase şi se încasau la termen mai în totdeauna cu mare sâlnicie. Actele vechi ne arată o mulţime de creditori turci în Târgu-Jiului. Turcii aci trebue să fie fost într'un număr considerabil dacă numai într'un mic act de socoteală din 28 Apr. 1766, pe lângă Ahmet Aga beşleagă din Târgu-Jiului care a confirmat actul, figurează ca martori 5 Turci, Hagi Mustafa, Kara Mustafa, Ibraim Başa, Mehmet Aga, Uzun Usein afară de contractantul Uzun Mehmet. — Mărfurile trebuincioase târgoveţilor se aduceau dela Lipsca câteodată, dar mai ales dela Braşov, sau se procurau din bâlciurile din alte judeţe ca Râurenii (Vâlcea) sau chiar din bâlciurile locale dela Ispas, Vinerea-Mare şi Sf. Măria-Mare, care după cererea orăşenilor s'a trecut la Godineşti. Neguţătorii şi meseriaşii pentru ocrotirea intereselor lor comerciale şi industriale formau bresle sau isnafuri. Meseriile în Târgu-Jiului erau puţine şi anume: Abagerie, boiangerie, cismărie, cojocărie, lumânărărie, dulgherie, olărie bună mai târziu brutării, măcelarii etc. . . . . Dacă numărul meseriaşilor dintr'o breaslă era prea mic, atunci se asociau şi mai multe bresle la un loc. Breslele sau corporaţiunile datează de atunci de când împrejurările şi nevoile vieţii în care s'au găsit totdeauna indivizii slabi i-au silit să-şi caute o situaţie mai bună în asociaţie. Ele par a-şi avea

origina în colegiile romane din Dacia şi a se fi consolidat în timpul Slavilor. In orice caz, breslele au fost influenţate de corporaţiunile din Transilvania, imitate la rândul lor după ale Germanilor din evul meziu. Breslele erau ocârmuite de un staroste (vătaf, maimarbaşa) azistat de 12 fruntaşi. Starostele împreună cu 12 fruntaşi (protomeşteri) şi cu 2 proestoşi judecau pricinile membrilor din bresle. Cei ce nu se supuneau hotărîrii date de aceştia erau constrânşi de Aga sau Căpitanul de Dorobanţi. Pricinile din sânul unei bresle se mai judecau şi de marafetul vătavilor de aprozi. Certurile dintre bresle se judecau de Domnul ţării. Fiecare breaslă îşi avea regulamentul sau orânduiala sa (charte) în care se specificau relaţiunile dintre membrii breslei precum şi drepturile breslei faţă de alte bresle şi de Stat.

Breasla era compusă din: ucenici, calfe şi stăpâni.

Starostele privighia ca măsurile cu care se vindea să fie juste, să contrasemneze zapisele ucenicilor şi era dator să găsească stăpân calfelor. etc.

Pentru ajutorarea celor scăpătaţi din breaslă şi îngroparea celor săraci, breasla îşi avea cutia sa, care se alimenta din taxa ce plătea fiecare calfă, când se făcea stăpân, din paraua săptămânală taxă obligatorie pentru meşteri şi calfe, din amenzile contravenienţilor la regulamentul breslei şi din taxa anuală obligatorie pentru toţi meseriaşii. Meseriaşii străini când veneau în oraş trebuiau să plătească o taxă şi aveau pe lângă Staroste şi isprăvnicatul sau vameşul de străini[1]).

Breslele îşi aveau patronul lor, la sărbătoarea căruia fiecare membru trebuia să aducă $^1|_2$ oca ceară, iar stăpânii câte o oca. In Târgu-Jiului patronii breslelor întru

1) Gion. Ist. Buc. pag. 742, 743.

câtva diferenţiază de cei din alte oraşe: tabacii, pescarii şi dulgherii sărbătoreau pe sf. Nicolae, brutarii pe sf. Petru şi Pavel, cojocarii şi abagii pe sf. Ilie, braşovenii pe sf. Dumitru, lumânărarii pe sf. Atanasie şi Chiril, băcanii Dumineca tuturor Sfinţilor, croitorii pe sf. Iosif, căruţaşii şi plăpumarii pe sf. Gheorghe, morarii pe sf. Haralambie, lăutarii şi bărbierii pe sf. Paraschiva, cizmarii şi pantofarii pe sf. Spiridon, măcelarii pe sf. Arhangheli, boiangii pe sf. Ştefan, grădinarii pe sf. Trifon, olarii sf. Măria mică, etc.

Toate aceste bresle dela 1858 încoace au decăzut şi au tins spre desfinţare prin faptul desfinţării scutirilor şi monopolurilor de clasă.

La 6 Dec. 1904 toate meseriile din oraşul nostru au înfiinţat «Corporaţia meseriilor unite» şi şi-au luat de patron pe sf. Nicolae.

* * *

Industria oraşului, propriu zisă, era într'o stare cât se poate de rudimentară.

In strada Ţigăniei azi Calea Victoriei, Frederic Drexler deschisese pela 1833 o fabrică de porţelan cu scutelnici, în marginea Jiului, în faţa Bisericii catedrale, care a trecut apoi la Frantz Pojoni fără scutelnici. Locul şi casa au trecut apoi sub stăpânirea Hierăscului [1]). In uliţa

---

1) Această fabrică era cunoscută şi în alte părţi ale Olteniei. Intr'o scrisoare a lui Preda Săulescu dela Tribunalul Craiovei către Ioan Pâhă Vătaf de Aprozi la Tribunalul Târgu-Jiului cu data 30 Iunie 1837 vedem următoarele :

«Arhon Vătaşe, te rog să fii silitor în locul mieu ca să mi săvârşească d-lui Drecsel servisu de vase ce l-am cumpărat de la d-lui . . . care vase aşezându-le bine . . . într'o ladă până la sfânta Maria să se afle trimise aici.

Şi astăzi este în T.-Jiului o fabrică de sobe de teracotă şi o şcoală de ceramică.

Putnei, azi str. Clemenţa, era o fabrică de lumânări de său. Alte arte mecanice se exercitau de către străini şi ţigani.

Industria casnică era ocupaţiunea de predilecţiune a femeilor, şi se afla într'o stare înfloritoare, mai ales atunci când fiecare familie trebuia a-şi face cele trebuincioase pentru îmbrăcăminte.

Ele ţeseau pânza în argele, urzeau tortul, trăgeau mătasa din gogoşi şi dăpănau borangicul. Cusăturile făcute în casă pe materii preţioase ca atlasul, catifeaua etc. cu fir de aur şi argint mai ales pentru biserici sunt de o plasticitate admirabilă.

Brodăturile cari împodobiau casele boierilor sunt mai vechi decât secolul al XVI-lea. Poalele de icoane, perdeli şi măhrămi grele sunt eterna glorie a gustului, răbdării şi destoinicii jupâniţelor române din timpurile acelea. In secolul al XVIII-lea pe prispele caselor la umbra streşinilor stau vara întinse mii de gherghefuri de toate mărimile şi de toate formele; fetele coseau în relief (anevato) pe tulpan, pe pambriu, pe atlas şi pe catifea cu mătăsuri, cu lânuri, cu bumbac cu catifeluţe, cu fir, cu sârmă şi cu fluturi [1]).

* * *

In daraverile particulare şi în piaţă se întrebuinţau monede streine turceşti, nemţeşti etc. căci româneşti nu erau.

Monedele româneşti dela Vladislav Vodă (1364-73), Radu Negru (1373-84) Dan Vodă (1384-86) Mircea cel Mare (1386-1418) Mihail Vodă (1418-20) Vlad Drăculea

1) Paul de Aleppo, Travels etc. 327 ap. Gion Ist. Buc. 676.

(1430-39); 1442-46) Radu Praznaglava (1425-27) Vlad Drăculea Ţepeş (1455-62; 1476) Radu cel Mare (1494-1507) Vlăduţ Vodă (1510-12) dispăruseră; chiar în sec. al XVII-lea erau considerate ca antichităţi. Apar apoi taleri, potroici, costandele, aspri, lei, bani, fiorini, ughi; după care urmează, leul de argint turcesc cu subdiviziunile lui, ort (10 p.) zlot (30 p.) firfirici (13 p.) Monede de aur erau mahmudelele (25 lei) funduclii (22 lei) dodecari şi diriclii (12 lei) stambolul (8 lei) şi irmilicul (20 lei) misirliul (7 lei) timinul (10 lei) beşlici, zarmacupul (5 lei) nisfele (4 lei) cerclii (3 lei) galbeni ungureşti şi venetici de câte 2 1/2 lei, galbeni olandezi 4 lei, 14 crăiţari. Galbenul zingirliiu era egal cu caragrosul sau ikilicul şi valora 2 lei. Sgripţorul (2 lei) speţul (12 lei) crontalerul (14 lei) barbuta (2 lei 10 p. sfanţul (2 lei) etc. precum şi alte monede mărunte ca lăscăi rubiele, leiţe şi caimele de hârtie.

Monede nemţeşti ca groşiţe de 2 parale, petaci de 5 parale, mariaşi de 10 parale, sfănţuici de 13 parale, leiţele erau în cornuri, monede ruseşti etc.

Pe la 1781 banii erau puţini şi scumpi, de aceea toate lucrurile erau eftine. Un bou de jug costa 10 lei, 12-15 lei pe ales, vaca cu lapte 6 lei, calul cel mai bun 40 lei, oaea cu miel 1 leu, capra cu ied 1 zlot, carnea o para ocaua, vadra de vin pe ales 10 parale, gâsca 6-8 parale, curcanul cel mai bun 10-15 parale, ocaua de făină de grâu o para, de porumb o lăscaie, postavul de Englitera bun cotul 8 lei, saita 7 lei cotul, şiaiu 4 1/2 lei cotul, tropaoru 2 1/2 lei, şamalageaua cea mai bună 10-12 lei, ghermesutul 1 leu, perechea de nefele de vulpe 22 lei pe ales, vulpile 1 leu [1])

1) Cronograful lui Dionisie Eclisiarhul în Tezaur de monumente istorice vol. II-lea 166, ap. Gion. Ist. Buc. 466-68.

La Târgu-Jiului era vamă. Intr'un act din 1707-708 (7216) se vede:

Pentru vama dela Târgu-Jiului şi «vama cerei» «Insă muntele din apa Olteţului pân în apa Vodiţăi» «De bute cu mieare nescursă po (câte) t(a)l. 1 şi de oc(a) de ceară po (câte) bani 2 [1]).

---

1) N. Iorga, Studii şi Doc. V, 350.

XV

Foi de zestre şi diiete

I

In foile de zestre mai ales se oglindeşte viaţa orăşenilor în adevăratele ei colori din, punctul de vedere al industriei casnice, al materiilor străine, al mijloacelor de trai, al ţărilor din care se importau acele materii şi diferite obiecte de casă, al materialului din care erau fabricate obiectele de casă, al progresului cultural în care se aflau orăşenii şi în fine al credinţei religioase.

Foile de zestre încep mai în totdeauna cu invocaţiunea: „Cu ajutorul Tatălui şi al Fiului şi al Duhului sfânt şi cu vrearea precuratei fecioare Maria de bună voia mea şi a soţii meale dau foaie de zeastre ficăi noastre... atât mişcătoare cât şi nemişcătoare cum la vale arată. (1793 Febr. 16); sau: Cu ajutorul lui Dumnezeu foaie de zestre a fiei no(a)stră . . . . . alegându-i merticu ei după cădeare cum arată mai la vale. (1796 N-bre 10); sau: Fie Doamne mila ta spre noi precum nădăjduim şi noi spre tine, foaie dă zăstre a fie mea . . . . . din cele ce i-s(ă) dă cum la vale arat(ă) (1809 Mai 20); sau: Cu mila lui Dumnezeu dau această foae de zestre ficii mele . . . . ce din botez o cheamă . . . . a fi stăpână pă lucrurile ce mai jos să arată anume (1826 Iulie 23); şi ter-

mină: «Toate acestea daruri iubitului meu fiu cele încredințate din ceia ce me-au datŭ și mie D-zău ca să le primești făr de îndoial(ă) iar cea mai mult milostivire vei primi de la cel î(n) Troiț(ă) slăvit și de la mine blagoslovenie părintească și î(n)tărit și cu iscălitura mea» .... sau: Atâta am avut atâta am dat, de la noi puțin de la D-zău mult, să vă dea dar și milă și blagoslovenia lui însă peste voi .... sau: Acestea de la mine puțin și de la milostivul D-zeu mult ....

* * *

I.

Foaea de zestre a Saftei Brăiloaica fica Mariei Brăiloiul văduva pitarului Radu Brăiloiu Peștenaru[1]).

1778 Aprilie 25.

Foița pe(n)tru zăstrele fie-mea Safticăĭ cum arat(ă) în jos și anume:

1 rochie de stof(ă) galbin(ă) cu antereu ei.

1 Ghiordie (serb. čurdija, scurteică) de stof(ă) galbin(ă) înblănit(ă) cu nurcă (animal de apă).

1 giubea de altăn înblănit(ă) cu cacom.

1 rochie iar de altăn cu antereu ei.

1 giubea de atlaz albastră cu cacom

1 rochie de beliacos[2]) cu antereu ei

1 tilivichie (ilic, pieptar) de stof(ă) galbin(ă) înblănit(ă) cu cacom.

1 tilivichie de atlaz albastră înblănit(ă) cu cacom.

---

1) Radu Brăiloiu Peștenaru, biv vel pitar, locuia în str. Jiĭu, și avea o culă în Slobozia la moșia lor, care a ființat până de curând sub numele de: „*Cula Peștenarului*".

2) Belacosa, belle chose.

1 gherdan (salbă) cu leftu lui.
1 păreche de cercei cu smarand.
1 păreche de brăţeri de aur.
1 inel de aur cu diiamant.
1 inel de aur cu smarand.
1 inel de aur cu pietre de robin.
1 pecete de aur.
1 pereche de paftale poleite.
1 pereche de paftale cu mărgăritari.
1 pereche de cercei cu mărgăritari.
1 buhudari (parfumoir) de argint.
8 cămăşi de fir şi cu mătasă.
1 saltia de atlaz.
1 perin(ă) mare de papor cu flor(i) de fir cu răţele de fir.
2 perini mici de papor cu flor(i) de fir cu răţele de fir.
1 perin(ă) mare de burungic cu răţele.
1 perin(ă) mic(ă) de burungiuc cu răţele.
5 perin(i) de catifea de părete.
1 plapom(ă) de ghermesut (atlaz) înblănită cu cearşaf ei.
1 cearşaf cusut cu mătasă.
1 cearşaf sadia
1 mas(ă) umplut(ă) cu fir cu peşichiriul ei.
1 mas(ă) aleas(ă).
12 şervete umplut(e) cu fir.
12 şervet(e) cusut(e) cu mătas(ă) cu peşichiriul lor.
12 linguri de argint.
12 cuţite de argint.
12 tipsăi de cos(i)tori.
12 talere de cos(i)tori.
2 solniţe.

ŞERBAN MAGHERU (Biserica Bârzeiu de Gilort)
pag. 159 şi 163.

1 lighian cu ibricu lui.
1 rădvan.
6 telegari cu hamurile lor.
8 boi.
10 vaci cu viței lor.
10 epe cu mânzu lor, cu un armăsari.
40 oi cu mei lor.
40 râmători.
30 stupi.
2 covori.
1 scorțe.
12 suflete de țigan(i).

«Dat-am și moșiia Pešiceana peste tot hotaru și din-«colo de Jii și dincoci cu viia tot(ă).

«Și i-am dat și moșiia den Drăgoiani căt(ă) este a «mia toată de zăstre.

«I-am dat și moșiia Petrești.

MARIA BRĂILO(I)CA.

* * *

1793 Fevr. 16.

Foaie de zestre dată de Anastasie Fedeleș și soția sa Bălașa fetii lor Dumitrana.

Cu ajutoriul Tatălui și al Fiului și al Duhului || sfânt și cu vrearea preacuratei fečoară Maria || de bună voia mea și a soții mele dau foie de zestre || ficăi noastre Dumitrana atât mișcătoare || cât și nemișcătoare cum la vale arată:

8 1|2 stănj. de moșie din hotaru Romănești.

1 sălişte de casă aici î(n) Tăr(gu)-J(iiu) alături cu moș Bărbuțu.

5 răzvoară de vie despre Copăčoasa alăturea cu

viia Bobineştilor afară de trei răzvoară de vie ‖ ce le am pus eu în capul dela vale

	tal. par.
4 boi	50.—
3 vaci cu lapt(e)	30.—
1 cal de ginere	30.—
tal. 100 bani gata pentru haine	100.—
1 rochie de şamalagea (mătasă de Şam-Damasc)	10.—
1 antereu şamalagea	4.—
1 tilivichie asămenea cu sanğap. (ciucuri)	10.—
1 cămaş(e) cu fir grea	8.—
3 cămăş(i) fomeeşti cu mătasă	18.—
2 cămăş(i) de borangic albe: numai pepţi	10.—
2 mărămi lungi cu fir vechi	6.—
1 peşchir turcescŭ cu fir vechi	3.—
2 scoarţă una nooă şi una veiche	30.—
4 perini cu răţeale vechi	6.—
2 perini de lână	1.20
1 masă mare de pânz(ă) muschičască de cele bune	6.—
4 taere cu şerveatele cu cuţit(e)le şi cu lingurile lor	9.20
1 cămaşe de socru	5.—
1 cămaşe de soacră	6.—
1 păreaichie paftale de argint curat cu colanu ei . . .	
1 păreaichie de cercei, argint curat şi suflaţi	3.—
10 galbeni împărăteşti pentru salbă po tl. spar. 10	52.20
1 inel de aur cu piatră bălaşa	10.—
10 şiruri ormuz, i mărgean vechi	4.—
1 ghiordan cu pietri asămenea	2.20
1 păreaichie conduri cu turlici şi cu călţuni	2.20
4 bazmale la brad şi colăcaşii	4.—
1 plapomă	10.—
1 saltea	10.—
1 ladă cu cerşafu ei	5.20

Aceastea toate ce scriu mai (sus s'au dat de bună vo)ia noastră || şi pentru întărirea am iscălit.

(Anastasie Fedeleş)

Bălaş(a).

1793 Fevr. 16.

* * *

1796 Noembrie 10.

Cu ajutoriul lui Dumnezeu, foae de zestre a fie(i) noastră, Uţa alegându-i merticu ei dup(ă) cădeare cum arat(ă) mai la vale [1]).

1 Ghiordan, cu 5 galbini nemţăşti.
1 păreche paftale de argint de una litră.
1 păreche cercei iar de argint cu 10 şiruri de ormuzŭ.
1 Giubea de beleacosă, cu sageac.
1 tilivichie tot de beleacos cu flori de fir cu sageac.
1 rochie de şaliu[2]), cu antereu.
1 tilivichie de purtare de şaliu cu sageac.
1 măramă de borangic cu fir.

* * *

20 Maiu 1809.

Foaea de zestre a Anicăi fata lui Chiraşa fiul lui Iorga din Târgu-Jiului:

Fie Doamne mila ta spre noi precum nădăjduim şi noi spre tine.

Foaie de zestre a f(i)e-mea Anică din cele ce i s(e) dă cum la vale arată:

1 biniş [3]) dă atlaz înblănit cu cacom.
1 rochie asemenea.

---

1) Reproducem numai partea ce ne interesează.
2) Materie de păr.
3) Haină deasupra cu sau fără mâneci.

1 binişi dă dimie î(n)blănit cu sengeapur(i) [1]).
1 rochie dă fuldă neagră.
1 binişi dă maltefu negru dezblănit
1 rochie dă agabaniu albă.
1 rochie dă atlaz.
1 scurteică iarăşi de atlaz înblănit cu cacom.
1 rochie dă atlaz de purtare.
1 rochie dă irbichir iarăşi de purtare.
1 scurteic(ă) dă chiteic cu cacom.
8 cămăşi.
1 boccealăc dă ginere.
1 boccealăc dă naşi.
1 cămaşe dă soacră.
1 testemel dă cumnat.
1 batistă dă cumnat.
2 proso(a)pe dă obraz.
2 peşchire dă mâni.
6 şărvete.
1 masă dă pânză.
2 farfurii cu linguriţăle loru de argint.
1 pereche dă cercei dă argint poleiţi cu aur.
2 inele dă aur unul cu antic şi altul poleit cu aur.
1 pereche dă paftale de argint poleite cu aur.
1 saltea dă creton.
3 perine asemenea.
1 plapomă tot dă creton cu cearşafu ei.
1 cearşaf dă aşternut.
2 perini dă puf.
1 mare asemenea.
1 fustă dă germesit găurciulic.
1 fustă tafta dă purtare.
2 testemele.

1) Blană de jder.

1 fes alb.
2 perechi pantofi.
2 perechi strămfii
1 gevrea dă schimb.
5 gevrele.
1 brănişor dă ginere.
1 dă cumnat.
1 vie.
12 talere dă cositor.
12 perechi dă cuţite cu lingurile lor.
6 tipsii mari dă bucate dă cositor.
2 tăfii dă aramă.
3 tingiri cu capecelele lor.
1 lighiian dă aramă cu ibricul' ei.
1 čăum dă aramă.
1 sfeşnic dă tumbac.
1 tas dă baia asemenea de tumbac.
1 cădelniţă dă tumbac.
1 scoarţă dă pat.
1 ladă mare.
1 tavă dă farfurii.

tal.	bani	
100	—	adecă o sută bani gata.

To(a)te acestea daruri iubitului meu fiu cele î(n)credinţate din ceiace me-au datŭ şi mie dumnezău ca să le primeşti făr dă îndoial(ă) iar cea mai mult milostivire vei primi dela cel î(n) troiţ(ă) slăvit şi dela mine blagoslovenie părintească şi î(n)tărit şi cu iscălitura mea.

1820 Maiu 5

Din foaea de zestre a Elisavetei Stolojanca dată de tatăl său Dumitru Stolojanu.

O malotea de ghermesut cu jder.

O rochie de baza[1])
O scurteică de pambriu verde.
O rochie de samalagea[2])
Scurteică de ghermesut.
Boccea.

23 Iulie 1826.

Cu mila lui Dumnezeu dau această fo(a)e de zestre ficii mele Băluţa ce din botez o cheamă Stana a fi stăpână pe lucrurile ce mai jos se arată anume.

Tal. 500 adecă cinci sute bani gata pentru cele trebuincioase ale casii.

Tal. — 100 adecă una sută pentru giubea.

5. adecă 5 răzoare de vie în Dealu Târgului cu pivniţa şi cu pământu de supt pivniţă însă din vârf spre apus şi cu obraţu de pădure până în Duduroi.

Doă buţi, un patatir, [3]) doă bădane [4])

Una casă de aici din Târg cu toată sâliştea, grajdiu şopru şi cu împrejmuirea de gardu grădinii

Una livadie mare cu pruni dela Albeni.
Un cazan de aramă cu doă ţevi.
Patru boi pentru jug.
Patru vaci cu lapte.
Patru râmători.
Un plug cu fiarele lui.
Una căldare mare
Una săcure.
Un lanţ de coş.
Doă tipsii de cosâtor.
Doă talere de cosâtor cu tacâmul lor.

1) Baza, un fel de tulpan materie de aţă şi de bumbac.
2) Abagea de şam mătasă.
3) Vas unde se calcă struguri.
4) Putini mici.

Opt şervete.
Doă proso(a)pe.
Un straiu vânăt.
Opt perini de lână.
Patru mărame de borangic.
Şase cămăşi fomeeşti.
Doă mese de pânză una mare şi una mică.
Doă scoarţe de lână.
Una cămaşe de ginere.
Una cămaşe de socru.
Una cămaşe de naş.
Una de so(a)cră.
Cincisprezece batiste
Una rochie ghermesât.
Doă rochii de stambă.
Una rochie de batistă.
Una scurteică de pambriu îmblănit cu zder.
Una păreiche cercei de argint suflaţi.
Doă scurteici de chiteică de purtare.
Una ladă mare de haine.
Un cerşaf de ladă.

Peste aceste măruntişuri ale casăi ce mai sus cuprinde îi mai dau

Şapte locuri peste apa Jiiului la pluţile albe ce sunt cumpărate şi schimb făcute de răp. soţul meu în care intră şi săliştea dela poartă.

Un loc ipac (iar) dela moara Peştenarului:

Una silişte de lângă conacu lui Niţă Pitel are a şi le stăpâni după zapisă; acestea dela mine iar dela Dumnezeu mult har şi milă.

Eu Anuţa preoteasa soţia răp. popi Enache adeverez.

Popa Petru Scorţanul ot târg mart. Popa Gherghe Telescul mart.

Am scris cu Ioan Log. cu zisa mai sus numitei preoteasa Anuţa şi martor.

* * *

1827 Oct. 15.

Altă foae de zestre.

(Hainele)

Una giubea de ghermesut cu jder îmblănită cu cutupuri [1]) de jder.

Una fermenea [2]) de pambriu [3]) ştacojie cu fir.

* * *

8 Fevruarie 1829.

Fie Doamne mila ta spre noi precum am nădăjduit şi noi întru tine. Insemnare de cele ce dau fie-mea Măria după cum la vale să arată.

1 rochie de şaliu.
2 rochii de stambă.
1 scurteică de ghermesit îmblănită.
1 scoarţă.
1 ipac o foae de scoarţă
3 perini de ladă de puf.
2 perini de lână.
1 ladă de Braşov.
1 cerceaf de ladă.
5 cămăşi fămeeşti.
1 cămaşe de ginere.

1. *Cotup,* Cotopur, cătup. un fel de blană dela căpăţână.

2) *Fermenea,* scurteică cusută cu fir, îmblănită sau nu.

3) *Pambriu,* un fel de stofă de lână, merinos, giubea de pambriu lungă până la pământ; o malotea de pambriu stacojie. Nu se ştie bine ce fel de stofă este.

GENERALUL GHEORGHE MAGHERU
pag. 282.

1 păreche izmene cu brânişor.
4 şervete.
2 prosoape.
2 talere de cositor cu tacâmu lor.
1 păreche paftale poleite de argint.
1 păreiche papuci.
1 păreiche pantofi.
2 pereichi cerapi.
1 pereiche cercei de argint
1 pereiche cerapi de ginere
1 spilcă de argint poleită
1 scurteică de postav înblănită
1 vacă cu viţelul ei.
1 masă

Prăvălia la uliţă jumătate după cum am dat fie-mea Soltana ceaelaltă jumătate, însă şi până în uliţă jumătate despre Nicolae şi din dos din temeiu prăvăliei merge cureaua pământului până în coşare; şi noi să (a)vem a şedea în casa ha bătrână unde şedem până când îi va da mâna gineri-meu Sava să ne mute casa în grădină că aşa am vorbit cu cheltuiala dumnealui şi atunci să i rămâe pământul slobod acel de sub casă. Atâta am avut atâta am dat, de la noi puţin de la D-zău mult, să vă dea dar şi milă, şi blagosloveniea lui însă peste voi şi am iscălit unde fiind şi alţi oameni de omenie, care mai jos vor iscăli.

Eu Coicea Cojocariu dinpreună cu soţia mea Chereaţa ot târg adevărăm că am dat această foae de zestre.

Dumitru Braşoveanu mart.

Şi am scris cu zisa mai sus numiţilor şi sânt martor.

Ştefan Dimitriu Braşoveanu ot târg.

1833 Febr. 9.

Intr'o foaie de zestre între altele se vede şi:

O scurteică lungă dă pambriu înblănit cu nafea [1]) dă vulpe.

† Eu Ioana soţiea răposatului Badea Teoc
adeverez
Popa Gheorghe duh. ot Târgu
Popa Costandin
† Eu Nicolo Croitoriu ot Târgu-Jiiului
† Eu Ioan Lupulescu ot tam.—

* * *

1840 Febr. 4.

Foaie de zestre (parte)

1 Păreche casă cu doăo hodăi, pardosite cu cărămidă pă jos, cu doăo sobe nemţăşti, şi curtea de bălvani.

1 Pătul mare acoperit cu coceni.

1 Cunie de stobori acoperită cu fân.

1 Malotea de ghermesut înblănit la spate cu blană de oaie şi feţele de veveriţă, cu profiruri de cătupŭ.

1 Fermenea de dradidan portocaliu înblănită cu nafea.

* * *

Foaia de zestre a Mariei Radoşanca:

1840 Oct. 24.

Fie Doamne mila ta întru noi precum am nădăjduit şi noi întru tine, foaie de zestre a ficăi noastre Mariţa pentru cele ce i să dau precum la vale arată:

Lei. par.	
32000.—	adecă trei zăci şi doaă mii bani în naht.
3000.—	un şal de cele bune.

1) Nafea: blană dela pântece.

300.— doi telegari murgi
200.— doaă vaci cu viței lor.
300.— patru boi mari.
126.20 șasă lingurițe de argint cu două focale i o tavă și doaă pahară.
18.— șasă cești de cafea cu farfuriile lor.
300.— o scoarță aleasă de coturi șaisprezece.
200.— o scoarță cu vergi.
315.— un covor nou de Țarigrad.
500.— un salop lână cu mătasă.
63.— un crispen de merinos.
450.— o rochie de atlaz noaă.
350.— idem de musulin noaă cu mătase.
200.— idem de grodiberlin noaă.
198.— idem de fulari.
40.— idem de tulpan.
31.— idem de stambă noaă.
27.— » » » »
27.— » » » »
63.— o boccea de șaliu.
63.— idem de lână.
50.— trei băzmăluțe de mătase.
500.— o pereiche cercei de aur cu mărgăritari.
600.— doaă inele unul cu rubin și altul cu zmarand.
100.— o pereiche brățară de aur cu zmalț.
68.— un lanț asemenea.
130.— șasă tingiri de aramă cu capacele lor.
30.— o tavă de plăcinte noaă tot de aramă.
126.— un lighean cu ibricul lui galben.
30.— doaă sfeșnice cu mucările i o tăviță.
50.— doăsprezece tacâmuri de Lipsca.
12.— doăsprezece talere, farfurii albe.
12.— doăsprezece tipsii asemenea.

100.—	zece prosoape de bumbac în oichiuri.
100.—	doăzeci şi patru şervete asemenea.
46.—	doăsprezece şervete şi un prosop de tort în doă iţe.
90.—	doăsprezece şervete de bumbac cu o masă de opt coturi.
80.—	o masă în doaă iţe de şaisprezece coturi.
18.—	două mese de patru coturi una.
80.—	şasă cămăşi de batistă buşcealîcuri.
82.—	şasă cămăşi de pânză.
120.—	o trâmbă pânză de bumbac coturi şaizăci.
150.—	o saltea cu faţa de damasc cu patru perini mari.
100.—	o plapomă de pambriu cu bumbac.
100.—	patru perini de puf mici şi una mare.
150.—	un rând de aşternut de tulpan cusut.
50.—	idem de batistă sadea
100.—	o plapomă de cit cu lână şi doă cerşafuri.
30.—	o ladă de braşov mare.
22.20	doă păreichi mânuşi glase noi.
6.30	o pereiche pantofi de cutnie noi.
6.30	idem de atlaz noi.
20.10	trei pereichi pantofi de brunel noi.
22.20	o pereiche cizmuliţe idem.
31.20	o pereiche ciorapi de mătase noi.
18.—	doă pereichi ştrîmfi noi.
31.20	o bişactea.
40.—	patru cămăşi de purtare.
400.—	o căruţe de Braşov.
418.	un cazan de aramă nou cu ţăvile lui de oca treizăci şi una.

42.883.30 adecă lei patruzăci şi doaă mie opt sute opt

zăci şi trei parale treizeci suma banilor coprinse (coprinşi) într'această foaie de zestre.

Joiţa Radoşanca Slugereasa.

Şi am scris eu suptiscălitul mai jos cu zisa şi învăţătura dumneei mumă mea.

M(iha)l(ache) Radoşanu.

Toate câte să coprind într'această foaie de zestre le am primit pă deplin, întocmai după coprinderea ei.

Matei Şuşescu.

* * *

1845 Noembre.

Intr'o foaie de zestre, între altele se vede:
Una fermenea de merinos îmblănite feţele cu nafea.
Una băzmăluţă de pambriu de gât.

* * *

1851 Aprilie 22.

Fie Doamne mila ta spre noi precum am nădăjduit şi noi întru tine.

Cu ajutorul lui D-zeu foaie de zestre nepoati de vară bună Elenca pe care o am luat în creşterea mea de la adevărata sa mumă anume Catinca născută Râmniceancă la opt zile după a sa naştere, căria de acum îi dau acest act, ca după a mea supt iscălita încetare din viaţă să fie moştenitoare pe toată starea ce am adecă: [1].

1) Transcriem numai partea ce ne interesează.

«Casăle cu locul lor moştenitori care este ca un pogon de loc din oraşu Târgu-Jiiului şi cu toate clădirile ce sânt pe dînsul şi cu toate obiecturile ce se află în această casă [1]).

Un palton de metirno cu vată nou.
Una boccea de mătasă.
Una boccea de lână.
Una pereiche de pantofi de plisă femeeşti.
Cinci şire de mărgean roşu tocat.
Una scoarţă mare.
Una foaie de scoarţă.
Una masă mare de 12 coturi.
Una masă mică de 6 coturi.
Una masă idem de 4 coturi.
Doă prosoape mari.
Un prosop mic.
12 şervete.
10 linguri de masă de sidef.
10 furculiţe idem.
Un boccealîc de ginere.

Acestea de la mine puţin şi de la milostivul D-zeu mult . . . .

Osebit de cele arătate mai sus dată de dumneaei vară mea Cătinca Vlăduţasca de zestre ficii noastre Lena ce să dă în căsătorie D-lui Chir Ion Cojocaru dau şi eu fireasca mumă a Lenii cele mai jos numite însă de zestre: Partea ce mi să cuvine să iau şi eu din siliştea din partea părintească care se va împărţi pe 3 fraţi [2]). . . . .

Doaă răzoare de vie în Dealul bătrân . . . . însă cu obraţul lor . . . . răzorul de câte 3 rânduri . . . .

---

1) Inzestratoarea este Catinca Văduţasca. Casele Vlăduţoilor sau Vlăduţăştilor era pe strada T.-Vladimirescu. (A se vedea Stradele).

2) Siliştea Rămnicenilor era în str. T.-Vladimirescu. (A se vedea Stradele)

Eu Caterina Râmniceanca am dat aceasta şi adeverez.

Eu Matache Râmniceanu unchiul Lenii adeverez.

Preotul Gheorghe Săvoiu de la biserica sf. Voevozi, martor.

Clenul (membrul) Maghistratului, N. Tetileanu, mart. şi scriitor.

Pă această foaie de zestre am rămas şi eu mulţumit şi am iscălit.

Eu Ion Popescu dintr'acest oraş.

II

Diietele de obiceiu începeau astfel: De vreme ce întâmplarea cea viitoare este neştiută şi îngerilor necunoscută fiindcă numai milostivului D-zău sânt toate ştiute şi cunoscute . . . . şi eu bolnav fiind şi temându-mă de înfricoşat ceasul morţii am zis cuvântul mieu de s'au făcut această diiată . . . . Eu când am zis de s'au făcut această diiată am fost cu toată întregimea simţirilor (1818 Apr. 9) sau: «Fiindcă Adam cel întâi zidit din pământul Madiamului călcând porunca lui D-zeu cea de viaţă făcătoare, toţi noi cei ce ne tragem după neam dintr'însu cu diadohie nu numai muritori din nemuritori ne-am făcut, ci vai mie! şi morţii ne dăm în ziua întru care nu ne aşteptăm şi ceasul care nu ştim . . . . Pentru aceasta şi eu . . . . temându-mă ca nu cumvaşi pentru neştinţa morţii, fiindcă nici oamenilor nici îngerilor nu este ştiut ceasul acela, că numai lui D-zeu este toate ştiute şi cunoscute, să mi rămâie ale mele lucruri aşezate şi orânduite până îmi sânt gândurile şi mintea întregi (1828 Martie 6) . . . . sau: De vremece ceasul morţei este neştiut la oameni şi îngerilor necunoscut, numai lui D-zău sânt toate ştiute şi cunoscute, drept aceea şi eu . . . .

las această diiată . . . . până sânt cu minţile întregi şi în toate sâmţirile mele (1835 Iulie 15) sau: De vreme că lumea aceasta este trecătoare şi eu temându-mă de moarte până mi-au fost minţile mele întregi las această diiată . . . . şi . . . . las to(a)te cele mai sus însămnate, şi . . . . să mă comande . . . . la moarte şi după moarte (1842 Martie 30). . . . .

9 Aprilie 1818.

De vreme ce întâmplarea cea viitoare este neştiută şi îngerilor necunoscută, findcă numai milostivului D-zău sânt toate ştiute şi cunoscute, drept aceia şi eu Anastasie Moangă din Târgu-Jiiului bolnav fiind şi temându-mă de înfricoşat ceasul morţii, am zis cu cuvântul mieu de s'au făcut această diiată în care voesc a arăta gândul mieu i tot avutul mieu; drept aceasta întâi mă rog milostivului Dumnezău ca să-(m)i erte toate păcatele mele, al doilea mă rog tuturor vecin(i) prieteni i rudenii să-m(ă) erte şi ei să fie ertaţi toţ(i) de D-zău şi de mine păc(ă)tosu.

arăt

dator nu sânt la nimeni nimic.

tal.	par.	
89.	20	am pe la uni alţi, la care este foae făcută de mine pe numele fieşte căruia cu suma lui, care foae am iscălit-o eu cu mâna mea.

1 rozvor de vie în Dealu-Târgului în dos şi în faţă ce l-am luat de zăstre las fii-mi Dumitrana.

2 locuri arătoare în Necături las fii-mi Dumitrana.

2 boi i o vacă las fii-mi Dumitrana.

2 rozvoară de vie în dos şi ceialăltă în faţ(ă) las lui Ioan fiiului mieu.

1 livade la Rom(ă)neşti las fiiului mieu Ion.

BISERICA CATEDRALĂ la fondaţiune (1748—64)
pag. 126.

Casa cu sălişte ce este să s(ă) stăpânească de soţiia mea Aniţa înpreună cu fiiul mieu Ioan spre creşterea fetelor.

Viea din Cuca las fetelor mele Stanca şi Bălaşa.

1 loc arător în câmpu peste Voivodici (apă) las lui Ion fiiului mieu.

Insă celelalte mărunţişur(i) ce s'o găsî să s(ă) chivernisească casa şi să s(ă) ajutore şi spre căsătoria ficei mele Dumitrana.

14 stânjeni de moşie ce am în hotaru Brătuia să s(ă) vânză să mă comându eu şi să s(ă) chivernisească şi casa.

Intâmplându-mi-s(ă) să mor să m(á) îngroape cu cinste şi să mi să facă pomenirile cele obicinuite pă soroc de un anu, şi să-m(i) plătească şi doao sărindare.

Această diiată o încredinţez la mâna soţii mele Aniţa şi o însărcinez cu toate ale casii atât câtu să vaz(ă) şi pentru sufletul mieu.

Eu când am zis de s'au făcut această diiată am fost cu toată întregimea simţirilor drept aceia am iscălit.

Anastasie Moangă.

*
* *

8 Ianuarie 1824.

Dieata popii Enaiche clíricul este redactată în aceiaşi termeni ca şi a lui Anastasie Moangă din 9 Aprilie 1818, se deosibeşte însă prin următoarea orânduială pentru suflet:

Intâmplându-mi-să ca să mori să mă îngroape cu cinste aci la bisărică unde să prăznueşte hramul sf. înpăraţi Costandin şi Elena = tocmai acolea unde este îngropat iubitul mieu fiu Ioan, dezgropând să mă bage în

locul acela puind moaştele răposatului deasupra mea, însărcinez pă soţia mea prioteasa ca să-m(i) poarte de grijă şi să mi să facă pomenirile cele obicinuite la toate soroacele până la anul, însă să mi să plătească şi zăce sărindare, adecă unul la bisărica domnească i unul la bisărica unde să prăznueşte sf. apostol cel întâi chemat (sf. Andrei şi sf. Nicolae), iar unul la bisărica sf. Apostoli, iar celelalte ce sânt în număr adecă şapte aici la mormânt unde voesc a mă îngropa să mi să slujască. Insă preotul acela ce va fi orânduit aciea ca să slujască pe urma mea să fie cu privighere ca, când să va înplini slujba sărindarelor să vie şi să apuce pă clironomi şi să-i plătească slujba sărindarelor adecă tal. 15 făcându-i masă şi prânzi şi iarăşi să înceapă altul mergând unul după altul până să va împlini numărul de şapte şi la săvârşitul fieştecăruia sărindar să mi să facă parastas la mormânt . . .

Arăt

datori nu sânt nimănui cu nimic numai milostivului D-zău sânt datori pentru păcatele mele.

Arăt datorii pă la cine ce am bani buni cu zapis şi făr de zapis . . . .

Pă aceşti mai sus arătaţi îi ertî, viind dintr'înşii ca să le dau şi zapisăle spre mai bună încredinţare şi ei să mă pomenească.

Arăt cele statornice ce să găsăsc în natură atât cu rod cât şi făr de rod.

5 răzoare de vie în dealu Târgului cu pruni ce vin peste obraţi, i parte în pivniţă o bute las fie-mea Dumitri

4 răzoar(e) de vie lungi ce sânt alăturea cu viea ce am dat-o fie-mea Bălaşi las fie-mea Stani i parte în pivniţă şi din casă ce este în deal.

3 răzoar(e) de vie ce rămân pă mijloc şi viea cea surupată din faţă cu pruni cu obraţu până în vale o las soţii mele Ana prioteasa ca să să chivernisască, iar după moartea ei căriea din fete sau la strini slobod este a o da cui va vrea.

1. una livadie mare din Pescari, ce o am danie dela Barbu Băra Crâng şi eu o am de schimb o las fieti miele Dumitra dându-i-să şi zapisul.

1 livadie ce este între potropopu şi între Albeni unde sânt doaă cumpărături adecă, una de la Dumitraiche sin (fiul lui) Dinu Efrem ot Târg şi una de la Dumitru Teslă ce este cu pruni sădiţi o las feti mele Stana cu pruni cu tot. Pruni ce i-am cumpărat de la cuscru meu Alexie cu tal. 540 îi las jumătate fie-mea Ilinca însă cu numărul; iar jumătate rămân ai soţii mele prioteasa ca să să chivernisească şi ea, iar după moartea ei este slobod, iar cui va vrea să-i lase.

1 livadie ce o am aicea în margine cumpărată dela C. Pojogeanu cu tal. 127 i alta mai micşoară dela Dumitraşcu Chiriac cu tal. 20 şi le am lipit amândoauă după cum scriu şi zapisăle o las soţii mele prioteasa ca să să chivernisească; iar după moartea ei este slobod să o lase ori la cine va vrea din fete.

3 locuri arătoare aici peste Hodinău în marginea lazurilor ce merg cu capul în vale până în livadiea Bâlteanului.

1 loc ipac (iarăş) pă la capul locurilor acestea ce merg de curmeziş, alăturea cu ograda lui Dinu Ionici care loc este mai mare de două zile şi un amiazi de arătură, acestea le las fie-mea Dumitra.

1 loc ce l-am de la Radu Lăzăroiu dat pă sărindare tot acolea în câmp, iarăşi fie-mea Dumitra . . . .
Livadiea cea mare din drumul mare [1]) în sus până unde să hotărăşte cu Dumitru Braşoveanul alăturea cu vâneaţa despre răsărit şi alăturea cu locul Ioanii Roşoaica despre apus iarăşi îl las soţii mele prioteasa, ca să să chivernisască, iar după moartea sa ori cării din fete va voi slobod este a o da . . . . . .

Casa cu sălişte deosăbit din săliştea cea mică ce am făcut schimb cu cocoana Uţa condicăreasa) fiind că această sălişte este a sf. bisărici [3]) şi eu am făcut schimb dând sălişte peste baltă unde mai avea bisărica niţâcă sălişte, însă schimbul meu este în capu de la vale cu o sălişte ce am de la C. Bâra [4]) danie pă care sălişte este şi zapisul aceasta o las fie-mea Stana cea mai mică.

Una sălişte mică ce este alăturea cu săliştea casii) şi alăturea cu săliştea lui C. sân (fiul lui) Stamatie Croitorul o las fie-mea Ilinca.

Una livadie peste Gornac ce o dedesăm fie-mea Bălaşa de zăstre rămâne a copilului anume Vasile nestrămutată.

Doao locuri arătoare în câmpul Târgului de la măglee la vale până în hotaru Româneştilor ce le dedeasăm fie-mea Bălaşii zăstre rămân iar ale copilului nestrămutate.

Doaă răzoare de vie în dealu Târgului (asemenea) . . . . ipak (asemenea) doaă răzoare mai scurte cu obraţul lor . . . .

Un loc pe lângă Iazi în sus de doaă zile de arătură alăturea cu Ion Lungul, ce-l am de la Bălaşa Roşoaica de danie . . . (asemenea) [6]) . . . .

---

1) Str. T.-Vladimirescu.
2) Str Unirii.
3) Sf. Impăraţi.
4) Calea Victoriei (In vechime Bărol).
5) Str. Unirii.
6) A se vedea bis. Sf. Impăraţi.

Doaă săchii (ar. sahan, tavă) mari de cosâtor i doaă talere de cosâtor las fie-mea Stana împreună ca celelalte măruntișuri [1]).

1827 Mai 14.

In diata ereiței (preotesei) Ana soția răposatului popii Ianaichie duhovnicul se vede între altele:

Una rochie de ghermesut, îndoită verde.

Una rochie de slegea [2])

Una scurteică de ghermesut îmblănită cu sângeac jumătate.

* * *

1828 Martie 6.

Fiindcă Adam cel întâi zidit din pământul Mađiamului călcând porunca lui Dumnezeu cea de viață făcătoare, toți noi cei ce ne tragem după neam dintr'însu cu diadohie nu numai muritori din nemuritori ne am făcut, ci vai mie! și morții ne dăm în ziua întru care nu ne așteptăm și ceasul care nu știm. Pentru aceasta și Domnul prin proorocul Isaia poruncește împăratului Izachii: orândueşte-ți pentru moarte, că vei muri tu și nu vei trăi; iar altădată în evanghelie însuși prin sineși: priveghează că nu știi ziua nici ceasul întru care fiul omului vine. Pentru aceasta și eu, Zmaranda Zagorieanca soția răp. Gheorghe Zagorieanu vt. (al 2-lea) vist. din orașu Târgu-Jiului temându-mă ca nu cumvași pentru neștiința morții, fiindcă nici oamenilor, nici îngerilor nu este știut ceasul acela, că numai lui Dumnezeu este toate știute și cunoscute, să-mi rămâie ale mele lucruri așezate și orân-

1) Din dietă s'a extras numai partea cea mai interesantă

2) Seligea, Selizea, blană „și rochiă de slegia să s(e) de(a) de pomană" . . . .

duite până îmi sânt gândurile şi mintea întregi am aşezat această mai după urmă diiată, şi mai întâi iert pe toţi fraţii mei creştini de toate câte îmi vor fi greşit şi pe însişi cei ce mă urăsc şi mă vor fi năpăstuit cu iertare din adâncul inimii. După aceasta orânduiesc pentru toată periusia mea mişcătoare şi nemişcătoare cum să să urmeze după sfârşitul vieţii mele. «Arăt mai întâi că sânt datoare cu zapis la dumnealui chir Hristache, taleri cinci sute, cu dobânda lor de când scrie zapisul, în care zapis sânt bani mai mulţi, dar am mai plătit. Al doilea, iarăşi mai sânt datoare la dumnealui Răducan Busuioceanu una sută cincizeci sfanţi de argint care i-am luat la trebuinţa îngropării fiu-meu Costaiche şi osăbit tot la dumnealui log. Răducan douăzeci şi cinci de lei ce a fost dator fiu-meu Costaiche cu răvaş.

Al treilea, mai sânt datoare după târguelile ce s'au târguit de dumnealui chir Neagoe la moartea fiu-meu Costaiche lei una sută şasezeci şi nouă, parale douăzeci şi trei, care ştie chir Neagoe pe unde este a se da; mai mult la nimenia nu mă ştiu datoare, fără numai la chir Manok să mai răspună taleri patrusprezece, cum şi la dumnealui Drexler cincizeci vedre vin pentru dohtoriile ce a dat fiu-meu Costaiche.

Arăt acuma şi împărţarea periusiei.

Câte datorii, care îmi sânt alţii datori mie, unii pogorîţi dela răp. bărbatu-meu cu zapise şi făr de zapise toţi să fie iertaţi de acele datorii după sfârşitul vieţii mele, ca să mă pomenească a mi se ierta şi mie mulţimea păcatelor.

Moşiea de la Căleşti trupul cel mare cu namesturile ce sânt pe dânsul pe care se află şi sf. biserică cea făcută de noi, toată o las danie sf. biserici de acolo sub epitropia şi îngrijirea epitropilor ce vor sta în toată vre-

mea la biserica domnească de aici din oraşu Târgu-Jiului, care să aibă purtare de grije a păzi orănduelile bisericii din venitul daniei ce fac, cu ceară, tămâie, untdelemn i preot şi podoaba sf. biserici, a se urma sf. slujbe şi pomenirea neîncontenită pentru al meu suflet, al răp. soţului meu Gheorghe i al răp. fiu-meu Costaiche şi a tot neamul nostru.

Douăzeci şi cinci de strânjeni ce sânt deosebit pe de la deal îi las danie dumnealui chir Neagoe şi copilului d-lui a-i stăpâni cu desăvârşită stăpânire de acum înainte ca să mă caute la boală şi la moartea mea i obraţu de vie[1]); muntele Dealul-lui-Frate după adevăratele zapise de cumpărătură ce sânt să se vânză şi bani ce vor coprinde să să dea în plata datoriilor ce să arată mai sus, şi în săvârşirea pomenilor răp. fiu-meu Costaiche cum şi pomenirile mele şi de va mai prisosi să împarţă frăţeşte rudele cele despre partea bărbatu-meu şi cele despre partea mea, după pravilă; asemenea să urmeze şi cu casăle şi cuprinsul lor de aici din Tărgu-Jiului, adică să să vânză şi să (se) dea în cheltuiala pomenilor şi a comândărilor afar de cinci stănjeni din fundul grădinii, cari îi las Catincăi fata cumnatu meu Mihai împreună cu un loc dupeste Jiu ce este alături cu al Fotii Chiorcioiul, la care n'are nimenea să se amesteca (amestece) fără numai epitropu la banii casii, că rudeniilor las din munte.

Şase boi ce să găsesc în păr, dintre care să să dea: însă doi cei mai mari Catincăi fetii cumnatu-meu, doi nepotu-meu Ghiţă şi doi nepoată-mea Catinca dela Zorileşti. Pentru vaci ce să găsesc în păr, care să se împartă într'acestaşi chip; adecă două să se dea pomană acuma la Joi mari, una să să taie la şase săptămâni ale

---

1) **Indreptat cu cerneală neagră „va fi" în loc de vie.**

fiu-meu Costaiche şi cealaltă să să dea iarăşi de pomană atunci. Cazanu cu tacâmu lui să fie pe sama viei şi a pometului tot la sf. biserică. Toate feroteniile şi arămurile şi alte vase să să vânză şi să să dea tot pe sărindare, însă un căpac de căzan de aramă, o căldare mare, două lighene şi un ibric, douăsprezece tipsii de cositor, treizeci şi cinci linguri, ipac douăsprezece cuţite de fer nou, trei tingiri cu capacele lor, douăzeci şervete, cinci prosoape, o rochie a mea albă, o scurteică, un antereu, al răp. Constantin şi o cămaşe să să dea de pomană. Şi cu toată purtarea de grijă însărcinez pe dumnealui chir Neagoe; iar de a să păzi acest aşăzământ am rugat pe scriitor de m'a iscălit adeverindu-să şi cu iscăliturile obrazălor ce s'au aflat de faţă.

Zmaranda Zagorieanca soţia răp. Gheorghe Zagorieanu.

Popa Andrei Skevofilak(s) protopop.

Vasile Mongescu fost al III-lea log.

Neagoe Vameşu.

Şi am scris eu cel mai jos iscălit cu zisa cele ce am auzit din graiu dumneaei Vistiereasa Zmaranda Gheorghe Aurel.

* * *

15 Iulie 1835.

De vreme ce ceasul morţei este neştiut la oameni şi îngerilor necunoscut, numai lui D-zău sânt toate ştiute şi cunoscute, drept aceia şi eu roaba lui D-zău Ilinca soţia răposatului Vlăduţu Daia Mincea las această diiată la mâna fiului meu Andrei până sânt cu minţile întregi şi în toate sâmţirile mele ca să-m(i) tocmesc tot gândul meu şi cugetul care îl am către ai miei moştenitori ca să fie tutulor crezut(ă) această diiată şi ori câte le las într'însa să nu fie volnic nimeni să strice ce eu

am lăsat supt a mea iscălitur(ă) fiindcă eu nici nu am să iau nici să dau la nimeni nimic care sânt într'această diiată sânt bune ale mele şi nu au amestec la dânsele nici fraţii miei nici alţi rudenii findcă săliştea prăvălii şi a casăi o am dela tată-meu de zestre, iar binalele lor sânt făcute de soţul meu Vlăduţu pomenitul de .mai sus.

1 prăvălie la uliţă cu locul ei în dos are şi o casă tot pe locul prăvălii şi grădina până în locul lui Ivan Cojocaru.

1 loc arători la cireşu în marginea târgului de o zi de arătură.

1 căldare de aramă de trei oca de apă.

1 pereiche fiiară de coşi.

1 săcure.

1 plapomă.

Aceste şasă condee de mai sus le las fiului meu lui Andrei care sânt însămnate toate anume să le stăpânească dânsul copii d-lui în veci, fiindcă fii-mea Tinca la măritişul ei i-am dat zestrea ei ce i s'au cuvenit partea ei dela tată-său moşiea dela Cartiu şi celelalte toate în bani gata lei patru sute şi cinzăci, aceşti bani i-au dat fiu-meu Andrei din strădania lui, şi nu mai are amestec la acestea nimic, ci rămân toate pă sama fiu-meu lui Andrei, findcă l-am însărcinat să m(i) fac(ă) şi tot comândul morţi mele şi soroacele după lege care să şi însămnează mai jos:

1 fântână.

3 sărindare şi cum am zis toate cele trebuincioase, d-lui are să mi le deplinească toate şi la facerea aceştii dieţi au fost multe obraze faţă, care mai jos să vor iscăli, am rugat şi cinstitul Maghistrat de au adeverit cu pecetea această diiată.

Eu Ilinca soţiia răp. Vlăduţu Daia adeverez, am pus şi degetul în loc de pecete.

P(opa) Nicolae Referendar.
Popa Dumitru Deacon.

Aceasta diiată am scris-o eu cel mai jos iscălit cu zisa şi auzul chiar din gura numitei şi sânt şi martor.

Popa Mihail.

Maghistratul oraşului Târgul-Jiiului.

Infăţişându-să iscăliţii din dos cu această diiată la Maghistrat au arătat drept şi în frica lui D-zău că este alcătuită din chiar rostul graiului iscălitei din dos Ilinca soţiia răposatului Vladuţu Daia, care până acum este sănătoasă în viiaţă cu minţile întregi şi sâmţirile sănătoasă, dar fiindu-i fric(ă) de moarte face această din urmă a sa diată prin carele îşi orânduește ale sale precum să vede, i pentru mai adevărată credinţă s'au adeverit şi de Maghistrat.

p. D-l Prez. Manolache Lascăr.

Popoviţi, Ioan Braşoveanu

PECETEA

Vulturul cu crucea în gură.
мг. ѡрашꙋ: тжргꙋжіꙋлꙋи. 1832.

* * *

30 Martie 1843.

De vreme că lumea aceasta este trecătoare şi eu temându-mă de moarte până mi-au fost minţile mele întregi las această diiată la mâna nepotului Andrei şi la mâna nepoată-mea Bălaşa soţia dumnealui şi i las to(a)te cele mai sus însămnate şi dumnealui să mă comânde cu cele trebuincioase la mo(a)rte cât şi după mo(a)rte şi să n'aibă nimeni nimic cu partea mea ce mi s'au lăsat de către bărbatu-meu.

O livadie dela ştiubei ce este alăturea cu Hămăradia de către apus peste Hămăradie şi de către răsărit aluturea cu d-lui Ion Şomonescu şi de către amiazănoapte dă cu capu în livadia coconului Costaiche Mongescu şi de către ameazăzi dă cu capu iar în livadia Dumitrani Stoiane.

O casă naltă descoperită şi cu sălişte jumătate.

1 loc de doo zile arătură peste Hămărade şi de către Iaz.

7 adecă şapte stânjeni de moşie dela Văcarea.
2 vaci cu viţei după ele.
1 junică gonitoare.
2 caz(ane).
3 oi cu doi mei
1 râmător.
O pereche feare de plug.
1 stup.
1 căldăruşă mijlocană.
9 coţi dimie la Tănasie.
30 oca porumb am dat împrumut la Dumitru Burchişnă.
22 oca grâu la Preda Poceca dat împrumut.
O vie di la Cuca 16 rânduri.

Eu Dumitrana soţia răpăusatului Dinu Ioneci las acestea fiind cu minţile-mi întregi.

Eu Ioniţă Holingher am fost de faţă când s'au făcut adiiată sîn(t) martor.

Eu Gheorghiţă Albeanu mart.

Şi am scris eu cu zâsa şi învăţătura numitei Dumitrana şi sânt martor.

Ion Gheorghiu.

— Iar mai las şi lu(i) Ion gineri-meu casa şi cu săliştea jumătate.

— Un loc di la moara sărdarului Vasile Mongescu.
— O căldare mare.
— O căldăruşe.

Noi supt-iscăliţi fiind rugaţi de Dumitrana Ionicăi ca să adeverim această dieată cu iscăliturile noastre şi cu punerea peceţii oraşului a mahalalelor prin vechilu numitei anume Sandu Lăzăroiu trimis fiind de dânsa şi după rugăciunea ce au făcut am întemeiat cu iscăliturile noaste şi cu punerea peceţii.

Ghiţă Lupulescu
Ion Holingher } Aleşii oraşului
Gheorghe Albeanu

(Pecetea mahalalii albastre)

XVI

PERSOANE ISTORICE

TUDOR VLADIMIRESCU [1])

Tudor Vladimirescu s'a născut în comuna Vladimir între 1770—1780. — Moşii lui Tudor se numiau: Mitrofan ieromonah şi Ruxanda, iar părinţii lui, Constantin supranumit şi Ursu şi Ioana. Tudor n'a fost însurat. A avut un frate anume Pavel zis şi Papa şi o soră Dina (Constandina).

Pavel a avut cu soţia sa Bălaşa un fiu anume Ioan Vladimirescu născut în 1821. Dina sora lui Tudor a avut o fată Sanda şi un băiat Gheorghe.

Constantin Ursu = Ioana

Bălaşa = Pavel   Dina   Tudor Vladimirescu

Ioan Vladimirescu   Sanda   Gheorghe

1) C. Aricescu, Ist. revoluţiunii române pag. 14, 15, 20, 21, 22, 23.

Tatăl lui Tudor era un sătean contribuabil. Tudor primise primele noţiuni de scriere şi citire dela un preot din Vladimir, Pârvu Ciuhoi, duhovnicul casei. El păzia vitele împreună cu fratele său Papa, şi în acelaş timp citia pe bucoavnă sau scria, în lipsă de hârtie pe foi de fag; de multe ori sta pe gânduri ore întregi. In etate de 10—12 ani se duse la Craiova şi intră pe procopseală la un dascăl anume Lupu condicar de profesiune şi rudă cu el.

In prima domnie în Muntenia a lui Constantin Vodă Ipsilante (1802—1806) Tudor a fost însărcinat de Domn cu formarea unui corp de volintiri, îngăduit de Poartă pentru apărarea Olteniei de năvălirile lui Pasvan-Oglu.

In a doua domnie de un an a lui C. Ipsilant, în timpul războiului ruso-turc vedem pe Tudor biv vel comis şi vătaf de plai la Cloşani. Tudor fu onorat de Ipsilant şi cu rangul de sluger pentru serviciile aduse ca comandir de panduri. Războiul ruso-turc (1806—12) află pe Tudor în stare de a lua parte activă la luptele date al căror rezultat final fu răpirea Basarabiei, de şi Românii îşi vărsară sângele şi aci, ca şi 'n alte părţi pentru dobândirea drepturilor lor naţionale.

Vitejii panduri ai lui Tudor contribuiră mult la luarea cu asalt a cetăţii Rahova şi la învingerea Turcilor dela Fetislan şi din alte localităţi; pentru această bravură Tudor a fost decorat de generalul rus Cheraloff cu ordinul Vladimir şi onorat cu rangul de paruci sau locotenent.

In timpul acestui rezboi de şase ani Tudor săvârşi multe cruzimi contra Turcilor, astfel că numele său devenise spaima Turcilor şi ajunsese până la urechile Sultanului.

De şi prin tractatul de pace din 1812 se acorda amnistie tutulor raielelor care participaseră în războiul ruso-turc (1806—12) Sultanul însă trimise pe un Capegiu cu ordin către Caragea-Vodă de a trimite pe Tudor Vladimirescu legat la Constantinopol, de oarece săvârşise multe cruzimi contra Turcilor în timpul acelui război de 6 ani (1806—1812). Tudor se afla atunci în Bucureşti în curtea lui Constantin Samurcaşi, unul din patronii săi. Acesta aflând în Divan despre acel ordin, înştiinţă îndată pe sub ascuns pe Tudor a se face nevăzut. Tudor fugi călare la Târgu-Jiului, trăgând de a dreptul la Vasile Moangă cu care se cunoştea de mult, şi i destăinui pericolul ce-l ameninţa. Moangă chemă pe egumenul schitului Lainici ce se întâmplase a se afla atunci în oraş, îmbrăcă pe Tudor în veşminte călugăreşti, îi dete un paşport cu nume străin pentru trecerea sa peste frontieră şi-l recomandă apoi egumenului a-l ţine ascuns în numitul schit până va trece pericolul. A doa zi sosi în Târgu-Jiului trimisul Sultanului, însoţit de mai mulţi arnăuţi domneşti, cari din Bucureşti luaseră urma lui Tudor. Moangă întrebat despre Tudor spuse Capegiului, că Tudor s'a văzut prin oraş dar a plecat, şi că trebue să fie la proprietatea sa din Cerneţi.

Negăsindu-l acolo, Capegiul dete foc casii şi viei lui Tudor din Cerneţi, apoi întâlnind în marginea Dunării un ţăran îi tăie capul şi 'l duse la Paşa din Rusciuc asigurându-l că acesta este capul lui Tudor [1]).

Tudor Vladimirescu vine apoi în Târgu-Jiului cu 36 Albanezi şi Sârbi înarmaţi, între cari erau şi căpitanii George Olimpie, Macedonski, Iova, oameni viteji şi buni ostaşi [2]).

1) C. Aricescu, Ist. revoluţiunii române pag. 23—24.
2) Ilie Fotino, Tud. Vladimirescu, pag. 6.

Dumitrache Protopopescu, logofăt de scaun în Severin a fost trimis împreună cu logofătul Dinu Bâldea, de clucerul Costache Raleț ispravnicul de Mehedinți și de sameșul Poroineanu, cu deplină putere, ca să aducă pe vistierul Crăiniceanu și pe căpitanii Dumitrache Colțan și Nicolae Boloboacă cu cei 300 de panduri ai lor cari slujeau în București, ca să iese în potriva lui Tudor. Ca și la 1812 când Tudor era urmărit de un Capegi-pașa spre a fi adus legat la Constantinopole, el trase tot la Sameșul Vasile Moangă [1]). Tudor era plin de viață, — figură în totul bărbătească, — cu fruntea lată și încrețită, adăpostită sub o căciulă dreaptă și înnaltă (gelepească) de hârșie neagră și cu fundul de postav alb [2]). Părul i era galben-castaniu și retezat, ceafa rasă, sprâncenele groase și cam lăsate pe ochi, ochii căprui, privirea cruntă, fața smeadă, prelungă și cam uscățivă, nasul drept și potrivit, gura bine făcută, mustața groasă și tunsă lăsată pe buze, bărbia cam rotundă și un neg pe umărul stâng al obrazului. Peste cămașă purta pieptar cu șireturi negre, pe deasupra pieptarului, dulamă încopciată de coloare negru-verde și lungă până jos de genunchi. Pe deasupra dulamei, cepchen până la brâu (un fel de scurteică cu sau fără blană).

Gambele acoperite cu poturi strâmți, cu copci și găitane. In picioare cisme lungi. O sabie turcească atârna după gât, cu găitane groase. Iarna mai purta pe deasupra hainelor o tătarcă, un fel de bundă lungă îmblănită strânsă la spate, cu gulerul scurt și ridicat, având puțină blană pe la mâneci, cusută cu găitane de mătasă (roșu, negru

1) Casele Titu D. Frumușanu, în piața unde i-s'a ridicat statua.

2) Coloarea albă o purtau pe atunci la căciulă numai Principii și membrii familiei domnitoare, coloarea roșie veliții boieri și halea (boerii în funcție) iar coloarea verde, boerii mazili sau paiaua (retrași din funcție).

BISERICA CATEDRALĂ DE AZI
pag. 128.

şi albastru), împletit cu fir; mânecile lungi şi strâmte şi un găitan gros atârna la spate în formă de unghi, având în vârf doi ciucuri de mătasă.

In deget purta un inel de mare valoare dăruit de împăratul Alexandru al Rusiei, cu numele împăratului, în urma bătăliei din 1807 când Ruşii împreună cu pandurii lui Tudor au luat Plevna din mâna zaibegilor, cu cialmalele cât claiea pe cap şi a Arapilor negri şi buzaţi încălicaţi pe nişte cai de scoteau foc pe nări şi cari veneau tot iuruş cu iataganul în dinţi şi cu pistoalele întinse în amândouă mâinile. Domnul Tudor nu râdea niciodată, dar când auzia că vin Turcii, ca să năpusteau păgânii ca vijelia, el de bucurie începea să cânte [1]).

Intr'o Vineri, 21 Ianuarie pe la sfinţitul soarelui el se afla la Vasile Moangă, sameşul districtului [2]), parte din arnăuţi tăbărâră pe maidanul din dreptul caselor lui Moangă, tocmai pe locul unde i s'a ridicat statua şi unde era isprăvnicatul; restul umplu curtea casei lui Moangă. Vre-o cinci arnăuţi primiră ordin a aduce îndată pe ispravnicul Clucerul Dincă Oteteleşanu, căci celalt ispravnic, căminarul Iorgu Văcărescu, lipsia din district. In timpul acesta Tudor ordona arnăuţilor a da cailor fân şi grăunţe şi a-i potcovi stând gata de plecare, iar el se plimba prin pridvorul casei, conversând cu cocoana Safta soţia lui Moangă până să sosească acesta dela zărăfie. Pe când soţia lui Moangă prepara cina compusă din peşte proaspăt, fiind zi de post, Arnăuţii aduceau într'o trăsură pe ispravnicul Oteteleşanu şi pe sameşul Moangă. Tudor se închise apoi cu Vasile Moangă într'o cameră, unde i destăinui planurile sale. La miezul nopţii a pornit cu trupa sa la Tismana.

Sâmbătă 22 Ianuarie sosi în Târgu-Jiiului, proclamaţia

1) Ghica către Alexandri, Scrisori.
2) Ist. revoluţiunii române din 1821, de C. D. Aricescu, pag. 91—94.

lui Tudor Vladimirescu, care anunța moartea lui Vodă Șuțu și rescularea poporului pentru ușurarea dăjdiilor și dobândirea drepturilor strămoșești.

Stolnicul Barbu Viișoreanu din Târgu-Jiului [1]) este numit ispravnic la Mehedinți. Era căpitan de panduri și umbla însoțit de 20 albanezi, având împuternicire din partea Divanului, ca să adune ori câți panduri ar putea și să pornească în contra lui Tudor, dar neputând face nimic în Gorjiu, care adera la revoluția lui Tudor s'a înnapoiat în Mehedinți [2]). Apoi a fost înconjurat de Tudor, la mânăstirea Motru împreună cu Ștefănică Bibescu. După schimbarea câtorva focuri, au fost lăsați să iese fără nici o supărare [3]).

Tudor Vladimirescu scrie din Mânăstirea Tismana sărdarului Dinu Bâlteanu, fratelui acestuia medelnicerul Zanfirache și căminarului George Văcărescu, chemându-i la mânăstire fără întârziere a se întâlni cu dânsul, ca să le arate niște porunci dela București, și adăogând că prin graiu avea să le mai comunice și alte lucruri, în privința binelui obștesc, pe care ei nu le cunoșteau. Insă numiții fiind informați, că Oteteleșanu era ținut sub pază în mânăstire și presimțind că Tudor le întinde o cursă ca să-i prinză, nu numai că refuzară de a se duce la dânsul, dar pe dată făcură cunoscut această stare de lucruri, atât la Craiova, cât și la București, și totdeodată mai îngrijiră a aduna și câți panduri mai rămăseseră în județ spre a

1) Ilie Fotino, Tudor Vladimirescu, pag. 7. Avea casele în str. Jiiului.
2) Ilie Fotino, T. Vladimirescu, pag. 12.
3) Ibidem, pag. 21.

păzi târgul, până să primească ajutoare dela Divan [1]).

Dinu Bâlteanu cu 150 panduri, sărdarul Diamandi cu 150 albanezi şi slugerul I. Solomon, colonel în armata naţională cu 60 oameni bine înarmaţi, pornesc în contra lui Tudor însă fără de nici o ispravă.

Dinu Bâlteanu care se orânduise ispravnic la Gorjiu în locul lui Dinu Otetelişanu închis la Tismana, şi care având cu dânsul un număr oarecare de panduri, veni în tabără la Coţofeni în ajutorul Albanezilor trimişi de Stăpânire. Dar încredinţându-se aci, că căpeteniile Albanezilor erau în corespondenţă cu Tudor, se întoarse imedlat la Târgu-Jiului, de unde împreună cu colegul său, ispravnicul George Văcărescu, face cunoscut Divanului cele ce aflase [2]). Era întemeiată bănuiala ispravnicului Dinu Bâlteanu, căci n'a trecut mult şi tocmai din aceste căpetenii, Tudor numeşte ispravnicii şi anume, pe Slugerul Ion Solomon ispravnic la Craiova, pe Sărdarul Diamandi la Romanaţi, la Gorjiu pe fratele său Papa, la Cerneţi pe vistierul Crăiniceanu şi la Râmnic, iarăşi pe unul din oamenii săi [3]).

* * *

Tudor Vladimirescu numeşte pe Sameşul Vasile Moangă Efor, ca să primească banii ce se vor strânge din întreg Banat al Olteniei şi să-i trimiţă de-a dreptul în primirea sa la Bucureşti.

In acest timp se dete o luptă între pandurii lui Tudor şi cătanele ispravnicului în marginea Târgu-Jiului despre Slobozia, în care pandurii eşiră biruitori. Vasile Moangă îşi asigură familia în schitul Lainici. Pe la începutul

1) Ibidem, pag. 13, 21.
2) Ilie Fotino, T. Vladimirescu, pag. 27.
3) Ibidem, 55.

lui Martie, când pandurii lui Tudor învinseseră cătanele isprăvnicatului şi pe poteraşi, în ciocnirile cel e avuseseră în marginea Târgu-Jiiului, despre Slobozia, însuşi Vasile Moangă, ca sameş al judeţului fugise la acel schit însoţit de cei doi ispravnici şi alţi funcţionari. Aceştia din urmă se pregătiră în aceiaşi zi a trece în Austria, dar Moangă rămase până a doua zi în schit spre a se împărtăşi cu sfintele taine şi fu surprins de una din cetele de Arnăuţi şi panduri ce goneau prin munţi după boieri şi neguţători mai mult pentru pleaşcă, şi luându-l pe jos înaintea cailor împreună cu fiul său Nicolae, plecară în goana ispravnicilor pe care i şi ajunseră poposiţi aproape de graniţă. Pandurii învinseră pe plăieşii isprăvniceşti şi făcură prisonieri pe boieri.

Pe unul din ispravnici, anume Dinu Bâlteanu şi pe Medelnicerul Constandin Măldărescu, îi făcu scăpaţi în întunerecul nopţii, un Nicolae Bărbieru din Târgu-Jiiului care avea şi el sub comanda lui câţiva panduri, iar pe Văcărescu, celalt ispravnic, dimpreună cu Vasile Moangă şi alţi boieri îi aduseră în Târgu-Jiiului, unde îi arestară.

Soţia lui Vasile Moangă cu ceilalţi copii, se ascunseseră în pădure. Pe el îl luă sub chizăşia sa, doctorul Solomon staroste de sudiţi austriaci din Târgu-Jiiului, fiind Moangă cunoscut ca prieten al lui Tudor. Peste puţine zile, Tudor numi pe Vasile Moangă ispravnic al judeţului poruncind a i se înapoia tot ce i se luase, iar familia lui fu trimisă din nou la schitul Lainici spre a fi mai aproape de graniţă pentru orice eventualităţi [1]).

* * *

Dumitrache Protopopescu din Severin povesteşte din timpul revoluţiunii lui Tudor Vladimirescu:

A doua zi, în fapt de ziuă ajunserăm la Târgu-Jiiului,

---

1) Aricescu, Istoria Revoluţiunii dela 1821, pag. 94, nota 1.

trăsărăm la slugerul Ciupagea, ce era orânduit Ispravnic cu Moangă acolo de Tudor. Când aci, în marginea orașului, vedem o mulțime de oameni, în mare ferbere. Iată un creștin cu un car ce ducea ceva pentru Turci și-l întrebarăm: Unde șeade ispravnicul Ciupagea? El, cunoscându-ne pe semne, răspunse: Fugiți, frate, că va taie Turcii; Ciupagea a fugit de eri la munte. Turcii aflară de noi; dar, până să încalece pe cai, noi ne asvârlirăm în Jiiu, cu caii cu tot și eșirăm dincolo. Patru dintre noi porniră înainte, iar opt rămaserăm în crâng. Turcii veniau după noi strigând și trecură pe lângă pădure aproape de noi, dar nu ne văzură fiind pitiți în tufișuri.

Slobozirăm puștile în ei unde erau mai mulți, căzură vre-o trei, iar ceilalți începură să dea focuri de toate părțile. Am dat fuga atunci. Stanciu Pleniceanu a luat în fugă o pușcă numai sidefuri și un șal de pe capul unui Turc, ce căzuse aproape de el [1]).

Tudor guvernă țara două luni cu concursul boierilor și apoi este trădat mișelește.

In minutul arestării sale de către căpitanul Iordache, încredințează amicului său Cacalițeanu sabia sa și inelul cu aceste cuvinte:

«Păstrează această sabie și acest inel ce le am dela «părinții mei, mi le vei înapoia, vrând D-zeu să mai tră«iesc; iar de nu ne vom mai întâlni, păstrează-le ca semn de prieteșug» [2]).

1) Aricescu, Acte justificative la Revoluția din 1821, pag. 46.

2) *Sabia* este turcească în formă de semicerc; lama de fer de Damasc, având încrustate pe ambele părți cuvinte turcești; mânerul e de argint masiv, și centuronul de mătase roșie rotund, iar teaca îmbrăcată în catifea roșie și legată peste tot cu argint masiv.

Inelul are toarta de aur montat de o antică romană o piatră verde de matostat, cu 2 figuri încrustate ce par a fi un ostaș și un sacerdote.

(Columna lui Traian, Anul IV, No. 9, 1873).

In noaptea de 26—27 Maiu, Orfano (Chefalonitu), C. Cavaleropolu (Peloponesianu) şi Garnovschi, adjutantul lui Ipsilante se presintară în arestul lui Tudor, cerând dela Caravia pe prisonier, în numele lui Ipsilante.

Scoţându-l afară din Mitropolie, după miezul nopţii ei se îndreptară cu Tudor spre răsărit, afară de şanţurile cetăţii.

— Unde mă duceţi? întrebă Tudor.

— La ai tăi, răspunse unul cu ironie.

— Nu văd eu, că drumul ăsta nu duce într'acolo?

— Mergi înnainte, i zise acela cu brutalitate.

Ei se opriră lângă iazul morii, aproape de grădina lui Geartoglu: aci aşteptau doi greci, Varnava şi Parga.

Acesta, zise lui Tudor în greceşte:

— Sperjurule, fă-ţi ultima rugăciune către D-zeu pentru iertarea păcatelor!

Tudor răspunse:

— N'aveţi nici unul din voi un pistol!

Călăii începură a-l lovi cu iataganele.

Lungă şi dureroasă fu agonia lui Tudor.

După ce-l omorîră, îl dezbrăcară spre a nu fi cunoscut după veşminte, căci Eteriştii se temeau de popor mai ales de panduri, din care cauză moartea lui Tudor se ţinu în mare secret.

Cepchenul lui Tudor, fiind strâmt la închietura mânilor asasinii îi tăiară pumnii, ca să-l poată scoată mai lesne. După aceea îl asvârliră în puţul din grădina lui Geartoglu, aruncând pământ în puţ [1]).

Altă versiune:

A doua zi dete Ipsilante un ospăţ — zice Ilie Fotino [2]), la Mitropolie, la care ospăţ invită şi pe Tudor.

1) Aricescu, Ist. Revoluţiunii, pag. 255-256.

2) Tudor Vladimirescu, pag. 153.

Când se risipiră oaspeţii pe la miezul nopţii, Tudor pleacă împreună cu Vasile Caravia, Gherasim, Orfano, Constandin Cavaleropulo, adjutantul lui Ipsilante Garnovschi, polonez, ca să facă o preumblare prin oraş, şi se duseră cu vorba până afară din Târgovişte, în dosul Mitropoliei, aproape de o grădină zisă a lui Ciocârlan, unde erau trimişi mai dinainte doi ostaşi cari săpau o groapă într'un şanţ. Din aceştia, prezintându-se unul anume Nicolae Parga înnaintea lui Tudor cu un satâr mare în mână, i zise cu un ton poruncitor: Fă-ţi, trădătorule, în aceste momente, ultima rugăciune de creştin către D-zeu, ca să-ţi ispăşeşti nelegiuirile. Tudor simţind atunci perfidia, răspunse cu o voce tremurătoare aceste cuvinte: «Omoară-mă să scap» şi punându-şi mânile pe obraz, îndată fu decapitat de calău în prezenţa companionilor săi de preumblare. Corpul lui fu aruncat în groapa ce era deja pregătită şi acoperit cu pământ şi cu pietre [1]).

Astfel peri Domnul Tudor, sufletul şi martirul renaşterii României, a cărui revoluţie a avut un întreit caracter: *social,* de oárece scutia poporul de văcărit, vinărit, şi să străduia a i câştiga câteva drepturi împotriva privilegiilor boierilor: *naţional,* de oarece lupta împotriva elementului străin grecesc: şi *politic,* de oarece căuta înlăturarea domniei greceşti şi reîntoarcerea vechii domnii româneşti.

Sacrificiul lui Tudor a fost un act de cel mai mare patriotizm. El a început ca un erou şi a sfârşit ca un martir.

* * *

Iată cum descrie Ioan Ghica pe slugerul Tudor Vladimirescu şi revoluţia lui [2]):

1) Despre părerile lui Rayband, Cioranul, Laurençon, Filimon, Tricupis, Dârzeanul, etc.. a se vedea Aricescu, Istoria Revoluţiunii, pag. 256, note şi pag. XXI şi XVII, note.
2) Scrisori către V. Alexandri.

La anul 1820, Eteria se simţia în putere şi începuse a se gândi la acţiune. De şi se fixase dela început ziua de 25 Martie a anului 1825 pentru resculare, epocă la care după zisa lui Ipsilante, Rusia era să declare războiu Turcilor, dar după mai multe conferinţe ţinute la Chişinău de comitetul eterist cu generalul Ipsilanti, Mihai Şuţu Domnul Moldovei şi cu cneazul Gheorghe Cantacuzino, colonel în armata rusească, cumnat cu principele Gorciacof actual cancelar al imperiului, s'a hotărît să se devanseze epoca izbucnirii şi să înceapă cu primăvara anului 1821. In Bucureşti şi în Iaşi mulţi din boierii cei mai considerabili făceau parte din Eterie, dar din toţi cel mai important era Slugerul Tudor dela Vladimir din Gorj, om de arme, îndrăzneţ şi patriot, care dăduse dovezi de o mare vitejie; comandând pandurii în toate bătăliile în contra Turcilor dela 1806 până la 1812 dobândise grad de ofiţer în armata rusească şi fusese decorat cu crucea sf. Vladimir. La 1814 refugiat la Viena din urgia lui Caragea care căuta să-l prinză şi să-l predea Turcilor, fusese prezentat de Capo d'Istria şi de Strogonov, împăratului Alexandru. In urmă întorcându-se în ţară cu recomandaţii dela ambasadorul rusesc, Caragea l-a numit vătaf de plai la Cloşani şi l-a avut foarte de aproape. Slugerul Tudor vrăjmaş aprig al abuzurilor şi al prevaricaţiunilor, al ciocoilor şi al Domnilor Fanarioţi, credea în ajutorul Rusiei, intrase în Eterie crezând-o patronată de Impăratul Alexandru; fusese iniţiat de Sava şi de Olimpie dându-şi jurământul, în biserica sf. Sava, care era în locul unde este azi statua lui Mihai Viteazul; primise pe Ipsilanti de şef, pe cuvântul că Grecii după ce se vor organiza în Principate vor trece Dunărea ca să se bată cu Turcii în ţările greceşti, iar el, Tudor să rămâe cu pandurii lui în ţară, ca să se lupte pentru redobândirea drep-

BISERICA SF. IMPĂRAŢI
pag. 149.

turilor strămoşeşti şi pentru stărpirea abuzurilor. El aducea în Eterie pe toţi tovarăşii lui de arme, cu care făcuse războiul de şase ani contra Turcilor, aducea ceva mai mult, aducea numele său şi influenţa de care se bucura printre pandurii Olteniei. La 3 Decembre 1820 Alexandru Vodă Şuţu cade bolnav şi la 19 Ianuarie 1821 moare, Domnul ştie cum!

Slugerul Tudor înţelege acum, cursa în care căzuse puindu-se cu totul şi în toate la discreţiunea Eteriei, — deşteptare târzie! Chemat din vreme în Bucureşti din ordinul amicului şi protectorului său Samurcaş porneşte în ziua de 22 Ianuarie cu 40 de arnăuţi eterişti, trece Oltul ajunge în munţii Gorjului şi Mehedinţului şi începe a scula pandurimea.

In zadar Caimăcămia îl tratează de hoţ de codru şi trimite în contra lui pe Prodan, pe Hagi Stoian şi pe Solomon cu plăieşi ca să-l prinză mort sau viu, poterile în loc de a se bate în contra lui Tudor, trec toate în tabăra lui şi în câteva săptămâni îl găsim în capul a 8000 de panduri şi 500 de arnăuţi, Bulgari cei mai mulţi, aceşti din urmă comandaţi de Macedonschi şi de Hagi Prodan cu cari porneşte spre Bucureşti şi în ziua de 16 Martie tăbăreşte la Cotroceni. Se zicea că vine să taie pe ciocoi. La Bucureşti convoacă pe Mitroplitul şi pe boierii şi-i pune să iscălească o adresă către consulul general Pini prin care se cerea intervenţiunea oştirilor ruseşti ca să oprească pe Turci de a intra în ţară. Aşa făcuse şi boierii moldoveni la Iaşi după cererea lui Ipsilanti. — Nici Ipsilanti, însă, nu venia cu Muscalii, nici Tudor nu avea să taie pe boieri; adevărul adevărat este că unul cugeta să-şi dezrobească ţara de sub jugul Musulmanilor şi celălalt voia să o scape de Fanarioţi şi de ciocoi; şi unul şi altul credeau în ajutorul şi în protec-

ţiunea Rusiei. Imprejurările politice din afară, pe de o parte, necapacitatea şi îngâmfarea lui Ipsilante pe de alta, au făcut ca lucrurile să ia un alt drum şi aceşti doi căpitani să devie vrăjmaşi de moarte. Prădăciunile şi jafurile oamenilor cu cari veniau şi Tudor şi Ipsilante spre Bucureşti speriase într'atât pe bieţii locuitori, încât fugiau toţi în toate părţile dinnaintea zavergiilor şi a pandurilor ca dinnaintea unor inimici cruzi şi barbari; familiile avute treceau în Transilvania în Bucovina şi în Basarabia, iar săracii se ascundeau cum puteau la apropierea lor şi aşteptau pe Turci ca pe nişte salvatori.

Starea ţării era de jale, măsurile aspre şi chiar crude luate de Tudor în contra jefuitorilor, nu puteau să aducă nici un remediu căci pandurii lui aveau dinnaintea lor exemplele desfrânate ale zavergiilor. Tudor aştepta să vază pe Ipsilante trecând Dunărea, iar Sava şi Olimpie, şefii arnăuţimii eteriste şi zavergii îl chemau în Bucureşti, făgăduindu-i unul Giurgiu şi celălalt Ada-Cale şi Mitropolitul dela Filipopol îl asigura că-i dă 15.000 de Bulgari. Ştirea dezaprobării împăratului Alexandru, că nu susţine nici pe eterişti, nici resculareа Grecilor, comunicată Domnului Tudor şi boierilor de cancelarul consulatului austriac Udrischi, îi face să trimită la Silistra-Valesi, Beglerbegu Rumeliei să-l asigure că Românii erau supuşi credincioşi ai Sultanului şi că ţara se resculase nu în contra Porţii, ci în contra Fanarioţilor şi în contra asupritorilor, ciocoilor şi Grecilor.

Pe la începutul lui Aprilie amândouă corpurile şi al Grecilor şi al Românilor se aflau în Bucureşti cu şefii lor; anarhia era la culme; şefii se urau şi să pismuiau între dânşii; amândoi şi Tudor şi Ipsilante porunciau, orânduiau în slujbe şi ridicau dări; jaf în vistierie, jaf în casele particularilor. Zavergii şi pandurii vindeau ziua în

amiază mare pe strade şaluri, scule şi argintării furate şi jăfuite de pe la boieri, neguţători. Măsurile aspre luate de Tudor nu aveau alt efect decât să irite şi să nemulţumească pe unii din comandanţi în contra lui, făcându-i să râvnească la libertatea de pleaşcă de care se bucurau în prezent căpitanii din oştirea lui Ipsilanti. Decepţiunea lui Tudor era mare: în loc de a-şi vedea ţara liberă de Fanarioţi şi de ciocoi, o vedea prada tâlhăriilor şi jafurilor zavergiilor. In explicările ce are cu Ipsilante, îi cere îndeplinirea angajamentelor sale, sfătuindu-l să treacă Dunărea. Ipsilante însă porneşte să ocupe Ploieştii, Târgoviştea şi Piteşti, lăsând pe Sava în Bucureşti mai multe pentru a surveghia mişcările şi faptele lui Tudor pe care îl bănuia a se fi înţeles cu Paşa dela Silistra decât pentru a-i apăra. Trei comisari Turci sosesc în Bucureşti şi se asigură de veracitatea arătărilor lui Tudor şi se întorc la Silistra, încântaţi de cele ce văzuse şi de primirea ce li se făcuse de popor dar cer dela Tudor comandantul trupelor româneşti să curăţe ţara de zavergii şi eterişti. Indată ce Kehaja Bey cu oştirea a venit la Afumaţi, Sava părăseşte Bucureşti şi se duce la Târgovişte unde se afla Ipsilante, lăsând pe Tudor singur în contra Turcilor.

Tudor părăseşte atunci Capitala şi se retrage pe la Bolintin spre Piteşti. Căpitan Iordache ameninţă pe Tudor că-l va combate dacă va porni mai departe. Tudor însă, nesocotindu-i ameninţările, îşi urmează drumul, fiind convins acum de perfidia Grecilor. Din nenorocire armata pandurilor nu mai era ceeace fusese la început, ea se demoralizase în contactul de două luni cu zavergii. Nesupunerea pusese pe comandantul lor în trista poziţiune de a ordona mai multe execuţiuni capitale chiar asupra unora din căpitani, între cari şi căpitanul I. Urdăreanu, străşnicie care foarte mult a indispus în contra lui mai

cu deosebire pe Macedonschi şi pe Prodan. Ajungând la Goleşti lângă Piteşti, Tudor găsèşte pe lordache şi pe Farmache instalaţi acolo cu arnăuţimea lor, dar în loc de a i se împotrivi cum se lăudaseră îl primesc cu amiciţie şi cu onorurile cuvenite, îşi închină steagurile unii altora se ospătează împreună şi eteriştii cedează Românilor, retrăgându-se la Piteşti. Dar zilele lui Tudor erau numărate! In ziua de sf. Constantin, Olimpie soseşte la Goleşti cu o mică escortă de arnăuţi zicând că era chemat la Târgovişte ca să se înţeleagă cu Ipsilanti asupra planului de campanie ce trebuia să adopte.

Se aşază cu amicii în chioşc, vorbeşte mult şi prieteneşte, până ce Olimpie izbuteşte a convinge pe Tudor să meargă să aziste şi el la acel consiliu de război făgăduind intervenţia sa şi a tutulor amicilor ca să facă să dispară bănuelile şi animozităţile dintre dânsul şi Ipsilanti. Unii din căpitanii lui Tudor susţin cu căldură propunerea lui Olimpie şi lealul român, cu toate cuvintele ce avea de a fi în cea mai mare rezervă cu eteriştii se lasă să se înduplece şi porneşte cu Olimpie spre Târgovişte, fără a lua cea mai mică pază cu dânsul. Abia eşiţi din ochii pandurilor, când ajung în dreptul văilor dela Leurdeni le ese înnainte Orfano cu 300 de arnăuţi cari steteau ascunşi, le taie drumul, îi înconjoară, se năpustesc asupra lui Tudor, îi pun în fiare mânile şi picioarele şi-l duc în tabăra lui Ipsilanti, unde-l aştepta Caravia, Cavaleropolo şi Granowschi ca să-l judece. In câteva minute i se hotăreşte osânda şi e luat de doi tâlhari cari-l duc la iazul morii de lângă grădina lui Giartoglu din Târgovişte. Acolo a fost asasinat mişeleşte eroul revoluţiunii române dela 1821. Aceasta a fost în ziua de 27 Mai 1821.

Prin aceasta Românii s'au simţit loviţi în afecţiunile, în speranţele şi în demnitatea lor. Pandurii adorau pe

şeful lor şi Românii toţi îl numeau «Domnul Tudor» şi-l considerau ca pe adevăratul Domn al Ţării-Româneşti.

* * *

Revoluţiunea lui Tudor a avut răsunet şi în Peninsula balcanică. In Paulicianii noştri de Dr. L. Miletici [1]) citim în original o naraţiune de Pater Luigi Bonauguri: Descrizione dei torbidi accaduti in Bulgaria nel 1821. I torbidi della Bulgaria cominciarono nel mese di Marzo 1821 allorchè avvelenato in Bucarest capitale della Vallachia il Principe i scismatici pretesero di realizzare il già fatto progetto di ristabilire l'Impero dei greci.

Essi vantavansi di ridurre i turchi in schiavitù, e di saziarsi del loro sangue di passar quindi in Ungheria, poi in Germania, poi in Itala e finalmente in Roma distruggendo l'Impero Austriaco e la S. Sede Apostolica. Su tali chimere apriromo tra loro corrispondenza, spedirono messi, scrissero lettere, e si unirono di sentimento nelle provincie di Servia, Bosnia, Moldavia, Vallachia, Bulgaria, Romania, Macedonia e chiamarono ad assumere il principato vacante di Vallachia un certo Todor, vallaco di nazione e scismatico di religione, ed all'entrata di questo con poche truppe in Bukarest, i sacerdoti greci benedisserole sue bandiere, predicarono la ribellione alla Porta Ottomana, minacciarono ai cattolici o un nuovo battesimo o la morte, e quasi vincitori dell'Europa e dell'Asia girarono per le strade della città con aqua benedetta, invitando il popolo ad insorgere in massa per scuotere il giogo dei turchi......

Turburările din Bulgaria începură în luna lui Martie

---

1) Сборникъ XIX p. 336. A se vedea în bulgăreşte şi pag. 92-98 tot din această lucrare.

1821 atunci când fiind otrăvit în Bucureşti capitala Valahiei, Principele, schismaticii găsiră pretext de a realiza proectul deja făcut de a restabili împărăţia Grecilor. Ei se lăudau de a reduce pe Turci în sclavie şi de a se sătura de sângele lor, de a trece după aceea în Ungaria, apoi în Germania, apoi în Italia şi în fine în Roma, distrugând împărăţia austriacă şi sf. Scaun apostolic. Cu asemenea himere începură corespondenţa lor, trimiseră soli, scriseră scrisori şi se uniră într'un gând în Sârbia, Bosnia, Moldavia, Valachia, Bulgaria, Rumelia şi Macedonia şi chemară să ia principatul vacant al Valachiei un oare-care Tudor, valah de naţiune şi schismatic de religiune, şi la intrarea acestuia cu puţine trupe în Bucureşti, preoţii greci binecuvântară steagurile sale, predicară răscoala împotriva Porţii otomane, ameninţară pe catolici, ori un nou botez, ori moartea, şi ca şi învingători ai Europei şi ai Asiei cutreerară pe străzile oraşului cu apă sfinţită, invitând poporul a se ridica în masă pentru a scutura jugul Turcilor ......

In Noembrie 1898 s'a înălţat în Târgu-Jiului o statuă de bronz nemuritorului erou gorjan, Tudor Vladimirescu, tocmai pe locul unde el îşi desfăşurase pandurii săi, în faţa caselor lui Vasile Moangă, în ziua de 21 Ianuarie 1821, înainte de a porni la Tismana. Piedestalul format dintr'o grămadă informă de bucăţi neregulate de stâncă, ce nu rimează de loc cu coloana de marmoră de care pare sprijinită spre miazănoapte, este aşezat pe un postament de piatră cioplită. Eroul în picioare priveşte spre răsărit, cu sabia în mână spre atac, cu piciorul stâng înainte, căciulă înaltă în cap, cu plete pe spate, în manta lungă peste care este încins cu brâu, la care se vede

dinainte un iatagan, un pistol şi un pumnal; teaca săbii este atârnată de gât cu un găitan în partea stângă. Tudor ţine în mâna stângă steagul desfăşurat, ce pare că face unde în bătaia vântului, având anul 1821. Pe piedestal se vede iarăşi în bronz un leu cu gura deschisă, întors spre dreapta cu picioarele de dinainte pe un scut asvârlit înaintea lui pe care stă scris cuvântul «Libertas». Sub scut o ramură de finic tot de bronz. Aci ramura de finic simbolisează mai mult cununa martiriului de cât cununa biruinţei. De jur împrejurul piedestalului se află mai multe basoreliefuri în bronz înfăţişând, Cerbul, marca Gorjiului, Marca Ţărei şi Trecerea Oltului. Anii 1770, 1821 şi 1898 sânt săpaţi în piatră, indicând cele mai însemnate momente din viaţa lui Tudor, naşterea, revoluţia şi apoteozarea sa.

In faţă pe o placă de marmoră albă se află inscripţiunea următoare aurită:

RĂDICAT'A
ROMANIA RECVNOSCĂTOARE
ACEST MONVMENT
IN ZILELE REGELVI CAROL I
SPRE VECINICA AMINTIRE
A
DOMNVLVI TVDOR
INAINTE MERGĂTORVL RENASCEREI NAŢIONALE
CĂZVT PENTRV PATRIE ŞI NEAM
DE MANA DVŞMANVLVI IN
1821

Statua se află într'un square plantat cu brazi douglasi şi cu molifţi, printre care şerpuesc mai multe şosele bine îngrijite, bănci şi felinare, una din podoabele oraşului.

Tot în 1898 s'a bătut medalia comemorativă pentru ridicarea statuei lui Tudor Vladimirescu.

Pe avers se vede chipul M. S. Regelui:

CARGL I REGELE ROMANIEI INDEPENDENTE 1877

Pe revers, statua lui Tudor:

DOMNULUI TUDOR
MARTIRULUI INDEPENDENŢII ROMÂNE 1821
ŢARA JIULUI
1898
COMITETUL DE INIŢIATIVĂ [1])

*
* *

GENERALUL GHEORGHE MAGHERU

Generalul Gh. Magheru după al cărui nume s'a numit strada în care se află casele sale din Târgu-Jiului «Strada general Gheorghe Magheru» s'a născut la 1804 în curtea bisericii din deal din Bârzeiu de Gilort făcută la 1800 de Vistierul al II-lea Şărban Magheru fratele tatălui său [2]). El a fost comandantul pandurilor în războiul

1) Gr. G. Tocilescu, Membru al Academiei Române, Preşedinte de onoare, Membrii: Dem. C. Bălăcescu, C. Bălăcescu, I. C. Bălăcescu, C. Ştefulescu-Rucă, Adrian Poienaru, Al. Pojogeanu-Sache, C. Poienaru şi N. D. Frumuşanu. studenţi universitari.

Sculptor, C. Bălăcescu.

2) Despre familia Magheru se zice a fi originară din Transilvania, de unde ar fi venit în ţară din causa persecuţiunilor ungureşti. Se crede chiar că com. Maghereşti şi-ar fi luat numele de un «Magheru» din această familie, care ar fi locuit odinioară pe acolo. Aceasta, dacă s'ar adeveri, s'ar fi întâmplat prin sec. al XVI-lea de oarece Maghereştii apar ca sat pre la începutul sec. al XVII-lea.

Din sec. al XVIII-lea cunoaştem pe:

Protopopul Ioan Măgheru (1775) care a avut doi fii: Vistier Şărban Măgheru căsătorit cu Ioana Zorileasca şi popa Ioan Magheru căsătorit cu Bălaşa.

Acesta a avut 8 fii dintre care 2 băeţi şi 6 fete anume: General Gheor-

BISERICA SF. APOSTOLI
pag. 144.

ruso-turc din 1828, după care a intrat în Magistratură, fiind preşedinte al Maghistratului în Târgu-Jiului la 1840, apoi preşedinte al Tribunalului Romanaţi până la 1846, când a fost numit Prefect al aceluiaşi judeţ. La isbucnirea revoluţiunii din 1848, Gh. Magheru era Prefect şi încunoştinţează îndată din Caracal pe Bibescu-Vodă despre cele petrecute la Izlaz la 9/21 Iunie şi despre pornirea insurgenţilor spre Craiova. Bibescu Vodă îi răspunde ordonându-i să-şi strângă toţi dorobanţii, să pornească în contra rebelilor, să-i lovească şi să împuşte pe toţi capii.

Ajungând gloata de mai multe mii la marginea oraşului Caracal cu strigătele de: să trăiască Constituţiunea să trăiască libertatea, le a eşit înainte Prefectul Magheru cu 600 dorobanţi înarmaţi; dar, în loc de a-i întâmpina cu focuri se aruncă în braţe unii altora strigând: să trăiască libertatea şi Constituţia, trăiască guvernul provizoriu. A doua zi gloata mărită cu oamenii lui Magheru şi cu orăşeni din Caracal înaintează spre Craiova mărindu-se necontenit pe drum pe unde trecea cu oamenii satelor. In Craiova au intrat fără nici o împotrivire de oarece Prefectul de Dolj Iancu Bibescu cu maiorul Vlădăşanu şi două companii de infanterie părăsiseră de mai înainte oraşul. Reacţiunea însă peste noapte a înconjurat casa unde se aflau membrii guvernului provizoriu. Situaţiunea devenea critică, dacă nu venea Magheru, care prin

---

ghe Magheru căsătorit cu Ancuţa Pleşoianu şi apoi cu Maria Caramanlău, Polc. Ion căsătorit cu Ecaterina, Zanfira măritată cu Ion Gârbea, Elenca cu Avram Negreanu, Bălaşa cu Al. Roşianu, Zmaranda cu popa Radu Aluneanu, Maria cu Geamănu fiul protopopului Barbu Zorilescu şi Stana.

Generalul Gh. Magheru a avut cu Ancuţa Pleşoianu pe Ghiţă Magheru fost Prefect de Gorj şi pe Alexandrina măritată cu Generalul Haralamb, iar cu Maria Caramanliu a avut pe Colonel Romulus căsătorit cu Ana fica lui Ioan Ghica.

Polc. Ion a avut de fii pe Niţu Magheru căsătorit cu Paulina Tell şi pe Maria măritată cu P. Protopopescu.

Ghiţă Magheru s'a căsătorit cu Elena Piersiceann şi a avut 5 fii.

curagiul său a împrăştiat mulţimea înconjuratorilor şi a deblocat pe membrii guvernului, cari au putut porni a doua zi spre Bucureşti întovărăşiţi de două companii de infanterie şi 800 dorobanţi călări.

La 19 Iunie comanda oştirii aflându-se în mânile colonelilor Odobescu şi Solomon, aceştia au înconjurat palatul cu un batalion de infanterie şi membrii comitetului revoluţionar se pomenesc deodată arestaţi; dar şi de astădată iar curagiul şi prezenţa de spirit a lui Magheru scăpă situaţiunea: el trage sabia trece printre năvălitori şi se baricadează într'o cameră în palat cu câţiva dorobanţi şi ţine bine până ce a putut sosi poporul condus de Ion Brătianu şi de popa Tun, care a deblocat guvernul şi a arestat pe cei doi coloneli cari conduseseră atacul palatului şi arestarea guvernului. Gh. Mageru a fost numit membru al guvernului provizoriu, general al armatelor neregulate şi inspector àl gardiilor naţionale din România

Era înzestrat cu un adevărat caracter milităresc şi a lucrat mult pentru Unirea Principatelor. Pe eşarpă purta scris cu litere mari: Libertate, Dreptate, Frăţie. In câmpul Troian (Râmnicu Vâlcii) şi-a ţinut panduri cu cheltuială din punga sa[1]).

Capii revoluţiunii avea mare încredere în calităţile lui militare şi aşteptau să-l vază cât mai curând măsurându-se cu Turcii sau cu Ruşii. N. Bălcescu şi Ion Ghica îi scriseseră înainte de Septembre 1848 că, dacă după o luptă cu Turcii sau cu Ruşii se va găsi strâmtorat, atunci să treacă în Transilvania cu dorobanţii şi pandurii şi să se unească cu Avram Iancu, cu Roman, Axenti sau cu Buteanu[2]).

1) A G. Golescu şi St. Golescu (Paris) către I. Ghica la Constantinopol 17 Dec. 1848 Rev. Nouă An. I. pag. 286.

2) Ion Ghica, Scrisori Rev. Nouă An. I. No. 6. pag. 204

Tot în acelaş sens scria din Paris, A. G. Golescu lui Ion Ghica la Constantinopol în 27 Apr. 1849:[1])

«Cât pentru Magheru, cel mai nemerit lucru ar fi de a se pune în capul unei legiuni române, cu cât aceasta va fi poate singurul mijloc de a repara greşala imensă ce a făcut când a licenţiat pandurii săi şi n'a trecut cu armele şi bagajele de partea Românilor din Transilvania fără permisiunea lui Puchner. Dacă ar fi putut să se unească cu Iancu numai cu 2000 panduri, ar fi luat o poziţie inexpugnabilă contra Austriei însăşi, dacă aceasta ar fi voit să împedece pe Români de a veni în ajutorul Românilor, precum Sârbii din Turcia veniseră deja în ajutorul Sârbilor din Austria. I-am vorbit lui Magheru despre aceasta ca despre un lucru de dorit şi fără a-i spune că afacerea era pe drum de executare. Nu mă îndoesc că el n'ar trece în Transilvania dacă ar avea mijloace ...

Dacă Magheru, zice D-l N. Iorga[2]), pe care guvernul român îl trimesese în Oltenia pentru a pregăti aci o eventuală defensivă, şi care avea sub dânsul aproape 10.000 oameni ca general popular, ar fi trecut frontiera ca să se unească cu Moţii lui Avram Iancu şi cu soldaţii lui Urban, atunci situaţia militărească în Transilvania s'ar fi schimbat mai ales dacă generalii austriaci ar fi recunoscut sinceritatea Românilor; dar Magheru a fost îndemnat de consulul englez ca să-şi licenţieze trupele.

* * *

La 24 Dec. 1848 Generalul Gh. Magheru scrie din Triest lui Ion Ghica la Constantinopole:

Eu, precum şi alţi Români, am fost silit a parăsi Hermanstadt, unde mă aflam prin comunicaţie oficială din

1) Ibid. An. II. No. 2. pag. 17

2) Geschichte des rumänischen Volkes II 295—296.

partea comandantului Transilvaniei. Mi s'a imputat adică că Transilvănenii şi Bănăţenii m'ar fi fost cerut ca comandant al lor, intrigă făcută negreşit de către inimicii noştri Ruşi. De acea am şi hotărît a mă retrage spre Occident şi a mă opri deocamdată aici la Trieste, unde până acum sânt în pace. . . . Indată după plecarea mea din Hermanstadt, în tot cursul călătoriei mele am auzit diferite noutăţi, care erau departe de a mă bucura; că adică la Constantinopol se dusese şi se acreditase falşa faimă cum că emigranţii noştri ar fi împărţiţi în două câmpuri opozite; că la Constantinopol încep a se grupa Românii cei buni sub nume de partida turcă, şi că aceştia din toate puterile se silesc acolo a contrabalanţa şi a paraliza acturile şi lucrările unei alte partide române a cării numire ar fi germană şi care la Francfort cu capul ei Eliad ar fi lucrând cu totul în contra interesurilor Turciei şi prin urmare ar fi având o politică cu totul opozită cu aceia a adevăratei partidă turcă din Constantinopol. . . Aceste veşti m'au întors din drumul meu către Constantinopole, căci am voit să lămuresc ca ce aparenţă ar fi putut să dea naştere unei asemenea supoziţii.

„Apoi, iubite domnule, trebue să ştii mai nainte de toate că de şi s'ar fi ivit în timpii trecuţi mai multe desghinării personale, însă aceste jocuri de ambiţie s'au şters, îmi place de a o crede în toată convincţia, s'au şters zic dinnaintea periculului iminent al patriei comune. Nimeni zic nu poate fi atât de mic la inimă, atât de puţin iubitor de ţara lui ca să se mai gândească la nişte calcule vile de ambiţie egoistă.

„Ştii bine, domnul meu, că din capul locului totdeauna noi am vizat a ne agăţa a răzâma politica noastră de puterea suzerană. Toate lucrările noastre, toate faptele noastre au trebuit negreşit să dovedească Europii şi mai cu samă Porţii că adevărat acest sentiment a format

esenţa politicii noastre, căci într'alt fel, ca să aduc aici un mic exemplu, ce n'ar fi putut face bravii Români, cari aveau armele în mână şi toate gloatele din România mică? . . . Am văzut însă că Turcia cu toată bunavoinţă de a ne sprijini se găsea într'o poziţiune inferioară înnaintea celei alte puteri. Ce trebuia să facem noi? Negreşit să căutăm a scoate pe Poartă din această poziţie şi a o pune pe un picior mai ferm. Cum o puteam face?

Pe cât ne iartă puterile negreşit prin silinţa de a atrage simpatiile celorlalte puteri libere asupra cauzei noastre şi de a căpăta prin chipul acesta puteri noi cel puţin morale Innaltei Porţi. Aceasta am făcut-o, şi aceasta mai mult decât toate poate dovedi mai bine chiar cât de strâns ne ţinem noi de Turcia şi cu câtă cultură sinceră ne silim a o vedea tare şi puternică, ca astfel să poată şi pe noi a ne ajuta cu mai multă eficacitate. . . .

. . . Eu am scris lui Maiorescu încă dela Agram şi chiar de aici căci Eliad nu s'a mutat de loc până acum din Hermanstadt — cerând un espus din lucrările sale de acolo. . . .

„Acum rămâne a-ţi comunica şi diferitele măsuri ce am socotit de neapărată trebuinţă a lua în cauza organizării emigraţiei.

„Atât Maiorescu cât şi eu am scris celor dela Paris în cauza aceasta. Cei din Transilvania în număr mai bine de 200 şi noi am luat hotărîrea a alege un comitet. Comitetul acesta va fi mixt, va fi compus adecă de Români (Munteni) şi de Moldoveni, căci ar fi impolitic şi foarte imprudent ca noi de sine-ne să facem o despărţire între interesele omogene ale ţărilor România şi Moldova. Acest comitet va denumi delegaţi la toate cabinetele Puterilor europene, ori unde va găsi de cuviinţă. Politica comitetului va fi determinată de voturile majorităţii membrilor

ei. Se va ocupa în numele naţiunii române de toate mijloacele atât materiale cât şi morale pentru triumful cauzei noastre şi pentru întreţinerea fraţilor emigraţi (Români — Moldoveni). Această idee fără îndoială însă o aprobezi şi D-ta; cu toate că după comunicaţiunile ce ni le făcu Filipescu, D-ta precum şi ceilalţi fraţi emigraţi de acolo aţi fost de părere a numi un singur cap. Eu însă socot ca să părăsiţi această din urmă opiniune, mai vârtos că după cum m'am silit a vă explica, orice prepus de diferite partide s'a arădicat pentru totdeauna dedeasupra Emigraţiei.

„Am convocat pe toţi capii revoluţiei noastre a se aduna sau la Viena sau la Triest, ca centru, spre a proceda la elecţia acestui comitet, şi fiindcă spre exemplu ar fi cu greu în toate privinţele ca toţi cei de la Transilvania să se transporte aici s'a găsit cu cale ca ei să trimită numai delegaţi, cărora să le confieze voturile lor pentru acest comitet.

„Astfel vor vedea Turçia şi Europa că Românii de obşte sânt uniţi şi că toate silinţele lor sunt îndreptate spre un singur ţel spre mănţinerea puterii otomane şi spre fericirea ţării lor. Luând în consideraţie toate acestea fără îndoială Inaltul Divan se va convinge dacă nu s'ar fi convins încă bine că noi lucrăm ca chiar nişte Turci, căci inamicul comun a făcut a ni se confunda interesele şi a ne uni ca nişte fraţi pe cari îi ameninţă tot un pericol.

„Ion Filipescu amicul nostru mi-a spus spre bucuria tutulor c'avem amici buni la Constantinopol. Cât pentru d-ta îţi mulţumesc şi din parte-mi ca Român, că prin energia şi patriotica d-tale activitate poţi balanţa după cât se poate face influenţa inimicilor noştri.

„Adu-ţi aminte că Patria d-tale uu va fi ingrată către salvatorii ei şi această idee să te susţie în dificila d-tale misie [1]).

1) Revista Nouă An. I. No. 10 pag. 376 şi urm.

1855 Febr. 5.

Generalul Gh. Magheru scrie prinţului Ştirbei ca să numească consul la Constantinopol un Român şi să nu mai tolereze pe Miltiade Aristarki un Fanariot culpabil de prevaricaţiune.

Acest Aristarki era un intrigant şi pungaş care făcea Românilor mai mult rău, de cât îi reprezenta. Generalul espune Domnitorului un fapt al lui Aristarki;

Un pictor român Barbu Iscovescu emigrat în 1848 simţind că i se apropie sfârşitul a făcut un testament cu data de 12/24 Oct. 1854. După înmormântare, Generalul împreună cu ceilalţi executori testamentari s'au dus la domiciliul defunctului, pentru a-i aduna averea până când se va face inventariul. Acolo însă a găsit cuferele, portofoliurile sparte şi un port-monnaie în care răposatul obişnuia a şi păstra valorile, gol. Constatară îndată disparițiunea unui bon de 10.395 piastri. Cine făcuse această jefuire? Oamenii lui Aristarki. Generalul a reclamat lui Reşid Paşa, marele vizir, lui Nureddin Bey primul interpret al divanului, dar fără resultat. Cere dreptate dela Domnitorul român, care nu se mai teme ca domnii anteriori, că va juca rolul umilitor de simplu executor al ucazurilor consulului moscovit, ci care guvernează în împrejurări deosebite, când Europa este mai toată despărţită de Rusia[1]).

1855 Febr. 24

Generalul Magheru arată Domnitorului ţării B. Ştirbeiu, că n'a fost satisfăcut în reclamaţiunea lui pentru prădăciunile ce s'au făcut averii sale mobiliare sub caimacamul Const. Cantacuzen, precum şi pagubile ce i-au

1) Extras din Acte şi documente relative la Ist. Renaşterii României Vol. III, pag. 1183 (franţuzeşte).

adus averii sale imobiliare prin hotărîrile judecătoreşti, ce s'au dat în timpul lipsei sale din ţară şi contra legilor ţării, hotărîri provocate şi sancţionate de grecul Ioanides, ministru de interne provizoriu, fanariotul Arghyropolos, ministru de justiţie sub Ştirbeiu Vodă, arătând totdeodată că şi cererea sa de a distitui pe Aristarki ministrul ţării la Constantinopol a rămas fără resultat. Mai departe, adaogă Generalul, că 3 puteri mari s'au hotărît a termina cu chestiunea orientului şi propune prinţului ca să beneficieze de împrejurări ca să câştige pentru Principate:

a) Unirea celor două Principate române într'un singur Stat.

b) Admiterea unui Prinţ ereditar ca Şef al Statului, cu dreptul pentru naţiune a-l alege, însă din propriul său sân.

De asemenea, Unirea Principatelor cu Basarabia într'un singur Stat, sub suzeranitatea Porţii şi sub garanţia colectivă a marilor Puteri ale Europii, şi alegerea unui suveran român ereditar sunt garanţiile eficace pentru desvoltarea, prosperitatea şi siguranţa Principatelor, precum şi condiţiunea esenţială pentru echilibrul şi pacificaţiunea Europei orientale[1]).

1856 Oct. 16.

Scrisoarea generalului Magheru către Fuad-Paşa, Constantinopole[2]):

Excelenţă,

De când am avut onorul, de a vă adresa scrisoarea mea cu data de 12 Iulie trecut, credeam de datoria mea, ca credincios gloriosului nostru suzeran, şi bun cetăţean

1) Ibid. pag. 1188.
2) Acte şi documente relative la Istoria Renaşterii României, Tom. III, pag. 881 (franţuzeşte).

al țării mele să fac oarecari observări asupra efectului, ce n'ar întârzia să producă, caracterul cu totul particular cu care «Le journal de Constantinopl» se silia ca să acopere violenta polemică, ce el ridica asupra cestiunilor Principatelor Moldo-Valache.

Pusesem încrederea mea în innalta înțelepciune, cu care Excelența Voastră știe să aprecieze atât de just, grelele împrejurări ale acestei epoce şl al căror rezultat, numai viitorul ni-l va putea spune; nădăjduind că veți primi dezideratele ce fac în această privință care justifică astfel pe un om ale cărui acte onorate de Innaltă aprobare a Sublimei Porți, mărturisesc despre o carieră închinată țării sale și despre credința către gloriosul său Suzeran. In adevăr, așteptarea mea n'a fost înșelată în audiența Voastră dela 27 Iulie trecut, expunându-mi între altele, motivele ce vă împedecau de a adera la prima din cererile mele, ați binevoit, Excelență, să-mi făgăduiți, că demersurile vor fi făcute în privința unui pașport pentru străinătate, după ce, în unire cu Alteța Sa marele Vizir se vor fi luat măsuri pentru anularea decretului împărătesc ce mă închise în Constantinopole, decret dat în urma convențiunii dela 14 Iunie 1854 cu Austria, după care la chemarea Sublimei Porți sosiam dela Viena. Pentrucă, acum, după o ședere în una din părțile Constantinopolului hotărîtă de medici, pentru cauză de sănătate, aflu, cu adânc regret, că rezultatul făgăduit de către Excelența Voastră nu s'a dat, și că de altă parte, am desăvârșită încredințare că am lucrat drept și cum să cade; întemeindu-mă pe aceste fapte, și pe altele de aceiași natură, ce văd că pe fiecare zi adaogă suferințele, și fac a să naște desnădăjduirea oricărui Român patriot, credincios gloriosului nostru Suzeran, îmi fac o datorie de a stărui mai mult decât ori și când asupra acestei afaceri. Eu pot

să despreţuesc insultele josnice (chiar travestirile ridicule ca în No. dela 28 Sept. şi altele din Journal de Constantinople) când ele îmi sunt personale, şi vin dela invidie fără consideraţiune; dar ele nu pot fi trecute sub tăcere, când o gazetă, dându-se ca semi-oficială, le aruncă asupra tutulor Românilor, cari au îndrăznit să ridice glasul pentru apărarea vechilor drepturi ale ţării lor, sancţionate chiar prin tractatul dela Paris din 20 Martie 1856, pe care l-a ratificat M. S. Gloriosul Sultan.

Viu dar, prin prezenta, a ruga pe Excelenţa Voastră ca să aveţi bunătatea, după cum mi-aţi făgăduit, de a lua cât mai curînd, măsurile trebuincioase pentru a ridica închisoarea mea, şi a-mi libera un paşport pentru străinătate.

Al Excelenţei Voastre . . . .

1856 Oct. 18.

Scrisoarea generalului Magheru către Fuad-Paşa, Constantinopole [1]):

Excelenţă,

Prin scrisoarea ce am avut onorul a vă adresa, cu data de 12 Iulie trecut, atrăgeam atenţiunea Voastră asupra memoriului justificativ în favoarea Românilor expatriaţi în urma evenimentelor dela 1848, memoriu dat de mine, în $^{6}/_{18}$ Martie trecut, Excelenţei Sale Mehemet Kuprusli-Paşa, atunci caimacam al Alteţei Sale Marele Vizir, care l-a transmis Exc. Sale, Mustechar Savfet-Effendi pentru a-l prezenta divanului împărătesc. Cum această cerere a rămas până acum fără rezultat, vin din nou în numele dreptăţii şi al umanităţii, în numele sentimentelor generoase ale M. S. Sultanului, a vă ruga să binevoiţi a primi aceste legitime reclamaţiuni şi de a le susţine cu

1) Acte şi doc. III, 883—885.

înnalta voastră intervenire pe lângă divan. Exc. Voastră, care aţi fost comisar împărătesc în Valachia, ştiţi mai bine decât toţi, cât de demni sânt exilaţii Români de bunăvoinţa Sublimei Porţi, cât de înconjuraţi sânt de stima şi dragostea ţării lor, şi cu ce zel au apărat atunci îndoitul drept al Curţii suzerane şi al independenţii Principatelor, contra unui protectorat apăsător şi primejdios.

Ştiţi, de asemenea, Excelenţă, că dacă expatriarea a fost pronunţată, a fost contrar legilor noastre, care nu recunosc pedeapsa exilului; pentru această măsură, de care am suferit atât de crud, n'am acuzat inima M. Sale, noi ştiam că Turcia, însăşi nu fusese liberă. Aşa, când inimicul nostru comun a fost respins, şi prin atacul său nedrept, a rupt orice legătură cu Sublima Poartă, ca şi cu Principatele, atunci am văzut manifestându-se bunele dispoziţiuni ale Turciei către noi. Ne place a ne reaminti, că în 1854 guvernul turc acorda permisiune de a reintra în ţară oricărui ar fi cerut-o, ceiace însemna anularea măsurii de expatriere. Dar, Prinţul Ştirbei consecinte principiilor, ce adoptase dela începutul guvernării sale, atunci când primise, în dispreţul tutulor legilor de a executa o măsură atât de nedreaptă, respinse intenţiunile Sublimei Porţi, reexpulzând pe aceia cari reintraseră, precum în 1855 refuză adresa proprie a Exc. Voastre repetită în 7 Mai, în favoarea colonelului Pleşoianu, care n'a izbutit în speranţele sale. Dar, astăzi, când acest Prinţ a perdut puterea, şi când un caimacam, numit de Poartă guvernă ţara, nimic nu mai trebue să se opună reintrării noastre; nimic nu mai poate prelungi o expatriare, nu numai crudă pentru oamenii, cari îşi iubesc ţara, dar încă ruinătoare, şi de care se fac personal răspunzători, oricari, violând dreptul, ar menţine-o.

Convenţiunea dela Balta-Liman este desfiinţată, şi

prin urmare şi proscripţiunea, care fu pronunţată în urma zisei Convenţiuni. Legile noastre şi chiar Regulamentul organic păstrează toată vigoarea lor până la reorganizarea Principatelor, şi aceste legi interzic exilul. Tractatul dela Paris (art. 5) acordă amnistie plină şi întreagă acelora, cari, în timpul războiului au fost ostili Sublimei Porţi; în virtutea acestui articol, ei au revăzut acum căminurile lor. Va trebui dar, să expiem credinţa noastră către Sublima Poartă şi crima de a fi avut acelaş inimic? Şi în acest cas, ne va trebui să invocăm tot acel articol de care se bucură aceia cari au urmat calea opusă? Ne place mai mult, a crede că Poarta nu va fi indiferentă acestei consideraţiuni, că refugiaţii Români n'au fost, de sigur, fără influenţă asupra simpatiei mărturisită în ţara noastră ca şi în Occident, cauzei turce, asupra nouei alianţe care poate fi atât de fecundă pentru Orient, şi că Ea va crede că i este de folos, pentru ca să strângă mai tare legătura dintre dânsa şi Principate. Se adresează cineva caimacamului din Valachia, el cere la frontieră prezentarea paşpoartelor învestite cu viza poliţiei şi a ambasadelor turceşti.

Reclamă cineva aceste formalităţi miniştrilor Sublimei Porţi, ei o refuză, zicând că „Poarta de când voeşte a se conforma tratatului dela Paris, nu poate nimic în această privinţă, că aceasta este o afacere interioară ce priveşte pe guvernul valah însuşi“. Când, de altă parte, se adresează ambasadelor, ele protestează existenţa listelor de proscripţiune, în care figurează numele expatriaţilor şi a emigraţilor, pe care nici un ordin al guvernului lor, n'a venit încă să o revoace.

Aşa dar, dacă Sublima Poartă a intervenit, de curînd în mai multe afaceri ce vătămau drepturile noastre, cum ar şovăi a o face când e vorba de a ne da dreptate, mai

cu seamă a desfiinţa un act, care a violat dreptul nostru, cel mai scump. Oare Poarta, oare caimacamul ne ţine în exil? Trebue a şti. Cât pentru noi, protestăm din nou, atât pentru nedreptatea ce ni s'a făcut, cât şi pentru sentimentele de fidelitate către naţiune şi către M. Sa gloriosul nostru Suzeran. Binevoiţi, Excelenţă, a lua această dreaptă cerere în serioasă atenţiune, a o face să reuşească, şi a primi expresiunea sincerii noastre recunoştinţe.

1856 Oct. 22.

Generalul Magheru face un memoriu asupra notei circulare a Porţii otomane din 13 Iulie 1856, adresat Ambasadorilor Puterilor străine din Constantinopole.

Generalul acuză pe Turcia de falşificarea istoriei şi că amestecă numele de Principate cu acela de provincii, tratând şi pe Români ca pe nişte raiale supuse cu forţa, iar nu ca pe o naţiune supusă de bunăvoie. Chiar Turcia însăşi a recunoscut aceasta în 1699 răspunzând trimişilor Poloni la Carlovitz: „Principatele n'au fost cucerite cu „sabia, ci s'au supus de bunăvoie imperiului turcesc; Sul- „tanul n'are drept să cedeze nici un deget din ele ori şi „cui va fi". Generalul în lungul său memoriu, invoacă: Capitulaţiunea din 1393 acordată de Baiazet I, cea dela 1460 acordată de Mahomed al II, actul dela 1513 cu Moldova, cel din 1529 tot cu Moldova. De asemenea ţările vor plăti daruri (peşcheş) iar nu bir, pentrucă şi Sultanul îşi impune obligaţiuni către ele.

Protocolul din 1856 recunoaşte privilegiile şi immunităţile de care s'au bucurat Principatele „ab antiquo".

Apoi firmanurile turceşti au fost la noi fără sancţiune, căci capitulaţiunile se opun. Legile noastre n'au avut ne-

voie de sancţiunea Sublimei Porţi. Nu s'a cerut nici pentru marile reforme ale lui Mavrocordat în Muntenia asupra soartei ţăranilor, nici pentru codul lui Calimah în Moldavia, nici pentru codul lui Ypsilanti în amândouă Principatele, nici pentru codul Karagea în Muntenia, nici pentru codul de comerţ al lui Alexandru Ghica în Muntenia, nici pentru codul penal al lui Ştirbei.

Numai Rusia a supus sancţiunii Porţii Regulamentul organic, voind a o face complice. Acum însă nu numai un firman imperial, dar chiar o scrisoare ministerială e suficientă pentru a ne răpi toate libertăţile. Nu numai că n'a luptat pentru integritatea teritoriului principatelor, dar chiar a lăsat pe Austria la 1777 să ia Bucovina, pe Rusia la 1812 să ia Basarabia, dând din teritoriul ţării, care nu i aparţine. La 1849 Turcia, dă Valachilor numele lor de Români. Cerem dar, adaogă generalul, retragerea Austriacilor, intrarea comisarilor, rechemarea exilaţilor, libertatea presii, destituirea miniştrilor cari au făcut acte de parţialitate în chestiunea Unirii, alegerea liberă de influenţa guvernului, sub supravegherea Comisiunii europene. Generalul termină cu aceste cuvinte:

„Dacă ţara nu-şi poate exprima acum cea mai mică „gândire sub teroarea ce apasă asupră-i, cred că Ambasadorii şi Comisarii puterilor vor da atenţiune glasului „unui om care la 1848 a fost pus în capul armatei ţării „şi care chemat într'adins dela Viena, fusese însărcinat de „Sublima Poartă în 1854, înnainte de intervenirea austriacă cu misiunea de a chema în Principate armata ro„mână deja creată de a o reorganiza şi a lua parte la „război contra inimicului comun [1]).

---

1) Extras din Acte şi documente relative la Ist. Renaşterii României, Vol. III, pag. 1191 (franţuzeşte).

1856 Oct. 26.

Memoriul generalului Magheru asupra Deltei Dunării, ca răspuns la circulara otomană din 7 Aug. 1856, Constantinopole [1]):

Nu numai Guvernul otoman a făcut un act de nedreptate către Principatele române de a ceda, contra oricărui drept, o parte din teritoriul lor şi de a nu fi făcut să i-se restituie, anume Basarabia întreagă, atunci când această restituire părea o consecinţă forţată a desfiinţării tratatului, care o cedase, dar, încă, ca şi cum s'ar teme, ca Moldova să nu căştige cumva prea multă tărie, i-a contestat insulele şi gurile Dunării. Astfel este, în adevăr, scopul circulării otomane din 7 Aug. 1856, publicată în Constantinopole la 20 Octombre curent. Toţi înţeleseră că teritoriul cedat de Rusia, va fi anexat la Moldova. In adevăr, când, la propunerea Contelui Walewski, congresul decide că se va ocupa, mai întâi, de rectificarea frontierelor între Principatele dunărene şi teritoriul rus, d-l baron Brunnov reaminteşte, că Puterile aliate au avut în vedere de a asigura libera navigaţiune a Dunării şi crede că acest obiect va fi atins printr'o linie, ce este însărcinat de a propune Congresului.

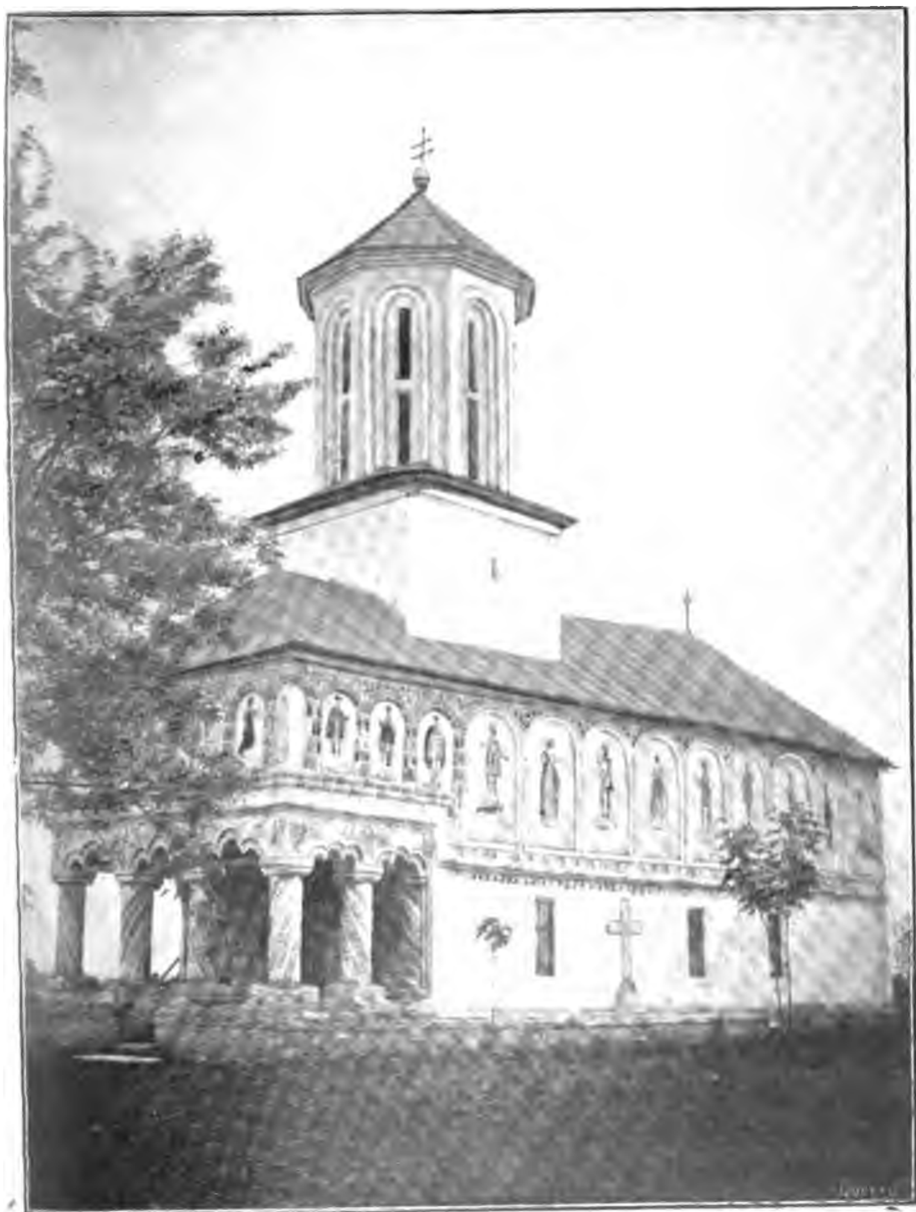
Această linie, ce ar avea avantajul de a nu aduce nici o turburare în economia Provinciei, ar pleca dela Vadul-Isak pe Prut, ar urma Vadul lui Traian şi ar ajunge la nord de Ialpuk. Rusia ar părăsi insulele Deltei şi ar dărâma cetăţile dela Ismail şi dela Kilia-Nouă. (Protocol VI, 8 Martie).

D. conte Orloff, întemeindu-se pe cele precedente, propune Congresului de a decide, ca locuitorii teritoriu-

1) Acte şi documente, III, 894—902 (în franţuzeşte).

lui cedat de Rusia să conserve drepturile şi privilegiile ce au, etc. (Protocol VIII, 12 Martie). Şi tratatul din 20 Martie are: «Art. 20: In schimbul oraşelor, porturilor şi teritoriilor enumărate în art. 4 al prezentului tratat, şi pentru a asigura mai bine libertatea navigaţiunii Dunării, M. S. Impăratul tutulor Ruşiilor, consimte la rectificarea frontierii în Basarabia. Noua frontieră va pleca de la Marea Neagră, la un Km. spre Est de lacul Burna-Sola, va atinge perpendicular calea Akermanului, va urma această cale până la Valul lui Traian, va trece pe la Sud de Belgrad, va sui în lungul râului Ialpuk până la înălţimea Savaciţei şi se va termina la Kotumori pe Prut. Mai sus de acest punct, vechia frontieră între cele două împăraţii nu va suferi nici o modificare. Delegaţii Puterilor contractante vor fixa în detaliurile lor, linia nouei frontiere. Art. 21: Teritoriul cedat de Rusia va fi anexat la Principatul Moldaviei sub suzeranitatea Sublimei Porţi. Locuitorii acestui teritoriu se vor bucura de drepturile şi privilegiile asigurate Principatelor şi în timp de trei ani, le va fi permis de a transporta în altă parte domiciliul lor, dispunând liber de proprietăţile lor.»

Nimic mai lămurit. Nici o enumărare, nici o numire a terenurilor părăsite de Rusia. O linie de demarcaţiune e trasă. Ceea ce este mai sus, rămâne Rusiei, ceea ce este mai jos nu-i aparţine. Cui va aparţine? «Teritoriul cedat de Rusia va fi anexat Principatului Moldaviei sub suzeranitatea Porţii» şi nu e nici o deosebire de terenuri pustii şi de terenuri locuite, de insule. Cum dar, circulara otomană poate zice: «Tratatul din 30 Martie nu vorbeşte de cât de partea Basarabiei, care este cedată de Rusia. Art. 20 fixează noua frontieră între Imperiul otoman şi Rusia de către Basarabia; o parte din această provincie este restituită Turciei şi anexată la Moldavia.

BISERICA SF. NICOLAE
pag. 157.

Dar insulile Dunării de jos nu pot intra în această categorie, ele se află sub un regim special şi separat. Teritoriul, care trebue anexat Moldaviei este o porţiune a Basarabiei, care făcea, în vechime, parte din acest Principat şi care fu cedat Rusiei prin tratatul de la Bucureşti în 1812. Insulele Dunării de jos, cari n'au făcut niciodată parte din Basarabia au fost puse sub regimul prin care au fost cârmuite, înaintea ultimului război, prin tratatul de la Adrianopole din 1829».

Articolele tratatului nu vorbesc nici de insulele Dunării de jos, nici de porţiuni din Basarabia. Este, în adevăr, ciudat de a vedea invocându-se un argument ca acesta: «Tratatul vorbind de locuitorii teritoriului cedat, pune într'un mod evident, insulele ce sunt nelocuite, în afară de cercul teritoriului ce trebue anexat la Moldavia». Căci ar urma, ca părţile nelocuite ale acestui fragment din Basarabia, să aparţină Porţii, sau că, dacă între insule ar fi vreuna locuită şi celelalte nu, aceea va fi anexată, iar acestea nu. Şi dealtmintrelea chiar, insulele nelocuite nu sunt aşa de pustii, ca să nu fie câţiva locuitori în ele, unde sunt şi pichetele şi carantinele. Circulara adaogă: «Dacă puterile contractante ar fi voit să dea insulile Principatului Moldaviei, tratatul ar fi trebuit să o spună printr'o clauză expresă». Dar cu totul din contră, numai pentru a le da Porţii, ar fi trebuit o declaraţiune specială. Căci regula pusă este: «Teritorul cedat de Rusia este anexat Moldaviei». Dacă s'ar fi făcut pentru insulile Dunării o excepţiune în favoarea Turciei, ar fi trebuit spusă. Nu s'a făcut aceasta. Regula rămâne fără excepţiune în toată tăria sa. Noi nu aveam glas în congres: Curtea suzerană ne reprezenta.

Dacă erau de pus drepturile noastre distincte de ale sale, pentru ce nu a făcut-o îndată, cu sinceritate în faţa

tutulor. Era de temut, fără îndoială, că puţinul ce se acorda Moldovei era strigător, şi plenipotenţiarul turc a păstrat tăcerea şi asupra acestui punct, ca şi asupra restituirii Basarabiei întregi. Şi pentru că la cetirea art. 16, (27 Martie protocolul XVI), ce vorbeşte despre lucrurile de executat pentru a degaja Gurile Dunării, plenipotenţiarii Turciei, declară că vor face bucuros primele cheltueli necesare la executarea lucrărilor, despre care se face menţiune în articolul de mai sus, cred că triumfă şi zic: Această declaraţiune consemnată în protocol, fără nici o observaţiune din partea Congresului, constitue reîntoarcerea Gurilor Dunării la stăpânirea directă a Turciei. Şi printr'o astfel de fineţe, au crezut să ne despoaie! Un drept care este foarte sigur de sine, nu se disimulează aşa; se afirmă lămurit.

Şi este încă de notat, că, chiar aici nu e chestiune de insule, ci de albia râului; că execuţiunea lucrărilor nu constitue pentru nimeni aici, un drept de împroprietărire.

Rusia avea Gurile Dunării, ea le-a perdut: teritoriul cedat s'a anexat la Moldova. In protocolul VI, din 6 Martie să zisese: «D-l Prim-Plenipotenţiar al Franţei reaminteşte că conferinţa de la Viena studiase cu îngrijire toate chestiunile, ce privesc navigaţiunea Dunării şi că ar trebui prin urmare a ţine socoteala de lucrările ce ea pregătise.

D-l conte Walewski propune redacţiunea următoare: Sublima Poartă ia angajamentul de a face să se execute în de acord cu administraţia locală în Principate, lucrările care sunt de acum, sau ar putea deveni necesare atât pentru a curăţi gura Dunării de nisipurile cari o astupă cât şi pentru a pune fluviul în cele mai bune condiţiuni de navigabilitate, posibile în alte puncte mai sus, anume între porturile Galaţi şi Brăila.

In scopul de a realiza dispozițiunile articolului precedent, o comisiune care nu va putea fi dizolvată de cât în urma unui acord comun, și compusă din[1].......... va fi insărcinată de a determina întinderea lucrărilor de executat și de a elabora bazele unui regulament de navigațiune și de poliție fluvială și maritimă; ea va alcătui de asemenea instrucțiunile destinate a servi de conducător comisiuni executive». In redacțiunea definitivă s'a scris:

Art. 16. In scopul de a realiza dispozițiunile articolului precedent, o comisiune în care Turcia, Austria. Franța, Marea Britanie, Prusia, Rusia și Sardinia, vor fi fiecare reprezentate printr'un delegat, va fi însărcinată de a desemna și de a face să se execute lucrările necesare de la Isacea pentru a curăți Gurile Dunări, precum și părțile învecinate ale Mării, de nisipuri și alte obstacole care le astupă, pentru a pune această parte a fluviului și zisele părți ale Mării în cele mai bune condiții posibile de navigabilitate......

Art. 17. O comisiune va fi stabilită și se va compune din delegații Sublimei Porți, ai Austriei, Bavariei, ai Würtembergului, (unul de fiecare putere), cu care se vor uni comisarii celor trei Principate danubiene, Serbia Muntenia și Moldova a căror numire va fi aprobată de Poartă. Această comisiune care va fi permanentă, va elabora reglemente de navigațiune și de poliție fluvială . . . și va veghea după dizolvarea Comisiunii europene la menținerea navigațiunii Gurilor Dunării și a părților învecinate ale Mării».

Este cu neputință de a trage vre-o inducțiune de împroprietărire după execuțiunea lucrărilor. Mai întâi, ele trebuesc făcute de Poartă și de Principate de comun acord, după indicațiunea unei Comisiuni europene. S'a cre-

1) Loc liber.

zut că s'ar fi pus mai multă grabă, dacă Comisiunea europeană s'ar fi însărcinat să execute lucrările, ea însăşi. Principatele ca riverane, sunt representate în comisiunea executivă, nu în cea europeană în care nu sunt decât Puterile semnatare în care figurează Prusia de exemplu şi nu Bavaria. Ca Putere semnatară Sublima Poartă apare în numele întregului imperiu, provinciile, ca principate tributare. Se zice: «Guvernul împărătesc s'a grăbit imediat după schimbul ratificărilor tratatului dela Paris de a-l pune în execuţiune trimiţând la gura Sulinei o maşină de curăţit nisipul, un vapor pentru a ajuta la lucrările de curăţit şi stabilind un far pentru siguranţa navigaţiunii. Acest început de executare al îmbunătăţirilor pregătitoare, ce trebue complectate prin acelea ce vor fi crezute necesare de către Comisiunea europeană, era în acelaşi timp, actul de luare în stăpânire a gurilor şi a insulilor Dunării ce-i revin de drept!!! . . . .» Se zice: «insulele Dunării revin de drept Turciei . . . Puterile n'au avut, fără îndoială, stipulând restituirea Basarabiei la Moldova, intenţiunea de a face nedreptate Turciei, de a o priva de aceea ce îi revenea de drept, pentru a o reuni la o provincie, care n'are nici un drept asupra ei.» Acest drept, trebue să-l probăm. Dar, cum încearcă Poarta a-l stabili! Pe o dinstincţiune subtilă între epocele cesiunilor făcute Rusiei.

«O parte a Basarabiei se reîntoarce Turciei şi se anexează la Moldova în virtutea stipulaţiunilor tratatului dela Paris pe când întoarcerea insulelor la vechea lor stare decurge din alt princip. Anularea tratatului dela Adrianopole, care făcând să înceteze dominaţiunea rusească, le dă vechiului lor stăpân. Acelaş principiu este care anulează de fapt neutralitatea malului drept al canalului Sf. George, care face a întoarce aceste insule Turciei, dela care se deslipiseră». Dar, nu simpla desfinţare a tratatelor

de mai nainte cu Rusia, a rectificat frontierele, fără care Basarabia întreagă ar fi fost redată Moldavei şi Dunastrul restabilit ca frontieră; ci linia de demarcaţiune fixată, a stabilit ceea ce se cedase de către Rusia. Al doilea, nu tratatul dela Adrianopole singur a dat insulele deltei Dunărene Rusiei; este chestiunea de când cu tratatul dela Bucureşti, care îi dă Basarabia. 1812, Art. 4. «Prin întâiul art. al preliminarelor s'a stipulat, că Prutul, dela locul unde intră în Moldova până la gura sa în Dunăre şi malul stâng al Dunării până la Chilia şi la gura sa în Marea Neagră, formează frontiera între cele două împărăţii. Cu toate acestea navigaţiunea va continua a fi comună celor două popoare. Micile insule ale Dunării, nelocuite până la începutul acestui răsboi şi care se găsesc dela Ismail până la Kilia, trebuesc, fiind mai aproape de malul stâng, să fie sub dominaţiunea rusă; dar înaltele părţi contractante au convenit ca ele să rămână deşerte şi că de acum înainte nu se va mai construi în ele nici o fortificaţiune oarecare.

Supuşii celor două Puteri sunt liberi de a pescui şi de a tăia lemne aci. Marile insule situate în faţa Ismailului şi a Kiliei vor rămâne de asemenea pustii dar numai la o leghe departe de malul stâng al Dunării.

Această distanţă va fi precisată mai pe urmă. Stabilimentele ce fiinţau înaintea răsboiului, ca Chilia-veche nu va fi coprinsă în această linie de demarcaţie. In virtutea altor disposiţiuni ale aceluiaş articol, Sublima Poartă otomană renunţă în favoarea Rusiei la ţările situate pe malul stâng al Prutului, la toate fortăreţile, oraşele şi locuinţele care se găsesc acolo, precum şi la jumătatea fluviului Prut care formează limita celor două imperii» . . .

Aşa dar, o parte din insulile Dunării fu cedată Rusiei din 1812 cu malul stâng al Prutului (adecă Basara-

bia) şi Rusia pregătea deja celelalte insule mari, până la canalul Sf. George, obligând pe Turcia a le lăsa fără fortificaţiuni sau apărări. Iată acum, tratatul dela Adrianopole, 1829, art. 3: Prutul va continua de a forma limita celor două împărăţii dela punctul unde acest râu atinge teritoriul Moldavei până la unirea sa cu Dunărea. Dela acest punct, linia frontieră va urma cursul Dunării până la gura Sf. George aşa că, lăsând toate insulele formate prin diverse braţe ale acestui râu în stăpânirea Rusiei, malul drept va rămâne, ca în vechime, în stăpânirea Porţii Otomane. Cu toate acestea s'a convenit că acest mal drept va rămâne nelocuit, dela punctul în care braţul Sf. se desparte de al Sulinei, la o distanţă de două ore dela râu, şi că nici un stabiliment de nici un fel nu se va forma aci, precum nici pe insulele, care vor rămâne în stăpânirea Curţii Rusiei, afară de carantinele care vor putea fi aşezate aci, nu va fi permis de a face nici un alt stabiliment sau fortificatiuni».

Vom atrage atenţiunea asemenea asupra acestui pasagiu al tratatului separat, din aceiaşi dată între Rusia şi Poartă relativ la Principatele Moldaviei şi Valachiei.

Sublima Poartă promite şi se angajează de a veghia cu scrupulozitate ca privilegiile acordate Moldaviei şi Valachiei să nu fie în nici un chip călcate de comandanţii săi limitrofi, de a nu suferi nici un amestec din partea lor în afacerile celor două provincii şi de a împedeca orice năvălire a locuitorilor de pe malul drept al Dunării de pe teritoriul Valah şi Moldav.

Vor fi considerate ca făcând parte integrantă din acest teritoriu toate insulile ce ţin de malul stâng al Dunării şi thalwegul acestui fluviu va forma limita celor două Principate, dela intrarea sa în statele otomane până la confluenţa sa cu Prutul». Turcia, care invoca desfinţarea

tratatului dela Adrianopole pentru a reclama tot, despre care nu vorbeşte tratatul dela Paris, ar putea pretinde la stăpânirea acestor insule ale Dunării valahe, tot ca şi la a insulelor deltei. Turcia, în adevăr, tinde a restabili în favoarea desfinţării tratatelor sale cu Rusia în privinţa Principatelor noastre toate abuzurile anterioare, uzurpaţiunile sale asupra noastră.

Drepturile noastre nu sunt distruse pentru a fi înscrise în aceste tratate. Dacă protectoratul rus s'a desfiinţat drepturile şi imunităţile noastre sânt cu atât mai solemn consacrate, pentrucă sânt puse sub garanţia europeană. Circulara otomană zice: „Insulile dela gura Dunării n'au făcut parte niciodată din Moldova". Turcia a stabilit ea, că i-ar fi aparţinut vreodată direct? Este de observat, că altă dată Românii stăpâniau cele două maluri ale Gurii, toată Dobrogea, deci, cu atât mai mult, insulile fluviului. De multe ori Turcii s'au făcut stâpâni pe fortăreţele noastre şi le atribuiră o rază sau teritoriu oarecare: Brăila, Giurgiu, Turnu, pentru Valahia; şi pentru Moldavia: Hotin, Bender, Akerman, Kilia şi Ismail. Ei întinseră chiar raza Ismailului şi a Kiliei până la canalul sf. George coprinzând într'însa şi inslile mari ale Dunării de jos. Această rază luată în parte Turciei în 1812 îi fu luată toată în 1829 prin art. 3 al tratatului dela Adrianopole, precum şi fortăreţele valahe şi razele lor i fură luate prin tratatul separat din aceiaşi zi şi anexat la tratatul de Adrianopole. Paragraful 4: „Oraşele turceşti situate pe malul stâng al Dunării, Turnul, Giurgiu, Brăila vor fi, precum şi teritoriile lor, restituite Valahiei, pentru a fi de aci înnainte reunite cu acest Principat, şi fortificaţiunile existente mai nainte pe acest mal nu vor mai putea fi niciodată restabilite".

Astfel. două raţiuni în favoarea întoarcerii insulelor

la Moldavia: termeni expreşi ai tratatului dela Paris: „teritoriul cedat de Rusia va fi anexat la Moldavia“ şi al doilea: „stăpânirea ab antiquo de Moldoveni“. Aceia ce dovedeşte slăbiciunea dreptului invocat împotriva noastră, este contradicţia argumentelor: când că este un drept primitiv, când că este un fel de contract de vânzare, ca întoarcere a cheltuelilor făcute, când un fel de cucerire.

Auguştii noştri aliaţi au trebuit să-şi reamintescă sângele vărsat la Olteniţa, Calafat, Silistra. Dar este o regulă de drept care interzice de a fi proprietar cu mai multe titluri. Turcia invoacă sângele turc vărsat la Olteniţa, Calafat, Silistra, dar acest sânge a fost vărsat pe Dunăre, nu pe Prut, pentru ea, nu pentru noi; miniştrii actuali par a fi uitat. De almintrelea, chiar când ar fi fost pentru apărarea noastră, nu era oare atunci împlinirea strictă a datoriei ce i era impusă prin capitulaţiunile noastre în schimbul tributului ce-i plătim?

Şi de când protecţiunea acordată altuia dă drept asupra unei părţi din bunul său? Dacă sacrificiile şi suferinţele constitue un drept real la simpatiile Europii, cine a suferit mai mult decât noi, nu un an, ci mai multe secole, pentru Europa mai mult decât pentru noi înşine sub greutatea invaziunilor barbare, ca şi sub greutatea acelora chiar, cari ne desmembrau sub pretenţiunea că ne protejează? Circulara zice: «Sublima Poartă n'à avut vreodată şi nu poate să aibă îndoeli asupra dreptului şi intenţiunilor aliaţilor ei în privinţa întoarcerii insulelor Dunării de jos şi stăpânirea sa directă; dacă astăzi revenim asupra acestei chestiuni, este pentru a o face mai clară şi pentru a face să dispară cea mai mică îndoială ce poate fi în această privinţă».

Niciodată Poarta nu a agitat această chestiune. Şi dacă n'are nici o îndoială, pentru ce scrie? Acest pro-

BISERICA SF. TREIME
pag. 170.

cedeu nu indică o mare încredere în dreptatea cauzei.

S'a zis: Scopul, la care viza Europa stipulând restituirea Gurilor Dunării, era libertatea acestui fluviu. Este de evidenţa cea mai mare că cel mai bun mijloc de a atinge acest scop este de a-l reda în mânile proprietarului legitim. Mai întâi Turcia nu este proprietar legitim. Ea n'a stabilit dreptul său. Apoi este sigur că libertatea Gurilor Dunării va fi mai bine asigurată, dacă vor fi redate Principatelor, care a fost totdeauna geloase de integritatea lor pentru ca să cedeze vreodată ele înşi le un deget din teritoriul strămoşilor lor; care sânt sub garanţia Europei şi care sânt prea puţin forte pentru a fi nedrepte către vecinii lor, că dacă ele vor fi date Porţii care deja odată le a lăsat să fie luate, şi care poate să le părăsească mâne chiar unei Puteri în paguba celorlalte, ca eri Rusiei. Că dacă se invocă Insula Şerpilor, care este reclamată de Turcia, fără ca să se vorbească de Principate, credem că această stâncă trebue să urmeze soarta gurilor, şi nu gurile soarta stâncei.

Ne place a nădăjdui că Puterile amice, vor susţine drepturile Principatelor, cu atâta mai multă tărie în sânul Comisiunii Europene, cu cât Principatele n'au acolo nici un glas şi că Sublima Poartă, care ca suzerană ar trebui să vorbiască în numele lor îşi însuşeşte propriul lor bun.

1856 Oct. 31.

Generalul Magheru scrie comitelui Walewski că unele jurnale franceze se opun proectului de Unire a Principatelor, de şi Impăratul francez a luat afacerea în mânile sale. Unirea este pentru Români, zice Generalul, condiţiunea însăşi a existenţii lor. Fără Unire nu va fi nici ordine, nici finanţe, nici proprietate, nici armată. Basarabia ne scapă iarăşi. Aceia ce fortăreţele de pe Nistru apărau altădată, pepturi de oameni trebuesc să apere acum.

După atâtea năvăliri avem nevoe de a ne ridica, şi un popor nu se ridică, decât prin viaţa militară. Turcia combate Unirea, de şi în ultimul războj, n'am luptat alături cu Ruşii. România ar putea avea atunci 50,000 oameni în timp de pace şi peste 100,000 în timp de război, potriviţi pentru a suporta primul atac al ori cărui năvălitor, până când va veni ajutorul dela Puterile garante şi amici. Răul ne vine acum şi dela Austria, care succede pe Rusia în dorinţe. Avem credinţă în Franţa şi gloriosul ei suveran, care ne va face să repetăm refrenul dela 1812:

„Iată vine Bonaparte, el ne aduce libertatea".

1856 Oct. 31.

Generalul Magheru scrie Lordului Clarendon mulţumindu-i că el singur, reprezentantul unei naţiuni libere să ocupă de nenorocirile ţării sale.

Ii aminteşte, cum la 1848 a scris consulului englez din Bucureşti M. Colquhoun, pe când se afla în lagărul Troian (R.-Vâlcea), că numai în urma sfaturilor sale s'a hotărît a depune comanda armatelor ce naţiunea îi încredinţase, şi că după licenţierea armatei, Englitera a stăruit pe lângă Rusia ca să evacueze Principatele. Il roagă de asemenea ca să intervie pentru unirea Principatelor, mai ales, că dacă Englitera a crezut că era un mare interes pentru ea a nu lăsa Anversul în mânile unei mari Puteri vecine ci a-l da unei Puteri neutre garantate de toţi, va găsi fără îndoială, că Statul constituit prin Unirea noastră va fi cea mai bună garanţie a libertăţii Dunării. Poporul englez, adăoga Generalul, este prea gelos de libertatea sa pentru a nu simpatiza cu sforţările ce fac Românii pentru a pune bazele libertăţii lor [1]).

1) Extras din acte şi documente privitoare la Istoria Renaşterii României, Vol. III, pag. 920 şi 922 (franţuzeşte).

1856 Dec. 6.

Generalul Magheru dă Marchizului de Villamarina instrucţiuni precise asupra chestiunilor pendinte despre starea Principatelor în momentul când al doilea congres de la Paris se aduna. Generalul încunoştinţase şi pe Baron de Tecco, Ministru al Sardiniei în 1855 şi arată speranţa că Italia sub Vittore Emanuele, care a purtat armele în Orient pentru triumful libertăţii se va uni cu celelalte Puteri şi vor lua cu toate sub aripile lor binefăcătoare destinele viitoare ale ţării sale[1]).

1856 Decembre 8.

Scrisoarea Generalului Magheru către Impăratul Napoleon al III-lea, Constantinopole[2]):

Sire,

Una din eminentele calităţi, ce disting pe Maiestatea Voastră împărătească este că Ea se pogoară adesea din înălţimea, unde, pentru fericirea Franţei şi a lumii a pus-O Provedinţa, pentru a asculta cuvântul celui slab, când este expresiunea unui mare interes public. Acela care, incurajat prin această gândire, se prezintă astăzi cu curaj înaintea Maiestăţei Voastre, este un sincer patriot Român, care figurează dela 1821 şi până în această zi pe scena evenimentelor politice ale ţării sale, care a suferit toate peripeţiile prin care a fost România atât de agitată, şi care, cu toate acestea n'a încetat de a merge prin toate dificultăţile pentru a ajunge la acest scop de ordine, de autonomie şi de prosperitate către care tind toate sforţările Românilor înţelepţi şi luminaţi.

1) Ibid. 966.
2) Ibid. 957.

Aceasta însemnează a spune Maiestăţii Voastre împărăteşti, că în circumstanţele actuale, în care cestiunile cele mai vitale ale Principatelor româneşti sunt pendinte, am crezut de datoria mea ca să aduc piatra mea la edificiul general ce se prepară ţării mele. In adevăr, dela începutul războiului, am desfăşurat toate forţele mele, toată influenţa, de care mă bucur în ţara mea pentru a neutraliza influenţa primejdioasă a unor agenţi străini, vrăşmaşi intereselor noastre şi care sunt ale Europei în general, de a intreţine în spiritul public, speranţele ce Puterile apusene şi mai cu seamă Franţa inspirau naţiunii române.

Afară de aceasta, n'am încetat de a comunica înaintea Conferinţelor chiar de la Paris, atât Alteţei Sale Imperiale, Prinţului Napoleon, cât şi Ambasadei Franţei la Constantinopole, şi Ministerului împărătesc, informaţiuni precise, ce pot arunca o vie lumină în examinarea chestiunilor complexe, privitoare la destinul viitor al Principatelor. De curând încă, am supus Exc. Sale D-lui Walewski, două articole, ca răspuns la circulările Sublimei Porţi, din 31 Iulie şi 7 August trecut, emanate după pace. Solicitudinea părintească, ce guvernul Maiestăţei Voastre a binevoit a acorda Românilor recunoscători, este o încurajare foarte puternică, pentru ca să şovăesc a O ruga să observe cele două articole ca răspuns la cele două circulare otomane sus menţionate.

Poate că adevărurile irecusabile, ce sunt consemnate într'însele vor putea oferi înaltei inteligenţe şi sublimelor elanuri ale sufletului Maiestăţei Voastre împărăteşti, un element mai mult de convingere, pentru a face să decurgă din deliberaţiunile ce se vor deschide, binele real după care Naţiunea română aspiră de atâta lung timp, pe care îl aşteaptă cu încredere de la singurul geniu tutelar

ce veghează asupra Franţei şi asupra soartei viitoare a naţiunilor.

Sire, în 1812 când Impăratul Napoleon I-iu mergea cu vitezele sale armate contra Rusiei, a eşit un cântec popular din inima României: «Iată Bonaparte, cântau părinţii noştri, el ne aduce libertatea». Ceea ce sperau atunci dela marele om, care duse atât de sus onorul şi gloria Franţei, copii lor îl speră astăzi dela Maiestatea Voastră împărătească.

La 1854, Sultanul l-a chemat la Constantinopole şi Reşid-Paşa a ordonat să se facă firmanul prin care generalul Magheru se numía Caimacam, Guvernator general civil şi militar al amândurora Principatelor, cu ordine către toţi şefii oştirii să-i înlesnească intrarea în ţară pe la Calafat, ca să ridice oştire de Români şi să-i procure armele şi muniţiunile de care va avea trebuinţă. Ion Ghica era destinat să-l însoţească ca secretar. Aceasta însă nu s'a realizat.

La 1857 a făcut parte din divanul adhoc şi a fost unul din luptătorii cei mai de frunte pentru unirea Principatelor.

La 1880 Martie 30 Generalul Magheru moare şi se înmormântează în cimitirul oraşului Târgu-Jiului, în cavoul familiei cu onorurile cuvenite unui Locotenent domnesc. Corpul acestui ilustru defunct a fost primit de autorităţile civile şi militare la biserica din comuna Romaneşti unde era depus fiind adus din Bucureşti, unde încetase din viaţă.

Un pluton de călăraşi comandaţi de un sub-locotenent aşteptau carul mortuar la Romaneşti. Dela bariera oraşului a pornit convoiul pe Calea Victoriei în ordinea următoare: Steagurile bisericilor, doi călăraşi, ambii co-

misari, polițaiul, un pluton de călărași, clerul, carul funebru, familia, consiliul comunal, consiliul județan, autoritățile judiciare, baroul, autoritățile administrative, corpul didactic, școalele publice, deputațiunile corporațiunilor comerciale, deputațiunile rurale, garda civilă, armata teritorială, călărași. Panglicile a fost ținute de I. Leoveanu și căprar Nacu, vechi companioni de arme ai Generalului, împreună cu prefectul județului A. Moschuna, I. Carabatescu, deputat, și B. Lascăr, primarul orașului.

La biserica catedrală s'a săvârșit oficiul funebru de unde rămășițele au fost conduse la cimitir pe strada Tudor Vladimirescu.

* * *

MEMORIUL LUI CONSTANTIN STANCIOVICI asupra întâmplărilor dela 1848 [1]).

«In Iunie 1848 apărând în oraș (Slatina) [2]) șarta revoluțiunii și având și comunicări secrete dela dd. Eliad și Tell însoțit de Iorgu Văleanu plecarăm la Izlaz unde găsind pe Eliad, Ștefan Golescu, Tell și căpitan Pleșoianu pornirăm cu soldații Pleșoianului și popa Șapcă la Caracal unde cârmuitorul Gheorghe Magheru primindu-ne cu toți dorobanți adunați din județ și cu mai mulți săteni cu coase și topoare pornirăm la Craiova. Holera bântuia grozav. Ne baricadarăm în liceu, Magheru puse streji în jurul orașului.

A doua zi Eliad, din etajul de sus, prin diferite discursuri proclama și deslușa mulțumii scopul ridicării. Mulțimea ce înconjura liceul, mulți înarmați înțelegând, capii

1) V. Administrația, Scoalele. Manuscriptul se păstrează în Muzeul Gorjiului anând data 1883 N-bre 13 Târgu-Jiului.

2) Autorul manuscriptului era pe atunci profesorul scoalei normale din Slatina.

cu aderarea mulţimii numiră Prefect pe fostu Maior Haralambie. A 3-a zi, auzind că Radu Ruset cârmuitorul de Gorj, la Gilort cu dorobanţi şi Maioru Stefan Vlădoianu la Işalniţa ne ţine calea spre a ne înfrânge cu parte de soldaţi din pâlcul al 3-lea, plecarăm către dânşii. Apropiindu-ne de Işalniţa curierul Nicolae ne aduse ştirea că Vodă a abdicat.

Imediat întorserăm pornind spre Bucureşti, trecurăm prin Craiova şi ne oprirăm la mine în Slatina. Aci pe pod, preoţi în veştminte şi notabilii oraşului ne primiră cu multe onoruri. Prefectul C. Niculescu pregătindu-ne un bogat baquet la casinul lui Bordolo capii refuzară şi îl făcurăm la mine unde toată adunarea făcu jurământul pe Constituţie şi a 2-a zi plecară spre Bucureşti. Aricescu era casier, ofiţeru C. Lahovari, caznaciu [1]) şi C. Romanescu secretar. Văleanu rămase prefect de Olt. Eu fiind numit prefect la Vâlcea, refuzai primind numai sarcina de a mă duce cu propaganda în Piteşti.

Implinindu-mi misia, trecui în Bucureşti. Mă presentai la Ministrul Cultelor Eliad şi la Petrache Poenaru care îmi spuse că, boerii retrograzi de vor reuşi a înăbuşi revoluţia, pe noi dascăli ne va exila în Indii. Intorcându-mă la Slatina acasă, căzui greu bolnav de holeră, din care amicu meu Doctoru Şlep mă scăpă, ordonând a părăsi Slatina şi a merge spre munţi în Gorj. Indată şi plecai, îndemnat de generalu Magheru, care tocmai atunci sosise în Slatina spre a trece prin Caracal şi Craiova la Gorj. In calitate de meimendar [2]) cu 6 cai de poştă gratis plecai şi venii la T.-Jiu. Trăsăi la mama Catinca, căci tata Zanfirache murise. Holera era îngrozitoare. A doua zi se

1) Ruseşte Казначи (Casier militar) A. de Cihac. Dictionnaire p. 591.

2) Meimendar, Mehmendar, funcţionar care însoţeşte pe ambasadori sau alte persoane de distincţiune. Mıhmân-dâr, care dă ospitalitate.

îmbolnăvi şi a 3-a zi muri Eufrosina soţia Sameşului C. Mihuleţu, Pipi bărbierul şi alţii. Eram tare gras cu o barbă mare neagră cu eşarpă, cocarde şi arme. Protopopul Costache printr'un bilet cu «dreptate, frăţie» «salutare şi frăţie» mă felicită de bună venire. Intorcându-i biletu ca răspuns, nu scrisei nimic decât ştersei cu condeiu etichetele «dreptate, frăţie» şi rămase speriat că-l încerc, ca şi Dincă Roşianu, Z. Broşteanu, Grig. Radoşanu şi alţii. In fine ne ogorîrăm, le eşi din cap bănuiala. Numai Vistierul Lăudat mă întrebă, «Neică! Cum o să luăm noi Ardealu numai cu cocârzi?» Cum ne-a luat-o şi Ungurii, având în ajutor dreptatea noastră şi pe Dumnezeu, îi răspunseiu. Mersărăm apoi cu toţi orăşenii în zăvoi. După o înălţime cetii şi esplicai şarta Revoluţiei, protopopul ceti jurământu, toţi jurară pe Constituţie, primiră cocarda şi apoi să spânjiră.

Prefect era Hristodor Marghiloman. Peste 5 zile sosi şi Generalu Magheru cu vre-o 180 panduri cari subt comanda unui apilpisit Bălăceanu ca Maior făcuse tabără la Vădeni.

Locotenenţa domnească, compusă din Tell, Eliad şi N. Golescu primind denunţări că C. Săvoiu şi C. Vulpescu ar fi capi de reacţionari şi că au tocmiţi bulgari înarmaţi, a trimis ordin (eram secretarul Magherului) să-i trimeată la Bucureşti pe jos cu escortă de panduri. Constatându-se mai mult pâri s'a înlăturat executarea ordinului, rămâind liberi la casele lor.

Trupe turceşti fiind concentrate la Giurgiu şi Suliman Paşa cu Fuad Efendi venind în Bucureşti ca să parlamenteze cu Locotenenţa şi a stabili ordinea, de către Magheru şi alţii notabili s'a găsit cu cale ca eu însoţit de Pleşoianu, Iancu Broşteanu, Ioniţă Gârbea şi toţi învăţătorii săteşti, să mergem la Bucureşti să felicităm Locotenenţa şi pe Turcii veniţi.

CAPELA CIMITIRULUI
pag. 172.

Plecarăm şi în dumbrava din câmpia Polovragilor, subcârmuitorul Zanfir Pârăianu ne primi fiind adunaţi acolo şi 120 de învăţători. Cei 3 tovarăşi plecară înainte la Bucureşti; eu după un răpaos de câteva ore plecai spre Râmnic ca să fac de conac învăţătorilor. Având cu mine în trăsură 2 învăţători cu stindardu tricolor, în dealu zis, la cărămizii, un subcârmuitor Străchinescu cu 12 dorobanţi să încercă să mă oprească.

Spuindu-i însă cine sunt şi ce misie am, mă liberă. Holera era în furie. La intrarea în Râmnic dădui peste o mare procesiune cu moaştele sfântului Grigorie dela Bistriţa, preoţii ocoleau oraşul, trăsei la un vechiu şcolar al meu Şărbănică Carabatache, de aci ducându-mă la Prefectu C. Cerchez aranjai odihna şi hrana învăţătorilor, şi peste noapte (după ce lăsai instrucţii cum să meargă învăţătorii la Bucureşti) plecai pe la Drăgăşani la Slatina de unde primisem o ştafetă că şoţia mea e greu bolnavă. După 3 zile bolnava făcându-se bine, cu 8 cai de poştă la caleaşca mea, însoţit de Costică Văleanu ca delegat din Olt, cu steagul judeţului, plecarăm la Bucureşti. Ajunşi cu lente şi cocarde ne presentarăm la N. Golescu, Ministru de Interne.

De acolo eşirăm înaintea învăţătorilor din Gorj şi Olt la capul podului Mogoşoaei de unde pe jos cu toţi tovarăşii venirăm la palatu Goleştilor, unde era curtea Locotenenţii domneşti.

Mulţimea în curte, şi noi delegaţii ne suirăm sus. De serviciu al gardei era Praporgicu Ştefănescu din Gorj. I. Broşteanu în sala tronului felicită Locotenenţa printr'un discurs, Mihalache Cioranu fost judecător în Gorj trecea între aghiotanţi. Sărutările şi îmbrăţişerile nu mai aveau sfârşit. Locotenenţa eşită în balcon fu aclamată şi felicitată prin cuvinte şi urale de mulţimea din curte. Sta-

tuea României cu lanţurile rupte sta în curtea palatului, apoi muzici, soldaţi şi altele.

Invăţătorii se concediară. Seara într'un pavilion enorm lucrat de toţi dulgherii şi tapiţerii din Bucureşti în grădina Kiseleff se dete un bal Turcilor veniţi. Eram şi noi între ei învitaţi. Un bufet admirabil. La intrări sentinele de Turci şi de ofiţeri români cu câte un epolet. Doamna Eliad foarte isteaţă în limba Italiană întreţinea pe Fuad-Paşa. Ataşaţi pe lângă mine la bal erau tinerii Gheorghe Politimos, Iancu Petrescu din Slatina şi alţi amici. A doua zi găsindu-ne la prânz în grădina la Brener, un june Vernescu cu vocea cam răguşită făcu apel să contribuim toţi de a se face Turcilor seara o manifestare cu facle şi muzici. Dădurăm şi noi câte un sgripţor de 6 sfanţi şi ne făcurăm nevăzuţi. Săturaţi de atâta alarmă ne întorserăm pela casele noastre. Şcoalele ereau suspendate. Turcii ocupând Bucureşti avură o încăerare cu soldaţii şi pompierii noştri. Mai mulţi morţi şi răniţi de ambele părţi. Turcii şi Muscalii blocară ţara. Noul Caimacan C. Cantacuzin schimbă funcţionarii. La Slatina veni cârmuitor un C. Niculescu de la Râmnicu-Sărat.

Capii revoluţiei se expatriară. Iorgu Văleanu ispravnicul de Olt mă îndemnă cu spesele sale să trecem şi noi la Constantinopole. Deocamdată plecasem, dar milindu-mi familia, după drum mă întorsei; dânsul se duse. Imprietenindu-mă cu ispravnicul, scăpai de torturi pe mai mulţi învăţători şi pe un cirac al meu Gavrilă Dieconescu ce-l ţineam în liceu din Bucureşti, care luând parte în bătaia cu pompierii, o spărtură de ghiulea îi găurise burta şi el cu parte din maţe şi cu rana legată prin păduri venise la mine, unde prin urmare s'a şi vindecat. Către finele lui Octombre pe podul de peste Olt, o căruţă goală luând caii fuga, pricinui atâta zgomot în oraş, încât mai toţi fu-

giră şi dormiră prin vii şi păduri crezând pe reacţionarii locali, că Magheru dela Troian, unde îşi avea tabăra prin înţelegere secretă cu mine, vine cu pandurii să prade oraşul. A doua zi constatându-se că toate au fost mofturi, cei speriaţi se întoarseră la casele lor, însă vre-o câţiva alergară înaintea Turcilor, şi-i aduseră în marş forţat până seara cu 4 tunuri şi 600 catâri, comandaţi de un Ismail Paşa, ce vorbia şi româneşte ca să prindă armata lui Magheru.

Fricoşii se opriră la barieră în casele lui Karacostea ocoliră oraşul pe margini cu o sumă de patrule aşezând şi tunurile în 4 înălţimi de dealuri. Pe mine după cerere mă aduseră la Paşa unde şi fusei însoţit de un bătrân D. Michalache Pascu care vorbia limba turcească. Vai, ce chin! Un îndelung interogatoriu, mulţime de încredinţări şi jurăminte asigurând cu capul meu că nu există nici un pandur. Pornii cu 20 Turci cu carabinele la mână pe toate stradele şi dealurile oraşului, după care asigurându-se că nu există nici o temere, trupa intră în oraş, mare parte ocupară şcolile şi restu se dete la quartire, liberându-mă sub privegherea poliţiei.

Mă mutasem în casele unui cizmar. Peste vr'o 4 zile sosiră şi alţi vr'o 2 mii Turci subt comanda lui Mehemet paşa însoţit de I. Vicşoreanu prefectu de Romanaţi, Nichita Formac orânduit prefect la Gorj şi alţii. Toţi aceştia ţiind un consult deciseră a merge eu la Râmnicu-Vâlcea în tabăra lui Magheru dela Troian între Râureni şi Râmnic cu scrisori şi poveţi a se preda fără nici o temere. Era un timp foarte ploios; plecai într'o cărucioară de poştă într'o seară însoţit de doi gavazi, cari să mă scoaţă din toate străjile ce erau înşirate spre Drăgăşani cale de 1|2 poştă.

Peste (după) miezunopţii, cu chiu cu vai, ajunsei la

poşta Zăvideni, unde o patrulă de panduri cu ceva maltratări mă siliră să mă dau jos prin marele noroi, şi a întra într'o coşare cu ofiţerul ce-i conducea la tabără. Cum intrai, ofiţerul şi alţi tolăniţi, îmi cerură tutun şi eu le cerui o coaje de mălai că eram topit de foame. Ei îmi deteră o bucată, eu n'avui tutun. Ofiţerul era fiul unui doctor Solomon din Caracal. Mă cunoscu, eu nu, spuindu-i misia mea şi arătându-i scrisorile turceşti către Magheru şi Colonelu Pleşoianu cu adăogire că Turcii din Slatina au să treacă către tabără, îmi deteră crezământ şi îmi cerură să-i povăţuesc ce să facă? Le cerui, să libereze pe secretarul consulatului englezesc, ce vrând a trece la Magheru, dânşii îl opriseră de cu seara în ploaie şi în noroi, şi îl liberară îndată. Dânşilor le spusei, pe alte căi piezişe să se întoarcă la vetrele lor şi voi spune eu Magherului. Despre ziuă dânşii porniră înnapoi şi eu în căruciorul meu plin de apă şi noroi pornii către tabără.

Ajuns la Râureni strejile de panduri mă primiră dintr'una într'alta până ce ajunsei în vârful dealului cu vii la biserica şi casele lui Hrisant egumănu monastirii Horezu, găsii pe Magheru, pe Aaron Florian fostul prefect de Dolj, pe colonelul Pleşoianu, pe D. Filipescu comandantul unei trupe de cavalerie română şi alţi domni ce nu-i mai ţiu minte.

Toţi rămaseră încremeniţi când mă văzură şi când le spusei ce ştiam, ce văzusem şi cetiră şi scrisorile ce le adusesem. Peste un ceas după un consiliu ce ţinură capii, pandurii fură concentraţi; prin cuvinte, lacrămi şi vorbe de consolare Magheru spuse taberii că revoluţia este suspendată şi că toţi să se înnapoeze la casele lor fără temere.

Un murmur general îţi lua auzu. Mai multe buţi cu vin şi rachiu se deteră iama! Multor colibe se puse foc! O alarmă teribilă se auzia din toate părţile: Cârduri, câr-

duri de panduri plecau în toate părţile aşa că în 3 ore nu mai era decât un pustiu!

După dizolvarea lagărului, secretarul cârmuirii de Vâlcea sosi cu un vraf de paşapoarte, ce le distribui tutulor pentru trecere în Austro-Ungaria. Mai multe cară cu bagaje cu cizme şi cu piei de oaie şi de bou porniră la graniţa Câineni.

Mie îmi deteră răspunsuri a le înmâna celor ce mă trimisese. Toţi capii porniră călări către graniţă. D. Filipescu, încredinţându-l că se va întâlni cu Muscalii şi să n'aibă temere porni cu cavaleria şi 4 tunuri către Bucureşti, şi la Piteşti întâlnindu-se cu armata rusă fu bine primit şi tratat precum îi spusesem.

Roata 1 de soldaţi cu vre-o 16 butoaie de praf şi mai multe cară cu muniţii sub comanda ofiţerului casnaciu Petre Caramzulea plecă spre Drăgăşani la Craiova.

Eu rămas singur numai cu o rubedenie Maiorul Marghiloman dela Severin, plecai pe jos, în cipici de lac la Râmnic unde trăsei la căpitanul de poştă Furduescu un vechi conşcolar al meu, unde dându-mi premenele, cumpărându-mi cizme de noroi şi uscându-mi hainele, a 2-a zi cu 8 cai, pornii înnapoi la Turci. Dincolo de Drăgăşani la Pleşoi mă întâlnii cu 2000 Turci cavalerie cu 4 tunuri. In casa proprietăţii mă prezentai la Paşa, îi raportai toate dela tabăra Magheru şi dându-i scrisorile dela capii revoluţionari; îmi mulţumi dar nu mă liberă a mă întoarce acasă, ci mă invită a mă întoarce cu dânsul în trăsură spre Drăgăşani.

Plecarăm între două şireaguri de Turci şi în mergere întâlnind mai multe cete de panduri, nu le făcu nici o observaţie şi erau deja înarmaţi. Odihnind la Drăgăşani străjile prinseră pe un spion trimis la Magheru de Tache Filişanu prefectul de Dolj ce înlocuise pe Aaron Florian.

Acest individ beat, fiind interogat spuse că lagărul revoluționar stă pe loc bine întărit și cu tunuri de cireș. Turcul fricos, crezând că l-am tras pe sfoară dete crezământ și cu 12 Turci înnoptând pe loc mă și porni înnapoi ca să văz dacă revoluționarii se readunase.

Mergând ca o poștă găsirăm soldați roata 1 cu 16 butoaie de praf și mai multe cară cu muniți sub comanda ofițerului casnaciu Petre Caramzulea care treceau la Craiova. Luai întreg acest convoi, întorsei la Drăgășani și în faptul zilei însoțit de ofițer, mersei la Pașa. Ne primi cu mare cinste mai cu seamă pe ofițer, care spuind Pașii tot cele spuse de mine, ne mulțumi și pe mine mă concedie. Soldaților le dete de mâncare, de băutură și le făcu horă cu lăutari, după care îi porni la Slatina.

Cu primirea lui Mehmet-Pașa la care prezentându-mă și eu, găsii acolo între atașații ofițeri și pe Maioru Papazoglu Formac, care cerea 100 Turci să vie la Gorj; fiind refuzat plecă singur pe sub munte, după ce auzi că Muscalii apucase înainte. Turcii din Slatina plecară la Craiova și peste vr'o 10 zile veni din Oltenia o trupă de Muscali sub comanda Generalului Gasfort și aduseră ca prizonieri pe profesorii din Gorj, din Mehedinți, din Craiova, și alte persoane. Printr'un băiat la miezunopții primii un petecuț de hârtie pe care scriea: «de nu ești mântuit, apără-te, dăte în lături» iscălit «un profesor».

Arătai cârmuitorului care, fiind poftit la balul dat de Gasfort, mă luă cu dânsu, mă recomandă și până la ziuă cu toți ofițerii ruși, mâncând, bând și jucând, adormii pe o canapea. Nobila gazdă Coaoana Bica Văleanca deșteptându-mă, pornii acasă. In Slatina nu mai erau nici Muscali, nici Turci, nici prizonieri — rămăsei mântuit.

De la acea epocă până pornii la T.-Jiu, după chemare cu toată familia, petrecui bine cu toți ofițerii turci.

In sărbătorile dela Crăciun, veni la Slatina cu tot statu-său major Omer Paşa comandantul suprem. In mai multe zile inspectă cavaleria rămasă a ierna în Slatina. Era tras la cârmuitoru C. Niculescu, un om becher, vesel şi cu dare de mână. In toate zilele mese şi banchete bogate şi în toate serile baluri la Cazinu Bordolo. Turcului plăcându-i, era în permanenţă la toate, dansa şi juca şi stos cu grămezile de icoşari de aur, cum şi biliard.

Eu eram ataşatul lui. In ziua de anul nou 1849, mergând să inspecteze caii prin grajdurile făcute anume de nuele lipite cu pământ, prefectul nu-l însoţi fiind dus la o vizită de plăcere. Turcul văzând că cădea pământul pe cai, căci era moină, să înfurie într'atât, încât întorcându-se la cuartier dela masă, unde eram şi eu, ordonă arest prefectului şi după aceea cu doi neferi într'o cărucioară de poştă să fie trimis la Bucureşti. Ne rugarăm cu toţii a-i ameliora osânda, ne ascultă, ordonă ca într'o sanie însoţit de un boier român şi 2 gavazi să meargă. Printr'o ştafetă secretă comunicând cazul comănduirii muscăleşti din Bucureşti, când ajunse la barieră vr'o câţiva cazaci îl luară din mâinile Turcilor şi îl puseră în libertate. Către finele lui Februarie 1849 bătrâna cocoană Catinca Cneazu mama adoptivă a soţiei mele printr'o scrisoare urgentă chemându-mă la T.-Jiului, plecai cu toată milia spre a nu ne mai întoarce.

XVII.

MUZEUL GORJULUI

La 16 Iulie 1894 s'au pus bazele «Muzeului Gorjului» în Târgu-Jiului, una din mişcările culturale cele mai de samă din Gorj, care a prosperat şi prosperă numai graţie stăruinţii, voinţii şi abnegaţiunii membrilor săi, cari n'au avut până acum alt sprijin, alt îndemn, decât entusiasmul lor pentru cultivarea unui ideal.

Actul de fundaţiune ce urmează justifică aceasta:

«*Siddhis sâdhye satâm astu* [1]) = Izbândă fie celor buni în întreprinderile lor. Apoi: Γνωθι σαυτον = Nosce te ipsum = Cunoaşte-te pe tine însuţi.

---

1) Hitopadeça I çlôca I. M. Müller Sanscrit-Gram. S. 378. (1868).

Muzeul Gorjului îşi datoreşte începutul unei mici colecţiuni de porunci domneşti slavone şi româneşti, manuscrise, fotografii de pe monumentele istorice, monede dace, romane etc. ale autorului acestor şire precum şi colecţiunii de Şt. naturale ale d-lor I. Moisil, A. Diaconovici şi W. R. Piekarsky. La 16 Iulie 1894 s'a constituit comitetul membrilor fondatori astfel: Al. Ştefulescu, Director; I. Moisil, Secretar; A. Diaconovici Cassier şi W. R. Piekarski, Custode. Ca preşedinte, comitetul a ales pentru a fi sprijinită această mişcare culturală de autoritatea în drept, pe prefectul judeţului. Administraţia judeţului a pus la dispoziţia Muzeului vremelniceşte 2 camere în palatul administrativ, 2 dulapuri şi 3 mese; de unde, apoi ocupând Tribunalul rândul de jos al palatului administrativ Muzeul a fost grămădit într'o cameră a vechiului local al gimnaziului, până la terminarea noului local al gimnaziului, unde direcţia respectivă i-a pus la dispoziţie 2 camere.

MEDELNICERUL GLIGORAŞ BÂLTEANU
pag. 113, 133.

«Pentru a cunoaşte de aproape măreţele urme strămoşeşti; pentru a trăi în mai strânsă legătură cu ele, pentru a arăta că suntem vrednici urmaşi ai unor aşa vestiţi străbuni, şi iarăşi pentru ca aceste urme să nu rămână răslăţite şi uitate pe toată faţa şi în toate unghiurile judeţului nostru «cuibul prin excelenţă al românizmului» care încă nu şi-a dezvălit tainicile sale bogăţii naturale, istorice şi arheologice, — întemeiatu-s'a astăzi 16 Iulie 1894 acest Muzeu, în care vor găsi toţi, cărora le este scump neamul românesc, trecutul istoric, etnografia, flora, fauna precum şi pe cât va fi posibil trecutul preistoric al Gorjului.

Inscripţiunilc de pe pietrile mormântale, cele volive, cele de pe cărămizile legionare şi ale cohortelor, de pe tuciul clopotelor, de pe monede, de pe mânăstiri, actele vechi, în fine rămăşiţele preistorice vor vorbi generaţiunilor viitoare de străduinţa noastră neobosită, de iubirea noastră de neam neţărmurită, cu care noi modeşti cercetători ai veacurilor dispărute în veşnica noapte a trecutului, am intreprins dese călătorii prin munţi, văi, pe dealuri, costişe, pe unde se găsesc rămăşiţe martore ale falnicilor isprăvi strămoşeşti, cu care pe drept ne fălim spre a le aduna şi salva de peire.

Numai răsfoind cu răbdare filele trecutului nostru istoric ne vom putea da sama de mărirea strămoşască, de moştenirea ce ni-au lăsat şi de munca ce trebue să depunem spre a ne arăta element civilizator, după cum s'au arătat ei, ori pe unde au pus piciorul.

Având nădejde neclătită în sporul rodnic al năzuinţelor noastre închinăm făptuirea Muzeului Gorjului sfintelor umbre ale strămoşilor noştri, cari cu sabia în mână au scris în cartea vieţii drepturile ţării călcate în picioare de vrăjmaşi în vremi de grijă şi de mare cumpănă:

«Ce sosiră asupra noastră cumplite aceste vremi
„de acmu, zice cronicarul Miron Costin, de nu
„stăm de scrisoari ce de grije și suspinuri,
„ . . . . noi prăvim cumplite vremi
„și cumpănă mare pământului nostru
„și noă» . . .

Strămoșii noștrii au știut să moară pentru vatra părintească și au probat lumii că din vultur, vultur naște, din stejar, stejar răsare; datoria noastră a urmașilor este de a întreține pururea aprinsă făclia amintirii faptelor și năzuințelor lor pentru păstrarea credinței și mărirea Patriei».

*
* *

La intrare în Muzeu stă scris cu devanâgari: = «Siddhis sâdhye satâm astu» = Izbândă fie celor buni în întreprinderile lor.

«Intra bonus melior exi». — Intră bun, eși mai bun!

Este adevărat că o isbândă frumoasă pe calea culturală a fost această întreprindere, căci toți câți au vizitat Muzeul, au eșit dintr'însul mai buni de cum intraseră.

«In capitala celui mai minunat ținut de moșneni din România în Târgul de pe Jii al Gorjului s'a întemeiat un bogat Muzeu care se îmbogățește zi de zi . . . . unica arhivă documentală a unui județ românesc . . . . bogată colecție de pergamente, hârtii, monede și petri vechi cu scrisuri romane și românești . . . . pentru mine însă, zice d-l N. Iorga, partea cea mai prețioasă o formează actele nouă plină de originalitatea colorată a vieții locale din acest unghi ferit de inflitrații străine: nume, amănunte zilnice, datine [1]).

1) Stud. și doc. VI, pag. IX-X. Drumuri și orașe pag. 10.

Aici amintirile istorice sânt vii, strânse cu pricepută grijă şi păstrate cu sfinţenie. Nicăiri n'am găsit, zice Al. Vlahuţă [1]), atâta iubire de ţară, atâta respect pentru trecutul nostru ca 'n oraşul acesta liniştit, unde toate par că te îndeamnă la gânduri frumoase şi la fapte bune.

«Colecţiunile arheologice ale acestui Muzeu sunt de o extremă importanţă pentru istoria acestui judeţ...... ele încep a arunca o vie lumină asupra acestui ţinut încă din partea primă a epocei neolitice [2]).»

«Când în fiecare judeţ se va cultiva iubirea pentru trecutul ţării şi al neamului ca în capitala Gorjului, atunci numai vom avea şcoala de adevărat patriotism [3])».

«Le Musée la riche collection de publication de qui y est jointe m'ont laissé dans l'admiration.... [4])».

«Mit dem gröstem Interesse habe ich das Museum besucht und wünsche.... ein glückliches Weiterblühen und Gedeihen..... [5])».

«Upon visiting the museum I was much surprised to find a collection of such literary and scientific value [6])».

«Cu o vie plăcere am admirat colecţiunile Muzeului din Târgu-Jiului [7])».

«Urez deplin succes Muzeului din Târgul-Jiului şi doresc ca mişcarea culturală din Gorj să servească ţării întregi ca exemplu bun de imitat [8])».

1) România pitorească pag. 93.
2) Albumul Muzeului. Nic. Densuşianu.
3) Ibid. D. Onciul.
4) Ibid. E. du Martoine, prof. à l'Université de Rennes (France).
5) Ibid. C. Cichorius ord. prof. der Altengeschichte an der Universität Breslau.
6) Ibid. Nina A. Cumminys, Boston Massachusetts, United Staates America.
7) Ibid. D. A. Sturdza.
8) Ibid. Dr. C. I. Istrati.

«Am rămas deplin mulţumit de cele ce am văzut în acest Muzeu şi-i urez un deplin şi frumos viitor [1])».

«I have visited this Museum with great pleasure but if possible my astonishment was even greater than pleasure upon finding such an admirable collection of scientific and historical objects [2])».

«Acum după ce am văzut Muzeul îmi explic succesul numai prin entuziasmul, prin iubirea de sacrificiu a câtorva oameni cunoscuţi în întreaga ţară, prin meritul ce-l au, nu de a fi inspiraţi de un mediu prielnic, ci de a lupta cu mari greutăţi ca să formeze unul [3])».

«M'am încredinţat prin mine însu-mi de un lucru de care auzisem şi anume, că în Gorj se află o pleiadă de oameni . . . . cari îşi închină munca pentru propăşirea neamului [4])».

«Muzeul . . . . în totul muncă vrednică de încurajare şi laudă [5])».

Şi nici că se putea altfel să se întâmple într'un colţ de ţară ca Gorjul plin de monumente şi amintiri istorice. O adevărată şcoală naţională a format Muzeul Gorjului, de oarece tot poporul de aci acum îşi dă bine sama de însemnătatea istorică a oricărui document vechiu, icoane, cruci, monedă, obiecte vechi, pietrii cu inscripţiuni. Prin aceasta multe mărturii autentice vrednice de credinţă ale trecutului nostru au fost nu numai salvate de peire, dar şi puse la adăpost. Câte crisoave domneşti pe pergament

1) Ibid. G. Gr. Cantacuzino.
2) Ibid. J. Winifred Ocaşan.
3) Ibid. I. I. Floru.
4) Ibid. I. C. Grădişteanu.
5) Athanasie, Episcop de Râmnic, Noul Severin.

n'au ţinut mai înainte loc de geam la ferestrele satelor noastre, câte n'au servit drept pungi şi ghiosdane de păstrat alte acte de mai puţină sau chiar de nici-o importanţă, câte încă n'au servit pentru îmbrăcămintea cărţilor copiilor din şcoalele săteşti! Câte pietrii purtătoare de inscripţiuni comemorative al vreunui eveniment sau personagii istorice n'au servit de temelii la case sau la biserici. Câte monede antice n'au fost aruncate, ca bani răi! Astăzi însă prin înfiinţarea acestui Muzeu istoric s'a deşteptat conştiinţa poporului pentru păstrarea domeniului său naţional şi cultural şi adunarea şi conservarea monumentelor sale istorice formează pentru el un patrimoniu sfânt şi nealienabil. Şi acest patrimoniu creşte, se îmbogăţeşte pe fiecare zi.

Câte fapte petrecute pe pământul Gorjului, câte personagii n'au fost scoase din întunerecul trecutului la lumina prezentului de atâtea documente domneşti şi acte particulare pe pergament şi pe hârtie din secolul al XV-lea până la al XX-lea. O lume întreagă în plina ei activitate apare înaintea ochilor noştri, cu felul ei de a gândi, chipul ei de a se înfăţişa, deosebit mult de al lumii de azi.

Ele ne dau măsura comparaţiunii trecutului cu prezentul. Graţie credinţei poporului, că cine perde actele de moşie perde şi moşia, s'au păstrat în Gorj, acest ţinut de moşneni, mii de acte, care deşi neînţelese de ei, totuşi n'au fost înstrăinate, şi au fost transmise odată cu moşia din neam în neam.

Muzeul Gorjului însă n'a dat naştere numai deşteptării conştinţei poporului pentru salvarea patrimoniului său istoric cu care pe drept se mândreşte, dar îi realizează şi beneficii reale prin faptul, că la orice nedomerire asupra conţinutului actelor sale vechi pe care nu le poate citi, are dreptul a se prezenta cu ele la Muzeu unde i se

citesc şi i se dă orice lămuriri cu cea mai mare bunăvoinţă. De asemenea, tineri ingineri hotarnici şi advocaţi fac aci scoală, obişnuindu-se la citire pe diferite acte vechi, in care scrierea prezintă diferenţieri însemnate. Şi prin aceasta s'a atins un scop utilitar, de oarece citirea actelor vechi româneşti nu va mai forma de acum înainte apanagiul exclusiv al unor anumite persoane locale, cărora producea un venit exaget de mare, dar cu atât mai puţin meritat. — Neştinţa vulgului era izvorul de imbogăţire al lor!

Astfel în Muzeul Gorjului s'a colecţionat până în prezent peste 2000 acte dintre care:

8	docum.	din	sec. al	XV-lea	din	care	6	perg.
47	»	»	»	XVI-lea	»	»	25	»
130	»	»	»	XVII-lea	»	»	50	»
500	»	»	»	XVIII-lea	»	»	1	»
1400	»	»	»	XIX-lea	—		—	

Graţie acestei preţioase arhive istorice adunate în curs de 12 ani de autorul acestor şire şi care sporeşte pe fiecare zi a putut vedea lumina: M-rea Tismana ed. I (1896), Incercări asupra istoriei Târgu-Jiului (1899), M-rea Tismana ed. II (1903), Gorjul istoric şi pitoresc (1904) şi Istoria Târgu-Jiului (1906).

* * *

Afară de aceasta se mai află în Muzeu şi manuscripte româneşti din sec. al XIX-lea şi tipărituri vechi.

Toate mânăstirile, schiturile şi bisericile până la 1840, casele vechi (culele) boereşti, porţile săteşti sunt reprezentate în colecţiunea de fotografii a Muzeului.

Chipurile tutulor ctitorilor, fragmente din pictura îmbelşugatelor, curioaselor şi frumoaselor arabescuri ce deco-

rează bisericile Gorjului sunt azi salvate de peire şi expuse privirilor tutulor.

Pictura bisericească română mai este înfăţişată prin o colecţiune de icoane din 1585 Iunie 29, 1714, 1787, pomelnice de lemn din 1680 şi 1796, apoi sculptura prin cruci de lemn din 1494, 1756, 1785, 1796.

De asemenea se află o colecţiune de ţăsături vechi, haine femeeşti, fără lânuri şi fluturi ca în timpul de acum de decadenţă, în care se oglindeşte atât spiritul artistic al sătencei române cât şi spiritul ei economic utilizând material trainic, care este tot lucru de casă.

Spiritul ei artistic se relevează cu putere şi în felul cum încondeiază ouăle la Paşti. Toate motivele sunt luate din natura în mijlocul căreia ea trăeşte: Crucea (credinţa), inima (dragoste), ancora (nădejde), coroana de flori (primăvara), paseri cu ramuri în gură (porumbelul lui Noe), trandafiri îmbobociţi (prevestirea primăverii). Apoi frunza plopului, casa melcului, brâul simplu, brâul bătut, steaua, coarnele berbecului, coroana (coroana de spini), crăci de brad, frunza jugastrului, floare de tămâioasă, fluturi, floarea soarelui, ţeasta broaştei, floare de roman, calea rătăcită, bujor, laba gâştii, creasta cocoşului, creasta găinii, coada şoricelului, frunza de in, ciuperci, fierul plugului, pana câţii, pana rândunicii, laba raţii, iepuraşi, urechea iepurelui, cârjă, floare de caprină, frunze de plopi, cireşe, copaci, raci, cârlige, greblă, diplă, aripi de liliac, cicoare, sapă românească, sapă sârbească, frunza mărăcinelui, ciocu berzii, etc.

In satele de la munte mai ales se găsesc oauă zise: «săpate» a căror încondeietură este o lucrare în adevăr de artă, gust şi fineţe. Parcă nu sunt atinse de mână omenească!

In Muzeu se află colecţiuni de obiecte adunate de

prin judeţ din epoca de piatră, de aramă, de bronz şi de fier, ceramică dacă, pietrii şi cărămizi cu inscripţii latineşti şi româneşti, monede de aur, argint şi aramă grece, dace, romane, bizantine, ungureşti, precum şi ruseşti, turceşti ce au circulat în ţară.

In fine, Muzeul Gorjului este icoana fidelă a judeţului al cărui nume îl poartă.

ANEXE

Acte relative la Târgul-Jiului

Argeş, Duminica Floriilor (Fără dată). (1420, 22—24, 27—31)[1]).

Dan Vodă confirmă m-rii Tismana stăpânire peste morile făcute de egum. Agaton, urmaşul fericitului Nicodim, la Tg.-Jiului pe locul dăruit de jup. Stanciul şi Miclăuş m-rii Tismenii. Morile s'au făcut probabil între 1407—20.

† Понеж҃ азь вь Х҃са б҃а бл҃говѣрныи, іѿань дань воевода. мл҃тїѫ б҃жїѫ г҃нь въ||сеи ꙁємли ѹгровлахїискои. вь начѧлє б҃годарованнаго ми г҃ва, ѿ || брѣтох монастирь вь ꙁемли г҃вми. на мѣстѣ рєкомѣмь тисмѣ||на. єгоже ст҃опочившїи дѣдь г҃вми іѿ радѵль воевода ѿ ѡснованїа || въꙁдвиже. и ст҃опочившїи родитель г҃вми дань воевода многими вѣ||щми покрѣпи. сего ради бл҃гоиꙁволи г҃вми ꙗкоже г҃вꙋ сице, и семꙋ въ || спрїємнїкь бити, и ѡбновити ꙋбо, помѧнь дѣда г҃вми и родителѣ || живота жѧ ради г҃вми и сп҃сѧнїѩ. сь храмь прѣст҃їѫ вл҃дчцѫ б҃цѫ и прїсно дв҃ы || марїѫ ѹкрѣпити въсакими прїлоги и дохѡщи. кь сѧмꙋ потврьжда г҃вми || водѣнїцє ѿ жꙋлскога трьга що ѧ ꙋчинил попь агаѳѡн ѡн збратїѡм свой || мь трꙋдомь. на мѣстꙋ що ѧ прїложиль жꙋпань станчꙋль и ꙁꙋпан миклѣꙋшь || монас-

---

1) Monograma cu chinovar. Pecete ovală aplicată cu ceară, deteriorată. — Fără semnătura Domnului.

тирꙋ тисмѣне, за дш҃ꙋ родителскꙋ, и за своѫ. тѻго ради да имь нікто ‖ нѐ смѣѧ позабавы̀ти ѿті сіа въса прілага, ѝ потврьжда г҃вми. сь въсакыми ‖ повѣлѧніѧмь, ѝ ѹтврьжденіемь да бѹдѹть неподвижна, ѝ не по(ко)лѣбима ‖ до жи̇вота г҃вми ѝ с҃нов ъ г҃вми и по нас҃ ко(гощ)е бити бл҃гочь тиви нікто да ‖ их не вольнь поколѣбати. нѹ да бѹдѹть не по(ко)лѣбима ѝ не движима. кто ли дрьзнѐ ‖ ть макар ѝ само г҃вми илѝ ѿ с҃новь г҃вми. илѝ кто ѿ г҃ь ѝхже хѿщеть настоіатн ‖ по моемѹ трагѹ. и поищеть разорити сіе потврьжденіѧ. и повѣленіе г҃вми ‖ таковаго да поразить г҃ь б҃ь страшним, и правѣдним своимь сѫдомь. и да мѹ е ‖ сѫпостать пр҃чиста вл҃дца. и да ес҃ проклѐт ъ ѿ с҃тьих и въсѧленских-҃и-сьбо ‖ рин. и да е причьтень іюдѣ и ар̂ію и въсеми ѿрекшимсе г҃а и прѣдавшимъ то‖го на сьмрьть:- и се свѣдтеліе. жѹпан ворчѣ дворник. жупан албул. жупан добромир. жѹпань добротà. негрил мечѡноша. милец вистиіарь. сарѵл стол҃ник. валѣ пахр҃ник. каража комѝс. лѡг҃ѳет коика. писах ѵ аргиши в ндлѣ цвѣтоносна [1]).

= Pentrucă eu cel întru Cristos Dumnezeu binecredincios Io Dan Voevod cu mila lui D-zeu, Domn a toată Ţara Românească, la începutul domniei dăruite mie de D-zeu, am aflat o mânăstire în ţara Domniei Mele la locul ce se numeşte Tismana, pe care sfânt răposatul moşul Domniei Mele Io Radul Voevod, din temelie o a înnălţat şi sfânt răposatul părintele Domniei Mele Dan Voevod cu multe odoare o a întărit, drept aceasta bine am voit şi Domnia Mea precum în domnie asemenea şi în aceasta să fiu urmaş, a înnoi dar pomenirea moşului şi părintelui D.-Mele pentru viaţa şi mântuirea Domniei Mele, acest hram al prea sf. stăpânei Născătoarei de D-zeu şi pururea fecioarei Marii, a întări cu toate adaosele şi veniturile; către aceasta am întărit Domnia Mea morile dela Târgul-

---

1) Arh. Statului, M-rea Tism. pach. 50, No. 1. (Intre cele istorice).

Jiului, care le-au făcut popa Agaton şi cu fraţi cu a lor osteneală pe locul care l-au dăruit jup. Stanciul şi jup. Miclăuş m-rii Tismana pentru sufletul părinţilor şi al lor. Pentru aceasta nimeni să nu cuteze a-i opri dela aceste toate; adaogă şi întăreşte Domnia Mea cu toată porunca şi întărirea să fie neclintite şi nemişcate în viaţa D.-Mele şi a fiilor D.-Mele şi după noi care va fi blagocestivi nimenea să nu fie volnic a le clăti ci să fie neclătite şi nemişcate; iar cine va îndrăzni măcar şi însumi D.-Mea sau din fii D.-Mele, sau careva din Domnii cari vor fi în urma mea şi va căuta a strica această întărire şi poruncă a D.-Mele pe unul ce acela să-l bată Domnul D-zeu cu judecăţile lui cele drepte şi înfricoşate şi să-i fie împotrivitoare prea sf. Născătoare de D-zeu şi să fie proclet de sfintele ale lumii şapte soboare şi să fie părtaş cu Iuda şi cu Aria şi cu toţi cei ce s'au lăpădat de Domnul şi l-au dat spre moarte, şi iată mărturii, jup. Borcea Vornic şi jup. Albul şi jup. Dobromir şi jup. Dobrotă şi Negrilă purtătorul de sabie şi Mileţ Vist. Sarul Stol. Balea Pah. şi Caragea Comis. Log. Coica am scris în Argeş în Dumineca Floriilor.

* * *

Târgovişte, 22 Iunie 1597 (7105) [1]).

Mihai Vodă Viteazul confirmă lui Vâlsan din oraşul Târgu-Jiului stăpânire peste mai multe cumpărături în Ceseani, Vădeni, Petreşti etc.

† Млстїю бжїю іѡ михаил воевода и гнь въсѡи земле ѡугровлахїискои снꙋ великааг и прѣдобрааг петрашко воеводꙋ. дават гвми сїю повелѣнїе гвми вьлсанов ѿ варош търгжил и сьс снви емꙋ елицим бь даст. якож да мꙋ ес ѡчнꙋ ꙋ чѣсѣни ѿ радꙋл чюрков. али задѣдинꙋ ес бил гордильв

1) Arh. St. M-rea Bistriţa No. 5 (Secţiunea ist.)

и їѡнови дрѣшкоаеѣ ѿ полю и ѿ шꙋма ‖ и ѿ водꙋ и ѿ брод за воденицꙋ и ѿ по въсѡм хотаро́м съ селищ̑ понеж̑ ес̑ покꙋпил̑ въса сїа виш̑ реч̑на ѡч̑нꙋ ѿ на радꙋл̑ чюр̑ков за-҂е аспрі гѡтві. Й пак̑ ‖ покꙋпи́ вълсаӥ в̑ селищ̑ ѿ сел̑ със̑ пометꙋл̑ ѿ над стꙋпинъ ѿ над радꙋл̑ еш̑ ес̑ виш̑ писаӥ за ҂ах аспри гѡтви. и пак̑ покꙋпи вълсаӥ ѿ над дима ѿт въдѣни ‖ єдиӥ мѣсто али д̑ фълчи за х̑ аспри гѡтви. и пак̑ покꙋпи вълсаӥ ѿ над цюлфꙋл̑ в̑-фълчи за мѣс̑то за-т̑-аспри гѡтви. Й пак̑ покꙋпи вълсаӥ ѿ на̀ ꙋлицъ ѿт петрещ̑ в̑ фълчи за мѣсто за̀-т̑-аспри гѡт. и продадѡш̑ сїи ч̑лвци еж̑ сꙋт по виш̑ писаӥ тех ѡч̑не̑ и мѣстове̑ със̑ селищ̑ за них номꙋ ‖ дѡброволю̀ и със̑ ꙋзнанїе въсѣм̑ ме-гїашом̑ и ѿ гор̑ и ѿ дол̑ и ѿ пред г̑вми и ѿ пред въсѣми почтеннıми правители г̑вми ѿ диваӥ г̑вми ‖ Сег̑ радї да-дох г̑вми вълсанов̑ ıакож̑ да мꙋ ес̑ ѡч̑нꙋ и въ ѿхаб емꙋ и с̑нви емꙋ. внꙋком̑ и прѣвчꙋчетом и не ѿ когож. не поколѣбимо по ѿризмꙋ г̑вми ‖ Сеж̑ и сведтели поставлѣем̑ г̑вми. жꙋпаӥ дꙋ-митрꙋ велики двор̑ник̑. и жꙋпаӥ тꙋдосїе велики лог̑фет. и ан̑-дронїе вистıар̑. и радꙋл̑ ком̑ и негре спатар̑ ‖ и строе столник̑ и шер̑баӥ пех. и жꙋпан преда велики пост̑ел̑ник̑ и ис̑. тꙋдосїе ве-лики лѡг̑фет. и ис̑писах аз нес̑тѡр̑ въ стол̑ град тръговищ̑ м̑сца іꙋніе к̑в д̑ни влѣт ѿ адама до сего писание ҂зре.[1]).

= Cu mila lui D-zeu, Io Mihail Voevod și Domn a toată Țara Românească fiul marelui și prea bunului Pătrașcu Voevod, dă Domnia Mea această poruncă a Domniei Mele lui Vâlsan din orașul Târgu-Jiului și cu fii săi câți Dumnezeu îi va da pentruca să-i fie moșie în Cesieni dela Radul al lui Ciurcu; însă de moștenire a fost a lui Gordilă și a lui Ion și a Dreșcoaei, din câmp și din pădure și din apă și din vad de moară și de pe toate hotarele cu seliște, pentrucă a cumpărat toată această

1) Monograma cu chinovar. Pecete mijlocie aplicată, neciteață. Nu este semnătura proprie a Domnului.

mai sus zisă moşie de la Radul al lui Ciurcu cu 5000 aspri gata; iar a cumpărat Vâlsan 2 selişti din sat cu pometul dela Stupină dela Radul care este scris mai sus cu 1600 aspri gata; şi iar a cumpărat Vâlsan dela Dima din Vădeni un loc însă 4 fălci cu 600 aspri gata; şi iar a cumpărat Vâlsan dela Giulful 2 fălci de loc cu 300 aspri gata; şi iar a cumpărat Vâlsan dela Uliţă din Petreşti 2 fălci de loc cu 300 aspri gata. Şi au vândut aceşti oameni cari s'au scris mai sus acele moşii şi locuri cu selişti de a lor bunăvoie şi cu ştirea tutulor megiaşilor şi din sus şi din jos şi dinaintea Domniei Mele şi dinaintea tutulor cinstiţilor dregători ai Domniei Mele din Divanul Domniei Mele. Pentru aceasta am dat şi Domnia Mea lui Vâlsan pentru ca să i fie moşie şi ohabă lui şi fiilor lui, nepoţilor şi strănepoţilor şi de către nimeni neclătită după porunca Domniei mele. Iată şi mărturii pune Domnia Mea: jup. Dumitru mare Vornic şi jup. Tudosie mare Log. şi Andronie Vistiiar şi Radul Comis şi Negre Spătar şi Stroe Stolnic şi Şerban Paharnic şi jup. Preda mare Postelnic şi Ispr. Tudosie mare Log.; şi am scris eu Nestor în oraşul de reşedinţă Târgovişte luna Iunie 22 zile, în anul dela Adam până la această scrisoare 7105.

* * *

15 Septembre 1598 (7107).

Iane şi Gherghe fii lui Dumitru Dumitrescul din Târgu-Jiului cumpără părţile de moşie din Pişteşti ale lui Stanciul, Oancea şi Stan de acolo, cu 80 ughi.

Adec(ă) noi aceşti trei o(a)meni anum(e): Stančul i O(a)nča i Stan dat-am ‖ zapisul nostru la mâna lui Iane coconul şi la a frăţini-său ‖ lui Gherghie fečorii

lui Dumitru Dumitresculŭ din Târgul ‖ Jiiului cum să (să) ştie că ne-(a)m vândut moşia din Pişteşti, derep‖t bani gata ugh. 80, şâ (a)m vândut-o di a noastră bun(ă) voe şi cu ştire(a) tutoror megiaşilor ca s(ă) le fie lor mo‖şie moştină din câmpŭ, din apă, din pădur(e) de peste tot ‖ hotarul ca s(ă) moştenească ei şi fečori(i) lor i nepoţ(ii) i stră‖nepoţi(i) păn(ă) în ve(a)c. Şi cân(d) s'au făcut acesta zapisŭ în ‖ scaunul Mării Sal(e) în Tărgul-Jiiului ş'au fost mul‖ţi boer(i) car(i) se vor iscăli mai jos anume: Lupul lui Iane i Necola săn. Alexă ot Tărgul-Jiiului, i Stan Brezilă, i Cârste(a) Vişorogul, i Gherghie Alb(e)an, i Detco Mandoi şi ne-(a)m iscălit şi noi vânzător(i) ‖ mai jos ca s(ă) cre(a)ză.

Meseţa (luna) Sămtemvrie (Septembre) 7107 dni (zile) 15.

† Eu Stančul, i O(a)nča, i Stan.

* * *

Târgovişte, 1607 (7115) Mai 28.

Radu Şerban Basarabă confirmă lui Dumitru Cupeţul din Târgu-Jiului mai multe cumpărături şi anume: în Dăneşti partea lui Dragomir, a lui Bucşă, Bubul, Burneciu, Oprea al Lupei, Pascul, Staiul; în Alipeşti a Mariei a 3-a parte; în Şiliştioară a lui Stan al Arcăi; în Drăgoeni şi Petreşti a lui Dumitru al Coşei, Răfei, Benea, Minciună, Frâncu, Alboiu etc.

† Млстїю бжїею ıѡ радѵл воевода и гнь въсою земле ѡѵгровлахїискоє анепсеѹ. добраг. и великаг. покоинномѹ. ıѡ бъсъраб воеводѵ. дават гвми сїю повелѣнїю гвми. дѹмитрѹѣ. ѿ тръг-жил съ сновиѣ єлицижь бгь дас ‖ ıакож да мѹ єс. ѡчинѹ ѹ дънещи. дел драгмиров въса ѿ пол и ѿ шѹм и ѿ вод и ѿ

сѹх. и ѿ седалищ. и ѿ посвѹдї вари. ѥлика сеҳтет. извратъ ѿ повъсом. ҳотаров. дънещим. дори ѹ лакѹл лазаров. понеж покѹпил ес. дѹмитрѹ ѿ над ‖ драгмир. за ҂гт. аспри готов. И паки покѹпи. дѹмитрѹ. очнѹ ѹ дънещи ѿ над вѹкшж. дел его въса за. ҂в. аспри гот. али ѿ повъсом. ҳотаром даж до жлащѹ. Ипаки покѹпи дѹмитрѹ очнѹ ѹ сел ‖ дънещи. ѿ над. вѹвѹл дел его въса. ѿ по въсом ҳотаром за ҂дс аспри гот. али дори. ѹ лакѹл лазаров. и паки. покѹпи. Дѹмитрѵ. очнѹ ѹ дънещи. ѿ над оцет. Дел его въса. ѿ повъсом. ҳотаров. дори ѹ лакѹл ‖ лазаров за ҂дх. аспри. готов. И паки покѹпи дѹмитрѹ. очнѹ ѹ дънещ. ѿ над вѹрнѣч дел его. въса. ѿ по въсом ҳотаром за ҂а аспри гот. И паки покѵпи дѹмитрѹ очнѹ ѹ дънещ ‖ ѿ опрѣ снь лѹпев. дел его въса. ѿ по въсом ҳотаров за ҂аѵ аспри готов. И паки покѹпи дѹмитрѹ. очнѹ ѿ над. марїа ѿ дънещи али ѿ очнѹ алипещилор тритаго дел ѿ по въсом ҳотаров за ҂аѵ ас ‖ И паки. покѹпи. дѹмитрѹ. очнѹ ѹ дънещ. ѿ над. паскѹл дел его въса ѿ по въсом ҳотаров. дори ѹ лакѹл. лазаров. за ҂ас. аспри готов. И паки покѹпи дѹмитрѹ очнѹ ѹ дънещи. ѿ над. стаюл дел его въса ‖ ѿ по въсом ҳотаров. за ѡ ас. гот. И паки покѹпи дѹмитрѹ. очнѹ ѹ дънещи ѿ над. поп (numele lipsește) дел его въса ѿ по въсом. ҳотаров за ѡ аспри готов. И паки покѹпи дѹмитрѹ. очнѹ ѹ дънещи ѿ над ‖ стан арколев. дел его въса ѿ ҳотарѹл силищоарев за ѡ аспри. готов. И паки покѹпи. дѹмитрѹ ѿ над дѹмитрѹ ал кошенев е нихве ѹ ҳотарѹл дръгоганилов за ѵ. ас. И паки покѹпи дѹмитрѹ една. делниц ‖ ѿ над дѹмитрѹ. кошенев. за ѵ ас над петрещи и два ливаде . . . ѹ петрещим за ѵ ас. И паки покѹпи дѹмитрѹ г. нихве ѿ над дѹмитрѹ кошенев. за ҳ. аспри гот. И паки покѹпи дѹмитрѹ ‖ очнѹ ѹ ҳотарѹл силищоарев ѿ над дѹмитрѹ кошенев (loc liber) за ҂вф аспри готов. И паки покѹпи. дѹмитрѹ. очнѹ ѹ (loc liber) ѿ над ръфѣю и ѿ венѣ деле им въсѣ ѿ повъсом ҳотаров за ҂ац. ас. ‖ И паки. покѹпи дѹмитрѹ а. нив ѿ над менчюнъ ѿ дънещ за р ас. Ипаки. покѹпи. дѹмитрѹ а нив ѿ

над фрънкѹл за. р҃ а҃с. и ѿ над (loc liber) а҃ нив҃ за р҃ а҃с. И паки покѹпи дѹмитрѹ в҃. нихве || ѿ над жина. фрън҃кѹлшв҃ за. ѵ҃. а҃спри готов҃. Ипаки покѹпи дѹмитрѹ (loc liber) ѿ над менчюнъ за р҃ѕ ас҃при. И паки покѹпи дѹмитрѹ една силищ҃ || ѿ над ал҃бѣю за р҃ѕ ас҃при гот. и продадох сіе виш҃ || речни продателіе. сіе ѡчни ѿ нихном добраволю със҃ знаніе въсих мегиꙗшом ѿ кръстъ местов҃ из гор и из дол и ѿ пред г҃вми. Сего радї. дадохом г҃вми. дѹмитрѹв҃ ꙗкож да е҃с емѹ ѡчнѹ и въѿхав҃ и с҃новим. и в҃нѹком и пр҃ѣ || внѹчетомси и ѿ никогож непоколѣби(мо) по ѡризмо г҃вми. Сеж ѹбо сведтелїю поставлѣхом г҃вми жѹпан радѹл ключ. бѹзескѹл҃ и жѹпан черника велики двор҃ник и жѹпан стоика велики лѡг҃фет и ника вис҃тиꙗр || и мръзѣ спат. и глигоріе комис҃ и бръкан стол҃ник и станчюл҃ пех. и жѹпан лека велики пос҃тѣлник и ис҃прав҃ник жѹпан стоика велики лѡг҃фет и писах аз герге въ стол҃ градѵ тръговищ҃ мс҃ца маи к҃и д҃н || а ѿ адама дон҃ѣ текѹщаго лѣтом въ лѣт ҂зреї. [1]).

*
* *

† Cu mila lui D-zeu Io Radul Voevod şi Domn a toată ţara Ţara-Românească, nepotul bunului şi marelui şi răposatului Basarab Voevod, dă Domnia Mea aceastǎ poruncă a Domniei Mele lui Dumitru din Târgu-Jiului cu fii săi câţi D-zeu ii va dărui, ca să-i fie lui moşie în Dăneşti, partea lui Dragomir toată, din câmp, şi din pădure, şi din apă şi din uscat, şi din silişte şi de pretutindeni, oricât se va alege de pe toate hotarele Dăneştilor, până în lacul Lazurilor, pentrucă a cumpărat Dumitru dela Dragomir pentru 3.300 aspri gata. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru moşie în Dăneşti dela Bucşă, partea lui toată pentru 2000 aspri gata, însă de pe toate hota-

1) Monograma cu roşu. Pecetea căzută. Nu este semnătura Domnului

rele până în Zlaştiu. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru moşie în satul Dăneşti dela Bubul, partea lui toată, de pe toate hotarele pentru 1200 aspri gata, însă până în lacul Lazurilor pentru 1600 aspri gata. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru moşie în Dăneşti dela Burneciu, partea lui de pe toate hotarele pentru 1000 aspri gata. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru moşie în Dăneşti dela Oprea fiul Lupei partea lui toată de pe toate hotarele pentru 1400 aspri gata. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru moşie dela Maria din Dăneşti, dar din moşia Alipeştilor a treia parte de pe tot hotarul pentru 1400 aspri. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru moşie în Dăneşti dela Pascul partea lui toată de pe tot hotarul până în lacul Lazurilor pentru 1200 aspri gata. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru moşie în Dăneşti, dela Staiul, partea lui toată de pe tot hotarul pentru 800 aspri gata. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru moşie în Dăneşti dela popa (numele lipseşte) partea lui toată de pe toate hotarele pentru 800 aspri gata. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru moşie în Dăneşti dela Stan al Arcăi, partea lui toată din hotarul Siliştoarei pentru 800 aspri gata. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru dela Dumitru al Coşei 2 locuri de arătură în hotarul Drăgoianilor pentru 400 aspri. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru o delniţă dela Dumitru al Coşei pentru 400 aspri la Petreşti şi două livezi la Petreşti pentru 400 aspri. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru trei locuri de arătură dela Dumitru al Coşei pentru 600 aspri gata. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru moşie în hotarul Siliştioarei dela Dumitru al Coşei (loc liber) pentru 2600 aspri gata. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru moşie în (loc liber) dela Răfei şi dela Benea părţile lor toate de pe toate hotarele pentru 1900 aspri. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru un loc de arătură dela Minciună din Dăneşti pentru 100 aspri. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru un loc dela Frâncul

pentru 100 aspri şi dela (loc liber) un loc de arătură pentru 100 aspri. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru două locuri de arătură dela femeea lui Francul pentru 400 aspri gata. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru (loc liber) dela Minciună pentru 160 aspri. Şi iarăşi a cumpărat Dumitru o silişte dela Alboiu pentru 160 aspri gata. Şi au vândut aceşti mai sus zişi vânzători aceste moşii de a lor bună voe cu ştirea tutulor megiaşilor din locurile dimprejur, din sus, din jos şi dinaintea Domniei Mele. Pentru aceea am dat Domnia Mea lui Dumitru ca să-i fie lui moşie şi ohabă şi fiilor şi nepoţilor şi strănepoţilor lui şi de nimini neclintită după zisa Domniei Mele. Iată şi mărturii am pus Domnia Mea: Jupân Radu Clucerul Buzescul şi jupân Cernica marele Vornic şi jupân Stoica marele Logofăt şi Nica Vistier şi Mârza Spătar şi Gregorie Comis şi Bârcan Stolnicul şi Stanciul Paharnic şi jupân Leca mare Postelnic, ispravnic jupân Stoica marele Logofăt şi am scris eu Gherghe în oraşul de reşedinţă Târgovişte, luna Mai 28 zile şi dela Adam până acum în anul 7115 al anilor curgători.

1618 (7126).

Cartea de judecată a 6 megieşi în pricina pentru moşia Viezuri între Nica Bălţatul din Târgu-Jiului şi fii Dobrei din Viezuri, în timpul lui Alexandru Vodă (1616—1618 şi 1627—29).

† Să s(e) ştie cum s'au pârâtŭ. fečori Dobrei de Viezuri cu fečorul Lupului Bălţatul || den Trăgul-Jiiului pântru o moşie a Dobrei nai(n)tea Dom(nului) nostru Alexandru || Voevod. Deci au stătut toţi de faţă înpreună şi au zis fečorul Lupului Băl||ţatul c'au cumpărat ača moşi(e)

DOCTORUL DIMITRIE CULCER
pag. 202.

şi viia dela Dobra. Iar fečori Dobrei, Dan şi Stan au zis că n'au vândut mumă-sa Dobra, nece se va afla să fie vândutŭ, nece ză||lojit iar Dom(nul) nostru a zis: D'ai cumpărat tu, sco(a)te cărţile şi zapisul cu mărŭturiile oamenilor. Iar Nica fečorul Bălţatului au zis că n'are neč că(r)ţi neč || zapis. Iar Dom(nul) nostru au zis să ia Nica 6 oamen(i) buni să jore cum au cumpărat ača moşie şi vie dela Dobra. Iar el nu s'au cutezat apuca să jore č'au cerut oameni || bun(i). Iar fečorii Dobrei î(n)că au zis să ia oamen(i) bun(i). Iar Dom(nul) nostru l(e) au dat să ia 6 oamen(i) bun(i) depreajurul locului, 3 oamen(i) Nichei, 3 oame(ni) lu(i) Dan şi lu(i) Stan; a lui Dan || şi a lu(i) Stan de Viezur(i). Radul ot Copăčoasa, Drăgan ot Drăgoen(i) Dan al Blejoae; a Nicăi || ot Preajbă Fulgul, ot Drăgoen(i) Preada i Dabul. Aceşti oameni bun(i) noi n(e)am strânsu î(n)blat şi am chemat şi oameni bun(i) de sat de am întrebat; ei au jurat cătră noi că ei || nu ştiu nič să fi cumpărat Bălţatul nič să fie vândut Dobra ača moşie şi vie nič || zălojit. Iar noi am judecat cu dereptul cu ale noastre suflete cum am aflat || cum să ţie fečori Dobrei Dan şi Stan moşie Dobre(i) şi vie to(a)te. Iar Nica || fečorul Bălţatului de Trăgul-Jiiului de va fi dat ceva undeva el să caute || acole să-şŭ ia bucatel(e) aş(a) am aflat noi cu sufletele noastre.

Radul	Drăgan	Dan	Fulgul	Preda	Dăbul
(Pecete)	(Pecete)	(Pecete)	(Pecete)	(Pecete)	(Pecete)

* * *

Târgovişte, 30 Ianuarie 1620 (7128) [1]).

Gavril Vodă Moghilă, confirmă lui Hamza Bengescul din Târgu-Jiului stăpânire peste satul Mogoşani.

1) Academia Română pach. IX doc. 50.

† Млⷭтїю бжїею іѡ гаврїил мѡгїла воевода и гнь въсѡи земле ѡугрѡвлахїискѡе снь великаг и прѣ ‖ добраг пѡкѡи наагⷪ покѡин іѡ сїмїѡн могїла воевод. даваⷮ гвми сїе повеленїе гвми слⷹг гвми хамзаав ‖ снь барбⷹлѡв бенгъв ѿ тръг-гил (жил) и съⷭ снѡви ег елинцеж бгь припⷹстит. ꙗкож дамⷹ еⷭ селѡв (село) могошанї ‖ въⷭ съⷭ въⷭ хотарѡм и съⷭ въсих ве- чинїи. и съⷭ въⷭ доходѡкѡм ѿ полю и ѿ шⷹм и ѿ вод и ѿ посвⷹде ‖ варе кѡлико хокет изврат. понеж сїю селѡ могошанїи бил сⷹт задѣдин барбⷹлѡв ‖ бенгъв ‖ бащ хамзаав и въⷭ еⷭ дръ- жал и били сⷹт вечини съⷭ добромирнѡ досъда въ дни гвми. а къда еⷭ бил съда ‖ а хамза снь барбⷹлов бенгъв ѡн имал пренїе със владⷹл робⷹл и съⷭ лⷹпⷹл и със тⷹдѡр бъдикⷹлѡв ‖ и съⷭ вⷹдара ѿ мъгерещ и съⷭ селѡ мъгерещїи пред гвми. и такѡ прѣⷲ селѡ мъгерещїи ‖ како еⷭ бил селѡ могошанїи негѡв. а нⷹ еⷭ бил притеснⷹл за прѣдѣдїнⷹ хамзав. а ⷹтем гвми съм гледал и сⷹдихѡм по прав и позакѡн съⷭ въсих почтеними пра- вители гвми и въспрашахѡм по селѡ ‖ мъгерещїи за книг. и- мѣⷲ книг по селѡв могошанїи или не имѣⷲ. а селѡв (село) мъгерещїи ѡни еⷭ рекль ‖ какѡ не имѣⷲ ни една книг. а слⷹг гвми хаамза снь барбⷹлѡв ѡн еⷭ извадил хрисѡвⷹл прочїи ‖ стари гпри ѿ прѣжде врѣм владⷹл воевод снь владⷹл воевод како еⷭ бил селѡв могошанїи негов задѣдин за ‖ прѣдѣдин таж еⷭ ѡстал село мъгерещїи ѿ закѡн и ѿ сⷹжденїе ѿ пред гвми и ѿ пред въⷭ диванов ‖ гвми. сег радї дадѡхѡм гвми слⷹг гвми хамзаав ꙗкѡж дамⷹ еⷭ въⷭ сел могѡшанїи и съⷭ въⷭ хотарѡм. и съⷭ въсїх ‖ вечїнїи. и съⷭ въⷭ доходокѡм ѿхаав ег. и сновим и внокѡм и прѣвнѡчитѡм и не ѿ когож не поко ‖ лебим по- ризмо гвми. сеж свдтлїи поставихѡм гвми. жⷹпан енаки ве- лики бан кралевскїи и жⷹпан ‖ ївашкѡ велинк дворник и жⷹпан папа великїи лѡгфет и жⷹпан стоика велики вистиар и жⷹпан михѡ ‖ велики спат. (rupt). велiки стол. и жⷹпан бⷹзинка ве- лiки комиⷭ и жⷹпан владⷹл вел. пех. и жⷹпан ‖ (loc liber) ве- ликїи постѣлник и иⷭ. папа великїи лѡгфет. исписах аз їадѡзїе

лѡѓ. ѿ мирѡш҃ вьнастол градꙋ ‖ трьговиш҃ мсца ген. л҃. дни и ѿ адама до нн҃ѣ текꙋщім вл҃ѣт ҂зрки.

Іѡ ГАВРІЛ ВОЄВОД. млстїю бжїю г҃нь.

= Cu mila lui D-zeu, Io Gavril Movilă Voevod și Domn a toată Țara Românească fiul marelui și prea bunului răposatului, răposatul Io Simion Voevod, dă Domnia Mea această poruncă a Domniei Mele slugii Domniei Mele Hamza fiul lui Barbul Benga din Târgu-Jiului și cu fii săi câți D-zeu îi va dărui, pentru ca să-i fie satul Mogoșani tot, cu toate hotarele și cu toți vecinii și cu toate veniturile din câmp și din pădure și din apă și depretutindeni veri cât se va alege; pentrucă acest sat Mogoșani a fost de moștenire lui Barbu Benga tatăl lui Hamza și tot l-a ținut și au fost vecini cu bună pace până acum în zilele Domniei Mele. Iar, când a fost acum, Hamza fiul lui Barbu Benga a avut pâră cu Vlad Robul și cu Lupul și cu Tudor al lui Bădicul și cu Budara din Măgherești și cu satul Măgherești înaintea Domniei Mele; și așa pâra satul Măgherești că a fost al lor satul Mogoșani, dar că a fost încutrupit de către strămoșii lui Hamza. La aceasta Domnia Mea însumi am căutat și am judecat după dreptate și după lege cu toți cinstiții dregători ai Domniei Mele, și am întrebat pe satul Magherești de carte; au avut carte pe satul Mogoșanii sau n'au avut; iar satul Măgherești au zis, că n'au avut nici o carte. Insă sluga Domniei Mele Hamza fiul lui Barbul Benga a scos crisovul altor Domni bătrâni de mai nainte vreme, Vlad Voevod fiul lui Vlad Voevod, că a fost satul Mogoșanii al lui de moștenire strămoșască; și a rămas satul Măgherești de lege și de judecată dinaintea Domniei Mele și dinaintea a tot Divanul Domniei Mele. Pentru aceea am dat Domnia Mea slugii Domniei Mele

pentru ca să-i fie lui tot satul Mogoşanii şi cu toate hotarele şi cu toţi vecinii şi cu toate veniturile ohabă lui, şi fiilor şi nepoţilor şi strănepoţilor şi de către nimeni neclătită după porunca Domniei Mele. Iată şi mărturii am pus Domnia Mea: Jup. Enachi mare Ban al Craiovei, şi jup. Ivaşco mare Vornic şi jup. Papa mare Log. şi jup. Stoica mare Vistier, şi jup. Mihu mare Spătar (rupt) mare Stolnic şi jup. Buzinca mare Comis şi jup. Vladul mare Paharnic şi jup. (loc liber) mare Postelnic şi Ispravnic Papa mare Log. Am scris eu Idoxie Log. din Miroş în oraşul de reşedinţă Târgovişte luna Ianuarie 30 zile şi dela Adam până acum anii curgătorii 7128.

Io Gavril Voevod. Cu mila lui D-zeu Domn.

* * *

1622.

Printre actele moşiei Petreştii de Vărsături se află şi un zapis trecut astfel: оу́н запис де кѹмпърътоаре а лѹи цигънаш ѱинереле ѱѹфеи. че аѹ кѹмпърат дѹм. алеѯе фечѡрѹл щефѹлѹи ѿ търгѹл-жиюлѹи дрепт тл҃. кѣпл (22 1|2) кѹ вълетѹл ,зр҃л.

* * *

1624.

Hamza postelnicul din Târgu-Jiului figurează ca mărturie într'un document al lui Alexandru Vodă (1623—27): И видѣхом г҃вми и запис за продаванїе със҃ мнозї добрї люде сведтелї по їме || ѿ пригорїе андронїе стар҃ и ѿ трьг҃ хамза пос҃т. — Şi am văzut Domnia Mea şi zapis de vânzare cu mulţi oameni buni mărturii anume din Prigoria, Andronie bătrânul şi din Târg, Hamza postelnicul. (Revista Tocilescu, An. III, vol. I, pag. 223).

* * *

Bucureşti, 10 Mai 1626 (7134).

Alexandru Vodă fiul lui Radu Mihnea confirmă stăpânire lui Nica fiul lui Lupul Bălţatul din Târgu-Jiului peste nişte cumpărături în Viezuri, 7 locuri cu grădină şi vad de moară cu 800 aspri dela Rada fica călugărului. Nica Bălţatul a avut de 2 ori judecată înnaintea lui Gavril Moghilă Vodă cu fii Dobrei, însă a căştigat procesul.

Pergament $^{47}/_{34}$ cm. Pecetea 4 cm. bine conservată.

= † Млстїю бжїю Iѡ алеѯандрꙋ воевода и гнь. въсой земле ѡvгровлахїиской. снь великаго и прѣдоброг поконнаг Iѡ радvл воевода. дават гвмй сїе повелѣнїю гвмй никъв снꙋ лꙋпꙋлов || бълцътꙋлwв ѿ тръгꙋл-жїюлов. и със сновис елице мꙋ бгь припꙋстит. якож да мꙋ ест ѡчнꙋ ꙋ вїезꙋри. дел радев дъщера калꙋгерꙋлов з местове. със пїрйволй. й със брод || за воденицꙋ. пѡнеж ес покꙋпїл. нйкл снꙋ лꙋпꙋлов бълцатꙋл ѿ над радл дъщерл кълꙋгърꙋлов. сїе з местовѐ. със периволю. і със брод за воднйцꙋ. виш пис. зл. ѡ. аспрі готов || а калꙋгерꙋл. бащꙋ рлдей. ѡн ес бил покꙋпил сїе местовѣ како ес више пис. ѿ над иѡвай. і ѿ лꙋчай ѿ вїезꙋре. пакїж. зл. ѿ ас въ днїе шербанов воевод. й бил ес сведтелїи || поим ѿ вїезꙋре. радvл. владv. й ромотѣ. й пътрꙋ. и ѡпрѣ і дай и хандъꙋл і ѿ пищещі стай і стайчюл хꙋдев и герге і дай і пътрꙋ і юѡвай мазълꙋл. й дал ес на алдъмаш. вед. г за вий. || вед. по ле. зл бані. йпак да сезнает. како ес скꙋповал. лꙋпꙋл бълцатꙋл г. местовѐ. ѿ над стънѣсь ѿ вїезꙋре. что ес бил заложите. зл добрл и за виша. зл. х. ас. Йпаки ес ||покꙋпил лꙋпꙋл. ѿ над кръчюй ѿ вїезꙋре. една крївинь ѿ под ѿвощїю. зл. о ас. Й пак покꙋпил лꙋпꙋл ѿ над хъфꙋл. една крівинь на прꙋни за н ас й пак покꙋпил лꙋпꙋл бълцатꙋл ꙋ вїезꙋре една віноградꙋ ѿ над добра і ѿ над виша дъщерех вйцелев ѿ село ѿ вїезꙋре. зл. ҂аф. аспрй готов. и зл вї. козлѐ със млеко. вь днїе покоином міхаил воевод. а къда ес бил въ днїе гаврїил воевод. а ника снь лꙋпꙋлов бълцатꙋл. ѡн ес имал прꙋх. със стай. и със дай сни добрїи тере ес

рéклъ. ѝре нѣст ес прòдал виноградꙋ. таж вьзимали. сꙋт ѕ. мѐгїашї. на сред ѿ ѡколно мѐстом. которїи сꙋт ‖ знает. ѿ таѕ таймежнїе поим ѿ пищещ. арсенїе. и ѿ вїезꙋре радꙋл владꙋ. і герге гълвенаеꙋ. тѐре сꙋт сведтелствовал, како ес ѡднесил герге гълвеноаеꙋ, козле терех мꙋ ест дал вь рꙋкых добреꙋ і вишеꙋ. а тех ‖ ѕ. мѐгїаши аќѡ ес вiдѣл сице ѡни ес дал сьс дꙋшами их да бꙋде вiноградꙋ никьꙋ како ес вишꙋ пiс. а потом. стан. і дан. нѣст се сꙋт оставiл. нiжтако. нꙋ пак вьзвидгох прꙋх. и сорочил ес по ника. і второе крат. пред. ‖ гáврїил воевод. тере ес повъзел. пак. ѕ мѐгїаши ѿ ѡкръст местом. радї сїю виноградꙋ. а тех. мегїашѝ ѡни ес сꙋдiхом сьс дꙋшами их. да ест вiноградꙋ. никьꙋ дѣдїнꙋ. и мѐгїашїи поим ѿ копъчоаса дрьган і стоика ‖ и ѿ дрьгоянi. дьвꙋл. і преда. і дан. і ѿ прѣжбѣ фꙋлгꙋл. и пьльла і ѿ вьдѣнi шербан. і ѿ бртъꙋя лꙋпꙋл негрꙋл. і ѿ шаса. кр́ецꙋ. і ѿ вїезꙋре радꙋл владов. і ѿ пищещ. жiмотѣ. и продадош сїи людїе нихне очне ‖ за своiм добраволю. и сьс ꙋзнанїе. вьсѣм мѐгїашом. iз гор iз дол. сег. радї дадох сьм емꙋи. никьꙋ. снь лꙋпꙋлоꙋ бьлцатꙋл. якож да мꙋ ест очнꙋ задѣдїнꙋ і вьѡхаꙋ сновом. і внꙋком і прѣвнꙋчетом. и не ѿ когжде не ‖ поколѣбимо поризмо емꙋи. Сеж и ꙋбо и сведтелїи (поставлѣим) емꙋи жꙋпан папа вел. дворник (şters) жꙋпан бꙋзинка вел. вист. і михо спат. і вартоломi стол. и братꙋл ком. і апостол пех. ‖ и жꙋпан костандин вел. пост. и ис фїера вел логофет. і написах аз лепьдат лог. вь градꙋ бꙋкꙋрещи мсца маи ї дни н ѿ адама донѣ течнїе лѣтом. влт ,зрлд.

† Іѡ АЛЕѮАНДРꙊ ВОЕВОДА (Pecetea).

млстїю бжїю гнь.

† Cu mila lui D-zeu, Io Alexandru Voevod şi Domn a toată Ţara Românească, fiul marelui şi prea bunului, răposatului Io Radul Voevod, dă Domnia Mea această poruncă a Domniei Mele lui Nica fiul lui Lupul Bălţatul

din Târgu-Jiului şi cu fii lui câţi D-zeu îi va dărui, pentru ca să-i fie lui moşie în Viezuri, partea Radei fata Călugărului 7 locuri cu grădină şi cu vad de moară, pentrucă a cumpărat Nica fiul Lupului Bălţatul dela Rada fata Călugărului 7 locuri cu grădină şi cu vad de moară mai sus scrise cu 800 aspri gata, iar Călugărul tatăl Radei a cumpărat aceste locuri ce s'au scris mai sus dela Iovan şi dela Lucian din Viezuri iarăşi cu 800 aspri în zilele lui Şerban Vodă. Şi au fost mărturii anume din Viezuri Radul Vlad, şi Romotea şi Pătru şi Oprea şi Dan şi Haidăul, şi din Piştești Stan şi Stanciul al Hudei şi Gherghe şi Dan şi Petru şi Iovan Mazâlul şi a dat la adălmaş 3 vedre de vin, vadra pe câte 35 bani. Şi iar să se ştie că a răscumpărat Lupul Bălţatul 3 locuri dela Stăneasa din Viezuri, ce au fost zălojite pentru Dobra şi pentru Vişa cu 600 aspri. Şi iar a cumpărat Lupul dela Crăciun din Viezuri, o crivină de sub pomet cu 70 aspri, şi iar a cumpărat Lupul dela Hăful o crivină la pruni cu 50 aspri, şi iar a cumpărat Lupul Bălţatul la Viezuri o vie dela Dobra şi dela Vişa fetele Viţelei din Viezuri cu 1500 aspri gata şi cu 12 capre cu lapte în zilele răp. Mihai Voevod. Iar când a fost în zilele lui Gavril Voevod, Nica fiul lui Lupul Bălţatul a avut pâră cu Stan şi cu Dan fii Dobrei şi au zis că nu i-au vândut viea şi au luat 6 megiaşi la mijloc dimprejurul locului, cari au ştiut de această tocmeală, anume din Piştești, Arsenie şi Moga; şi din Viezuri, Radul, Vlad şi Gherghe al Gălbinoaei şi au mărturisit că a dus Gherghe al Gălbinoaei caprele şi le a dat în mâinile Dobrei şi Vişei, iar aceşti 6 megiaşi cum au văzut aşa au dat cu sufletele lor ca să fie viea lui Nica cum s'a scris mai sus. Apoi după aceea Stan şi Dan nu s'au lăsat nici aşa, ci iar au ridicat pâră şi au sorocit pe Nica şi a 2-a oară înaintea lui Gavril

Moghilă şi au adus iar 6 megiaşi dimprejurul locului pentru această vie; iar aceşti megiaşi au judecat cu sufletele lor să fie această vie lui Nica moşie de moştenire şi megiaşi anume din Copăcioasa, Drăgan şi Stoica; şi din Drăgoiani, Dâbul şi Preda şi Dan; şi din Preajba, Fulgul şi Pâlâla; şi din Budieni Şerban; şi din Brătuia Lupul Negrul şi din Şasa Creţul; şi din Viezuri Radul al lui Vlad şi din Piştești, Jimotea. Şi au vândut aceşti oameni moşiile lor de a lor bunăvoie şi cu ştirea tuturor megiaşilor, din sus şi din jos. Drept aceasta am dat însumi Domnia Mea lui Nica fiul Lupului Bălţatul ca să-i fie lui moşie de moştenire şi de hrană fiilor şi nepoţilor şi strănepoţilor şi de către nimeni neclătită după zisa Domniei Mele. Iată deci şi mărturii (am pus) Domnia Mea: jup. Papa marele Vornic (şters) jup. Buzinca marele Vistier, şi Mihu Spătarul şi Vartolomi Stolnicul şi Bratul Comis şi Apostol Paharnicul şi jup. Costandin marele Postelnic şi Ispravnic Fiera marele Logofăt şi am scris eu Lăpădat Log. în oraşul Bucureşti, luna Mai 10 zile şi dela Adam până acum cursul anilor, anul 7134.

† Io Alexandru Voevod. Cu mila lui D-zeu Domn.

* * *

Bucureşti, 15 Ianuarie 1636 (7144).

Matei Vodă confirmă lui Iorga Ţangonescul din Târgu-Jiului stăpânire peste cumpărăturile din Curte şi Dăneşti:

† Млⷭ҇тїею бж҃їею Iѡ матеи басараб воеводї и гн҃ь въсоє земли ѡѵггровлахїиское. дават гвми сїю повелѣнїи гвми слꙋг гвми Iѡргъв сн҃ь цангонїє ѿ тръг-жил и със сновиє єлицеж бгъ дароват. ꙗкож да єс ємꙋ ѡчнꙋ оу кꙋрте ѿ горжил ‖ ѡбач всах делмантеб сн҃ь станчюлов ꙃгьи ѿ курте ѿ полю и ѿ шꙋм и ѿ вѡд и ѿ

C. STANCIOVICI BRĂNIŞTEANU
pag. 112, 113, 183, 312.

седалище селоⷡ҇ и ѿ през вьⷭ҇ хотаромⷧ҇ елика изверитсе ѿ хотарⷪ҇. до хотарⷪ҇. Понеж еⷭ҇ покѹпилⷧ҇ Їѡⷬ҇га ѿ на манта сн҃ь станчюловⷡ҇ згьни ‖ ѿ кѹⷬ҇те за ҂дѡ аⷭ҇при готови и҆ сьⷭ҇ запиⷭ҇ ѿ проданїе на рѹⷦ҇ Їѡргьи и сьⷭ҇ сведїтелїи писани ѹ запиⷭ҇. И паⷦ҇ покпилⷧ҇ Їѡⷬ҇га ѡчⷩ҇ь оу кѹⷬ҇те ѿ на стоика варвѹлѡⷡ҇ триⷯ҇ дѣлниⷰ҇ и поⷧ҇вино за ҂д аⷭ҇. гот ‖ и҆ сьⷭ҇ запиⷭ҇ ѿ проданїе на рѹка Їѡргьи сьⷭ҇ сведїтелїи ѹ запиⷭ҇. И паⷦ҇ покпилⷧ҇ Їѡⷬ҇га ѡчⷩ҇ѹ ѹ кѹрте ѿ на нѣкша и҆ ѿ на леⷫ҇дата дъщерѣ бѹзїн. и ѿ на владѵлⷧ҇ сн҃ь радѵлѹи ѿ кѹрте єдна дѣлницѹ ‖ ꙗж се зовет дѣлница вѹшилѡмⷧ҇ ѿ част вьлсаном. ꙗж дѣлниц покѹпилⷧ҇ ѡ еⷭ҇ вѹзъ и радѹлⷧ҇ ѿ на вьлсаⷩ҇. понеж покпи Їѡⷬ҇га за ҂а аⷭ҇при готови. и сьⷭ҇ запиⷭ҇ ѿ проданїе на рѹка Їѡⷬ҇гьи и сьⷭ҇ многи людї добри сведїтелⷧ҇ ‖ ѹ запиⷭ҇ и҆ вьⷭ҇прашалⷧ҇ еⷭ҇ нѣкша и леⷫ҇дата и владѵлⷧ҇ по сн҃ь. вьлсановⷡ҇. ꙗкож да даст ѡн нѡвⷰ҇їи по та дѣлницⷭ҇ь. а ѡн нѣⷭ҇ хотѣл никакѡж. И паⷦ҇ покпилⷧ҇ Їѡⷬ҇га ѡчⷩ҇ь ѹ дьнещи вⷡ҇ челоⷭ҇ти и поⷧ҇вино ѿ местѡ ѿ на добромирⷪ҇ ‖ ѿ фрьтещи за ⷭ҇н аⷭ҇при готови и сьⷭ҇ запиⷭ҇ ѿ проданїе на рѹка Їѡⷬ҇гы сьⷭ҇ сведителїi ѹ запиⷭ҇. И҆ видѣхом ⷭ҇вми и записелⷧ҇ имⷨ҇ ѿ проданїе на рѹка Їѡⷬ҇гьи и сведїтелїи наим ѿ кѹрте ꙗнъш дїꙗкѡⷩ҇ и ‖ маⷬ҇ко пост. ї владѵлⷧ҇ и станчюлⷧ҇ і ѿ тръⷢ҇жилⷧ҇ дима сѹдцѹ. щефѹлⷧ҇. и ївашко и герги дѹмїтреⷭ҇кѹлⷧ҇ і ѿ кѹртеішоаръ датко и станⷩ҇ и лѹпѹлⷧ҇ и прочⷢ҇ї людїи многи. которїе не сѹт писанї зде въ книга сїꙗ. И прода ‖ дѡⷲ҇ сїи людї еж вїⷲ҇ пїⷭ҇ нїхне ѡчне ѿ доброволѣ имⷨ҇ без нї една сїлѡст и сьⷭ҇ знанїѧ всѣм болѣром і мегїашѡмⷨ҇ ѿ горⷪ҇ из дѡлⷧ҇ и ѿ ѡколⷩ҇о местѡм и ѿ пред ⷭ҇вми. Сего радї дах і ⷭ҇вми слѵⷢ҇ ⷭ҇вмі Їѡⷬ҇гьи сн҃ь цангонїе ‖ ꙗко да еⷭ҇ емѹ сїи вїⷲ҇ речⷩ҇ь ѡчⷩ҇ь задѣдїно і вьѡхаб емѵ і ⷭ҇новѡм і внуком і прѣвнѹчтом и не ѿ (ко)гождо непоклѣбїм поризмо ⷭ҇вми. Сеж и сведїтелїi поставїх ⷭ҇вмі. панⷩ҇ хрїза велⷧ҇ банⷩ҇ кралевскї і жѵпанⷩ҇ ївашко великїї ‖ двѡⷬ҇нїк і жѹпанⷩ҇ глїгорїе велїкїї лѡгфет. і жѹпанⷩ҇ дѹмитрѹ дѹдескѹлⷧ҇ великїи вистїꙗрⷪ҇. і жѹпанⷩ҇ преда великїи спат. и жѹпанⷩ҇ нед(е)лко вотѣнѹлⷧ҇ великїі ключ. і жѹпанⷩ҇ василїе паꙗндѵрⷪ҇ великїи стѡлⷧ҇ник ‖ і жѹпанⷩ҇ вѹзїнка велⷧ҇

комис. і жѹпаѝ вүчина великїи пеχ. і жѹпан костандін великїи постѣлникү і іс. жѹпан глигорїі великїи лwгфет. і аз дүмитрү лwг. написах вь настол градѹ бѹкѹрещї мѣца ген(а)ріе ‖ еі дни и ѿ адамā даже до нн҃ѣ вь сего писанїе теченїе лѣтwм вь лѣт ҂зрмд а ѿ рwждествw хв҃w ҂ахлѕ.

† Іw МАТЕЮ ВОЕВОД. млстїю бжїю г҃нь.

= † Cu mila lui D-zeu, Io Matei Basarab Voevod şi Domn a toată Ţara Românească, dă Domnia Mea aceastā poruncă a Domniei Mele slugii Domniei Mele Iorga fiul lui Ţangonie din Târgu-Jiului şi cu fii lui câţi D-zeu îi va dărui pentru ca să-i fie lui moşie în Curte din Gorj, însă toata partea lui Manta fiul lui Stanciul Zgăi din Curte, din câmp şi din pădure şi din apă şi din siliştea satului şi de peste toate hotarele cât se va alege din hotar până în hotar, pentrucă a cumpărat Iorga dela Manta fiul lui Stanciul Zgăii din Curte cu 4800 aspri gata şi cu zapis de vânzare la mâna Iorgăi şi cu mărturii scrise în zapis. Şi iar a cumpărat Iorga moşie în Curte dela Stoica al Barbului trei delniţe şi jumătate cu 4000 aspri gata şi cu zapis de vânzare la mâna Iorgăi cu mărturii în zapis. Şi iar a cumpărat Iorga moşie în Curte dela Neacşa şi dela Lepădata fetele lui Buză, şi dela Vladul fiul lui Radul din Curte o delniţă care se chiamă delniţa lui Buşilă din partea lui Vâlsan, care delniţă a cumpărat-o Buză şi Radul dela Vâlsan, pentrucă a cumpărat-o Iorga cu 1000 aspri gata şi cu zapis de vânzare la mâna Iorgăi şi cu mulţi oameni buni mărturii în zapis; şi a întrebat Neacşa şi Lepădata şi Vladul pe fiul lui Vâlsan, ca să dea el banii pe această delniţă, însă el n'a voit de loc. Şi iar a cumpărat Iorga moşie în Dăneşti două delniţe şi jumătate de loc dela Dobromir din Frăteşti cu 250 aspri gata şi cu zapis de vânzare la mâna Iorgăi cu mărturil

în zapis. Şi am văzut Domnia Mea şi zapisele lor de vânzare la mâna Iorgăi şi mărturii anume din Curte Ianăş Diaconul şi Marcu Post. şi Vladul şi Stanciul şi din Târgu-Jiului Dima Judeţul şi Şteful şi Ivaşco şi Gherghi Dumitrescul şi din Curtişoară Datco şi Stan şi Lupul şi alţi oameni mulţi, carii nu sunt scrişi aici în cartea aceasta. Şi au vândut aceşti oameni mai sus scrişi, moşiile lor de bunăvoia lor şi fără de nici o sâlnicie şi cu ştirea tutulor boierilor şi megiaşilor din sus, din jos şi dimprejurul locului şi dinaintea Domniei Mele. Pentru aceea am dat şi Domnia Mea slugii Domniei Mele Iorga fiul lui Ţangonie, ca să-i fie lui aceste mai sus zise, moşie de moştenire şi ohabă, lui şi fiilor şi nepoţilor şi strănepoţilor şi de către nimeni neclătită după porunca Domniei Mele. Iată şi mărturii am pus Domnia Mea: Pan Hriza mare Ban al Craiovei şi jup. Ivaşco mare Vornic şi jup. Gligorie mare Log. şi jup. Dumitru Dudescul mare Vistier şi jup. Preda mare Spătar şi jup. Nedelco Boteanul mare Clucer şi jup. Vasilie Paiandur mare Stolnic şi jup. Buzinca mare Comis şi jup. Vucina mare Paharnic şi jup. Costandin mare Postelnic şi Ispravnic jup. Gligorie mare Log. şi eu Dumitru Log. am scris în oraşul de reşedinţă Bucureşti luna Ghenarie 15 zile şi dela Adam până acum la această scrisoare, cursul anilor, anul 7144, iar dela Naşterea lui Cristos 1636.

Io Matei Voevod. Cu mila lui D-zeu Domn.

* * *

1636 (7144) Mai 7.

Dima judeţul din Târgu-Jiului se vede ca martor într'un document slavic pe pergament al lui Matei Vodă, cu data de mai sus prin care se întăreşte mai multe cumpă-

rături ale lui Dabela din Grivi, şi Ion Dan din Curpen, judeţul Gorj:

„И видѣхωм г҃вми и запис҃ съ҃ сведѣтеліе наим ѿ тръ-„гѕ́лжнюлѕи Дима Сѕдцѕ — Şi am văzut Domnia Mea şi zapis cu mărturii anume din Târgul-Jiului, Dima Judeţul.

* * *

Târgu-Jiului, 5 Iunie 1636 (7144)[1].

Iovan Mazilul vinde post. Iane Dumitrescul moşia sa din Drăgoieni cu 4400 aspri:

† Scriis-am eu Iovan Mazilul şi soţu mieu Necşe şi fiiu mieu Ivaşco acest zapis al nostru se fie la mâna Postelnicul(ui) Iane Dumitrescul şi a coconilor dumnelui pântru se (se) ştie că i amŭ vândut moşie nostră dela Drăgoenii carih am fostu cumpăratu dela cumnatu mieu Dănuţoiul şi apă şi pădurih şi î(n) câmpu şi preaste totu hotarul pănă unde se va ţineh d'ača moşie dereptu 4400 aspri, ca se-i fie moşie moştină şi ohabnică Post. Iane şi coconiloru dumnelui şi nepoţilor şi strănepoţilor şi cui va ţine de dumnelui î(n) vecie vacului pentrucă i-am vândutu de bunăvoie nostră şi dinainte oameni buni şi cu ştire tuturor fraţilor şi a moştenilor şi mărturii î(n)că au fost Vornicul Udrişte de Roşie, Postelnicul Andreiu de Târgul-Jiiul şi Lupul Judeţul şi Datco Log. şi Tărziia şi Chira Sirbuţ(u)l şi Gherghe Alban şi Judeţul Iane cu 12 pârgar(i) şi toţi orăşan(ii) mic(i) şi (mari) пис҃ (s'a scris) Iun(ie) 6 dni (zile) 7144.

Eu Ivan şi soţul mieu Necşe şi fiiu meu Ivaşco pentru credinţa ne(a)m pus şi peč(e)te.

* * *

1) Academia Română, pach. IV, doc. 80.

1637 Septembre 1 (7146).

Matei Vodă Basarabă confirmă lui Iorga cupeţul din Târgu-Jiului un laz la Frăsinet cumpărat dela Paraschiva din Frăsinet cu 845 aspri şi o vacă cu lapte şi cu viţel, şi un loc dela Alexe şi dela Paraschiva cumpărat cu 300 aspri, şi adălmaşul 40 aspri.

† Млⷭ҇тїю бжїею ї︮ѡ︯ матею воевод г︮нь︯ въсѡи земе оугроѿвлахїнское, внꙋк великаг ‖ и прѣдобраг стараг покоинномꙋ ї︮ѡ︯ басараб воевода ‖ даватъ г︮вми︯ сїе повелѣнїе г︮вми︯ ѿвом кꙋпцꙋ поим Іѡрга и съⷭ҇ сновиⷭ҇ елицеж бг︮ъ︯ даровах. Їакож да мо еⷭ҇ един лазꙋ вь село ‖ оу Фрьсенет. Понеж ю еⷭ҇ вил покꙋпил ї︮ѡ︯рга сїе вишречнїе лаз ѿ над параскива ѿ фръсенет за ѿме аⷭ҇при гот. и за една краво ‖ съⷭ҇ млѣко и съⷭ҇ телци цен еи аⷭ҇при гот. у︮. Йпак покпил Іѡрга кꙋпцꙋ един меⷭ҇то ѿ над Алекѕе и ѿ над параскива ѿ фрьсенет ‖ за т︮ аⷭ҇при гот. и адьлмашꙋл аⷭ҇при м︮. продадох параскива и алекѕе сїе виш пиⷭ҇ лазꙋ и меⷭ҇тꙋ ї︮ѡ︯ргьв кꙋпцꙋ ѡни за своим ‖ доброволю без ни един сілост и съⷭ҇ оузнанїе вьсам мегїашом ѿ гор издол из до ѿ кръⷭ҇ть меⷭ҇то. Й видѣхом г︮вми︯ и записⷭ҇ за проданїе ‖ ѿ рꙋки параⷭ҇кивеи и ѿ рꙋк алекѕе на роук ї︮ѡ︯ргьв кꙋпцꙋ съⷭ҇ мноѕи сведїтелїи написани ꙋ запис поим алекѕе армашꙋл и лꙋпꙋлов ганюв и рьдꙋкан ‖ и ѿ вльдꙋлѣни стьит и ѿ петрещи брезь и манѣ бꙋнбꙋл(ꙋ)и. и зота и дема кꙋпцꙋ и проде и стан спелбе. Й вил сꙋт продал ї︮ѡ︯ргьв кꙋпцꙋ ‖ сїе дѣдїне виш вь днь радꙋл воевода [1]). Сег раді дадох сьм г︮вми︯ Іѡргьв кꙋпцꙋ якож да мо еⷭ҇т сїе лаз и место дѣдїно и вьѡхаб сновом и прѣвнꙋчетом и не ‖ ѿ ко(го)ждо непоколѣбим поризмо г︮вми︯. Сеж оубо и сведтелїи поставих г︮вми︯ жꙋпан хриза вел бан кралевскїи и жꙋпан ївашко вел дворник. и жꙋпан Глигорїе ‖ вел лог. и жꙋпан радꙋл вел вист. и жꙋпан преда вел спат. и жꙋпан басалаки вел стол. и жꙋпан бозьнка вел ком. и жꙋпан бꙋчена сирбꙋл пех. и жꙋпан костантин вел

1) Radul Mihnea.

пωст. и нс҃ жꙋпан глигоріє вел лоѓ. и начертах аз соаре лоѓ. оу бꙋкрещи мсца сеп҃тевріе л҃. дн҃ь и ѿ адама доннѣ вьлѣт ҂зрмѕ.

— Cu mila lui D-zeu Io Matei Voevod şi Domn a toată Ţara Românească, nepotul marelui şi prea bunului bătrânului, răposatului Io Basarab Voevod, dă Domnia Mea această poruncă a Domniei Mele acestui cupeţ anume Iorga şi cu fii câţi D-zeu i-a dăruit, ca să-i fie lui un laz în sat în Frăsinet, pentrucă l-a cumpărat Iorga acest mai sus laz dela Paraschiva din Frăsinet drept 845 aspri gata şi cu o vacă cu lapte şi cu viţel, preţul ei 400 aspri gata. Şi iar a cumpărat Iorga cupeţul un loc dela Alexe şi dela Paraschiva din Frăsinet cu 300 aspri gata şi aldămaşul aspri 40. Au vândut Paraschiva şi Alexe acest mai sus scris laz şi loc lui Iorga cupeţul, ei, de bunăvoia lor, fără nici o sâlnicie şi cu ştirea tutulor megiaşilor din sus din jos şi dimprejurul locului. Şi a văzut Domnia Mea şi zapisul de vânzare dela mâna Paraschivei şi dela mâna lui Alexe la mâna lui Iorga cupeţul cu mulţi martori scrişi în zapis anume Alexe Armaşul şi Iane al Lupului şi Răducan şi din Vlăduleni Stăit şi din Petreşti Breazu şi Manea al Bumbului şi Zota şi Dima cupeţi şi Prode şi Stan Spelbe. Şi au vândut lui Iorga cupeţul aceste moşii de mai sus în zilele lui Radul Voevod. Pentru aceasta am dat şi Domnia Mea lui Iorga cupeţul ca să-i fie lui acest laz şi loc de moştenire şi ohabă fiilor şi nepoţilor şi strănepoţilor şi de către nimenea neclătită după zisa Domniei Mele. Iată şi mărturii am pus Domnia Mea: jupân Hrizea mare Ban al Craiovei şi jupân Ivaşco mare Vornic şi jupân Gligorie mare Logofăt şi jupân Radul mare Vistier şi jupân Preda mare Spătar şi jupân Vasalache mare Stolnic şi jupân Buzânca mare Comis şi jupân Vucena Sârbul Paharnic şi jupân Constantin mare Postelnic şi Ispravnic jupân Gligorie mare Logofăt

şi am scris eu Soare Logofăt în Bucureşti luna Septembre 1 zile şi dela Adam până acum anul 7146.

* * *

1643 (7152) Martie 20[1])

Dănăţoiul din Târgu-Jiului figurează într'un act al lui Matei Vodă relativ la Baia de Fer.

А̊ сѡ̀кол с҃нь къзанов . . . ѿн ес дьжно нѣкое новѣци едномꙋ чл҃къ ѿ трьгь жил. поиме. дьньцоюл ꙋг҃. р҃ таж послех. Сокolов прилꙋчилосѐ сꙋт ѐмꙋ сьмрьт. тѣ́ре́ ꙋмрел. А̊ потом дьньцоюл ѡн҃ ес ꙋфатил по петришор ꙋикѡм Соколов . . . да плащает тꙋ̀ дьжновѐнїѐ:

= Iar Socol fiul lui Kăzan . . . . a fost dator nişte bani unui om din Târgu-Jiului, anume Dănăţoiul ughi 100; apoi lui Socol i s'a întâmplat moarte şi a murit. După aceea Dănăţoiul a apucat pe Petrişor unchiul lui Socol, ca să plătească acea datorie.

* * *

1647.

Mihalcea fiul lui Oprea Romanescul din Târgu-Jiului, a cumpărat dela Stanciu Ruianu din Pişteşti 2 răzoare de vie în dealul Pişteştilor.

* * *

1652 Febr. 28.

Rustea postelnicul, din Târgu-Jiului, cumpără dela Iovan din Vădeni un loc în acel sat, având ca marturi pe: jupân Loghie clucerul, ispravnicul dela Târgu-Jiului şi Constandin judeţul cu 12 pârgari.

* * *

1) Anii aşa sunt calculaţi în document. S'au scăzut deci la Martie 5509 în loc de 5508.

La 1652 s'a făcut următorul înscris între Gherghe fiul lui Mihalcea din Târgu-Jiului şi între un Tudor pentru vânzarea unei ţelini:

† Ѩдек еȣ герге фечорȣл михӑлчеи ѿ търгȣ жіюлȣи скриȣ ши мъртȣрисескȣ кȣ ачест запис ал міеȣ ла мъна лȣи тȣдор кȣм сѫ сь щіе кь іам вѫндȣт неще цѣлин(ъ) каре аȣ фост кȣмпѫрато татѫміȣ михалча: де ла Станчȣ рȣіан: де ла мѫна лѵи дрепт: вай гата ȣг = ѕ҃ (6). Іарѫ кѫйдь аȣ фωст акȣм еѵ: герге фечорȣл михалчеи: кȣ щирѣ Барвȣлȣи рȣіан ши а предеи ши кѵ а Станчȣлȣи рȣіан ам вѫндȣто дрепт: вай гата тл: ѕпл = (6 ¹/.) = іарѫ кѫндѫ саȣ вѫйдȣт ӑчест: лωк аȣ фост. Стѫпъній каріи сврие май сȣс фацѫ; іӑръ мъртѵр(ій) карии съ вωр искъли май жос: ши еȣ мам искълит май жос ка със крѣзъ: ши адълмаш вин вѣдре г. къте бан ѕ҃.

Ѡѵ рѫдуца снь винтил ѿ пищещ: март.
Ѡѵ никола іωники ѿ там. март.
Ѡѵ радȣл братего март.
Ѡѵ стонка хандѫȣ ѿ там. март.
Ѡѵ герге снь михалчѣ ѿ тѫргȣл жіюлȣи вѫнзѫторю.
Ѡѵ барбȣ рȣіан. Ѡѵ преда рȣіан
Ѡѵ станчȣ рȣіан ѿ пищещи.
Ѡѵ станчȣ метѣ ѿ там. март.

* * *

Târgu-Jiului, 10 Martie 1652 (7160).

Pătru Busuioc şi Iane vând lui Voicul Armaşul şi fratelui său Ciucur moşia lor din Piştešti cu 19 galbini:

† Adec(ă) eu Pătru Busuiocu (i eu Ian)ea ot Târgul Jiiului scriem ‖ zapisul nostru la mâna Voicului Armaşu i brat čucur pentru că i-am (vândut moşiia din Piştešti ‖ însă partea no(a)stră câtă să va alege din câmpŭ şi ‖ din pădure cu vadŭ de (mo(a)ră) şi cu sălişte de casă ‖ o(a)mŭ

vândut de a no(a)stră bună voe şi cu ştirea || tuturor fraţilor noştri şi în bani gata ugh(i) 19: şi || cândŭ am vândut au fostŭ mulţi o(a)meni bun(i) mărtu||rie dinprejuru locului ot Bârsăşti Dumitru I||zbaşa mart. Gurilă mart. şi Miha(i) Aprodu mar(t.) şi Ştefu || Logofătulŭ ot Târgul-Jiiului şi să le fie moşie lorŭ şi fečorilorŭ lorŭ || şi pentru credinţa ne-am iscălit mai josŭ ca să s(e) crează || пис (s'a scris) Mar(tie) 10, leat 7160.

Eu Dum(i)tru Armaşu mar(t.) Eu Drăghič Poşta mar(t.) şi din Pişteşti Oprea Hol(ingh)er şi Şerban alŭ Metei otam.

† Eu Pătru Busuiocŭ vânzători.
† Eu Iane ot Târgul-Jiiului vânzători.

* * *

1653.

Nica pârcălabul, Roste postelnicul şi Dumitru postelnicul din Târgu-Jiului figurează ca martori într'un înscris, prin care Voica şi fetele ei din Vădeni, vând un loc lui Dragotă postelnicul din Poiana.

* * *

1655 Iunie 10.

Radul fiul lui Lazăr din Târgu-Jiului cumpără dela Drăghici fiul lui sin Barbul din Vădeni o delniţă cu silişte de casă cu 900 bani, având ca martori din oraş pe Răducanul lui Deatcu Măndoiu, Radul Duliciul, Nicola Miliţi, Talpeş, Nicola Cucul, Radul lui Enuş etc.

† Adec eu Drăghič snŭ Barbul ot Vădenii scris-am acesta al mie(u) zapis || ca să fii de mare credinţe la mâna Radul(u)i snŭ Lazărŭ ot Tărgul-Jiiul || păntru să

s(e) ştiie că i-amŭ văndutŭ 1 delniţe înŭ Vădenii în hotarulŭ ‖ de josŭ preste totŭ hotarul în că(m)pŭ înŭ pădure cu silişte de cas(ă) dereptŭ bani gata 900 şi amŭ văndut-o de a me(a) bună voe făr ‖ nič o silă şi cu ştire tutorŭ fraţilor miei ca s(ă) fie Radul(u)i moşiie moştină lui i сн҃ь єго и вънокъ єго и пръвнучетом єг (şi fiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui) moşie ‖ ohabnic(ă) î(n) vecii veacului şi căndŭ amŭ vândutŭ au fostŭ ‖ şi mărtăriie Răducanul fečorul lu Deatco Măndoiŭ i Radul Duličul ‖ ot Tărgul Nicola Miliţ ot tamŭ i Nicola Cuculŭ ‖ i Radul Enuş i Zaharie, ot Cernădiie Renghe nepotu lu Bălanŭ ‖ i Mihartu ot tamŭ. ot Şuşeştii Deatco i snŭ Stoicăi i Radul ‖ snŭ Stančuli ot tamŭ. ot Curtişo(a)ra post. Nicola Ţahgone snŭ i brat eg Deatco ot Pre(a)jbă Paliţe i Papul ot tamŭ пис (scris) msţa (luna) Iun(ie) 10 dni (zile) l(eat) 7163 şi păntru credinţa am pus şi pečeţile.

Eu Drăghič	Eu Radulŭ	Eu Deatco
Eu Barbul	Eu Zaharie	Eu Paliţ
Eu Răducan	Eu Renghe	Eu Papul
Eu Duličul	Eu Mihartŭ	Eu Stanŭ
Eu Nicola	Eu Deatco	Eu Barbu
Eu Talpeş	Eu Radul	
Eu Nicola Cuc.	Eu Nicola	

* * *

1656 Iunie 10.

Constandin Basarabă Voevod întăreşte jupânesei Elenii Băneasa soţia Radului Banul Buzescu şi fiului său Matei Postelnicul, stăpânire peste mai bine de 120 sate, vii, bălţi, mori, ţigani şi altele, de moştenire sau cumpărătură, între care se văd multe sate din Gorj şi chiar oraşul Târgu-Jiului [1]).

1) Gr. G. Tocilescu, Crisovul Buzeştilor, în Revista Tinerimea Română. Vol. I, Fasc. I, 1898, pag. 105 şi 124.

„И пакы͏̈ да е҃ст жоупаницеѣ Ѥ͏̑ленеѣ бънѣсеѣ и ѡ҆трѡ҆к еѧ „Матеіаш пост. воузескоу҃л . . . и тръ҃г жил҃ въс҃ = Şi iarăşi să fie jupâniţei Elenei Băneasa şi fiului ei Matei Postelnicul Buzescul . . . şi Târgu-Jiului tot.

* * *

1657 Febr. 20.

Radul sân Lazăr din Târgu-Jiului cumpără dela Radul şi dela frate-său Barbul o delniţă în Vădeni, figurând ca martori Gherghe judeţul cu 12 pârgari.

* * *

1658 (7166).

In acest an nişte oameni din comuna Orbi [1]) feciorii lui Dumitru, anume Pătru şi Dumitru, vânzându-se lui Dragotă postelnicul fiul lui Barbu Vornicul din Poiana, rumâni, ei cu feciorii lor şi moşiile lor, şi nu numai lui Dragotă dar şi urmaşilor săi ca moşie ohabnică, a fost mărturie şi Dumitru Pârcălabul din Târgu-Jiului: „şi căndu „am făcutŭ acastă tocmeală de ne-(a)m vândut dumnelui. „fostau şi mărturie mulţi boiari şi megiiaşi buni de în„pr(e)jure, de Rogojina Barbul Post. de Târgul-Jiiului Du„mitru Părcălabul, de în Orbi pop(a). Stan, de Bumbeşti „Lupul Dănăiaţ şi fiu-său Alecsă şi Sava fičorul lui Mla„din de Teleşti. Ş'am scris eu Popa Macarie ot Şipot....

* * *

1658 Aprilie 29.

Radu Lăzăroiu din Târgu-Jiului cumpără dela Drăghici sân Barbul din Vădeni o delniţă în hotarul Văde-

1) Actualmente, numai hotar.

nilor de jos, mărturii din Târgu-Jiului: Gherghe Judeţul, Şteful, Oprea, Nicola Cuc, Radul lui Enuş.

* * *

1658 Iulie 24.

Intr'un alt act de cumpărătoare al lui Radu Lăzăroiu din Târgu-Jiului se văd ca martori din Târgu-Jiului: Gherghe judeţul cu 12 pârgari, Răducanul lui Datco, Radul Dulici, Zaharia, Talpeş.

* * *

1662 Octombre 15.

Iane judeţul din Târgu-Jiului vinde lui Stanciul Şarlăul din Petreşti, un loc la punţile Brăzii (Berzii) cu 300 aspri.

„Adec(ă) eu Ianeh Judeţ ot Târg-Jiul i sni eg (şi fii săi) scris-am acest al mieu zapis ca s(ă) fie de mare credinţie şi de mare mărturie la Stanciul Şarlăul ot Petreşti pentru să se ştie că i-am vândut loc 26 paşi la punţile Brăzii drept ban(i) gat(a) as(pri) 300 pe lâng-a Opri al Stoei şi i-am vândut de a meh bun(ă) voe fără nici o silă şi cându i-am vândut ačast(ă) moşie fost-au mărturie, ot Trâg-Jiul Oprea arm(aş) al Stoei, ot Plopşoru, Radul, ot Petreşti, Turcul i Gherghie ot tam şi am scris eu Vintil(ă) log. şi pentru credinţă am pus şi pecet(e) mai jos.

Eu Ianeh	Oht. 15. 7171
Eu Oprea arm.	ot rojdestva He. (dela naşterea
Eu Radul	lui Cristos) 1662
Eu Gherghe	

* * *

CONSTANTIN SÀVOIU
pag. 156.

1664 Septembre 15.

Stanciul din Târgu-Jiului, Vintilă logofătu şi fiul său Pătru şi Lăpădat Brez(ilă), ot tam, iscălesc ca martori într'un act de vânzare, prin care Gherghie sân Budii din Petreşti, vinde un loc din hotarul «Trăgului» (Târgu-Jiului, lui Stanciu postelnicul sân Barbu Şarlăul tot de acolo.

* * *

1666 Martie 29.

Cristea şi frate-său Neagoe din Târgu-Jiului vând lui Neagoe Şarlăul din Petreşti o moşie ce fusese a lui Dumitru Corbu tot de acolo.

† Adecă eu Crăste i brat[1]) eg[2]) Nagoei i snih[3]) eg, snih Brăsichiei ot[4]) Trăg-Jiiuli scris-am acest al nostră zapis ca s(ă) fie de mare credinţie şi de mare mărtărie la mânah Neaguli Şarlăul ot Petreşti pentru să se ştie, că i-am vândutŭ moşie lu Dumitru Corbul ot Petreşt(i) care moşie o fost cumpărat Vlăsan unchiu nostru dela Dum(i)tru Corbul, iar noi la vreme de nevoe a no(a)stră o am vândutŭ Naguli Şarlăul drept ban(i) gat(a) 1200 ş(i)am vândutŭ de a no(a)stră bun(ă) voe făr de nici o sil(ă) şi cu ştire tuturor fraţ(i)lor şi megiaşilor dinprej(u)rul loc(u)lui ca s(ă) fie Nagoli Şarlăul moşie moştin(ă) lui i snih eg, şi cându am vândutŭ ačast(ă) moşi(e) ci iast(e) mai sus scris(ă), fost mărtărie ot Rumâneşt(i) Nicola post. snăh Laz(ă)ru ot Târgul-Jiul. Vintil(ă) l(o)g. i brat eg Ianeh şi i-am dat la mănah Naguli şi zapis cel bătrân, carele au fost cumpărat iunchii[5]) nostru Vlăsanu

1) frate.
2) lui.
3) fii.
4) dela.
5) unchiu.

dela Dum(i)tru Corbol moşie lui prest(e) tot hotarul cât să va alege, şi pintru credinţa am pus şi pecet(e) mai jos.

Eu Cârste.
Eu Niagoe.
Eu Nicola post.
Az[1]) Vintil l(o)g.
Eu Iane.

* * *

1666 (7174) Maiu 4[2]).

Stelea fiul Udrii şi cu fii săi Dumitru şi Nicola din Târgu-Jiului vinde lui Dumitraşcu fiul lui Iorga Ţangonescul din Târgu-Jiului moşia lui din Turcineşti.

* * *

1666 (7174) Iunie 20.

Nicola al Alexii al lui Kiriac din Târgu-Jiului cu fii săi Barbu şi Răducan vând lui Mihai al Radului din Petreşti partea lui de moşie. Moşia aceasta a fost cumpărată de moşul său Kiriac cu 29 ughi, şi Nicola o vânduse Stanciului Şarlăul, dar Mihai fiul Radului n'a suferit ca Stanciul să intre în acea moşie cumpărată de moşii lui. Stanciul îl chemă în judecată, dar perde causa întorcându-i-se cei 29 ughi. Mai reclamă încă odată pe Mihai că nu i-ar fi întors banii pe deplin, însă Mihai aduce marturi cari probează cum că i s'a plătit banii pe deplin.

† Adec eu Nicola al Alicsi alu Chiriac ot Târgul-Jiiului şi cu fečorii miei anum || Barbul i Răducan scrim şi mărturisim cu acest al nostru zapis ca s(ă) fie de mar(e) || credinţă, la mâna lu Mihai fečorul Radului ot Petreşti

1) eu.
2) Act. mân. Tism., pach. 42.

cum să s(e) ştie că i-am || văndut parte me de moşiia di la Dăneşti. Inse moşiia car(e) au fost cumpărat moşu mieu Chiriac toat(e) peste tot hotarul căt se va aleage drept bani gata ugh. 29 pentrucă ačast(ă) moşie ce scrie mai sus fostu am văndut Stančului Şarlăul şi || fraţilor lui. Iar Mihai fičorul Radului dac au prinsŭ de veste că am vândut ačast mo||şie Stančului el n'au suferit să între alţii într'ača moşie căci au fost-o || cumpărat moşii noştrii dela moşii lui şi i s'au mai căzut lui să o ţiia deč Mi||hai au venit cu Stančul înpreaun de s'au părăt de faţă nainte lu Gligoria vod || şi au rămas Stančul de judicat(ă) şi i-au întorsŭ Mihai bani ugh. 29 || şi tot au ţinut Mihai ača moşie cu bun(ă) pač păn acum în zilele Mării Sale || Domnu nostru Io Radul Voevod. Iar căndŭ au fost acum sculatu-s'au Stančul cu păr(ă) zi||cănd cum că nu i-au întorsŭ Mihai bani pe ača moşie iar Mihai ş'au adus multe măr||turii de i-au mărturisit când i-au întorsŭ bani pe ača moşie, pe Nidelco vt (orii) port. || carile au fost ispravnic şi i-am mărturisit şi eu Nicola al lu Alecsie şi au luat Mihai || şi carte părintelui Vlădicăi Ştefan de afurisanie la mâna lui şi într'aciaşi eu i-am făcut acest zapis ca să-i fie moşie stăt(ă)toare în veac şi coconilor dumnelui nipoţilor strinipoţilor şi la ačast(ă) tocmal(ă) fost-au mulţi boer || mărt. Preda Stolnicul Poenarul şi Curuia vel. medelnicear şi Mihai peh. al lui C(i)oan şi Barbul spăt. Filieşanul, Vasilie Păianul i brat eg. şi alţii mulţi || carii vor iscăli mai jos şi păntru credinţă mi-am pus şi eu degitul în loc de pe||cet ca s(ă) (se) criazu şi am scris eu Ianăş Iunie dnŭ 20 leat 7174.

† Curuia vel medelnicer.
† Mihai peh.
† Pred(a) biv stolnic mărt.
† Eu Nicola al Alecsii.
† Barbul Filieşanu mărturii.
† Eu Vasilache Păian.
† Eu Preda Păian.

1667 (7176) Oct. 16.

Dumitrescu sân Iorga Ţangonescu ot Târgu-Jiuluĭ vinde lui Iorga sân Jane Armaşul moşia sa din hotarul Şuşeştilor cu 20 ughi. Mărturii din Târgu-Jiului: Vlăduţul Postelnicul, Rustea Postelnicul, Şteful Armaş, Jane Armaş, Nicola Armaş, judeţul Nicola cu 12 pârgari, Nicola log., Drăghici Brezilă, Popa Nicola, Popa Radu, Stan Diaconul, Dumitru i brat ego (frate-său) Iorga fiii Nicăi Dumitrescu, Mihaiu Croitorul, Vintilă Logofătul, Popa Vladul, Andrica fiul Nicolii Ţangonescul şi Gherghina Logofăt za (de) oraş.

* * *

1668 (7177) Sept. 29 [1]).

Rustea Postelnicul din Târgu-Jiului şi alţi 11 boeri între care se văd Vlăduţul post. Bengescul, Paraschiva paharnicul Cepleanu, Preda stolnicul Poienarul, Preda Urdăreanul, Barbul Brăiloiul au fost luaţi de Radul Vodă ca să hotarască moşia mânăstirii Tismana «Erghevişa» din Mehedinţi de către Balica şi nepotul său.

* * *

1668 (7177) Oct. 1 [2]).

Şteful din Târgul-Jiului şi Rustea postelnicul au fost luaţi împreună cu alţi 10 boieri pe răvaşe domneşti, ca să hotărască moşia mân. Tismana din Frăteşti.

* * *

1) Actele Mân. Tismana, Archivele Statului, pach. 39.
2) Actele mân. Tism., pach. 39.

1672 Febr. 9.

Dumitru Postelnicul i brat ego (frate-său) Iorga și Stanciul paharnicul Șarlăul, i Jane Cucul i Gherghina logofătul din Târgu-Jiului figurează ca martori într'un act de vânzare al lui Dumitru Iuz sin Pătru Gavrilă din Vădeni pentru o jumătate de delniță, ce o vinde lui Gheorghe postelnicul din Drăgoeni.

* * *

1672.

Șteful Județul iscălește ca martor un act relativ la Vădeni împreună cu fiul său Jane și Popa Dan.

* * *

1678 Iunie 21.

Jupân Barbu vel Ban al Craiovei, scrie cu această dată (Iunie 21|7186) către Iorga, Șandru, Cârstea din Târgu-Jiului, ca să cerceteze deaproape plângerea Opriței din Vădeni, în pâră cu Petru Curilă ot tam (de acolo), de oarece, această săracă i s'a plâns când a fost el în Târgu-Jiului.

* * *

1687 Iunie 21.

Iorga Dumitrescul din Târgu-Jiului, vinde lui Cornea Brăiloiu Vistier, toată partea lui de moșie din Mășcătești.

† Adec(ă) eu Iorga Dumitrescul ot Târgu-Jiiului ot sud Gorjii dat-am acest al mieu zapis ca s(ă) fie de mare și de bun(ă) credință la mâna dumnealui Cornii vist. Brăiloiu, pentru să s(ă) știe că i-am vândut dumnealui toată partea mea de moșie din Mășcătești(i) câtă să va alege

de preste tot hotarul şi cu tot venitul den apă den câmp den pădure şi cu vad de moar(ă) şi cu tot ce are fi jumătaate de preste tot hotarul pentru că ačast(ă) moşie am cumpărat-o încă mai înainte vreme dela oynchiu meu Oydrea Berciianul, iar acuma am vândut-o dumnealui Cornii vist. de a mea bun(ă) voe şi făr de nici o sil(ă) şi am vândut-o dumnealui derept ban(i) gat(a) t(a)l. 30, ca s(ă) fie dumnealui moşie moştin(ă) şi ohabnică şi stătătoare, dumnealui, coconilor dumnealui, nepoţilor dumnealui, strănepoţilor dumnealui, câţ(i) Dumnezeu i va dărui de acum pân(ă) î(n) veaci. Şi când amŭ văndut ačast(ă) moşie şi amŭ făcut acest zapis fost-au mulţi boiari şi megiaş mărturii toţ(i) carii vor iscăli mai jos şi pentru adevărată credinţă ni-amŭ pus mai jos iscălitura şi pecetea ca să s(ă) creaaz.

Pecete
† Eu Orga (Iorga).

† Ermona(h) Dionisie, martur
† Eu Mihai post. maritur (martor)
† Drăghici Săulescu mărturie
† Eu Dumitraşco Bibescu i brat eg Mihai mart.

* * *

1691 Martie 28.

Iorga Dumitrescul din Târgul-Jiului iscăleşte ca martor un act de vânzare al Niculei Şarlăul prin care acesta împreună cu fraţii şi nepoţii lui vând lui Cornea Brăiloiu vel Paharnic partea lor de moşie din Petreştii de Vărsături de lângă Târgu-Jiului.

* * *

1691 Iulie 5.

Iorga Dumitrescul cu fiii săi din Târgu-Jiului dăruesc ginerelui său Nedelco un loc în Iazuri.

† Adec(ă) eu Iorga Dumitrescul ot Târgul-Jiiului împreună cu fečorii mii anum(e) Dumitraşco i Nica i Barbu scriem şi mărturisim cu acesta al nostru zapis ca s(ă) fie de bun(ă) credinţă la mâna ginere mieu Nedelco ot (t)am cum să s(ă) ştie c(ă) ii-amŭ dăruitu dumne(a)lui un loc în iazuri care loc l-am fost cumpărat dela Iane judeţul pe lângă locul Tichei şi i l-am dăruitu de a mea bună voia ca s(ă) mă pomeniască, iar despre fečorii mii să aibă bun(ă) pace şi nici să n'aibă triabă cu elu pentru că l-am dăruitu cu ştire tuturor fraţilor şi a megi(a)şilor de împrejurul locului şi au fos şi Lepădat feciorul lui Iane judeţul la ačastă dăruială şi cându i-am dăruitu (a)cestu loc, şi i-am făcut (a)cest zapis fost-au mulţi boiar(i) şi oameni bun(i) de aici, cari vor iscăli mai jos ca să să criază, şi pintre altu loc iar al mii car(e) am fost cumpărat de (la) Preda Gârbia şi de la Răducanul şi pentru mai adevăraat(ă) credinţă mi-am pus degetul şi iscălitura, iar care sare (s'ar) scula din oamenii miei să lu scoţ(ă)să fiie afurisiţ(i) de 318 părinţŭ dela Nichieia şi am scris eu Lepădat cu zisa lor.

Iorga

† Eu Dumitraşco sin Iorgăi Dum.
† Eu Dumitraşco Părăţul
Eu Nicola Ţenche mart.
Eu Preda Gârbea
Eu Tudosie Zmăntănoiul
Eu Popa Radul ot Stolojiani
Eu Nicola Câmpeanu
Eu Lepădat sin Iane judeţul, marturu.

* * *

1691 Dec 18[1])

Maria fata Radului Pieptea din Târgul-Jiului, femeia lui Iancu Sârbului dimpreună cu fii ei Nica şi Stanciu dăruesc m-rei Tismana moşia ei din Turcineşti.

* * *

1693 Sept. 21.

Stan Diaconul din Târgu-Jiului vinde lui Cornea Brăiloiul vel Paharnic, averea lui din dealul Pişteştilor.

Adec(ă) eu Stan Diaconul ot Târgul-Jiiului scriu şi mărturisesc cu acesta al mieu zapis ca s(ă) fie de bun(ă) credenţe la mâna dumnealui Cornii Brăiloiul vel pah. cum să (se) ştie că i-am văndut dumnealui viia mea din dealul Pişteştilor, care iaste lângă via dumnealui de s(ă) loveaşte în cap cu viia dumnealui însă la deal via tânăr(ă) răzoare 9, şi la vale vie de cea bătrân(ă) răzoare 5; care merg la vale în faţ(ă) şi ţealina i-am văndut-o dumnealui pre lângă vie pân(ă) în mejdin(ă) pân(ă) în viia armaşului Ionaşco şi despre apus pre lângă via dumnealui pân(ă) în matca pârăului şi i-am văndut pe den sus pe lângă viia lui Nedelco Mărşavul care a cumpărat dela fečorii armaşului Ionaşco, iar pe mejdin(ă) pân(ă) în matca pârâului i-am văndut dumnealui ačastă vie cu cas(ă) cu buţi cu toate dichisele, cu pometul de lângă cas(ă) derept ban(i) gata t(a)l. 60; şi am luat toţ(i) ban(i) gata în mânil(e) meal(e) ce să-i fie dumnealui moşie ohabnic(ă) şi stăt(ă)-toare în veci dumnealui şi coconilor dumnealui câţi D-zeu i va dărui şi o amu văndut cu ştirea tuturor oamenilor miei şi făr de nici o sâl(ă) şi când am făcut acest zapis fost-au mulţi boieri megeiaş(i) mărturie cari ş'or pune iscăliturile mai jos şi pentru mai adev(ă)rat(ă) credinţă mi am pus iscăliturile cu mâna mea ca să s(e) creaaz.

1) Arh. Stat. M-rea Tism., pach. 42.

Z. PÂRĂIANU
pag. 118, 315,

Pis (scris) Sept. 21 zile l(ea)t 7202.

† Eu Stanu Deiacon
† Eu Iorga Dumitrescul mărt(urie)
† Stoica mart. ot Pisteşti
† Dan ot tam mart.
† Ion Braia ot tam
† Răduţul ot tam mart.
† Şărban mart. ot Pisteşti
† Pătraşco Holingher ot tam
† Neagul Fărcăş(e)scul mart(o)r
† Eu popa Pătru ot Cărbun(e)şti mart.
† Radu sân Roman Paliţă mart.
† Popa Armega, mart.

* * *

1694 (7203) Noembre 3.

Iorga Dumitrescul şi Pătru Corlan din Târgu-Jiului, împreună cu alţii au fost luaţi pe răvaşe domneşti de Vodă Brâncoveanu şi Atanasie egumenul Tismenii ca să aleagă hotarele moşiei mânăstireşti, Ciureleştii [1]).

* * *

1703 Octombre 27.

Dumitru Pâhă din Târgu-Jiului şi nepoţii săi vând lui Cornea Brăiloiu vel Ban o livadie de fân în lazuri.

† Adec(ă) eu Dumitru Pâh(ă) ot Târgu-Jiiului împreun(ă) cu nipoţii miei anum(e) Dima i Nicola i Dum(i)tru feciorii Mihalcii, scriem şi mărturisim cu acesta al nostru zapis ca să hie de bun(ă) credinţă la mâna

1) Arh. Statului, Mon. Tismana, pac. 53.

dumnealui Cornei Brăiloiul vel Ban cum să s(e) ştie că i-am văndut dumnealui o livade de fân în lazuri, care iaste den livadea lui Bârcan pân(ă) în livadea Neagului Şarlăul, care le-am cumpărat şi acealea, iar dumnealui derept ban(i) gata tal. 80, şi am luat toţ(i) bani gata în mânel(e) noastre, ce să-i fie dumnealui şi coconilor strenipoţ(i)lor moşie în veaci. Pentru că o am vândut de a noastră bun(ă) voe şi cu ştirea tuturor oamenilor noştri şi când am făcut acest zapis fost au mulţi boiari mărturii, carii vor iscăli mai jos şi pentru mai adev(ă)rat credinţe ne-am pus iscăliturel(e) şi deagetel(e) mai jos ca s(ă) să creaaz.

Oct. 27 zile l(eat) 7212.

Eu Dumitru Pâh(ă) ot Târ(g)ul Jiiu.
Eu Dima, Eu Nicola, Eu Dumitru.
Dumitraşco căp. Spineanul mart.
Eu Deac. Stan.
Eu Nedelco Mârşavul.

*
* *

1705.

In acest an, Nedelcu pârcălabul, Barbu Bengescu, Iorga Dumitrescu şi George Postelnicul, boieri din Târgu-Jiului sânt numiţi împreună cu alţi 20 boieri din divan, de Constantin Vodă Brâncoveanu ca să hotărnicească părţile de moşie ale lui Nicula Călescu şi ale verilor lui din satul Cernădia (Măzăroi) [1].

*
* *

1) Documentul în Arhiva Primăriei Târgu-Jiului.

1706 (7204) Febr. 9.

Iorga Dumitrescul din Târgu-Jiului face parte din cei 12 boieri, luaţi pe răvaşe domneşti ca să aleagă hotarele moşiilor Arşi şi Masloşi ale m-rii Tismana[1]).

* * *

1708 Mai 7.

† Adec(ă) eu Dumitraşco sân Iorgăi nepot lui Iane Dumitrescul ot Târgul-Jiiului: scriu şi mărturisesc cu acesta al mieu zapis ca s(ă) fie de bun(ă) credenţe la mâna nepotului Stanciului şi a nepoată-mea Aspra fata surori-mea Voichiţei cum să s(e) ştie că m'am tocmit cu nepotul Stanciul fečorul popii lui Armega şi cu nepoată-mea Aspra de le-am vândut moşie în Şuşeşti în hotarul din sus, însă din partea mea cât să va aleage den part(ea) frăţini-mieu lui Gheorghie afară: însă numai part(ea) mea din cămp din pădure din ap(ă) şi am vândut ca s(ă) ţie dup(ă) cumpărătoare în bani gata tal. 54 ½: aceşti ban(i) mi-au dat toţ(i) gata în mâna mea şi când i-am vândut această moşie fost-au cu ştirea nepotu-mieu lui Drăghici cu feciorul frăţini-mieu lui Gheorghie şi cu ştirea tu(tu)ror megeiaş(i)lor miei carii vor iscăli mai jos, ca s(ă) fie moşie stăt(ă)toare Stanciului şi nepoatei Aspra şi feciorilor câţi Dumn(e)zeu (le va dărui) şi pentru credinţă am iscălit eu mai jos cu mâna mea ca să s(e) crează.

leat 7216.

† Eu Dumitraşco Pâr(â)ţu.

* * *

1711 Octombre.

Joana fata Radului din Târgu-Jiului, Lăzăroi, împreună cu feciorii ei Barbul, Vasile „vinde postelnicului

1) Arh. Statului, Actele mân. Tism., pach. 36.

Dumitraşco Brăiloiu sân Cornea Banul, două delniţe în hotarul Curtişoarei.

* * *

1713 Mai 20.

Radul Şarlăul din Târgu-Jiului, împrumutând la păsul şi nevoea lor pe Barbu Benetiuc, Dumitru Corbea şi alţii din Petreşti, cari ajunseseră şi la închisoare, le-a luat — pentru banii daţi — moşia acestora din hotarul Târgului (Jiului) însă cu învoirea debitorilor.

† Adec(ă) eu Barbul Benetiuc dimpreună cu Dumitru Kovlea i Nicola Urzică i Dumitru Racea, i Preda Kovlea ot Petreşti, dat-am acest al nostru adev(ă)rat zapis la mâna dumnealui jup(â(nului Radului Şarlăul ot Târgul Jiiului, ca s(ă) fie de bun(ă) şi adevărată credinţ(ă) precum să s(e) ştie că încăpând noi la mare nevoe şi la închisoare şi neavând cum face ne-am rugat de dumnealui de ne-au făcut bine de ne-au dat t(a)l. 36, însă aceşti bani şi dumnealui i-au luat de l(a) negustori cu dobândă zecia la doi, şi ni-s'au dat noao de ne-am plătit de unde ne-au fost păsul şi nevoia cu zapis şi cu zi.

Deci noi când am fost la zi n'am purtat grij(ă) ca să-i dăm dumnealui banii, şi au stătut banii doi ani şi jum(ă)tate, care se-au făcut capetele cu dobânda lor tl. 54 şi ne-au adus şi om domnesc cu treapăd cu tl. 7, şi apucându-ne ca să dăm banii jup(â)nului Radului cu dobânda zeacia la doi. Deci noi neavând de unde da banii ca să ne plătim de dumnealui; şi într'alt chip neavând cum face ne-am tocmit şi ne-am voit de a noastră bună voe, de i-am dat dumnealui moşia din Petreşti, însă moşiea i-am dat stânjeni 183 şi aceşti stânjeni i-am dat peste tot hotarul în lat şi în lung, stânjenul po (câte) bani 44,

care fac peste tot banii cu capetele cu dobânda lor și cu treapădul tl. 61, că și treapădul neavând noi de unde da omului domnesc, iar dumnealui Jup(â)nul Radul l-au dat și această moșie iaste dat(ă) pe lângă hotarul Târgului (Jiului) alăturea, și când am dat ačastă moșie am tras-o noi dimpreună eu omul domnesc și cu alți moșneani, care se vor iscăli mai jos.

Drept aceia i-am dat dumnealui acest al nostru zapis ca să stăpânească ačastă moșie ce s'au zis mai sus de acum înnainte cu bună pace, de către noi și de către tot neamul nostru să-i fie dumnealui moșie ohabnică stătătoare în veač, dumnealui și coconilor dumnealui câț(i) Dumnezeu îi va dărui, și când s'au făcut acest zapis fost-au mulți boiari și oameni buni mărturii care mai jos să vor iscăli, și pentru mai adev(ă)rată credință ne-am pus degetele mai jos în loc de peceț(i) ca să s(e) crează, și am scris eu Necula log. cu zisa lor.

Mai 20 zile 7221.

† Eu Barbu Benetiuc.
† Dumitru Kovlea.
† Nicola Kovlea.
† Preda Kovlea.
† Dumitru Racea.
Ghinea Pârcălabul ot Stănești, Fota Bălăcescul mart.
† Eu Iancu aprod mart.
Barbul căpit. ot Copăceni.
Lăp(ă)dat Căpit. mart.
Vlăduțul log(o)f. ot Tetoi.
Kiriak vat. ot Valari, mart.

*
* *

Târgoviște, 1713 Noembre 18.

Constantin Vodă Brâncoveanul întărește lui Radul

Şarlăul de la Târgu-Jiului, stăpânire pe moşia ce are de moştenire şi de cumpărătură în Petreşti în hotarul Târgu-Jiiului.

Млⷭ҇тїею бжⷭ҇їю Їѡ костандин брънковеанꙋл. б. воевод и гнⷭ҇ь всоє землє оугровлахискоє давать гвми сїю повѣленїє гвми.

= Cu mila lui Dumnezeu Io Constandin Brăncoveanul B(asarab) Voevod şi Domn a toată Ţara Ungro-Română, dă Domnia Mea această poruncă a Domniei Mele = Radului Şarlăul de la Târgul-Jiiului şi fraţilor lui, şi fečorilor lor câţ(i) Dumnezeu le va da, ca să aibă a ţinea şi a stăp(â)ni în hotarul Petreştilor ot sud Gorji, moşie ce au de moştenire, şi de cumpărătoare stânj. 234, precum li o au ales 6 boieri ce au fost daţ(i) de cinstitul şi credinčos boiariul Domniei Mel(e) Costandin Ştirbei vel ban, pentru că având ei moşie de moştenire, şi de cumpărătoare într'acest hotar al Petreştilor, fiind nealeasă, au avut multă pricină cu alalţi părtaş(i) de moşie, şi au mersu de faţ(ă) înnaintea cinstitului boiariului Domniei meal(e) ce scrie mai sus, de s'au judecat şi le-au dat 6 boiari, la mijlocul lor, pe nume Lepădat căpit. i Barbul căpit. ot Copăceni, i Mihai căpit. i Ghinea părcălabul ot Stănceşti, i Stoica i Kiriac văt(af) ot vel ban (de la marele Ban). Şi dup(ă) porunca dumnealui, când au fost la zi s'au strâns acei boiari toţ(i) deplin şi au chemat şi pe toţ(i) moşnenii de faţ(ă) înnaintea lor şi le-au citit tut(u) ror zapisel(e) şi scrisoril(e) cine ce au avut de moştenire şi de cumpărătoare. Scos-au şi Radul Şarlăul cu fraţii lui întâi o carte a răposatului Radului Voevod ot leat 7012 (1504) ce le-au fost scriind pentru partea lor de moşie de moştenire, ce au avut ei în Petreşti şi o au preţuit drept tal. 24, iar au mai scos un zapis de cumpărătoare ot leat 7179 (1671) ce-au fost cumpărat Stanciul Şarlăul unchiul Radului, care au fost frate cu tată său Del Buda

şi de la gineri-său Ţigan, partea lor câtă au avut de moştenire drept taleri 24, şi alt zapis iar de cumpărătoare leat 7174 (1666), care au fost cumpărat Neagul Şarlăul o parte de moşie din Petreşt(i) de la Dumitru Corbul drept taleri 9 şi au mai scos şi alte zapise, care le-au însemnat acei boiari tot anume într'o foiţ(ă) ce au dat iscălită de dânşii la mâna Radului Şarlăul şi a fraţilor lui întru carel(e) scriu zapisel(e) tot anume de la cine ce au cumpărat, care i-au făcut moşia ce li s'au ales de moştenire şi de cumpărătoare peste tot de tal. 117, preţuind acei boiari stânjenul câte bani 66 s'au făcut la aceşti bani ce scriu mai sus, stânj. 234.

Şi iar să aibă a ţinea şi a stăpâni Radu Şarlăul singur făr de fraţii lui moşie tot acolo, în hotarul Petreştilor stânj. 183 care i-au cumpărat Radu Şarlăul de la Barbu Benetiuc şi de l(a) Dumitru Covlea şi de la Nicola Urzică stânjen pe bani 44 cu zapis de la dânsu de vânzare ot leat 7220 (1712), care să face moşie peste tot şi de moştenire şi de cumpărătoare şi cu stânj(e)nii ce au cumpărat Radul singur făr de fraţii lui, stânjeni 416. Şi după ce le-au ales şi le-au adevărat acei stânjeni de moşie i-au osăbit de către alţ(i) părtaş(i) de moşie şi i-au dat despre hotarul Târgu-Jiiului, mai având ei moşie şi într'acel hotar, de-au lipit moşie lângă moşie. (rupt). Insă să s(e) ştie semnele moşii din hotarul Târgului până în drumul Pribegilor în piiatră, şi din piiatră pre drum în sus până în obreajie iar în piiatră, şi iar prin hotarul Târgului despre drumul cu crucea spre miazănoapte, şi în jos despre amiiazăzi den hotarul Târgului în aninii cu piatra şi s'au tras pen trei locuri dup(ă) obiceaiul moşiilor, peste tot hotarul şi s'au ales la mijlocul moşiei stânj. 680 şi lungul stânj. 1480, după cum am văzut Domnia Mea şi cartea acelor 6 boiari, de alesul acestei moşii la mâna Radului

Şarlăul şi a fraţilor lui. Drept aceaia şi Domniia-M(ea) încă am dat această carte a Domnii Meal(e) Radului Şarlăul şi fraţilor lui, şi fečorilor lor ca să ţie şi să stăp(â)nească ačastă moşie ce scrie mai sus cu bun(ă) pace să le fie moşie stăt(ă)toare şi copiilor lui de moştenire în veaci.

Şi am întărit cartea ačastă cu tot sfatul şi credincioşii boiarii Domnii Meal(e). Pan Costandin Ştirbeiu vel ban, i Pan Gligore Băleanul vel vornic, i Pan Şerban Greceanul vel log. i Pan Ştefan Cantacuzinul vel spăt. i Şărban Boj(o)rean vel vistier, i Ianache Văc(ă)rescul vel clučer, i Iordache Kreţ(u)lescul vel post. i Pană Negoescul vel stolnic, i Radul Cantacuzino vel com. i Şerban Năsturel vel sluger, i Neagoe Topliceanul vel pit. şi Ispravnek, Constandin Conţescu vt(orii) log. şi s'au scris cartea ačastă în al 26 de ani den domnia Domnii Meale în oraşul scaunului Domniei Meale în Târgovişte de Negoiţ(ă) sân (fiul) log. Târgovişteanul.

Io Costandin Voevod. Мѣсца ноем. 18 лѣт 7222.
Бжїю Мл҃стїю гдⷬ҇ь.

* * *

1715 Aug. 17.

Staico Bengescul vel căpitan za Cerneţi dă carte de stăpânire Radului Şarlăul ot Târgul-Jiului, pentru a ţinea şi a stăpâni moşia sa din Petreşti, cumpărată de la Barbu Benetiuc, Dumitru Covlea, Nicola Urzică, Dumitru Racea şi de la Preda Covlea din acel sat.

* * *

1715 (7224) Noembre 8.

Ştefan Vodă Cantacuzen porunceşte celor 12 boieri

ŞTEFAN FRUMUŞANU
pag. 156 şi 173.

luați de Radul Șarlăul de la Târgu-Jiului, și alți părtași ai lui, ca să i hotărască moșia lui din Petrești.

* * *

1720 Mai 1.

Danciul Șarlăul fratele Radului Șarlăul din Târgu-Jiului a vândut Niculei log. ginerele lui Radu Șarlăul partea lui de moșie din Petrești.

„Și am scris eu Staico Cupeț cu învățătura dum-„nealui și martor.

* * *

1722 Apr. 19.

Cesăriceasca Administrație însărcinează 6 boieri ca să aleagă părțile de moșie ale lui Mihai Cupețul din Târgu-Jiului și alții.

In numele prea sfinții cesaricești măriri și prențepul Valahii dencoce de Olt, Domnul nostru prea milostiv:

† Dumneavoastră 6 boiari, anume Matei Ispravnicul Bălăcescul, i Barbul Răoșanul, i Stoica vătaful Brăiloiul, i Gligorie Iuzbașa Buziloiul, i Alixandru log. Mărgineanul, i Fota Rugină: către ačastą facem în știre, că aicea la noi spusă Mihai Cupețul de la Târgul-Jiiului zicând că are moșie de zeastre și de cumpărătoare, în hotarul Dăneștilor, denpreună cu cumnatu-său Pârvul Reanghea și cu Dumitrașco Tofan și vrând Mihai Cupețul, și cu Pârvul Reanghea și Dumitrașco Tofan, ca să-și aleagă părțile lor de moșie deoparte de către alți moșneani, pentru care au fost venit — mai nainte, la boiarii deputați de le-au fost făcut carte la dumneavoastră ca să meargeți să-i așăzați, și n'ați putut atunci ca să meargeți, să le ispráviți

de care iată, că v'am dat iar pă dumneavoastră la mijlocul lor ci să căutaţi să vă strângeţ(i) cu toţii la un loc la ača moşie, fiind toţi moşneanii şi cumpărătorii de faţă, şi să le cetiţi toate scrisorile cine ce va fi având la mănile lor, şi foarte cu dreptate şi cu frica lui Dumnezeu să le luaţi seama şi să-i aşăzaţi, trăgând moşia pe trei locuri după obiceaiu, alegând partea lui Mihai Cupeţul şi a Pârvului Reanghea şi a lui Dumitraşco Tofan deoparte şi a celoralalţi moşneani de altă parte, puindu-le şi semne după obiceaiu, ca să ştie cine pă unde va ţinea, ca să nu mai aibă pricină între dânşii, şi să le daţi şi scrisori pă la mănile lor, ca viind aici la noi, să le dăm şi noi cărţi de stăpânire ci să le isprăviţi să nu mai cu jalbă. Ačasta poruncim.

Craiova, Ap. 4. l(ea)t 7230 (1722).

George Cantacuzino
R. Golescul.

* * *

1723 Aprilie 4.

Staico Bengescul consilier al chesariceştii Măriri, venind prin Târgu-Jiului şi trăgând în casa vărului său Clucerul Costandin Brăiloiu[1]), i-a dăruit o vie în dealul Bălăneştilor.

† Staico Bengescul consiliiarul al chesariceşti Măriri, dat-am ačastă a mea adevărată scrisoare dumnealui vărului Costandin Cliuč. Brăiloiul: pentrucă aducându-mă Dumnezeu la casa dumisale şi văzind din m(i)la lui Dumnezeu că are dumnealui coconi şi cocoane şi le trebuiaşte multŭ; milostivitu-m'am de am dăruit un loc de vie în

1) Str. sf. Nicolae. — Brăiloii aveau case şi în Vădeni şi în Drăgoiani, afară de cele din Târgu-Jiului.

dealul Bălăneştilor, care loc iaste al nostru de la moşi de la strămoşi: ca să pue dumnealui vie, coconilor dumnealui vie. Ca să rămâe veačnică pomenire părinţilor noştri şi nouă, şi am dăruit-o de a mea bun(ă) voe şi am dat cartea mea la 6 boiari şi megiaşi dinprejurul locului ca să aleagă acel loc, şi să-l însemnează, şi iar să dea scrisoarea lor la mâna dumnealui pe seamne şi pe aşezământŭ, ca să poată stăpâni dumnealui cu bun(ă) pace de către alţi moşneani din Bălăneşti, şi când am dăruit eu acest loc de vie dumnealui fost-au mulţi boiari martori care să vor iscăli mai jos şi pentru credinţă mai jos mi-am iscălit numele, şi amŭ pus peceatea, ca să s(e) crează.

Staico Bengescul.

Dositheu mon(ah) Brăiloiul mart.
Nicodim eg. Tism. mart.
Costandin Strâmbeanul.
Matei vornic [1]) Brăiloiul mart.
Şerban Grădişteanul mart.
Dum(i)traşco Urd(ă)reanul.
Con. Urdăreanul mart.

* * *

1723 Apr. 18.

† De vreame ce întâmplarea cea viitoare iaste netocmită: şi încă şi îngerilor neştiută, aşijderea şi eu viindu-mi ceasul morţii: şi scurtarea vieţii am socotit până îmi sunt minţile întregi şi am putut de am vorbit ca s(ă) dovedescu gâ(n)dul mieu la moştenitorii miei cei adevăraţi: întâi să-mi facă pofriebaniea (pogrebania, înmormân-

1) Ispravnic.

tarea) şi pomenire a treia zi şi a noua zi şi la patruzeci de zile până la plinirea anului.

Iară din moşii să s(ă) ştie că am vândut partea mea de moşie din Sişeşti de sus stj. 40 nepoată-mea Asprei, afară din partea nepotul-mieu Drăghici, şi am dat părintelui Dosothei stj. 7 ½ cu tal. unu, stânjenu şi dintr'aceşti bani am luat una oca ceară şi tal. unu, iar ceilalţi bani nu mi-au mai dat. — Să s(ă) ştie că am dat eu Dumitraşco Părăţul cunınatu-mieu Lepădat Renghea un loc în Necături. — Să s(ă) ştie că am dat eu Dumitraşco Pârâţul o livadie în Pescarea ohamnică ca să o stăpânească finu Mihai Ştefulescu. . . . .

Adecă să se ştie că am luat eu Dumitraşcul Părăţul taleri 50 de la nepotu-mieu Drăghici în partea Bârsăştilor. Deci eu Dumitraşco Pârâţul făcut-am această deată la moartea mea cu sufletul mieu şi mărturisesc înaintea lui Dumnezeu şi înaintea judecăţii.

Eu Dumitraşco.

Eu Mihai Căm. ot Târgu-Jiiu.
Eu Gheorghe Dănişi.
Eu Costandin Pâhă.

* * *

1724 Iunie 15.

Mai mulţi orăşeni din Târgu-Jiului dau adeverinţă înscris pentru încotropirea unei moşii ce Şarlăii din Târgu-Jiiului o aveau în Petreşti, de către Dosoteiu Brăiloiu, fiul Banului Cornea Brăiloiu.

† Adec(ă) noi aceşti megiaş(i) care mai jos ne vom pune iscăliturile şi peceţ(i)le, dat-am ačast(ă) scrisoare a noastră ca s(ă) fie de bun(ă) şi adev(ă)rat(ă) mărturisanie

jup(â)neasei Voicăi care au fost dup(ă) Radul Şarlăul şi Nicolei ginere-său pentru moşiia ce iaste a Şarlăilor de moştenire şi de cumpărătoare den Petreşti, pentru care moşie ştim şi mărturisim cu sufletele noastre înnaintea lui Dumnezeu şi înaintea dreaptei judecăţ(i) cum că iaste a lor bun(ă) şi dreapt(ă) moşie şi-au stăpânit-o tot Şarlăii cu bun(ă) pace, iar n'am auzit nici de părinţii noştri nici dentralţi oameni nici noi nu ştimŭ cum că s(ă) fie văndut Şarlăi cuivaşi ceva den moşiia lor ci încă ş(i) cât au trăit Şarlăii cei bătrâni, ştim că au mai cumpărat moşii, iar nu au vândut, iar acum văzu(ră)m că să scoal(ă) părintele Dosotheu Brăiloiul ca s(ă) le ia moşia lor zâcândŭ cum că ar fi cumpărat dumnealui Banul Cornea, nu ştim câînd şi de la cine, de care alt nu ştim făr câtŭ ştim, că mai demult Şarlăii îşi da birul lor os(ă)bit de ţar(ă) la cămara domnească la sutaş şi pe acele vremi fiind zapciu mare pe judeţ dumnealui Banul Cornea şi cu dumnealui armaşul Pătru Obedeanul şi cu Dumitraşco Spineanul. Iar Şarlăii cum zâcem îş da birul lor os(ă)bit de ţar(ă) şi apuca dumneaalui Banul Cornea pe Şarlăii de plătiră şi birul sălişţii Petreştilor, căci că oamenii fugis(ă) de năpăşti ca acealea au fugit şi oamenii din Târgul-Jiului, care încătro au putut şi nefiind moştenii la pământul lor, dumnealui Banul Cornea au arat grâu, porumb şi ce-au fost voia dumneaalui, ca pe nişte moşii făr de stăpânii lor şi cosiia livezile pân(ă) cândŭ au dat Dumnezeu de au venit moşneanii iar la pământurile lor şi iar ş-au stăp(â)nit cineş pământul cu bun(ă) pace pân(ă) acum: aşa ştim şi mărturisim, cum şi mai sus am zâsŭ şi am dat aceast(ă) scrisoare a noastră de ad(e)vărat(ă) mărturisanie şi pentru credinţa am pus mai jos iscăliturile şi peceţile ca să s(e) crează.

Iun. 15 dni (zile) leat 7232.

Eu Pop(a) Badea ot Târgu-Jiiului mart.
Pătru Brezil mart.
Stoica Ţenche mart.
Eu Iorga Bot(o)rog mart
Dumitraşco H(ă)rănaciu mart.
Iorga Corlan, mart.
Fota brat ego mart.
Gheorghe Teoc mart.
Eu Andriţa mart.
Ion Hotoboc, mart.
Mihalcea Şteful, mart.
Iordachie Şteful, mart.
Kostandin Păh(ă) mart.
Dumitru Tăbac. mart.
Necula Ţenche, mart.
Gheorghe Gheorgoiul, mart.
Tudor Manea. mart.
Gheorghe Cioromela, mart.
Iorga Soroiul, mart.
Andrei Soroiul, Iorga Pirtea, mart.
Ion Mânzu, mart.
Gheorghe brat ego, mart.
Preda Brezil, mart.
Eu Stan ot tam, mart.
Eu Nicola Vîlsan ot Târgu-Jiiului de ani 100, *«şi n'am pomenit să să mai fac(ă) acest lucru»*.

* * *

1729 Febr. 20.

Nicola Nicolici căpitanul sîrbul din Târgu-Jiului dă zapis Măriei-Sale prinţului G. Cantacuzino fiul lui Şerban-Vodă, cum că i-a vândut un laz din hotarul Târgu-Jiului, cu ştiubeiu, unde a fost teascul şi din lazul sf. sale părintelui Dositheiu Brăiloiul până în lunca Hamărăzii. Prinţul G. Cantacuzino a fost fiul lui Şerban-Vodă Cantacuzino (1679—1688), iar părintele Dositheiu, fiul marelui Ban al Craiovei Cornea Brăiloiu, şi a fost consilier împărătesc în timpul Chesaricescii Administraţii (1718—1739) sub Banul Craiovei Prinţul G. Cantacuzino.

Dositheiu monahul, călugărit cu sîlnicie de Nicolae Mavrocordat, se numea pe mirenie Dumitraşco Brăiloiul şi era ginerile jupânesei Maria Băneasa a Banului Barbu Milescu. Jupîneasa Maria era vară primară cu Vodă Constandin Brâncoveanu. Fiul lui Dositheiu, Toma Brăiloiu a luat în căsătorie Maria Cantacuzineasca, iar fiica sa Stanca pe Constandin Obedeanu.

† Adecă eu Nicola Nicolici căp(i)t. sărbul de la Târgul-Jiiului, ‖ dat-am acest adevărat zapis, luminatului Mării

Sale Gheorghie Canta||cuzino, fiul răposatului Mării Sale, Şărbuan Cantacuzino || Voevod. Ca să fie de bună credinţă cum să să ştie, că eu de a mea || bună voe, am venit la Măriia Sa de am văndut Mării Sale un laz || din hotarul Târgului Jiiului în banŭ gata tal. optsprăzeace, care laz || şi mie îmi iaste de cumpărătoare, dupe cum zapisul de cumpărătoarea || acelui laz arată, care zapis, l-am dat Mării Sale: deci || Măriia Sa să aibă a ţinea şi a stăpâni acest laz cu ştiubeiul || şi unde au fost teascul din lazul sfinţii sale părintelui Do||sitheu Brăiloiul, pănă în lunca Hămărăzii, cât l-am stăpânit eu cu || bună pace de acum înai(n)te, să fie Mării Sale moşie || stătătoare şi coconilor, nepoţilor şi strănepoţilor Mă||rii Sale câţ(i) Dumnezeu va dărui în veci, pentrucă am văndut de || a mea bună voe, şi nesilit de nime, şi când am făcut acest || zapis fost-au şi mărturii care să vor iscăli mai jos, şi eu || pentru mai adevărată credinţă am întărit cu iscălitura || şi peceatea mea, şi am scris acest zapis eu Părvul Roşianul og. de la canţelariie, cu zisa şi învăţătura dumnealui || Căp(i)t. Necolci, şi l-am şi iscălit pe dumnealui neştiind carte.

Craiova, Fev. 20, dni (zile) leat 7238 (Pecete)

Nicolae Sârbul Nicolici Căp(i)t. vânzător.

* * *

1730 Februarie 18.

S'a dat în Târgu-Jiului, de către Chesariceasca Administraţie carte jupânesii Ioanei Şarlăoaia din oraş, ca să-şi stăpânească o parte de moşie din hotarul Petreştilor, cumpărată de tatăl său, Radul Şarlăul de la Barbul Benetiuc, Dumitru Covlea, Dumitru Racea şi Preda Covlea din Petreşti.

* * *

1732 Ianuarie 24.

Preda fiul lui Dumitru Racea cu fratele său Mihul vând Căpitanului Puznicu din Târgu-Jiului și Ioanei soției acestuia o siliște în hotarul Petreștilor.

† Adec(ă) eu Preda feciorul unchiașului Dumitru Racea dinpreună cu frate-meu Mihul, dat-amŭ zapisul mieu la cinstit(ă) mână dum(nealui), Căpitan Puznic din Târgul Jiiului și la mâna dumneaei jupâneasa Ioanei, ca să fie de mare credință precum să s(ă) știe că i-am vândut dum. o siliște în hotariul Petreștilor care siliște iaste alăturea cu moșia dumnealui cu capul din sus dă în drumŭ și cu capul de la val(e) dă în Gâțul și alăturea cu a Radului Popescul și i-am vândut-o de a noastră bun(ă) voie drept bani gata 35 g(albeni) car(e) siliște i-am vândut-o dum. moșie moșteană să aibă de acum înainte a o stăpâni cu pace dumnealui și coconii dumnealui și nepoții dum(nealui) și strănepoții dum. cât(i) Dumnezeu îi va dărui de acum și până în veacŭ, și când noi am făcut acest zapisŭ au fost mulți megiiași, mart(ori), car(i) să vor iscăli mai jos și me-am pus iscălitura și deagetul în locŭ de pecete ca să s(e) crează.

Ianuarie 24 zile 7240.

Eu Preda snă (fiul lui) Dumitru Racea.
† Eu Dumitru Câmpeanul mart.
† Și am scris eu Stoian Diaconu cu zisa lor.

* * *

1733 Noembre 4.

Stoica Lupan dinpreună cu fiul său Lăpădat vinde jupânului Mihai Cămărașu din Târgu-Jiului 2 curături între iazuri pe lângă moara dumnealui, care sânt între ale

Piticilor mărginindu-se la deal cu locul lui Diochie, iar la vale cu al Totoräştilor cu 9 fiorini.

† Adec(ă) eu Stoica Lupan din Târgul-Jiiului, dinpreună cu fiiul mieu Lăpădat: ‖ dat-am acestŭ al nostru adevărat zapis: la mâna dumnealui jup(â)nului Mihai Cămăraşŭ din Târgul-Jiiului: precum să să ştie, că i-am vândut dum(nea)lui 2 curături între iazuri pe lângă moara dum(nea)lui, care sântŭ între ale Piticilor: şi dela ‖ dealŭ dau cu capul în locul (lui) Diochiie: şi de la vale, dau cu capul în locul Totoră‖ştilor, şi i-am vândut dreptŭ flor. 9, şi i-am vândut de a mea bun(ă) voe şi cu ştirea ‖ tuturor megiaşilor, ca s(ă) stăpânească dum(nea)lui cu bun(ă) pace dum(nea)lui şi coconii dum(nea)lui şi nepoţii dum(nea)lui şi strănepoţii dum(nea)lui cât(i) Dumnezeu îi va dărui ‖ şi când am făcut acest zapis fost-au mulţi oameni buni şi boiari care să vor iscăli mai jos, şi eu pentru adevărat(ă) credinţe ne-am pus iscălitura şi deagetul în loc de peceate ca să s(e) crează.

† Eu Stoica Lupan din Târgul-Jiiului vânzetor.

† Eu Lăpădat snŭ ego vânzatori.

Şi am scris eu Gheorghie snŭ (fiul lui) Rustea Croitorul ot Târgul-Jiiului.

* * *

Craiova, 1734 Aug. 18.

Chesariceasca administraţie a Banatului Olteniei însărcinează pe boierii: Alexandru Mărgineanu, Mihail Gâlcescu, Constandin Cepleanu şi Dumitraşco Crăsnaru, ca să cerceteze pricina dintre Mihai Cămărăşelul din Târgu-Jiului şi moşnenii din Dăneşti.

Dumneavoastră 4 boiari anume Alexandre Mărgi-

neane, Mihai Gâlcescule, Costandine Cepleane şi Dumitraşco Crăsnarul, care sânteţi luaţi de Mihai Cămărăşelu de la Târgu-Jiiului şi de moşneanii de la Dăneşti sud Gorj, că aici la noi Cesari: Administraţie au jăluit Mihai Cămărăşălul cum că au cumpărat moşie în hotarul Dăneştilor, şi el n'are nici un folos de la dânsa, ci iar moşneanii vânzători o stăpânescu, pentru aceaia luând ačastă poruncă de la Matei Sănătescul care iaste rânduit în loc de comisărel să vă strângă pe dumneavoastră când va fi la zioa şi sorocul ce să va pune, să vă strângeţi câte 4 boieri acolo în faţa locului, unde fiind toate părţile de faţă să cercetaţi din scrisorile ce să vor fi având vechi şi noaoă, şi din alte doveade ce să vor arăta acolo şi dupe cum să va afla cu dreptate să adevăraţi şi să osebiţi acea parte de moşie ce au cumpărat-o Mihai Cămărăşelul. Aşijderea şi moşnenii de acolo, de vor avea ceva pricină între dânşii, pentru moşie încă să-i îndereptaţi şi isprăvind acolo să meargeţi şi la altă moşie iar a lui Mihai Cămărăşelul anume Şuşăştii de jos, ce iaste alăturea cu hotarul Târgul-Jiiului, precum şi neşte locuri ce au cumpărat în hotarul Petreştilor ce iaste alăturea cu Dăneştii care iară îi sânt de cumpărătură, încă să îndreptaţi unde să fie toate părţile de faţă ca să nu să facă înpresurare şi nedreptate la vre-o parte, şi dupre cum veţi afla cu dreptate înpreună cu toate pricinile doveadele şi seamnele hotarului moşii să puneţi în scris şi supt iscăliturile dumneavoastră să trimiteţi la noi Chesari: Administraţie pentru hotărârea·

Salchausen Coll.

G. B. Vlasto. Ştefan Părşcoveanu.

* * *

1735 Noembrie 13.

Caplea jupâneasa răposatului Iorga Dumitrescu din Târgu-Jiului dimpreună cu fii ei Nicola şi Ion, vând cumnatului său Mihai Cămărăşelul partea sa de moşie din Dăneşti, pentrucă acesta a plătit datoriile socrului ei Dumitraşco Dumitrescu, ale unchiului ei Iane Dumitrescul şi ale soţului ei Iorga Dumitrescu.

† Adec(ă) eu Caplea jup(â)neasa răposatului dum(nea)lui Iorgăi Dumitrescul din Târgul-Jiiului dinpreună ‖ cu fečorii miei anume Nicola i Ioan, dat-am acestŭ al nostru credinčos zapis ‖ la mâna dum(nea)lui cumnatului Mihai Cămărăşelul din Târgu-Jiiului: precum să s(e) ştie ‖ că rămăind datorie dela socrul mieu Dumitraş(co) Dumitrescul şi dela unchiul mieu Iane ‖ Dumitrescul, şi dela soţul mieu Iorga Dumitrescul: şi la moartea dum(nea)lui l-au şi comăndat ‖ cumnatul Mihai, deci apucându-mă datornici pe mine ca să plătescŭ ş(i) eu neavând ‖ cu ce plăti şi având dum(nea)lui cumnatul Mihai moşie la Dăneştii sud Gorj ‖ şi având şi noi puţinea moşie la Dăneşti: au hotărât dum(nea)lui moşia dum(nea)lui ‖ şi a noastră cu toată cheltuial(a) dum(nea)lui şi s'au ales partea noastră . . . . şi am vândut dum. (de aci înainte ca în toate actele).

Eu Caplea Dumitreasca vânzetoare.
Eu Nicola snŭ Iorgăi Dumitrescul vânzetor.
Eu Ioan snŭ Iorgăi Dumitrescul vânzetor.

Popa Badea ot Târg(u)-Jiiului mart.

Şi am scris eu Pop(a) Gheorghie ot Târgul-Jiiului cu învăţătura jup(â)neasii Caplea.

4 Noembre 1736 (7245).

Constandin Andreescu din Târgu-Jiului vinde Măriei Sale Doamnei Roxanda a prinţului G. Cantacuzino partea sa de moşie din Dăneşti de zestre dela Dumitreşti din Târgu-Jiului.

† Adec(ă) eu Costandin Andreescul dat-am al mieu adevărat zapis || la luminat(ă) mâna Măriiei Sale Do(a)mnei Rucsandei Cantacozinit, precum să s(e) ştie că ne-(a)m vândut to(a)t(ă) partea || de moşie din Dăneşti cât mi-s'au ales di la patru boiar(i) || însă în lat stâ(n)j(eni) 8 şi în lungŭ să s(e) ştie din Bănuţa || pân(ă) în lacul lui Lazăr în şanţŭ precum zice în ocolnica || no(a)stră car(e) ieste la jupânul Mihai Grecul, fiindcă ar(e) şi || dumne(a)lui moşie to(t) de zeastre cu min(e) dela Dum(i)treşti || deč eu ajungându-m(ă) vreme de neputinţă am venit la jupânul Mihai de l-am întrebat va s(ă) o cumper(e) ača parte || de moşie a mea, dumne(a)lui a zis că nu pot ci s(ă) o vânzŭ un||de voi găsi: deci eu m'am dus la Măriia Sa răpăosatul Gheorghie Cantacozino de am fost luat bani: şi zapis de stăp(â)||nir(e) nu i-am fost făcut atunci pân(ă) mi s'au ales moşia iar acum || alegându-mi-s(e) am venit la Măria Sa Do(a)mna de am preţuit || aceşti stâ(n)j(e)ni de moşie însă stânj. câte bani 45 şi mi-au || dat aceşti bani to(i) în mâna mea şi i-am dat ačastă moşie || č scrie mai sus să-i fie Măriei Sal(e) şi coconilor şi nepoţilor || strănepoţilor Măriei Sal(e) moşie în veac, pentru că am vândut de || a mea bun(ă) voe şi cu ştirea tuturor moşteanilor miei şi pentru mai adevărat(ă) credinţ(ă) am scris eu cu mâna mea şi mi-am || pus şi iscălitura mai jos ca s(ă) se creaz(ă).

Costandin Andreescu vânzăt(ori).

Târgu-Jiului 9 Aprilie 1743 (7251).

Iana femeia Nicăi Aprodul vinde împreună cu fii săi o livadie în Lazuri jupânului Mihai Cămăraş al II-lea:

† Adec(ă) eu Iana f(ă)meaia Nicăi Aprodul din Târgul-Jiiului înpreun(ă) cu fe‖čorii miei: anume Drăghici i Tudosie, dat-am acesta al mieu adevăratŭ zapis la mâna dumnealui jup. Mihai, ca să fie de adevărată ‖ credinţe, precum să s(e) ştie, că fiindu-i eu dumnealui datoare (loc liber) şi ‖ neavând cu ce plăti şi apucându-m(ă) dumnealui şi neavând să-i dau dum. bani i-am dat ‖ o livade în Lazuri, care iaste cu zapis şi i-am dat şi zapisul vechi: într'aceşti bani ‖ ce i-am fost dum. datoare ca să-i fie dum. moşie ohamnică să o stăpânească cu bun(ă) pace dumnealui şi coconii dum. şi nepoţii şi strănepoţii ‖ câţ(i) Dumnezeu îi va dărui în viac, şi i-am vândut-o de a mea bun(ă) voe şi cu ‖ ştirea tuturor oamenilor miei şi a megiiaşilor şi când am făcut ‖ acest zapis au fost mulţi boiari şi preoţi i megiiaşi care să vor iscăli ‖ mai jos şi seamnele să s(e) ştie, înprejur, în capul Lazului lu Tărtab în piiatră ‖ dreptŭ în sus în vălča în capul Lazului Cătăroaei drept în Amărade ‖ (rupt) arăturii lui Bărcan în piiatra cia mare ‖ şi ačastă livade iaste cia cu fântâna lui Bilug, şi pentru adevărata ‖ credinţe m'am iscălit mai jos şi mi-am pus deagetul în loc de pecete ‖ ca să s(e) crează.

† Eu Iana fămiaia Nicăi Aprodul şi cu fečorii mie(i) Drăghič i Tudosie.

† Eu Para(s)chiva fomiaia Iorgăi Aprodul mart.

† Pătraşco snŭ ego Iorgăi.

† Popa Badea ot Târgul-Jiiului mart.

† Popa Drăghič ot Curpinel mart.

Şi am scris eu Popa Mathei ot Târgul-Jiiului cu zisa Ianei, Diiaconul Stoian ot tam mart.

1743 (7251) Iunie 29.

Mihai Şteful din Târgu-Jiului, cumpără o vie în dealul Bălaneştilor dela Danciul şi Vlăduţu Covlea din Preajba cu 602 zloţi şi 60 bani.

† Adecă eu Danciu Covlea din Preajba i Vlăduţul Covlea iar de acol(o) dat-am zapisul nostru de bună şi adevărată credinţă la mâna dumnealui, vărului Mihai Şteful ot Târgul-Jiiului precum să se ştie că i-am vândut noi toată partea de viie dumnealui din dealul Bălăneştilor cu bună voirea noastră, şi cu ştirea fraţilor noştri, însă răzvoare de viie 6, şi răzvorul de câte rânduri 3, şi în capul vii despre răsărit în lat până în drum sânt stj. 6 ½ cu ţealină cu tot şi în capul vii despre apus în lat până în drum sânt stânj. 9 ½ iar cu ţealină pân(ă) în talpa pimniţăi lui Ion sin Andricăi Stoian: însă i-am vândut în ban(i) gata zloţi 602 şi bani 60 ca s(ă) fie dumnealui moşie moştină şi fečorilor dumnealui şi nepoţilor şi strănepoţilor dumnealui câţ(i) Dumnezău i-va dărui pân(ă) în veac. Şi când am făcut acest zapis au fost mulţi oamen(i) şi preoţi mărturi(i), care să vor iscăli mai jos pentru crezământ, şi pentru credinţă ne-am iscălit şi noi mai jos şi ne-am pus şi degetul în loc de peceate ca să s(e) crează.

Eu Danciul Covlea din Preajba vânzător.

Eu Vlăduţul Covlea brat (fratele) Danciu ot tam (de acolo) vânzător.

Eu Ion Covlea brat Danciul ot tam, martor.

Eu Mihalcea Şteful ot Târgul-Jiiului, martor.

Eu Dumitru Olariu ot Târgul-Jiiului, mart.

Eu Preda Brezilă ot Târgu-Jiiului, mart.

Şi am scris eu Popa Barbul ot Târgul-Jiiului cu zisa lor.

* * *

Târgu-Jiului 7 Martie 1751 (7259).

Drăghici Pârâţul din Tg.-Jiului vinde moşia sa din Iaşi, alăturea cu hotarul Romaneştilor lui Barbu şi Chirco Teleşti din Iaşi cu 17 taleri.

† Adecă eu Drăghici Pârâţul nepotul postialnicului Iane ‖ din Târgul-Jiiului, dat-am acestŭ adevărat şi încredinţat ‖ al mieu zapis la mâna (lui) Barbul Telescul şi a frăţini ‖ său Chirco[1]) şi a nepotu-său Ilie precum să s(e) ştie că i-am vân‖dutŭ o parte de moşie ce au fostŭ cumpărat-o moşu mie(u) Iane alăturea cu hotarul Romăneştilor, de la Teleşti Lăudăteşti, drept ban(i) gata tal. 17: însă la ‖ răsărit st(ăn)j. 10 şi la mijloc st(ân)j. 19 şi la apus st(ân)j. 22 şi acastă moşie am stăpânit-o pân(ă) acum cu bun(ă) ‖ pace, iar acum m'au ajunsŭ lipsă şi am vândutŭ iar ‖ Barbului Telescul sin (fiul) Pătraşco, şi lui Ilie nepotu-său ‖ de a mea bun(ă) voe să o stăpânească ei cu bun(ă) pace ei fečorii ‖ nepoţi, strănepoţi câţi Dumnezeu le va da şi pentru că eu me-am luat ‖ toţi ban(i) ce am fost dat, şi când am făcut acest zapis ‖ au fost şi oameni din satŭ de la Eşani mart. cari şi mai jos ‖ să vor iscăli tot anume, şi pentru mai adevărată ‖ credinţă m'am iscălit mai jos ca să s(e) crează şi me-amŭ pus şi deagetul în locŭ de peceate.

† Eu Drăghici Pârâţul vânzătoriu din Târgu-Jiiului.
† Eu Stančul Telescul mart.
† Eu Dragotă brat Barbul mart.
† Eu Drăghici Telescul mart.

Iar din noi cari vor întoarce ban(i) să s(e) pri-

1) Cuvintele «şi a frăţini-său Chirco» sunt tăiate.

mească şi să fiem (fim) frat(i) tot(i) iar cine nu va da lipsit să fie de moşie.

Şi am scris eu Popa Ioan de la Iaşi cu zisa lui Drăghici Pârâţul.

*
* *

1754 Febr. 20.

Ion sân Iorga Dumitrescu şi Nicola fratele său din Târgu-Jiului vând lui Pârvu Cămărăşelul partea lor de moşie din Dăneşti şi mai jos se vede: Şi am scris eu Pop(a) Gheorghie Ţenchia din Târgul-Jiiului cu zisa dumnealui.

*
* *

1754 Oct. 12.

Radul Brăiloiul biv vel pitar din oraş, cumpără de la Soborul m-rei Tismana o viie în dealul Bălăneştilor, cu 30 taleri. Viea fusese dăruită m-rei de jupâneasa Maria soţia jupânului Matei Brăiloiul Vornicul, la moartea acestuia pentru pomenire. Cu banii luaţi, soborul a cumpărat altă vie mai în apropiere de m-re, ca să o poată îngriji la timp şi cum se cade, căci din pricina depărtării viea se părăginise.

Ca egumăn, vedem:
Gherasim arh.
Ca eromonahi:
Visarion şi Iosif.

*
* *

1755 (7263) Ianuarie 27.

Adec(ă) eu Nicola Lupulescul din Târgu-Jiiului dat-am zapisul mieu la mâna dumnealui jupânul Radu din Târgu-

DIMITRIE C. FRUMUŞANU
pag. 112, 185—187.

Jiiului şi pentru mare şi adevărată credinţe care ne vom iscăli mai jos pe anume precumŭ să s(e) ştie că i-am vândut o livade jupânului Radu din lazuri şi care livade dă cu capul despre răsărit în părău şi dila deal dă într'a lui Ion Hoţul: şi dila vale dă într'a coconului Pârvu: şi alăturea cu a Cioromelei şi am vândut-o cu ştirea megiiaşilor miei şi cu ştirea fraţilor miei şi a fečorilor şi am vândut-o însă tl. 5 drept bani gata să fie dumnealui aceasta, moşie ohamnică de acum pân(ă) în veac, să fie copiilor dumnealui şi nepoţilor şi strănepoţilor câţ(i) Dumnezău îi va dărui, şi pentru adevărat(ă) credinţă ne-am iscălit mai jos ca să s(e) crează şi ne-am pus degetul în loc de pecete.

Eu Nicola Lupulescul vânzător.
Eu Popa Lazăr, martor.
Eu Gheorghe Soroiu, martor.

Şi am scris eu Costandin cu zisa Nicolei Lupulescul, vânzătoriu.

* * *

1755 Martie 4.

Barbu Văcărescul marele Ban al Craiovei, porunceşte ca după copia cărţii răp. Ban Constandin Ştirbei din 1717 să aibă a stăpâni orăşanii din Târgu-Jiiului, moşia Frăsinetul.

Barbul Văcărescul vel ban al Scaunului Craiovei
şi ţării du peste Olt.

„Ačastă copie a cărţii răposatului Costandin Ştirbei vel ban, poruncind de s'au scos den cuvânt în cuvânt de Lupul dascălul slovenesc de la şcoala domniască den Bucureşti fiind ve(a)chie şi stricată pecum să arată că pe

unde s'au putut citi au scris. Iar pe unde nu s'au putut citi au lăsat loc gol. Drept aceia dar poruncim ca după copia ačasta, să aibă a ţinea şi a stăpâni moşiia ačasta Frăsinetul toţ(i) oroşanii den Târgul-Jiiului pe seamnele ce să coprind în cartea răposatului Costandin Ştirbei banul, precum au stăpânit mai nainte vreme părinţii şi moşii lor, ačasta scriem.

Barbul Văcărescul vel ban.

*
* *

Târgu-Jiului, 18 Martie 1756 (7264).

Chera soţia lui Cheran vinde împreună cu ginerii şi fetele sale un loc cu pomi şi bordeiu lui Aceadur Armeanul cu 32½ taleri.

† Adeacă eu Cheara soţia lui Chearan dinpreaună cu ginearii ‖ meai cu featele meale, dat-am acestŭ increadinţat ‖ zapisŭ alŭ nostru, la m(â)na dumnialui jupân(u)lui ‖ Ačadurŭ Arŭmianu preacumŭ să s(e) ştiie că i-amŭ ‖ vândutŭ dumnialui unŭ locŭ cu pomi i cu borŭdeaiu ‖ carea locŭ este între Neagulŭ şi între ginearile ‖ meau Costia şi i l-amŭ vândutŭ în bani gata ‖ t(a)l. trăizăci şi doi jumătate şi i l-amŭ vândutŭ dă a no(a)stră bun(ă) voe deaci să aibă dumnialui ‖ a-lŭ stăpâni dăspre noi şi dă cătrea tot ŭneamulŭ ‖ nostru iară sculâ(n)du-să cineva cu fră (vre) o pricin(ă) să avăm a răspunde noi iară nu dumnialui şi cândŭ ‖ s'au făcutŭ ačăstŭ zapisŭ au fostŭ mulţŭ ‖ oameni dă cinste carea mai josŭ să vorŭ iscăli ‖ şi pă(n)tru mai adăvărat(ă) crădi(n)ţă ne-am iscălit ‖ mai josŭ ca să s(e) criază.

Eu Cheara amŭ vândutŭ.
Eu Stoianŭ zătŭ Cheara.

Eu Costia zătŭ Cheara.
Eu Ilie Clauş zătŭ Cheri.
Eu Vasilie martor.
Eu Stan martur.
Eu Neagu zătŭ Stoianŭ martor.
Eu Manea Mătăsariul mart.
Eu Radu mărturăi.
Eu Stoianŭ sân Voinia marŭturŭ.

Şi am scris eu Ionu Bărŭbierŭ cu zisa dumnialorŭ.

* * *

Târgu-Jiului, 26 Mai 1756 (7264).

Caterina femeia lui Simion Mătăsariu cu fiul său Enache a vândut lui Constandin Viardes casa cu prăvălia cu curtea şi 1/2 grădina sa din Târgu-Jiului cu 55 1/2 taleri.

Dat-am zapisul mieu la mâna dum. jupânului Costandin Veardeş || ca să fie de bună credinţă pentru că i-am vândut casa mea din || Târgu-Jiiului cu prăvăliia şi cu curtea cât ţine din pătul || de lângă case pân(ă) lângă grajd în fundul grădinei şi grădina || jumătate drept bani gata tal. 55 1/, înse încheindu-se într'aceşt(i) || bani şi o casă ce mi-au făcut dumnealui mie, şi am vândut de || a mea bună voe să fie dumisale statornic în veaci || şi pentru credinţă am iscălit înpreună şi cu copilul mieu || fiind multe mărturii credinčoasă.

Eu Caterina fămeaia răp. Simion Mătăsariu ot Târgu-Jiiului, înpreună cu fiul mieu Enache am vândut.

(3 martori greci)

Şi am scris eu Popa Dobre, ot Târgu-Jiiului cu zisa Caterinei mart.

Şi osăbit de ačasta am mai rămas dumisale datoare tal. 13 ‖ i bani 90 să am a-i da dumisale fără zăbavă cu mulţămită. ‖ Eu Caterina platnică.

* * *

Târgu-Jiului, 5 Mai 1757 (7265).

Gheorghe Cojocarul din Târgu-Jiului vinde log. Mihai tot de aci partea sa de moşie din Viezuri cu 32 taleri:

† Adecă eu Gheorghe Coj(o)caru snŭ Iorga Aprodu din Târgu-Jiiului ‖ dat-am î(n)credinţat zapis al mieu la mâna dumnealui log(o)fătului Mi‖hai ot tam, precum să s(e) ştie că având eu moşie î(n) hotarul Viezurilor ‖ ce mii-au rămas de la moşu mieu Stan şi de la moaşă-mea Anca fata ‖ Iugăi din Viezuri, care acea moşie au dat-o Iuga din partea lui a patra ‖ parte de zăstre din câmpŭ şi dinŭ pădure şi din apă şi din plaiu viilor şi din siliştea satului şi di peste tot hotarul, după cum scrie de la leatu 7089 (1581) Aug. 2, care la hotărniciia ce s'au făcut acum trăgându-să ‖ tot hotaru mi s'au ales şi mie ačast(ă) parte de moşie de zăstre ‖ pe la capu moşii despre răsărit stânjeni 37 ½ şi pe la mijloc stânjeni 75 ‖ şi la capu despre apus stânjeni 143, şi neputând eu ca să o stăpânescŭ ‖ fiindu-mŭ peste mână, m'am tocmit cu log(o)fătu Mihai de i-am vândut ‖ ačastă parte de moşie ce să numeşte mai sus, î(n) tal. 32, căzându-i-să ca să o cumpere fiind că şi dumnealui mai are cumparături de la ‖ acestŭ moşŭ Iuga, să o stăpânească cu bună pace de către totŭ ‖ neamul mieu şi de către moşneani din Viezuri, dum. şi copii, nepoţ(i), stră‖nepoţ(i) câţ(i) Dumnezeu îi va dărui pân(ă) în veacŭ, că i-am vândut-o de a mea bună ‖ voe şi cu ştirea tuturor megiiaşilor, şi când s'au făcut acest zapis au fost ‖ neguţ(ă)tori şi oameni de isprav

care să vor iscăli mai josŭ: şi pen||tru mai adevărată credinţă m'am iscălit cu mâna mea ca s(ă) (se) crează || pentru hrisovu ce să numeşte mai sus au rămas la mine fiind că mai am scrisŭ || într'însul şi alte moşii.

† Eu Gheorghe Coj(o)caru ot Târgu-Jiiului vânzători.
† Matei Rasoveanu ot Târgu-Jiiului mart.
† Alicsandru Rasoveanu ot tam mart.

Şi am scris eu Niţu cu zisa lui Gheorghe.

* * *

Târgu-Jiului, 1757 August 4.

† Adec(ă) eu Gheorghie Soroiu snŭ Opriţa din || Târgu-J(iiu) dat-am acestŭ încredinţatŭ zapis al mieu || la mâna lui Drăghici Bâlteanu precum să să ştie că i-am || vândutŭ casa mea din Târgu-J(iiului) cu silişteа casei câtŭ || iaste partea mea însă din drum pân(ă) aproape de frasin || de unŭ pasŭ şi mearge în susŭ şi pân(ă) în părău cu pometu || toată şi i-am vândut-o de a mea bună voe, dreptŭ || bani gata tal. 20 şi cu ştirea tuturorŭ megeaşi||lor să o stăp(ân)ească Drăghici cu bună pace el şi copii lui || până în veacŭ şi câ(n)d am făcut acestŭ zapisu au fostŭ mulţi || megeaşi care mai josŭ să vor iscăli şi pentru credinţă || m'am iscălitŭ mai josŭ ca să s(e) crează.

„ Eu Gheorghie Soroiu snŭ Opriţa vânzător din Târgu-J(iiului).
„ Eu Ghiorghie Soroiu snŭ Andreiŭ mart. ot Târgu-J(iiului).
„ Eu Stoica Judeţul mart. ot tam.
„ Eu Preda Pondichie mart. din Târgu-J(iiului).
„ Eu lionŭ zăt Corlan martor.

† Eu Popa Costandinŭ mart.
„ Pop(a) Lazăr mart. ot Târgul-Jiul.
† Eu Dumitru Soroiu martor.

Şi am scris eu Costandin Roşu cu zisa lui Ghiorghie snŭ Stanču Soroiu.

Adălmaş vin oca 6, cu bani 60.

† Şi iar să să ştie că am vândutŭ eu Ghiorghie Soroiu || snŭ Andrei la mâna lui Drăghici Bâlteanu, siliştea || mea din Târgu-J(iului) care silişte este alătu||rea iar cu siliştea văru-mieu Ghiorghie Soroiu snŭ Stan||ciu dreptŭ ban(i) gata tal. 7, bani 60, şi ačastă || silişte iaste din Frasin în latŭ pân(ă) în siliştele Po||pei Costandin Ţeanchea şi iaste în lun(g) pân(ă) în siliştea || lui Ghiorghie Chieorcea (rupt) şi i-am vândut-o de a m(ea) bună voe să o stăpânească cu bun(ă) pace pân(ă) în veac || şi câ(n)d am făcut ačastă scrisoare au fost mulţi oameni || megeaşi mărturie şi pentru credinţă m'am iscălit mai || josŭ ca să s(e) crează.

† Eu Ghiorghie snŭ Andrei Soroiu vânzător.
† Eu Barbu Vâlčanu mart.
† Eu Ionŭ zăt Corlan martor.
† Eu Barbu Judeţu martor.
† Eu Gheorghe snŭ Stanču Soroiu martor.

† Şi am scris eu Costandin Roşu cu zisa lui Ghiorghie snŭ Andrei Soroiu.

* * *

14 Septembre 1760.

Porunca lui Scarlat Vodă Ghica către Caimacamii Craiovei pentru a judeca pricina dintre Gherghe Săftoiul şi Ilinca din Tg.-Jiului pentru nişte râmători, berbeci etc.

† Млⷭ҇тїю бжїю Іѡ Скарлат Григорїе Гика ввд и гнь давать гвми сїю повеле||нїю гвн [1]). Cinstiţi şi credinčoşi boerii Domniei Mele dumv. Caimacami ai Scaunului Craiovei săn(ă)tate, vă facem Domniia Mea în ştire că aici || la Domniia Mea au dat jalbă Gherghe Săftoiul din sud Gorj pentru Ilina || fămeia de l(a) Târgul-Jiiului zicând jăluitoriu cum că ar fi având pricină || de socoteală pentru nişte râmători i pentru nişte berbeci pentru care || pricină i-ar fi luat jăluitoriului o casă şi un gheozdan cu multe || scrisori şi din pricina aceia i s'ar fi tras multă pag(u)bă după cum || mai pe larg veţi înţeleage din răvaşu lui de jalbă ce au dat la Domniia || Mea şi din foaia lui ce arată şi de alte jafuri ce i-au făcut ci dar iată că vă scriem Domniia Mea să trimiteţi să aducă pe acea || Ilina de care să jălueşte şi puindu-o de faţă cu jăluitoriul să le luaţi seaama cu amăruntul pentru toate pri||cinile ce va arăta făcându-i socoteala pă dreptate şi ori în ce chip veţi găsi cu cale şi cu dreptate să hotărâţi prin carte de ju||decată şi ce va fi de înplinit să-i şi înpliniţi aşăzându-l || şi odihnindu-l de acolo ca să nu mai vie cu jalbă, iar cându || vre-o parte nu să va odihni după alegerea ce le veţi face || cu soroc şi cu carte de judecată să-i trimiteţi şi aici || la divan і сам речех гвми [2]).

Io Scarlat Grigorie Ghica Voevod.

Cu mila lui D-zeu, Domn.

Pecete mică
octogonală
cerneală roşie
vulturul şi boul

* * *

1) Cu mila lui D-zeu Io Scarlat Gr. Ghica Voevod şi Domn, dă Domnia Mea această poruncă a D.-Mele.

2) Şi însuşi Domnia Mea am zis.

1763 (7271) Februarie 18.

Radu Brăiloiu din Târgu-Jiului, cumpără moşie în hotarul Corcoi dela Evdochie feciorul lui Drăghici Covlea din Petreşti.

† Adecă eu Ivdochie fečorul lui Drăghici Covlea nepot lui Dumitru Covlea ot Petreşti înpreună cu fraţii şi cu verii miei, cari mai jos să vor iscăli, dat-am acest al nostru încredinţat zapis la cinst. mâna d-lui vel pit(ar) Radul Brăiloiul, pantru că având noi moşie în hotaru Corcoi de cumpărătur(ă) de moşu nostru dela Alexe Armaşu şi acum făcându-să hotărnicie cu 24 boieri s'au ales şi partea noastră de către răsărit st(â)nj. (rupt) şi pe la mijlocu moşiei stâ(n)j. . . . cincisprezece şi pe din jos stâ(n)j. (rupt) şi fiind noao trebuinţă de bani, amvenit la dum. mai sus numitul vel pit. de i-am vândut aceşti stâ(n)j, de moşie în bani gata tal. 11, bani 30 de a noastră bună voe, ca să fie dumnealui, i coconilor, nepoţ(i), i strănepoţ(i) moşie moştină în veci şi pentru credinţă am iscălit eu cu mâna mea, fiind şi credinčoas(e) mărturii carii sânt mai jos iscăliţi.

† Eu Dochie am vândut statornic.
Eu Dumitru Covlea.
Eu Filip.
Eu Barbul.

Şi am scris eu Popa Dobre ot Târgu-J(iiului) la Fev. 18, 7271, mart(or).

* * *

1763 Mai 10.

Radu Brăiloiu Peşteraru vel pitar a cumpărat de la Radu Paharnicu şi de la frate-sâu Ion, feciorii Danciului

Birceanu, moşie din hotarul Drăgoenilor, din hotarul Cârligu şi din hotarul Corcoi cu $13 \frac{1}{2}$ taleri.

„Şi am scris eu Popa Dobre ot Târgu-J(iului) cu zisa lor, mar(tor).

* * *

16 Apr. 1767 [1]).

Preda fiul lui Nicola Brezilă vinde o silişte de casă din Târgu-Jiului diaconului Ilarion dela m-rea Tismana;

„Care silişte iaste alăturea cu siliştea Hotoboilor . . . drept taleri 5 . . . însă iar să s(e) ştie până unde mearge seliştea, despre răsărit, dă cu capul în săliştea Pârâţului şi despre ameazăzi mearge alăturea cu drumul uliţei şi despre apus mearge cu capul spre Jii. Scriitor: Costandin Dascălul Arjoca. Mărturii: Ilinca femeea lui Chieanu Brezil, Dumitru Ţenchea, Dumitru şi Ion Olariu, Preda Pondichi, Costantin Roşu.

* * *

1763 Iunie 16.

Constantin Veardeş din Tg.-Jiului [2]) cumpără moşie în Drăgoieni dela Gherghe Săftoiul şi fii acestuia, Mihai şi Gheorghe.

† Adecă eu Gherghe Săftoiul fečorul Danciului Săftoiul din Drăgoiani, înpreună cu feciorii miei Mihai şi Gheorghe, cari mai jos ne vom iscăli, dat-am acest adevărat zapis al nostru la mâna dum. jupânului Costantin Veardeş, ca să fie de bună încredinţare, că având

1) Condica Tismenii No. 1, fila 485 b. şi 486 a.
2) Ctitor fondator al bisericii catedrale.

noi mare trebuinţă de bani, am venit la dum. de ne-am rugat ca să ne dea bani pe moşiia din Drăgoiani sud Gorj şi ne-am tocmit cu dumnealui st(â)nj. de moşie cât(e) bani = tal. 1 însă pe toată partea noastră ce ni s'au ales de dumnealor boiari hotarnici pe la mijlocul moşiei stâ(n)j. 171$^{1}/_{2}$ şi ne au dat toţ(i) bani deplin în mâna noastră şi noi i-am dat acest zapis al nostru înpreună şi cu toate scrisorile ceale veichi, hrisoave domneşti i zapisă, i foae de înpărţarea stâ(n)j. de la boiarii hotarnici i cartea dum. boiarilor hotarnici de alegerea stânj(i)nilor ce ni-au venit de moştenire şi de cumpărătoare şi i-am vândut dum. de bună voia noastră să-i fie dumnealui moşie moştină în veaci, fiilor, i nepoţ(i) strănepoţ(i) în veaci, însă aceşt(i) stâ(n)j. de moşie sânt aleş(i) alăturea cu partea lui Mihai Rugină de pe la deal, şi când am făcut acest zapis au fost multe credinčoase mărturii carii să vor iscăli mai jos şi noi pentru credinţa ne-am pus şi degetele lângă iscăliturile noastre în loc de peceate.

Eu Gherghe Săftoiul am vândut înpreună cu fii miei anume:

Mihai snŭ Gherghe Săftoiul.
Gheorghe snŭ Gherghe Săftoiul.
Popa Matei, mart.

Şi am scris eu Popa Dobre din Târgu-J(iiului) cu zisa lui Gherghe Săftoiul, mart(or).

* * *

1763 Oct. 5.

Biv vel pitarul Radul Brăiloiul, împrumută pe Barbu sân Petru Voiculescu din Frăteşti, cu fiii lui Matei, Co-

standin, Tănasie şi Cornea, cu 15 taleri, pentru care stăpâneşte — ca zălog — moşia lor în timp de 2 ani.

„Şi am scris eu Popa Dobre ot Târgu-J(iului) cu zisa lor mart(or).

* * *

1766 Febr. 9.

Radul Brăiloiul biv vel pitar, cumpără 16 stânjeni în hotarul Drăgoianilor de la Constandin sân George Brăiloiul cu 16 taleri.

* * *

1766 Martie 14.

Răducan (Radul) Brăiloiul biv vel pitar (din Târgu-Jiului) cumpără de la Gherghe Igoianul şi de la soţia acestuia Sanda, moşie în Corcoi 36 stânjeni cu 36 taleri.

* * *

Târgu-Jiului, 22 Ianuarie 1769.

Radu Cupeţul cumpără de la Procopie Cucui jumătate din siliştea acestuia alături de a sa cu 10 taleri.

† Adec(ă) eu care mai jos mă voi iscăli ‖ dat-a(m) acest încredinţat zapisŭ al mieu la mâna ‖ dum. jupânului Radu precu(m) să s(e) ştie ‖ că i-am vândut sălіştea jumătat(e) care iast(e) ‖ alăturea cu dumnealui drept bani gata ‖ t(a)l. 10, adecă zeace, să o stăpânească ‖ dum. şi copii dum. câţ(i) Dumnezău i va dărui ‖ şi i-am vândut de a mea bună voe şi cu ştirea ‖ tuturor megiiaşilor şi când i-am vândut au fost mulţi oameni martor(i) care mai jos să vor ‖ iscăli.

Eu Procopie Cucui vânzător.

Eu Maria sora lui Procopie.

Şi am scris eu Barbul Ştefulescu cu zisa d(umnea)lui şi mart(or).

* * *

1771 Mai 8.

Carte de Judecată.

Aici înaintea noastră au tras la judecat(ă) Gheorghie Igoianu pe Barbul judeţul i pă Răduţul Cismariul i Dumitru Soroiul vechil despre partea oroşanilor moşneni ot Târgu-Jiiului zicând că având Mihai log. o silişte şi cu casă aici în faţa Târgului ce să vecineşte cu Mihnea Cojocariul şi cu Răduţul Cizmariul, care cât au trăit Mihai log., în vieaţa lui au stăpânit acea silişte cu casă-i, şi după moartea lui fiind el cumnat ce ţine pe soru-sa, toat(ă) clironomiea lui au rămas supt stăpânirea lui, precum şi acea silişte şi acum numiţi oroşani să sculară cu pricină şi nu-l îngădueşte să stăpânească siliştea şi caută prin judecat(ă) să aibă dreptate. Inpotriva acestor zisă arată oroşani zicând, că de mai nainte, fiind Mihai logofeţăl la ispravnici, după vremi prin hatâr i-s'ar fi dat acea silişte, fiind pământul oraşului, de ar fi făcut casă şi cu aceea ar fi stăpânit. La ačasta de va fi şi fost Mihai Logofeţăl, alte nedreptăţi s'ar fi putut a face, iar de a lua un ispravnic moşie şi să-i dea prin hatâr nu este cu putinţă. Mai vârtos că Mihai log. să adeverează, că la acea silişte au avut stăpânire 20 de ani şi într'atâţia ani, mulţi ispravnici s'au schimbat, şi de era dreaptă moşiea lor nu îngăduia pe Mihai log. s'o stăpânească şi nu-şi căuta prin judecat(ă). S'au cunoscut că oroşanii la aceasta, lucruri neadevărate arată, dar pentru ca să să adevereze lucru şi mai bine, am întrebat şi pe Gheorghe Igoianu de au

cumpărat Mihai log. acea silişte să ne arate zapisul acei cumpărături, au răspuns că au avut zapis dar fiind cu alte scrisori ascuns în bolta unei besărici de aici din Târgu-J(iiului) la vremea răzvrătirii, înfierbântarea hoţilor spărgând acea boltă împreună cu alte lucruri ce au fost acolo s'au luat scrisorile şi cu acel zapis.

Şi fiind pricina într'acestaş chip am dat ca să mărturisească Barbu judeţu i Răduţu Cizmariu i Dumitru Soroiul de ştiu ei, că n'au cumpărat Mihai log. acea silişte şi n'au stăpânit într'atâţia ani. N'au putut să mărturisească. Am găsit cu cale Gheorghe Igoianu să stăpânească siliştea cu tot cuprinsul ei ce l-au avut Mihai log. cu bun(ă) pace de către Barbu judeţu i Răduţu Cizmariu i Dumitru Soroiul şi de către toţ(i) oroşani şi mai mult pricină să nu fie, ačasta.

Hagi Stan Jăianul med(elnicer).

* * *

Târgu-Jiului 2 Aprilie 1774.

Voichiţa soţia lui Preda Cucul din T.-Jiului dă lui Gheorghe Dunca şi fratelui său Sandu feciorii lui Vlăduţ Săftoiu din Drăgoeni actul de vânzarea viei din Şişeşti, primindu-şi rămăşiţa de bani, ce aceştia rămăseseră datori.

„Adecă eu Voichiţa fomeia care mai jos mă voi iscăli dat-am zapisul mieu || la mâna lui Gheorghe Dunca i la mâna frăţini-său Sandu fečoriilor || Vlăduţului Săftoiul din Drăgoeni precum să să ştie că vânzându-le || bărbatu mieu în viiaţa lui trei răzvoare de vie, în bani t(a)l. $16^1/_2$ || tocmai stânjini în lungŭ 123, în lat sâ(n)jini 4, care aceste răzvoare de vie le-au fost cumpăratŭ bărbatu || mieu de la Dum(i)tru Hăidău din Pişteştii, care ačast(ă) vie

au vân||dut-o bărbatu mieu de anii 12 care nedând toţi bani atunci || la cumpărătoare(a) viei nu i (li) s'au fost datŭ zapisul de vânzare, care acum la leat. 1774 dându-mi şi acei bani care nu i-au fost datŭ atunča || dinnaintea dum-(nea)l(or) ispravnicilor, i-aamŭ datŭ acest zapisi || de a mea bun(ă) voe la mână-le ca să o stăpânească cu bun(ă) pace de către mine şi de către fičorii miei şi i-am dat şi || zapisul de vânzare şi să o stăpânească ei şi copii din || copii lor şi nepoţi şi strenepoţi câţii Dumnezeu îi (le) va dă||rui şi cândŭ s'au făcut acest zapis au fost mulţi oameni de is||prav(ă) martori, care mai jos să vor iscălii şi m'am iscă||litŭ mai jos ca să să creaz(ă), ačasta.

Eu Voichiţa fomeia Predei Cucului ot Târgu-Jiiului vânzătoare.
Eu Dum(i)tru sin Predei Cucu vânzători.

Eu Ioan Bălt(eanu) cap(i)t(an) mart.
Dumitraşco log. mart.
Ioan v(is)t. log. martor.
Eu Coda Bubăilă ot Târg mart.
Eu Gheorghe Căprariu martor.
Eu Anghel Teşicăul Căprariu ot Băl(ă)neşti mart.
Şi am cheltuit cu acest zapis pân(ă) l-am făcut tal. $1\,^{1}/_{2}$.

In 1781 Apr. 25, Ispravnicii judeţului confirmă actul:

† Acest zapis de viie de cumpărătur(ă) s'au cercetat şi de către noi || unde fiind toţ(i) moşteani de faţ(ă) şi nefiind tăgăduit şi avândŭ veaiche stăpâ||nire să aibă a stăpâni şi de acum înnainte acolo unde au cumpărat || după cum să cuprinde în zapis şi or în ce parte va cădea acela ce-i va veni || partea pă acolea măsurând locul şi cu cuprinsul ei să meargă să-ş(i) ia || de la vânzător(i)

vii aceia, iar cumpărător(u) să stăpânească(ă) neclătit || fiind veaiche cumpărătur(ă) şi netăgăduită.

Ion Seulescul. Ioniţă Crăsnariu.

* * *

24 Aug. 1774.

Ilarion Archidiaconul dărueşte m-rei Tismana două silişti în Târgu-Jiului" din care selişte una o am cumpărat eu de la Preda Brezilă ... iar ceealaltă selişte să numeaşte „cu Părul" care o am luat schimb de la văru-mieu popa Badea . . . aceaste selişti sânt alăturate amândoauă şi să face tot una . . . care selişte sânt alăturea cu drumul şi cu un căpătâiu merge până în apa Jiiului şi alt căpătâi merge până în drum [1]). .

* * *

6 Mai 1775.

Maria Matei Voinigescul fata lui Nicola Ţenghea, vinde dintr'o silişte căp. Anastasie cu 12 taleri: „din seliştea ce mi-au dat fraţii miei de zestre . . . în lat până în curtea isprăvnicească lângă Puşcăria veche şi în lung din drum până în isvorul fântânii. Scriitor Badea Ţenghe(a) brat ego Maria [2]).

* * *

Târgu-Jiului, 12 Iulie 1775.

Căp. Dobre Sârbu dărueşte o silişte nepotului său Cornea fiul lui Vlad Giurgiuveanu.

† Scrisoarea mea la mâna nepotului Cornei fe||čorul

1) Condica Tismenii I fila 486 a.
2) Ibidem I fila 486 b.

fărtatului Vladu Giurgiuveanu precum ‖ să să ştie că o sălişte care au fostŭ casa ‖ mea ča vechie pe ia şi casa am mutat-o la uliţ(ă) şi au rămas sălişt(e)a şi ačastă sălişte iaste ‖ în dosu casăi Tismenei şi alăturea cu a lui Gherman şi alăturea cu Voivodiču şi cu ca‖pu de la vale dă în drum: şi ačastă sălişte am ‖ dat-o mai susului numit Cornei, să o stă‖pânească în veacŭ cu bun(ă) pace despre mine ‖ şi despre tot neamul mieu ce au fostŭ stă‖pânirea socru-mieu şi eu am dat-o de danie şi ‖ am iscălit ca să să creaze[1]).

Dobre Sârbu căp(i)t. vânzetori.
Radu Cupeţu mart.
Alecsandru Rasoveanu mart.
Gheorghe Mătoc mart.
Gheorghie Rovinariu.

Pe verso:

Cornea vinde căp. Stoian siliştea de mai sus cu 9 tal.

„Adecă eu care mai jos mă voi ‖ (iscăli) dat-am zapisul mieu la mâna ‖ dumnealui Căpitanului Stoian ‖ precum să (se) ştie că i-am vândut dumnea‖lui o silişte ce am cumpărat de la jup. Dobre drept tal. 9, adecă ‖ noa şi cine va havea pricin(ă) să-şi ‖ caute cu jup. Dobre iar cu mine ‖ sau Căpitan Stoian să n'aibă nimini(i) ‖ nimic şi am i(s)călit mai jos ca s(ă) (se) crea‖ză.

Cornea vâ(nzător).
Căpitan Dobre vânzăto(r).

*
* *

1777 Martie 30.

Ilie sân Dima Tabacu din Budieni vinde siliştea sa

1) C. Dimitriu, Str. Clemenţii.

STATUA LUI TUDOR VLADIMIRESCU
pag. 280.

din oraş pe Putna[1]) Căpitanului Ioniţă Scorţan cu 10 tal.

Siliştea a trecut apoi în posesiunea popii Ion Bălănescu.

* * *

1777 Aprilie 20.

Act de vânzare.

† Adec(ă) eu Matei Corlan deînpreună cu nepoatele meale, care mai jos ne vom iscăli, dat-am zapisu nostru la mâna dum(nea)lui jup(â)nului Costandin Ştefulescu precum să s(e) ştie că i-am vândut o sălişte de cas(ă) din Târgul-Jiiului drept taleri 11, adec(ă) unsprăzăce, car(e) sălişte iaste dila vale de biserică peste pârâu al(ă)turea cu a log. Costandin Pâhă şi am vândut-o de a mea bun(ă) voe şi cu ştirea tu(tu)ror rudeniilor meale şi a mo(ş)nenilor, ca să fie dumnealui moştenire, copiilor lui, nepoţilor, strenepoţilor, câţi Dumnezeu îi va dărui şi când am vândut această silişte au fost şi alţi megieaşi mar(tori) şi pentru creidnţa ne-am iscălit mai jos ca să s(e) crează.

Eu uncheşu Matei Corlan vânzător.

Eu Dumitra nepoata lui, înpreună cu soru-mea Stana, vânzătoare.

Eu Nicolae sân Ion Corlan mart.

Eu Popa Mihai Dumitrescul mart.

Şi am scris eu Barbul log. sân Nicola Mihalča ot Târgul-Jiiului cu zisa şi învăţătura lui, şi mart.

* * *

Târgu-Jiului, 5 Mai 1777.

Ioanichia Monachia vinde lui Sandu Bărsăchie o silişte cu 9 taleri şi un obroc de grâu.

1) Strada Clemenţii.

Adec(ă) eu care mai jos mă voi iscăli, dat-am acest încredin||țat zapisŭ al mieu la mâna lui Sandul Bărsăchie ot Târgul-||Jiiului precum să s(e) știe că o săliște de cas(ă) de aici din Târgu-Jiiului ce est(e) alături cu săliștea cu jup. Gheorghe Mătocu i cu a lui || Ion Ciocoiu, fiind jălojit(ă) drept t(a)l. patru la Stănicu tot de aici || însă săliștea cu casăle și (în)tâmplându-s(ă) de s'au arsŭ casăle || de catane la vremea trecutei răzmi(ri)ți, acum înaintea || judecății am întorsŭ eu acei t(a)l. 4, lui Gheorghe sân Stănicu || și me-am luoat săliștea supt a mea stăp(â)nire, dar || fiind eu fost sărac(ă) slab(ă) și neputinčoas(ă) și ne având alt(ă) chiver||niseal(ă), amŭ vândut-o mai susului numit Sandu în t(a)l. 9 || adec(ă) noaă, obroc de grâu unul. Ci să aibă dum(nea)lui a o stăpâni cu bun(ă) pace el fečorii, nepoții, strănepoții lui câț(i) Dumnezău îi va dărui, pentru că ačast(ă) săliște de mai || nainte iar(ă)și de la neamul lui s'au fost cumpărat și el avu cădere || a răscumpăra și pentru mai adevărat(ă) credință m'am iscă||lit mai jos puind și mărturii.

Eu Ionichia Monachia vânzătoarea.
Eu Căp. Dobre Sârbul mart.
Eu Radu Cupețu mart.
Eu Căp. Cost(andin) Veardeși mart.
Eu Co(a)nda Județul ot Târgu-Jiiului mart.
Eu Ion Rușescu Căprariu ot Curtișoara mart.

Eu Stanču log. amŭ scris cu zâsa și învățătura numi||tei vânzătoare însă după hotărârea judecățăi și mart.

* * *

1778 Febr. 3.

Pârvul postelnicul din Târgu-Jiului a fost tras în judecată de Oprea Jupceanul din Baia de Aramă cum că

socrul acestuia vânzându-i 2 părţi din moşie de la Dăneşti, Pârvul postelnicul s'ar fi întins şi peste Văsălaţi moşia jeluitorului şi cere rescumpărarea vânzării. Apostolache fiul lui Pârvu (acesta murise) aduce crisovul lui Radu Şerban Basarab din 1607, dovedind că moştenesc locurile din Dăneşti de la strămoşul său Dumitru Dumitrescu Cupeţul din Târgu-Jiului.

„Dip(e) jalba ce au dat Mării Sale prea luminatului şi prea înălţatului nostru Domnŭ Io Alexandru Io Ipsilant Voevod, Oprea Iupceanu ot Baia de Aramă sud Meh(e)-d(in)ţ(i) pentru Pârvu post. ot Târgu-Jiiului cum că în vremile trecute fiind socru-său căzut în grea datorie şi având 2 părţi de moşiie le-ar fi vândut la acest numit, care moşie să numeşte Dăneşti şi mai fiind alt hotar de moşie ce să numeşte Văsălaţii să înpreun(ă) în capet(e) cu acest(e) 2 moşii, şi peste hrisovu ce arat(ă) să întinde de cuprinde şi ceialalt(ă) moşie jumătate, şi din pricina lui nu-şi poate agonisi nimic de pe moşiia Văsălaţii şi face cerere ca să răscumpere vânzarea socru-său cu pricin(a) că numai socru-său s'au iscălit la zapisul vânzării, iar copii şi fetele lui nu s'ar fi iscălit „şi ni să porunceşte ca să-i punem de faţă să le cercetăm pricina, şi prin carte de judecat(ă) să li să hot(ă)rască şi ce va fi de înplinit să li să înplinească(ă) şi să-şi afle jăluitorul dreptate, iar neodihnindu-să vre-o parte cu carte de judecat(ă) să-i trimitem la divan. Dup(ă) porunc(ă) viind Apostolache sin Pârvul post. în locul tăt(â)ni-său fiind el mort, s'au înfăţişat cu numitu jăluitori înaintea noastră, şi întrebându-l ce are a răspunde la ačasta. Au arătat cum că ačastă moşie de la moşii şi părinţii lui au pomenit stăpânind nestrămutat pân(ă) acum, arătându-ne şi un hrisov al răposatului Radu Vod(ă) nepotul răp. Io Basarab Voevod de la leat 7115 (1607) Mai 28, de ani 171 ce scrie pe numele lui Du-

mitrescu ot Târgu-Jiiului ce-i este stremoş în care să cuprinde toate cumpărăturile ce au cumpărat de la fieşte care moşnean, din hotarul Dăneştilor, dup(ă) care stăp(â)nire ce au avut au fost luatŭ Mihai Cămărăşelu moşul lui Apostolache patru boeri hotarnici din porunca Chesariceştii administraţii la vremea Nemţilor de au făcut hotărnicie la acea moşie alegând părţile fieşte-căruia moşnean de moştenire cât şi de cumpărătoare, care carte de hotărnicie s'au văzut şi de noi fiind de la leat 1735, Noem. 13, de ani 43 şi de atunci pân(ă) acum au stăpânit nestrămutat, iar la hotaru ce să numeşte Văsălaţii fiind osăbit şi-l stăp(â)neşte numitu Iupceanu înpreun(ă) cu cetaşii lui Zăicani la care el nu are nici o trebuinţe şi nič că să întinde la stăp(â)nirea acelui hotar, înpotriva ačasta ne-au arătat Oprea Iupceanu o copie după un hrisov veichi al răp(o)s. Radu Vod(ă) ot leat 7052 (1544) de ani 234 ce scriia pe numele unui Dan pârcălab cu care punea pricin(ă) că ar fi arătând semele hotarului pân(ă) în Lupoaia şi Apostolache n'ar fi stâpânind numai pân(ă) acolo ci s'ar fi întinzând cu stăp(â)nirea pân(ă) în Zlaşti şi cu ačasta li s'ar fi scurtând hotarul Văsălaţii„ cercetând cartea de hotărnicie acelor patru boeri să văzu că toate părţile de moşie ce i s'au alesŭ răp. Mihai Cămărăşelu fieşte care trăsură să adeverează pân(ă) în Zlaşti, iar nu arat(ă) pân(ă) în Lupoaia, dup(ă) cum şi la hrisovu răp. Radu Vod(ă) ce scrie pe numele lui Dumitru Dumitrescu strămoş lui Apostolache, iar să văzu cuprinderea cumpărăturilor din hotaru Dăneştii tot pân(ă) în Zlaşti, dip(e) care s'au urmat şi hotarnicia deci prin cercetarea ce le-am făcut s'au cunoscut că osăbit că numitu Iupceanu n'are cădere a răscumpăra vânzările socru-său de sumă de ani trecuţi ci şi făr(ă) de cale umbla cu acel hrisov veichi să scurteză hotaru Dăneştilor cu nume de

Lupuaia şi să-şi lungască hotaru Văsălaţilor de vreme că hrisov. răp. Radu Vod(ă) ce este dat lui Dumitru Dumitrescu strămoşu lui Apostolache arat(ă) pân(ă) în Zlaşti cum şi hotărnicia a patru boeri care hotărnicie fiind de ani 43, cu care şi nelipsit(ă) stăpânire au avutŭ de atunci pân(ă) acum n'am putut să o stricăm cu acel hrisov vecihi al răp. Radu Vod(ă) de ani 234 mai vârtosŭ cu moşii şi părinţii lor au fost tot la partea locului având stăpânire uni cu alţii într'atâta sum(ă) de ani de avea cădere de ce nu-şi căutà ci tocmai acum caut(ă) lucru ne adevărat dup(ă) cum şi sfâ(n)ta pravilă poruncеşte că un om ce nu-şi va căuta moşia lui pân(ă) în treizeci de ani fiind tot la un loc să lipseşte de dânsa drept aceia am dat ačastă carte lui Apostolache ca să aibă a-şi stăpâni partea lui de moşie dup(ă) hrisov. răp. Radului Vod(ă) şi dup(ă) hotărnicie cu bun(ă) pace de către Oprea lupceanu şi mai mult(ă) pricin(ă) între dânşii să nu fie, ačast(a).

Costandin Văc(ărescu) biv vel stoln.

* * *

1778 Noemvrie 10.

Act de vânzare.

† Adecă eu Vuichiţa soţiia răposatului Barbu Brezălu care şi mai jos mă voi iscăli dat-am încredinţat zapisul mieu la mâna Radului Neguţŭ precum să să ştie că i-am vândut o curătură de doao fălci de locŭ care curătură iaste alăturea cu hotaru săliştoari care stăpâneşte dum. Dumitraiche Gianovu ş'acea curătură iaste în hotaru Târgului, capu din sus dă în livadia Pârvului Lupulescu, iară capu din jos mearge până în fântâna ce au făcut-o Ion Volintiru alăturea cu casa lui Matei Hărănaciu pe despre răsărit, şi i-am vândut-o drept bani gata tal. $3^1/_2$

adecă trei şi jumătate şi i-am vândut-o de a mea bună voie cu ştirea tutulor megiiaşilor ca să-i fie stăpânire lui fečorilor lui nepoţilor strănepoţilor câţi D-zeu îi va dărui şi m'am iscălit mai jos ca să să crează.

Eu Voichiţa soţiia Barbului Brezălă, vânzătoare.

Eu Pârvul Lupulescu, martor.

Şi am iscălit şi eu Ioniţă sân popa Dobre, cu zisa şi învăţătura lor, şi martor.

* * *

Târgu-Jiului, 11 Martie 1779.

Ioniţă fiul popii Dobre din Târgu-Jiului vinde o silişte de casă de peste Hodinău lui Constantin Mecu cu 5 taleri:

„Adecă eu Ioniţă sân Popa Dobre ot Târgu-Jiiului precum să să ştie că am vândut o sălişte de casă de peste Hodinău ce iaste alăturea cu săliştea lui Pătru Hotea pe despre răsărit iar despre apus pe marginea Hodinăului şi lungu cu un cap dă î(n) săliştea Fotei zet (ginerile lui) Costandin Bărşicu, alt cap î(n) săliştea lui Rugină, şi am vândut-o de a mea bună voie şi am vândut-o lui Costandin Mecu drept bani gata t(a)-l(eri) 5, ca să-i fie lui stăpânire nestrămutată lui, copiilor lui, nepoţilor, strănepoţiior câţi Dumnezău le va dărui până î(n) veac şi când s'au făcut acest zapis au fost mulţi oameni martori şi ne-am iscălit mai jos ca să să crează.

Eu Ioniţă sân Popa Dobre vânz(ă)tori

Eu Coandă Judeţu mart.

Eu Radu Sâma mart.

* * *

17 Iulie 1779.

Act de împăciuire.

† Adecă eu Dumitru Boiangiu din Târgul-Jiiului, dat-am adevărat şi încredinţat zapisul mieu la mâna sf. sale părintelui igumenului Climent dela sf. mânăstire Crasna precum să să ştie, că dând Bogoslov monah moşie de danie la sf. m-re a treia parte la călugăria lui, fiind pricină pentru o selişte de casă lângă biserica Neguţătorilor[1]) care mi-au fost vândut-o mie şi eşind înaintea prea sf. sale părintelui episcopului ne-a rânduit neguţător să ne înpece şi având eu altă selişte de casă ce am cumpărat-o şi eu dela Gherghe Săftoiu, despre răsărit alăturea cu casa Giurcăi ciz(marul), despre apus alăturea cu părău însă în lat stj. 11 şi în lung stj. 20, care selişte să aibă a o stăpâni sf. m-re cu bună pace, şi pentru mai adevărată credinţă m'am iscălit mai jos ca să să crează fiind multe obraze de cinste faţă care mai jos să vor iscăli.

Eu Dumitru Boiangiu, adeverezi.
Popa Ion proin (fost) protopop, martor.
Şărb. Dumitrescul, martor.
Toma ot Târg, martor.
Dobre Sârbul, martor.
Dincă, martor.
Eu Radul Cojocarul sân (fiul). Stroe, mart.
Eu Preda Abagiu, mart.

* * *

17 Dec. 1779.

Act de danie.

Adecă eu Ilinca ce am fost soţie răp. Gherghe Breazul ot Târgul-Jiiului, dat-am acest al meu î(n)credinţat

1) Probabil, biserica domnească, de oarece în inscripţie se zice «iaste zidită de dumnialor negustorii Târgu-Jiiului».

zapis al mieu la mâna sf. sale păr. Climent egumenu sf. m-ri Crasna, precum să să ştie că m'am milostivit de a mea bună voe de am dat danie sf. m-ri Crasna neşte locuri de două zile de arătură, care locuri sânt cu capul despre răsărit dă în hotarul Petreştilor, iar cel dela apus dă cu capul în păr, iar î(n) latu despre amiaz î(n) Gornăţăl şi spre Târg în iazul Şarlăochei, care într'acele locuri despre iaz sânt şi nişte pruni, ce sânt îngropaţi copii miei anume Pârvu i Costandin şi am dat şi pruni ca să să pomenească; şi iar am dat şi o vie ce iaste în dealul Pişteştilor cu obraţ cu ţealină şi cu pruni, după cum va spune zapisul cel vechiu, partea mea răzoare 2 adecă două cu obraţul lor câte 2 şi iar am mai dat o selişte dela Obreajie a mea, care iaste casa mea pe dânsa despre răsărit cu capul î(n) pârâu fântânii, despre apus în drumul mare, latul despre amiaz alăturea cu seliştea judeţului Coandă, ce au cumpărat dela Gheorghe Chirieac sin (fiul lui) Breazu, şi acestea toate sf. m-ri Crasna am dat ca să fie pentru pomenirea bărbatului mieu şi a copiilor miei, părinţilor, nepoţilor, moşilor, strămoşilor ca să stăpânească sf. m-re cu pace; după aceasta m'am rugat de părintele şi mi-au dat şi t(a)l(eri) 5 ca să fac o cruce şi o fântână, şi când s'au făcut acest zapis fost-au mulţi oameni buni de ispravă mărturii care se vor iscăli mai jos, şi pentru mai adevărata credinţă m'am iscălit şi am pus şi deagetul în loc de peceate ca să să crează.

Eu Ilinca soţia răp. Gheorghe Breazu, am dat danie.
Eu Radu Cupeţu, mart.
Eu Nicola Hodinău, mart.
Eu Mihai monah, mart.
Eu Radu Neguţ ot Târgu-Jiiului mart.
Eu Radul ot Berilişte, mart.
Eu Sandu Dunca ot Târgu-Jiiului, mart.

PODUL DE FER DE PE JIU
pag. 213.

Şi am scris eu Ioniţă sin (fiul lui) popa Dobre ot Târgul-Jiiului cu zisa şi î(n)văţătura Ilincăi şi mart[1]).

* * *

1780 Fevr. 9.

Act de vânzare.

† Adec(ă) eu, care mai jos mă voi iscăli dat-am încredinţat şi mai adevărat zapisul mieu la mâna părintelui popi lu Janache precum să să ştie că eam (i-am) vândut un loc arături pe lângă Radu, spre răsărit — dela vale al(ă)turea pi lângă Dincă Harănaci — şi cu un cap dela vale dă în livadea dum(nea)lui Jupânului Costantin Bâlteanu — şi cu un cap dela deal dă în răzvoru părintelui popi lui Janache, care l-au cumpărat dela Matei Hărănaciu. Şi l-am vândut de a mea bun(ă)voe în tal. $4^1/_2$, adec(ă) în talere patru şi jumătate şi să stăpânească sfinţiea lui, copiii din copiii dumnealui, nepoţi, strenepoţi, câţi Dumnezău i-va dărui, şi când s'au făcut acest zapis au fost mulţi oameni de crezut, şi pentru mai adevărată credinţa am pus şi degetul în lu (loc) de pecete ca să se crează.

Eu Nicolae Bârsăchie vânzător.

Şi am scris eu Dumitraşco Cojocaru cu zisa numitului şi martor.

* * *

Târgu-Jiului, 10 Aprilie 1780.

Popa Mihai Dumitrescul, Dobre Sârbul Căpitanul, Radu Cupeţu şi alţii cercetează, din ordinul ispravnicilor

1) Arh. St. Condica Crasnei fila 270.

pricina unei silişte a lui Constandin Prodan, vândută de acesta lui Nicolae Moangă.

† Din porunca dumnealor boeri ispravnici am fostŭ ‖ orânduiţi ca s(ă) cercetem o sălişte a lui Costandinŭ ‖ Prodan ce au fost vândut-o lui Nicolae Mo(a)ngă şi ‖ căuta Băroi ca s(ă) scoaţă pe Nicolae zâcândŭ că ‖ este săliştea lor din vechime deci noi dup(ă) ‖ poruncă mărgândŭ în faţa locului strângându-se ‖ şi alţi vecini înprejureni am cercetat cu deamă‖runtu findŭ am(â)ndoaă părţile faţă au arătat vecini ‖ că iaste şi Prodan orăşan vechi ca şi Băroi şi ‖ încă au pus cas(ă) mai nainte acestŭ Prodan de cât Băroi ‖ care (este) din zâlele Neamţului am întrebat şi pe Safta ‖ Băroia ce are a răspunde pentru săliştea ačasta ‖ cu zapis au cu martori are; au răspunsŭ înai(n)tea ‖ no(a)stră că n'are nici zapis nici martori aşij‖derea şi pentru un locşorŭ ce au fostŭ dat Prodan ‖ surori-sa de ş'au fostŭ făcut o căşčoră findŭ vă‖duvă săracă am cercetat deosăbit au fostŭ ‖ tot din săliştea ačasta a lui Prodanŭ ‖ n'au fostŭ altŭ loc deosăbi care şi în vedere ‖ să cunuşte ci aşa am găsit prin vedearea ‖ şi prin părearea noastră aşijderea şi prin ‖ mărturii că n'au Băroii nici o treabă ci e ‖ bun(ă) şi dreaptă a lu(i) Prodan. Iar hot(ă)rârea ‖ rămâne la înţelepčunea dumneavoastră.

Popa Mihai Dumitrescul.
Dobre Sârbu Căp(i)t.
Radu Cupeţu.
Barbu Staroste.
Dumitru Ţenchea.
Matei Tărbăčanu.

*
* *

1780 Iulie 23.

Act de vânzare.

„Adecă eu Dumitra soţiea lui Dumitru Soroiu dinpreună cu fi(u)-meu Gheorghe dat-am zapisul nostru la mâna dum(nea)lui naşul Răducan Cojocaru precum să să ştie că e-am vândut livadiea de supt dealul Târgului, care livade dă cu capul întru a lu(i) Alexandru Tobă şi-am vândut-o cu obraţul ei de pădure, care am stăpânit-o şi noi şi merge la vale în lung până în fântână şi să loveşte cu căpătâiu cu a căpitanului Gheorghe Chiorcea în dreptul fântâni, şi din fântână la vale dă cu capul într'a jupânului Stoian Râmniceanu, după cum ne-au fost stăpânirea veche şi în latul ei despre răsărit până într'a lui Ion Arnăutu peste vâneaţă şi spre apus pâna într'a lu(i) Dumitru Paliţă, care este un gorun şi un păr între noi hotar, şi-am vândut-o de-a noastră bună voe cu ştirea tuturor rudeniilor, în taleri 14, adecă patrusprezece tocmai şi când am făcut acest zapis au fost mulţi oameni martori şi neguţători dă cinste care mai jos să vor iscăli şi ne-am pus şi degetele în loc de pecete, ca să să crează.

Eu Dumitra soţiea lui Dumitru Soroiu vânzătoare.
Eu Gheorghe sân Dumitru Soroiu vânzător.
Eu Matei Brăzilă martor.
Eu Ion Brăzilă mart.
Eu Pătru sân Matei Brăzilă martor.
Eu Dumitru Boiangiu mart.
Eu Nicolae sân Barbu judeţu sârbu martor.
Eu Gheorghe Pătru martor.
Eu Dobre Sârbu martor.
Eu Preda Boiangiu mart.
Eu Costandin Veardeş, mart.

Eu Alexandru Tobă mart.
Eu Vătafu Stoian mart.

* * *

21 August 1780.

Act de danie

SUD GORJ[1])

Adecă eu Marica preoteasa popei lui Lazăr ot Târgul-Jiiului, care pe călugărie l-au chemat Lavrentie, ce s'au călugărit la sf. m-re Crasna şi iarăşi în sf. m-re iaste îngropat şi copilul ce am avut au murit, eu rămâind la multă slăbiciune şi având şi noi parte de moşie în hotarul Târgului î(n) Zlaştii am dat zapisul mieu la mâna sf. sale păr. Climent egumen sf. m-ri Crasnei, precum să să ştie că m'am milostivit de a mea bună voie de am dat danie această parte de moşie, însă două livezi cu locuri arătoare ce să vor găsi fiind că şi răp. popa al mieu au lăsat la moartea lui cât voiu trăi eu să stăpânesc eu, iar la sfârşitul mieu să las sf. m-ri. Drept aceea văzându-mi neputinţa mea de slabiciune am dat aceste locuri sf. m-ri danie ca să mă pomenească pe mine şi pe răposatu călugăr şi pe tot neamul lui ca să fie veacinică această pomenire şi să stăpânească sf. m-re cu bună pace de către tot neamul nostru, iar cine să va scula să strice această danie, să nu fie ertat de Domnul nostru „Isus Hristos“ să fie supt blestemul (a) 318 sf. părinţi de la Nicheia; şi când am făcut această danie s'au întâmplat mulţi oameni de ispravă care să vor iscăli mai jos, şi pentru mai adevărată credinţă me-am pus şi eu deagetul î(n) loc de pecete ca să să crează.

1) Arh. St. Condica Crasnei f. 269 b. şi 270 a.

Eu Marica preoteasa popei Lazăr și pe călugărie Lavrentie, ce am dat danie.

Eu Coandă Judeţul ot Tg.-Jiiului martor.
Eu Ion Corlan din jud. ot Gorj.
Eu popa Ion ot Comăneşti mart.
Eu Alexandru Băloi de la Măzăroi mart.
Eu Gheorghe Teferean mart.
Eu Nicolae Bârsichie ot Tg.-Jiiului mart.

Şi am scris eu Radul Danulescul cu zisa numitei.

*
* *

Egumenul şi soborul mânăstirii Tismana încuviinţează schimbul unui loc din Târgu-Jiiului al lui Stoian Vătaful cu altul al mânăstirii, aflător tot în Târgu-Jiiului.

Mihai igumenul şi tot Soborul sfintei
mâ(năs)t(i)ri Tismeanii.

† De vreme ce dumnealui Vătaful Stoian are 2 locuri de casă în Târgul-J(iiului) pe care unul au făcut casă, între care locurii, are şi sfânta mâ(năs)t(i)re un locşor danie, care locşor, la un căpătâi să alătură cu locul ce au făcut casă dumnealui, iar pe de alt căpătâi să desparte de celălalt loc al dumnealui, cu uliţa cea mare, unde şi loc de prăvălii în capul locului are, şi locul mânăstirii şi locul dumnealui cel de pest(e) uliţă, care fiindu-i dumnealui peste putinţă a ţinea locul cel de peste uliţă, fiindcă să despart de locul cel ce-au făcut dum(nea)lui casă, cu locşoru mânăst(i)rii, au făcut rugăčune sfintei mâ(năs)t(i)ri, ca să facă schimbu, să dea dum. cel de peste uliţă şi să ia locul mâ(năs)t(i)rii ce iaste alăturea cu locul casălor dumnealui, care loc al dum(nea)lui, iast(e) dat de zestre

jupânesii Ilincăi soţii dum(i)sale, şi dumneaei singură au voit a face ačast(ă) schimbare, măcar că iast(e) locul ace-l(a) mai mare, dar dumnealor au primit, că ce va mai prisosi pest(e) locul mâ(năs)t(i)ri, să rămâe iar danie la mâ(năs)-t(i)re, pentru pomenirea sufletilor şi a neamurilor dumnealor, care dup(ă) rugăčunea ce au făcut la sfinţia sa părintele eg(u)m chir Mihail şi la tot soborul sfintei mâ-(năs)t(i)rii, au primit şi sfânta mâ(năs)t(i)re ačast(ă) schimbare şi i s'au dat locul mâ(năs)t(i)rii: ce iast(e) alăturea cu locul casălor dumnealui, şi s'au luat locul cel de pest(e) uliţă asupra stăpânirii mâ(năs)tirii: deci să aibă dum(nea)-lui a stăpânii acel loc cu bună pace, şi de către sfânta mâ(năs)t(i)re, să n'aibă nici o pricină, pentru că cu ştirea şi cu voirea a tot soboru s'au făcut ačastă schimbare, şi s'au întărit cu iscălituri şi cu pecetea mâ(năs)t(i)rii ca să s(e) creaze.

Sigiliul.

Mih(ai) eg. Tism.
Ghermano eromonah.
Nicola ic(onomu).
Visarion eromonah.
Chiril ierom.
Ghenadie erodiacon.

* * *

15 Mai 1781.

Act de vânzare [1]).

Gheorghe Anastasie vinde m-rii Tismana casele şi

1) Condica Tismenii I fila 487.

siliştea sa din oraş „precum să să ştie că având eu nişte case în Târgu-Jiiului cu locul lor, care loc iaste între locul ce au fost casăle isprăvniceşti şi între locul lui Matei Grosariul şi lungul mearge până în vâlceaua fântânii, unde se hotăraşte cu locul Râioşancăi, iar de cealaltă parte căpătâiu (în) uliţa cea mare, care acest loc este cumpărat de căpitanu Anastasie cu bani de la Maria fata Nicolii Ţenchii . ... am venit la sf.-sa (Arhimandritul chir Mihail egumenul)... de le-am vândut în bani gata tal. 400.

* * *

22 Aug. 1782.

Act de danie [1]).

Maria fata lui Nicolae Ţenchea dărueşte m-rii Tismana o parte din siliştea sa: „deci şi eu neavând copii ca să rămâe stăpânitori pe urma mea, deci câtă selişte îm rămăsasă de la căpitanu Năstasie nedată am dat-o jumătate spre baltă care este cu grădina şi cu casa lui Barbonie până în cuptori am dat-o sf. m-ri de danie, ca să nu am uitare de sf. m-re de vecinica pomenire . . . Mărturii: Dumitru brat ego (frate-său) Badea Ţenchea brat ego (frate-său) etc.

* * *

2 Sept. 1782.

Act de vânzare [2])

Constantin Sărdănescu al II-lea Medelnicer vinde casa sa din oraş căp. Anastasie Gheorghiu: „i-am vândut casa

1) Condica Tismenii I fila 488 b.
2) Condica Tismenii I fila 489 b.

mea ce o am în Târgul-Jiiului însă casa cea mare, cu casa din jos, cu grajdiu, cu şopru, cu pivniţa, cu pătul, cu curtea şi cu se liştea casii cât ţine curtea cu grădina cum şi grădina de la deal până în siliştea răp. pitar Brăiloiul şi cu godovanu de peste Jii ce iaste în dreptul casii până în vâneaţă ... cu tal. 300 ... Mărturii: Dobre Sârbul căp. Radu Cupeţu, Gh. Rovinariu . . . Vânzarea n'a avut loc de oarece la 20 N.-bre acelaş an, Sărdănescu vinde m-rii Tismana acelaş loc cu 500 taleri, din care lasă m-rii ca danie 200.

La 10 Ianuarie 1784, Dumitrana nora lui C. Sărdănescu al II-lea Medelnicer pe care îl dedese în judecată de oarece vânduse casele fără ştirea ei, se împacă cu dânsul dându-i zapis de împăcăciune. Martori: Ion Măldărescu fost vătaf de aprozi, Ion Zătreanu fost al 3-lea Vistier, Scriitor Ianache Polcovnicu.

* * *

Târgu-Jiului, 14 Iunie 1784.

Calinic călugărul dărueşte schitului Lainici o casă cu săliştea ei.

Adecă eu Calinic călugăru care pă mirenie m'am chemat Costandin Creţu ot Târgu-Jiiului dat-am acest încredinţat zapisul mieu la mâna sfinţii sale părintelui Atanasie Schimnicu şi la mâna celorlalţi părinţi de la schitul Lainici precum să să ştie că ajungându-mă vreme de m'am călugărit acolea la acest schit neavând alt cu ce ajuta la sfântu schit am dat casa mea de aicea din târg c'o pivniţă cu siliştea şi tot coprinsul ei, care casă cu săliştea este pe de la deal alăturea cu siliştea lui Dumitru Roş i pe dela vale alăturea cu Dumitru sân Ilie, care silişte o am cumpărat de la Ghiţă sân Dumitru Paliţă cu tal. (loc

CAZĂRMILE

pag. 56.

liber) după cum zapisul arată; însă cât va trăi Bălaşa ce mi-au fost soţie să şază într'însa şi să o stăpânească, iar după moartea ei să rămâie supt stăpânirea părinţilor călugări de la numitu schit pentru pomenirea noastră şi a părinţilor noştri şi nimini, fraţi sau din rudele noastre să nu aibe voie a căuta vre-un feli de pricină pentru aceasta fiind că nu este făcută din niscariva lucruri părinteşti, ci din osteneala noastră, şi când am făcut acest zapis fost-au mulţi mărturii, cari se vor arăta mai jos şi pentru credinţă am iscălit puind degetu în loc de pecete.

Eu Calinic monah am dat această danie.

Popa Ion protopop.
Ion Bâlteanu log. mart.
Dumitraşco log. mart.
Dumitraşco condicar, mart.
Costandin log. mart.
Costandin Popescu Văt. mart.

Mihalache log. am scris cu zisa numitului Calinic călugăru şi mart.

Matei Moldoveanu log. mart.
Gheorghe Paliţă zugravu mart.

* * *

1784 Ianuarie 10.

Ioniţă Sărdănescu să învoeşte cu socrul său spre a se ceda egumenului monastirii Tismenii, casele sale din Târgu-Jiului, ce le vânduse fără ştirea acestuia.

* * *

1784.

Hagi Stoian Jianu Păharnic scrie Măriei Sale Vodă Şuţu că la 29 Mai 1784 a sosit la Târgu-Jiului, unde

s'a întâlnit cu ispravnicul judeţului pentru a muta cordonul de pe pământul sfintei mânăstiri Tismana înapoi pe pământul Ardealului, căci nemeşii Kandefi cotropiseră muntele sf. mânăstiri, Soarbele [1]).

* * *

Târgu-Jiului, 19 Febr. 1785.

Nicu fiul lui Stanciu Gherman vinde siliştea sa din oraş lui Nicolae fiul lui Cârstea cu 19 taleri:

† Adecă eu Nicu a lui Stanciu Gherman care mai ‖ jos mă voi iscăli dat-am zapisul mieu ‖ la mâna dumnealui jup. Nicolae fečoru jup. ‖ Cârstea precum să s(ă) ştie că i-am vândut siliştiia ‖ no(a)stră de aici din Târg, care silişte iast‖e alăturea cu (a) Armeghei Brezilă adecă latu ‖ ei cât va ţiniia şi în lung din oliţa (uliţa) mare ‖ pân(ă) în drum de la vale afară din locu casii ‖ cumnatului Ion Ciocoiu cât au cuprins ‖ casa şi i-am vândut de a miia bun(ă) voe ca s(ă) stăpânea‖scă dumnealui, copii, nepoţii, strenepoţii c‖âţi Dumnezău i va dărui fiind că i-am ‖ vândut drept bani gata t(a)l. 19 adecă no‖osprezeace şi când i-am vândut au fost mu‖lţi neguţetori marturi care mai jos să vo‖r iscăli şi pentru credinţă m'am iscă‖lit mai jos ca s(ă) (să) crează şi în loc de pecea‖te am pus şi deştu (degetu).

Eu Nicu fečor lui Stanciu Gherman şi cu fămiea miia Ancuţa vânzător.

Eu Cos(tan)d(in) Lupan martor. Eu Dumitra.
Eu Ioan Săftoiul mart.
Eu Ion Piciu ot Târg mart.

1) Ureche, Ist. Rom. T. II fasc. III—IV pag. 407—410.

Eu Gheorghe sin Stan Mărgeloiu mart.
Eu Pătru sin Pătraşco Ştefulescu ot T.-Jiu mart.
Eu Dumitraşco Dâlban mart.
Eu Dincă sin Năstasie mart.
Eu Mihai sin Giurca mart.

Şi am scris eu Năstasie sin Stoia Râm(ni)cennu cu zisa Nicului mart.

* * *

1785 Mai 15.

Act de vânzare.

† Adecă eu Gheorghe Pâhă ot Târgul-Jiiului care şi mai jos mă voi iscăli: dat-am acest încredinţat zapis al mieu la mâna dumnealui Barbu sân Ioan Dudău precum să să ştie că de a mea bună voie i-am vândut dumnealui o livadie de aici în hotarul Târgului în lazuri însă alătūrea cu livadiia Nicoli Bârsăchie pe la deal, iară pe la vale cu livadiia dumnealui jup. Pană până în ulmi, care livadie au fost a mea rămasă de la părinţii miei de moştenire şi i-am vândut-o în rupt statornică drept t(a)l. $4^1/_2$) = în patru şi jumătate şi cu ştirea tutulor vecinilor miei care să vor iscăli ca să fie dumnealui moşie ohavnică nestrămutată dumnealui, copiilor dumnealui, nepoţilor, strenepoţilor câţi Dumnezău îi va dărui până în veacŭ, şi câ(n)d s'au făcut acest zapis au fost mulţi oameni care să vor iscăli mai jos: şi pentru mai bună credinţă m'am iscălit mai jos puind şi deagetul în loc de peceat(e) ca să se crează.

Eu Gheorghe Pâhă, vânzător.
Eu Fota Chiorcea, mart.
Eu Pavel Sârbu martor, ot Tămăşeşti.

Eu Iane ot Canavoi mart.
Ioan Pâhă.
Ioniţă Scorţanu, Căpitan.

Şi am scris eu Ioniţă sân popa Dobre cu zisa şi învăţătura lui Gheorghe Pâhă, şi mart.

* * *

Târgu-Jiului, 30 Iunie 1786.

Matei Liţa Căpraru cu nepotul său de vară Tudor fac schimb cu polcovnicul Mihai Colţescu dându-i partea lor de moşie din Hăinari pentru o silişte din Târgu-Jiului, şi 17 taleri.

„Adecă eu Matei Liţa dinpreun(ă) şi cu nepotu mieu Tudor sin vară-mea Anuţa ot Târgu-Jiiului dat-am acest încredinţat zapis al nostru la mâna d-lui polc. Mihai Colţăscu precum să s(e) ştie că având o parte de moşie în hotaru Hăinari care am hotărât-o cu boeri hotarnič la leat 1785 şi ni s'au ales pe la răsărit stj. 53 şi pe la mijloc stj. 54 şi pe deal stj. 65 ½ şi pe la apus stj. 65½ precum arată cartea de hotărnicie — şi având şi d-lui polc. o silişte în Târgu-Jiiului din gardul căp(i)t. Panait la deal stj. 40 în lat, şi lungul din drumul uliţii ce merge pe lângă casa d-lui şătrar Radu Crăznariu, până în uliţa cea mică spre apus ce vine pe lângă curtea d-lui sluger Ştefan Crăznariu — din bun(ă) voia noastră am venit la dum(nea)lui polc. şi ne-am aşăzat cu d-lui de am făcut schimbŭ dându-i partea noastră de moşie şi d-lui ne-au dat acea silişte şi ne-au mai dat şi bani gata tal. 17... deci să aibă d-lui a stăpâni ačastă moşie cu bun(ă) pace de către noi şi de către toate rudele noastre, d-lui, coconi d-lui, nepoţ(i), strenepoţi câţ(i) D-zău îi va dărui în

veac, pentru că i-am vândut-o d-lui stătătoare cu banii ce ne-au dat şi cu schimbul siliştii ce am făcut; şi i-am dat d-lui şi cartea de hotărnicie i un zapis de înpăčuire, şi când am făcut acest zapis au fost mulţi boeri şi oameni de cinste, care să vor iscăli mărturii, şi noi pentru mai adevărat(ă) credinţă ne-am iscălit mai jos puind şi degetu în loc de pecete ca să s(e) crează.

Eu Matei Liţa Căprariu de(n)preună şi cu nepotu meu Tudor sin vară mea Anuţa ot Târgu-Jiiului am iscălit.
Ioniţă Crăsnariu mart.
Gheorghe Mătocu mart.
Eu Ştefan Bălăcescu mart.
Μηχαλης Καπετανος μαρτυρος.
Popa Radu Comănescu martor.
Popa Radu Crânğanu mart.
Popa Ioan Duţescu mart. ot Comăneşti.
Eu popa Ionŭ Duţescu mart.

Şi am scris eu Dumitraşco condicariul ot Târgu-Jiiului cu voinţa amândorura părţilor şi sint şi mart.

* * *

1786 Iulie 29.

Zapisul lui Radu Croitoru, dat la mâna lui Pavel Sârbu Croitoru, de aici din Târgu-Jiului, cu coprindere, că s'a tocmit cu dânsul şi i-a vândut casa sa cu pivniţa i cu săliştea de aici din Târgu-Jiului în tal. 36, care casă i pivniţa le-au făcut el, iar săliştea a rescumpărat-o de la răposatul Şerban Dumitrescu, care sălişte este din drum de la uliţă până la locurile dum(nea)lui Radu Cupeţu şi în lat din săliştea mai sus numitului Pavel până în săliştea lui Bănică cumnatul său.

* * *

1786 August 2.

Vameşul Panait Vrana a dat jalbă Caimacamului Craiovei contra orăşenilor din Târgu-Jiului, cum că aceştia i-au călcat moşia sa Petreşti din hotarul oraşului. In urma acestei jăluiri, Ion polcov. judecătorul a mers la faţa locului cu Radu Cupeţul, cunoscutul ctitor fondator al bisericilor sf. Apostoli şi Catedrală şi pe orăşenii pe care i privia pricina, şi au măsurat moşia lui Panait. Când judecătorul a voit să intre cu stânjenul peste vechia piatră de hotar a moşiei oraşului, orăşenii nu l-au lăsat, piatra nefiind clintită de veacuri din locu-i . . .

* * *

1787 Ianuarie 18.

Act de vânzare

† Adec(ă) eu Dum(i)tru sân Mihai Mânzu ot Târg, dat-am zapisul mieu la m(â)na părintelui popei Mihail Dumitrescu precum să s(e) ştie că i-am vândut săliştea ce au şăzut tat(ă) mieu în ea, însă să s(e) ştie latul ei, din iazul pân(ă) în drum stânjeni doozăci şi şapte, în lung la vale din siliştea lui Costandin Olariu pân(ă) în locu ce l-am vândut dum. răp. Gheorghe Rovinarul stânjeni treizeci, şi-am vândut ačastă sălişte sânţii sale drept tal. patru ca să aibă a stăpâni el şi copii lui, nepoţi, strenepoţi câţi Dum(ne)zeu i va dărui, şi când am făcut acest zapis au fost mulţi moşteni martor(i) car(e) mai jos vor iscăli şi pentru credinţă m'am iscălit mai jos şi în loc de pecet(e) me-am pus degetul.

Eu Dumitru sân Mihai Mânzu, vânzător.

Eu Costandin Olaru, mart.

Eu Uncheşu Preda, mart.
Eu Gligoraş Trăistaru, mart.
Eu Ion Romanescu, mart.
Eu Barbul sân Pătraşcu Ştefulescu, mart.
Barbu sân Nicola Milcea ot Târgu-Jiiului, mart.

Şi am scris eu Matei Soroiu cu zisa şi învăţătura lor.

* * *

1787 Iunie 5.

Act de vânzare.

Adecă eu Costa(n)din Ştefulescu care mai jos mă voi iscăli dat-am zapisul meu la mâna jupânului Dinu precum că i-am vândut o livade de fân pă dila vale de curătura lui Bârsechi până î(n) drumu Zuicanilor ce merge pe î(n) Pescaru la Zuicana şi din drum prin copaciu de zip (jip) drept în turuga dela merişori despre curătura lui Bârsechi şi alătu(ri) cu curătura până în livadea lui Brezil şi iară în drum să o cure câtă va putea în lături şi s'au dat drept bani gata 60, bani şaizăci să o stăpânească cu bună pace cop(ii) din cop(ii) dumnealui şi pentru mai bună credinţe neştiind carte mi-am pus degetul în loc de pecete ca să s(e) crează.

Eu Costandin Ştefulescu vânzător.

Şi am scris eu popa Ion cu zisa lui Costandin şi sânt martor.

* * *

1788 Noemvrie 1.

Act de vânzare.

† Adec(ă) eu Dumitrache sân (fiul lui) Matei Brăiloiu de împreun(ă) cu frate-meu Costaiche dat-am acest

încredinţat zapis al nostru la mâna lui Dinu Curararu ot Târgu-Jiiului precum să (se) ştie că i-am vândut loc de vie de a noastră bun(ă) voe: în dealol nostro alăturea pi lângă Ion Ceoca, stânjini doisprăzece în lat: şi lungul stânjeni: o sută: însă stânjenu de pădure câte taleri ½ bani 18, ca să aibă a stăpâni cu pace, el, copii lui pân(ă) în veac: şi pentru credinţe am iscălit mai ca s(ă) să creaz(ă).

«Dumitraiche sân Matei Brăi(iloiu) împreună cu frate-mieu Costaiche vânzători.

«Ştefan sân ego (fiul său),
«Niculae Becheru, Martor,
«Mihai Pescaru, martor,
«Costandin Drăguşean, martor,
«Eu Ion Roşian, martor,
«Eu Costandin brat ego (frate-său) martor.

* * *

1790 Martie 6.

Incredinţez cu acest zapis al nostru la mâna dumnealui Kir Enaichie Moldoveanu i a lui Kir Anastasie Moangă, precum să să ştie că din vânzarea ce au vândut cumnatu-mieu Matei sân Nicu Râmniceanu partea lui de vie ce au avut cu frate-său Gligorie, care partea lui Gligorie o stăpânesc eu Iane Chiţoiu, iar cealaltă parte a lui Matei fratele lui Gligorie rămâne a lui Enaichie Moldoveanu i a lui Anastasie Moangă. Ş(i) aşa ne am învoit noi, ca să stăpânească dumnealor doaoă răzvoară lungi şi tre(i) răzvoare scurte, ce sânt în căpătâiu celor lungi, jos despre apus şi pruni jumătate cei bătrâni şi pimniţa jumătate, şi obraţul despre răsărit jumătate, care

acele răzvoare de vie ce le stăpâneşte Enaichie Moldoveanu i Atanasie Moangă sânt alăturea cu dumnealui jupânu Andronaichie i a lui jupân Ilie cumnatu său, şi pentru această încredinţare am dat acest zapis la mâna dumnealor ca să stăpânească cu bună pace şi când s'au făcut acest zapis au fost mulţi oameni de cinste, care mai jos să vor iscăli, şi am iscălit.

Eu Matei sân Nicu Râmniceanu, vânzător
i Alexandru Bozieanu, mart.
Ilie Sârbu, mart.

* * *

1792 Mai 11.

Safta Brăiloaica fica răp. pitar Radul Brăiloiu se plânge Măriei Sale Vodă Mihai C. Şuţu că moşiea sa din hotarul Petreşti este încutrupită de răzaşii din Târgu-Jiului.

Prea Inălţate Doamne,

„Jăluesc Măriei Tale, că am o moşioară dă zestre în hotar Petreşti cu hrisov, în care hrisov să coprinde a fi stânjeni 683 în lat şi lungu 1683, şi eu acum mă aflu stăpânitoare nu mai pă stânjeni patru sute zece după măsurătorea ce mi s'au făcut de către dumnealui polcovnicu Ianache, iar dă ceilalţi stânjeni mă aflu păgubaş(ă) fiind înpresurată dă nişte răzaşi ai miei moşneni dăn Târgu-Jăiului sud Gorj încă pă acea înpresurare fiind şi multe locuri arătoare şi livezi tot dă numiţi să coprind cu stăpânirea. Mă rog Mării Tale ca să mi-să facă luminată poruncă către dumnealui caimacan Craiovii, ca după hrisov i alte cărţi, ce am să mi-să facă înplinire dă acei stânjeni dă care mă aflu păgubaş(ă) atât dă stânjeni cât şi de

venit, că va fi păcat se rămâiu păgubaş(ă) şi ce va fi mila Mării tale.

Prea plecata Mării Tale
Safta sin răp(o)sat pit.
Radu Brăiloiu.
sud Gorj.

Io Mihail Costandin Suţ vvod i gpdr. zem.
Vlahscoe.

Cinstit şi credincios boierul Domniei Mele dumneata biv vel cămăraş Costache Sulger Caimacam Craiovii, sănătate, înfăţişându-i să cercetezi pricină aceasta, şi asupra dreptăţii urmând să hotărăşti în scris şi să îndreptezi, ce va fi de înplinit să şi împlineşti, iar când vre-o parte pe hotărârea dumitale nu să va odihni, cu cercetarea înscris să-i trimiţi la divan.

(Pecetea)

* * *

1792 Mai 21.

Act de vânzare.

„Incredinţăzi cu acest zapis a meu la mâna fratelui ceauşului Vasile Kilea ot Târgu-Jiiului precum să să ştie că având eu o sălişte iarăşi aicea în Târg cumpărătură de la un Gheorghe (loc liber) cumnatu răp. log. Mihai, care sălişte iaste alăturea cu a Minei Cojocariu, despre mieazănoapte, şi pe de la vale alăturea cu a lui Dumitraşco Bongoi, care sălişte am vândut-o eu de a mea bună voe în drept bani gata treizăci tal. adecă lei treizăci care bani i-am primit toţi deplin în mâna mea, să aibă a stăpâni dumnealui şi feciorii dum. nepoţi, strenepoţi, câţi Dumnezeu îi va dărui până în veac, fiind că am vândut-o

din bună voea mea, statornică după seamnele ce scrie în zapisul lui Gheorghe, care vânzare am făcut-o cu ştirea tutulor rudeniilor meale, şi pentru mai adevărată credinţă m'am iscălit însuşi cu mâna mea şi neîntâmplându-să zapisul cel vechiu şi o carte de judecată ce am tot pentru această sălişte, să am a le aduce dumnealui până într'o săptămână, fiind la acest zapis şi alţi oameni de cinste mărturii, însă afară dintr'a Stanciului fečorul Ancuţei, ce iaste în capul despre răsărit, care iaste tot dintr'acea sălişte, ce au stăpânit răp. logof. Mihai.

Pârvul Căp. vânzător.
Eu Sandul bărbiearul mart.
Gheorghe sân Sandul bărbiearul mart.

Şi am scris eu Matei logof. cu zisa fratelui căp. Pârvul şi sânt mar(tor).

„Acest zapis fiind adevărat şi viind dum. căp. Pârvul „înpreună cu ceauşu Vasile, i arătând înaintea mea, că „din bună voea lui i s'au dat ačastă vânzare statornică „precum să arată mai sus fiind încredinţat şi de alte măr- „turii, l-am adeverit şi eu cu iscălitura ca să stăpânească „cu bună pace.

R. Crăsnariu, şătrar.

Trecut în condică.

* * *

1793 August 27.

Act de danie

† Adecă eu Gheorghe sân Nicola postelnicul ot Târg dat-am încredinţat şi mai adăv(ă)rat zapisul mieu la mâna părintelui popi Enachiie de la biserica di la vale precum să se ştie că i-am dat un lazi de pădure aici în hotaru

târgului ca să-şi facă livadiile câtă va putea cură, care lazi iaste al(ă)turea cu moşiea dumnealui Peştenariul pe despre apus — şi dumnealui Peştenariul să hotărăşte cu numitul preot, despre răsărit — iar cu capul di la vale merge până în drum, şi i-am dat acest lazi de a mea bună voe şi cu ştirea tuturor moştenilor mei ca să mi-să pomenească neamul meu cât va trăi numitul preot şi când am dat acest lazi numitului preot am mers la faţa locului cu toţi moşteni pământului de i-am arătat cât şi până unde — iară acest lazi despre apus să hotărăşte cu livadiea jupânului Ioan nepotul lui Alexandru Bozieanul ca să stăpânească numitul preot cât va trăi pân(ă) î(n) veac, copii din copii sfinţii sale, nepoţi din strenepoţi, câţi D-zeu îi va dărui şi când s'au făcut acest zapis fost-au mulţi oameni vrednici de crezut care mai joş să vor iscăli — au pus şi degetul.

Eu Gheorghie sin Cola postelnicu ot târg am dat de danie.

Eu Barbul Ştefulescul ot târg mart.

Ion Ţenchea mart.

* * *

1793 Febr. 5.

Radu Monescu vinde popii Dănilă din Târgu-Jiului un cot de livade din ogradă încoace de pârâul cel vechiu cu sălci, din capu ogrăzi încoace în lung; şi în lat stânjeni 27 $^1/_2$ cirtă 1, cu pădure cu tot, ca să o curăţască însă din părău ogrăzii până în părău, care cură în Hamăradea, cu tal. 35.

* * *

1793 Octombre 27.

Dincă, Rădoi, Cost. Bongoi şi Radu Cojocaru au fost însărcinaţi de Krăznaru Şetraru a cerceta pricina dintre polcovnicul Gligoraş, care se jăluia că un Vasile Kilea slujer, cumpărând siliştea logofătului Pârvu din Brădiceni i ar fi cotropit şi pe a sa care era vecină, în lipsa lui din oraş, mai ales că cu întâmplarea răzmiriţilor i s'au dărâmat şi casele şi pârmacii cu care era siliştea îngrădită. La 30 Oct. acelaşi an, numiţii de mai sus arată cu sufletele lor, cum că Vasile Kilea slujerul i-a încotropit multă parte din siliştea polcovnicului Gligoraş, care are tot dreptul a-şi căuta siliştea.

«Dt. kir Dinkă i kir Rădoi i Cost. Bongoi i Radul Cojocarul i Ionŭ Cop(ă)cian fiindcă d(umnea)lui polc(o)v. Gligoraşco ne arat(ă) că având o silişte de cas(ă) aici în Târgŭ părântiasc(ă) pe care sălişte au avut şi cas(ă) şi săliştea îngrădit(ă) parmaci dup(ă) cum este ştiut de toţ(i) şi din (în)tâmplaria cu răzmiriţi s'ar fi prăpădit atât îngrădişu cât şi casele, care sălişte s'ar fi vecinit cu alt(ă) sălişte a log(o)f(ătului) Pătru din Brădiciani pe care sălişte s'ar fi aflat şăzătorŭ tot un Stanču sân Ancuţa Liţoe care trăeşte şi acum şi numitul Pârvu vrând să vânză acia sălişte n'ar fi fost făcut ştire dl. polc(o)v. Gligoraşcu ci ar fi vândut-o d-lui Vasile Kilia sluj(er) care şi acest Vasile dup(ă) cădiare şi dup(ă) cup̃rinderia prăviliceştii condici nici el n'au vrut să facă ştire şi să fie întrebat pe d-lui polc. şi au pus şi ş(i)-au făcut cas(ă) care cas(ă) n'au vrut să urmeze să o fie pus pe săliştia numitului vânzători ci fiind săliştea polc(o)v. alăturia au trecut peste săliştia polc(o)v. cu cas(ă) cu tot şi încă au mai cuprinsŭ şi cu gardu ca cât va loc şi nefiind polc(o)v. aici i-ar fi călcat săliştia lui toat(ă), pentru care fiind că acum să află d-lui

polc(o)v. aici cere de a-ş descoperi pământu şi ocina părintească(ă) ci fiind că vă ceru pe duv. vă pohtim şi noi ca să mergeţ(i) la numita sălişte şi în frica lui Du(m)nezău şi cu suflet nevăt(ă)mat să cercetaţ(i) drept şi dup(ă) sămnele şi viachia stăpânire fiindcă sânteţ(i) vecini şi orăşani vechi fiind şi acel Stanču ce s'au aflat şăzători faţă şi după cercetaria ce veţ(i) face şi dup(ă) cum veţ(i) descoperi dreptul adevăr să daţ(i) înscris că cât loc au trecut Kilia cu punerea casi pe săliştea polc(o)v. cum şi cât pământ au cuprinsŭ cu gardul Kilia săliştia polc(o)v. să daţi înscris supt iscălitur(ă) ca viind şi înnaintia noastră să le fac izbrănire, ačast(a).

* * *

1793 Octombre 30.

Depun judecătorii experţi următoarea relaţiune:

„Dăn cinstit(ă) poruncă mergândŭ la faţa locului unde au avut pricin(ă) d-lui polcovnicu Oligoraş cu Vasile Kilea pentru o silişte a d-lui polcovnic ce i s'ar fii călcat de numitul, deci noi dup(ă) cercetar(e)a ce amŭ făcutŭ fiindŭ toate părţile faţ(ă) şi dup(ă) cumŭ dreptul adevăr dămŭ înscrisŭ că Kilea au trecut multŭ locŭ de au cuprinsŭ din siliştia polcovnicului, însă din talpa casii Kili pân(ă) în gardŭ ce să află făcut, iar de Kilea ieste tot pământ de al d-lui polcovnicului fiind săliştea de tot înprejurat(ă) cu şanţi, dup(ă) cum(ŭ) să vede, şi Kilea din talpa casi di la deal în susŭ nu are locŭ nici de o palmă ne cuprinsŭ din săliştea ce au cumpărat, ci ieste totŭ pământŭ de al d-lui polcovnicului, latu stj. 26 ačastă sălişte şi lungu din săliştea Ţârveli înainte şi unde să găseşte acumŭ grajdiu Kili făcut ieste pusŭ tocmai în mijlocu sălişti d-lui unde

au fost pimniţa d-lui şi pentru ačasta în frica lui D(u)mnezeu dămŭ înscrisŭ ca să aibă d-lui a-şi căuta cu numitu Kilia să-şi ia să(li)ştea că aşa este cu cale.

Rădoi Coj(o)cariu starostea.
Radu Ţirvelea Coj(o)cariu.
Ion Cop(ă)čanu.
Costandin Bongoi.
Stanču Liţ(ă).

* * *

1793 Noembre 20.

Carte de alegere şi învoială între I. Roşianu polcovnicul şi mânăstirea Tismana pentru 2 silişti din oraş.

* * *

1794 Februarie 23.

Pârvul Corbeanu şi cu fii săi Petru şi Dumitraşcu, dau în schimb siliştea lor din oraş, dintre Ţenchioi spre răsărit [1]), C. Bâlteanu spre apus [2]), Ţenchioilor.

„Incredinţăz cu zapisul mieu la mâna lui Nicola Ţenchea precum să s(e) ştie că avândŭ eu o sălişte de zăstre de la socru-mieu care ačast(ă) silişte iaste, dă cu capu despre răsărit întrele Ţinchioilor, cu capu despre apus într'alu Costandin Bălt. cu capu despre ameazănoapte până) în uliţa, despre amiazăzi alăturea cu a Dinului sin pop(a) Costandin Ţeanchea, care ačast(ă) sălişte am schimbat-o cu dumnealor cu doo locuri de peste Jii ce sânt înnecături să aibă dumnealui a stăpâni săliştea cu bun(ă)

1) Ţenchioi ocupau tot colţul format de stradele Unirea şi Săvoiu până în Fraternitate.
2) Colţul str. Unirea cu Victoria.

pace fiind că de bun(ă) voia noastră ne-am învoit şi pentru credinţa m'am iscălit ca să s(ă) crează.

† Pârvu Corbeanu am schimbat.

Pătru sân Pârvul Corbeanul adeverez.

† Dumitraşco snŭ Pârvu.

* * *

1794 Mai 2.

Safta Brăiloaica reclamă Măriei Sale Vodă Alexandru Costandin Moruz, cum că egumănul Tismenii, i-a încutrupit aproape la o mie de stânjeni din moşiea ei Gureni după o nouă hotărnicie făcută cu 2 boieri şi fără a fi şi dânsa de faţă cu sâneturile.

Moşiea a avut-o şi tatăl şi bărbatul său.

De asemenea reclamă contra lui Costandin Râioşanu, care i-a încutrupit din moşia, ce o are alăturea cu a mânăstirii Strâmba 300 stânjeni.

* * *

1794 Iulie 1.

Radu Cupeţu, Pârvu Lupulescu şi Matei Brezilă din Târgu-Jiului sânt numiţi de judecătoria oraşului ca să hotărnicească un loc de livadie cu crâng, de sub Dealu-Târgului al lui Dinu Rădoi Cojocaru de către vecinii săi Ghiţă Paliţă, Ion Blioju şi jupâneasa Ilinca Dobroaica, tot din oraş, recomandându-li-se a nu se abate nici la mită nici la hatâr.

* * *

1795 Aprilie 1.

Apostolache Cămărăşescu şi Constantin Belciu sânt

CHEIUL DE PIATRĂ DE LÂNGĂ GRĂDINA PUBLICĂ
pag. 99.

orânduiţi pentru alegerea locurilor ce are mânăstirea Tismana de către locurile Saftei Brăiloaicei din Târgu-Jiului.

* * *

1795 Iunie 27.

Zapisul lui Bănică sân Dumitraşco Boştinaru, adeverit şi de isprăvnicat tot dintr'acel leat 1795 Iunie 28, dat la mâna polcovnicului Ioniţă Roşianu, prin care zice că fiind o sălişte de casă care sălişte este alăturea cu a lui Pavel, care mai nainte la leat. 7266 Iunie 17 (1758) fiind vândută lui răposatu Costandin Roşianu, tatăl polcovnicului Ioniţă Roşianu de răposatu tată-său Dumitraşco Boştinaru în tal. 25 cu nămestiile de pe dânsa, se apucase cu pricină de acea sălişte, dar după ce i-au arătat polcovnicul zapisul tătâni-său, văzând că este adevărat şi vânzare bună de tată-său, au dat această adeverinţă la mână, ca să nu aibă de către el nici un fel de supărare [1]).

* * *

1796 Apr. 16.

Popa Enaichie de la biserica sf. Impăraţi din Băroi Pârvu Lupulescu şi Ion Pâhă au fost însărcinaţi de boierii ispravnici ca să cerceteze pricina Bălaşii soţia lui Anastasie Cupeţu sân Radu Cupeţu pentru o bucată de livadie din hotarul Târgului alăturea cu Amăradiea cea bătrână.

* * *

1) Arhiva Trib. Gorjiu. Dela (dosarul) No. 49, Anul 1832, Martie 10.

1797 Ianuarie 21.

Stanciul Comisul din Târgu-Jiului fiind pârât de Ioniţă sân Constandin Brăiloiu, Constandin Dimitrescul, Pană Părăţul, Apostolache Cămărăşescu şi Şerban Părăţul, că le a călcat moşia lor ce se hotăreşte la deal cu moşia Vădeni a Clucerului Geanoglu şi pe de la vale cu moşia Târgu-Jiului, având şi dânsul în mijlocul acestor hotare 74 1/2 stânjeni de zestre de la socrul său logofătul Dinu Pâhă, aleşi şi împietriţi de la vechia hotărnicie, a fost scos împreună cu ei la divanul Craiovei, înaintea Caimacamului Iancul Caragea biv vel postelnic.

* * *

1797 Mai [1]).

Gheorghe Rovinaru şi alţii vând Clucerului I. Bâlteanu şi partea lor din furna Târgului, pentru plata datoriilor tatălui lor.

„Adec(ă) noi care mai jos ne vom iscăli, încredinţem cu zapisul || nostru la cin(stita) mâna dum(nea)lui cluc(e)r Ioan Bălteanu cumnatu || nostru precum să să şti(e) că avândŭ dum(nea)lui tovărăşie || cu răp. taica al nostru pe furna din uliţa Târgului || stăpânindu-o dum(nea)lui jum(ă)tate şi răp. jumătate şi acuma || aju(n)gându-ne vremia de lipse iarăşi din datoriia tă||tâni nostru am vândut dum(nea)lui şi partea noastră în tal. || o mie o sută doaă zăci şi şas(ă) deci să aibă dum(nea)lui, coconii || dum(nea)lui, nepoţ(i), strănepoţ(i), câţi Dumnezău îi va dărui (să stăpânească) || furna toat(ă) şi cu tot locul până în veac şi (nesupărat) de cătră tot neamul nostru şi pentru mai (bună) credinţe ne-am iscălit.

1) Originalul rupt.

Eu Gheorghie sin Gheorghie Rovinariu vânzător.
Eu Ianache sin Gheorghe Rovinariu vânzători.
Eu Dumitru Rovinariu vinzetori.
Eu Ioniţe Rovinariu brat ego vânzetori.
Cos(tan)d(in) Bâlt(eanu) vist.

* * *

1797 Aug. 6.

Cercetare de mejdini.

Din cinstit(ă) porunca dumnealor boierilor ispravnici fiind noi ceruţi de dumnealui post. Petre Olingher ca să mergem la o livadie ce au fostŭ a socru său Anastasie sân Radu Cupeţu şi acum căzândŭ supt stăpânirea dumnealui şi sculându-se un Dumitru Cioromela după mo(a)rtea socru său şi au trecut hotaru însă drumu veichi mai vârtos şi o piiatră ce iaste întră dânşii, care piiatră au fostă de la vale de drum despre apus şi să mai găsăsc şi alte sămne însă trei ulmi care sânt tot pintre dânşii, şi noi după cum ştim că este cu cale şi cu dreptate am dat în scris iar hotărârea cea desăvârşit rămâne la înţelepciunea dumneavoastră, că noi aşa ştim stăpânirea răp. pă într'acele sămne.

Popa Enaiche, Ion Ţenchia, Ion Pâhă, Radu Soroiu, Toma Văcăreanu.

* * *

1797 August 31.

Safta Brăiloaica din Târgu-Jiului reclamă prea cinstitului arhon Postelnic pe comisul Stanciu tot din acest oraş, cum că având ea o vie în dealul Pişteştilor şi părăsând-o cu întâmplările răzmiriţilor, numitul cumpărând

o altă vie tot părăsită a Vistierului Geanoglu, ce era alăturea, i-a încutrupit şi viea dânsei, făcând una din amândoă.

*
* *

1799.

Ion Brăiloiu reclamă la isprăvnicat pe Mateiţă Şişescu din oraş, pentrucă i-a tăiat cureaua de moşie din Şişeşti şi şi-a făcut iaz de iznoavă la moara sa, cea veche, de unde să părăsise iazu; se plânge că i-a mai tăiat şi drumul carului, precum şi 11 copaci de rod pentru care copaci îl reclamase stolnicului Dinu Bâlteanu [1]) care a orânduit cu cercetarea la faţa locului pe postelnicul Avram.

*
* *

1799 Martie 28.

Act de împăciuire.

Cu această adeverinţă a mea încredinţezi la mâna sf. sale popa Ianache ot Târgu-Jiiului precum să să ştie că având noi mult(ă) pricină între noi pentru câtva pământ, loc dă vie pântre viile noastre ce avem în dealu Târgului, zicând că ne împresurăm unii de cătr(ă) alţii, am fost jăluit la dum(nea)lui Dumitrache Măldărescu judecătoru acestui jud. Gorj, şi ducând şi o parte şi alta cercetători la faţa locului şi după multe cercetări ce ni s'au făcut, cunoscând că vom să intrăm în multe pricini de judecăţi şi cheltueli mai grele, de a noastr(ă) bună voe ne-am împăcat şi ne-am aşăzat într'acestaşi chip, adecă i-am mai dat eu din pământ ce se găsia pintre viile noastre, sterp; la capul din vale despre apus din gardu vii

1) Fundatorul bisericii de zid a sf. Impăraţi (1810).

popi Eanache, în lat stânj. opt — şi la al doilea trăsură stânj. şapte şi jumătate — şi la al patrulea trăsură stânjeni patru, tot în lat, şi de ceia drept spre răsărit în lung, până într'o turugă de cer pârlită ce iaste sămn, iar dintr'acea turugă de cer, ce să numeşte să stăpânim şi unul şi altul pă cum am stăpânit şi până acum fără pricină, atât viea cât şi pruni i pământ loc de vie ce avem sterp spre răsărit până în drum, şi când eu nu mă voi ţinea de acest aşezământ şi învoire ce am făcut din bună voinţa noastră, şi nu voi îngădui pă popa Ianache să stăpânească întocmai stj. ce se arată, atunci să aibă a căuta locul dealu de vie, după zapisul ce are de cumpărătoare fiindcă la această înpăciuire am rugat şi pe dum(nea)lor cercetătorii, ce era orânduiţi să ne facă alegere, de s'au iscălit mărturii într'acest zapis şi eu pentru mai adevărată credinţă am iscălit puind şi degetul în loc de pecete, ca să să crează,

Eu Ilie Sârbu ot Târg, adeverez.
Eu Popa Matei mart.
Popa Pătru, mart.
Ion Pâhă,
Ion Olingher
Pârvu Lupulescul
Pârvu Corbeanu, adeverez
Dumitru Şerbu
Eu Gheorghe Pâhă
Eu Alexie Cojocaru
Costandin Răceanu
Nicolae sân judeţu
Popa Andrei protopopul
Ion Roşianu, polc. martor.

* * *

La 11 Iunie 1799, Dumitrache Dăiniş vinde lui Dumitru Braşoveanu o casă a sa cu 300 taleri:

† Adec(ă) eu Dumitraiche Dăiniş fečorul răposatului Pârvului Dăinişi ‖ dat-am încredinţat zapisul mie la mâna d-lui cumnatului Dumitru Braşoveanu precum să s(ă) ştie că i-am vândut casa mea ča cumpărată de răposatu ‖ tată-meu dela unchiu-meu Ion Dăinişi căp(i)t cu siliştea ei, care silişte despre ‖ răsărit merge alături cu a lui Gherghiţă sân (fiul lui) Achim Rovinariu[1]) până) în drum la vale, iar despre ‖ apus merge până într'a Hristi Cărtianu î(n) lat, iar pân(ă) în drum, şi i-am dat-o în ‖ drept bani gata t(a)l 300 adecă trei sute, dându-i-o de a mea bun(ă) voe nefiindu-m(i) trebuinčoase ‖ să aibă a o stăpâni atât d-lui, cât şi copii d-lui, nepoţi strănepoţi câţi Dumnezeu ‖ i va dărui pân(ă) î(n) veac; şi când s'au făcut acest zapis au fost multe obrază de cinste ‖ martori când s'au făcut ačast(ă) tocmeal(ă) numărându-m(i) şi toţi banii gata î(n) mână şi pentru încredinţare m'am iscălit puind şi degetu drept pecete.

Eu Dumitraiche Dăinişi sân Pârvu Dăinişi vânzători
Eu Măriia Săftoaia mătuşi-mea adeverezi.
Eu Gheorge Iovan martor.
Popa Andrei, Protopop.
Simonŭ Armeanu, mart.
Gheorghe Rasoveanu, mart.
Ion Croitoriu, mart.

* * *

1799 Iulie 16.

Jupâneasa Safta Peştenăriţa din Târgu-Jiului reclamă

1) Azi, str. General Cristian Tell.

dumnealui biv vel Cămăraş împotriva lui Postolache din Târgu-Jiului, pentrucă i-a cutrupit moşia de lângă hotarul oraşului, Petreşti, care era împetrită din vechime.

* * *

1799 Iulie 29.

Ioniţă Brăiloiu dă jalbă Domnitorului Ţării împotriva lui Stanciu Comisul [1]) dela Târgu-Jiiului.

Prea Inălţate Doamne,

«Cu lacrămi jăluesc Mării Tale pentru comisu Stanciul dă la Târgu-Jiiului, că împresurându o moşie a mea ce să numeşte Vădeni despre răsărit stă(n)j. 200: iar despre apus hotar jumătate, cum şi cumpărătoarea dela Părăţul [2]) care este de ani 60: şi am stăpânit-o în pace, şi acum nu mă îngădueşte a le stăpâni numindu-le din hotar Şuşăştii ne-am judecat la depertament şi văz că mi-să acopere dreptatea, pentru care mă rog Mării Tale să fiu scos la dum(nea)lor veliţii boeri, să-m(i) aflu dreptatea, să jure el cu rudele lui pentru descoperirea adăvărului, fiindcă scrisorile mele s'au răpus în răsmiriţa Ruşilor, şi pă ceea ce vor arăta voiu rămânea mulţumit şi cum va fi mila Mării Tale.

Robul Mării Tale.

* * *

Act de vânzare.

1799 Aug. 2

† Adecă eu Pană i brat ego Neculaie feciorii popii Mihai Dumitrescul, ce ne zic şi Părăţii dat-am acest a-

1) Stanciu Şişescu tatăl lui Mateiţă Şişescul.
2) Familie veche în oraş.

devărat zapisul nostru la mâna vărului nostru Costandin Dumitrescul precum să să ştie; că a vândut numitul cumpărătura de moşie dela moşul nostru Dumitraşcul Părăţul în hotarul Şişăştilor de jos ce-l avem şi noi clironomie dela moşii noştrii şi având multe prigoniri între noi şi judecăţi, până am venit şi la luminatul divan al Mării Sale lui Vodă şi luând inimă şi o parte şi alta ca să lipsească dintre noi toate prigonirile ne-am împăcat şi dăm numitului stânjeni 44 adecă patruzeci şi patru care stânjeni i-am dat alăturea pă di la vale de partea nepoţilor noştrii feciorii vărului nostru Şărban Părăţul însă în lat aceşti stânjeni; iar lungu de subt dealu cu viile Târgoveţilor, ce sunt pe acea moşie, fiindcă dealu cu viile şi cu obraţăle lor după coprinderea zapisălor cumpărătorilor sânt vândute de părinţii noştrii, şi spre răsărit până unde merge hotarul să aibă a stăpâni aceşti stânjeni cu bună pace, atât de către noi, cât şi de tot neamul nostru în veac nestrămutaţi fiind, că aşa ne am învoit şi ne am aşezat de a noastră bună voie nesăliţi de nimenea şi când am făcut această învoire am rugat pe mulţi boieri şi oameni de cinste de au iscălit mărturii şi spre încredinţare ne am iscălit înşine ştind carte.

Pavel staroste, mart.
Pană Dumitrescul, adeverez.
C. Bâlteanu vist. mart.
I. Brăiloiu, mart.
Nicolae Dumitrescul adeverez.
Stanciu Şişescu al 2-lea com. mart.
G. Bâlteanu, mart.

Şi am scris Nicolae log. za divan.

„Cu acest zapis viind amândoo părţile înaintea noas-
„tră şi arătându-ne că de a lor bună voie, nesăliţi

Pecetea judecătorii județului Gorj 1839.

Pecetea Maghistratului orașului Tg.-Jiului 1832.

Pecetea isprăvnicatului Gorj în sec. XVIII-lea.

„lăsându-se a mai cerea judecăţile s'au învoit, am adeverit „şi noi cu iscăliturile spre a să păstra şi pământul lor „nestrămutat".

Dumitrache Banu, Costandin Filipescu vel vornic.

Iordache Geanoglu, vel vornic, Costandin Ştirbei, vel vister,

Costandin Câmpineanu, vel logofăt, Grigorie Brâncoveanu, vel logofăt.

* * *

1799 August 2.

„Adeverinţa mea la mâna Pani i brat ego Nicolae fečiori popii Mihai Dumitrescu ce le zic şi Părăţii, spre încredinţare, că având cu numiţii multe prigoniri şi judecăţi pentru hotarăle dă moşie Şăşăştii de sus i dă jos pentru care la toate judecăţile rămăindu-i eu şi hotărîndu-mi-să am stăpânit eu hotaru de sus cu pace despre numiţi, acum viind şi la divanu Mării Sale lui Vodă şi judecându-ne la depertamentul dă opt şi iar aflându-mi dreptul mieau dat zapis la mân(ă) să m(i) stăpânesc eu hotaru de sus după cuprinderea sineturilor ce am, drept aceea le-am dat şi eu aceasta adeverinţă ca să aibă aşi stăpâni numiţi hotaru dă jos cu bun(ă) pace despre mine şi spre încredinţare am iscălit".

Stanču Şişescu al 2-lea comis adeverez.
Costandin Bâlteanu al 2-lea vistier, martor.
Gheorghe Bâlteanu, mart.
Ioniţă Brăiloi, mart.

* * *

1800 Ianuarie 13.

Petre Post. din oraş, dă următoarea jalbă biv. vel Postelnicului judecător:

„Jăluesc milii şi bunătăţii dumitale, ca să am dreptate cu una Maria Vâlceniţa, :i cu un Dumitraşco Românescu post. la Târgul-Jiiului sud. Gorjiŭ, că având un Radu Cupeţul un loc de silişte, alăturea cu o sălişte a unui Procopie Cucui, frate mai mic numitei Mării de mai nainte vreme au fost vândut dintr'acea silişte a lui acel Procopie numitului Radu, stăpânind Radu trei părţi şi Procopie una, şi după moartea lui Radu [1]) au mai vândut Procopie şi ceilaltă parte, ce mai avea la un Anastasie Cupeţu, fečor mai sus numitului Radu la leat 1787 cu tal. 10, care sălişte de la acel Anastasie mi s'au dat mie zăstre la leat 1793 Fevr. 18 şi făcându-mi casă, curte şi alte nămestii. După moartea socru-mieu s'au sculat mai sus numita Mariea sora acelui vânzător la leat 1794 Maiŭ 2 zicând că jumătate dintr'acea siliște i s'au dat ei de zăstre de la părinţi, fiind din partea mâni-sa; şi eşind în judecată la d-lui judecătorul judeţului, întrebându-să după ponturile sfintei Pravili, mi-am aflat dreptatea prin carte de judecată, şi văzând că cu alt chip nu poate folosi s'au ajuns cu numitu frate-şi, să zică, că de sărăcie au vândut acea jumătate de săliște, dar n'au fost a lui, ci au fost a ei, şi după a lor învoire, ştiind şi pă dumnealui, răp. vist. Geanoglu cu mare vrăjmăşie asupra mea, m'au tras la judecaăt, mergând soţiea vânzătorului dă au arătat acel cuvânt la judecată iar cu dânsul, şi nu s'au mai întrebat de foaia de zăstre, nici că în sumă dă ani 40 numai mă-

1) Siliştea în cestiune se afla pe Strada Transilvania (Hanul Crivăţeştilor).

ritată fiind, cum de nu au mai stăpânit, sau că în anii opt, văzând şi auzind, încă şi de zăstre dându-să până trăia socru-mieu, de ce îngăduia, ci numai cu acel cuvânt al soţii vânzătoriului au dat numitei dreptate, şi aşteptând vremea soacră-mea a veni la divan ca pentru un lucru, ce de zăstre iaste, foarte scăpătată şi însărcinată de copii mici fiind, au trecut vreme de un an, când se afla ispravnic d-lui Sărdarul Schina, fiind mijlocitor acel postelnic ¡şi cu dare dă bani mi-au tăiat gardul curţii şi al grădinii urmându-să tot judecăţii răp. vist. Geanoglu.

Deci la leat 1798 întâmplându-să moarte acelui Procopie vânzător, mai naintea morţii bolnav fiind, cum şi la vremea morţii au arătat multor orăşani şi vecini, că rău l-au înşălat soru-sa, i acel post, de au întors cuvântu la judecată, făgăduindu-i că i va da bani dă-m(i) va întoarce mie şi i va rămânea şi lui; căci acea sălişte au fost a lui, iar nu a surori-sa, că surori-sa şi altor surori, ca unor ce mai mari decât dânsul fiind li s'au dat alte sălişti zăstre după foile ce au la mâni dă la părinţi şi după a lui arătare ce la vremea morţii au mărturisit-o, au venit soţiea lui, care mersasă în judecată dinpreună cu copii ce are şi cu alte mărturii, dându-mi de iznoavă adeverinţă a stăpâni după zapisul vânzării, fiindcă judecăţile s'au urmat după cuvântul lor cel cu vicleşug; şi auzind numita Mariea de arătările fräţini-său au făcut acea sălişte vânzătoare numitului post. drept taleri 43 la leat 1798 ghenar; eu văzând unele ca acestea am pornit jalbă la divan, şi aducând porunc de loc m'au pornit la hordie[1]) făcând o jumătate de an acolo, şi am stăpânit până acum la

1) Constandin Hangerli 1797—1799: Căpitan-paşa scrie lui Hangerli, ca să caute a porunci tutulor ispravnicilor ţării de prin judeţe să îndestuleze oştirile sale cu zaherele, făină, orz, oi, vaci, unt, sare, şi orice ar trebui, ca nu cumva să tânjească oştirile (Xenopol V, 313).

«Ghenar 13 leat 1800, şi neîntâmplându-mă eu acasă, au pus numitu post. de mi-au tăiat gardul de parmaci 800, trăgându-mi şi soţia peste garduri, şi am eşit în judecată după ale lui multe minciuni ce arătasă, nu numai că vre-o cercetare, prin acele mărturii sau să să întrebe acea Marie Vâlceniţă de ponturile ce am cerut, care să vor arăta mai jos, nu mi s'au făcut, ci încă cu multe cuvinte de necinste m'am folosit, dând dreptate numitului post. a-i fi cumpărătura bună dela acea fămee, iar cumpărătoarea socru-mieu ce dă ani 11 iaste mai nainte nu mi s'au ţinut în samă; apoi dă nu era cumpărătura socru-mieu bună şi dă era săliştea lor şi avea socru numitului post. protimisis, trebuia de atunci să nu fie îngăduit, încă vedea şi de zăstre dăndu-o; măcar că după puterea sfintei pravili, îndatora tot pă socru-mieu de a o cumpăra, ca unu ce cumpărasă şi ceilaltă jumătate, ci ca unii răi şi sămeţi, că cu dare dă bani vor dobândi dreptate, mă tot poartă prin judecăţi şi cheltueli, prăpădindu-mi-să şi bucatele, în multe rânduri din pricina lor, pentru care cu lacrămi năzuesc la mare şi nemărginită mila dumitale a să răvărsa asupra sarăcii mele, ca să fie cinstită poruncă cu mumbaşir, a să aduce acea Marie i acel post. aici înnaintea dumitale la judecată, ca prin dreaptă judecată şi carte de blestem să săvârşască acea Marie ponturile ce să arată:

Intâi, că au avut acea sălişte prin foae de zestre, *al doilea,* că în sumă de ani 40, numai măritată fiind au stăpânit ia acea sălişte, iar nu frate-său Procopie, *al treilea,* că n'au auzit de acea vânzare a frăţini-său în sumă de ani opt, ce au fost supt stăpânirea socru-mieu i a mea , . . *al patrălea,* că n'au avut nici un cuvânt cu frate-său Procopie de simfonie după cum au arătat la vremea morţii lui; şi mărturisind pe aceste 4 ponturi, ră-

mâne socră-mea îndatorată a lua bani dela soţia vânzătorului, şi a-i răspunde numitei, şi fiindcă după judecata ce am avut acum în trecuta lună Ghenar, prin anafora ni s'au pus soroc, că acum la întâia zi dă Martie să ne aflăm la divan, în multe rânduri i-am chemat mergând şi faţă înaintea dumnialor boierilor ispravnici, ca să vie la divan, punându-li-se şi soroc, după care soroc, eu am venit dă piei aici în cheltuială, şi ce va fi mila dumitale.

* * *

1800 Iunie 11.

Safta Brăiloaica din Târgu-Jiului reclamă pe Comisul Stanciul tot din oraş, cum că dumneaei având o vie cumpărată de tatăl său dela jupâneasa Ioana Şerlăoaica în dealul Pişteştilor, în vremea Nemţilor a cumpărat şi numitul o vie alăturea de a dumneei dela Vistierul Geanovlu, şi i-a cotropit-o şi pe a dânsei.

* * *

1803 Aug. 11.

Safta Brăiloaica reclamă Măriei Sale Vodă în contra orăşenilor din Târgu-Jiului, că aceştia i-au cutrupit o parte din moşia sa din hotarul oraşului 282 stânjeni.

* * *

31 Aug. 1807.

Toma şi cu mamă-sa Stanca Ionuţoaia vând log. Dinu Hurezanu o silişte în oraş pentru 32 taleri cu care se împrumutaseră la dânsul.

«Adecă eu înpreună cu mumă-mea care mai jos ne

vom iscăli încredinţăm cu zapisul nostru la mâna dumnealui log. Dinu Hurezanu, precum să să ştie ca la păsul nostru ne-au făcut bine de tal. treizeci şi doi, şi pentru aceşti bani i-am vândut dumnealui siliştea statornică din siliştea noastră ce o avem din vechime aici în oraşu Târgu-Jiului, din gardul dumnealui la deal alăturea cu casa dumnealui şi cu siliştea care iar noi i-am vândut-o, şi iar atâta să-i dăm cât este ceilaltă pă care este casa, care silişte să aibă dumnealui a o stăpâni cu bună pace fiindcă i-am vândut-o statornică, atât de către noi cât şi despre tot neamul nostru, că i-am vândut-o de bună voea noastră, şi noi ne-am primit toţi bani deplin în mână şi dumnealui să măsoare siliştea cumpărată de la noi ce o are şi unde va ajunge latu pe acolo să puie gardul curţii fiind că lungul să ştie şi pentru mai bună credinţă ne-am iscălit noi şi am rugat şi alţi oameni strini de s'au iscălit martori.

Eu Stanca Ionuţoaei ot târg vânzătoare.
Eu Toma sin Stanca vânzători.
Ioan Brădei Post. mart.

* * *

1808 Maiu 26.

Pe Vasile Moangă, cunoscutul sameş şi ispravnic în vremea lui Tudor Vladimirescu îl găsim sub numele de logofătul Vasile Moangă, ca judecător de moşie într'un act de vânzare cu data 1808 Mai 26, al lui Dumitru Bercu ce vinde un loc din Târgu-Jiului, pe lângă Jiu, ce-l avea de la cumnaţi săi Barbu şi Dumtraşco Tioc.

* * *

1808 Mai 26.

Act de danie.

„Răvaşu mieu la mâna Badei sin Dumitraşcu Toc ot Târg precumŭ să să ştie că pentru pricina ce amŭ avut-o cu tată-său pentru o silişte ce au fost cu casa pă ea de o vreme încoci până acuma şi având eu prigonire eu pă acea silişte cu mai sus numitu Dumitraşcu Tocŭ fiind a lor silişte vândută de multă vreme de părinţii lor, ş(i) eu amŭ răscumpărat-o eu de la trei mâini striine ş(i) eu n'amŭ vrut să iau nimica pă ačastŭ cot de silişte ce era cu casa, ci din buna voea mea i-am dat-o Badi de danie, fiindŭcă aşa me-au fost hotărârea mea socotindumă ca să am şi pomană să mă pomenească. Deci mai sus numitu Badea să aibă a stăpâni acel cot de silişte [1]) cu bun(ă) pace de către mine şi de către copii mici ş(i) de către tot neamul meu fiindŭ că i-amŭ dat-o de danie ş(i) pentru mai adevărat(ă) eredinţă m'amŭ iscălit.

Eu Fota Chiorcea adeverez ş(i) am dat de danie

* * *

11 Apr. 1809.

Act de învoială.

„Adeverinţa mea la mâna dumnealor cumnaţilor mei, medelnicerul Zanfirache i Vătafului Gheorghiţă şi Grigoraşcu precum să s(e) ştie că de a mea bună voe am dat dumnealor partea mea de loc în uliţa cea mare alăturea pe lângă locul unde este prăvălia dumnealor, adecă lungul din uliţă şi până în părău, şi pentru acest loc mi-au dat schimb dumnealor siliştea ce o au părintească, care săliște este pă lângă săliştea casălor mele, adecă din dreptul porţi mele latul pân(ă) în drumul mare şi lungul pân(ă)

1) Azi Hotel G. Tioc.

în Odinău (apă), care această învoire s'au făcut cu voința amândurora părților; deci să aibă dumnealor a stăpâni locul în pace, cum și eu siliștea și am iscălit.

Cost. Rioșanu biv. vt. (al 2-lea) Logofăt.

* * *

Târgu-Jiului, 1 Febr. 1813 [1]).

Zmaranda Zagorianu reclamă Domnitorului Țării pe Medelnicerul Simion Peștenaru, că stă în casele sale din oraș [2]) în sâlnicie.

Prea Innălțate Doamne,

Cu lacrămi fierbinți jăluesc Mării Tale pentru d-lui ‖ Medelnicer Simion Peștenariu, dă aici din Târgu-Jiiului că soțul ‖ mieu răp. răp. Vistier Gheorghe în viiață aflându-să ș(i)-au făcut casă în nu‖mitu orași, care casă fiindcă noi ne aflam cu șăderea ‖ afar la țară le dam cu chirie la uni alții, și la ispravnici județului ‖ ce venea după vremi ajutorindu-ne; astă toamnă acum ‖ un an fiind în casă cu șăderea un dohtor Solomon și întâmplân‖du-să moartea soțului mieu, după tocmeală au și șăzut pân(ă) la soroc, când atunci vrând însum(i) a veni într'însa ‖ la venirea d-lul sărdar Costache Ispravnic, trebuință făcându-i dă ‖ casă me-au căzut asupră-m(i) boeri din oraș zicând să le las ‖ a șădea într'însele d-lui sărdar și bucurându-mă dă vre un ‖ ajutori ca o văduvă săracă ce mă aflu le am și lăsat ‖ în urmă m'am pomenit că au venit d-lui medelnicer Peștenar în casăle mele ‖ și d-lui sărdar în alt(ă) casă, și fiind că și d-lui erea ispravnic ‖ am venit la d-lui și până a nu-i zice eu nimic me-au

1) Arhiva Primăriei Târgu-Jiului.
2) Str. Transilvania. (Stan Gheorghiu).

Pecetea Municipalităţei.

Pecetea Primăriei oraşului.

Pecetea Vornicii judeţului
pag. 105.

făcut || întrebare să-i dau casăle cu chirie într'un an, şi i-amr ăspuns || că într'un an nu le poci da, de cât, cât să va afla Ispravnic să şază || într'însele şi pe lângă alt(e) ajutoare ce-m(i) va face să-m(i) facă şi un || copil ce-l am zapciu, iar la lipsire din isprăvnicie să să mute || găsindu-şi alt(ă) casă şi aşa au şi rămas sinfonia, cât s'au aflat Ispravnic || nici vre un ajutori am avut nici copilul zapciu nu mi l-au orânduit || şi dă la lipsire până acum în silnicie şade în casă izgonindu-mă şi ne băgând în sam(ă) simfoniia; pentru care fiind || că eu cum am zis ca o văduvă săracă cu ačastă casă razim nădăjduiam || a-m(i) dobândi chivernisala vieţi; şi mai vârtos îmi face tre||buinţă de a mă muta eu într'însele.

Mă rog Mării Tale || să fie luminată poruncă către d-lor boerii ispravnici, ca nu numai || chirie pă cât au şăzut să-m(i) plătească, dar să să îndatoreză || a eşi şi din casă spre înlesnirea trebuinţi mele şi || ce va fi mila Mării Tale.

Roaba Mării Tale

Zmaranda răp. vistier Gheorghe din Târgu-Jiiului sud Gorj.

Io Ioan Gheorghe Caragea V(oe)v(o)d i gospodar zemb(le) Vlahiscoe [1]).

Dumv. Ispravnicilor ai judeţului veţi vedea jalba aceasta pentrucare || poruncim Domnia Mea să cercetaţi şi la dreptatea ce va || avea jăluitoarea să-şi afle cuviinčoasa îndăstulare şi să îndrep||taţi, iar nerămâind vre-o parte odihniţi de acolo cu cer||cetarea dumv. în scris să-i sorociţi a veni la divanu nostru ot Cra||iova.

Pecetea ovală mijlocie aplicată cu roşu:
Iω. ΓΡ. ΚΡ. ΒΒ.

*
* *

1) Domn al Ţării-Româneşti.

13 Mai 1815.

Radu Croitoru vinde lui Sterie Peiovici o livadie în Lazuri cu 160 taleri.

† Adecă eu care mai jos mă voi iscăli dat-am încredințat zapisul meu la mâna || d-lui chir Sterie Pe(i)ovici precum să să știe că de a mea bun(ă) voe || nesâlit de niminea am vândut d-lui o livadie ce o am în Lazuri | alăturea cu Hamaradiia sacă și mă învecinescu cu || sf.-sa păr. protopopu Andrei și cu d-lui log. Vasile || Mongescu care livadie are lungul din colți dă lângă log. || Vasâle pân(ă) lângă păr. protopopu noaăzăci și unul || dă stânjăni și latu dăspre d-lui log. Vasâle din Hamara||diia sacă pân(ă) într'a popii Radului Mecu stj. șaizăci și patru || și despre păr. protopopu latu iar din Hamăradia sacă || pân(ă) într'a popii Radului stj. cin(ci)zăci și șapte, || care livadie am vândut-o d-lui în rupt în tal. 160 adecă (u)na sută șaizăci, să aibă dum(nea)lui a o stăpâni cu bun(ă) pace ne || supărat dă niminea atât d-lui cât și copii d-lui, nepoți, stre||nepoți câți Dumnezău îi va dărui și când s'au făcut acest za||pis au fost mulți negutători dă faț(ă) care mai jos și vor iscă||li, și pentru mai adevărat(ă) credință m'am iscălit || ca să să creaz(ă) puind și degetu în loc dă pecete neștiind || carte.

Eu Radu Croitoru ot Târgu-Jiiului vânzătoru.
Popa Andrei protopopu.
Vasile Log. (Mongescu) mart.

SUD GORJ.

„Cu acest zapis viind înnaintea noastră vânzătoriul și arătând || că de bună voia sa au vândut livadiia ce să arat(ă) prin mezat la nu||mitu cumpărători, și ș-au primit

deplin în mână şi bani ce au eşit la mezat tal. 165 s'au adeve|rit şi de noi a fi temeinic.

Costandin Filipescu.

PECETEA

Sus într'un cerc Г(О)Р(Ж).
Cerbul.
La mijloc: Sf. Arhangeli cu biserica în mijloc.
La dreapta: Пєчєтѣ Ворничии.
La stânga, nu se distinge nimic.

Trecut în condica judeţului
Costandin Condicar.

*
* *

18 Oct. 1819.

«Incredinţăz cu acest răvaş al mieu la mâna sfinţii sale părintelui popii Pătru Scorţanu pentru un loc arător ce i l-am dat aici în câmp peste Hodinău (apă), însă acest loc l-am dat pe un sărindar ce mi-au slujit, care loc şi eu l-am luat dela Apostu Bârsechie ular, iarăşi pe sărindar şi pentru a fi ştiut întăresc cu iscălitura mea.

Popa Enaiche Duhovnic.
Popa Dumitru mart.
Diaconu Rădoi mart.

*
* *

1819.

Smaranda Brăiloaica reclamă că Pondricheştii vânzând partea lor de moşie medelnicerului Gligoraş Bâlteanu, au fost luat de hotarnic pe un log. Ioniţă Pojogeanu din Târgu-Jiiului, care a măsurat aşa, în cât i-a luat ca 50 stânjeni din moşia fiului său Gligorie Brăiloiu.

Roagă a se trimite ca hotarnic Nicolae Oteteleşeanu, ce e om cu ştiinţă, practicos, hotarnic şi cu frica lui Dumnezeu.

* * *

1820 Aprilie 2.

Al. Şuţu Vodă recunoaşte dreptul de proprietate Mandăi Brăiloaica, Mandăi Crăsnăreasa slugereasă, lui Bănică şi Iordache fraţi Politimos, pe locurile ce cuprinseseră din moşia domnească a oraşului ca nişte locuri libere în oraşe libere.

Io Alexandru Nicolae Şuţu voevod i gospodar
Zemle Vlahiscoe

După pliroforia ce ne dă preaosfinţia Sa părintele mitropolitul printr'această anaforá, de vreme ce din vechime este obiceiu legiuit la oraşele cele slobode (ca Târgu-Jiului) de a fi volnici orăşanii ca să coprinză locuri slobode avându-le întru a lor desăvârşită stăpânire, şi după ce odată, ce se fac stăpâni nu se poate în urmă a li se mai lua înapoi de către alţii, şi de vreme ce aceste locuri le au avut jăluitorii coprinse din loc slobod domnesc şi le au stăpânit liniştiţi cu binalele ce au pe dânsele, iar n'au fost slobode, când s'au afierosit de către Domnia Sa Ioan Vodă Caragea la biserica domnească din mai sus numitul oraş Târgu-Jiiului, nici au avut vre un amestec cât de puţin biserica mai naintea afieromei, la aceste locuri; de aceea dreaptă şi cuviincioasă este chibzuirea, ce au făcut atât preaosfinţia Sa părintele mitropolit [1]), cât şi logofeţia asupra acestei pricini şi hotă-

1) Mitropolitul Dionisie Lupu. Pe când era numai Arhiereu Sevastis a fost egumen al mânăstirii Tismana şi cu acea ocaziune a venit pe la Târgu-Jiului şi a cunoscut prin sine însuşi, locurile despre care se vorbeşte aici.

râm, ca jăluitorii Manda Brăiloaica [1]) i Manda Crăsnăroaia slugereasă şi Bănică i Iordache fraţi Politimoşi [2]) să-şi stăpânească aceste locuri, în pace, şi fără nici un fel de supărare de către biserica domnească a Târgu-Jiiului şi de către epitropii aceştii biserici [3]).

* * *

1820 Febr. 1.

Smaranda Brăiloaica se jăluesce împotriva dumnealui Simion Mangerliu, medelnicer din Târgu-Jiiului, că fiul ei, stolnicul Gligore Brăiloiu ţinând în căsătorie pe Maria, fata Saftei Brăiloaicăi a stăpânit de zestre moşia Petreştii iar dela moartea lui se amestecă în stăpânirea moşiei şi Simion Mangerliu, ce ţine în căsătorie pe Aniţa sora Saftei; lucru nedrept, de oarece Aniţa şi Safta şi au luat părţile lor de moştenire dela mama lor, şi nu trebue să se mai amestece Aniţa în averea nepoatei ei.

* * *

22 Decembrie 1822.

Act de vânzare.

«Adecă eu Dumitrana fata răp. Anastasie sin Radu Cupeţi, nepoata răp. Radu Cupeţi din oraşu Târgu-Jiiului dat-am acest încredinţat zapisul meu la cinst. mâna d-lui biv. tretii (al 3-lea) log. Cost. Frumuşanu nepotu meu de vară precum să să ştie, că având eu opt stânjeni moşie în hotarul Românești, care moşie a fost cumpărat-o mai sus numitul Radu Cupeţi moşu meu dela Ion şi Dumitru Cătăroi în taleri optzeci, de sumă de ani, pă care

1) Str. Sf. Nicolae.
2) Idem.
3) V. A. Ureche, Ist. Românilor, Tomul al XII, pag. 29, 211 şi 212.

moşie în zilele răp. Manolache Grădişteanu ce se afla ispravnic pe acea vreme[1]) acestui judeţi, s'au fost sculat unchiu-meu răp. log. Dumitraşco Românescul, Bărbuşu şi alţi moşneni din Româneşti a nu-l îngădui şi după sorocul acele(i) pravili nedându-le mâna a răspunde suma banilor fiindcă au fost cerând a răspunde bani, după cum s'au fost urmând pă acea vreme moşiile, de aceea nedându-le mâna până la soroacele ce li s'au pus încă şi mai multă vreme, au rămas moşu-meu stăpân, care moşie mi s'au dat mie de zestre de tată meu; acum ajungându-mă vremea de lipsă i-am vândut-o dumnealui în tal. 170, adecă una sută şaptezeci lei, care bani i-am primit eu în mâna mea, de aceia să aibă dumnealui voie a stăpâni în pace de către mine şi de către tot neamul meu până în veac, care moşie este p(r)intre Hoculeşti şi p(r)intre Ţenchioi, şi pentru mai adevărată credinţă m'am iscălit puind şi degetu în loc de pecetie ca să să crează.

Eu Dumitrana soţia polc. Petre Olingher, fata răp. Anastasie sin Radu Cupeţi, vânzătoare.

Eu Bălaşa maică sa, soţia mai sus numitului Anastasie, adeverez.

Am scris, Matei Pojogeanu cu zisa şi învăţătura numitei vânzătoare şi sunt mart.

Pe copertă: Acest zapis s'au răscumpărat de mine cu protiia ce am avut întorcându-i bani d-lui tretii log. Cost. Frumuşanu, ce să arată într'acest zapis.

Cost Stolojeanu

1822 Apr. 25[2]).

* * *

1) A se vedea Administraţia judeţului.

2) Anul se începea la 1 Septembre.

Act de vânzare.

1 Noemvre 1824.

Adică eu Maria soţiia răpăusatului Matei Văcşie dat-am bun şi încredinţat zapisul mieu la mâna dumnealui logofătului Dinu Stolojanu ginerile dumnealui jupânului Dumitru Braşoveanu precum să să ştie că de a mea bu-năvoe i-am vândut dumnealui doaă locuri de pământ a-lăturea cu Gligorie pă dela deal, iar pă dela vale alătu-rea cu Tiţă al lui Ilie Cojocaru, iar pă despre răsărit dă cu capul în locul lui Nicolae Brezilă, iar despre apus dă cu capu în locurile jupânului Dumitru Braşoveanu i în-tr'ale lui Costache Pozinărea [1]) drept tal. 32 adică treizăci şi doi în statornicie, şi i-am vândut de a mea bunăvoie şi cu ştirea tuturor rudeniilor şi răzaşilor miei şi să-i fie d-lui moşie hohamnică şi să-i fie d-lui stăpânitori atât d-lui cât şi copii din copii d-lui, nepoţi din strănepoţi câţi Dumnezeu îi va dărui şi pentru mai adevărată cre-dinţă m'am iscălit mai jos ca să s(e) crează şi am rugat pă scriitor(ul) acestui zapis de m'au iscălit puind şi eu degetul în loc de pecete.

Eu Mariea soţia lui Matei Văcşie ot târg vânzătoare.

Eu Tudor Romanescu bărbatu Mării de al doilea, adeverez.

Eu Dicul Văcşie ot tam adeverez.

Eu Gligorie sin ego (fiul său) adeverez.

* * *

1832 Iunie 10.

S'a trimis 10 galbeni pentru săracii din Târgu-Jiului prin cancelaria Generalului Adjutant, Kiselev în memoria numelui împăratului Nicolae Pavlovici.

---

1) Păun C. Popescu, Calea Victoriei.

Prin Cancelaria specială a deplin împuternicitului Preşedinte al Divanurilor şi comandir al oştirilor, în principatele Moldavii şi Valahii Iunie 10 1832 N-ru 160. Oraşul Târgu-Jiului.

«Din porunca Domnului deplin împuternicitului preşedinte al divanurilor General ajutant Kiselev, am onoare a Vă înainta pe lângă aceasta 10 galbeni pentru a-i împărţi săracilor din oraşul Târgu-Jiului în memoria numelui Măriei Sale Impăratului, Prea milostivul Domn Nicolae Pavlovici.

La aceasta sunt îndatorat a adăoga că Excelenţiei sale îi place, ca Magistratul să dea deosebită atenţiune asupra dreptei distribuiri a acelor (bani) numai celor foarte săraci; pentru distribuirea lor, rog pe Magistrat a informa cancelaria personală a domnului deplin împuternicitului Preşedinte.

Locot.-Colonel al Ştabului General

Fonton de Veriiu.

La Magistratul oraşului Târgu-Jiului [1]).

* * *

1838 Avgost 29.

Act de vânzare.

Adecă ieu care măi jos mă voi iscăli am dat acest zapis al meu la mâna d-lui Matei Pojogeanu precum să să ştie că curătura mea ce o am de moştenire aici în lunca Târgului peste Amărade care au fost tot zalog la d-lui din leatu 1823 şi pă tacâm în talere 481 adecă patru sute optzeci şi unu care s'au primit de către mine la trebuinţa ce am avut, acum de bună voiea mea nesilit

1) Traducere din ruseşte.

de nimenea am vândut d-lui această curătură statornică în talere 750 adecă şeapte sute cincizeci primindu-i toţi pe deplin în mâna mea cu cei de mai sus, însă să să ştie şi semnele acestei curături, despre răsărit ce se învecineşte cu livedea răposatului vistier Enaiche Sănătescu, despre apus cu locurile boierilor Protopopeşti, iar lungimea la deal spre miazănoapte merge până dă cu capu în locurile d-lui numitului Pojogeanu în mejdină şi la vale spre miazăzi până în livadiea Fărcăşescului, curăţând toată pădurea cât este necurăţită până în livezile ce s'au zis, fiind toată a mea fără nici o pricină despre răzaşi, deci să aibă d-lui a stăpâni acest pământ ohamnic până în veac ca o vânzare ce am făcut-o de bună voiea mea de faţă şi cu cei mai jos iscăliţi orăşeni şi moşteni de acolo şi neştiind carte am rugat pe scriitoru acestui zapis de m'au iscălit iar eu am pus degetul la numele meu în loc de pecete ca să să crează.

Ieu, Ieoniţă Gălbinicea de aici din oraş, vânzător.
Ieu, Dinu Cucu, martor.
Ieu, Barbu Burican Roşoiu, martor.
Ieu, Dumitru Brânzan, martor.
Ieu, Vasile Bobaru, martor.
Ieu, Ioniţă Olingher, martor.
Ieu, Ion Lăpădatu, martor.

Şi am scris eu Costandin Limbărea candidat, cu zisa şi învăţătura numitului vânzător şi sânt şi martor.

* * *

16 Decembre 1839.

Act de învoială

«Adică eu Stanca soţia răp. Pârvu Poceca ot Târg, care şi mai jos mă voi iscăli dat-am acest bun încredinţat

zapisul mieu la mâna cumnată-mea Ancuţa şi cumnatul mieu Toma, că după moartea soţului mieu rămâind eu femee stearpă, nefăcând copii din trupul mieu cu frate-său Pârvu era ca s(ă) mă tragă la judecată ca să îndeplinesc foaea cumnată-mea Ancuţa de zestre, fiindcă răp. soţul mieu Pârvu era dator să împlinească zestrea surori-sa Ancuţa; eu cunoscându-m(i) dreptu mieu am căzut la pace ca să nu ne mai cheltuim şi să ne prăpădim prin judecăţi, i s'au dat lucrurile ce se arată mai jos ca să le stăpânească fără de nici o supărare de către mine fiindcă mie mi s'au dat de către numiţii prin deosebit înscris pe care s'a numit, şi eu însămnez aci mai jos . . . însă siliştea care este casa pă ia dă cu capul (în locul) lui Ion Lăzăroiu dela deal şi la vale dă cu capul în locul lui Ion Poceca, despre apus iarăş în locul lui Ion Poceca.

1. Un loc ce merge iarăşi alăturea cu siliştea marginea despre locu cumnată-mea Floarea.

1. — ipac alt loculeţ afară din foaea de zestre tot alăturea cu locul silişti pă despre răsărit.

1. Un loc deosebit alăturea cu coconu Zanfir Bălteanu pă dela vale cu Ion Lăpădat şi acest loc era dat pă sărindari de soţul mieu Pârvu şi cumnată-mea Ancuţa au plătit sărindaru şi aşa rămâne stăpână pă acel loc.

1. Loc arători cu pruni în luncă din piatra lui C. Ioneci despre apus, despre meazăzi cu popa Pau, despre răsărit în pieatră cu Ion Poceca şi despre miazănoapte cu dăscăliţa iar în pieatră, însă pruni din acest pământ să-i scuturăm pă în două cât voi trăi eu şi după moarte-m(i) să fie toţ(i) ai cumnată-mea Ancuţa; pă aceşti mai sus însămnate aşa ne am învoit să le stăpânească în bună pace; iar de nu mă voi ţinea de această pace să nu mai am cuvânt de ascultare şi când s'au făcut acest înscris am rugat pă multe obrază de au iscălit.

Stanca soţia răp. Pârvu Poceca ot târg. adeverezi.
Dumitru zăt ego (gineri-său) mart.

Fiind şi eu faţă la acest zapis când s'au făcut am iscălit de martor.

Popa Ion Stolojanu.

* * *

3 Sept. 1840.

Act de vânzare.

Incredinţăz cu acest zapis al mieu la mâna dumnealui Toma Belega precum să să ştie că i-am vândut un căpătâi de loc în capu locului mieu ce l-am de danie dela popa Radu Mecu, în talere 40 adecă patruzeci tocmai care loc este din mejdina lui Ioan Botoroga de către apus şi până în locu lui Stroe Bâsichioiu despre răsărit şi de către miezunopţii cu al mieu care este dela popa Radu Mecu, de către miazăzi iar cu ale mele, care le-am vândut iar numitului Toma Belega şi l-am vândut de a noastră bună voe şi dumnealui să aibă a stăpâni în bună pace, copii, nepoţi, strănepoţi câţi D-zeu îi va dărui şi spre încredinţare am iscălit.

Bălaşa soţia răp. popa Pătru Scorţeanu vânzătoare
C. Popescu, adeverez.
Nicolae Crâng alesu mart.
Bănică Crâng alesu mart.

Dintr'aceşti bani şapte lei au rămas neprimiţi până la Cârstov.

Toma Belega platnic.

* * *

1846 Martie 26.

Daniil ieromonahu călugăru vinde siliştea sa din mahalaua Hodinăul lui Ioan Mecu:

«Ieu supt iscălitul dau acest înscris al mieu la mâna lui Ion Mecu din oraş precum să s(e) ştie că o silişte a mea ce o am făr de nici o pricină aici în oraş, Târgu-Jiiului în mahalaoa Hodinău: alături cu siliştea surorii mele Ioana, spre miazăzi şi spre miazănoapte cu drumul mare al poştii[1]): lungul de sj: (stânjeni) şeaptezeci şi patru, latu sj. douăzeci şi unu, spre răsărit dă cu capul în siliştea lui Ionete, spre apus până în Hodinău, care silişte de bună voea mea am vândut-o numitului de mai sus în bani gata lei trei sute pentru care să o aibă a o stăpâni în bună pace copii din copii, nepoţi, strănepoţi câţi Dumnezeu îi va dărui în veci; şi o păreiche iminei să mi să mai dea, care bani i-am primit acum înainte pe deplin, precum şi păreichea de iminei; şi pentru ca să fie bun stăpân pă această silişte am rugat pă aleşii mahalalii de l-au adeverit şi punerea peceţii, iar eu am iscălit însuş cu mâna mea ca să să crează rugând şi pe alţi neguţători de au iscălit drept mărturie.

«Daniil ieromonahu călugăru ce mai nainte îmi zicea popa Dumitru duhovnicu, din oraşu Târgu-Jiiului vânzător.

«La această vânzare ce a făcut tată-meu am iscălit şi eu însumi cu mâna mea.

Popa Dumitraiche din mahalaoa albastră cu Ghiţă Lupulescu din oraş, mar(tor).

«Cu acest zapis viind iscăliţii din faţa vânzători şi arătară prin viu lor grai că această sălişte au vândut-o

1) Azi, str. Tudor Vladimirescu.

de a lor bună voie şi au vândut-o *hohamnă în rupt* cu numiţii bani din faţă şi prin rugăciunea făcut(ă) cătr(ă) noi le am adeverit cu iscăliturile no(astr)e şi cu punerea peceţii oraşului».

Enaiche Cucu.

Dumitraiche Lupulescu aleşii mahalalei albastre.

* * *

1846 Martie 28.

Strada Victoriei pe atunci se numia: «Uliţa Ţigăniei». Aceasta se dovedeşte şi dintr'un act de vânzare al unei silişti [1]) ce se învecina, la data de mai sus, pe dela vale cu siliştea lui Mihai Groza, iar lungul îl avea până în gardul sărdarului Gligore Săftoiu.

«I-am vândut şasă stj. silişte pământ în lat aici în oraş pă uliţa ţigănii» . . .

* * *

5 Iulie 1846.

Maghistratul or. Târgu-Jiiului

După cererea făcută de chir Ioniţă sân Bạdea Tioc de aici de a merge Maghistratul la un loc ce are în acest oraş moştenire [2]) alături cu chir Mihai Groza ca să i se măsoare şi să se hotărască unde trebue a pune prăvălia, în complect mergând Maghistratul şi făcându-se cuvenitele băgări de seamă şi măsurători s'au însemnat punturi hotărâtoare pă care şi-au şi clădit binaoa, de aceea spre dovadă şi nesupărărei în viitor s'au dat aceasta.

---

1) C. Udroiu.
2) Hotel G. Tioc.

Prez. Gr. Săftoiu, Nic. Măldărescu.

PECETEA
Un vultur cu crucea în gură
МГ. ѠРАШꙊ ТАРГꙊ-ЖІꙊ
ЛꙊИ 1832.

Secretar, Gr. Săftoiu.

* * *

26 Iunie 1849.

Act de danie.

Adecă eu supt iscălita dau acest bun şi încredinţat zapisul meu la mâna nepotu-meu Dumitru sân Sandu Popescu de aici din oraş precum să să ştie, că i-am dat danie din trupul siliştii mele ce o avem aici în oraş la Hodinău[1]) pentru doi copii ai miei ce mi-au răposat ca să-i pomenească cât va trăi numitul în viaţă, însă măsuraţi cu stânjenul obişnuit lungu şi latu, lungu stânjeni do(ă)zeci şi opt şi latu pă despre munte stânjeni unsprăzece mijlocul stânjeni cincisprezece, capul dela miazăzi şaptesprezece, şi această silişte i-am dat-o de a mea bună voie să aibă a o stăpâni veşnică copii din copii nepoţi strănepoţi câţi Dumnezeu i va dărui până în veac nesupărat de către copii mei cât şi de către alte rudenii ale mele şi spre încredinţare m'am rugat de scriitori de au scris acest zapis şi pe mine m'au iscălit, am rugat şi pe dumnealor aleşii de au adeverit cu punerea peceţii oraşului.

Eu Maria preoteasa răp. popa Pătru Popescu am dat această danie.

Eu Enaichie Mecu fiind faţă m'am iscălit mart.

Eu Radu Mogoşeanu faţă fiind sunt martor.

Ion Filip am scris fiind rugat de iscălita din faţă şi sânt martor.

---

1) Părău şi nume de persoane.

INDICE ALFABETIC
DE NUME PROPRII

D

E

F

M

N

O

S

Ş

T

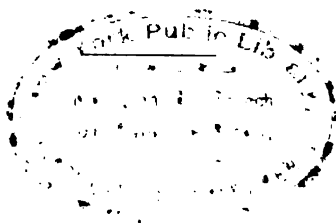
Ţ

U

V

X

Z

ADAOSE ŞI INDREPTARI

Pag. 9|18 să se adaoge: Dela Paris long. est. 21°,0'; lat. n. 45°,3'.

Pag. 17|? să se zică: document al lui Mihai Viteazul, în loc de: document al acestui Domn.

Pag. 56|16 să se adaoge relativ la Palatul Administrativ:

La 1874 Martie 11 s'a dat în antrepriză de către judeţ construirea localului şcoalei de băeţi în str. Griviţa (Uliţa Voivodiciu) şi s'a terminat în 1880 | 81.

Incă dela 1864 se proectase de către Primăria oraşului construirea unui local de şcoală sub numele de «Alexandru Ioan I».

Terminându-se clădirea, Consiliul Judeţan a decis ca în rândul de jos să se instaleze şcoala normală şi cea primară de băeţi, iar în cel de sus Prefectura cu Comitetul permanent şi Tribunalul. După reparaţia localului în 1897 s'a instalat în rândul de jos Tribunalul în locul şcoalei primare.

Pag. 96|11 Polc. Mihai Colţescu a dat în schimb această silişte lui Matei Liţa, în loc de «a luat în schimb această silişte dela Matei Liţa. (V. Anexe sub anul 1786 Iunie 30).

Pag. 101|88 după cuvintele: Cazărmile de pe Obrejie, să se adaoge: cu plantaţiunile sistematice deprinprejurul lor împodobesc admirabil această regiune a oraşului, iar

Pag. 181|7 Inscripţia de pe clopotul cel mic al bisericii catedrale din 1806, în ungureşte, fiind redată întocmai ca pe clopot este neinteligibilă din cauza punctuaţiunii. Să se citească: ANNO 1806. IÖIJETEK DITSERJETEK AZ URAT = In anul 1806. Veniţi, lăudaţi pe Domnul.

Pag. 187|8 Pentru controlul învăţământului primar s'au înfiinţat în Gorj la 1857 un revizor şcolar rural cu reşedinţa în Târgu-Jiului şi 6 subrevizori, câte unul de fiecare plasă. Revizor şcolar rural a fost numit Dim. Brătuianu. La 1864 s'au înfiinţat revizorii şcolari urbani şi rurali pe două sau mai multe judeţe, iar dela 1886 numai pe câte un judeţ. Revizori şcolari de Gorj cu reşedinţa în Târgu-Jiului au fost până azi: St. St. Sadoveanu, N. Sterian, Elisei Mavrodin, I. Niculescu-Radu, Iosif Popescu, I. Ciocârlie, Al. Ştefulescu şi C. Inăşescu.

Pag. 250|8 să se adaoge 1723 Apr. 18 dela pag. 381—382.

Pag. 376|8 despre hotarul, în loc de, în hotarul.

La 1888 Iulie 1 (st. n) a sosit primul tren în Tg.-Jiului.

GREŞELI DE TIPAR

Pag.	II/$_{1}$	constitueşte = constituesc.
»	II/$_{22}$	oraşului = ozaşului.
»	^{8}/$_{16}$	а҆́ркъѣ = а҆́ркъѣ̃.
»	^{9}/$_{27}$	Francez = Fraecez.
»	^{13}/$_{4}$	tradus-o = trudus-o.
»	15 nota	1. Miletic̆ = Miletič.
»	^{20}/$_{11}$	ѯзо̑ѳї = ѯо̑ѳї.
»	^{21}/$_{20}$	» . »
»	^{56}/$_{26}$	după care = după cerere.
»	^{80}/$_{1}$	pavat = pavaat.
»	^{89}/$_{17}$	altădată = altădate.
»	^{103}/$_{12}$	işlicul = şlicul.
»	^{116}/$_{8}$	judeţului = judeţulu.
»	^{122}/$_{31}$	ѯзр̃лѧ = ѯр̃лѧ.
»	^{129}/$_{7}$	благословенїа = благословїѧ.
»	^{130}/$_{33}$	попа de prisos.
»	^{131}/$_{7}$	Rat = Bat.
»	^{136}/$_{31}$	copie = copic.
»	^{158}/$_{20}$	carton cu = cart oncu.
»	^{161}/$_{23}$	сүзүгꙋ = ѕүзүгꙋ.
»	^{176}/$_{1}$	XI = IX.
»	^{177}/$_{22}$	slav = slâv.
»	^{182}/$_{23}$	Sameşul = Sames'ul.
»	^{186}/$_{6}$	revoluţie = revuluţie.
»	^{189}/$_{33}$	miazăzi = miszăzi.
»	^{208}/$_{9}$	morile dela Tg.-Jiului = morile Tg.-Jiului.
»	^{230}/$_{4}$	potronici = potroici.
»	^{242}/$_{8}$	stacojie = ştacojie.
»	^{249}/$_{5}$	c̆lenul = Clenul.
»	^{258}/$_{21}$	Zmaranda. Gheorghe = Zmaranda Gheorghe.
»	^{320}/$_{29}$	cocoana = coaoana.
»	^{321}/$_{25}$	familia = milia.
»	^{32}/$_{18}$	votive = volive.
»	^{325}/$_{35}$	Cummings = Cumminys
»	^{328}/$_{8}$	exagerat = exaget.
»	^{333}/$_{20}$	ѡн de prisos.
»	^{333}/$_{21}$	жꙋпан = зꙋпан.

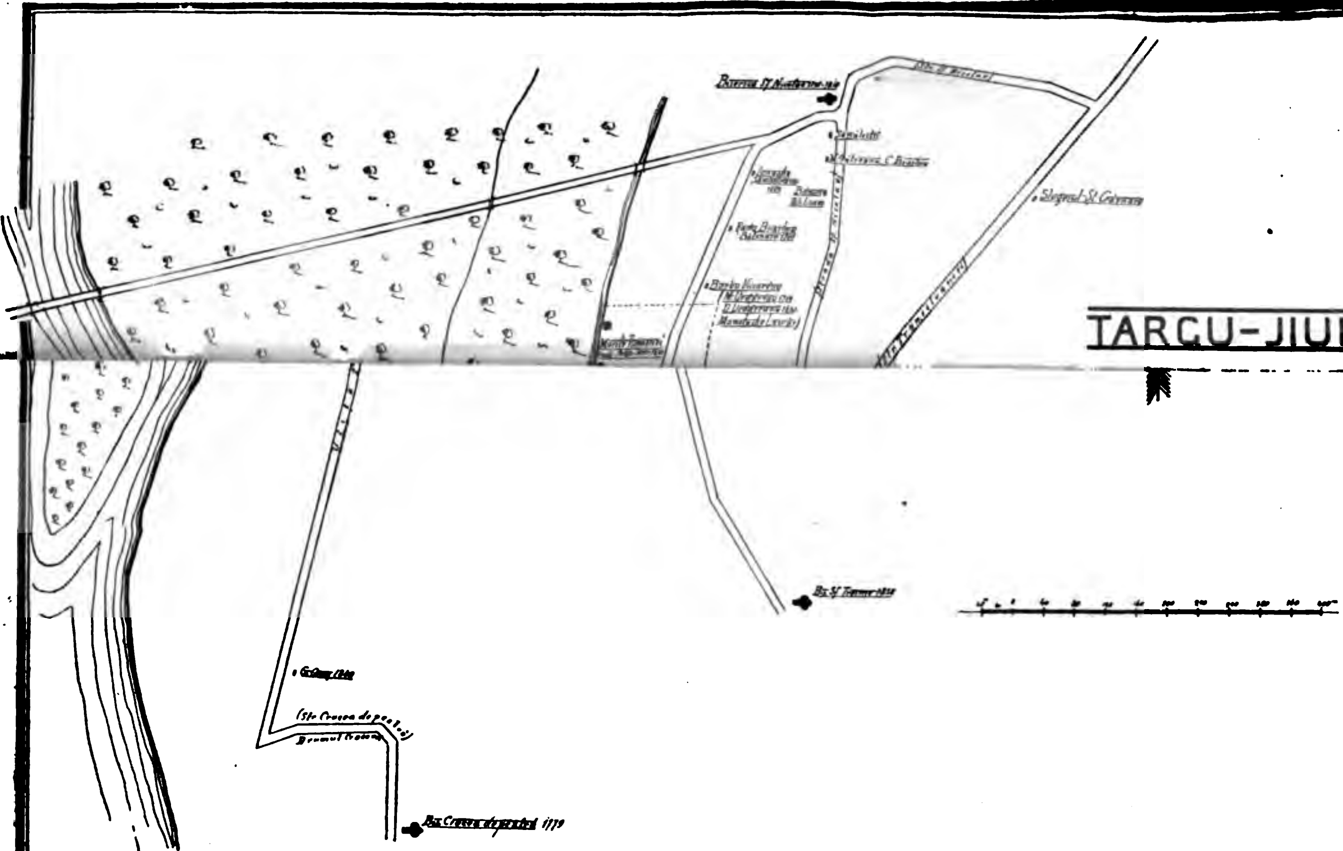
Pag. 334/5 бл҃гочьстиви = бл҃гочитиви.
» 336/2 въсѡм = въ сѡм.
» 336/5 єж҃ = єѿ.
» 336/11 нихномꙋ = них номꙋ.
» 336/15 прѣвнꙋчетом = прѣвчꙋчетом.
» 335/21 ꙁ҃ꙋре = ꙋ҃ре.
» 344/19 не - не.
» 351/22 книга = кнога.
» 355/27 ѹко = ѹво.
» 361/7 cu = c.
» 373/27 vinde = „vinde.
» 382/25 Dositeiu = Dosoteiu.
» 397/12 Veardeş = Veardes.
» 401/2 г҃вми = г҃ви.
» 402/9 păntru = pantru.
» 402/28 Peştenaru = Peşteraru.
» 415/7 veichi = vecihi.
» 445/14 fostŭ = fostă.

---

482 C

CUPRINSUL

TIPARUL
NICU D. MILOŞESCU
TARGU-JIU

1182 d

